Witchcraft
B
781
A3
1600
v.1

PRESIDENT WHITE LIBRARY.
CORNELL UNIVERSITY.

110-F

Witchcraft
B
781
A3
1600
v.1

PRESIDENT WHITE LIBRARY.
CORNELL UNIVERSITY.

110-F

HENRICI CORNELII

AGRIPPAE,

AB NETTESHEYM,

ARMATÆ MILITIÆ EQVITIS

AVRATI, ET IVRIS VTRIVSQVE

AC MEDICINAE DOCTORIS,

OPERA OMNIA,

IN DVOS TOMOS CONCINNE DIGESTA;

& nunc denuò ſublatis omnibus mendis, in φιλομάσων

gratiam accuratiſſimè recuſa.

QVIBVS POST OMNIVM EDITIONES DE

novo acceſſit ARS NOTORIA, *vt ſatis indicat*

Catalogus poſt præfationem poſitus.

RICH.P WARREN

LVGDVNI,

PER BERINGOS FRATRES.

ANNO M. DC.

RICH.P WARREN

Quem tibi ſubiiciat ſpectandum hæc pagina, quæris?
CORNELIVS facie talis AGRIPPA fuit
Ingenio quantus fuerit, quantum ore diſertus,
Conſociata iſthoc conſule ſcripta libro.

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY

HENRICVS CORNE-LIVS AGRIPPA AB NET-tesheym, omnibus Lectoribus Salutem.

NON dubito, quin titulus libri noſtri de Occulta Philoſophia, ſiue de Magia, raritate ſua quamplurimos alliciat ad legendum: inter quos nonnulli obliquæ opinionis, mente languidi; multi etiam maligni, & in ingenium noſtrum ingrati accedent, qui temeraria ſua ignorantia, Magiæ nomen in deteriorem partem accipientes, vix conſpecto titulo clamabunt: Nos vetitas artes docere, hæreſium ſemina iacere: pijs auribus offendiculo, præclaris ingenijs ſcandalo eſſe: maleficum eſſe, ſuperſtitioſum eſſe, dæmoniacum eſſe, Magus qui ſim. Quibus ſi reſpondeam, Magum apud literatos viros non maleficum; non ſuperſtitioſum, non dæmoniacum ſonare, ſed ſapientem, ſed ſacerdotem, ſed Prophetam. Sibyllas magas fuiſſe, proinde de Chriſto tam apertiſſimè prophetaſſe: iam verò & Magos ex mirabilibus mundi arcanis ipſius mundi authorem Chriſtum cognouiſſe natum, omniumq; primos veniſſe ad illum adorandum, ipſumq; Magiæ nomen acceptum Philoſophis, laudatum à Theologis, etiam ipſi Euangelio non ingratum: Credo ego iſtos tam pertinacis ſupercilij cenſores, Sibyllis, & ſanctis Magis, & velipſo Euangelio prius ſibi interdicturos, quàm ipſum Magiæ nomen recepturi ſint in gratiam: adeò conſcientiæ ſuæ conſulentes, vt nec Apollo, nec Muſæ omnes, neq; Angelus de cœlo me ab illorum execratione vendicare queant. Quibus & ego nunc conſulo, ne noſtra ſcripta

legant, nec intelligant, nec meminerint: nam noxia sunt, venenosa sunt: Acherontis ostium est in hoc libro, lapides loquitur, caueant, ne cerebrum illis excutiat. Vos autem, qui æqua mente ad legendum venitis, si tantam prudentiæ discretionem adhibueritis, quantam in melle legendo apes, iam securi legite. puto namque vos & vtilitatis haud parùm, & voluptatis plurimùm accepturos. Quòd si qua repereritis, quæ vobis non placeant, mittite illa, nec vtimini. Nam & ego vobis illa non probo, sed narro. Cætera tamen propterea non respuite, nam & Medicorum volumina inspicientibus contingit cum antidotis & pharmacis simul etiam venena legere. Fateor præterea, Magiam ipsam multa superuacua, & ad ostẽtationem curiosa docere prodigia: simul hæc vt vana relinquite, causas tamen illorum ne ignorate. Quæ verò ad hominum vtilitatem, ad auertendos malos euentus, ad destruendum maleficia, ad curandos morbos, ad exterminanda phantasmata, ad conseruandam vitæ, honoris, fortunæ dexteritatem, sine Dei offensa, sine religionis iniuria, fieri possunt, quis illa nõ tam vtilia censeat, quàm etiam necessaria? Sed quia admonui vos, multa me narrãdo potius, quàm affirmando, scripsisse: (sic enim opus esse visũ fuerat quò pauciora præteriremus) multaq; insuper Platonicorum, cæterorumq; gentilium Philosophorum placita secuti sumus, vbi instituto nostro scribendi suggerebant argumentum. ideo, si alicubi erratum sit, siue quid liberius dictum, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui minor quàm adolescens hoc opus composui: vt possim me excusare, ac dicere: Dum eram paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus: factus autem vir, euacuaui quæ erant paruuli: ac in libro de vanitate ac incertitudine scientiarum, hunc librum magna ex parte retractaui. Sed hîc me iterum fortè redarguetis, inquientes: Ecce, iuuenis scripsisti, & senex retractasti, vt quid ergo edidi-

edidisti? Fateor, iuuenis admodum hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissurus: atq; ea causa Ioanni Tritemio Abbati Peapolitano, quondam Spanheymensi, viro arcanarum rerum admodum industrio, primùm illos obtuli corrigendos. Cõtigit autem posteà, vt interceptum opus, priusquam illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus truncum & impolitum circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus volitaret: iamque nonnulli, impatientius nescio, an impudentius, ipsum informe opus sub prælum exponere volebant, quo vno perculsus malo, ipse edere constitui: cogitans, minus periculi fore, si libri isti paulò castigatiores mea manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentuti meæ specimen perire non sinerem. Addidimus autem nonnulla Capitula: inseruimus etiam pleraq;, quæ prætermittere incuriosum videbatur: quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facilè deprehendere poterit. noluimus enim opus ipsum totum innouare, & (vt aiunt) totam telam retexere, sed paululùm castigare, atq; aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quæso te candide Lector, ne de præsenti tempore editionis ista libres: sed veniam des curiosæ iuuentuti, si quid forte secùs, quàm placeat, in istis deprehendes.

R. P. D. IOANNI TRI-

THEMIO, ABBATI D. IACOBI in ſuburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym

S. D.

QVum nuper tecum, Reuerende Pater, in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu conuerſatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabaliſticis, cæteriſque, quæ adhuc in occulto deliteſcunt, arcanis ſcientiis atque artibus vnà contuliſſemus, magna inter cæteras quæſtio erat, cur Magia ipſa, cùm olim primum ſublimitatis faſtigium vno omnium veterum Philoſophorum iudicio teneret, & à priſcis illis ſapientibus & ſacerdotibus ſumma ſemper in veneratione habita fuerit: deinde ſanctis Patribus à principio naſcentis Eccleſiæ Catholicæ odioſa ſemper & ſuſpecta, tandem exploſa à Theologis, damnata à ſacris canonibus, porrò omnium legum placitis fuerit proſcripta: eius cauſam ſpeculatus, meo iudicio, non alia eſt, niſi quòd fatali quadam temporum hominumq; deprauatione ſubintroierunt multi Pſeudophiloſophi, ac mentito nomine Magi, qui per varias errorum ſectas, & falſarum religionum factiones, multas admodum execrandas ſuperſtitiones, atque ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione ſcelerata ſacrilegia, in naturæ perſecutionem hominumq; perniciem, ac DEI iniuriam congerentes, multos admodum, quales hodie circumferri videmus, reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honeſtiſſimum nomen atque titulum furto & rapina præfixerunt. Hi itaque cùm ſacroſancto hoc Magiæ titulo ſuis execrandis nugis fidem ſeſe conciliaturos ſperarent, id egerunt, quòd laudatiſſimum olim Magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odioſiſſimum redditum ſit: ac capitale crimen habeatur, ſi quis doctrina operibuſve magum ſeſe audeat profiteri: niſi fortè demens aliqua vetula rus habitans, credi velit admodum perita diuinipotens, vt (ſicut ait Apuleius) poſſit cœlum deponere, terram ſuspendere, fontes durare, montes diluere, manes ſublimare, deos infirmare, ſidera extinguere, tartarum ipſum illuminare: ſiue, vt canit Virgilius:

Quæ ſe carminibus promittat ſoluere mentes
Quas velit, aſt alijs duras immittere curas,
Siſtere aquam fluuijs, & vertere ſidera retrò,
Nocturnoſq; ciet manes, mugire videbis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Tũ quæ referunt Lucanus de maga illa Theſſala, & Homerus de Circes omnipotentia: quorum plurima fateor, tam fallacis opinionis, tam ſuperſtitioſæ diligentiæ perniciofiq; laboris exiſtunt, vt cum ſub artem non nefandam cadere nequeant, tamen magiæ venerabili titulo ſeſe veſtiri poſſe præſumunt. Cum hæc igitur ſic ſe haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitiſſe, qui tam ſublimem ſacramq; diſciplinam ab impietatis crimine vindicaſſet, aut illam nobis purè ſyncereq; tradidiſſet. ſiquidem, quos ex recentioribus ego vidi, Rogerium, Bacchonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldum de villa noua, Anſelmum Parmenſem, Picatricem Hiſpanum, Cicchum Aſculum Florentinum, & plerosq; alios, ſed obſcuri nominis ſcriptores, cùm ſe magiam tradere pollicentur, non niſi aut deliramenta quædam nulla ratione ſubnixa, aut ſuperſtitiones probis omnib. indignas præſtiterunt. Hinc concitatus eſt in me ſpiritus meus, atq; propter ipſam cùm admirationem, tum indignationem volui & ego philoſophari, non illaudabile opus me facturum exiſtimans, qui ab ineunte ætate ſemper circa mirabilium effectuum & plenas myſteriorum operationes curioſus intrepidusq; extiti explorator, ſi magiam ipſam, vetuſtam ſapientumq; omnium diſciplinam ab impietatis erroribus redimitam, purgatamq;, & ſuis rationibus adornatam, reſtituerem, & ab iniuria calumniantium vindicarem: quod vt iam diu ipſe mecum deliberaui, nunquam tamen in hanc arenã deſcendere hactenus auſus fui: verùm poſt collatum inter nos Herbipoli de his rebus ſermonẽ, tua præcellens peritia & doctrina, tua ardens adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaq;, electis è philoſophorũ exploratæ fidei ſententijs, purgata introductione malignorum, qui ſimulata ſcientia mentiẽtes magorum traditiones ab ipſis tenebrarum reprobatis libris, velut ab ipſis adiutis, mirandorum operationes requirendas docebant, diſcuſſis tenebris, tres libros de Magia compendio breuitatis complexos, recentib. his diebus compoſui, & de Occulta philoſophia minus infenſo titulo inſcripſi: quos nunc tuo examini, qui harum rerum pleniſſimam peritiam tenes, caſtigandos, cenſendos, iudicandosq; ſubmitto, vt ſi quid in illis à me ſcriptum ſit, quod aut in na-

turæ contumeliam, aut cœlitum offensam, religionisue iniuriam vergere queat, condemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, veritatis traditionem tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa Magia agere velis, nec occultetur aliquid, quod prodesse queat: nec probetur, quod possit non nisi nocere: quo si tandem libri isti tuo examine probati, digni sint, qui aliquando felicibus auspicijs in publicum egrediantur, nec timeant iudicium subire posteritatis. Vale & his audacibus parcito cœptis.

IOHANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HERbipolis, quondam Spanhemensis suo Henrico Cornelio Agrippæ ab Nettesheym Salutem & charitatem.

OPus tuum, ornatiss. Agrippa de Occultiore philosophia prænotatum, quod nobis examinandū per latorem præsentium obtulisti, quanta cum voluptate susceperimus, nec lingua mortalis vnquā potest exprimere, nec scribentis calamus reserare. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non vulgari, qui & iuuenis tam secreta penetrans & arcana, multis etiam viris doctissimis abscondita, non solùm pulchrè, ac verè, sed etiam propriè & ornatè proferre in lucem potuisti. Vnde in primis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, &, si poterimus vnquam, pro viribus indubitanter referemus gratias. Tuum opus, quod nemo doctissimorum etiam virorum satis laudare sufficiet, probamus: deinde, vt studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec sinas tam excellentes ingenij tui vires ocio tepescere, te, qua possumus instantia, monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen veræ sapientiæ, quo maximè & diuinitus illustraris etiam ignorantibus demonstres. Nec te retrahat à proposi-

posito quòrumcunq; consideratio nebulonum, de quibus verè dictum est, Bos lassus fortiter figit pedem: cum nemo sapientum iudicio veraciter doctus esse queat, qui in vnius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sublimi: non ergo boues imiteris, sed volucres: nec circa particularia arbitreris tibi esse morandum, sed vniuersalibus cõfidenter intendito animum. Tantò enim quisq; doctior esse putatur, quantò ignorat pauciora. Ingenium verò tuum ad omnia pleniter aptum, non paucis, nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandum. Vnum hoc tamen te monemus custodire præceptum, vt vulgaria vulgaribus, altiora verò & arcana altioribus atq; secretis tantum communices amicis. Da fœnum boui, saccarum psittaco tantùm: intellige mentem, ne boum calcibus, vt plerisq; contigit, subijciaris. Vale felix amice: & si quid penes nos est, quod tibi conducere queat, iube & factum sine mora intelliges, & vires vt nostra dietim sumat amicitia, sæpius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito, instanter oramus. Iterum vale. Ex nostro cœnobio Peapolitano, VIII. die Aprilis

Anno M. D. X.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC PRINCIPI ILLVstrißimo, HERMANNO è Comitibus Vuidæ, Dei gratia Colonienſis eccleſiæ Archiepiſcopo, ſacri Romani Imperij Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Vueſtphaliæ & Angariæ Duci, &c. Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPpa ab Nettesheym. S. D.

EA eſt illuſtris famæ tuæ celebritas, reuerendiſſime & illuſtriſſime Princeps, ea virtutum tuarum magnitudo, & doctrinæ ſplendor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cum ſolida prudentia grauis oratio, & elegans dicendi promptitudo, multarum rerum cognitio, conſtans religio, ac mores laudatiſſimi, quibus ſuprà commuem aliorum conſuetudinem præditus es: taceo priſcas eminẽtis nobilitatis imagines ac diuitiarum cùm antiquarum, tum nouarum theſauros, amplitudinem dominij, ſacrarumq; dignitatum mitras, quorum etiam præſtantia anteſtas cum corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima ſint, ego te tamen his omnibus longè maiorem exiſtimo heroicis illis & ſuperilluſtribus tuis virtutibus: quibus ſanè effe-

effeciſti, vt quantò quiſq; doctior eſt, ac virtutum amantior, tantò magis beneuolentiæ tuæ ſeſe cupiat inſinuari. Vnde & ipſe etiam illud decus tuum petẽdum mihi conſtitui: ſed Parthorum more: hoc inquam, eſt, non ſine munere. Quem equidem ſalutandi Principis morem à priſcorum vſq; ſeculis in hæc noſtra tempora deriuatum, & aduſq; huc obſeruatum videmus. Cumq; viderem alios quoſq; viros egregiè doctos doctrinarum ſuarum pulchris magnisq; muneribus te ornare, ne ſolus ego, velut cultus & venerationis tuæ deſertor ad tuã Amplitudinem vacuis manibus applicare auſim, cogitabundus ac circumſpiciens in cella mea libraria, quo munere te tam inſignem Principem condonare poſſem, en inter recondita offerebant ſeſe ſubitò libri de Occulta philoſophia, ſiue de magia, quos iuuenis admodũ ſcribere agreſſus & iã multis annis velut oblitus intermiſeram, mox tuæ amplitudinis veneratione ad illos conſummãdos, velut ad vota reddenda, properaui: ſanè quòd perſuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare poſſe, quàm antiquiſſimæ abſtruſiſſimęq; doctrinæ nouũ opus, opus inquam curioſę iuuentutis noſtrę ſed antiquitatis doctrinã, auſim dicere, à nullis hactenus reſtituere tentatam. Attamen non in

hoc

hoc tibi adscribũtur hæc nostra, quòd te digna sint, sed vt patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quęso itaq;, si nõ est improbum, habeant apud te quandam excusationem, omnia tibi vota præfaturus, si hæc iuuẽtutis meæ studia tuæ Amplitudinis auspicio in notitiam veniant: ac, fugata inuidia, perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonæ conscientiæ, cùm plura in illis etiam seniori mihi visa sint cùm vtilissima, tum cognitu necessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, quàm etiam præsentis ætatis nostræ: multa siquidẽ inuenilis operis errata castigaui, multa cõpluribus locis interfulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqualitate facilè deprehendi possunt: atque sic cognosces, me per omnem ætatem meam tuis obsequijs fore deuotum. Vale felicis Coloniæ felicissimus Princeps. Ex Mechlinia, Anno. M. D. XXXI.

Mense Ianuario.

ELEN-

ELENCHVS LIBRORVM HOC PRIMO TOMO COMprehensorum, vbi notandum, quod, quibus hac nota * est præfixa, isti nunc primum aut publicam lucem accipiunt, aut hisce operibus auctarij vice accedunt.

HENRICI Corn. Agrippæ de occulta philosophia libri tres pagina 1

Geomanticæ disciplinæ lectura. 393

De Cęremonijs Magicis liber, sed, vt putatur, spurius: qui Quartus Agrippæ de Occulta philosophia habetur. 414

Quibus accesserunt,

PETRI de Abano Heptameron, seu elementa Magica. 441

* De speciebus Magiæ Cæremonialis, quam Goetiam vocant, Epitome G. Pictorij Villingani. 463

* An sagæ, vel mulieres vulgatim expiatrices nominatæ, ignis mulcta sint damnandæ, per eundem Pictorium. 481

C. Plinij Secundi naturalis historiæ Mundi libri XXX. cap. I. & II. 482

cum Commentario in eadem Plinij capita, Magicæ Naturalis breuissimum, sed eruditum, compendium complectente. 485

De Fascinationib. Disputat. elegãs & erudita 513

* De Materia Dæmonum, seu illorum dæmonum qui sub lunari collimitio versantur, ortu, nominibus, officijs; illusionibus, potestate, vaticinijs, miraculis & quibus medijs in fugam

gam compellantur, Isagoge G. Pictorij Villingani. 518
Gerardi Cremonensis Geomantiæ Astronomicæ libellus. 540
Arbatel de Magia, seu Pneumatica veterum, tum magorum populi Dei, tum magorum Gentium, illustratione gloriæ & philanthropias Dei. 554
* Ars Notoria nunquam edita. 583
De incantatione & Adiuratione, Colliq; suspensione Epistola authoris incerti. 637
Ioannis Tritemij abbatis Spanheimensis in libros suos de de Steganographia Epistola siue Præfatio apologica. 641
& ex eiusdem
Quæstionum libello, Q. V. de reprobis atq; maleficis. 643. Q. VI. de potestate maleficarum: 648. & Q. VII. de permissione diuina. 654
P. N. D. L. S. S. antiquitatis studiosi, diuersa diuinationum genera. 662

CAPI-

CAPITVM ARGVMENTA TRIVM, HENR. CORN. AGRIPPAE De Occulta philosophia, librorum.

Numerus anterior caput, posterior paginam significat.

PRIMI LIBRI CAPITA.

QVomodo à triplici mundo magi virtutes colligant tribus his libris monstrabitur. Pag. 1

2 Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorem. 2

3 De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inuicem permixtionibus. 4

4 De triplici elementorum ratione considerandâ. 5

5 De mirabilibus ignis ac terræ naturis. 6

6 De admirandis aquæ & aëris atq; ventorum naturis. 8

7 De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa: atq; quid elementis ipsis conueniat cum anima & sensibus, & moribus. 13

8 Quomodo elementa sint in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; Deo. 14

9 De virtutibus rerum naturalium ab elementis proximè dependentibus. 15

10 De virtutibus rerum occultis. 17

11 Quomodo virtutes occultę infunduntur rerum specieb. ab ideis per rationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac virtute magis abundant. 18

12 Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ virtutes influant. 29

13 Vnde proueniant virtutes rerum occultæ. 29

14 De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum. 22

15 Quomodo debemus inuestigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine. 24

16 Qualiter diuersarum virtutum operationes transfundantur ab vna re in aliam &, sibi mutuò communicantur. 25

17 Qualiter per litem & amicitiam virtutes rerum inuestigandæ & experiundæ sunt. 26

18 De inimicitiarum inclinationibus. 28
19 Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. 30
20 Quòd virtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam verò in certis suis particulis aut membris. 31
21 De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tantùm, & quæ remanent in illis etiam post interitum. 32
22 Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq; hominum exercitia & mores stellis atq; signis distribuuntur. 33
23 Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. 35
24 Quæ res subsint Lunæ. 38
25 Quæ sunt sub Saturno. 39
26 Quæ sunt Iouialia. 40
27 Quæ referunt Martem. 40
28 Quæ sunt Venerea 41
29 Quæ sequuntur Mercurium. 42
30 Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuuntur. cad.
31 Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur. 43
32 Quæ subsunt signis ac stellis, earumq; imaginib. 44
33 De signaculis & characteribus rerum naturalium. 46
34 Quomodo per res naturales, earumq; virtutes, possumus allicere & attrahere influxus atque virtutes corporum cœlestium. 48
35 De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; vtilitate. 49
36 De vnione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ vitæq; sensibilis. 50
37 Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalib. & artificialibus cœlestia quædam & vitalia dona desuper trahimus. 51
38 Quomodo dona, non solùm cœlestia & vitalia, verumetiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus. 52
39 Quòd certis quibusdam mundi materijs mundana numina, & horum numinum ministros dæmones allicere possumus. 54
40 De ligationibus: cuiusmodi sunt, & quibus modis soleat fieri. 54
41 De veneficijs, eorundemq; potentia. 55

42 De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus. 58
43 De suffitibus, & eorum ratione & potentia. 59
44 Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. 61
45 De collyrijs, vnctionibus, philtris, eorumq; virtutib. 62
46 De alligationibus, suspensionibus physicis. 64
47 De annulis, & eorum compositionibus. 65
48 De locorum virtutib. & quæ loca cuiq; stellarum correspondent. 66
49 De lumine & colorib. de lychnis & lampadibus, & qui colores quibus stellis, domibus & elemnntis distribuantur. 67
50 De fascinatione, atq; eius artificio. 70
51 De certis obseruationibus admirandas virtutes producentibus. 71
52 De vultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis respondeant: vnde physiognomia, & metoposcopia & chiromantia, diuinationum artificia sua fundamenta habeant. 73
53 De diuinatione auspiciorum & auguriorum. 75
54 De diuersis quibusdam animantibus, & alijs rebus, quam in augurijs significationem habeant. 76
55 Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. 81
56 De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sint. 85
57 De Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationib. 86
58 De mortuorum reuluiscentia, de longæua dormitione atq; inedia. 88
59 De diuinatione, quæ per somnia fit. 91
60 De furore & diuinationib. quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. 92
61 De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus voluntatis. 94
62 De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. 97
63 Quomodo passiones animi mutant corpus propriū permutando accidentia, & mouendo spiritum. 98
64 Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginatiuæ

tiua non solùm in corpus, sed etiam in animam obtineat. 100
65 Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. 102
66 Quòd passiones animi plurimùm iuuantur ab oportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia. 103
67 Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentijs, atq; simul cum illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus imprimere. pag. 104
68 Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores ad id quod desiderat. 105
69 De sermone, atq; virtutibus verborum. 106
70 De virtute propriorum nominum. 107
71 De sermonib. complexis, & carminibus, incantamentorumq; virtutib. & astrictionib. 108
72 De incatamentorum mirabili potentia. 110
73 De virtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. 111
74 De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia & planetas, secundum varias linguas cum tabella hoc indicante. 112

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA.

LIBRI SECVNDI CAPVT

1 DE necessitate mathematicarum disciplinarum, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. 118
2 De numeris eorundemq; potentia & virtute. 120
3 Quantas virtutes numeri possideant in rebus cùm naturalibus, tum transnaturalibus. 121
4 De vnitate, & eius scala. 122
5 De dualitate, & eius scala. 124
6 De triade, & eius scala. 126
7 De quaternario, & eius scala. 128
8 De quinario, & eius scala. 134
9 De senario, & eius scala. 136
10 De septenario, & eius scala. 137
11 De octonario, & eius scala. 146

12 De nouenario,& eius scala. 148
13 De decade,& eius scala, 150
14 De vndenario & duodenario, cum duplici duodenarij scala, Cabalistica & Orphica. 154
15 De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumque potentia & virtutibus. 159
16 De numerorum notis in certis gesticulationibus constitutis. 162
17 De varijs numerorum notis apud Rom. obseruatis. 163
18 De notis Græcorum. 164
19 De notis Hebræorum & Chaldæorum,& quibusdam alijs Magorum notis. 165
20 Qui numeri literis atribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. 167
21 Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. 169
22 De planetarum mensulis, earumq; virtutibus & formulis,& quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia. 170
23 De Geometricis figuris atq; corporibus, qua virtute in Magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant, atq; cœlo. 178
24 De Musicali harmonia, eiusq; viribus ac potentia. 180
25 De sono atq; concentu: & vnde illis mirabilitas in operando. 182
26 De conuenientia eorum cum cœlestibus:& qui concentus, quiq; soni singulis stellis respondent. 183
27 De humani corporis proportione & mensura harmoniaque. 186
28 De animæ humanæ compositione & harmonia. 198
29 De obseruatione cœlestium in omni opere magico necessaria. 199
30 Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. 200
31 De obseruatione stellarum fixarum, earũq; naturis. 200
32 De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. 202
33 De 28. mansionibus Lunæ, earundemq; viribus. 203
34 De vero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione horarum planetariarum. 206
35 Quomodo res quæq, artificiales, vt imagines & sigilla similiaque, virtutem aliquam sortiãtur à corporibus cœlestibus. 207
36 De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant virtutes. 208
37 De imaginibus facierum, earumq; virtutibus: atq; de his,

quæ extra Zodiacum sunt, imaginibus. 210
38 De imaginibus Saturni. 212
39 De imaginibus Iouis. 213
40 De imaginibus Martis. 214
41 De imaginibus Solis. ead.
42 De imaginibus Veneris. 215
43 De imaginibus Mercurij. ead.
44 De imaginibus Lunæ. ead.
45 De imaginibus Capitis & Caudæ Draconis Lunæ. 216
46 De imaginibus mansionum Lunæ. 217
47 De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. 219
48 De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. 220
49 De imaginibus quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operantis. 222
50 De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. 223
51 De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq; fabricati sunt: &, quomodo ex geomanticis figuris deducuntur, cum eorundem tabula. 226
52 De characteribus, qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. 228
53 Quòd nulla diuinatio sine Astrologia sit perfecta. 231
54 De sorte: &, quando ac vnde illi diuinationis virtus contingat. 232
55 De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poëtarum & philosophorum. 234
56 Idem ratione confirmatur. 235
57 Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam. 236
58 De nominibus animarum cœlestium, eorundemque dominio in hunc inferiorem mundum, videlicet hominem. 237
59 De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemque variis nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. 238
60 Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas vires in res exteriores: &, quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. 241

DE OC-

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA

LIBRI TERTII CAPVT

1 DE neceſſitate, virtute & vtilitate religionis. 247
2 De ſilentio & occultatione eorum, quæ ſecreta in religione ſunt. ibid.
3 Quæ dignificatio requiratur, vt quis euadat in verum magum, & mirandorum operatorem. 250
4 De duobus cæremonialis Magiæ adminiculis, religione & ſuperſtitione. 252
5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis ſemitam perducunt. 254
6 Quomodo his ducibus anima humana ſcandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. 255
7 Neceſſariam eſſe Mago veri Dei cognitionem, & quid de Deo veteres ſenſerunt Magi atq; philoſophi. 256
8 Quid de diuina Trinitate veteres ſenſerint Philoſophi. 258
9 Quæ ſit vera de Deo & ſanctiſſima Trinitate orthodoxa fides. 261
10 De emanationibus diuinis, quas Hebræi numerationes, alij attributa, Gentiles Deos & numina nuncupabant, deq́ue decem Sephiroth, ac decem ſacratiſſimis DEI nominibus illis præſidentibus: eorundemq; interpretatione. 262
11 De diuinis nominibus, eorundemque potentia & virtute. 265
12 De influxu diuinorum nominum per ſingula media in hæc inferiora 272
13 De membris Dei, & de eorum in noſtra membra influxu. 274
14 De diis gentium, & animis cœleſtium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim ſacra fuerunt. 276
15 Quid de animabus cœleſtibus noſtri ſentiunt Theologi. 279
16 De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis variis, deq; infernis & ſubterraneis dæmonibus. 280
17 De eiſdem iuxta Theologorum ſententias. 283
18 De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; caſu, & naturis variis. 285

19 De corporibns dæmonum. 289
20 De infestatione malorum dæmonum,& custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. 289
21 De obsequēdo ꝓprio genio,eiusq; natura indagāda. 293
22 Triplicem vniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant. 294
23 De lingua angelorum,eorumq; cum inter se,tum nobiscum collocutionibus. 296
24 De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione: deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli & elementis. 297
25 Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant,atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei,cum tabulis Ziruph,& commutationum literarum & numerorum. 300
26 De inueniendis nominib. spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium. 301
27 De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum. 303
28 Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur. 305
29 De characteribus & sigillis spirituum. 307
30 Alius chacterizandi modus,à Cabalistis traditus. 308
31 Adhuc alius characterum modus atq; de signaculis spirituum,quę sola reuelatione recepta sunt. 312
32 Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones,& quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. 315
33 De vinculis spirituum,eorumq; adiurationibus & exterminijs. 316
34 De ordine animastico ,atq; heroibus. 317
35 De dijs mortalibus atq; terrenis. 319
36 De homine quomodo creatus ad imaginem Dei. 321
37 De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. 326
38 Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat. 327
39 Quomodo superni influxus cùm sint natura boni, in istis inferioribus deprauentur, & malorum causę efficiantur. 329
40 Quod vnicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia. 331
41 Quid de homine post mortem ,opiniones variæ. 332

42 Quibus rationibus magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant. 344
43 De humanæ animæ potestate in mente, ratione & idolo. 346
44 De gradibus animarum, & earundem interitu, aut immortalitate. 349
45 De vaticinio & furore. 351
46 De prima specie furoris, à Musis. 352
47 De secunda specie furoris à Dionysio. 354
48 De tertia specie furoris, ab Apolline. 355
49 De quarta specie furoris, à Venere. 357
30 De raptu & ecstasi, & vaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncope corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. 358
58 De somnio prophetico, 360
52. De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus. 363
53 Quomodo se disponere debeat volens suscipere oracula. 364
54 De munditia: & quomodo obseruanda. 366
55 De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquilitate atq; assensu. 368
56 De pœnitentia & eleemosyna. 371
57 De his, quæ extrinsecus administrata, ad expiationem cõducunt. 372
58 De adorationibus & votis. 373
59 De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generib. & modis. 375
60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus. 379
61 Quomodo hæc tum ad deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. 380
62 De consecrationibus & earum ratione. 381
63 Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporib. 383
64 De religiosis quibusdam obseruationib. cæremonijs & ritibus suffituum, vnctionum & similium. 387
65 Operis totius conclusio. 391

Capitum trium librorum de occulta philosophia

FINIS.

19 De corporibus dæmonum. 289
20 De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. 289
21 De obsequēdo pprio genio, eiusq; natura indagāda. 293
22 Triplicem vniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant. 294
23 De lingua angelorum, eorumq; cum inter se, tum nobiscum collocutionibus. 296
24 De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione: deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli & elementis. 297
25 Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum. 300
26 De inuentiendis nominib. spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium. 301
27 De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum. 303
28 Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur. 305
29 De characteribus & sigillis spirituum. 307
30 Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. 308
31 Adhuc alius characterum modus atq; de signaculis spirituum, quę sola reuelatione recepta sunt. 312
32 Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. 315
33 De vinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminijs. 316
34 De ordine animastico, atq; heroibus. 317
35 De dijs mortalibus atq; terrenis. 319
36 De homine quomodo creatus ad imaginem Dei. 321
37 De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. 326
38 Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat. 327
39 Quomodo superni influxus cùm sint natura boni, in istis inferioribus deprauentur, & malorum causę efficiantur. 329
40 Quod vnicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia. 331
41 Quid de homine post mortem, opiniones variæ. 332

42 Quibus rationibus magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant. 344
43 De humanæ animæ potestate in mente, ratione & idolo. 346
44 De gradibus animarum, & earundem interitu, aut immortalitate. 349
45 De vaticinio & furore. 351
46 De prima specie furoris, à Musis. 352
47 De secunda specie furoris à Dionysio. 354
48 De tertia specie furoris, ab Apolline. 355
49 De quarta specie furoris, à Venere. 357
50 De raptu & ecstasi, & vaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncope corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. 358
58 De somnio prophetico, 360
52. De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus. 363
53 Quomodo se disponere debeat volens suscipere oracula. 364
54 De munditia: & quomodo obseruanda. 366
55 De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquilitate atq; assensu. 368
56 De pœnitentia & eleemosyna. 371
57 De his, quæ extrinsecus administrata, ad expiationem cõducunt. 372
58 De adorationibus & votis. 373
59 De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generib. & modis. 375
60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus. 379
61 Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. 380
62 De consecrationibus & earum ratione. 381
63 Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporib. 383
64 De religiosis quibusdam obseruationib. cæremonijs & ritibus suffituum, vnctionum & similium. 387
65 Operis totius conclusio. 391

Capitum trium librorum de occulta philosophia

FINIS.

HENRICI CORN. AGRIPPÆ, EQVITIS AVRATI, ET VTRIVSQVE IVRIS DOCTORIS, SACRAE Cæsareæ Maiestatis à consilio, & archiuis indicarij, de Occulta Philosophia,

LIBER PRIMVS.

Quomodo à triplici mundo Magi virtutes colligant, in tribus his libris monstrabitur. CAP. I.

CVM triplex sit mundus, elementalis, cœlestis & intellectualis, & quisque inferior à superiori regatur, ac suarum virium suscipiat influxum, ita vt ipse archetypus & summus opifex, per angelos, cœlos, stellas, elementa, animalia, plantas, metalla, lapides, suæ omnipotentiæ virtutes exinde in nos transfundat, in quorum ministerium hæc omnia condidit atque creauit: non irrationabile putant Magi, nos per eosdem gradus, per singulos mundos, ad eundem ipsum archetypum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedunt omnia, posse conscendere: & non solùm his viribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt, frui posse, sed alias pręterea nouas desuper posse attrahere. Hinc elementalis mundi vires, varijs rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philosophia venantur: deinde cœlestis, mundi radijs & influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorum disciplinas, cœlestes virtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuersarum potestatibus per religionum sacras ceremonias corroborãt atque confirmant. Horum omnium ordinem & processum, tribus his libris nunc tradere conabor: quorum primus contineat Magiam naturalem, alter cœlestem, tertius ceremonialem. Sed nescio an planè venia dignum sit, me hominem ingenij ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduum, tam intricatum negotium, in ipsa mea adolescentia tam liberè aggressum esse: quamobrem quęcunq; hîc à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quenquam plus assentiri,

neque ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse magiæ professorem. CAP. II.

MAgica facultas potestatis plurimæ compos, altissimis plena mysterijs, profundissimam rerum secretissimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & virtutem, totiusque naturæ cognitionem complectitur: & quomodo res inter se differunt, & quomodo conueniunt, nos instruit: hinc mirabiles effectus suos producens, vniendo virtutes rerum per applicationem earum ad inuicem, & ad sua passa congruētia inferiora, superiorum dotibus ac virtutibus passim copulans atque maritans. Hæc perfectissima summaq; scientia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hæc deniq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio. Nam cùm omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicam, mathematicam & theologiam: physica docet naturam eorum quę sunt in mundo, illorumq; causas, effectus, tempora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa vocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aer,
Quid generent, vnde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, variisq; coloribus Iris,
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde vel ætherea fulmen iaculetur ab aula:
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ vis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarum speculatrix physica complectitur, & quæ canit Vergilius.

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua vi maria alta tumescant.
Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum vires, animos, iraque ferarum,
Omne genus fruticum, lapidum quoque, reptiliumque.

Mathematica verò docet nos planam, & in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suscipere.

Aurea quo celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modò cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati demisso lumine solem.

Et

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; vias, & sidera monstrat,
Defectus solis varios, lunæq; labores,
Arcturum, pleiadesq;, hyadas, geminósq; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat, quando armatas deducere classes,
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem, quid Deus, ipsa docet quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes, sacraque mysteria: instruit quoque de fide, de miraculis, de virtute verborum & figurarum, de arcanis operationibus & mysterijs signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos ritè scire atque callere leges ceremoniarum, fas sacrorum, atque ius religionum. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa complectitur, vnit atque actuat: meritò ergo ab antiquis summa sanctissimaque scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipuè Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeò, vt inuentores huius scientiæ, à pluribus crediti sint. Horum vestigia secuti sunt Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alij extiterunt antistites, vt Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiam egregiè scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis commentariis illustrauit. Præterea ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum discendam nauigarunt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemque ob eam discendam compertum habemus, Memphiticos vates accessisse, & penè totam Syriam, Aegyptum, Iudæam, Chaldeorum scholas peragrasse, ne sanctissima eos magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicunque igitur

nunc in hac facultate ſtudere affectat, ſi non fuerit eruditus in Phyſica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuſlibet entis: & ſi non fuerit opifex mathematicæ, & in aſpectibus & figuris ſtellarum, ex quibus cuiuſlibet rei ſublimis virtus & proprietas dependet: & ſi non fuerit doctus in theologia, vbi manifeſtantur ſubſtantiæ immateriales, quæ diſpenſant & adminiſtrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipſa Magia perfectum extat, nec eſt aliquod opus verè magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in ſe inuicem permixtionibus. Cap. III.

QVatuor ſunt elementa, & primaria fundamenta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aër: ex quibus omnia elementata in iſtis inferioribus cõponuntur: non per modum coaceruationis, ſed ſecundum tranſmutationem & vnionem: rurſuſque cùm corrumpuntur, in elementa reſoluuntur. Nullum autem ſenſibilium elementorum purum eſt, ſed ſecundum magis & minus permixta ſunt, & in ſe inuicem tranſmutabilia: quemadmodum terra luteſcens diſſolutáque fit aqua, atque illa ingroſſata denſatáque fit terra: per calorem autem euaporata tranſit in aërem, & ille ſupercaleſcens in ignem, & hic extinctus reuertitur in aërem, infrigidatus autem ex ſuperaduſtione fit terra aut lapis, aut ſulphur, ſicut hoc ex fulmine manifeſtum eſt. Plato autem cenſet terram omninò tranſmutabilem eſſe, cętera autem elementa in hanc & in ſe inuicem tranſmutari. Diuiditur itaque terra à ſubtilioribus nõ tranſmutata, ſed ſoluta aut permixta in illa, quæ illam diſſoluunt, rurſuſque in ſeipſam remigrans. Vnumquodque autem elementorum duas ſpecificas qualitates habet, quarum priorem ſibi propriam retinet, in altera tanquam média conuenit cum ſequenti. Eſt enim ignis calidus & ſiccus, terra ſicca & frigida, aqua frigida & humida, aër humidus & calidus. Atque hoc modo ſecundum duas qualitates contrarias elementa ſibi contraria ſunt, vt ignis aquæ, & terra aëri. Adhuc ſecundum alium modum elementa ſibi opponuntur. Nam quædam grauia ſunt, vt terra & aqua: & alia leuia, vt aër & ignis: quamobrem priora paſſiua poſteriora verò actiua Stoici nuncuparunt. Proinde adhuc Plato ſecundum alium modum diſtinguens, tres vnicuique aſſignat qualitates: igni videlicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obſcuritatem, denſitatem

& quie-

& quietem. Et ſecundum has qualitates contraria ſunt elementa, ignis & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutuant, ita vt aër duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atque vnam terræ, videlicet obſcuritatem. Contrà aqua duas quidem terræ, obſcuritatem & denſitatem, & vnam ignis, videlicet motum. Sed ignis aëre duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior. Aër autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quemadmodum itaque ſe habet ignis ad aërem, ſic aër ad aquam, & aqua ad terram: rurſuſque, ſicut terra ad aquam, ſic illa ad aërem, atque hic ad ignem. Atque hæc eſt radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, virtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facilè perficiet opera miranda atque ſtupenda, eritque conſummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione conſideranda.

CAP. IV.

QVatuor itaq; quæ diximus ſunt elementa, ſine quorum notitia perfecta nullum in Magia producere poſſumus effectum. Sunt autem ſingula triplicia, vt ſic quaternarius compleat duodenarium: & per ſeptenarium in denarium progrediens, ad ſupremam vnitatem, vnde omnis virtus & mirabilis operatio dependet, fiat progreſſus. Primo igitur ordine elementa pura ſunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur commixtionem, ſed incorruptibilia ſunt, & non à quibus, ſed per quæ omnium naturalium rerum virtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari poſſunt: quia in omnia poſſunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere poteſt. Secundi ordinis elementa compoſita ſunt multiplicia, & varia, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram ſimplicitatem: quibus tunc ad ſuam ſimplicitatem reuerſis, virtus eſt ſuper omnia complementum dans, omnium operationum occultarum & operationum naturæ: & hæc ſunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc primò & per ſe non ſunt elementa, ſed decompoſita, varia, multiplicia, & inter ſe inuicem permutabilia: ipſa ſunt infallibile medium: ideoq; vocantur media natura, ſiue anima mediæ naturæ: pauciſſimi ſunt qui illorum profunda myſteria intelligant. In ipſis per certos numeros, gradus & ordines eſt conſummatio omnis

effectus,

effectus, in quacunque re naturali, cœlesti & supercœlesti miranda sunt, & plena mysteriis quæ operari possunt in magia tam naturali quàm diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes, etiam solutiones & transmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio. & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemque cognitione, nemo confidat se in occultis magiæ & naturæ scientiis quicquam posse operari. Quicunque autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemque naturam, virtutem, potestatem in numero, gradibus, & ordine, sine diuisione substantiæ discernere scruerit: is facilè obtinebit omnium naturalium rerum, & cœlestium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis.

CAP. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (vt ait Dionysius) in omnibus & per omnia clarè venit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognituſque: ipse quando per seipsum est, non accedente matera in qua propriam manifestet actionem, immensus est, & inuisibilis, per seipsum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ custodia, illuminatiuus, circumuelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferens, acutè means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestans suimet magnitudinem, actiuus, potens, simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse non patitur: ad certa autem sicut quædam vindicta generaliter & propriè subitò reducens in rationem, incomprehensibilis, impalpabilis; non minutus, in omnibus ditissimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerum naturæ portio ignis est, (vt ait Plinius) & in quo dubium fit, plura absumat, an pariat. Ignis ipse vnus est, & per omnia penetrans, vt aiunt Pythagorici: sed in cœlo dilatatus, colluſtrans, in inferno verò coarcta, tus tenebrosus, & crucians, in medi tullio de vtroq; participās. Ignis itaq; in se vnus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, vt apud

Cicero-

Ciceronem teſtatur Cleanthes. Eſt itaq; ignis hic adinvētitius, quo vtimur: eſt in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur: eſt in terra, quæ ex refoſſione fumat: eſt in aquis, qui fontes & puteos calefacit: eſt in profundo mari, quod ventis agitatum tepeſcit: eſt in aëre, quem ſæpe feruescere videmus: & animalia quæque & viuentia omnia, & vegetantia calore nutriuntur: & omne quod viuit, propter incluſum ignem viuit. Superni ignis propria ſunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus vitam tribuens. Inferni ignis propria ſunt ardor omnia conſumens, & obſcuritas cuncta ſterilitate complens. Fugat itaq; cœleſtis & lucidus ignis tenebroſos dæmones: fugat & hic noſter ligneus eosdem, quatenus habet ſimulacrum, & vehiculum lucis illius ſuperioris. Quin & illius, qui ait, Ego ſum lux mundi, qui verus ignis eſt pater luminum, à quo omne datum optimum venit ſplendorem ignis ſui emittens & communicans primo ſoli, & cæteris cœleſtibus corporibus, & hæc tanquam per media inſtrumenta illum in hunc ignem noſtrum influens. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipſis robuſtiores ſunt: Sic boni dæmones, qui ſunt angeli lucis, incrementa ſuſcipiunt à luce, non ſolum diuina, ſolari & cœleſti, ſed etiam eius qui apud nos eſt ignis. Hinc primi religionū & ceremoniarum ſapientiſſimi inſtitutores orationes & pſalmodias, & ſacra quæq; non niſi accenſis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ ſymbolum. Ne loquare de Deo abſq; lumine: nuſſeruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes: nec illa amoueri, quousq; perfectis ſacro ritu expiationibus terra condantur: ipſeq; omnipotens in veteri lege exquirebat omnia ſua ſacrificia igne offerri, atq; vt in altari ſemper ignis arderet, quem etiam apud Romanos Veſtæ ſacræ ſacerdotes perpetuū ſeruabant cuſtodiebantque. Omnium autem elementorum baſis & fundamentum terra eſt: ipſa enim eſt obiectū, ſubiectum & receptaculū omnium radiorum influxumq; cœleſtium: ipſa in ſe continet omnium rerum, ſemina ſeminalesq; virtutes: ideo ipſa dicitur animalis, vegetalis & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, omnium ex ſe ipſa eſt gignitiua. Ipſa eſt receptiua omnium fœcunditatum, & veluti prima parens, etiam omnium pullulatiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; ſecreta, lota, depurata, ſubtiliata: ſi demiſeris aliquādiu ſub diuo, mox cœleſtibus viribus fœcundata & prægnans, ex ſe ipſa producet plantas, producet vermiculos &

animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatem suã congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restaurationis ac conseruationis nostræ verissima medicina.

De admirandis aquæ, & aeris atq; ventorum naturis. Cap. VI.

NOn minoris potentiæ sunt reliqua duo elementa, aqua videlicet & aër : nec in illis natura cessat mirabilia operari Aquæ enim tanta necessitas est, vt absq; illa nullum animal degere possit: nulla herba, nec planta quæuis, citra aquæ humectationem possit progerminare. In ipsa est seminaria omnium rerum virtus animalium primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbarum semina licet terrea sint, tabefieri tamen aqua necesse est, si fœcunda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore vel pluuia, vel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animam viuentem. Sed aquæ duplicem productionem tribuit, natantium videlicet in aquis, & volantium in aëre supra terram Terrenarum etiam productionem ipsi aquæ partim deberi, eadem scriptura testatur, inquiens, quòd post creationem virgulta & plantæ non germinauerant, quia Deus non pluerat super terram. Tanta eius elementi potestas est, vt ne spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemum testatus est. Maxima quoq; eius in religione vis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quàm ignis necessitas. Infinitæ eius vtilitates sunt, & vsus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: vt quæ generandi, alendi, augmentandi vim possideat. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus aquam omnium rerum principium statuerunt, omniumq; elementorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimum, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nam vt ait Plinius, terras diuorant aquæ, flammas necant, scandunt in sublime, & nubium obtentu cœlum sibi vendicant : eædem cadentes omnium terra nascentium causa fiunt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarum mirabili virtute etiam meminit Ouidius in his versibus.

——— *Medio tua corniger Hammon*
Vnde die gelida est, ortúq; obituq; caleſcit.

Ad-

Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur minimos cum luna receſſit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit
Viſcera, quod tactus inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris veſtris conterminus oris.
Electro ſimiles faciunt, auroq; capillos.
Quódq; magis mirum, ſunt qui non corpora tantùm,
Verùm animos etiam valeant mutare liquores,
Cui non audita eſt obſcenæ Salmacis vnda?
Æthiopesq; lacus? quos ſi quis faucibus hauſit.
Aut furit, aut patitur mirum grauitate ſoporem.
Clitorio quicunq; ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abſtemius vndis.
Hinc fluit effectu diſpar Lyncæſtius amnis.
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit.
Haud aliter titubat, quàm ſi mera vina bibiſſet.
Eſt lacus Arcadiæ, Pheneum dixêre priores
Ambiguus ſuſpectus aquis, quas nocte timeto.
Nocte nocent potæ, ſine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Ioſephus fluminis cuiusdam inter Areeam & Raphaneam Syriæ vrbes admirabilem naturam: quod cum pleno deferatur alueo, per integrum ſabbathum, mox ceu obturatis fontibus deficiens, per ſex integros dies ſiccum aluei ſui præbet tranſitum: rurſusq; ſeptimo die ignotis naturæ cauſis ad priorem redit aquarum abundantiam: quamobrem incolæ illum ſabbatheum nuncuparunt, ob ſacrum Iudæis ſeptimum diem. Teſtaturq; nobis Euangelium de piſcina probatica, in quam poſt commotam ab Angelo aquam qui prior in illam deſcendiſſet, à quacunq; ægritudine liberabatur. Eadem vis atq; poteſtas fuiſſe legitur fonti Ionidum Nimpharum, qui in Eliorum agro apud Heracleam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore deſcendiſſet, abacto omni corporis vitio ſanus & integer inde exiret. Narrat Pauſanias, eſſe in Lyceo Arcadiæ monte fontem, qui Agriæ vocabatur, ad quem quoties regionis ſiccitas frugum interitum minaretur, ingreſſus Iouis Lycæi ſacerdos, poſt immolatas hoſtias ſacris precibus ſacros veneratus latices, quercus ramum manu tenens, ad ſacrati fontis ſummos latices demittebat: tunc commotis aquis vapor exinde in aëra ſurſum latus in nubes conflabatur, concurrentibusq; nebulis cœlum omne obducebatur nubibus: quibus paulo pòſt in pluuiam reſolutis omnem regionem ſalubriter irrigabant. Verùm de a-

quarum miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullum alium, quod sciam, authorem reperta Supereſt de aëre dicere. Hic ſpiritus eſt vitalis, cuncta permeans entia, omnibus vitam & conſiſtentiam præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc Hæbreorum doctores illum non inter elementa numerant, ſed velut medium & glutinum, diuerſa in ſimul coniungens, & tanquam ſpiritum mundani inſtrumenti roborantem habens. Ipſe enim proximè cœleſtium omnium influxus in ſe concipit, alijsq; cum elementis tum mixtis ſingulis communicat, non minus etiam rerum omnium cùm naturalium, tùm artificialium, & ſermonum quorumcunq; ſpecies, velut deificium quoddam ſpeculum in ſe ſuſcipit & retinet: illasq; ſecum ferens, corpora hominum & animalium per poros ingrediens, tam in ſomno quàm in vigilia illis imprimens, variorum mirabilium ſomniorum, præſagiorum & auſpiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt cur, tranſiens locum, in quo homo occiſus fuerit, vel cadauer recens abſconditum, timore atq; pauore concitatur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidij ſpeciebus, ſpiritum hominis, dùm vnà inſpiratur, ſimilibus ſpeciebus afficit atq; perturbat: vnde contingit ſequi pauorem. Omne namq; ſubitò imprimens, naturam ſtupefacit. Hinc multi Philoſophi arbitrati ſunt, aërem cauſam eſſe ſomniorum, pluriumq; aliarum animæ impreſſionum, per dilationem idolorum, ſeu ſimilitudinum, ſeu ſpecierum, quæ deciduntur à rebus & ſermonibus, in ipſo aëre multiplicatis, quousq; perueniat ad ſenſus, & tandem ad phantaſiam, & animam recipientis, videlicet quæ ſoluta cutis nec impedita, ſpecies huiuſmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipſę namq; rerũ ſpecies, licet ex propria natura deferantur ad ſenſus hominum & animalium, poſſunt tamen à cœlo, dum ſunt in aëre, acquirere aliquam impreſſionem, ex qua vnà cum aptitudine, à diſpoſitione recipientis magis ferantur ad ſenſum vnius, quàm alterius. Atq; hinc poſſibile eſt naturaliter, & procul omni ſuperſtitione, nullo alio ſpiritu mediante, hominem homini ad quamcunq;, longiſſimam etiam vel incognitam diſtantiam & manſionem, breuiſſimo tempore poſſe nunciare mentis ſuæ conceptũ: etſi tempus in quo iſtud fit, non poſsit præcisè menſurari, tamen intra viginti quatuor horas id fieri omnino neceſſe eſt: & ego id facere noui, & ſæpius feci. Nouit idem etiam, ſcitq; quondam abbas Trithemius. Quomodo etiam idola quædam, non modò ſpiritualia, ſed etiam naturalia à rebus

bus effluant vt puta per influxum quendam corporum à corporibus: atq; in ipso aëre conualescant, tum per lumen, tum per motum, tum ad visum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus, Et nos videmus, quomodo austro flante aër densatur in tenues nubes, in quibus veluti in speculo reflectuntur imagines valde distantes castrorum, montium, equorum & hominum, & aliarum rerum, quæ decedētibus nubibus mox euanescūt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quomodo in nube aëris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus. Effigies corporum, inquit, naturæ vi in aëre humecto facilè effingi possunt eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidam ex visus debilitate contigisse, vt speculum illi fieret propinquus aër, & radius visiuus ad ipsum repercuteretur, nec posset penetrare, vnde quorsum ibat idolum suū, aduersa facie sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas volumus imagines in aëre, etiam remotè, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines videntes, dęmonum aut animarum vmbras se videre putant: cum tamen non sint, nisi simulachra quædam sibi ipsis cognata, ac vitæ omnis expertia. Et notum est si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimum foramen, solis radius alicubi ingrediatur, suppositа illi papyro alba, aut speculo plano, videri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigium admirandum magis vbi pictis certo artificio imaginibus scriptisue literis, quis nocte serena plenę lunæ radiis opponat, quarum simulacris in aëre multiplicatis, sursumq; raptis, & vnà cum lunę radiis reflexis alius quispiam rei conscius per longam distantiam videt, legit & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandorum secretorum obsessis villis, & ciuitatibus vtilissimum artificium est olim à Pythagora factitatum, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi incognitum. Atq; omnia hæc & multò plura, maioraq; in ipsa aëris natura fundata sunt & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad visum, ita nonnunquam etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sint illis occultiora artificia, quo quis etiam per remotā distantiam, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, vel susurret in occulto. Ex aëre elemento sunt etiam venti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aër & conci-

ta-

tatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flantes, videlicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus versiculis complexus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo,
Occasum insedit Zephyrus, venit Eurus ab ortu.

Notus ventus meridionalis, est nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus. quem Hieronymus vocat pincernam pluuiarum. Ouidius sic describit:

---- madidâ Notus euolat alis,
Terribilem picea tectus caligine vultum,
Barba grauis nymbis, canis fluit vnda capillis,
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq; sinúsq;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis ventus est, violentus & sonorus, qui nubes discutiens, aërem serenum reddit, aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem.

Apta mihi vis est, qua tristia nubila pello,
Et freta concutio, nodosaq; robora verto,
Induro nubes, & terras grandine pulso:
Idem ego, quum fratres cælo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concussibus insonet æther,
Exil ántq; caua eliси nubibus ignes.
Idem ego, cùm subij conuexa foramina terræ,
Suppositiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem
Concutio. -----

Zephyrus verò, qui & Fauonius, ventus leuissimus ab occidente flans, & placidè spirans, frigidus est & humidus, resoluens hyemes, germina floresq; producens: huic contrarius Eurus, qui & subsolanus, & apeleotes, ab oriente, ventus aquosus & nubificus, & rapidæ voracitatis: de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabatheaq; regna recessit,
Persidáq;, & radijs iuga subdita matutinis,
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro: Scythiam, Septemq; triones,
Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

De

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa, atque quid elementis ipsis conueniat cum anima, & sensibus, & moribus. CAP. VII.

POst quatuor simplicia elementa, proximè sequuntur ex illis composita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licèt ad singulorum generationem omnia elementa in compositionem conueniant, singula tamen vnum præcipuum elemẽtum sequuntur, imitanturque. Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, vt liquefieri nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua viscosa, siue ex aqueo argento viuo generata sunt. Plantæ sic cum aëre conueniunt, vt nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus

Igneus est ollis vigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, vt eo extincto mox tota vita deficiant. Rursus vnumquodque illorum generum in se distinctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides præcipuè terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei autem, quia transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, vt crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aërei, qui aquæ supernatant: & spongiosi sunt, vt lapis, spongiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur: aut ex ipso geniti sunt, sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atque asbestus. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum viuum: aërea, cuprum & stannum: ignea verò, aurum atq; ferrum. In plantis quoq; terram imitantur radices, propter densitatem: folia autem aquam propter succum: flores aërem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elementorumque nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ viscera inhabitant, vt vermes & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, vt pisces: alia aërea, quæ extra aërem viuere nequeunt: sunt & ignea ignem habitantes, vt salamandræ, & quædã cicadæ, pirausias vocant: & quæ igneo quodam calore feruẽt, vt colũbæ, struthiones, leones, & quas vocat Sapiens bestias vaporem igneum spirãtes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aërem, & spiritus vitalis ignem, aquam verò humores. Et hi etiam elementis partiti sunt. nam rubra cholera

lera cedit igni, sanguis aëri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aërem ratio, aquam imaginatio, terram verò sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur. Nam visus igneus est nec enim sine igne & luce percipit. auditus aëreus est, nam aëre percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore, nec sapor, nec odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hominis ab elemētis moderantur: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorem, & inertiam, & remissum opus, aqua signat: alacritatem, amicabiles mores, aër impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima sunt, & omnia ex illis & secundùm illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & per omnia vires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in Angelis in ipso deniq; Deo. Cap. VIII.

Est Platonicorum omnium vnanimis sententia, quemadmodum in Archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mundo, omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura videlicet suscipientium: sic & elementa non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & vires: modo videlicet cœlesti & excellentiori, quàm iufra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ & aëris agilitas procul ab effluxu; ignis calor ibi non vrens, sed lucens, omniaq; suo calore viuificans. Ex stellis prætereà ignei sunt Mars, atq; Sol: aërei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei qui incolunt orbem octauum, atq; Luna (quæ tamen à plerisq; aquea putatur) quando videlicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate sua illas nobis influit & communicat. Sunt etiam inter signa quædam ignea, quædā terrea, quædam aërea, quædam aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplitates distribuentes illis cuiusq; elementi principium, medium & finem: sic & principium ignis aries, progressum & augmentum Leo, finem, Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aëris principium Gemini, proces-

sum

sum Libra,terminum Aquarius:aquæ principium Cancer, medium Scorpius,finem Pisces possident. Ex horum itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cum elemētis, conficiuntur omnia corpora. Iam verò etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt:vt alij dicantur ignei,alij terrestres, alij aërei,alij aquei.Hinc illi apud inferos quatuor fluuij,igneus Phlegeton,aëreus,Cocitus.Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in Euangelijs legimus ignem gehēnæ & in ignem æternum,in quem ire iubentur maledicti: & in Apocalypsi legitur,stagnum ignis:& Esaias de damnatis ait,percutiet eos Dominus aëre corrupto.& apud Iob, Ad nimium calorē transilient ab aquis niuium.Et apud eundē legimus,terram tenebrosam & opertā mortis caligine, terram miseriæ tenebrarum, Proinde etiam in supramundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponuntur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas,terrea vis,qua sunt firma Dei sedilia:est & elemētia pietasq;,aquea virtus mundans. Hinc à Psalmista vocantur aquæ,vbi de cælo ait : Qui regis aquas superiora eis.Sunt etiam in illis aër subtilis spiritus & amor ignis relucens: hinc vocantur à sacris literis, pennæ ventorum: & alibi de illis ait Psalmista, Qui facis angelos tuos spritus,& ministros tuos ignem vrentem.Ex ordinibus quoque angelicis ignei sunt Seraphim,& virtutes & Potestates:terrei cherubim:aquei throni,& archangeli:aërei dominationes & Principatus.De ipso etiam archetypo omnium rerum opifice nonne legitur, Aperiatur terra, & germinet Saluatorem?nonne de eodem dicitur,fons aquæ viuæ mundificans & regenerans? nonne idem spiraculum vitæ:idemque etiam Mose & Paulo testibus, ignis consumens est?Elementa igitur vbique & in omibus reperiri suo modo, nemo negare potest:Primum in istis inferioribus, sed fæculenta & crassa, in cœlestibus autem puriora & nitida:in supracœlestibus verò viuentia, & ex omni parte beata.Sunt igitur elementa,in archetypo ideæ producendorum,in intelligentiis distributæ potestates,in cœlis virtutes,in inferioribus crassiores formæ.

De *virtutibus rerum naturalium ab elementis proximè dependentibus.* CAP. IX

VIrtutes rerum naturales quædam sunt elementales,vt calefacere, frigefacere, humefacere,exsiccare : & vocantur operationes seu qualitatea primæ & secundum

cundum actum. Hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substantiam, quod aliarum qualitatum nulla facit: quædam verò insunt rebus ab elementis componentibus: tales etiam vltra qualitates primas, vt sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, stypticæ, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuæ, euaporatiuæ, confortatiuæ, mitigatiuæ, conglutinatiuæ, oppilatiuæ, expulsiuæ, retentiuæ, attractiuæ, repercussiuæ, stupefactiuæ, clargitiuæ, lubrificatiuæ & aliæ plures. multa enim habet agere qualitas elementalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum virtutum, quemadmodum de his in medicorum libris copiosè tractatur; Sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoq; agunt in membrum determinatum, vt prouocantes vrinam, vel lac, vel menstrua, & dicuntur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaq; primas, secundas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiam artificialiter fiunt, quæ homines valde admirantur: sicut est ignis aquam comburens, quem vocant ignem Græcum: cuius multiplices compositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiam ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper: & ignis qui pluuia, vel vento vel sole accenditur: & fit ignis qui vocatur aqua ardens, cuius confectio notissima est, qui nihil consumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & oleo incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec vento, nec aqua, nec vllo modo extingui possunt: quod penitus incredibile videtur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquam extinguitur. Contrà etiam præparatur lignum, vel aliud quoddam combustibile, vt ab igne lædi non possit, & fiunt confectiones, quibus inunctis manibus possumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, seu toto corpore ire in ignem absq; vllo malo, & horum similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestum vocat, Græci ἄσβεστον dicunt, quòd ignibus non absumitur, de quo Anaxilaus ait, circundatam eo arborem surdis, & qui non exaudiantur ictibus cædi.

Artificiosa multa admiranda.

De

De *virtutibus rerum occultis.* CAP. X.

INsunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, sicut fugare venenum, pellere anthraces, attrahere ferrum, vel quid aliud: & hæc virtus est sequela speciei, & formæ rei huius, vel istius. Vnde etiam exigua quãtitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementali qualitati concessum. Nam hæ virtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimum possunt: elementalis autem virtus, quia materialis est, vt multum agat, multam etiam desiderat materiam. Vocãtur autem proprietates occultæ, quia causæ earum latentes sunt, ita quòd humanus intellectus non potest eas vsquequaque inuestigare: quare philosophi maximam earum partem longa experientia plus quàm rationis indagine adepti sunt. nam vt in stomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoscimus, sic transformatur per virtutem quandam occultam, quam ignoramus: non quidem per calorem, quia sic in foco potius apud ignem quàm in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus vltra elementales qualitates, quas cognoscimus, innatæ quædam aliæ virtutes, & ita à natura concreatæ, quas admiramur, ac sæpè stupescimus nobis ignotas, vel rarò, vel nusquam conspectas: vt de phœnice aue vnica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Vna est quæ reparat, seseipsa reseminat ales,
Assyrij phœnica vocant. Et alibi:
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula visus,
Et raram volucrem turba salutat ouans.

Proprietates occultæ cur dictæ.

Admirationem grandem tum Græcis, tum Romanis, olim de se Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet voraret. Vnde & hodie adhuc anxiè multi scrutantur, quænam sit Matreæ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultarum virtutum opera. Sic auis struthio ferrum frigidum atq; durissimum coquit, & digerit in corporis sui nutrimentum: cuius stomachus traditur etiam ferro ignito non læsi. Sic piscículus ille echines ita frenat ventorum impetus, & domat æquoris rabiem, vt quantumcunque etiam imperent & sæuiant procellæ, infinitis etiam velis per ventum tensis, tamen vsq; adeò solo tactu compescit & cogit stare nauigia, vt moueri nullo modo possint: sic salamandræ & pyraustæ bestiolæ viuunt in igne: licèt quandoque ardere videantur, tamen non læduntur. Simile

Matreæ feræ

est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonum, quod nec ferro, nec igne soluitur: cum quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcam Noë conglutinatam fuisse, ipsa à tot millibus annorum super mõtibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa vix credibilia, quæ tamen experiẽtia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorum vnum quempiam beato Antonio Eremitæ quondam locutum, & gentilem errorem in se animalibus colendis damnasse, communemque Deum pro se precandum orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumque viuentem vnum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomodo virtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarúmq; radios: & quæres hac virtute magis abundant. Cap. XI.

Platonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiunt esse formam supra corpora, animas, mentes, vnam, simplicem, puram, immutabilem, indiuisibilem, incorpoream & æternam: atque eandem idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primò in ipso quidem bono: hoc est, Deo, per causæ modum solum, esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine vlla varietate sit vnicum: conuenire tamen inter se essentia, ne Deus sit substantia multiplex. Ponunt secundò in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas propriè, atque insuper absolutis formis inuicem differentes, ita vt ideæ in Deo quidem omnes vna forma sint: in anima mundi verò multę: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa: ponunt in materia denique vt vmbras. Accedit ad hęc, quòd totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis vltra stellas etiam figuras, impressitque his omnibus proprietates. Ab his itaque stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum virtutes & proprietates dependent, ita vt quælibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientem, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualem

qualem per rationes animæ mundi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ non modò causæ essendi alicuius speciei, sed etiam sunt causæ cuiusque virtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorum, quòd virtutibus certis, scilicet certam & stabilem rationem habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustrà, nihil incassum agentibus, mouentur virtutes in natura rerum existentes, quæ quidem virtutes sunt idearum operationes: quæ non errant nisi per accidens, ex impuritate videlicet & inæqualitate materiæ. hoc enim modo inueniuntur res etiam eiusdem speciei magis ac minus potētes, secundùm puritatem vel confusionem materię. omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per confusionem & inhabilitatem materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundùm merita materiæ infundi virtutes cœlestes. de quo Vergilius meminit, vbi canit:

Igneus est ollis vigor & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hę res, in quibus minus immergitur idea materię, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, virtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaque situm ac figuram cœlestium causam esse omnis mobilis virtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ virtutes influant. CAP. XII.

IN diuiduorum singulares etiam dotes plurimis insunt, tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium, situque stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cum esse mirabilem quandam virtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eam quam habet à sua specie, cùm per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi: quæ quidem talis est, qualis est obedientia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quod ad quamcunque formam concipimus. Mouetur corpus nostrum delectabiliter, vel horrendo, vel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersæ concipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam virtutes diuersas, non modò res naturales, sed etiã quandoque res

artificiales concipiunt, & hoc maximè si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna: Quæcunque hîc fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus varij effectus, inclinationes & mores, non tantummodò à materia variè disposita, vt plerique opinantur, sed ab influxu vario, & forma diuersa: non quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus variè distribuuntur ab ipsa omnium prima causa Deo, qui idem manens distribuit singulis vt vult: cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis commissa disponentes. Infunduntur itaq; virtutes omnes à Deo per mundi animam, particulari tamen virtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant virtutes rerum occultæ.

CAP. XIII.

OMnibus notum est, virtutem quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quòd adamas sua præsentia virtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius confricati & calefacti paleam deducunt: lapis asbestus accensus, nunquam aut vix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites fœtus mulierum & plantarum, superpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinem comprimit: echines nauem sistit: rhebarbarum choleram depellit: Chameleontis iecur summis rogulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis visum perstringit, & gestantem inuisibilem reddit: lyncurius lapis præstigia ab oculis aufert: lipparis suffitus omnes bestias euocat: Synochitides vmbras inferorum educit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Ennectis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferunt siccari stagna, & clausa omnia aperiri: & Latacem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis, vt quocunque venissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica, siue Scythica, qua gustata, vel saltem in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius, se à numine edoctum multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuam vitam sibi contribuere possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines cognoscere, qui cùm paruum tempus viuentes, malis auidè studeant, & nullum non scelus audeant, si prolixitatem temporis accipiant, neque diis ipsis parsuros. Verùm vndenam sint hæ virtutes, nemo ex his prodidit, qui de

rerum

rerum proprietatibus ingentia volumina ediderunt, non Hermes, non Bochus, non Aron, non Orpheus, non Theophraſtus, non Thebith, non Zenothemis, non Zoroaſter, non Euax, non Dioſcorides, non Iſaac Iudæus, non Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi falſi ſunt, quod Zacharias ad Mithridatem ſcribit, magnam vim, & humana fata lapidum herbarumque virtutibus ineſſe. Vnde igitur hæc veniant, altior ſpeculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à ſuis ſenſibus & qualitatibus non diſcedens, hæc ab elementis, earundemque qualitatibus prouenire: quod fortè verum putari poſſet, niſi qualitates illæ ſint eiuſdem ſpeciei, operationes autem lapidum multæ, nec in ſpecie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cum ſuo Platone ideis rerum formatricibus has virtutes attribuunt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad ſtellas, Albertus ad formas rerum ſpecificas huiuſmodi operationes reducunt. Et quamuis hi autores ſibi inuicem aduerſari videantur, nullus tamen eorum, ſi rectè intelligatur, à veritate diſcedit: cùm omnia eorum dicta ad eundem effectum in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium virtutum finis & origo, ſigillum idearum miniſtris ſuis præſtat intelligentiis: qui tanquam fideles executores, res quaſque ſibi creditas ideali virtute conſignant cœlis atque ſtellis, tanquam inſtrumenta, materiam, interim diſponentibus ad ſuſcipiendum formas illas, quę in maieſtate diuina, vt ait Plato in Timæo, per aſtra deducenda reſident: eaſque dator formarum diſtribuit per miniſterium intelligentiarum, quas ſuper opera ſua conſtituit rectrices & cuſtodes, quibus ea facultas in rebus ſibi commiſſis credita eſt, vt omnis virtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium ſit ab ipſis intelligentiis præſidentibus. Prouenit itaque forma & virtus primò ab ideis: deinde ab intelligentiis præſidentibus & regentibus, poſtea à cœlorum aſpectibus diſponentibus, porrò ab elementorum diſpoſitis complexionibus correſpondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipſa elementa diſponuntur. Habent igitur operationes eiuſmodi in rebus iſtis inferioribus per expreſſas formas, in cœlis autem per virtutes diſponentes, in intelligentiis per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiuſque rei effectus & virtutis executione conuenire neceſſe eſt. Virtus igitur & mirabilis operatio eſt in vnaquaque herba & lapide, ſed maior in ſtella, vltra quam etiam ab intelligentiis præſidentibus vnaquæque res multa ſibi comparat: potiſſimè autem à ſuprema

causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, veluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite Dominum vniuersa germinātia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes volucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuum, quam rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, vnaquæque res determinatum habet in archetypo particularem locum, vnde viuit & originem trahit: omniq; virtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, verborum & orationum & omnium quæ sunt à Deo, insita est. Qui licèt per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamen omissis his mediis, aut suspenso eorum ministerio, immediatè ex seipso illa facit Deus, quæ opera tunc miracula vocantur. nam cùm primæ causæ imperio & ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alij vocant, necessariò agant, & effectus suos necessariò producant: nonnunquam tamen pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit Deus, vt ab illius imperij & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxima Dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combussit pueros: sic sol ad imperium Iosuæ à cursu suo vnius diei spacio retrocessit: sic ad Ezechiæ petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum. CAP. XIV.

DEmocritus autem & Orpheus, & multi Pythagoricorum, cœlestium vires, inferorumque naturas diligentissimè perserutati, omnia plena diis esse dixerunt, nec absre: siquidem nulla res est tam præstantibus viribus, quæ viduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem vocabant virtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij vitas, alij etiam animas nominabant: & ab his virtutes rerum dependere dicebant: quia solius animę sit, ab vna materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad intelligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est quod

quod intelligebant dicentes, videlicet vnius entis animam egredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cùm verò anima primum mobile sit, & vt dicunt, sponte & per se mobile: corpus verò vel materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: iccireò ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quò videlicet anima corpori connectatur. Medium autem tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessariò requiritur tanquam medium, quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster: sicut enim animæ nostræ vires per spiritum adhibentur membris, sic virtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia. Nihil enim reperitur in toto mundo, quod suæ virtutis scintilla careat, magis tamen ac maximè infunditur his, qui huiusmodi spiritus plurimum hauserint: hauritur aũt per radios stellarum, quatenus res his se reddunt conformes. Per hunc itaq; spiritum omnis occulta proprietates propagatur, in herbas, lapides, & metalla, & in animãtia, per solẽ, per lunam, per planetas, perque stellas planetis sublimiores. Potest autem hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab aliis elementis plurimum segregare: aut saltem his rebus plurimùm vti, quæ hoc spiritu plurimùm abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusque agunt, tum etiam promptius generant sibi simile. Est enim omnis generatiua & seminaria virtus in eo: quare Alchimistæ nituntur eum spiritum ex auroque secernere: quem ritè segregatum & extractum, si posteà illum cuiuis eiusdem generis materiæ, hoc est, cuiuis metallorum adhibuerint, aurum statim argentúmve conficiant. Et nos illud facere nouimus, & aliquando vidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cùm sit ille spiritus forma extensa, & non intensa, non potest vltra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine. CAP. XV.

PAtet ergo, in rebus proprietates occultas non ab elementali natura, sed cœlitùs insitas, sensibus nostris occultas, rationi vix denique notas: quæ quidem à vita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur, quæ à nobis nō aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ô cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd vnaquæque res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinat ad seipsum, secūdum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in virtute occulta, quàm in qualitate, scilicet virtute elementali. Quandoq; etiam in ipsa substantia, sicut in sale videmus. nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cùm agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & consentaneum: quod etiam manifestè videmus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, vel plantam, nutritiua virtus transmutat, sed in carnem transmutat sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis, vel proprietatis excessus, vt calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odium, vel quæuis alia passio, aut virtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoq; etiam per artem vel casum, vt audacia in meretrice: hæ res ad talē qualitatem, passionem, virtutem, maximè mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignem, & aqua mouet ad aquam, & audax mouet ad audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrum, & pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranæ dexter oculus dextro, finister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, vt pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro læuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maximè testiculi, & matrix vel vrina. Sic ferunt mulierem non concipere, quæ accipit omni mense de vrina mulæ, vel aliquid infusum in ea. Si igitur volumus operari ad aliquā proprietatem vel virtutem, quæramus animātia, vel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas vel virtus maximè viget: vt si quando velimus promouere amorē, quæramus aliquod animal, quod maximè diligit, cuiusmodi sunt, columba, turtur, passer hirundo, motacilla: & ex his assumamus membra, vel partes, in quibus maximè viget Venereus appetitus. quæ

sunt

ſunt,cor,teſticuli,matrix,Priapus,ſperma,menſtruum.Atq; id fiat eo tempore,quando hæc animalia tali affectu maximè capiuntur,& intendunt:tunc enim valde prouocant amorem,& inferunt. Simili modo ad augendam audaciam, quæramus leonem, vel gallum, & ex his capiamus cor,vel oculos, vel frontem. Et ſic intelligendum eſt,quod dicit Pſellus Platonicus, quòd canes,& corui,& galli conferunt ad vigiliam:etiam philomela,& veſpertilio,& noctua, atq; ex his maximè caput,cor, & oculi. Ideo dicunt,ſi quis cor corui vel veſpertilionis ſuper ſe portauerit,non dormitabit donec deponatur. Idem facit caput veſpertilionis aridum alligatum in dextro brachio vigilantis. Nam ſi ponatur ſuper dormientem,fertur non excitari,donec depoſitum fuerit.Eodem modo rana & bubo efficiunt loquacem, & ex his maximè lingua & cor. ſic lingua ranæ aquaticæ ſuppoſita capiti,facit loqui in ſomnis: & cor bubonis impoſitum mammæ mulieris dormientis ſiniſtrę, fertur efficere, vt omnia ſecreta pronunciet:idem fertur efficere cor noctuę,& ſebum leporis poſitum ſuper pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad vitam conferunt longæuam: & quæcunq, habentia in ſe virtutem renouatiuam, conferunt ad noſtri corporis renouationem & iuuentutis reſtitutionem,quod medici ſe noſſe multoties oſtenderũt: ſicut manifeſtum eſt de vipera & ſerpentibus.Et notum eſt, quòd cerui renouant ſenectutem ſuam comeſtione ſerpẽtum:eodem modo phœnix renouatur per rogum,quem ſibi conſtruit,& ſimilis virtus eſt in pellicano: cuius dexter pes ſi ſub fimo callido ponatur poſt tres mẽſes regeneratur ex eo pellicanus.Iccirco medici quidam quibusdam confectionibus ex vipera& elleboro,& ex quorundam eiuſmodi animalium carnibus confectis, promittunt reſtituere iuuẽtutem,& reſtituũt quandoq;,nonnunquam etiam talẽ,qualem Medea Peliæ ſeni promiſſam reſtituit. Creditum quoq; eſt,vrſi ſanguinem applicato ore è recẽti vulnere hauſtum, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præſtari:quia id animal robuſtiſſimum ſit.

Qualiter diuerſarum virtutum operationes tranſfundantur ab vna re in aliam,& ſibi mutuo communicantur. CAP.XVI.

SCire debes, tantam eſſe rerum naturalium potentiam, quòd non modò cunctas res ſibi propinquãtes ſuaſ virtute efficiant : verum etiam præter hoc infundant ipſis conſimilem potentiam,per quam hac eadem virtute ipſę etiam cætera afficiant,quemadmodum in magnete videmus:

qui quidem lapis non ſolum annulos ferreos trahit. ſed vim etiam annulis ipſis infundit, qua hoc idem efficere poſſunt: qualem vidiſſe referunt Auguſt. & Albertus. Hoc modo fertur, quòd meretrix publica in qua eſt audacia & impudentia exterminata, hac ipſa proprietate cuncta ſibi propinqua afficit, quæ deinde reddunt eam alijs. Ideo dicunt, quod ſi quis induat veſtem vel camiſiam meretricis, vel ſecum habuerit ſpeculum in quo ipſa ſe quotidiè ſpeculauerit, reddetur audax, intimidus, impudens & luxurioſus: ſimili modo dicunt pannum, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatem aliquam triſtitiæ & ſaturnalem; & laqueum ſuſpẽdioſi ſimiliter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile eſt quod narrat Plinius, ſi quis terram ſubſternat lacertæ viridi excæcatæ, & vnà in vitreo vaſe annulos includat ferro ſolido vel auro, cum recepiſſe viſum lacertam apparuerit, per vitrum emiſſa annulos contra lippitudinem valere. Idem quoque in muſtela & annulis valere, cuius oculis punctim erutis, conſtat etiam viſum reuerti: ſimili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido paſſerum ſiue hirundinum, quibus poſtea ad amorem vel beneuolentiam vtimur.

Qualiter per litem & amicitiam, virtutes reruminueſtigandæ, & experiundæ ſunt. Cap. XVII.

REſtat nunc videre, quòd omnes res habent inter ſe amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquid timendum & horribile, inimicum & deſtructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans. ſic in elementis, ignis aduerſatur aquæ, & aër terræ: cæterùm inter ſe conueniunt. Rurſus in cœleſtibus Saturno amici ſunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & venus: Iouis amici ſunt omnes planetę præter Martẽ: ſic & Martem omnes odio habent, præter venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurij amici ſunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autẽ amici ſunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Eſt alia ſtellarum inimicitia, quãdo videlicet habent domus oppoſitas: ſicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem Et fortior inimicitia eſt eorum, quorum exaltationes oppoſitæ ſunt: vt Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortiſſima autem eſt amicitia eorũ qui concordant in natura, qualitate, ſubſtantia, poteſtate, ſicut Mars cum Sole, Venus cum Luna, ſimiliter Iupiter cum Venere

Venere:& eſt amicitia eorum quorum exaltatio eſt in domo alterius:vt Saturni cum venere,Iouis cum Luna, Martis cum Saturno,Solis,cum Marte,Veneris cum Ioue, Lunæ cũ Venere. Et cuiuſmodi ſunt amicitiæ & inimicitiæ ſuperiorũ tales ſunt inclinationes rerum illis ſubditarum in iſtis inferioribus.Habitudines ergo iſtæ amicitiæ & inimicitiæ,nihil aliud ſunt, quàm inclinationes quædam rerum in ſe inuicem,appetendo talem vel talem rem, ſi abſit:& moueri ad illam,niſi impediatur, & requieſcere in adepto, fugiendo contrarium,& horrendo proximationem eius,nec quieſcere in illo. Hac itaq; ſententia ductus Heraclitus, profeſſus eſt omnia fieri per litem,& amicitiam. Inclinationes verò amicitiæ in vegetabilibus,& mineralibus ſunt, qualem habet magnes in attractiuum ferrum:& ſmaragdus in diuitias, & gratiam,iaſpis in partum:achates in facundiam. Simili modo naptha trahit ignem,proſilitq; in eam vndecunq; viſam: ſimiliter aproxis herbæ radix, à longinquo attrahit ignem, vt naptha:& ſimilis inclinatio eſt inter palmam maſculinam & fæmininam:quarum cum ramum vuius ramus alterius tetigerit,complicant ſe in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina abſq; maſculo:& amygdala ſolitaria minus fœcunda eſt Amant vites vlmum,& opium: & oliua myrtum mutuò diligit:ſimiliter oliua & ficus.In animalibus verò amicitia eſt inter merulam & turdum,cornicem & ardeolam inter pauones & columbas, turturres & pſittacos. Vnde ſcribit Sappho ad Phaonem:

Et varijs albæ iunguntur ſæpè columbæ,
Et niger à viridi turtur amatur aue.

Rurſus amici ſunt muſculus & balena.Nec ſolum animalium inter ſe amicitia eſt,ſed etiã cum alijs rebus,vt cũ metallis,& lapidibus,& cũ vegetabilibus : ſic feles ſiue catus gaudet nepta herba,ad cuius affricationẽ cõcipere traditur, & defectũ maſculi ſupplere:& equę in Cappadocia ſe flatui venti exponunt,atq; ex eius afflatu & attractu concipiũt:ſic ranæ, buffones,ſerpẽtes,& quæcũq; venenoſa reptilia,gaudent in planta quæ apium riſus dicitur,de qua ferũt medici, ſi quis comederit ridẽdo moritur.rurſus teſtudo quãdo venatur à ſerpente,comedit originũ,& confortatur per illud: & ciconia in ſerpentum paſtu origano ſibi ſalutẽ quęrit:& muſtela pugnatura contra regulũ comedit rutam: vnde cognoſcimus originũ & rutam virtutẽ poſſidere contra venena.Sic in quibuſdã animalibus eſt naturalis peritia,& ars innata medicinalis.Nam buffo quãdo alieno morſu & veneno vulneratur,ſolet adire rutam vel ſaluiam,& locum vulneris

affricare

affricare, & ſic à periculo veneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborũ remedia,& rerum virtutes edocti ſunt:ſic chelidoniam viſui ſalubrē herbam hirundines mõſtrauére,quæ cum ea pullorum ſuorũ oculis medentur:& pica cum ægrotat,lauri folium in nidũ immittit, & ita cõualeſcit.Similiter palumbi,graculi,perdices, merulæ lauri folijs annuum faſtidium purgant, quo etiam corui chamæleontis venenum extinguũt:& leo ſi febricitat,vorata ſimiâ convaleſcit:vpupa vua paſta læſa, adianto ſibi medetur:ſic dictamnum herbam ad extrahendas ſagittas vtilẽ cerui docuerũt:ſiquidem percuſſi tẽlo, hoc eius herbæ paſtu eijciunt:idem faciunt capræ Cretenſes:ſed ceruæ paulò ante partum,purgant ſe quadam herba,quæ ſeſellis dicitur: ſimiliter phalangio tacti cancros,edendo ſibi ſalutem quærunt.Sues etiam à ſerpentibus læſę, eodem ſibi paſtu medentur:& corui cùm venenatos ſe ſentiunt toxico Gallico, quercum,vèl,vt alij dicunt,coruatiuam quærũt pro medela.Elephantes chamæleõte deuorato,ſibi ſuccurrunt oleaſtro. Vrſi à mandragora læſi deuoratis formicis euadunt: medentur ſibi anſeres,anates,cæteræq; aquaticæ aues herba ſideritide:Columbæ,turtures,gallinæ,herba helxine:Grues iunco:Pantheræ contra aconitum ſibi humanis ſtercoribus medentur:Apri hedera:Ceruæ herba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. CAP.XVIII.

EConverſo ſe habent inimicitiarum inclinationes : ſunt autem ſicut odium naturæ inclinationes eiuſmodi, & tanquam ira,indignatio & contrarietas quædam imperioſa, vt res fugiat ſuum contrarium,vt propellat tanquam fugiẽtia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarũ in choleram, theriaca in venenum,ſaphirus in anthracem, & ardores febriles,& ægritudines oculorum : amethyſtus in ebrietatem:iaſpis in fluxum ſanguinis,& noxia phantaſmata:ſmaragdus,& agnus caſtus in libidinem:achates in venena:Pæonia in morbum caducum:corallus in atræ bilis illuſiones,& dolores ſtomachi:topazius in ardores ſpirituales,vt ſunt auaritæ,luxuriæ,& omnes exceſſus amoris.Similis eſt inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam veſpertilionis,& ad cor vpupæ,à quorum præſentia fugiunt:eſtq; etiam origanum ſolifugis contrarium, & ſalamandris reſiſtit:& cum braſſica tam pertinaci odio diſſentit,vt alternatim ſeſe conficiant: ſic oleum oderunt cucumeres,vt in hamum ſeſe curuent,ne attingant : & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco vbi àbſcõditum

ditum fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamas dissidet cum magnete, vt iuxta positus non sinat ferrum attrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius est signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, vt nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures & mustelæ: vide caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea vetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio intantum, vt visu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi sudoris: itaq; in oleo putrefaciunt: & interficiunt cum eo icti as invnguentes scorpionum. Est etiam inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiam mus suppositus punctura scorpionis curare eam traditur. Inimicantur etiam scorpius & stalabores, aspides, & ichneumones. Fertur quoq; serpētibus nihil æquè aduersari quam cancros, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol eriam cum sit in cancro torqueri serpentes, etiam scorpius & crocodilus se mutuò perimunt. & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilem reddet: otidis auis euolat viso equo, & ceruus fugit visa vipera: elephas audito grunnitu suis, & leones viso gallo timent: & pantheræ non attingunt pervnctos iure gallinarū, præcipuè si allium fuerit ei incoctum, Est etiam inimicitia inter vulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluus & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, egepij & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & congrus, Item polypum in tantum locusta pauet, vt si iuxtà videat, omninò moriatur. Locustam congri, rursus polypum congri lacerant: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, vt ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earum attingere: & si pelles vtriusq; contrariæ suspēdantur, ferunt decidere pilos pantheræ, dicitq; Orius Apollo in hieroglyphicis, si quis hyenæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo læditur, & intrepidè præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi contra se, & horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspēdatur cauda, vel pellis, vel caput lupi suprà præsepe, tristantur oues, nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalom parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à vulpibus, inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; vellit: quod vbi viderint corui, contrà auxiliantur,

Animalium antipathia atq; dissidium.

velut

velut aduersus communem hostem. Achantis auicula in spinis viuens, iccirco asinos odit flores spinę devorantes. Egithus verò auis minima in tantum cum asino dissentire fertur, vt sanguinem eorum constet non cõire, quo etiam rudẽte egithi oua & pullipereunt Oliua quoq; cum meretrice intantum dissentire fertur, quòd si ab eadem planata fuerit, vel infructuosa perpetuò manere, vel omninò arescere dicitur. Nihil magis timet leo, quàm faces ardentes, neq; vlla alia re atq; his domari creditur, & lupus neq; ferrum timet, neq; hastã, sed lapidẽ, cuius proiectu vulnere facto gignũtur lupo vermes. Reformidat camelum equus, adeò vt nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furens viso ariete mitescit. Coluber nudum hominem timet, quem vestibus persequitur, taurus ferociens si ficui alligetur, conflaccescit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sint rerum virtutes; quæ illis à tota specie insunt aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. Cap. XIX.

INsuper considerare debes, virtutes rerum inesse quibusdam secundum speciem: vt audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu voracitas in lupo, insidiositas & fraudulentia in vulpe, adulatio in cane, auaritia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melãcholia in cato, libido in passere, & sic de similibus. Maxima enim pars naturalium virtutum species comitatur. Quædam verò insunt rebus secũdum indiuiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui vehementer abhorrent aspectum cati, ita vt sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est Et narrat Avicenna, tempestate sua vixisse hominem, quem fugerent venenata omnia, morientibus omnibus, quę fortè mordicus illum apprehendissent, ipso omninò illæ o:& refert Albertus se in Agrippina Colonia vidisse puellam, quæ araneas in escam venabatur, eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quod indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem confert omni ægritudini, ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares

res multæ virtutes,â corporibus cœleſtibus infuſæ, quod ſuperius monſtrauimus.

Quod virtutes naturales quibusdam inſunt per totam ſuam ſubſtantiam,quibusdam verò in certis ſuis particulis aut membris. CAP. XX.

RVrſus conſiderare debes,virtutes rerum quibuſdam inesſe ſecundum totum,hoc eſt,ſecundum totam ſuam ſubſtantiam,vel eius omnes partes : ſicut piſciculus ille echeneis,qui ſolo tactu fertur nauem ſiſtere, hoc non agit ſecundum aliquam præcipuam ſuam partem, ſed ſecundū ſuam totam ſubſtantiam.Sic hyena habet ſecundum ſuam totam ſubſtantiam , quòd vmbræ eius contactu canes obmuteſcant:ſic chelidonia confert viſui, non ſecundum aliquam,ſed ſecundum omnes ſuas partes non minus radice, quàm folijs & ſemine:& ſic de ſimilibus. Quædam autem virtutes inſunt rebus ſecundum aliquas eius partes,puta ſolùm in lingua,vel oculis,vel alijs quibuſdam membris, ſiue partibus:ſic in oculis baſiliſci & cataplepæ eſt virtus violentiſſima occidendi homines, vbi ipſos viderit : ſimilis virtus eſt in oculis hyenæ,quæ quodcunq; animal luſtrauerit,eueſtigio hæret,ſtupeſcit,& mouere ſe non poteſt.Similis virtus eſt in oculis luporum quorundam,qui ſi quem prius viderint,ſtupeſcit,& rauceſcit adeò,vt ſi clamare voluerit,non habeat vocis miniſterium de hoc Vergilius meminit.Vbi canit:

——— *Vox quoq; Mœrim*
Iam fugit ipſa lupi,Mœrim videre priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia,& apud Illyricos & Triballos,quæ quoties quem iratæ aſpexerant, interemiſſe feruntur.Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuiſſe,qui omnia aſpectu ſuo in peius commutauerant, propterea à Ioue ſubmerſi.Iccireo faſcinatores huiusmodi animalium oculis in collyrijs vtuntur ad ſimiles paſſiones, per faſcinationes operaturi.Simili modo formicæ fugiunt ex corde vpupæ,non ex capite,pede vel oculis ſic fel ſtellionum,in aqua tritum,fertur congregare muſtelas,nō cauda vel caput:& fel caprarum vaſe æneo in terram concluſum, ranas congregat:& iecur caprinum papillionibus & tineis omnibus contrarium eſt: & cor canis habentem fugiunt canes:& vulpes gallinaceos non attingunt qui vulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuerſas virtutes per diuerſas partes diuerſimodè diſperſas, prout ipſis ſecūdum receptibilium diuerſitatem cœlitus infun-

Cur oculis & non aliis partibus potiſſimū vtātur faſcinatores.

tur

tur:quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt nisi vitam,oculi verò visum, & aures auditum.Et est in humano corpore os quoddam minimum, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mundati, quod nulli ruptioni obnoxium,nec igne quidem vincitur, sed semper conseruatur illæsum:ex quo (vt dicunt) vel vt planta ex semine,in resurrectione mortuorum,corpus nostrum animale repullulascet.Et hæ virtutes non declarantur ratione,sed experientia.

De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. CAP. XXI.

SCire præterea oportebit, quasdã proprietates inesse rebus tantummodo in vita,quasdam etiam permanere post mortem:sic echeneis sistit nauigia: & regulus,& catablepa interimunt visu,quando viuunt:post mortem verò nihil tale agunt : sic tradunt in torminibus anate viua apposita ventri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas, Si accipiatur cor recenter extractum ex animali,& adhuc calens,atq; viuens suspendatur supra patientem febrem quartanam,tollit eam. Sic si quis transglutit cor vpupæ,vel hirundinis,vel Mustelæ,vel talpæ, eo adhuc viuente & palpitante, confert ei ad memoriam,reminiscentiam,intellectum & diuinationem.Hinc totum est generale præceptum,quòd scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus siue lapides,siue membra,siue excrementa,vt pili,stercus,vngulæ,hæc ab animalibus,illis adhuc viuentibus, auferri debent:atq; etiam, si fieri potest,ipsis postea adhuc viuis remanentibus.Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranę,eam viuam remittas in aquam:si colligas dentem vel oculum lupi,non interficias lupum:& sic de similibus.Sic tradit Democritus,Si quis extrahat ranæ marinæ viuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærente, ipsaq; demissa in mare,imponat supra cordis palpitationē mulieri dormienti,quæcunq; interrogauerit,vera respondebit. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro,ita vt cæcas demittant in aquam, tertianas abigi promittunt:eosdemq; cum carnibus luscinię in pelle ceruina adalligatos præstare vigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ radius adalligatus vmbilico fertur faciles partus facere, si viuenti ablatus sit, ipsaq; denuò in mare demissa.Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens viuus dimittatur. Et est quidam piscis,siue serpens maximus nomine myrus

rus,cui si eruatur oculus,& alligetur fronti patientis,ophtalmiam sanare dicitur,pisci verò oculum renasci:sed altero illum capi lumine,qui viuentem non dimiserit.Item dentes omnium serpentum,quando viuis exempti sunt, suspensi supra patientem,quartanam sanare dicuntur:similiter dentes talpæ viuæ exempto ea dimissa,sanari dentium dolores, nec adlatrare canes,caudam mustelæ,quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus,linguam chameleontis, si viuenti erepta sit,ad iudiciorum euentum pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domum: cauendum autem ne domo inferatur.quia esset pernicioſissimum. Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes:ac de his dicunt Platonici,quod res in quibusdam minus mergitur idea materię in his adhuc postquam mortuæ sunt,& defunctæ fuerint, id quod immortale est,mirabilia operari non cessat.Sic in herbis & plantis,auulsis & arefactis adhuc viget & operatur ipsa virtus ab idea quondam infusa.Inde est,quòd sicut aquila in vita sua omnes aues superat & vincit: sic etiam ea defuncta,pennæ eius omnes aliarum auium pennas & plumas destruunt & corrodunt:eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles consumit: & pellis hyænæ destruit pelles pantherę:& pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq; in harmonia vocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi,obmutescere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle ericij marini, procul fugat omnia reptilia,per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit:& fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri consonantiam,manifestum est.

Quæ post mortem res suas retineant.

Tympanorum ex diuersis pellibus diuersi effectus.

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus ipsaq; hominum exercitia & mores,stellis atq; signis distribuuntur. CAP. XXII.

MAnifestum est quod omnia inferiora subsunt superioribus,& quodammodo (vt inquit Proclus) sibi inuicem insunt,scilicet in infimis suprema,& supremis infima: sic in cœlo sunt terrena,sed sicut in causa modoq; cœlesti:& in terra sunt cœlestia,sed modo terrestri.scilicet secundum effectum:sic dicimus esse hic entia quędam solaria, quædam lunaria,in quibus Sol & Luna causant aliquid suæ virtutis. Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes & pro-

prietates consimiles operationibus stellarum ac figurarum, quibus subsunt: si cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonem solis domum, & arietem solis exaltationem: sic martialia conferũt capiti & testiculis, propter arietem & scorpionem: hinc quibus vino inebriatis sensus titubant, & caput dolet, missis in aquam frigidam testibus, acetoue dilutis, præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire quomodo corpus humanum distribuitur planetis atq; signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionem, solem præesse cerebro & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui vitæ: linguæ verò & ori, & cæteris instrumentis siue organis sensuum, tàm interiorum quàm exteriorum: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & virtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, vesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ virtuti: Saturnũ hepati & carnosiori parti stomachi. ventri quoq; & vmbilico Iouem: vnde in Iouis Ammonij templo effigiem vmbilici repositam tradit antiquitas. Sunt præterea qui illi etiã costas, pecten, intestina, sanguinem, brachia & dextram manum, ac sinistram aurem, ac virtutem naturalem attribuunt: sanguini autem & venis, & renibus, & chysti fellis, natibus & dorso, & decursu spermatis, & vi irascibili, præficiant Martem. Iterum renibus & testiculis, vuluæ & matrici, & genitali semini, & vi concupiscibili Venerem: insuper & carni, & pinguedini, ventri, pectini, & vmbilico & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inseruiunt, vt offi sacro, & spinæ dorsi, & lumbis: pręterea, capiti & ori, quo osculum amoris pignus donatur, præesse dicitur. Luna verò etsi totum corpus, & singula membra pro varietate signorum sibi vendicet, tamen peculiariter sibi adscribuntur cerebrum, pulmo, medulla spinæ dorsi, stomachus, & menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister cum crescendi vigore. Ipse verò Hermes in animalis capite septem dicit esse foramina, septem planetis distributa, videlicet aurem dextram Saturno: sinistram Ioui: narem dextram, Marti: Veneri, sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmoni, stomacho & lacertis: Leo præest cordi & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & vuluam & matricem: Sagittarius dominatur femori, atq; subinguinibus: capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias:

Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij

Humani corporis partes quibus planetis atq; zodiaci signis subsint.

Pisces

Pisces regunt pedes. Et sicut horum signorũ triplicitates sibi corrspondent, ,& conueniunt in cœlestibus, sic etiam cõveniunt in membris, quòd ex experientia satis constat: quoniam ex frigore pedum dolet venter & pectus , quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde & medela vni apposita, alteri prodest: vt calefactis pedibus cessat dolor ventris. Huius itaq; ordinis memor, scias quod res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ; & suis præcipuè domicilijs & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, vt triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, doryc:nium, cynnamomum, , crocus lignum aloes, thus, ambra, muscus & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnogloſſa herba Martis; medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Iouialia ad lętitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & irã: solaria ad gloriam & victoriam & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam: Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad vulgarem vitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt: Nam Saturnus regit senes & monachos & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter verò habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licitè acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui passim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Hominum mores & exercitia planetis subiacent.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. CAP. XXIII.

QVæ verò res cui stellæ vel signo subsint, cognoscere difficile est valdè: cognoscuntur tamen per imitationem radiorum vel motus, vel figuræ superiorum: quædam etiam colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solatia sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribꝰ sanguis purior & spiritus vitę: inter sapores, qui est acutus dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem, habetq; à sole, quod sit cordis confortatiuum. Inter lapides

verò qui aureis guttis ſolares radios imitantur : ſicut lapis aëtites aureis guttis ſolem imitans, virtutẽ habet cõtra morbum caducum, & contra venena: ſic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens ſimilem pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert viſui: ſic carbunculus nocte lucens, virtutem habet contra omne venenum aëreum & vaporoſum: ſic chryſolitus lapis habens in colore tenuem & lucidam viriditatem, in qua quando ſoli opponitur, ſtella aurea emicat, confortat ſpiritualia, confert aſthmaticis: & quando preforatur, & ſetis aſini in foramen repletus, ſiniſtro brachio alligatur, fugat phantaſmata, & terrores melancholicos ſtultitiamq; repellit: ſic lapis iris ſimilis in colore cryſtallo, qui vt frequenter, reperitur hexagonus, quando ſub tecto pars eius radiijs ſolis opponitur, & pars altera in vmbra tenetur, colligit radios in ſe ſolares, quos proijciens reflectendo facit apparere Irim in oppoſito pariete. Item heliotropius lapis viridis admodum iaſpidis vel ſmaragdi, guttis rubeis ſtellatus facit conſtãtem, glorioſum & bonæ famæ, confert ad vitæ longitudinem: & eſt virtus eius mirabilis, quam habet in radios ſolares, quos in ſanguinem conuertere dicitur, hoc eſt, apparere ſanguineos quaſi ſol pateretur eclipſin, quando videlicet inungitur ſucco herbæ eiuſdem nominis, & in vas plenum aquæ ponitur: & eſt alia virtus eius mirabilior in oculos hominum, quorũ aciem ita præſtringit, atq; ita obcæcat viſum hominum, vt videri non permittat geſtantem ſe: quod tamen non facit ſine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quę & heliotropium vocatur, hoc eſt ſolsequium. has virtutes & Albertus Magnus & Guilhelmus Pariſienſis in ſcripturis ſuis confirmant. Hyacinthus etiam habet virtutem a ſole contra venena & peſtiferos vapores, reddit geſtantem tutum & gratum, confert ad diuitias & ingenium, confortat cor: retentus in ore,, vehementer animum exhilarat Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus de hoc teſte Alberto refert Aeſculapius in vno epiſtolarum ſuarum ad Octauium Augſtumu, quod aliquod venenum eſt tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interempti conſeruat ab vſtione, ita quod ſi aliquandiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic eſt ille, qui vocatur pyrophilos, ab igne, Habet mirabilem virtutem contra venena & reddit geſtantem glorioſum & formidoloſum aduerſarijs. Præ omnibus autem ſolaris eſt lapis, quem inueniſſe fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad ſe trahit, quemadmodum magnes ferrum, contra omnia venena efficaciſſimus ab alijs pantherus dictus, quia pantheræ animali macu-

Chryſolithus lapis.

Iris lapis

Hyacinthi virtutes.

Pyrophilus

maculoso adsimilatur:ideò etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea sunt, topazius. chrysopassus, rubinus, balagius. Item solaria sunt auripigmentum, aureiq́, coloris, & luminis plurimi. Ex plantis verò & arboribus, sunt solares, quæ vertuntur ad solem, vt heliotropium, & quæ implicant in se folia recedente sole: oriente verò, explicāt paulatim: vt lotos quam quidem arbusculam solarem esse, & fructuum & foliorum figura testatur. Sic Pæonia, chelidonia, citraria, Zinziber, gentiana, dictamus, verbena quoq; præstans vaticinijs & expiationem, fugansq́; cacodęmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus & hedera, & vitis: & quæcunq; venena, & fulgura repellunt, & perpetuò virentes hyemis algores non verentur. Item solaria sunt menta, mastix, zedoarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauū, lignum, aloes, gariophylum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus vocat solis thymiana. Inter animalia verò solaria sunt magnanima, animosa, studiosa victoriæ & gloriæ: vt leo ferarum rex, crocodilus, lynx, aries, caper taurus, armentorum rex, ab Aegiptijs apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem nominant: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Pręterea solaris est cynocephalus: qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, vnde illum in hydrologijs sculpebant Aegiptij, item solares sunt inter aues, phœnix auis vnica, & aquila auium regina: item vultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgenti soli, & quasi aduocant, vt gallus & coruus, accipiter etiam, quia in Aegiptiorum theologia spiritus & lucis Symbolum est, à Porphirio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quæcunq; colligunt solis operum similitudinem, vt vermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quē selemvocant, forma lucida quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas voluit, ac desuper incubat, aliusq́; Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum variari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autem maximè solaris est vitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus & pulmo nocte lucentes, & stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti, similiter & margari regem habentes excicatiq́; in lapidem aurei coloris durescunt.

Cynocephalum in hydrologijs Aegyptij cur pinxerunt.

Quę res subsint Lunæ. Cap. XXIV.

LVnaria verò sunt inter elementa terra, deinde aquą, tam maris quam fluuiorum, & omnia humida, humores arborum, & animalium, maximè albi, vt albumina ouorum, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporum. Ex saporibus salsus & insipidus. Inter metella verò argentum inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & viridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarē, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescētis, minuentisue numero. Item margaritę quę ex aquæ stillicidijs in conchis generātur, similiter & crystallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt selenotropion quæ vertitur ad lunā, quēadmodum heliotropiō ad solem, & palma arbor ad singulū lunę ortū, singulū ramum emittens: hyssopus etiā species rorismarini minima arbor & maior plantarum, de vtrisq; participans: est etiam lunaris agnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostares, quæ crescit & decrescit cum luna. scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & virtute quod singulæ plantæ quodammodo commune habent præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi vires contrarias habent: quēadmodum inter volatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt, quę humana cōsuetudine gaudent, & quæ vario naturæ amore & odio pariter excellunt, vt canis omnis generis. Lunaris etiam est chameleon, qui pro varietate coloris obiecti similem semper induit quemadmodum luna pro varietate signi, in quo reperitur, naturam variat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ & animalia quæcunq;, quæ lunarem motum obseruant & imitantur, vt cynocephalus & panthera, fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbes & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ vices ampliores aut minores fiunt: & quę huiusmodi sunt, vt sanguis, menstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyena etiam sexum mutans, varijsq; obnoxia veneficijs, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, vt quæ terram simul cum aqua incolunt, vt castores & lutres: & quæ venantur pisces, prętera animalia omnia monstrosa & quę absq; manifestis seminibus aut æquiuoce generantur, vt mures ex coitu & ex terrę cōputrescentia. Inter aues lunares sunt anseres, anates merguli: & omnes aquatiles, & piscium venatrices, vt ardeæ

Arbores et plantæ lunares.

Animalia lunaria

Aues lunares:

& quæ

& quæ æquivocè producuntur, vt vespæ ex cadauerib. equorum, apes ex putrefactione vaccarum, muscilliones ex vino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maximè verò lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem vocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo & viginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur: nono autem & vigesimo die, quibus luminarium coniunctionem futuram putat, adaperiens in aquam proijcit, vnde tunc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad vices lunæ variantur: & quicunque lunæ motum obseruant, vt torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia & ranæ. *Pisces lunares.*

Quæ sunt sub Saturno. CAP. XXV.

SAturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia præter adustam. Ex saporibus acetosi, acriores, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pondus aurum, aureaque marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbores, asphodelus, serpentaria, ruta, cyminum, helleborus, silphium, mandragora, opium: & quæ stupefaciunt, & quæ neque feruntur vnquam, neque fructus ferunt, & quæ nigrantes baccas, nigróve fructus producunt: vt ficus atra, pinus & cupressus, arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore violenta, vmbra nigrata, pice acerrima, fructu superuacua, durationc incorrupta, funesta, & Diti sacra, sicut apium, quo antiquitus tumulorum thecas, antequam in illis mortuorum imponerent corpora, sternere consueuerunt: quamobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus passim herbis & florib. serta nectere fas erat præterquam ex apio: quoniam lugubre sit, & hilaritati non conueniat. Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, contemplatiua, vel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi rictus, & quæ fœtus suos deuorāt. Ex istis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, vrsus, sus, simia, draco, basiliscus, bufo: serpentia omnia et reptantia, scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, vt mures vermesq; multiplices. Inter aues verò Saturniæ sunt, quę sunt longi colli & grossæ vocis, vt grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Item bubo, noctua, vespertilio, vpupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex piscibus *Cupressus feralis arbor.* *Apium coronamentis olim interdictum.*

verò anguilla, seorsum ab alijs piscibus degens, musipula, & canicula fœtus suos deglutientes. Itē testudines, ostreę, conchylia, & spongiæ marinæ, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia. Cap. XXVI.

IOuialia sunt inter elementa aër; inter humores sanguis, & spiritus vitæ, cuncta quoq; ad vitæ augumentum nutrimētumque & vegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum & aurum, ptopter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, saphirus, tuthia, smaragdus, iaspis viridis, & perpetuò virides aereiq; colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, bugloſſa, macis, spica, menta, mastyche, inula, viola, lolium, hyoscíamus, populus: & quæ felices arbores traduntur, vt quercus, æsculus, ilex, fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pyrus, malus, vitis. prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Insuper frumentum, hordeum, triticum, passulæ, liquiricia, zacharum, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid stypici & acuti saporis, vt sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellanæ, pistaceæ, radices pæoniæ, mirobalani, & rheubarbarum, & manna. Orpheus quoq; illi attribuit styracem. Inter animalia sunt, quæ præferunt aliqualem dignitatem & sapientiam: & quæ sunt mitia & bonæ disciplinæ, ac bonorum morum, vt ceruus, taurus, elephas: & mansueta quæq; animantia, vt ouis & agnus. Ex auibus autem quæ sunt complexionis temperatæ, vt gallinæ & vitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues pijssimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iusticiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Aquila Imperatorum insigne, & iusticiæ symbolum.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

MArtialia sunt inter elementa, ignis: pari modo adusta & acuta omnia, inter humores, cholera. Sapores autem amari, acres, & linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum, & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana. armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scammonia, & omnia venenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt, vel contactu suo cutem vrunt, pun-

pungunt vel ampullant, vt cardo, vrtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiunt, vt cepæ, ascolonia, porrum, sinapium, castoreum; & arbores omnes spinosæ, atque cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, vt equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoque & dracones veneno infensi: & quæcunque hominibus infesta, vt pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, vt aquila, falco, accipiter, vultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, vlulæ, tinnunculi, miluij: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiunt, & quasi vocem strangulantis emittunt, vt corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui voracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. CAP. XXVIII.

VEnerea sunt inter elementa, aër atque aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem, vnctuosum, & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atque rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolithus, smaragdus, saphirus, iaspis viridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesque pulchri, varij, albi vel viridis coloris. Inter plantas & arbores, verbena, viola, capillus Veneris, herba lucia, siue valeriana, quę Arabicè dicitur phu. Item thymus, ladanum, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, vt pyra dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primò sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, & Hesperi etiam myrtus: Animalia habet luxuriosa, delicioſa, fortis amoris, vt catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ & hircus, cæteris animantibus citius generans, quem etiam post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & vitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus verò cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maximè amantes. Item coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æquè proficuum resistit: aquilam etiam Aegyptij Venerem vocant, quòd sit in Venerem prona. *Hirci salacitas.*

naterdecies enim in die oppressa, si mas, vocet denuò accurrit. Ex piscibus verò Venerei sunt, grues libidinosi, scari salaciſſimi, merulæ ob fœtus amorem & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. Cap. XXIX.

MErcurialia sunt inter elementa aqua, licet indistinctè omnia moueat: similiter & humores, præcipuè tamen permixtos: sed & spiritum animalem, regulat, saporesq; varios & peregrinos permixtosque: ex metallis illius sunt, argentum viuum, stannum, marcasita argentea. Inter lapides: smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ variæ à natura insitæ; aut qui ab arte factitij sunt, vt vitrum, & quæ croceum cum viridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, penthaphyllon, mercurialis, fumus terræ, pinpinella, maioriana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in folijs sunt, mixtisque naturis & vario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strenua, versatilis ingenij, velocis cursus, & facilem consuetudinnm cum hominibus habentia, vt canes, simiæ, vulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ vtrumque sexum vicissim mutãt, vt lepus, & hyena & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & versatiles, vt carduelcs, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus, vnicornis. Inter pisces verò trochus qui seipsum init, quocirca masculo fœminam vocant. Item polypus fraudulentus, & colore versatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. Cap XXX.

PRæterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, virtutemque sortitur: sic in igne viuificum lumen Soli, calor Marti, in terra, superficies varia Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in medijs elementis, vbi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus verò Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agentes sequuntur Solem, materia verò Lunam: fecunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio velox ad effectum Martem & Mercurium, illum propter ve-

hc-

hementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq; virtutem: cunctorum autem continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in vegetabilium numero omne fructum ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio: omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt, & non floreſcunt, Saturni & Iouis ſunt: quæ verò floreſcunt & ſemina, non autem fructum producunt, hæc Veneris ſunt, atq; Mercurij: quæ autem ſine ſemine ſponte producuntur, à Luna & Saturno, ſunt: pulchritudo omnis à Venere eſt, & robur à Marte: & vnuſquiſque planetarum regit & diſponit id, quod ei aſſimilatur. Similiter in lapidibus, pondus, glutimen & ſtypticitas eſt à Saturno beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, vita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta virtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis diſtribuuntur. CAP. XXXI.

IPſe etiam terrarũ orbis per ſua regna & prouincias, planetis atq; ſignis diſtributus eſt. Nam Saturno cum Capricorno ſubijciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana, quarum regionum multæ ſunt in Aſia minori. Cũ Aquario autem ſubſunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæ regiones pro maiori parte ad Aſiam interiorem pertinent. Ioui autem ſubijciuntur cum Sagittario, Tuſcia, Celtica, Hiſpania, & felix Arabia. Cum piſcibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Naſamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniam, Parſtaniam, concaua Syriæ, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum ſuo Leone ſubiectæ ſunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orſenij ſiue Orchenij. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruæ Aſiæ, Cyprum, Parthiam, Mediam & Perſidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caſpis, Sericæ, Thebaidi, Oaſidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyreniacam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine verò, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Meſopotamiam, Aſſyriam, et Elam, vnde Elamitæ in Scriptura dicti ſunt. Lunam cum Cancro ſequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica,

Car-

Carthago,& tota Carchedonia.Hæc ita ex Ptolomæi ſententia collegimus:quibus iuxta aliorum aſtrologorum ſcripta alia multa addi poſſent.Verùm qui has prouinciarum partitiones ſupra ſideralem hanc diſtributionem cum regentium intelligentiarum miniſteriis,ac Iſraëliticorum tribuum benedictionibus,Apoſtolorum ſortitionibus, ac ſacrarum literarum typicis ſignaculis conferre nouerit,grandia,quin & prophetica ſuper vnamquamque regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ ſubſunt ſignis,ac ſtellis fixis,earumq; imaginibus. Cap.XXXII.

SImilis eſt per omnia ratio de figuris ſtellarum fixarum habenda:ſic Arieti cœleſti volunt ſubiici arietem terreſtrem: & Tauro cœleſti,taurum, atque bouem terreſtrem: ſic Cancro cancros, Leoni leones, Virgini virgines, & Scorpionem præſidere ſcorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis,& ſigno Piſcium ſubeſſe piſces. Similiter Vrſa cœleſtis præſidet vrſis: Hydra ſerpentibus: & Cani ſubſunt canes:& ſic de ſingulis. Ipſe verò Apuleius ſignis atque planetis, præcipuas veluti proprias quaſdam herbas diſtribuit,videlicet Arieti eleliſphacon,Tauro periſtereona orthion, Geminis periſtereona hyption, Cancro ſymphyton, Leoni cyclaminum,Virgini calamynthum,Libræ ſcorpiuron, Scorpioni arthemiſiam,Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario drachonteam, Piſcibus ariſtolochiam, Planetis verò,Saturno ſemperuiuum,Ioui eupatorium,Marti peudanum,Soli heliotropium,Veneri panacem,ſiue callitrichum,Mercurio phlomum,Lunæ agloophotim.Verùm Hermes,quem ſequitur Albertus,Planetis dat Saturno aſphodelum,Ioui hyoſcyamum, Marti arnogloſſem,Soli polygoniam Veneri verbenam,Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenoſtacen.Iamq; etiam experientia cognoſcimus,aſparagos ſubeſſe Arieti,& & baſilicon Scorpioni.Nam ſeminata raſura cornu arietis, naſcuntur aſparagi, & baſilicon contritum inter duos lapides gignit ſcorpiones. Præterea ex ſtellis inſignioribus,iuxta Hermetis & Thebith doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol,& præeſt ex lapidibus adamanti : ex plantis elleboro nigro & Arthemiſiæ. Sequuntur Pleiades, præſidentes ex lapidibus cryſtallo & diodoco:ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo:præterea ſubeſſe ſibi volunt ex metallis argentum viuum.Tertia Aldeboran habet ſub ſe ex lapidibus,carbunculum & rubinum:ex plantis tithymallū,& matriſyluam. Quarta dicitur Hircus,hic tenet ex lapidibus ſapphyrum, ex plantis marrubium ſiue praſium, mentam, arthemiſiam & mandrago

Aſparagorum ſatio mira.

Scorpionū productio.

dragoram. Quinta canis maior, hic habet ex lapidibus ſub ſe berillum, ex plantis ſauinam, arthemiſiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropij & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum arthemiſia, & maſtyche. Octaua cauda Vrſæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores voluuntur ad ſeptentrionem, & Arthemiſiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic ſubeſt ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lapacium, quadraginum, hyoſcyamus, & conſolida: ex animantibus verò, lingua ranæ. Decima ſpica, habet ſub ſe ex lapidibus, ſmaragdum: ex plantis ſaluiam, trifolium, peruincam ſeu promarullam, arthemiſiam & mandragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præeſt ex lapidibus, iaſpidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic ſubeſt ex lapid. bus, topazius: ex plãtis præeſt rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic ſubeſt ex lapidibus ſardonius, & amethiſtus: ex plantis ariſtolochia longa, & crocus. Decimaquarta, vultur cadens, huic ſubeſt ex lapidibus chryſolithus: ex plantis ſatureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maiorianam, arthemiſiam, nepetam, & quam calamintham dicunt, pulegio ſimilem, & radicem mandragoræ. Illud prẽterea ſciendum eſt. nõ quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud vno ſolo ſidere regi: ſed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam ſeparatum, quàm coniunctum: ſic inter lapides chalcedonius ſubeſt Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphyrus autem Ioui & Saturno, & ſtellæ Alhayoth: Tuthia Ioui & luminaribus: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac ſpicæ: Amethyſtus autore Hermete, ſubeſt Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: Iaſpis multigenus Marti, & Ioui, ac ſtellæ Alchamech: Chryſolithus Soli, Veneri & Mercurio, & ſtellæ quæ dicitur Vultur cadens: Topazius Soli, & Elpheiæ: Adamas Marti & capiti Algol. Simili modo ex vegetabilibus herba ſerpentaria ſubeſt Saturno & Serpentario cœleſti: maſtyche & menta Ioui atque Soli: ſed maſtiche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: ſic elleborus Marti & capiti Algol: Muſcus & ſandali, Soli cum Venere: coriandrum Veneri cum Saturno dicata ſunt. Ex animalibus etiam vitulus marinus ſubeſt Soli ac Ioui. Vulpes & ſimiæ Saturni ſunt & Mercurij, & canes domeſtici Mercurij ſunt & Lunę, & iam plura ex iſtis in ſuperioribus docuimus.

De

De *signaculis & characteribus rerum naturalium.* Cap. XXXIII.

OMnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiam in inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde vna quæque res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem virtutem, ab aliis differentem, vel genere, vel specie, vel numero præiacentis materiæ. Habet itaque quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum, maximè ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, virtutes & radices in se continent atque retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producunt, & stellarum suarum influxus prouocant adiuuantque, siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties videlicet in debita materia, suo tempore, debitisque solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerum conditiones plurimùm laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres adnotârunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis & ramusculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuersis. Nam laurus, lotus, heliotropium, plantæ solares in suis radicibus ac nodis præcisis, Solis characteres ostendunt: sic & in animalium ossibus & spatulis: vnde spatularia diuinationis species processit: atque in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non rarò inuentæ sunt. Sed cùm in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudentia percipi possunt: iccircò relinquentes nunc ea quæ in plantis & lapidibus, cæterisque rebus, & multorum animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum fistamus: quæ cùm sit totius vniuersi completissima imago, in seipsa omnem cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarum, cœlestiumque influxuum signacula characteresque abundè reperimus: & illa quidem eò efficacioria, quò ab cœlesti natura minus sunt remota. Verùm sicut stellarum numerus soli Deo cognitus est, sic etiam earum

s qualiuet suã habet characterem.

Spatularia vnde proceſſerit.

humana ra cœum influxuum signacula abundè reperiuntur.

circa

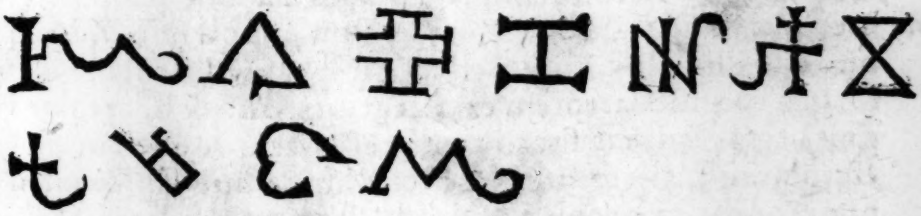
circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde valdè pauca innotuerunt, quæ veteres Philosophi & Chiromantici partim experientia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarũ signacula, siue characteres hîc adnotabimus, quos veteres Chiromantici in hominum manibus cognouerunt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas vocat, quum iuxta verbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit vita hominum in manibus eorum: suntque vbilibet nationum & linguarum semper eædem atque sibi consimiles permanentesque: quibus adinuenerunt postea multas alias, cùm veteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse velit, eorum volumina requirat. Satis hîc est ostendisse vndenam characteres naturæ suam ducant originem, atque in quibus rebus sunt perquirendi.

SEQVVNTVR FIGVRAE LIterarum diuinarum.

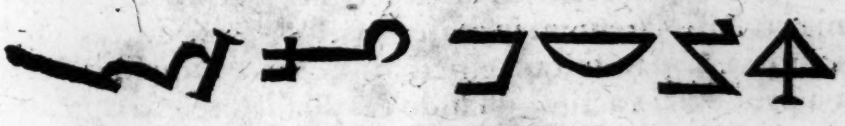
Literæ seu characteres Saturni.

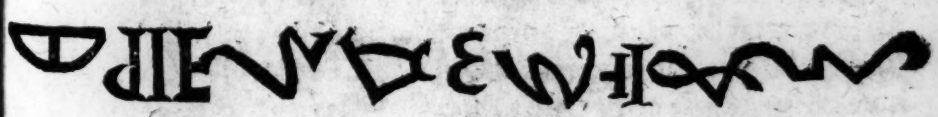
Literæ seu characteres Iouis.

Literæ seu characteres Martis.

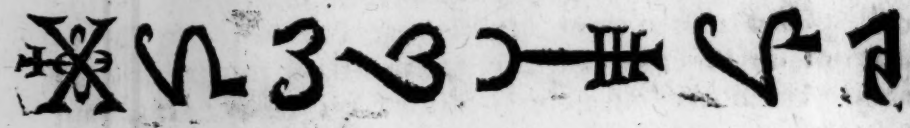
Literæ siue characteres Solis.

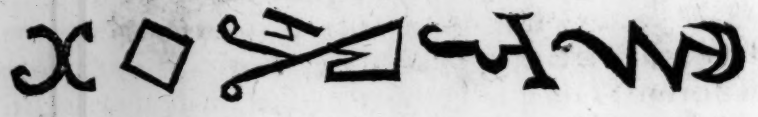
Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurij.

Literæ siue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq; virtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; virtutes corporum cœlestium.

Cap. XXXIV.

NVnc si optas ex aliqua mundi parte stelláve virtutem accipere adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, velut lignum per sulphur, picem, & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei vel indiuiduo ritè adhibes multæ, quæ sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportunè paratam singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportunè paratam, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quandam virtutem infuderat materiæ. Nam licèt res virtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ virtutes ita deliteſcentes sunt, quòd rarò opus aliquod ab illis tali virtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contuso latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo cepæ vel lacte, producit in aspectum prius deliteſcentes. & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quando submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi sculptæ eminentes extant: atq; sicut tactus scopo vel arbuti rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia virtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam efficit: atque vt ita loquar, de potentia producit in actum, quando res illi sub cœlesti opportunitate ritè exponuntur. Exempli gratia: si cupis virtutem à Sole attrahere, quære quæ sunt solaria: inter vegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia, hæc sunt adhibenda, hæc sumenda: potissimè verò quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis conferunt, sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportunè susceptos, perq; spiritum mundi.

Simile

De

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; vtilitate. CAP. XXXV.

COmpertum habemus; in natura inferiori non inueniri in vno quodam comprehensas cunctas superiorum corporum dotes: sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen vnaquæque non cunctas Solis complectitur virtutes, sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, vt si centum, vel mille Solis virtutes per tot plantas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul conflare, & in vnam redigere formam, in qua dictas virtutes iam omnes vnitas videbimus contineri. Est autem in commixtione virtus duplex: vna videlicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certã & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas proportiones commistionum, quales cum cœlo cõsentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc virtus descendit per similitudinem & habitudinem quandam rerũ adinuicem cum superioribus, in quantum sequentes virtutes antecedẽtibus gradatim correspondent, vbi præsertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, vaporum & similium compositione, cùm physicè, tum astronomicè confecta, resultat quædam communis forma, pluribus siderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilibus florum succis exceptum, & in vnã formam redactum, omnium continet virtutem diuino prope & admirabili muscarum artificio. Quod tamen haud minus mirandũ est, quod Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigantum in Libya gens quædam ex floribus conficere nouit optimum, adeò vt ab apum melle minimum distare videatur. Omnis autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, vt vnum fiat, vndiq; sibi constet, neque facilè dissipetur: sicut videmus aliquando lapides & corpora diuersa, vi quadam naturali sic conglutinari & vniri, vt penitùs vnum videantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cum lapidibus vi quadam naturæ occulta: visaq; sunt animalia in lapides versa, atq; sic cum lapidis substantia vnita, vt iam vnum corpus, & illud homogeneum efficere viderentur. Sic Hebenus in arborum genere, modò lignum, modò lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tunc varietas illinc quidem cœlestium actionum, hinc verò potentiarum naturalium cõgregata, facit

Duplex in commixtione virtus.

quædam mirabilia, per vnguenta, per collyria, per ſuffumigationes, per ſimilia, qualia videlicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis, qui Alchorat inſcribitur, & aliorum plurium.

De vnione rerum commixtarum, atque introductione nobilioris formæ, vitæque ſenſibus.

Cap. XXXVI.

SCiendum verò, quò alicuius rei nobiliór forma eſt, eò re
Ipſa promptior eſt, & propenſior ad recipiendum, eò et
iam potentior ad agendum. Redduntur itaque incompre
henſibilia rerum mirabilia, quãdo ſcilicet materiis commix
tis, opportuniſque temporibus præparatis, ad viuificandum
ponuntur, vitam illis ex ſtellis, animamque ſenſibilem, tan
quam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe eſt in
materiis præparatis potentia, quas tunc vitam adipiſci vide
mus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam
contrarietatem fregiſſe videtur: perfectiorem verò adep
ſunt vitam, quatenus complexio à contrarietate eſt remo
tior. Cœlum verò cauſa præpotens ab initio cuiuſque rei ge
nerandæ, concoctione materiæ & digeſtione perfecta, cœle
ſtes influxus doteſque mirificas cum vita ſimul largitur, qua
tenus in ipſa vita animaque ſenſibili eſt comprehenſio ad
nobiliores virtutes ac ſublimiores concipiendas. Virtus præ
tereà cœleſtis alibi quidem ſopita iacet, ceu ſulphur à flam
ma remotum: in viuentibus autem corporibus ſæpè flagrat,
ſicut ſulphur accenſum, tum vapore ſuo proxima omnia cõ
pletific miranda quædam opera procreantur, qualia legũtur
in libris Nemith, qui & legum Platonis inſcribitur, quia ciuſ
modi generationes monſtroſæ ſunt, neque ſecundùm legem
naturæ producũtur. Nos enim ſcimus, quòd ex vermibus ge
nerantur culices, ex equo veſpæ, ex vitulo & boue apes, ex
cancro ablatis pedibus inhumato generatur ſcorpius, ex ana
te toſta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto,
generantur ranæ: ſi autem in paſtillo cocta, & per fruſta inci
ſa in loco humido & ſubterraneo dimittatur, generantur bu
fones: ex baſilicone herba inter duos lapides trita, generan
tur ſcorpiones: & ex capillis mulieris menſtruatæ ſub fimo
locatis, fiunt ſerpentes: & pilus ex cauda equi in aquam pro
iectus, vitam concipit, & tranſit in vermem pernicioſum. Et
eſt artificium quo in ouo excubante gallina generatur forma
ſimilis homini, qualem ego vidi, & componere noui, quam
magi mirandis virtutibus efficacem perhibent, & hanc verã
mandragoram dicũt. Oportet igitur cognoſcere, quæ & qua-

Varia variorum animalium procreatio:

les

les materiæ, siue natura, siue arte inchoatæ, vel perfectæ, siue ex pluribus aggregatæ, quales cœlitùs influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, vt ab illis hauriamus influxū: quia cùm nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiam nullam permittunt expertē fore suæ virtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum non ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materię ad animam mundi, quę quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, vt impossibile sit præparata materia non influi vitam aut nobiliorem quandam formam. *Materiæ ad animā mundi colligantia.*

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus cœlestia quædam & vitalia dona desuper trahimus. CAP. XXXVII.

DIcunt Academici simul cū Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatentur, omnia quę sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mūdo, sed modo quodam cœlesti: deinde etiam in mundo intellectuali sed multò perfectiori & meliori nota, perfectissimo tandē in archetypo. Atq; hac serie vnumquodq; infernū suo superiori & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem vim illam cœlestem, quā quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam vocāt: ab intellectuali autem mundo spiritualem, viuentemq; vigorem, omnem qualitatiuam virtutē transcendentem: ab archetypo denique per hæc intermedia pro gradu suo originalem vim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sidera, ab illis ad eorundē intelligentias, & inde ad archetypū vnaquæque res aptè reduci potest: ex quarū serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artē, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam: quod intuentes Aegyptij, naturam magam vocauere, hoc est, vim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per cōuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conueniētiam ad se inuicem superiorum cum inferioribus, Græci συμπάθειαν vocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cū aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aërem: nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animā. Sic videmus, cùm natura fœtus corpus humanū figurauerit, hoc ipso præ- *Magia vnde emanet.*

paramento, ſpiritum ſtatim ab vniuerſo deducit, ſpiritus hic fomes eſt in ſpiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitùs conſequendam: ſicut in ligno ſiccitas parata eſt ad penetraturum oleum: oleum huic imbibitum eſca eſt ad ignem, ignis ipſe luminis eſt vehiculum. His exēplis videmus, quomodo certis quibuſdā præparamentis naturalibus & artificialibus, cœleſtia quædam dona deſuper ſuſcipere poſſumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus: hæc verò cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & iſtæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atq; cum ipſo Deo, ad cuius ſimilitudinem & imaginem omnia creata ſunt. Prima autem Dei imago mundus, mundi homo, hominis animal, animalis zoophytum: illius verò planta, plantæ autem metalla, & horum lapides ſimilitudines imaginationesq; repræſentant. Rurſus in ſpiritualibus cōuenit planta cum bruto vegetatione, brutum cum homine ſenſu: hic cum dęmone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa ſenſationi, ea ſenſibus: ipſi tandem rebus. Ea enim eſt naturæ colligantia & continuitas, vt omnis virtus ſuperior per ſingula inferiora longa & cōtinua ſerie radios ſuos diſpertiendo vſq; ad vltima fluat: & inferiora per ſingula ſua ſuperiora ad ſuprema perueniant. Sic inferiora ad ſuperiora inuicem cōnexa ſunt, vt influxus ab eorum capite prima cauſa, tanquam chorda quædā tenſa, vſq; ad infima procedat: cuius ſi vnum extremum tangatur, tota ſubitò tremat, & tactus eiuſmodi vſque ad alterum extremum reſonet, ac moto vno inferiori, moueatur & ſuperius, cui illud correſpondet, ſicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ mira colligātia.

Quomodo dona, non ſolùm cœleſtia & vitalia, verùm etiam intellectualia quædam & diuina deſuper ſuſcipere poſſumus. Cap. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora ſuperioribus conformia poſſe opportunis cœli influxibus cœleſtia dona trahi: atque ſic quoque per hæc cœleſtia cœleſtes dæmones, quatenus ſtellarum pediſſequos nobis conciliari & inſinuari. Quare certis quibuſdam materiis naturalem vim diuinitatis habentibus, hoc eſt, quæ naturaliter ſuperis conſentaneæ ſunt, ritè collectis, partim phyſicè, partim aſtronomicè, vndiq; opportunè conflatis, dona non ſolùm cœleſtia aut vitalia, verumetiam intellectualia quædam dæmoniaca & diuina deſuper ſuſcipi poſſe, Iamblichus, Proclus, atq; Syneſius, cum tota Platonicorum ſchola confirmant: & Mercurius Triſmegiſtus ſcribit,

ſcribit, ex propriis certiſq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compoſitam ritè ſtatuam, confeſtim per dæmonem congruum animari. Cuius etiam meminit Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 8. Ea enim eſt mundi concordia, vt etiam ſupercœleſtia trahantur à cœleſtibus, & ſupernaturalia à naturalibus conſpirent ac trahantur. quia vna virtus opifex & ſpecierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidem virtus opifex ſicut ex occultis rationibus manifeſta producit, ita magus aſſumit manifeſta: occulta vt attrahat: puta, per ſtellarum radios, per ſuffumigationes, per lumina, per ſonos, per res naturales cœleſtibus congruas: quibus vltra corporeas qualitates inſunt etiam rationes, & ſenſus, & numeri, & menſuræ incorporeæ atque diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus ſæpe diuinum aliquod & mirandum ſuſcipere ſolitos: ſic lapis qui naſcitur in pupilla oculorum hyenæ, ſub lingua retentus, diuinationem præſtare dicitur. Idem fertur ſelenites lapis lunaris efficere: ſic anchitide dicunt euocari imagines deorum, ſynochitide vmbras inferorum euocatas teneri. Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides vocatur, in marmoribus Arabiæ naſcens Perſico latere efficit, vt narrat Plinius, atque magos ea vti, cùm velint deos euocare, eſſeque herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam eſſe herbas quaſdam, quibus mortui reuocentur ad vitam, vnde Xanthus hiſtoricus narrat, herba quadam nomine bali, occiſum draconis catulum, vitæ reſtitutum à parente, eademque Tillonem quendam, quem draco occiderat, reſuſcitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad vitam. Verùm an poſſint talia reuerà fieri vi herbarum, vel cuiuſuis alterius rei naturalis in hominem, in ſequentibus diſſeremus: poſſe autem fieri in cæteris animantibus, certum & manifeſtum eſt. Sic muſcæ ſubmerſæ ſi ponantur in cineribus tepidis, reuiuiſcunt: & apes ſubmerſæ ſimiliter vitam recuperant in ſuco nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, ſi corpore integro exiſtente ponantur ſub fimo in aceto, & addatur de ſanguine vulturis, poſt paucos dies omnes recuperant vitam. Echeneim ſi quis in fruſta diſcerpſerit, & in mare proiecerit, paulò pòſt partes conuenire & reuiuiſcere aiunt. Scimus quoq; pelicanum necatos pullos ſuos reuocare ad vitam proprio ſanguine.

Magus per manifeſta occulta attrahit:

Tillo per herbã vitæ reſtitutus:

Animalia ad vitam reuocari poſſunt, homo nõ ita.

Quòd certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horum num num ministros dæmones allicere possumus. Cap XXXIX.

Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici posse, quemadmodū narrat Psellus Gnosticos magos consueuisse, quos penè execrandæ & abominabiles turpitudines exequebantur, quales olim in sacris Priapi, & in seruitio idoli quod vocabatur Panor, cui pudendis discoopertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modò veritas & non fabula est, quod legitur de Templariorum detestanda hæresi, & similia horum de maleficis mulieribus cōstant, quę quidem anilis dementia sæpe in eiusmodi flagitiis errare deprehenditur. His igitur & horum similibus mali dæmones alliciuntur, atq; conspirant: quemadmodū malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: Omnis, inquit, potestas satanę illic inhabitat, & coniurationem init cum vniuersis principatibus, & pariter nosipsi cum eo, & obedit nobis Cynops, & nos vicissim obedimus illi. Nemo rursus ignorat è conuerso bonis operibu, pura mente, mysticis orationibus, deuotis suppliciis, & similibus, supercœlestes angelos nobis conciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdā mundi materiis mundana numina quoq; allici posse, vel saltē dæmones horum numinū ministros siue pedissequos, vt inquit Mercurius, dæmones aëreos, nō supercœlestes, nedum sublimiores. Sic legimus veteres sacerdotes fecisse statuas & imagines futura prænunciantes, spirituſq; stellarum ipsis infudisse, non tam materiis certis cohibitos, quàm eisdem gaudentes: quatenus videlicet eiusmodi materias sibiipsi congruas dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, non secus atque soleant dæmones humana corpora occupantes.

Angeli boni bonis cōciliantur operibus:

De ligationibus, cuiusmodi sint, & quibus modis soleant fieri. Cap. XL.

Ligatio multiplex.

DIctum est de virtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc videre rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem vel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furum & latronum, vt in aliquo loco furari non possint: ligatio mercatorum, vt in aliquo loco emere vel vendere nequeant: ligatio exercitus, vt metam aliquam transire non possit: ligatio nauium, vt nulla vi ventorum, etiam infinitis velis per ventum tensis portum egredi minimè valeant. Item ligatio molen-

molendini, vt nullo impetu volui possit : ligatio cisternæ vel fontis vt aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, vt fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, vt in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis vt in aliquo loco accendi non possit : & quòd aliquod combustibile appositio fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, vt nocere non possint. Item ligatio canum vt latrare non possint: ligatio auium & ferarum, vt volare, vel fugere nequeãt: & horum similia vix credibilia, quæ tamen sæpius experientia cognita sunt. Fiunt aũt ligationes huiusmodi per venefi cia, per collyria, vnguenta, potiones siue philtra, per alliga tiones & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per verba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perq; varias superstitiones & obseruationes, horũq; similia. *Ligationes per quæ fiant*

De *venefi. ijs eorumq; potentia.* CAP. XLI.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, vt credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta venena
Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas alio vidi traducere messes.

Item alibi de socijs Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe, in vultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equũm domitor, quem capta cupidine coniux
Aurea percussum virga, versamq; venenis
Fecit autem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi veneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de venefica illa Thessala, manes evocante, inquiens:

Huic quicquid fœtu genuit natura siniſtro
Miscetur, non spuma canum, quibus vnda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pastis serpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs echeneis aquis oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa venefica ad am-

rem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis vtribus detonsos, pro Bœotij adolescentis capillis attulit Pāphilæ, inquiens: Iam vecors animi, tectum scandulare cōscēdit, quòd altrinsecus ædium patore perflatili nudatū ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maximè his artibus suis commodatum secretò colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinam, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durantibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum mēbris: hîc nares & digiti, illi c carnosi claui pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decātantis spirantibus fibris litat vario latice, nunc rore fontano, nunc lacte vaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cū multis odoribus dat viuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorū violentia, illa corpora quorum fumabant stridētes capilli, spiritum mutuātur humanum, & sentiunt & audiunt, & ambulant, & quò nidor suarum ducebat exuviarum veniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum gestiētes fores insiliūt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam veneficas, artibus adeò imbutas, vt dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarēt, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

Homines subitò in iumenta versi.

De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus.

Cap. XIII.

Non verò narrabo quædam veneficia, & horum exemplo sit parata via ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in veneficio vires habeat, videamus. Nam vt dicunt, acescunt eius supervētu musta nouella, vitis eius tactu in perpetuum læditur: sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorū fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tōsorijs eborisque nitor præstrigūtur, etiā ferrum rubigine protinus corrūpitur: æs etiam contactum, graue virus diri odoris accipit & æruginem: in rabiē aguntur gustato eo canes, atq; insanabili veneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; aluearijs fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescunt: equę si sint grauidę, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus: Asinæ non concipiunt tot annis quot grana hordei contacta comederint: cinisq; pannorū menstruosorum si quis eum aspergat lauandis vestibus purpuram

Sanguinis menstrui vires.

purã mutat,floribus colorem adimit.Ferunt tertianas quartanasq́; febres fugari menſtruo in lana arietis nigri in argẽto brachiali,incluſo. Preterea tertianis quartanisq́; efficaciſſimum dicitur,plantas ægri cum eo ſubterlini:multoq́; efficacius ab ipſa muliere etiam ignoranti:ſic & comitiales impetus morboſq́; ſanari.Inter omnes autem conuenit, ſi aqua potuſue formidetur à morſu canis,ſuppoſita tantum calici lacinia menſtruo tincta ſtatim metũ eius diſcuti. Prętera ferunt nũdatas in menſe,ſi ſegetem ambiant, erucas ac vermiculos,ſcarabeosq́; ac cantharides & noxia quæq; decidere:cauendum verò,ne in oriente ſole faciãt:ſementem enim areſcere.Similiter abigi grandines turbinesq́;,ac contra fulgura prodeſſe,horum plura Plinius ipſe recitat. Illud ſcias, maius venenum eſſe,ſi decreſcente luna accidat:ſed vim eius maiorem eſſe ſi in ſilente luna contingat,ſi verò in defectu lunæ ſoliſue euenit,irremedicabile fieri,maximi verò ac potentiſſimi vigoris eſſe,quando purgatio illa primis annis euenit,atq; in virginitate prima ſit.id quoq; conuenit tunc ei.nam tactis omnino poſtibus domus,irritum in ea fit omne maleficium.Præterea ferunt,quod fila veſtis contactæ,ne igne quidem vincuntur, atq; ſi in incendium proijciantur, non dilatari amplius.Dicitur quoq; quod ſi radix pæoniæ cum caſtoreo & litura pannorum menſtruoſorum detur patienti ſanari morbum comitialem. Præterea ſi ſtomachum cerui cremaueris vel aſſaueris, adiungasq́; de pannis menſtruoſis ſuffitus,eo baliſtas nihil proficere ad venationem,capillos etiam mulieris menſtruoſæ,ſi ſub fimo ponantur, generari ſerpentes,ac etiam ſi crementur,fugari eorum odore ſerpentes,tanta vis ei veneficij eſt,vt etiam venenoſis ſit venenum .Eſt & Hippomanes carũcula,inter veneficia haud parum famoſa,caricæ magnitudine,colore nigro,quæ in frõte naſcẽtis pulli equini apparet:quam niſi ſtatim mater vorauerit,animum à filio penitus auerſum habet,& fœtum nõ alit:ob hoc maximam vim eius ad amorem concitandum ferunt,quãdo in puluere verſa cum amãtis ſang. propinatur in poculis.Eſt & aliud veneficium,quod eodẽ nomine hippomanes dicunt, virus ſcilicet illud quod ex equarum inguinib. defluit, quo tempore feruntur in amoris furorem cuius meminit Vergilius vbi canit, *Hippomanes.*

Hinc demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab inguine virus.
Hippomanes quam ſæpe malæ legere nouercæ,
Miſcentes herbas & non innoxia verba.

De hoc & Iuuenalis *Satyricus:*

Hippomanes carnemq; loquor.cœlumq; venenum

Priuignoq; datum.----

Narrat Apollonius in ſuis argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex ſanie & cruore in terram ſtillante, dū iecur Promethei vultur in Caucaſo laceraret ac depaſceretur: Cuius flos, inquit, aſſimilis croco, colore coryćto, caule gemino, cubiti menſura prominens radix ſub terra velut caro recenter inciſa ſuccum nigricantem tanquā phagi emittit: quo ſi quis, proſerpinæ prius re diuina peracta, corpus illinat, illū nec ferro nec igne oblædi poſſe tradit. Et Saxo Grāmaticus ſcribit, Frontoni cuidā veſtē fuiſſe, qua indutus nullo tellorū acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis veneficiis inficitur. Nam vt refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ferunt præſtigiorū inteſtari artes, nec poſſe elici deos nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decoćto, cū ſanguine muſtelæ peruńctos, omnib. odio euenire. Idem fieri oculo decoćto. Ruſus extremā fiſtulam inteſtini cōtra ducū ac poteſtatum iniquitates adminiſtrari, & ad ſucceſſus petitionum, iudiciorū ac litiū euentus pollere, ſi omnino aliquantulum quis ſecū habeat: eiuſdē quoq; cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat amatorium eſſe tam præſens, vt ilico ſequatur: frontis verò corium falcinatoribus reſiſtere. Baſiliſci quoq; ſanguinem, quem & Saturni ſanguinem vocant tantas in veneficio vires habere ferunt. vt gerenti ipſum, tribuat ſucceſſus petitionū à poteſtatibus, tum etiam à diis precum morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinū, ſi euellatur ex aure læua canis, cui non inſit alius, quàm niger color, in augurio vitæ vim magnam obtinere. nam ſi æger reſpondeat ei qui intulerit à pedibus ſtāti interrogāteq;, de morbo certā eſſe ſpem vitæ: moriturum verò, ſi nihil reſpondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioſo morſum, habere vim diſcordiæ, ſi ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calciamēto ſubdita pollici præſertim ſi iungatur cū herba eiuſdem nominis, ſcilicet cynogloſſa. Idē fieri membranā ex ſecundis canis habentē: fugere autē canes cor caninū habentē. Et narrat Plinius, eſſe ranas rubetarū nomine quæ in vepribus tantum degunt, plenas veneficiorum, mirāda de his fierari. Nam oſſiculo quod eſt in ſiniſtro latere, deiećto in aquam frigidam, ſtatim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinē alligatū ſtimulare: contrà oſſiculo quod eſt in dextro latere, refrigerari aquā feruentem, nec poſtea feruere niſi exēpto, quartanas cum eo ſanari adligato in pellicula anguina recēti aliasq; febres atq; amorē libidinēq; inhiber. Lien verò atq;

cor

cor ex his ranis contra veneficia, quæ fiunt ex ipsis, efficaciter auxiliari, hæc Plinius recitat. Dicitur etiã ferrũ cum quo homo occisus sit, mirandam inter veneficia vim habere. nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cũ eis omnẽ equũ vel ferocissimũ facilè regi & superari. Et si ex eis ferrẽtur equi pedes, ferunt ipsum velocissimũ fieri, nec vllo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiã, si quis gladium cũ quo decollantur homines, vino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicũt etiã poculũ ex vrsino cerebro confectum & ex eiusdem craneo propinatum, vrsinam rabiem induere, ita vt homo ille qui biberit, se in vrsum transfiguratũ putet, omniaq; via sub vrsorũ specie diiudicet, & sic in illa rabie pseuerare, quousq; poculi vis fuerit resoluta, nullo alio malo in cõplectione sua inde pcepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia. CAP. XLIII.

SVffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum possunt, quatenus aërem spiritumq; vehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportunè sub stellarũ radijs capessendas, spiritus enim noster ab huiusmodi vaporibus plurimum transmutatur, siquidẽ vterq; sit vapor quidam alterius similis. Aër etiam per dictos vapores inferiorũ & cœlestiũ qualitatibus facilimè affectus, in præcordia assiduè & repentè penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare vaticinaturo adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accõmodant: sic dicunt quòd suffitus ex semine lini, & semine psyllii, & radicibus violæ & apij facit videre res futuras, & confert ad prophetiam. Quantum verò suffumigationes in aërem possint nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quiqusdam vaporibus à proprijs suffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones statim allici & insinuari, tonitrua & fulmina iuduci, & similia: quemadmodum iecur chameleontis in summis tegulis vstum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accendatur, imbriũ & tonitruum concussus facere, Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarũ influxibus, facientes dæmonũ idola in aëre vel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, si ex coriãdro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituũ vocant. Similiter dicunt, si ex radice cãnæ ferulæ cum succo cicutæ & hyoscyami, & tassi, barbassi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat

Suffitus ad Prophetiam.

Spirituum herbæ.

ſuffitus,facit apparere dæmones & figuras extraneas: & ſi iſtis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & deſtruit idola illorũ.Simili modo ſuffitus factus ex calamento,pæonia,menta & palma Chriſti, omnes malos ſpiritus & noxia phantaſmata propellit. Præterea certis ſuffumigijs, quædam animalia congregari vel fugari tradunt,ſicut delipare ſuffito refert Plinius,omnes beſtias euocari: ſic è sũmo gutture cerui vſtis oſſibus congregari ſerpentes, cornu verò ceruino ſuffito fugari.Idem faciunt pẽnæ pavonum ſuffitæ. Similiter accenſo pulmone aſini,venenata omnia fugere:vngula equi ſuffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex vngula mulæ. Muſcas quoq; ea fugari, ſi de ſiniſtro pède fuerit.& dicunt, quòd ſi ſuffumigetur domus aut locus aliquis cum felle ſæpiæ,confecto cum thymiamate,& roſis, & ligno aloes,ſi tũc proijciatur in loco illo aliquid de aqua marina,aut de ſanguine, videbitur tota domus plena aqua aut ſanguine: & ſi proijciatur ibi terra arata,videbitur terra tremere.Vapores autẽ eiuſmodi corpus aliquod efficere,& virtutem huic infundere:atq; diutiſſimè perſeuerare,non ſecus arbitrandum eſt,atq; contagioſus aliquis aut venenoſus peſtilentiæ vapor etiam vltra biennium in pariete domus ſeruatus, habitantes inficit, ac qualis ex epidemia vel lepra latens in veſte calamitas,diu poſtea inſicit vtentẽ.Iccirco imaginibus & annulis, & ſimilibus magiæ inſtrumentis, & theſauris abſcõditis ſuffumigatiões certæ adhibẽtur,quas haud parum conferre Porphyrius teſtatur.Sic dicunt,ſi quis defoderit aurum vel argentum vel aliquod precioſum, luna ſoli coniuncta in imo cœli,& ſuffumigauerit locum cum coriandro, & croco, & hyoſcyamo, & apio,& papauere nigro æquis ponderibus contuſis&cum ſucco cicutis diſtemperatis nunquam inueniri aut auferri poterit quod ſic abſconditum eſt,ſemperq; dęmones cuſtodient illud:&ſi quis nitaturindè aliquid auferre,infeſtabitur ab illis, & incidet in phreneſim. Et dicit Hermes, quòd ſperma ceti in ſuffitu non habet ſibi par ad alliciendos dæmones:quare ſi ex eo & ligno aloes,coſto,muſco, croco,thymiamate,cũ ſanguine vpupæ diſtẽperatis fiat ſuffitus,valdè citò congregat ſpiritus aëreos: & ſi exeo ſuffumigetur circa ſepulchramortuorum,congregat manes & vmbras mortuorum. Sic quoties ad ſolem opus aliquod dirigimus,ſuffumigamus cum ſolaribus: ſi ad lunam, cum lunaribus, & ſimiliter de cæteris faciebant.Et eſt ſciendum,quòd ſicut contrarietas & inimicitia eſt in ſtellis & ſpiritibus,ita etiam in ſuffumigijs ad eoſdem:ſic contrariantur inuicem lignum aloes & ſulphur,thus,& argentum viuum:

& ſpi-

& ſpiritus inducti per ſuffitum ligni aloes, accenſo ſulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus ſpiritum ſolitum apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox diſparuiſſe: quia gallus contrariatur leoni, & ſic de ſimilibus conſiderandum & practicandum eſt.

Compoſitio quorundam ſuffituum planetis accommodatorum. CAP. XLIIII.

SIc conficimus pro Sole ſuffumigationem ex croco, ambra, muſco, ligno aloes, ligno balſami, & ex fructibus lauri cum gariophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia contuſa & certa proportione commixta, ea videlicet quæ ſuauiorem reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ, vel ſanguine galli albi, in modum pilularum vel trochiſcorum.

Lunarem verò ſuffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri, & ſemine papaueris albi cum thure & camphora, quæ incorporabuntur cum ſanguine menſtruo, vel ſanguine anſeris.

Pro Saturno capitur ſemen papaueris nigri, ſemen hyoſcyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati vel ſanguine veſpertilionis.

Proloue accipitur ſemen fraxini, lignum aloes, ſtorax, gummi benzae, lapis lazuli, & de ſummitate pennarum pauonis, & incorporantur cum ſanguine ciconiæ, vel hirundinis, vel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armoniacum. radices vtriuſque ellebori, lapidem magnetis & parum ſulphuris, & incorporantur omnia cum cerebro corui, ſanguine humano, & ſanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus fumigium ex muſco, ambra, ligno aloes, roſis rubeis, & corallo rubeo, & cõficiuntur cum cerebellis paſſerum, & ſanguine columbarum.

Pro Mercurio fit ſuffumigium ex maſtice, thure, gariophyllis et herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporantur omnia cum cerebro vulpis vel muſtelæ, & cum ſanguine picæ. Sunt præterea ſuffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, vt coſti & herba thuris. Iouis ſuffitus, odoriferi quiq; fructus, vt nux muſcata, vt gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, ſandalorum, cupreſſi, balſami, & ligni aloes. Solis omne gummi, thus, maſtiche, benzae, ſtorax, ladanum, atque ambra & muſcus. Veneris ſunt flores, roſæ, violæ, crocus, & conſimiles. Mercurij omnes cortices lignorum & fructuum vt cinnamomum, caſſia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiam odoriſera ſemina, Luna habet pro ſuffitu

situ vegetalium omnium folia, vt folium Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quòd in omni opere bono, vt sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens et precioſum: in malo autem opere, vt sunt odium, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & vile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, vt Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastychen: Cancer, camphoram: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacem: Sagittarius, lignum aloes: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiama. Potentissimum autem suffitum describit Hermes ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum vires conflatum: recipit nanque à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloes, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De *Collyrijs, vnctionibus, philtris, eorumq; virtutibus.* Cap. XLV.

Collyria etiam & vnguenta naturalium cœlestiumque vires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam verò & transpositionem inducere potentiarum illarum, quæ sibi insunt, vt iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios visuales, per fascinationes, perq; contactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autem noster, quia vapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aëreus, atq; vnctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus vaporibus cõficere, qui cũ spiritu nostro magis consonãt in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt, spiritumq; transformant. Similes virtutes vnguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quãdoq; ægritudines, veneficia, vel amores inducuntur quibusdã rebus manibus vel vestibus inunctis, similiter per oscula quibusdã rebus in ore retentis amores inducuntur, vt apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

Vt cùm te gremio accipiet lætissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyeum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inspires ignem, fallasq; veneno.

Visus purior est quam auditus.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maximè ac plus alijs conuenit cum spiritu phantastico, quod apparet in som-

in somnijs, vbi sępius nobis visa sese offerũt, quàm audita, vel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quãdo visuales spiritus trãsformant, spiritus ille imaginationẽ facilè afficit: quę quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundẽ spiritum transmittit ad sensum exteriorem visus, quo casu causatur in eo talium specierum ac formarũ sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, vt putet se videre imagines terribiles, dæmones et similia: sic hũt collyria faciẽtianos dæmonũ vmbras in aëre vel alibi protin⁹ aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdam alijs rebus cõficere. Simile huic etiam ex sanguine vpupæ, vespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo videre inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædã suffumigationes vel inũctiones, quæ faciũt dormientes loqui, ambulare & exercere opera vigilantium, atq; etiam quandoq; quæ vigilantes vix possint vel audsint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, vel delectabiles nusquã præsentes & eiusmodi. Hęc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea videre vel audire extrinsecus, quæ nõ nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timẽt non timẽda, & in suspiciones mirabiles ac falsissimas incidunt, & fugiũt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsente, timent vbi non est timor, cuiusmodi passiones etiam magicæ cõfectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per vnguẽta, per potiones, per veneficia, per lampades et lumina, per specula, per imagines, incantamẽta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constãtibus, etiam per varios ritus, obseruationes, ceremonias religiones & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabũtur. Neq; solum his artificijs eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducũtur, sed etiam res ipsę atque homines reuera permutantur, & in varias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrant poëtę, sic Circe socios mutauit Vlyssis: et quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorũ extis, homines in lupos vertebantur, quod dicit Plinius accidisse cuidã Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quasdam fœminas, dato viatoribus veneficio in caseo, eos in iumẽta vertisse: rursusq; cũ portassent, quæ voluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantij nomine tunc accidisse: & ipsæ Sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse virgas suas in draeones, & aquam in sanguinem, & alia quædam.

Maniacorũ & melancholicorum affectiones vndè.

De alli-

De alligationibus, & ſuſpenſionibus phiſicis. Cap. XLVI.

ANima mundi quando per ſuam virtutem omnia vel naturaliter generata, vel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipſis proprietates cæleſtes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipſæ non ſolum applicatæ per ſuffumigationes, vel collyria, vel vnguenta, vel potiones, vel aliquo eiuſmodi modorum: verumetiam quando conuenienter inuoluta alligantur, vel è collo ſuſpenduntur, vel alio quouis modo ſupponuntur, vel leniſſimo contactu approximantur, ſuam nobis imprimunt virtutem: per has itaq; alligationes, ſuſpenſiones, involutiones, ſuppoſitiones contactuſq;, corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in ſanitates, in audaciam, in timorem, in triſticiam, in lætitiam, & ſimilia: reddũt geſtantes gratioſos vel terribiles, acceptos vel reprobatos, honoratos & dilectos, vel odioſos & abominabiles. Paſſiones autem eiuſmodi per ſupradicta infundi non ſecus arbitrantur, quàm in inſitionibus arborum manifeſtum eſt, vbi virtus vitalis transfunditur à trunco in ſurculum illi inſitum cum alia ligatura, qua contactus ſibi inuicem non hæreant: ſic in palma fœminina quãdo appropinquat ad maſculinam, rami eius declinant ad maſculum & incuruantur: quod videntes hortulani, ligant funes de maſculo ad fœminam, quæ redit erecta ſuper ſeipſam, tanquam iam adepta ſit per continuationem funis maſculi virtutem. Simili modo videmus, quòd torpedo marina ẽt lõgiſſimã virgã procul tacta ſubitò manum ſtupefacit tangentis. Quòd ſi quis etiam leporem marinum attingat aut baculo, dũ in morbo eſt, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quòd ſtella marina vulpino ſanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non poſſe: dicitur etiam, quòd ſi mulier accipiat acum, inficiatq; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanum defoſſum fuerit, & ſecum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, nõ poterit vir quiſpiam cum eacoire quàm diu ſecum habuerit. Iam his exemplis videmus quo modo certis quarundam rerum alligationibus vel ſuſpenſionibus, & quodam ſimplici contactu, aut per alicuius fili continuationem, quaſdam virtutes inde ſuſcipere poſſumus. Oportet noſſe certam alligandi & ſuſpendendi legem & modum huic artificio congruentem, ſcilicet vt fiant ſub certa conſtellatione & conſona, fiantq; dictæ alligationes & ſuſpenſiones cum filis metallicis vel ſericeis, vel ex capillis, vel neruis, vel pilis vel ſetis certorum animalium factis: inuolutiones verò fiant in foliis herbarum, vel pelliculis

Palmæ fœminæ ad maſculinam inclinatio.

Torpedo ſtuporem inducit.

Aligationes & inuolutiones quomodo fieri debeant,

lis animalium, vel certis panniculis & similibus, quatenus res inter se consentiant: vt si solarē alicuius rei virtutem tibi cōciliaturus fueris, hanc inuolutam lauri folio, vel pelle leonis, filo aureo, vel sericio crocei coloris collo supēdas, Sole in figura cœli regnante: sic enim solaris virtutis illius rei poteris euadere compos. Quòd si Saturnalis rei alicuius virtutem optas, hanc simili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle asini, vel panniculo funerali, præsertim si ad tristiciam operaris, & filo nigro suspendas. Simili modo de reliquis existimandum est.

De annulis, & eorum compositionibus. CAP. XLVII.

ANnulos etiam quos semper magni fecit antiquitas, quando opportunè fabricantur, simili modo suam in nobis promunt virtutem quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt lætum vel tristem, mansuetum vel terribilem, audacem vel timidum, amabilem vel odiosum: etiā quatenus muniunt nos contra ægritudines, venena, hostes, cacodæmones, & cōtra quæuis alia noxia, vel nos obligant eisdem. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando videlicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna feliciter aspecta vel sibi coniuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulum ex metallo huic stellę conformi fabricare, & in eo lapillum infigere, herba vel radice subiecta: denique inscriptiones imaginum, nominum, characterum, præterea suffumigationes non prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, vbi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos & septem planetarum virtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierum nomina distinguens, quorum beneficio ipse supra annum centesimum ac tricesimum vixerit: insuper & iuuentæ nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confeciſſe legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atque honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentum morsus, fascinationes atq; dæmonia confeciſſe. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydorum regi annulum fuiſſe mirandæ ac inusitatæ virtutis, cuius sigillum cum ille in palmam conuertisset, à nullo videbatur, ipse

Annulorum compositio.

omnia videns: quia annulli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscunque sibi obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his eum facinoribus nullus videre poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

De locorum virtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum correspondeant. Cap. XLVIII.

SVnt & locorum mirandæ virtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarum: illa comitantes, aut alio quouis modo aduenticiæ. Nam vt refert Plinius de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id effodiatur, non gigni pulices vbicunq; spargatur. Sic ferunt puluerem è vestigio anguiũ collectum, si cum eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter puluerẽ in quo se mula volutauerit insperſum corpori, mitigare ardores amoris: puluerem autẽ in quo se accipiter volutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferunt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirundinum lapillus collectus recreare confestim dicitur comitiales: & adalligatus, perpetuò tueri, potissimè si sanguini vel cordi hirũdinũ fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa vena, & ieiunus transierit super locum vbi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eũ trãsire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum defigere in quo loco primũ caput defixerit corruẽs morbo comitiali, absolutoriũ eius mali fore. Sic herbam in capite statuę natam collectamq; alicuius, in vestis panno adalligatã lino ruffo, capitis dolorem cõfestim sedare tradunt: & herbam quãcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, vt nemo colligentẽ videat, tertianam læuo brachio, ita vt æger quid sit illud, ignoret. Ex locis verò quæ stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quæuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, vt cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & vetustate caduca, loca obscura & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loca quæuis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, varijs suauibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages cædesq; factæ sunt, & carnificinas & eiusmodi. Ad Solem pertinẽt lucida, aër serenus, palatia regum, & principum aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæque. Venus autem incolit fon-

Loca plane tis respondentia.

fontes amœnos, viridātia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, & (vt Orpheo placet) cærulea, littora & balnea, chorearum palæstras, & muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorum foros, & cōsimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; varios lucos inerrans, possidetq; vias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certum tēpus sepelire, aut abscondere in lupanari, quòd ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quòd nō secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco fœtido, efficiūtur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mūdi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem vel Martialem, vel Iouiam, iubent ad orientem spectare, vel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse oriētales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia: scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos verò rem Veneream, Mercurialem vel Lunarem, spectare iubent versus occidentem, quia gaudent esse occidentales: vel contra septentrionem, quia domicilia eorum principalia, quæ sunt Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia. sic in operesolari spectandum est contra orientem, vel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

Mundiplagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuantur. CAP. XLIX.

LVmen etiam qualitas multum formalis & simplex actus intelligentiæ, & imago, primò à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso Deo patre, qui est pater luminum: est prima vera lux: deinde in Filio illius illustrans splendor et exuberans: in Spiritu sancto ardens fulgor superans omnem intelligentiam etiam, vt inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaque diffusa fit splendens intelligentia, profusumque gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamē gradibus secundum susceipientis intelligētiæ naturam susceptа: descendit deinceps in cœlestia, vbi fit copia vitæ & efficax propagatio, etiam visibilis splendor: in igne verò naturalis quidā vigor à cœlestibus insitus. In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaque rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione cor-

poris, vt volunt Peripatetici, aut quod verius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout vult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandem ad sensum, maximè verò oculorum: in eo fit visibilis claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem virtus quædam benefica & generans, penetratq; vsq; ad centrum, vbi radijs eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exæstuans. adeò omnia lucis vigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se viuificò calore connectens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates virtutesq; conducit per omnia. Iccirco vetant magi vmbra cuiusq; infirmi aspergi, vel infirmi alicuius vrinam contra solem lunámve nudari: quia radij luminis penetrantes, subitò morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traijciunt inaduersum, atque illud eiusmodi qualitate malè afficiunt. Hęc ratio est, cur fascinantes obseruant, vt vmbra sua fascinatum contegant: sic hyæna vmbræ suæ contactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quibusdam rebus & liquoribus, ad stellarum normam oportunè electis, & ad eorundem congruitatem inter se composítis: quæ quando accenduntur, atq; solæ lucent, solent nonnullos mirabiles et cœlestes producere effectus, quos sæpe homines admirantur, quemadmodum ex Anaxilao narrat Plinius, equarum virus à coitu in lychnis accensum, equinorum capitum visum, monstrificè repræsentare: simile fieri etiam ex asinis: & muscilliones cum cera distemperatæ & accensæ, faciunt videre muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt, quando vuæ sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita, donec fuerint maturæ, illuminato illo postea in lampade, facit videre vuas. Idem valere etiam in cæteris fructibus. Quòd si centaurea permisceatur eum melle & sanguine vpupæ, & ponatur in lucerna, circunstantes apparebunt solito maiores: & si per noctem illumineturin sereno, videtur quòd stellæ discurrant adinuicem. Piscis sepiæ atramento etiam ea vis est, vt in lucernam addito, Aethiopes videre faciat. Fertur quoq;, quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extinguatur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circũstantibus trifticiam maximã, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, et ex posterioribus Albertus, in quodã tractatu

ſtatu de hos ſingulari. Colores etiam lumina quædam ſunt, qui rebus immixti, ſolent eas ſtellis ac cœleſtibus corporibus quibus ipſi congruunt, exponere. Et nos in poſterioribus dicemus, quorum colorum ſint planetarum lumina: ſecundum quos etiam fixarum ſtellarum naturæ deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumque colores, varijs planetis diſtribuantur, referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plumbei, fuſci, Saturnū referentes. Colores verò, ſapphirei, aërei, perpetuò virides, clari, purpurei, obſcuriores, aureiq; argenteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, igneī, flammei, violacei, purpurei, ſanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referūt Solem. Colores verò omnes albi, pulchri, varij, virides, rubicundi, aliquantulum crocei ſiue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; Lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & ſeptima, habent colorem album: ſecunda & duodecima, viridem: tertia & vndecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: ſexta et octaua, nigrū. Habent etiam elementa ſuos colores, per quos phyſici de complexione & proprietate naturæ iudicant. terrenus enim color, ex frigido ſiccoq; conductus, fuſcus & niger eſt, & atram bilem Saturniamq; naturam pollicetur: cæruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam. nam frigidus albefacit humidum, ſiccumq; denigrat: ſubrubeus color ſanguinem, indicat: ſed igneus, ſiue flammeus excandeſcens, choleram: quæ cum propter ſubtilitatem ſuam omnibus facilè eſt commixtibilis, varios deinceps cauſat colores. nam ſi ſanguini miſcetur, illo dominãte rubore viget: ſi dominetur cholera, ſubruffum efficit: ſi æqualis mixtio eſt, ruffum facit: ſed ſi cum ſanguine eſt chqlera aduſta, canabinum reddit: rubeum cum ſangine dominante, aut ſubrubicundum, præualente cholera: quod ſi cum humore melancholico miſceatur, nigredine tingit: ſed cum melancholia & phlegmate, æqua portione facit canabinum: ſi ſuperabundat phlegma, luteum: ſi melancholia vincit, glaucum: ſi autem cum ſolo phlegmate miſceatur, æqua portione, facit citrinum: ſi per exceſſum alterius, pallidum aut ſuppallidum. Sunt autem colores omnes magis potentes, quando ſunt ſericei vel metallei, vel iu ſubſtantiis perſpicuis: vel lapidibus precioſis, & in his quæ cœleſtem ſimilitudinem propinquius imitantur, maximè autem in viuentibus.

Planetarū colores.

Domorum cœli coloees.

Humorum colores,

De fascinatione, atque eius artificio. Cap. L.

Fascinatio quid.

Fascinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinantis per oculos fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autem instrumentū spiritus est, scilicet vapor quidam purus, lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radij isti emissi vaporem spiritualem secum ferūt: vapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius vsque ad obuios spectantis oculos emissus, vaporem vnà secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, et in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorū radiorum aculeis, qui spiritus vehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidem lētus spiritus fascinati diuerberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percussū præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cur vulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medulis commouēt incendiū. Scias itaque homines tum maximè fascinari, quādo frequētissimo intuitu aciem visus ad aciē dirigentes, oculi oculis reciprocè inhiant, radij radijs copulantur, & lumina luminibus iūguntur, tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radijs accenduntur etiam vel repentino quodā intuitu, veluti iaculo seu ictu totum corpus penetrāte: vnde tūc spiritus et sanguis amatorius sic vulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quàm sanguis & spiritus victimæ alicuius cæsi prolabuntur in cædentem. vnde Lucretius de his amatoriis fascinationibus cecinit:

Fascinationis spiritus.

Radij, vehicula spiritus.

Fascinatio quomodo fiat.

Idq; petit corpus mens vnde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem sanguis quaq; icimur ictu:
Et si cominus est, hostem ruber occupat humor.

Tanta est fascinationis potētia, præsertim quādo affectui vapores oculorum subseruiunt. Iccirco vtūtur fascinātes collyrijs, vnctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritū tali vel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducēdū amorē collyrijs vtuntur venereis, ex hippomane, sanguine columbarū vel passerum, et ex similibus: Ad inducendū timorē, collyrijs vtuntur Martialibus, vt ex oculis luporū, hyænæ & similibus. Ad calamitatē vel ægritudinem, vtuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De cer-

De certis obseruationibus, admirandas virtutes producentibus.

CAP. LI.

ACtus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium vim possidere tradunt, vt credant morbos quosdam sic vel sic auferri posse aliquando, vel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina vnguium ægri ligentur ad collum anguillæ viuæ in linteolo, ipsa sic in aquam remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina vnguium è pedibus manibusque cera permixta, ita vt dicatur, quartanæ, tertianæ vel quotidianæ febri remedium quæri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina vnguium, si ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primò cœperit trahere, correptam iubent collo subnecti, atq; ita discuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid de morbari ferũt: & in quartanis fragmẽtum claui è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatoq; cõdunt cauerna, quam sol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affirmant. Item dicunt difficiles partus statim solui, cùm quis lectum in quo sit grauida, transmiserit, lapide vel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerũt, scilicet, hominem, aprum, vrsam. Idem quoque efficere hastam militarem, euulsam à corpore hominis, si terram non attigerit: sagittas etiam corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse. dicunt etiam, comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negantur oculorum vitia fieri, nec lippire eos, qui cùm pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licitum telæ detractum, nouenis, septenisve nodis adalligantes, ad singulos nodos viduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super dolentes lienem extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remedium facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorij, tectóve includi, & obsignari annulo, ter nonieſque carmen dici: liberat eodem vitio lacertæ viridis vrina, in olla ante cubiculum dormitorij eius cui medetur suspensa, ita quòd æger egrediens reuertensque attingat manu. Item in vrina vituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit, cohiberi dicũt: qui verò in vrinam canis suam ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborum torporem sentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuique vrinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat, ipsamque dimittat, tussim liberare dicitur.

Resegmina vnguium effectus.

Sputi vel salivæ efficacia.

Mirum quoq; est, sed experimento facilè, quod narrat idem Plinius, si quem pœniteat ictus eminus cominusve illati, & statim expuat, mediam in manum qua percussit, leuatus ilicò percussus à pœna, hoc delũbata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauant ictus ante conatum. Simili modo saliua manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum est cùm quis transit locum, in quo aliquod periculum aderit. Despuimus quoq; comitiales morbos, contagia repercutiendo: veniã etiam à diis spei alicuius audacioris petunt aliqui in sinum despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti vnius pedibus infractis, cultroque adacto paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodiatur in eo loco, à quo cœperit primò trahi. Methanenses Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præseruandas vites præsentaneum remedium certissimo semper experimento compertum habuerunt, si flante adhuc vento, gallum gallinaceum albũ duo viri diuersum trahentes discerperent medium, & vterque suam partem retinens vineta perlustrarent, quousq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco ambo sibi obuij rediissent, tuncq; eo loci gallinacei frusta defodissent. Tradunt etiam, si quis viperam in vaporem baculo sustineat, eum futura præcinere, baculum quoque quo anguirana excussa sit, parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis antè gladio circunscribere, posiea effodere, cauere præterea contrarium ventum. Item dicitur, quòd si quis mẽsurauerit hominem mortuum cum fune, primò à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & posteà à capite vsq; ad pedes, faciendo ter omnes istas mẽsurationes, si alius quispiam posteà cum eodem fune simili modo mensuretur, ferunt illum improsperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & tristitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quòd si qua mulier te ligauit maleficiis in amorem suum accipe camisiam suam & per caputium, & per manicam eius dextram minge foras, & dissoluetur maleficium. Et narrat Plinius, quòd adsidere grauidis, vel cùm remedium alicui adhibetur digitis pectinatim inter sese complexis, veneficium esse, idque compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa vnum amboue genua id fiat. Similiter poplites alternis genibus imponere, veneficium est: ideoq; hæc in cõsiliis ducum potestatumq; fieri vetitum,

Lupi quomodo à finibus arcẽdi.

velut

velut omnes actus impedientia: & dicitur, si quis ante ostiū stans nomine vocet cum muliere iacentem, atq; ille respondeat, si tunc aut cultrum, aut acum infigat ostio, frangatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa, quàm diu hæc ibi fuerint.

De vultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, vnde physiognomia & metoposcopia, & chiromantia, diuinationum artificia, sua fundamenta habeant. CAP. LII.

VVltus verò ac gestus, corporisq; motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad cœlestia munera capienda conducunt, nosque superis exponūt, certos in nobis effectus producunt, non secus atq; in elleboro: quā quidem herbam colligens, siue folium sursum trahat, vel deorsum, hoc ipso motu causat, vt humores sursum trahat, vel deorsum. Quantum etiam vultus atq; gestus visum, imaginationē, spiritumque animalem afficiunt, nemo ignorat: sic coëuntes ad prolem, plerunq; vultus quos ipsi tunc vel agunt, vel imaginantur, solent nascituris filiis imprimere: sic clemens ac lætus in vrbe principis vultus lætificat populum: ferox vel tristis, repentè perterret: sic facilè misericordiam mouet gestus ac figura lugentis: sic facilè amorem excitat amabilis personæ figura. Scire autem debes, huiusmodi gestus ac figuras tanquā corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritum, atq; passiones interiores animam. Nam quemadmodum medicinæ & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, vt sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, vt genuflexio, aspectu deorsum fixo, veluti deprecantis: pectoris ictus vultusque consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Vultus atque gestus quantum imaginationem afficiant.

Qui gestus quosnam referant planetas

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cùm secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur verba labello.

Iouem verò referunt, vultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato, tanquam adorantis. Martem referūt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, vultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, vultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, vnico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, vt choreæ, amplexus, risus, vultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt in-

constabiles, strenui, lubricosi, & huiusmodi, vultusq; consimiles. Lunares sunt mobiles, venefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt. Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus venis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliis, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter verò hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluum, habentem oculos maiusculos, nõ prorsus nigros, pupillam latam, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum, capillitio ruffo, facie rotunda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacem, festiuum, superbum, callidum. Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamen corporis, corpore caluum, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidum. Venus hominem significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen album, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, benevolum, patientem & iocundum Mercurius significat ex figuris hominẽ non multum album, neque nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum, subtilẽ inquisitorem, versipellem, & variis fortunis subiectum. Luna verò significat hominem colore album, mixto rubore, pulchra statura, facie rotunda, & sæpè signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; superciliis, benevolum, facilem & sociabilem. Habent etiam signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire velit, in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis denique figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non vt causæ, sed vt signa per effectus consimiles, ab eadem causa causatos: & licèt hę diuinationum species per inferiora & debiliora signa vaticinari videantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia, quando non ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondẽtia prognosticantur. Quicunq; autem nunc natura, studio, actione, motu, gestu, vultu, animi affectibus temporisque opportunitate cœle-

Figuræ quibus plantis respõdeant.

cœlestia melius imitatur, is tanquam superis illis similior, ampliores inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum & anguriorum. CAP. LIII.

SVnt quędam alia diuinationū genera, à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constant in variis rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, vnusquisque ex probabilibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de temporibus. Inter quę diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in precio fuerunt, vt nihil eorum quæ ad publica vel priuata negotia pertinerent, inauspicatè perfecerint: populum verò Hetruscum hoc artificio maximè præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiosè declarat. Sunt verò auspiciorū plures species: nam quædam dicuntur pedestria, quę videlicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædam caduca, vt cùm in tēplo vel alibi quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, vt cùm hostia profugisset ab ara, vel percussa mugitum dedisset, vel in aliam partem corporis, quàm oportet, concidisset. His superadditur Exauguratio, quando videlicet è manu augurantis virgā decidisset, qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michaël Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex videlicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponentem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, cōfernoua, conferuetus, viaram, herrenam, scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo vides hominem, vel auem: eundo vel volando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis vel vides auem, vel hominem pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est augurium, quando homo vel auis suo itinere vel volatu ante te transit, veniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem vel auem, euntem vel volantem, & pausat ante te à dextris, te vidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium, quando

Romani nil inauspicatū fecerunt.

Auspiciorū species.

Auguriorū genera duodecim.

quando prius inuenis vel vides hominem vel auem reclinà. tem à dextris tuis videntē: eſt tibi ſignum malum :ſuper negotio. Scimaſarnoua auguriū eſt,quàdo homo vel auis poſt terga conſequitur te,& tranſit te, ſed antequam perueniat ad te vel tu ad eam,alicubi pauſet te videntē à dextris tuis: eſt tibi ſignum bonum. Scimaſaruetus eſt augurium,quando vides poſt te hominem vel auem à dextro latere pauſantem:eſt tibi ſignum malum. Scaſſarnoua eſt ſi videris poſt te hominem vel auem,ſed antequam perueniat ad te, vel tu ad eam,pauſet in loco te videntē :ſignum eſt bonum. Scalſaruetus eſt ſi videris hominem vel auem prætereuntem, & in loco pauſantem à ſiniſtro latere : ſignum eſt tibi malum, Emponentem,quando homo vel auis veniens à ſiniſtris, & tranſiens ad dextram,euaneſcit à conſpectu tuo abſq; quod videas repauſantem,ſignum eſt tibi bonum. Herrenam augurium eſt, ſi homo vel auis à dextris veniens, poſt terga tua tranſiens in ſiniſtram, viderisq; eam alicubi pauſantem: hoc ſignum eſt tibi malum.Hæc Scotus hactenus. Augurabantur etiam veteres ex ſternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyſſēa libro decimo ſeptimo: quia putabant illa procedere ex loco ſacro,videlicet capite,in quo viget & operatur intellectus:vnde & ſermo quicunq; manè ſurgenti inopinato in buccam mentemve venerit, præſagium & augurium aliquod habere traditur.

De *diuerſis quibusdam animātibus & aliis rebus,quam in augurijs ſignificationem habeant.* Cap. LIV.

PRima quæq; auſpicia in operis cuiusq; initio accipienda ſunt:vt ſi veſtem tuam in initio operis à ſoricibus corroſam ſenſeris, deſine ab incœptis:ſi egrediens offenderis in limine,aut in via impegeris pedem,contine iter:ſi quid mali ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit, differ inchoata,ne vel tota intentio fruſtretur, aut invtiliter compleatur:ſed expecta donec omine meliore fauſtam agendis arripias horam. Videmus animalia permulta ex vi quadam ipſis à natura inſita,præſtigioſa atq; fatidica. nonne gallus cantu horas ſolertiſſimè indicat, & alis apertis leonē fugat?aues complures cautu & garritu,muſcæ acri punctura pluuiam prænunciant:& delphines crebris ſupra aquas ſaltibus tempeſtates præcurrunt. Longum eſſet retexere omnia præſagia quæ ex auibus & animalibus didicere Phrygiæ,Cilices,Arabes,Vmbri,Tuſci,& alij populi,qui auguria ſequuti ſunt:quæ per illos multis experimentis & exemplis comprobata ſunt.In omnibus namq; ſunt abſcondita futu-

rorum

rorũ oracula:maxima autem quæq; tibi aues ominales pronunciabunt.Hæ ſunt quas ex hominibus in aues conuerſas eſſe referunt poetæ. Itaq; quid cornix loquatur,diligenter auſcultа , ſitumq́; eius ſedentis,aut,volantis à dextris an à ſiniſtris,loquax an clamoſa an ſilens, præcedat an ſequatur,tranſeuntiſne expectet aduentum,an fugiat,quoue diſcedat,omnia diligenter attende.Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis:Geminæ cornices nuptias ſignificant , quoniã hoc animal duo oua parit , ex quibus marem & fœminam generari oportet:ſi autem,quod rariſſimè euenit, duo mares generentur,aut duæ fœminæ , iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiſcentur:itidem neq; fœminæ alteri mari,ſed diſſociatæ,ſolæ degunt.Ideo vnicæ cornici occurrentes,augurantur futurum,vt viduali vita ſibi viuendum ſit .Idem etiam portendit columba nigra:hæc enim poſt maris interitum ,ſemper ſola degit. Coruos autem non minore diligentia obſeruabis. Hos namq; rebus maioribus præferri,& cornici præiudicare dicunt : Et ſenſit Epictetus Stoicus philoſophus & grauis autor, ſi cui coruus aduersũ crocitaret,vel corpori,vel fortunæ,vel honori,vel vxori , aut natis aduerſa protendere.Deinde cygnos , qui aquarum ſecreta prænoſcunt conſiderabis.eorum namq; hilaritas non modo nautis,ſed quibusq; præterea peregrinantibus felices præſagiunt euentus,niſi fortioris ſuperentur ſuperuentu,vt puta aquilæ , quæ potentiſſima imperij ſui maieſtate, omnium auium fidem,ſi contrà loquatur, euacuat: cunctis ſiquidem auibus altius volat,profundiusq́; perſpicit,& ab ipſius Iouis arcano nunquam excluditur : altitudinem & victoriam ,ſed per ſanguinem portendit:quia non aquam,ſed ſanguinem bibit.Locrenſibus aduerſus Crotonienſes dimicantibus,aquila ſupervolans contulit victoriam : Hieroni ad prima belli egredienti,aquila ex improuiſo reſidens in clypeo,regem illum futurum prænunciauit. Naſcente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die ſupra domum ſedentes, omen duplicis imperij Aſiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Priſco Demarathi Corinthij filio ob ſeditionem domo profugo , & in Hetruriam profecto,Romamq́; petenti ,pileum auferens,ac altè volans,rurſum capiti reponens,Romanorum regnum illi portendit.Iam verò & vultures ſignificant difficultatem ,duritiem, & rapacitatem ,quod in origine vrbis condendæ experientia verificatum eſt:futuræ quoq; ſtragis loca oſtendunt ſeptem diebus præuenientes:& quoniam in eam partem reſpiciunt ,in qua alter pars inferior futura eſt ,tanquam inhians occidendorum

Ominales aues quæ ſint.

rum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renunciarent, quam in partem versi respicerent vultures. Phœnix autem singularis felicitatis successus pollicetur, qua visa noua Roma, melioribus auspicijs condita est Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiæ suæ pietate subiturum discrimen. Picta auis Pictauorum vrbi nomen dedit, hac gentis lenitatem colore & voce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiæ auis concordiam facit. Grues à gruere antiquo verbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: contra Hippopotamus parricida, ingratitudinem meritorum & iniusticiam nunciat. Origis auis inuidiosissima, inuidiam significat. Iamq; etiam ex minoribus auibus pica loquax, hospites nunciat: albanellus prætervolans, si à sinistris ad dextram feratur, hospitij hilaritatem: si contrario, contrarium indicat. Strix auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improuiso aggreditur pullos, quemadmodum mors de improuiso superuenit, ideo mortem prænunciare dicitur: nonnunquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & vigilantiam significat, quod residens in Hieronis hasta comprobauit. Bubonem verò Dido, dum miseretur Aenee, infaustum sensit inde cecinit Poeta:

Auguria à maioribus auibus sumenda.

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpè quærit & longas in fletus ducere voces. *& alibi:*
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

A minoribus quæ sumãtur auguria.

Idem in Capitolio cecinit, quum res Romana apud Numantiam inferior fuit, atq; cum Fregellæ, ob factam in Romanos coniurationem sunt dirutæ Inquit Almadel: Bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertũt, indicio esse earundem regionum & ædium homines morituros, propterea quod aues illæ delectãtur cadaueribus, eaq; præsentiũt: morituri autem homines, iam potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis prænuncio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia semper viuit in armis.

Lælius Pompeij legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput volitans, sibi prænunciasse dicitur. Et inquit Almadel, quod eiusdem speciei aues inter se pugnantes, regni mutationem significant: si verò specie diuersæ contrà se inuicẽ bellũ gerant, & quæ amplius non visæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu vel recessu suo familiam

miliam augeri vel minui portendunt, earum verò volatus quanto ſerenior tanto laudabilior. Vnde Melāpus augur, ex auicularum volatu Græcorū ſtragem coniecit, quādo ait: Vides vt nulla ſerenos ales agit curſus. Hirundines quoniā moribundæ pullis latebras parant, patrimoniū amplum vel à mortuis legatū portendunt. Veſpertilio fugienti occurrens, euaſionem ſignificat. nam ipſa licet pennas non habeat, tamē euolat. Paſſer autem fugienti malum omen eſt. Ipſe n. accipitrē fugiēs ad noctuā percurrit, apud quam æquè periclitatur: tamen in amoribus boni auſpicij eſt, ſiquidē libidine eſt concitus, ſeptiesin hora coit. Apes regibus bona omnia ſunt, nā populū obſequētē mōſtrant, muſcæ verò importunitatē & impudentiā ſignificāt, quia ſæpius abactæ, continuo nihilominus redeūt. Aues etiā domeſticæ auguriorū non ſunt expertes: nam galli cantu ſuo ſpē & iter inchoantis promouēt: Quin & Tiberio naſcituro prægnās Liuia mater ouū gallinæ ſubductū eouſq; ſinu ſuo fouit, donec gallus inſigniter criſtatus excluſus eſt: vnde augures interpretati ſunt, naſciturum puerū fore regnaturū. Et ſcribit Cicero, apud Thedaidē gallos gallinaceos canēdo totis noctib. Bœotijs aduerſus Lacedemones præſagiſſe victoriā: quod augures ita interpretati ſunt, quoiam auis illa victa ſilet, canit autē ſi vicerit. Simili ratione etiā ab animalib. & beſtijs evētuū omina capiūtur: nā occurſus muſtelæ ominoſus eſt. Leporis occurſus, itinerandi timēdus eſt, niſi captū ceperit. Mulus quoq; infenſus eſt, quia ſterilis eſt. Porcus verò pernicioſus. talis eſt enim eius natura, ideo pernicioſos homines ſignificat. Equus iurgiorū & pugnæ rationem habet. Vnde apud Vergilium viſis equis albis exclamat Anchiſes:

Domeſticarum augu-ria.

Ab animalibus omnia quæ ſumātur.

... Bonum o homo hoſpita portas,
Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahūt, pacem ſignificat ſperandam. Aſinus inutilis eſt, profuit tamen Mario, qui cum hoſtis patriæ pronunciatus, vidit aſinum oblatum pabulum ſpernentem, ad aquam properantem, quo augurio oſtenſam ſibi ſalutis viam ratus, auxiliarē amicorum turbam orauit, hoc vnum auxilij genus exhiberēt, & ſe ad mare cōducerēt: quo impetrat oparuæ ſuperimpoſitus carinæ, Syllæ victoris minas euaſit. Vtcunq; tamē aſellus in augurio occurrat ſemper laborem, patientiā, impedimentū ſignificat. Lupus verò obuius, bonus nuncius eſt, cuius efficacia viſa eſt in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens ſucceſſū regni firmauit: tamē eius quē antè viderit vocē præcludit P. Africano & C. Fuluio Coſſ. Minturnis lupus vigilē laniauit, quādo Romanus exercitus

in Sicilia à fugitiuis ſuperatur. Quin & perfidos ſignificat, & malæ fidei homines: quod notum eſt in Romuli progenie. nam fides quam matre lupa olim ſuxerunt, & ſibi inuicem ab initio ſeruauerunt, velut lege quadam naturæ, manauit ad poſteros. Leoni occurrere, cum ſit hoc animal inter cætera fortiſſimum, omnibus terrorem incutiens, bonum eſt: ſed lęænam mulieri occurrere, malum eſt, quia conceptum impedit. nam lęæna non parit ſecundariò. Ouibus & capris occurſare bonum eſt Legitur quoq; in Oſtentario Tuſcorũ ſi hoc animal inſolito colore fuerit indutum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem. Vnde Virgilius ad Pollionem canit:

Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera luto.

Bonum etiam eſt occurrere bobus triturantibus, ſed melius arantibus: qui etſi viam rumpentes iter tardant, moram tamẽ hanc auſpicij gratia compenſant. Canis in itinere fauſtus eſt quòd Cyrus expoſitus in ſyluis, à cane ad regnum enutritus eſt: quem & angelus, Tobiæ ſocius, non eſt aſpernatus comitem. Caſtor quia venatoribus teſticulos ſuos demordens abiectos relinquit, mali ominis, & homini ſibiipſi damnũ illaturum portendit. Iamq; etiam ex minutis animalibus mures damnum ſignificant: quæ quum in Capitolio aurum roſerunt, eodem die ambo conſules iuxta Tarentum inſidijs ab Annibale intercepti ſunt. Locuſta quaſi loco ſtare faciens aut loca exurens, vota præpedit, & mali ominis eſt: contrà cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant euentum. Aranea à ſuperioribus filium ducens, ſpem venturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norunt ſibi prouidere & tutas parare latebras, ideo ſecuritatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitum ſignificant. Hinc cum Tiberij Cæſaris manſuefactum draconem formicæ deuoraſſent, reſponſum fuit, vt caueret multitudinis tumultum Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio membro pollet quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio caſum ſuum augurata eſt. Duo angues in lecto Sempronij Grachi reperti ſunt: dicti illi ab auruſpice, ſi marem aut fœmellam emitteret, aut ſibi aut vxori breui moriendum: ille vxoris vitam ſuæ præferens, occiſo mare fœmellam emiſit, paucisq; poſt diebus vita exceſſit. Sic vipera mulieres prauas ſceleſtosq; filios ſignificat, & anguilla hominem ſignificat omnibus infenſum. Hæc n. ſeorſũ ab alijs piſcibus degit, nec iuncta cum alijs inuenitur. Inter omnia autem auſpicia & omina, nullum homine efficacius

Minutorũ omnia animalium.

eſt

est nullum potentius, nullum quod euidentius veritatem exponat: eius igitur occursantis conditionem, ætatem, sexũ professionem, situm, gestum, motum, exercitium, complexionem, habitum, nomen, verba, sermonemq; omnia diligenter notabis, & requires. nam cum cæteris animalib. tam multa insunt præsagiorum lumina, non dubium est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa: quod & Tullius ipse testatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auspicium inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscendas. In fundamentis Romanæ vrbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præsagiuit, & monti capitolij nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, vt aduersæ rei auguriũ illico trucidarent, tamen infeliciter pugnatum est, atq; Brutus & Cassius, ambo duces interiere. Ipse etiã monachorũ occursus vulgò ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominũ genus plurimum è mortuario veluti vultures ex morticinis victitat.

Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. CAP. LV.

Sensus naturæ sublimitas.

Auspicia & auguria, quæ ex animantibus & auibus futura prędocent, Orpheũ illum theologum primò monstrasse legimus, quæ post apud omnes gentes magni habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descendant super quadrupedia, volatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de eventibus humanis præsagire, quod etiam sentire videtur Vergilius, vbi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Eiusmodi autem sensus naturæ, vt inquit Guilelmus Parisiẽsis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & prophetiæ viciniſſimus vehemẽterq; similis. Ab hoc sensu mirabilis quidem diuinationis splẽdor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus manifestè apparet, qui latrones & occultos homines & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, comprehendunt, in eos faucib. & dentibus irruentes. Simili sensu vultures futuras prędident strages ex præliis, & congregantur in locis vbi futuræ sunt. tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum.

Eodem sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nũquam viderunt, & relinquũt perdicem, quæ furatur ouamatris, & fouet ea. Hoc eodem sensu, omninò ignorante anima humana sentiuntur quædam nociua, & terrifera, vnde terror & horror inuadit plurimũ homines nihil de rebus huiusmodi sentientes vel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cùm omnino ibi esse nesciatur vel cogitetur, horrorẽ, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitantibus, fortassè non omnibus: quia eiusmodi splendor non omnibus hominib. inest, sed paucis. Sic meretrix abscõdita in domo aliqua amplissima, aliquãdo ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historiis, Heraiscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ virũ, immundas mulieres non oculis tantũ, sed voce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rem non mediocriter affectum. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis, mulierem quandam suo tempore, virũ quem adamabat, quando adiret locum in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longè à duobus miliaribus præsensisse venientem. Refert etiã tempore suo ciconiã quãdam adulterio conuictam per olfactum masculi, cõgregata à masculo multitudine ciconiarũ, ac detegente ipso crimẽ fœmellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omniũ iudicio ream iudicatam, deplumatam, ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodam equo, qui cùm ignorans cum matre sua cõcubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dentibus genitalia abscidisse, tanquã vindicantem in se incestum. Similia de equis recitant, Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ cùm ad mensam cuiusdam veniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorum ab vno filius hospitis interẽptus est: illa reuersa & cognita cuius, necem intulisse catulo, nec postea in tectum id reuersam fuisse. Iam his exemplis videmus quomodo super animãtia quædam præsagiorum lumina descendere possunt, velut signa rerũ in eorum gestu, motu, voce, volatu, incessu, cibo, colore & eiusmodi constituta. Nam iuxta Platonicorum doctrinam, est rebus inferioribus vis quædam insita, per quam magna ex parte cum superioribus conueniunt, vnde etiam animalium taciti consensus cum diuinis corporibus consentire videntur, atq; his viribus eorum corpora & affectus affici, quarũ nomine suis adscribũtur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martẽ, & sic de singulis, & secundùm eorum proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: vt noctuæ,

noctuæ,vlulæ,& cæteræ quas supra recitauimus:bubo quoque,quia auis Saturnalis solitaria & nocturna, inauspicatissimi ominis esse fertur. de qua ait poeta:

Fœdaq; sic volucris venturi nuncia luctus,
Ignauus bubo,dirum mortalibus omen.

Cygnus verò auis delicioſa,Venerea,atq; etiam Phœbo ſacra,feliciſſimi eſſe præſagij, præſertim in auſpicijs nautarum,quia aqua non mergitur. Vnde canit Ouidius:

Cygnus in auſpicijs ſemper lætiſſimus ales.

Oſcinæ aues

Sunt præterea oſcinæ aues. quæ ore cantuq; auſpicium faciunt:vt ſunt coruus, picus ,cornix. Vnde Vergilius:

Sapè ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix.

Aues verò quæ futura volatu portẽdunt,ſunt ſicut buteones ſanqualæ,aquilæ,vultures ,grues,cygni,& ſimiles. in volatu nanq; conſiderantur, vtrum tardè an feſtinanter volent:ſi quando ad dextram,vel ad ſiniſtram volitent, quot numero inſimul conuolitent:hoc modo grues quando feſtinãter volant ,ſignificant tempeſtatem:quando ſilenter,ſerenitatẽ. Item quando duæ aues ſimul conuolant ferales ſunt,& malũ portendere dicuntur,quia numerusconfuſionis eſt. Simili modo de cæteris inueſtigabis,rationẽ de numeris huc transferendo:præterea ſimilitudinem obſeruare in his coniecturis magiſtrale eſt,quemadmodum apud Vergilium diſſimulata ipſa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

In auium volatu quid conſiderandum.

Ni fruſtra augurium vani docuere parentes,
Aſpice bis ſenos lætantes agmine cygnos
Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo,nunc terras ordine longo,
Aut capere ,aut captas iam deſpectare videntur:
Vt reduces illi ludunt ſtridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum,cantuſq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet,aut pleno ſubit oſtia velo.

Mirabiliſſimum autẽ augurandi genus eſt eorum,qui audiũt & intelligunt ſermones animalium,ſicuti apud veteres Melampus & Tireſias & Thales, atq; quo legitur excelluiſſe Apollonius Tyaneus,quem auium ſermonẽ calluiſſe ferũt: de quo narrat Philoſtratus & Porphirius. quod cũ olim Apollonius in cœtu amicorum cõſediſſet,ſpectans ad paſſeres in arbore conſidentes,veniſſe vnum aliunde paſſerculũ garritu & voce obſtrepentẽ,cunctosq; illum ſecutos euolaſſe dixit ad ſocios. Paſſer ille reliquis nũciauit aſinum prope vrbẽ in angiportu onuſtũ tritico cecidiſſet triticũq; humi diffuſum. his verbis affatim permulti commoti iuere ſpectatũ &

ita factum esse vt Apollonius dixerat, mirabūdi inuenerunt Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificijs hirundinem fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis vox cuiuscunq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, vel affectus læti, vel tristis, vel iracundi, quas voces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeò mirandum. Verum Democritus ipse hanc artem tradidit, vt ait Plinius nominando aues, quarum confuso sanguine serpens gignatur: quem quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes: Si quis certo die Calendarum Nouembrium egressus ad venandum, primam auem quam ceperit, coxerit cum corde vulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium cæterorūq; animalium voces intellecturos. Tradiderūt etiam Arabes, eos brutorū callere sensa, qui cor aut epar draconum comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit traditq; cor talpæ ad præsagia conferre. Erant etiam diuinationes & auspicia, quæ ab extis & fibris sacrificiorū capiebantur, quarū inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Animaliū voces passionum animæ significatiuè sunt.

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages.----

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primū inspiciebāt, duobus in eo constitutis capitibus: quorum vnum ciui, alterum hosti nuncupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronunciabant victoriam, quemadmodum apud Lucanum Pompeianorum cædem, ac Cæsarcanorum victoriam exta significasse legimus in his versibus:

Iecur extorum caput.

Quodq; nefas nullis impunè apparuit extis,
Ecce vidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri venas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis viscerib. cor perquirebāt. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinere defuisset, pestifera hæc erant auspicia, & piacularia dicebātur. Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam quam oporteret corporis partem cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die veste purpurea processit & in sella aurea sedit, sacrificanti cor in extis bis defuisse. sit C. Mario Vticæ immolanti, iecur in extis defuit. similiter & Caio principi, & M. Marcello. C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent victimas iecur subitò tabuit nec multo post hic morbo, alter Ligurum armis interijt, exis ita prædicentib. quod profecto aut deorum virtute, aut

dæ-

dæmonū opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud veteres momenti habitum est, quoties insolitum quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentium sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi victoriā cum regno portendere interpretatus est, admouitq; iccirco, vt solus Sylla extis illis vesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus.

Terruit ipsa color vatem: nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus aspersо variabat sanguine luor.

Tanta olim veneratio fuit harum artium, vt potentissimi & sapientissimi quiq; viri illas sectarentur, imo senatus atq; reges nihil inauspicatè agerēt. Sed hac omnia hodiè cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. CAP. LVI.

CAeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, ostentorumq;, & quomodo portenta prodigia intērpretanda sunt, Hetrusci vates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiones, & cuiq; sua nomina adscripta: præterea vndecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte significent. Portenta verò & prodigia, ostentaq; quotiescunq; contingunt, semper aliquid magnum prænunciare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum coniectorem, simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo versantur principum, prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principum, & populorum prouinciarumq; ea cœlestium cura est, vt præcæteris per astra, per sidera, per portenta perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;. Quod si etiam præteritis seculis idem aliquod vel consimile quid apparuerit, idipsum quoq; & quid inde secutum sit, considetare oportebit, & iuxta hæc, vel eadem, vel consimilia prædicere: quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaq; similibus. Sic multos excellentes viros & reges, prodigia præuenerunt in ortu aut obitu: vt de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quod omē fuit magnarum diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedissent orationis suauitas prænunciata est. Hecubæ Paridē parituræ, visū fuit parere ardentēfacē quæ Troiam & totam Asiam incenderet: Matri Phalaridis visum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in terram effun-

Prodigiorum interpretē quale esse oporteat.

dere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionisij visum fuit parere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & cõprobauit. Tarquinij Prisci vxor vidēs flāmā lambere Serui Tullij caput, regnum illi prædixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma verticem lambens Ascanij, nullamq; inferens læsionem, quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit. Omnes & insignes clades portentis & prodigijs præuentæ sunt Sic legimus apud Plinium, M. Antilio & C. Portio consulibus lac & sanguinē pluisse quod sequenti anno pestem validam Romam in vasuram prænunciauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarū simile anno antequam M. Crassus in Parthis interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello cõsulibus lana pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod postannum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorū crepitus & tubæ sonitus è cœlo auditus est & Liuius de bello Macedonico: Anno inquit, quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis Item de secundo bello Punico refert aquam sanguini permixtam de cœlo descendisse in modum pluuiæ, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmonijs paulo ante Leuctricam calamitatem in phano Herculis arma sonuerunt, & eodem tempore Thebis in templo Herculis valuæ causæ repagulis seipsas aparuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare conuenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia non negligere de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus. Cap. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales eventus edocent, vnde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum venefica illa se iactare visa est, quando inquit:

At verum, tellus, aer, ætherq; chaosq;,
Aequoraq; & campi, Rhodopeia saxa loquētur.

Prioritaq; Geomantia, ex terræ motibus, crepitu, tumore, tremore, sciss̃ura, voragine, exhalatione, cæterisq; impressionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta viquadam, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculatio-

Geomantia

culationis nō exiſtit, ſed de illa inter ſortes dicemus in ſequē
tibus. Hydromantia autē vaticinia præſtat, per impreſſiones
aqueas, illarūq; fluxus & refluxus, excreſcētias & depreſſio-
nes, tempeſtates & colores, & ſimilia: cui iunguntur etiā vi-
ſiones quæ in aquis fiunt. Genus diuinationis à Perſis reper-
tum, qualem refert Varro, puerum vidiſſe in aqua Mercurij
effigiem, quæ cētum quinquaginta verſibus omnem Mithri-
datici belli euentum prænunciauit. Legimus etiam Numam
Pompilium hydromātiam exercuiſſe: in aqua enim deorum
imagines eliciebat, & ab illis futura diſcebat. Quod artifici-
um etiam Pythagoras longo tempore poſt Numam exercuit.
Erat etiam olim apud Aſſyrios in magno precio hydroman-
tiæ ſpecies, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena:
cui imponebantur aureæ & argenteę laminę, & lapides pre-
cioſi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inſcrip-
tæ: ad quam etiam referri poteſt artificium, per quod plum-
bo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam ſci-
re cupimus, manifeſtis exprimunt imaginum notis. Erant
etiam olim fontes fatidici, ſicut hodie Patras fons Achaiæ, et
quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurum, de, quib. plu-
ra in ſequentibus, vbi de oraculis loquemur. Verùm huc e-
tiam referri poterit Aruſpicina piſcium, cuiuſmodi olim a-
pud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur: iuxta ma
re in ſacro Apollinis luco ſicca in arena excauatus, in quem
conſulturus de futuris aſſatas carnes demittens, ſubitò locus
ille aquis replebatur. magnaq; piſcium multitudo ac admi-
rabilium figurarum homib. ignotorum apparebat, è quorū
formis vates quod futurum eſſet prædicebat. Hæc latius ex
Polycharmo in Lyciorū hiſtorijs refert Atheneus. Simili mo-
do Aeromantia prognoſtica præbet, per impreſſiones cere-
as, per ventorum flatus, per irides, per halones, per nebulas
& nubes, perq; imaginationes in nubibus, et viſiones
in aëre. Ita etiam Pyromantia diuinatur per impreſſiones i-
gneas, per ſtellas caudatas, per igneos colores, perq; viſiones
et imaginationes in igne. Sic Ciceronis vxor illū ſequenti an-
no conſulem futurū prædixit, eo quòd cū quædā poſt pera-
ctū ſacrificiū in cinerib. cōſpicere vellet, flāma repentè exi-
luit. Huius generis ſunt quę dicit Plinius, quòd terreni ignes
pallidi murmurātesq;, tēpeſtatū nuncij ſentiuntur: pluuię e-
tiam ſi in lucernis fungi: fluxuosè volitet flamma ventū por-
tendi: & lumina cū per ſe flammas elidūt, aut vix accēdūtur:
itē cū in eo pēdētes coaceruātur ſcintillæ, velcū tollēti ollas
carbo adhæreſcit, aut cū cōtētus ignis è fauillā diſcutit, ſcin-
tillámve emittit, vel cū cinis in foco cōcreſcit, et cū carbo ve

Leocnomātia Hydromātiæ ſpecies.

menter perlucet. His adiungitur Capnomãtia, à fumo sic dicta, quia flammam & fumum scrutatur, eorumq; colores, sonos et motus: quando in rectum protenditur, vel in obliquũ fertur, siue in orbem voluitur, quemadmodum de his legitur apud Statium his versibus:

Vincatur pietas, ponecq; altaria virgo,
Quæramus superos, facit illa acieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, remitumq; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis
Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro volui, frangiq; rubore.

Iam verò etiam in Aetnęis crateribus atq; in Nymphęis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, læta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oracula responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscentia, de longæua dormitione atq; inedia. Cap. LVIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se eleuare supra vires corporis, & supra vires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere vigorem. Cum itaque animæ hominum omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animæ vires alias inferiores animas iam quodammodo separatas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & voce parentis reuocatur in vitam: atque leones inanimem partum inhalando viuificant. & quoniam, vt aiunt, omnia similia similib. applicata similium naturarum efficiuntur, et omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiam agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putãt ad hanc viuificationem haud parum conferre, etiam herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentum exuuijs confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum et multis etiam impossibile videri posset, nisi historica fide haberetur comprobatũ. Nã pleroſq; aqua submersos, alios ignib. iniectos, et rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures ẽt dies reuixisse legimus, quemadmodũ de Auiola viro cõsulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisque alijs testatur Plinius. Similiter Aesopum fabulatorem, Tindoreum quoque & Herculem, atque Palicos Iouis & Thaliæ filios

mor-

mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiã per magos et medicos in vitã reuocatos, sicut de Aesculapio ab historijs proditũ est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiam mortuus, quẽ præter omnium expectationẽ accurrentibus medicis, herba, quã draconem vocant, vitę restitutum dicunt: alij gustato mellito pharmaco reuixisse aiunt, vnde ortum est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obuersus, vel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, venerabili scena facies ad studia præsentium tantum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris venapulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si vera esse debeant, oportet moribũdas animas nonnunquam in corporibus suis latẽ vehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic vt vita, sensus, motus, corpus omne deserãt, ita tamen, quòd homo verè nondum mortuus sit sed iaceat exanimis, & tanquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissimè compertum est, pestilentiarũ temporibus multos videlicet qui pro mortuis tumulandi ferebãtur, in sepulchris reuixisse: multoties ẽt mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quem transtulit Patriarcha, quòd accidit homini suffocatio, quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ durę. Et dixit in eodem libro, qd accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quòd accidit ex casu à loco alto, vel clamore magno, vel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit pulsus viriditas. Et refert in eodẽ libro de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum viuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quòd isti viui licet similes mortuis sint, & certò moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiã, aut alias curationes, & hæc fuut ex his quæ valdè rarò cõtingunt. Hic est modus per quẽ intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum ictus exanimati olim per Marsorum & Psillorũ gentem vitæ restituebantur. Posse autẽ huiusmodi extases lõgo tẽpore durare, absq; hoc quòd

Suffocationis & existis mira exempla.

homo verè mortuus sit, non secus arbitrādum est atq; in gliribus & crocodilis, & pleriq; serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirāt, vt vix igne reuocari queant: & ego sæpe vidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuū, donec coqueretur, atq; tunc primùm in bullienti aqua dissecta membra vitam demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamē apud probatos historicos, etiā homines quosdam lōgæuo somno plurimos annos cōtinuos dormiuisse, interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: qd' ipse testatur Plinius, de puero quodā, quē æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus ēt Epimenidem Gnosium annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natū adagiū: Vltra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub fœni tumulo per totum autūnum, sequentemq; hyemem cōtinuò dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrectus tanquā semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hāc opinionē Ecclesiasticæ historiæ de septem dormiētibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Norwegia sub eminenti littore antrum, vbi, vt Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septē viri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine vlla corruptione, & sæpè populos ad ipsos lædendum ingressos continuò fuisse contractos: deniq; accolas pæna præsenti cautos ab ipsorum lesione destitisse aiunt. Ipse aūt inter philosophos non infimi nominis Xenocrates, longæuam hāc indormitationem, quādam naturalem pœnam, certis quibusdam animarum demeritis ab æterno deputatam putauit. Ipse M. Damascenus multis rationibus possibilē & omnino naturalem probat, nec absurdum putat, quòd cum cæteris animantibus quibusdā concessum est, vt sine cibo et potu, sine excretione, sine tabefactione, & corruptione pluribus mēsibus dormire possint, id etiā homini, siue hoc accidat illi potione aliqua venefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodam sopore; aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mensibus, aut annis, secundum intentionem vel remissionem virium, & passionum animæ suæ posse cōtingere. Et narrant medici antidota, de quibus si quis minimam portiunculam ederit, diuturnam deinde posse perferre inediam, ceu quondam Helias certo esculento ab angelo pastus, ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quagraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fuisse suo tempore virū apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies asq; vl

Vltra ieiuniorum exempla.

lo

lo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in trigesimum annum nihil vnquam cibi sumpsisset: quod quidē nobis incredibile videri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio: quē in eremo duobus & viginti annis, quo vsq; vita excessit, sine omni cibo vixisse constat. Mirum & illud, quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinum quendā, qui nullo sit vsus potu vel cibo, præterquam lactis. Et sunt graues autores, qui herbam quandam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, vel in ore retenta, tradunt.

De diuinatione, quæ per somnia fit. CAP. LIX.

EST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic: non quod phantasma, vel insomnium: hæc enim vana sunt, & nihil diuinationis habent, sed ex vigiliarum reliquijs aut corporis turbatione nascuntur, quoties nanq; oppressi corporis vel fortunę commodis vel incommodis, tunc qualis animus vigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: vel aliquando contrarius in somnio decepti. Somnium igitur dico hic, quod in spiritu phantastico, animo & corpore benè se habentibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamen parum sufficiēs, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimodè vsuueniunt, iuxta diuersam spiritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus eisdem, similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile visum sæpius inciderit, eandem aut similem sibi designauerit sententiam, passionem, fortunam, actionem, euentum, denique, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria verò eiusdem rei sępius obtēta nascitur peritia, ex pluribus peritijs paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, Vnumquenque somnia sua & suos indè obseruare euentus, scilicet, quæ visa in quales euentus inciderunt, ac huiusmodi regulas, scilicet visa & accidentia, cùm somnijs, tum vigilijs memoriæ commendare, atque

Somnium.

sedu-

ſedula quadam hac obſeruatione huiuſmodi per plurimas regulas penes ſeipſum accumulare: ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatoria, & ſuorum cuique ſomniorum interpretandorum paulatim conſurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem ſunt ſomnia, quando luna illud præuertit ſignum, quod fuit in nona radicis natiuitatis vel reuolutionis illius anni, vel in nono ſigno à ſigno profectionis. Veriſſima autem atq; certiſſima diuinatio neq; natura, neque humanis artibus, ſed purgatis mentibus prouenit inſpiratione diuina. Quod verò hîc ad vaticinia & oracula ſpectat, diſcutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. CAP. LX.

COntingit etiam, non modò dormientes, ſed & vigilantes nonnunquam ſoluto animo, ſuiſq; ſtimulis impulſo diuinare, quam diuinationem Ariſtoteles furorem vocat, & ab humore melancholico procedere docet, in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter vehementiam longè benè coniectant, & citò habitum imaginantur, facilimeq; cœleſtium recipiunt impreſſionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas & Bacchides, & Niceratum Syracuſanum, & Ammonem à naturali melancholica complexione fuiſſe diuinatores atq; poëtas. Cauſa itaque furoris, ſi qua intra humanum corpus eſt, humor eſt melancholicus: non quidem ille qui atra bilis vocatur, qui adeò praua horribiliſq; res eſt, vt impetus eius à phyſicis ac medicis vltra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obſidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorem igitur hîc intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis vocatur. Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad ſcientiam nobis ac diuinationem conducentem, maximè autem ſi iuuetur influxu aliquo cœleſti, præcipuè Saturni: qui cùm ipſe frigidus ſit atq; ſiccus, qualis eſt humor melancholicus, illū quotidie influit, auget atq; conſeruat. Præterea cùm ſit ipſe arcanæ contemplationis author, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altiſſimus, animam ipſam cùm ab externis officiis ad intima ſemper reuocat, tum ab inferioribus aſcendere facit, trahendo ad altiſſima, ſcientiaſq; ac futurorum præſagia largitur. & hoc eſt quod intendit Ariſtoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiens, quidam facti ſunt ſicut diuini, prædicentes futura, & quidam facti ſunt poëtæ. Ait præterea omnes viros in quauis ſcientia præſtantes,

Furor diuinationis ſpecies.

tes,

tes,vt plurimum extitiſſe melancholicos: quibus etiam Democritus &Plato atteſtantur,aſſerentes melancholicos nonnullos in tantum prę ſtare ingenio,vt diuini potius quàm humani videantur.Sic melancholicos perplures primùm rudes ineptos,inſanos,quales extitiſſe aiunt Heſiodũ, Ionem, Tynnichum,Calcinenſem,Homerum & Lucretium, ſæpe furore ſubito corripi,ac in poëtas euadere,& miranda quædam diuinaq; canere,etiam quæ ipſimet vix intelligant.Vnde diuus Plato in Ione:Plerique,inquit,vates poſtquam furoris remiſſus eſt impetus, quæ ſcripſerunt, non ſatis intelligunt, cùm tamen rectè de ſingulis artibus in furore tractauerint, quod ſinguli harum artifices legendo diiudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium eſſe, vt ſuo impetu etiam cœleſtes dæmones in humana corpora nonnunquam rapiantur,quorum præſentia & inſtinctu homines debacchari,& mirabilia multa effari,omnis teſtatur antiquitas: idq; ſub triplici differentia,iuxta triplicem animæ apprehenſionem,videlicet imaginatiuam,rationalem &mentalem cõtingere putant. Dicunt itaque,quando anima melancholico humore impulſa, nullo cohibente, habenas corporis membrorumque vincula tranſgreſſa,tota in imaginationem transfertur,ſubitò efficitur inferiorum dæmonum habitaculum,à quibus manualium artium ſæpè miras accipit rationes. Sic videmus rudiſſimum aliquem hominem ſubitò in pictorem egregium aut architectum, vel alterius cuiuſq; artis euadere magiſtrum. Quando verò ciuſmodi dæmones futura nobis portendunt,tunc oſtendunt quæ ad elementorum turbationes,temporumq; viciſſitudines attinent,vt futuram pluuiam, tempeſtatem,inundationem,terræ motum,mortalitatem,famem,ſtragem,& ciuſmodi:quemadmodum apud Aulũ Gellium legimus, Cornelium ſacerdotem, quo tempore Cæſar & Pompeius in Theſſalia confligebant, Patauij furore correptum,& tempus,& ordinem, & exitum pugnæ prænarraſſe. Quando verò anima tota in rationem cõuertitur, mediorum dæmonum efficitur domicilium:hinc rerum naturalium humanarumq; nanciſcitur ſcientiam atq; prudentiam.Sic videmus hominem aliquem ſubitò in philoſophũ,vel medicum, vel oratorem egregium euadere, ex futuris autem prædicere quæ ad regnorum mutationes & ſeculorum reſtitutiones pertinent,quemadmodum Sibylla Romanis. Cùm verò anima tota in mentem aſſurrexerit, tunc ſublimium dæmonum receptaculum effecta,ab illis arcana ediſcit diuinorum,putà Dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternam rerum cognitionem,animarumq; ſalutem pertinẽt. De futuris verò

Melancholici ingenio pollent.

Melancholici humoris imperium.

præ-

præuidet, quæ diuinæ prouidentiæ adiacent, vt futura prodigia seu miracula, futurum prophetam, vel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore vaticinatæ sunt. Sic Vergilius nascituru Christum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sibyllæ recordatus, decinit ad Pollionem:

Vltima Cumæi iam venit temporis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo,
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulò post innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri
Irrita, perpetuò soluent formidine terras.

Et subiungit:

Ille Deûm vitam accipiet, diuisq; videbit
Permixtos heroas, & ipse videbitur illis,
Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.

Subditque inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali venenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba veneni.

Mansurũ tamen originalis peccati fomitẽ innuit, cùm dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ vestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando Dei sobolem, adorat his verbis:

Chara Deûm soboles magnum Iouis incrementum,
Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum:
Aspice venturo lætentur vt omnia seclo.
O mihi tam longæ maneat pars vltima vitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter confinia naturalis & trãsnaturalis diuinationis media sunt, vt in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura præuidunt: quia, vt inquit Plato in Repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eò acutius intelligunt: & quia loco quo sunt migraturi viciniores sunt, & quasi iam paululum relaxatis vinculis, cùm omninò corpori amplius obnoxij sunt, diuinæ reuelationis lumina facilè percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis, ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus voluntatis.

CAP. LXI.

Est Theologorum quorundam opinio, Deum ipsum hominis primæui corpus non immediatè creasse, sed cœlitũ adiuto-

adiutorio ex elementis compoſuiſſe atq; formaſſe. cui opinioni adſtipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putans ſummum Deum mundi totius, deorumq; & dæmonum creatorem eſſe, atque illa iccirco immortalia eſſe, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mãdatum ſummi Dei procreaſſe. nam ſi ipſe hæc etiam genuiſſet, immortalia nata fuiſſent. Dij itaq; ex terra & igne, aëreq; & aqua, portiones quaſdam mutuantes ligantesq; inuicem, corpus vnum ex omnibus confecerunt, quod animæ adminiſterium ſubiecerunt, ſingulis illius potentiis ſingulas in eo prouincias aſſignantes, humilioribus quidem humiliores ſedes aſſignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini vterum, nobiliores autem ſenſus in caput, veluti in totius corporis arcem: deinde ſermonis organa multifaria Diuidunt aũt ſenſus in externos & intimos: externos deinde in quinq; omnibus notiſſimos partiuntur, quibus pariter quinque organa ſiue ſubiecta, quaſi fundamenta quædam attribuuntur, ſic diſpoſita, vt quę eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoque puritatis ordinem obtineant. oculi enim ſupremo loco collocati, puriſſimi ſunt, ignis luciſque naturæ ſunt cognati; deinde aures ſecundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aëri: tertium poſſident nares, mediam inter aërem aquamq; continentes: deinceps verò guſtandi organum craſſius & aqueæ naturæ ſimilimum: poſtremo gradu tactus per totum diffuſus, terræ craſſitudini deputatur. Puriores autem ſenſus ſunt, qui non appropinquantes ſenſibilibus à longinquo percipiunt, vt viſus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem nõ appropinquantia percipit: guſtus autem non niſi propinqua ſentit. Tactus vtroq; modo ſe habet. nam appropinquantia corpora ſentit: & quemadmodum viſus per medium aërem cernit, ita etiam tactus per mediam virgam vel baculum, dura, mollia & humida ſentit. Verùm tactus ſolus è ſenſibus omni animali communis eſt: certiſſimum autem hunc ſenſum homo poſſidet. hoc nanque & guſtu reliqua animalia præcellit: ſed in aliis tribus ſenſibus à quibuſdam animalibus euincitur, ſicut à cane, qui homine acutius videt, audit atque olfacit, ſimiliter acutius multis cæteris animantibus & homines vident, lynces & aquilæ. Senſus verò interiores, vt vult Auerrois, in quatuor partiti ſunt: quorum primus communis appellatur, eò quòd omnes quæ per externos ſenſus hauriuntur imagines, primus colligit atque perficit. Secundus, vis imaginatiua, cuius officium eſt, cùm ipſa nihil præſentiat, imagines à prioribus ſenſibus acceptas retinere, eaſq; tertiæ ſenticn-

Senſus exteriores quibus elemẽtis reſpondeant.

Guſtu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

sentiendi naturæ, quæ phantasia existimandi atque cogitandi vis est offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus quid aut quale sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atque diiudicare, atque ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, percèperit, iudicauerit, quartæ potentiæ, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere virtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ: atq; concitationes ad agendum. At in specie intellectualium intellectiones, virtutes, disciplinæ, ratio, consilium, electio. Hæc autem est, quæ per somnia nobis futura monstrat: vnde phantasia aliquando nominatur intellectus phantasticus. est enim vltimum vestigium intelligentiæ, quæ, vt ait Iamblichus, omnibus animi viribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierum, & operationes, visaq; seu impressiones virium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micãt, in opinionem excitat: quæ verò ab intellectu, secundo loco offert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq; per suam proprietatem, secundùm assimilationem propriè designat, omnes actiones animæ fingit, atq; externas accommodat intimis, etiam corpori impressiones imprimit. Habent autem sensus isti sua organa in capite. nam sensus cõmunis cum imaginatione, priores cerebri cellulas possidet, licèt Aristoteles organum sensus communis posuerit in corde: cogitatiua autem virtus, supremum & mediũ capitis obtinet, deinde memoria postremum. Porrò organa vocis atq; sermonis multa sunt, siquidem interni pectoris inter latera, musculi, thorax, pulmo, thrachea, arteria, fauces, & horum maximè, quod est cartilaginosum, secundùm recurrentes neruos, & plectrum linguæ, & omnes hæ particulæ & musculi, qui exsufflationis organa sunt. Sermonis verò organum proprium os est, in quo plasmantur, formantur & figurantur verba & loquelæ, lingua & gurgulione, in illo plectri obtinẽtibus vicem, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, veluti in lyra chordarum similitudinem referentibus, naso insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilẽ animam, quæ per corporis organa vires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens. Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusque perquirentem, & in veritatis contemplatione contentam, quem iccircò contemplatiuum intellectum vocant. Altera mentis natura siue vis, quæ agenda, quæq; fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione versatur, quem iccircò actiuum intellectum vocant. Hunc ita-

Sensuum organa in capite.

Mentis gemina natura.

itaq; ordinem potentiarum, natura ſtatuit in homine, vt per exteriores ſenſus cognoſceremus corporalia, per interiores vltra hoc ſimilitudines corporum, & vlterius per mentem ſiue intellectum abſtracta; quæ nec corpora ſunt, nec illis ſimilia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres naſcuntur in anima appetitus. Primus naturalis, qui eſt inclinatio quædam naturę in ſuum finem, vt lapidis deorſum qui ineſt omnibus: alius animalis, qui ſequitur ſenſus, diuiſus in irascibilem & concupiſcibilē: tertius intellectiuus, qui appellatur voluntas, in hoc differens à ſenſitiuo; qui eſt per ſe illorum, quę poſſunt offerri ſenſibus, nihil concupiſcens, niſi aliquo modo comprehēſum. Voluntas verò etſi ſit per ſe omnium poſſibilium, quia tamen libera eſt per eſſentiam, poteſt etia eſſe impoſſibilium, qualis fuit in dæmone appetētę ſe eſſe æqualem Deo: itaq; voluptate & dolore continuò alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis aſſentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu naſcuntur in eo paſſiones, quibus ſimiliter corpus nonnunquā afficitur: quarum prima vocatur oblectatio, quæ eſt mentis ſiue voluntatis quædam mollities atq; aſſentatio, quia illi quomodo ſenſus porrigunt ſuauitati libentiſſimē conſentit, paret, atq; obſequitur: quam iccircò definiunt eſſe inclinationem animi ad emollientem voluptatem. Secunda verò dicitur effuſio, quæ eſt remiſſio aut diſſolutio virtutis, quando videlicet vltra oblectationem tota mētis vis atq; intentio præſentis boni dulcedine deliqueſcit ac defluit, penituſque ſe diffundit & effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, ſcilicet elatio geſtiens, exiſtimans ſe maximum quoddam bonum conſequutū, cuius poſſeſſione ſe inſolentius efferens, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & vltima eſt maleuolentia, voluptas quædā ex malo alterius ſine ſuo emolumento. Dicitur aūt ſine emolumento ſuo, quia ſi quis ob vtilitatem ſuam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolētia in ſeipſum, quàm ex maleuolentia in alios. Atque his quatuor paſſionibus ex deprauato voluptatis appetitu genitis, totidem contrarias paſſiones generat ipſe dolor, putà horrorem, triſtitiam, metum, & de bono alterius ſine ſuo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc eſt, in alienis bonis triſtitiam, quemadmodum miſericordia triſtitia quædam eſt in alienis malis.

De paſſionibus animi, & earum origine, differentia, & ſpeciebus.

CAP. LXII.

PAſſiones animi nihil aliud ſunt, quàm quidam motus ſiue inclinationes prouenientes ex apprehenſione alicuius rei

tanquam boni vel mali, conuenientis vel diſconuenientis. Apprehenſiones autem huiuſmodi ſunt triplices, videlicet ſenſuales, rationales, mētales. Et ſecundùm has triplices ſunt in anima paſſiones. nam quandoque ſequuntur apprehenſionem ſenſitiuam, & tunc reſpiciunt bonum aut malum temporale, ſub ratione commodi vel incommodi, delectabilis & offenſiui, & dicuntur paſſiones naturales ſiue animales: quãdoq; ſequuntur apprehenſionem rationalem, & ſic reſpiciũt bonum aut malum ſub ratione virtutis & vitij, laudis & vituperij, vtilis & inutilis, honeſti & turpis: & dicuntur paſſiones rationales ſeu voluntariæ: quandoque ſequuntur apprehenſionem mentalem, & reſpiciunt bonum & malum ſub ratione iuſti & iniuſti, veri & falſi, & tunc dicuntur paſſiones intellectuales, ſiue ſyndereſis. Subiectum autem paſſionum animæ, eſt ipſa vis animæ concupitiua, & diuiditur in concupiſcibilem & iraſcibilem, & vtraque reſpicit bonum & malum, ſed diuerſimodè. Vis enim concupiſcibilis quandoque reſpicit bonum & malum abſolutè, & ſic cauſatur amor ſeu libido, & è contrario odium: vel reſpicit bonum, vt abſens, & ſic cauſatur cupiditas, ſeu deſiderium: & malum, vt abſens, ſed vt imminens, & ſic cauſatur horror, fuga, & abominatio: vel reſpicit bonum & malum, vt præſens & adeptum, & ſic oritur hinc delectatio, lætitia, voluptas: inde triſtitia, anguſtia, dolor. Vis autem iraſcibilis reſpicit bonum, & malum ſub ratione difficultatis ad adipiſcendum ſiue obtinendum, fugiendum vel depellendum: & hoc quandoque cum fidentia: & ſic cauſatur, hinc quidem ſpes, inde verò audacia: quandoque cum diffidentia, & ſic oritur deſperatio, & metus, ſiue timor. Quandoque vis ipſa iraſcibilis ſurgit in vindictam, & hoc fit ſolùm circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ, ſeu læſiones, & cauſatur ira. Et ſic reperimus vndecim paſſiones in ipſo animo, quæ ſunt, amor, odium, deſiderium, horror, lætitia, dolor, ſpes, deſperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo paſſiones animi mutant corpus proprium, permutando accidentia, & mouendo ſpiritum.

CAP. LXIII.

PAſſionum autem animæ, quando ſenſualem apprehenſionem ſequuntur, vim regitiuam habet phantaſia, ſeu virtus imaginatiua. Hæc enim de ſua potentia iuxta paſſionum diuerſitatem primò diuerſimodè alterat & tranſmutat corpus proprium tranſmutatione ſenſibili, mutando accidentia in corpore, & mouẽdo ſpiritum ſurſum vel deorſum, ad extra vel ad intra, & diuerſas qualitates producendo in

mem-

membris. Sic in gaudio ſpiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in verecundia mouentur ad cerebrum. Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in triſtitia conſtringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira vel timore, ſed ſubitò. Rurſus ira vel cupiditas vindictæ producit calorem, rubedinem, amarum ſaporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis trepidationem, vocis defectum, atq; pallorem. Triſtitia ſudorem, & albedinem cæruleam. Miſericordia etiam, quę triſtitia quædam eſt, ſæpè miſerantis corpus malè afficit, vt alterius corpus videatur affectum. Palàm quoque eſt, inter amantes aliquos, tam fortem eſſe ligaturam amoris, vt quod patitur vnus eorum, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit ſiccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulſu, noſcunt medici, eo iudicio nomen amatæ in paſſione heroica deprehendentes. Sic Eraſiſtratus cognouit Antiochum amore Stratonicæ captũ. Manifeſtum præterea eſt, paſſiones eiuſmodi quando vehementiſſimæ ſunt, poſſe mortem inferre: & hoc apud vulgus palàm eſt, nimia lætitia, triſtitia, amore, odio, interdum mori homines, ſæpè etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionyſium Siciliæ tyrannum, vtrunq; accepto tragicæ vi, ctoriæ nuncio, ſubitò mortuos. Sic mater viſo filio è Cannẽſi prælio redeunte repentè obiit. Quid etiam triſtitia poſſit, omnibus notum eſt. Scimus etiã canes nimia triſtitia de morte dominorum ſuorum ſæpè mortuos fuiſſe. Nonnunquam etiam ex huiuſmodi paſſionibus morbi diuturni ſequuntur, & quandoque curantur. Sic ex alto deſpicientes aliqui præ timore nimio contremiſcunt, caligant, infirmantur, quandoq; ſenſus amittunt. Sic ſingultus, febres, morbi comitiales quãdoq; ſequuntur, quandoq; verò recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proueniunt, vt in Crœſi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus vehemens, auiditaſque vocem excuſſit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam caſu affectum, ſæpè vita, ſenſus, motus, ſubitò membra deſeruntur, ac ſæpè ſtatim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ vehemens ira faciat, ipſe oſtendit Magnus Alexander, qui in India prælio circumuentus, lumen & ignem ex ſe profundere viſus eſt. Theodorici pater ignis ſcintillas ex toto corpore profudiſſe legitur, ita, vt ſcintillantes flammæ hinc inde etiam cum ſono proſilirent. Atq; horum ſimilia nonnunquam in belluis apparent, ſicut de Tiberij equo, quem ore flammigeraſſe proditum eſt.

Animi paſſiones mortem nonnũquam infecerunt.

Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginatiua non solùm in corpus, sed etiam in animam obtineat.

Cap. LXIV.

PAssiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modũ imitationis, propter virtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum, quam vehemẽs mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dẽtium ex visu vel auditu aliquo, vel quia videmus vel imaginamur alium comedere res acres: sic videns alium oscitare etiam oscitat, & aliqui cùm audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cùm alicui amarum cibum afferri vidẽt, sentiunt in ore saliuam amaram. Et narrat Gulielmus Parisiensis se vidisse hominem, qui solo aspectu medicinę mouebatur, quoties opus erat motu expurgationis: cùm tamen nec substantia medicinæ, nec sapor, nec odor ipsius ad ipsum peruenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratione somniantes se ardere, vel esse in igne, quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam si verè ardeãt, cùm tamen veritas & substantia ignis apud eos non est, sed sola similitudo per imaginationem apprehensa. Nonnunquã etiam ipsa humana corpora transformantur, transfigurãturque, & transportantur, sæpè quidem in somniis, nonnunquã etiam in vigilia. Sic Cyppus qui postea electus est rex Italiæ, dum taurorum pugnam victoriamq; vehementius admirans meditatur, in illa cura obdormiens noctem manè corniger repertus est; non aliunde quàm virtute vegetatiua vehementi imaginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuante, & cornua producẽte. Vehemens enim cogitatio, dum species vehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit, quam illi in sanguine effingũt: ille nutritis à se imprimit membris, cùm propriis, tum aliquãdo etiam alienis: sicut imaginatio prægnãtis in fœtum imprimit rei desideratæ notam: & imaginatio morsi à cane rabido, in vrinam imprimit imagines canum. Sic multi subitò canescunt. alius è puero, vnius noctis somnio, in virum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre volunt, dum ille correptionem vehementer timet, alter Christi vulnera vehementius contemplatur. Sic multi etiã transportantur de loco ad locum, transeuntes flumina & ignes, & loca inaccessa: quando videlicet vehementis alicuius concupiscen-

Mira imaginationis vis.

Francisci stigmata.

piſcentiæ aut timoris, vel audaciæ ſpecies ſpiritibus impreſſæ, vaporibus permixtæ mouent organum tactus in ſua origine, vnà cum phantaſia, quæ motus localis principium eſt. Vnde concitantur membra & organa motus ad motum, moueturq; ſine errore ad locum imaginatum, non quidem ex viſu, ſed ex phantaſia interiore. Tanta eſt vis animę in corpus, vt quorſum ipſa imaginatur & ſomniat, ipſum corpus ſimul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla, quibus vis animæ in corpus cum admiratione explicatur, quale illud ſcribit Anicenna de quodam, qui cùm vellet, corpus ſuum paralyſi oblædebat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc accidit vni, vt in inſaniam non caſu incideret, ſed iudicio perueniret: nam dum inſanos imitatur, dum ingenij lenocinium furorem putat, quam adſimulabat inſaniam, ad veram redegit. Et Auguſtinus refert, quoſdam qui aures pro arbitrio mouerent, & qui immoto capite verticem totam deponerent ad frontem, reuocarentque cùm vellent: & alium quendam ſolitum ſudare, vbi vellet. Notum quoq; eſt, aliquos flere cùm volunt, & vbertim lacrymas profundere: quoſdam etiam repertos, qui eorum quę deglutiſſent, varia paulatim tanquam de ſaeculo, quod placuiſſet, proferrent. Et hodie adhuc videmus plures, qui auium, pecorum, canum, hominumq; quorumque voces ſic imitantur, exprimuntq;, vt diſcerni omnino non poſſint. Iam verò & fœminas in mares mutatas fuiſſe, multis exemplis narrat Plinius: & ſimilia & ſuo tempore accidiſſe teſtatur Pontanus, de quadam mulierecula Caietana, & altera quadam Aemilia: quæ, cùm vtraq; nupta, poſt plures annos in viros mutatæ ſunt. Quantum autem ipſa imaginatio poſſit in animam, nemo ignorat: eſt enim ſubſtantiæ animæ vicinior quàm ſenſus, quare etiam plus agit in animam quàm ſenſus: ſic mulier per introductas certis magicis artificiis fortes imaginationes, ſomnia, ſuggeſtiones ſæpiſſimè ligatur in amorem alicuius arctiſſimum. Sic perhibēt Medeam ex ſolo ſomnio exarſiſſe in amorem Iaſonis. Sic anima nonnunquam per vehementem imaginationem, vel ſpeculationem, à corpore omnino abſtrahitur, quemadmodum Celſus narrat de quodam presbytero, qui quoties collibuiſſet, auferebat ſe à ſenſibus, & iacebat ſimilis mortuo, vt cùm pungeretur & vreretur, non ſentiret vllum dolorem, iacebatque immotus & ſine anhelitu: hominum tamen voces, ſi altius inclamaſſent, tanquam ex longinquo ſe audiſſe poſteà referebat. Verùm de his abſtractionibus latius in poſterioribus diſſeremus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. Cap LXV.

PAssiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando vehementissimæ sunt, non solùm possunt immutare corpus proprium, verùm etiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum: ita, quòd admirabiles quædam impressiones inde producantur in elementis, & rebus extrinsecis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre, vel inferre. Nam passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprij. Sic anima fortiter eleuata, & vehementi imaginatione accensa, immittit sanitatem, vel ægritudinem, non solùm in corpore proprio, sed etiam in corporibus alienis Sic putat Auicenna, quòd ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in vrina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quando inficit fœtum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus situm, Carolo Boëmiæ regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore feræ instar hirsutam & villosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Iohannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum cõciperet affecta, talem postea progenerauit. Atque id non solùm in hominibus, sed etiam brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum patriarcham, virgis in aquam proiectis, discoloratas oues Laban. Sic pauonum aliarumque volucrum cubantium imaginariæ vires, pennis colorem imprimũt: vnde albos producimus pauones, cubãtium habitacula albis linteis circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasiæ affectus, vbi vehementius se intenderint, non modò corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocẽdi cupiditas, fixis obtutibus, quàm pernicioſissimè homines fascinat. Assentiunt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à vapore alterius corporis morbidi facillimè infici, quod in peste & lepra palàm videmus. Rursus, in vaporibus oculorum tanta vis est, quòd possunt proximũ fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimunt: & fœminæ quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aspexerant, interimebant. Nemo ergò miretur, corpus atque animam vnius, ab animo alterius posse similiter affici, cùm sit

Pauones albi quomodo producãtur.

ani-

animus longè potentior, fortior, feruentior, motuq́; valentior, quàm vapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subijcitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: ideoq; præcipiunt Philosophi, consortium malorum atq; infeliciũ hominũ procul fugiendũ, horũ siquidẽ anima noxiorũ plena radiorũ, calamitosa contagione propinquos inficit: contra, bonorũ ac felicium consortia præcipiũt appetenda, quoniam sua propinquitate multũ nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, vel musco: sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid prosilit in proximum, ac diu quãdoq; perseuerat infusum. Nunc verò si passiones supradictæ tantam vim habent in phantasia, certe maiorem habẽt in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multò deniq; maiorem in mente. hæc enim quãdo ad beneficiũ aliquod tota animi intentione erga superos defigitur, sæpè corpus tam proprium quàm alienũ, circa quod est affectum diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio Pythagora, Empedocle, Philolao multisq́; prophetis, & etiam nostrę religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, vbi de religione disseremus.

Ratio excellentiæ phãtasiæ.

Quod passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cælesti: & quam necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia. CAP. LXVI.

PAssiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq́; euadunt, quatenus cum cælo cõsentiunt. vel naturali quodam pacto, vel voluntaria electiona seu libero arbitrio. Nam, vt inquit Ptolemæus. Qui elegit id quod melius est, nihil differre videtur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergò maximè in quouis opere ad beneficia cœli suscipiẽda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, cõtemplationibus, & similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam vehementer agitant, ac subito nos nostraq́; superis exponũt eiusmodi passiones significantibus: tum etiã ob dignitatẽ & propinquitatẽ suã cũ superiorib. multò magis atq; amplius cęlestia capiũt, quã res quæuis materiales. potest n. animus noster per imaginationẽ vel rationẽ quadã imitatione, ita alicui stellæ cõformari, vt subito eiusdẽ stellę munerib. impleatur, tanquam sui influxus propriũ receptaculum. Mens verò cõtemplatrix quatenus se ab omni sensu

imaginatione, natura, deliberatione se vocat. & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra per fidem operatur, quæ est firma adhæsio, fixa intentio, & vehemēs applicatio operantis aut susci pientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem vim ad opus, quod facere intēdimus, adeò. vt fiat quodammodo in nobis idolum virtutis susci piendæ, & rei in nobis vel à nobis faciendę Debemus igitur in quouis opere & rerum applicatione vehemēter affectare, imaginari, sperare, firmissimeq; credere: id enim plurimum erit adiumento. Et verificatum est apud medicos firmā credulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum & medicinam, ad sanitatem plurimum conferre, etiam aliquādo vel plus quàm medicinam. Nam cum hoc quod operatur medicinæ virtus & efficax vis, operatur etiam medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore ægroti maximè quando ille medico adhibens fidē eo ipso sese disponit ad medētis & medicinæ virtutem susci piendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse constanti credulitate, cōfidentem & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonunquam in operibus falsis: sic diffidentia atq; hæsitatio virtutē animi operantis, quæ inter vtrunq; extremum medium est, dissipat atq; frangit. Vnde contingit optatum à superioribus influxū frustari atq; deperdi, qui sine animi nostri stabili ac solida virtute rebus & operibus nostris coniungi atq; vniri minimè potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentijs, atq; simul illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus inprimere. Cap. LXVII.

Dicunt Philosophi, maximè Arabes, animum humanum quando per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, coniungi ipsum cum stellarum animis, etiam cum intelligentijs: & ita quoq; coiunctam causam esse, vt mirabilis quædam virtus operibus ac rebus nostris infundatur, cùm quia est in eo rerum omnium apprehensio & potestas, tum quia omnes res habent naturalem obediētiā ad ipsum, de necessitate efficaciam, & mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio Et secundum hoc verificatur artificiū characterum, imaginū, incantationum & sermonū quorundam, & plurimorum aliorū experimētorū mirabiliū ad omnem rem quam animus affectat Hoc modo quicquid di-

Res omnis naturalē habet ad animā humanū obedientiam.

dictat animus vehementer amantis, efficaciã habet ad amorẽ & quicquid dictat animus fortissimè odientis, habet efficaciam nocendi & destruẽdi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quę tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, verbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitũ animæ & acquirunt mirabiles quasdã virtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quando ipsam appetitus eiusmodi maximè inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animũ tunc taliter mouente. Animus enim noster quando fertur in aliquẽ magnũ excessum alicuius passionis vel virtutis, arripit sępissimè ex se ipso horam vel opportunitatem fortiorem meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro contra Geniiles fatetur. Sic mirandæ multæ virtutes admirabiles quasdam operationes causantur & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, vel saltem parum nisi autori earum conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas. ac si iam esset autor illarum: & hic est modus per quẽ inuenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quod omnis animus qui est magis excellens in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. *Regula generalis.* Oportet igitur quencunq; volentem operari in Magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatem, virtutẽ, mẽsurã, ordinem & gradum in potentia ipsius vniuersi.

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. CAP. LXVIII.

INest etiam hominum animis virtus quædam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi quando fertur in magnum excessum alicuius passionis, vel virtutis, in tantũ vt superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit: & inferius eadem ratione ac superius conuertitur, vel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant vel attrahunt, vel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt vel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris virtutis conuenit gallo magis quàm leoni: sic magnes trahit ferrum, quia in ordine cœlestis vrsę superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones, tũ etiam per rerum naturalium ritas adhibitiones cœlestibus

dotibus opportunè expositus, si in virtute solari fortior evaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obediẽtiam: in ordine lunari ad seruitutem vel infirmitatem: in Saturnali ad quietem vel tristiciam: in Iouio ad venerationem exhibendam: in Martio ad timorem vel discordiam; in Venereo ad amorem vel læticiam: in Mercuriali ad persuasionẽ & obsequium, & similia. Radix verò huiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ vehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autem vel impeditiones huiusmodi ligationis fiunt per contrarium effectum, & illum excellentiorem & fortiorem. nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam soluit & impedit. Deniq; vbi times Venerem, oppone Saturnum: vbi Saturnum times aut Martem Venerem oppone vel Iouem, hos enim inimicos & maximè contrarios inuicem ferunt esse astrologi. Hoc intellige affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes. nam in cœlo quidem, vbi nihil deficit, vbi amore cuncta reguntur, odium seu inimicitia esse minime potest.

Ligationis radix.

De sermone atq; virtutibus verborum. Cap. LXIX.

Ostenso itaq; in animi affectibus magnam residere virtutem, sciendum insuper est, non minorem inesse verbis rerumq; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissimum à brutis differimus & rationales dicti sumus, non à ratione, quæ secundùm animam accipitur, quam capacem affectum appellant, quã Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione, quæ iuxta vocem in verbis & sermone intelligitur, quæ vocatur ratio enunciatiua, qua parte cæteris animantibus maximè antecellimus. nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & verbum sonat. Est autem verbum duplex, internum videlicet & prolatum: internum verbum est conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præsentia sine voce fit. Quemadmodum in somnis nobis loqui & disputare videmur, & in vigilia etiam silentes, sæpè totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in voce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis oris apertione & sermone linguæ profertur: in quo parens natura corpoream vocem & sermonem, menti & intellectui copulauit enunciatiuam & cõceptuum intellectus nostri interpretem illam faciès ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaq; verba aptissimum medium inter loquentem & audientem| defe-

rens

ſentia ſecum non tantum conceptum, ſed & virtutē loquē-
tis energia quadam tranſfundentes in audientes & ſuſcipi-
entes, tanta ſæpè potentia, vt non immutent ſolummodo
audientes ſed etiam alia quædam corpora & res inanima-
tas. Illa autem verba præ cæteris maioris efficaciæ ſunt,
quæ res maiores, puta intellectuales, cœleſtes, & tranſna-
turales, cùm expreſſius, tum myſterioſius repræſentant: quæq;
à digniore lingua, & ſanctiori dignitate inſtituta ſunt. Hæc
enim veluti ſigna quædam & repreſentationes, ſeu ſacra-
menta rerum cœleſtium & ſupernaturalium vim obtinent,
cùm ex virtute rerum explicatarum, quarum vehicula ſunt,
tum ex vi inſita à virtute inſtituentis & proferentis.

De *virtute proprioru̇m nominum.* CAP. LXX.

PRopria rerum nomina magicis operationibus plu-
rimum neceſſaria reſtātur fermè omnes. Nam quum vis
rerū naturalis procedit primò ab obiectis ad ſenſus, deinde
ab his ad imaginationē, ab hac deniq; ad mentem, in qua
concipitur quidem primò, deinde per voces & verba expri-
mitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipſa voce, ſiue verbo, *Propria no-*
ſiue nomine, iam ſuis articulis formato, ipſam vim rei ſub ſi- *mina rerū*
gnificationis forma, quaſi vitam aliquam latere: primo ab *radij quidā*
ipſa mente quaſi per ſemina rerū conceptam, porrò per vo- *ſunt.*
ces ſiue verba quaſi partum editam, poſtremo etiam ſcriptis
ſeruatam. Hinc dicunt magi, propria rerū nomina eſſe quoſ-
dam rerum radios vbiq; ſemper præſentes, rerumq; vim
ſeruātes, quatenus eſſentia rei ſignatæ in ipſis dominatur &
diſcernitur, atq; per res illa tanquam per proprias & vitas
imagines agnoſcuntur. Sicut enim ex cœlorum influxibus
& elementis cum virtutibus planetarum ſummus opifex
producit diuerſas ſpecies & res particulares: ſic ſecundū eo
rundē influxuum & influentium proprietates propria rerū
nomina reſultāt & impoſita ſunt ab eo, qui numerat mul-
titudinē ſtellarū omnib. eis nomina vocans, de quib. nomi-
nib. alibi dicit Chriſtus: Nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.
Hos itaq; cœleſtiū influxus rerumq; ſingularum proprieta-
tes cognoſcēs proptoplaſtes, nomina reb. ſecūdū earū quid
ditates impoſuit, ſicut ſcriptum eſt in Geneſi, Quia adduxit
Deus cuncta quæ creauerat coram Adam, vt nominaret illa;
& ſicut ipſe vocauit rem, hoc eſt nomē illius, quæ quidē no-
mina profecto admirandas in ſe rerum ſignificatarum con-
tinent vires. Omnis itaq; vox ſignificatiua primò ſignificat
per influxū harmoniæ cœleſtis ſecundariò per impoſitionē
hominis licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per

illam

illam: quando autem in aliqua voce siue nomine concurrũt vtræq; significationes, quæ ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata virtute, naturali videlicet & voluntaria, nomen illud ad agendum redditur efficacissimum, quoties debitis locis & temporibus & solēnitate cum intentione exacta in materiam dispositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatum. Sic legimus apud Philostratum, quòd cum Romæ puella quædam nuptiarũ die mortua Apollonio oblata esset, contacta virgine nomen eius accuratè inquisiuit, quo cognito aliquod occultum pronunciasse, quo puella reuixerit. Erat etiam Romanis in sacrorum ritu obseruatio, vt cum vrbem aliquam obsiderent, eius propriũ nomen, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset vrbs illa, diligenter exquirerent, quibus cognitis carmine quodã tunc eius vrbis tutelares deos euocarẽt: vrbemq; ipsam habitantesq; deuouerent, atq; sic tandem absentibus diuis deuincerent sicut canit Vergilius:

Excessere omnes adytis arisq; relictis,
Dij quibus imperium hoc steterat.—

Carmen verò, quo euocabantur numina hostesq; deuouebantur, cùm oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse velit, apud Liuium & Macrobium requirat, sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris Reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; virtutibus, & astrictionibus. Cap. LXXI.

VLtra verborum atque nominum virtutes, alia quoque maior virtus reperitur in orationibus complexis à veritate in eis contenta, quæ maximam vim imprimendi, immutandi, ligandi & stabiliendi habet, adeò vt exagitata magis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur, quæ veritatis virtus non est in verbis simplicibus, sed in enunciationibus, quib. aliquid affirmatur, aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamenta, imprecationes, deprecationes, orationes, inuocationes, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In componendis itaque carminibus & orationibus pro attrahenda stellæ aut numinis alicuius virtute, oportet diligenter considerare quas in se quælibet stella continet virtutes, effectus & operationes, atque hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere: deprimendo & improbando, quæ solet destruere & impedire: supplicando & obtestando, pro eo quod cupimus adipisci

ac-

accuſando & deteſtando, id quod volumus deſtrui & impediri, atque ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis competentibus numeris, & proportionibus debitè diſtinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum, per nomina eiuſdem ſtellæ ſiue nominis, quibus tale carmen attinet, & per ſua mirabilia, ſiue miracula, per curſus ſuos & vias ſuas in ſphæra ſua, per lumen ſuum, per nobilitatem regni ſui, per gratiam & claritatem, quæ in eo eſt, per fortes, & mirabiles virtutes ſuas, & per horum ſimilia. Quemadmodum apud Apuleium Pſyche precatur Cererem: Rogo te, inquiens, per frugiferam tuam dexteram conſtanter deprecor, per lætiferas meſſium ceremonias, per tacita ſecreta ciſtarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ ſulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarum Proſerpinæ nuptiarum Xemeacula, & luminoſarum filiæ inuentionum remeacula, & cætera quæ ſilentio tegit Eleuſis, Atticæ ſacrarium. Præterea cum multijugis ſtellarum nominibus, iubēt nos etiam inuocare per nomina intelligentiarū ipſis ſtellis pręſidentium, de quibus ſuo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei ſcrutetur, quibus nihil in magia naturali eſt efficacius, ſi illis debita harmonia cum omni attentione cæterę́q; circunſtantiæ, quas norunt ſapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propoſitum noſtrum reuertamur. Eiuſmodi itaq; carmina aptè atq; ritè ad ſtellarum normam compoſita intellectu ſenſuq; pleniſſima, vehemēti affectu oportunè pronunciata, tum ſecūdum eorum articulorum numerum & proportionem, atque ſecundum formam ex articulis reſultantem vnà, atque per imaginationis impetum vim maximā conſpirant in incantāte, atque ſubinde traijciunt in rem incantatam ad illam ligādam, aut dirigendam, quorſum affectus ſermonesq; incantantis intenduntur. Inſtrumentum verò ipſum incantantium eſt ſpiritus quidam puriſſimus, harmonicus, calens, ſpirans, viuens, motum, affectum, ſignificatum ſecum ferens, ſuis articulis compoſitus, prędítus ſenſu, ratione denique conceptus: per huius itaque ſpiritus qualitatem, per cœleſtem eius ſimilitudinem, præter ea quæ dicta ſunt, etiam ex opportunitate temporis excellentiſſimas cœlitùs concipiunt carmina virtutes, multò quidem ſublimiores, & efficaciores quàm ſpiritus, & vapores ex vita vegetabili, ex herbis, radicibus, gummis, aromatibus, ſuffitibus, & his ſimilibus exhalantes. Atque ideo ſolent Magi incantantes res ſimul afflare, & verba carminis inhalare, ceu virtutem ipſo ſpiritu inſpirare, vt

ſit

sic tota animæ virtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam virtutem dispositam. Atque hic est notandum, quòd omnis oratio, & scriptura, & verba, si verba, sicut per consuetos suos numeros & proportiones atque formam consuetos inducunt motus: ita etiam præter solitum ordinem, & retrogradè prolata, aut scripta, ad insolitos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia. Cap. LXXII.

INcantationum itaq; siue carminum tantam ferũt esse potentiam, vt penè omnem naturam posse subuertere credatur, quemadmodũ inquit Apuleius, Magico sutsuramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, ventos vnanimes expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem tolli, noctem teneri: & de eisdem canit Lucanus.

Cessauere vices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocti dies, legi non paruit æther,
Torpuit & præceps audito carmine mundus.

Et paulo antè:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,
Non satis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla sanie polluta veneni
Excantata perit. ——

Item Vergilius in Damone:

Carmina vel cælo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. &
Atq; satas alio vidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo: inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Illicibus glandes cantataq; vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si vera non essent, non tam arctè statuta pœna legibus sanctum esset contra eos, qui fruges excantassent.

Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cælo ducentem sidera vidi,
Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Cum libet, hæc tristi depellit nubila cælo:
Cum libet, æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus venefica illa se multum iactare videtur apud Ouidium, cum ait:

Cum

Cum volui ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes rediere suos, concussáq; sisto:
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, ventos abigoq; vocoq;:
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Viuaq; saxa sua conuulsaq; robora terra,
Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exire sepulchris,
Te quoq; luna trahо.

Omnes præterea poëtæ canunt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici, vt pelli segetes, cogi fulmina, vel imperari, curari morbos, & eiusmodi. Nam & Cato in re rustica contra bestiarū morbos quibusdam vtebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonē quoq; eiusmodi incantationes caluisse, Iosephus testatur. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorū doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem, scilicet tringinta sex dæmones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atque tuentur, quorum nomina patria voce appellant, quibus inuocatis incantamentis suis vitiatas corporis partes sanitati restituunt.

De virtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. CAP. LXXIII.

OFficium verborum atque sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, voluntatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa vltima mentis expressio est, sermonis vocisq; numerus, collectio, status, finis, continētia & iteratio faciens habitum qui vnius vocis actu non perficitur. Et quicquid in mēte, in voce, in verbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, voce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, non etiā scribitur. Atque idcirco dicunt magi in quouis opere faciēdas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suū exprimat affectum, vt si herbam colligat, vel lapillum proferat, ad quē usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum eā fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etia Albertus in speculo suo non improbat, sine quibus opera nostra non deduceretur in effectum: siquidem dispositio nō causat effectū, sed actus dispositionis Inuenimus quoq; idem pręceptorum genus antiquis in vsu fuisse, quod vel ipse testatur Vergilius, vbi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Li-

Licia circumdo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. — & paulo pòst:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula necto.

Et ibidem:

Limus vt hic duresci, & hæc vt cera liquescit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia, & planetas secundum varias linguas cum tabella hoc indicante. Cap. LXXIIII.

DEdit Deus homini mentem atque sermonem, quæ (vt ait Mercurius Trismegistus) eiusdem virtutis, potentiæ, atque immortalitatis præmium censetur. Sermonem verò hominū ipse omnipotens Deus sua prouidentia in diuersas linguas diuisit, quæ quidem linguæ iuxta suam diuersitatem etiam diuersos: ac proprios receperunt scripturæ characteres, suo quodā certo ordine, numero & figura constantes: nō fortuitò, nec casu, nec fragili hominū abitrio, sed diuinit⁹ sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus atque ipsis, diuinis corporibus virtutibusq; consentiant. Præ omnibus verò linguarum notis Hæbræorum scriptura omnium sacratissima est in figuris characterum, punctis vocalium & apicibus accentuum, veluti in materia, forma & spiritu consistens: in sede Dei, quod cœlum est, siderum positione primum exarata, ad quorum figuram, vt testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ litteræ mysteriorum cœlestium plenissimæ, cum per eorum figuram, & formam, & significata, tum per numeros, in illis significatos, tum per earundem variam colligantiæ harmoniam. Vndè secretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum figura, & characterum formis, earundemq; signatura, simplicitate, separatione, tortuositate, directione, defectu, abūdantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, reuolutione literarum, & punctorum, & apicum, ac supputatione numerorum per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima causa profecta sunt & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur Hebræi alphabethi sui literas, videlicet in duodecim simplices, septem duplices, & tres matres, quas tanquam characteres rerum significare dicunt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, videlicet ignem, aquā, terram: nam aërem non elementum, sed velut elementorem glutinura & spiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut

Hebræorū scriptura sanctissima

cut itaque ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & veritate omnia producta sunt & producuntur : ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta significantibus constituuntur rerum omnium nomina, veluti sacramenta quædam & vehicula rerum explicatarum, illarum essentiam & vires vbiq; secum ferentes. Horum profunda sensa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, numeris, situ, ordine & reuolutione inhærent; vt Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam vim minimè retinere, quia non retineant suam naturalem significationem: sola enim nomina primaria, quæ sunt rectè imposita; quia significant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non sic est de his quæ significant ad placitum, quæ actiuitatem non habent, vt significatiua, sed vt in se res quædam naturales. Si qua autem est lingua prima, & causalis, cuius verba habent naturalem significationem, hanc constat esse Hebraicam, cuius ordinem qui profundè & radicaliter tenuerit, atque illius literas proportionabiliter reuoluere voluerit, cuiuscunq; idiomatis perfectè inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; viginti duæ literæ fundamentum mundi, & omnium creaturarum quæ sunt, & nominantur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum reuolutionibus nomen, & esse, & virtutem sortiũtur. Oportet autem illarum inuestigatorem persingulas literarum combinationes tam diu discurrere, quousq; pateat vox Dei, & apertus sese offerat sacratissimarum literarum textus : hinc enim voces, & verba in magicis operibus efficaciam habent, quia illud in quo primum magicam exercet natura, vox est Dei. Sed hæc altioris speculationis existunt, quàm vt in hoc libro tractanda veniãt : Sed ad literarum partitionẽ redeamus. Harũ apud Hebræos tres matres sunt : videlicet, אמש. Septem duplices, videlicet; בגכפרות. Reliquæ duodecim videlicet, הוזחטילמנסעצקשת simplices sunt. Par ratio apud Chaldæos est. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ signis & planetis atq; elementis suo quodam ordine distribuũtur. Nam ex Græcis ΑΕΗΙΟΥΩ septem planetis respondent, ΒΓΔΖΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Ceteræ quinq; ΘΞΦΧΨ quatuor elementa & mundi spiritum repræsentant. Apud Latinos verò hæc eadem, sed alio ordine significantur. Nam vocales quinq;, AEIOV, atq; I & V consonantes septem planetis adscribuntur. Consonantes verò BCDFGLMNPRST præsunt duodecim signis : cæteri, scilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aspiratio mundi

ſpiritum repræſentat. Y, quia Græcus & non Latinus character eſt, & Græcis verbis ſolum inſeruiens, ſui idomatis ſequitur naturam. Verùm illud non eſt ignorandum, Hebræas literas compertum à ſapiẽtibus omnium eſſe efficaciſſimas, quia habent ſimilitudinem maximam cum cœleſtibus & mundo. Cæterarum verò linguarum literas tantam efficaciã non habere, quia ab illis remotius diſtant Harum verò diſpoſitiones ſequens tabella explicabit. Habent etiam literæ quęque ſui ordinis numeros duplices, extenſos videlicet, qui quotas literarum ſecundùm ſuum ordinem ſimpliciter exprimunt, atq; collectos, qui præcedentium omnium literarũ numeros ſecum recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta varios numerandi modos reſultant. Quorum numerorùm vires qui cognouerit, poterit in vnaquaq; lingũa per ſuas literas admiranda elicere myſteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere vaticinia. Sunt inſuper & alia literarum cũ numeris myſterioſa coniugia, ſed de his omnibus in ſequentibus libris abundè diſſerentes, huic priori libro hîc finem imponemus.

♈	ת		Β	B
♉	ו		Γ	C
♊	ה		Δ	D
♋	ט		Ζ	F
♌	ל		Κ	G
♍	מ		Λ	L
♎	נ		Μ	M
♏	ס		Ν	N
♐	ע		Π	P
♑	צ		Ρ	R
♒	ק		Ϛ	S
♓	ש		Τ	T
☿	ב		Α	A
♄	ג		Ε	E
♃	ד		Η	I
♂	ר		Ι	O
☉	ב		Ο	V
♀	פ		Υ	I conſo.
☿	ת		Ϣ	V conſo.
☽	ת		⊙	K
Terre	א		Ξ	Q
Aqua	ת		Φ	X
Aër			Χ	Z
Ignis	ל		Ψ	H
Spiritus				

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO, Hermanno ab Vuyda, Principi Electori, Vueſtphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræſuli Colonienſi & Padebornenſi, Domino ſuo gratioſiſsimo: Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheim. S. D.

EN nunc (*Princeps illuſtriſſime ampliſſimeq; præſul*) *reliquos occultioris philoſophiæ ſiue magiæ libellos, quos nuper me editurum fuiſſe quando priorem illorum in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiſeram: ſed repentina fermè & inopinata diuæ Margarethæ Auſtriacæ principis meæ obitus ſuperueniens, ab illo edendi ſtudio tunc me retardauit. Deindè, quò minus ederentur, obſtitit nonnullorum roſtratorum ſycophantarum, atq; ſcholaſticorum aliquot ſophiſtarum improbitas, ob editam de Vanitate ſcientarum & excellentia verbi Dei declamationem, ſine intermiſſione contra me ſæuientium, & acerba odij, inuidiæ, liuoris & calumniarum continuatione contra me certantium: quorum alij elato ſupercilio, plenis baccis, declamatoria voce in templis apud promiſcuum populum me impietatis traducebant: alij angularibus ſuſurramentis per ſingulas domos vicatim imperitorũ aures mea infamia complebant: alij per publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipſumq; Cæſarem contra me inſtigabant. Hinc hæſitare cœpi, eſſemne reſiduos hos libellos editurus, quũ ſubdubitarem hòc ipſo me maiorib. obijcere calumnijs, & veluti ex fumo in flammam conijcere, timorq; quidam ruſticus inuaſit, ne illos edendo tibi moleſtus plus quàm officioſus viderer, ac etiam tuæ ſublimitati zoilorum illorum*

rum conflarem inuidiam, pariterq; detrahentium linguis te obijcerem. Quæ omnia cùm me varia desperatione perturbarent, hæsitationem meam tuæ intelligentiæ perspicacitas, exacta discretio, candor iudicij, sine superstitione religio, cæteræq; in te notißimæ virtutes, & maior omni exceptione autoritas atq; integritas, quæ obtrectantium linguas facilè continere, atq; etiam refrænare possent, excusso timore erexerunt impuleruntq; id rursum audentius aggredi, quod iam propè ex desperatione deseruerã: Accipe igitur nunc Princeps illustrißime, bono animo hunc secundum occultioris philosophiæ librum, in quo cœlestis magiæ mysteria intimamus, patefactis omnibus atq; monstratis, quæ de ijs perita rerum prodit antiquitas, quæq; ad noticiam nostram peruenerunt, quò studiosis & horum arcanorum curiosis post naturalium virium ostensionem, etiam cœlestis magiæ arcana, hactenus neglecta, et parum iusta noticia à posteris apprehensa, nunc tuo auspicio per eos proponantur: è quibus quotusquisq; posthac profecerit, aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius editionis occasio fuisti: quodq; foribus patefactis hæc è vinculis emitterentur facultatem præstitisti.

HEN-

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE Philoſophia, ſiue de Magia,

LIBER II.

De neceſſitate Mathematicarum diſciplinarum, atque de mirandis multis operibus, quæ ſolis mathematicis artibus perpetrantur. CAP. I.

MAthemathicæ diſciplinæ ad Magiam tam ſunt neceſſariæ atq; cognatæ, vt qui hanc abſq; illis profiteatur, is tota aberret via, fruſtraque laboret, minimeque deſideratum adſequatur effectum. quæcunque enim ſunt & fiunt in iſtis inferioribus naturalibus virtutibus, omnia hæc numero, pondere, menſura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas videmus in iſtis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam abſque naturalibus virtutibus, ex ſolis mathematicis diſciplinis, opera naturalib. ſimilia produci poſſunt, vt inquit Plato, res non quidem veritatis & diuinitatis particeps, ſed ſimulachra quædam ſibiipſis cognata, vt corpora euntia, vel loquentia, quæ tamen carent virtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dædali ſimulachra, & αὐτόματα appellata ſunt, & quorum Ariſtoteles meminit, Vulcani & Dædali tripodes ſeipſos mouentes, quos ſponte ſua in certamen prodijſſe narrat Homerus: & quos legimus in Hiarbæ Gymnoſophiſtæ conuiuio ſeipſos motaſſe, aureaſq; ſtatuas pincernarum, & ſtructorum operam conuiuis præſtaſſe. Leguntur etiam ſtatuæ Mercurij quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea volabat: & quæ narrat Caſſiodorus Boetij miracula, Diomedem in ære buccinantem, æneum anguem inſibilantem, ſimulatas aues cantilenæ dulcedinem emittentes. Huiuſmodi generis ſunt quæcunque ex Geometria, & Optica prodeunt ſimulacrorum miracula, de quibus in prioribus, vbi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mētionem. Sic fiunt ſpecula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum ſimulachra in aëre, remotis extra ſe ſpacijs velut vmbras videri, cuiuſmodi Apollonius, & Vitellius in ſuis libris de Perſpectiua & ſpeculis docuere. & legimus Magnum Pompeium ſpeculum quoddam inter ſpolia ex oriente Romam attuliſſe, in quo armatorum cōſpiciebantur exercitus. Et fiunt ſpecula quædam tralucida, quæ certis quibuſdam

Speculorū mira artificia.

her-

herbarum ſuccis infecta, artificialiq́ue lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantaſmatibus. Et noui ego fabricare duo ſpecula reciproca, in quibus lucente ſole omnia quæcunque illius radiis illuſtrantur, per remota plurium miliarium ſpacia euidentiſſimè cernuntur. Hinc magus expertus philoſophiæ naturalis, & matheſeos, cognitiſq́; mediis ſcientiis ex his vtriſq; exiſtentibus, Arithmetica, Muſica, Geometria, Optica, Aſtronomia, & quæ ponderibus, menſuris, proportionibus, articulis & iuncturis ſcientiæ ſunt: cognitiſq́; etiam mechanicis artibus ex illis reſultantibus, quid mirum ſi ſupra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quę etiam prudentiſſimi quiq; & ſcientiſſimi valdè admirentur? Nónne in hũc diem veſtigia extant antiquorum operum, putà Herculis, & Alexandri columna, portæ Caſpiæ ex ære conflatæ, & ferreis trabibus obſeratæ, vt nullo ingenio & arte elidi poſſint? & Iulij Cæſaris Romæ iuxta Vaticanũ erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes & arces, ſaxorumq́; moles, cuiuſmodi ego in Britannia vidi, vix credibili arte congeſtas. Et legimus apud fidos hiſtoricos, ſimilibus artibus olim abſciſſas rupes, completas valles, & actos in planum montes, perfoſſa ſaxa, adaperta mari promontoria, excauata terrę viſcera, diducta flumina, iũcta maribus maria, coërcita æquora, ſcrutataq́; maris profunda, exhauſtos lacus, exſiccatas paludes, factas nouas inſulas, rurſuſq́; alias reſtitutas continenti. Quæ omnia etſi cum natura ipſa pugnare videantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum veſtigia. eiuſmodi vulgus dæmonum opera fuiſſe fabulatur, cùm eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec ſint qui curent ea intelligere atq; ſcrutari. Ideoq́; mirandum ſpectaculum aliquod videntes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quę aut naturalium, aut mathematicarum diſciplinarum ſunt opera. Vt ſi quis ignoret virtutem magnetis, videatq́; graue ferrum ſurſum ferri, aut in aëra ſuſpendi, ſicut olim Mercurij idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur ſuſpenſum, hoc atteſtante verſiculo:

Ferreus in mediis volitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus eſt? ſi verò cognouerit virtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, ceſſat omnis ſua admiratio, & nullus ſupererit ſcrupulus, illud eſſe opus naturæ. Atq; hîc vos ſcire conuenit, quòd ſicut per res naturales virtutes

colligimus naturales: ita per res abstractas, mathematicas & cœlestes, virtutes susci pimus cœlestes, putà motum, vitam, sensum, sermonem, præsagiũ & diuinationem: etiam in materia minus dispositа, vt quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni cõflato, quod humanis vocibus loqui perhibent. Qui verò eligere nouerit materiam dispositam, & patiẽdi paratissimam, agensq; fortissimum, hic indubios potentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, vt sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus virtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malum, non solùm ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum, ac Christianorum attribuunt theologi

De *numeris, eorundemq; potentia & virtute.* Cap. II.

INquit Seuerinus Boëthius: Omnia quęcunq; à primęua rerum natura constructa sunt, numerorum videntur ratione formata. hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum vices, hinc motus astrorum, & cœli cõuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaque numeri magnarum sublimiumq; virtutum potentes. Neq; enim mirum est, cùm in rebus naturalibus sint tot ac tãtæ virtutes occultæ, licèt manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multò quidem maiores, occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, denique maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas vires sortiuntur: quamobrem etiam ad dęmoniaca & diuina munera consequenda plurimum valent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum valent atque possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt, virtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisque motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atque voces per numeros, eorumque proportionem vim habent atq; constant, proportionesque ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprij operibus magicis, medio

Omnia per numeros constant.

existente inter vtroſq; appropiato per declinationem ad extrema, vt in vſu literarum Deniq; omnes ſpecies naturalium, & eorum quæ ſupra naturam ſunt, certis numeris aſtringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum eſſe inquit, quo cūcta conſtant, diſtribuitq; ſingulis ſingulas virtutes. & Proclus ait, Numerus ſemper exiſtit: alius tamen in voce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themiſtius verò & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, ſic numeros extollunt, vt neminem abſq; illis poſſe rectè philoſophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, ſenſibili ſiue vocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici & Auguſtinus noſter nihil curant: ſed intendunt ad proportionem ex illo reſultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationem vocant, ex quo magna ſacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœleſtibus. Per illum habetur proximus acceſſus ad prophetiam naturalem: atq; ipſe abbas Ioachim in prophetiis ſuis alia via quàm per numeros formales non proceſſit.

Quantas virtutes numeri poſſ deant in rebus cùm naturalibus tum tranſnaturalibus. CAP. III.

IN numeris itaq; mirandā latere efficaciam & virtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modò ſplendidiſſimi philoſophi vnanimiter docent, ſed etiam doctores catholici: prę cæteris Hieronymus, Auguſtinus, Origenes, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Athanaſius, Baſilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentariis ſuper Pſalmos, teſtatur ſeptuaginta ſeniores ſecundùm numerorum efficaciam Pſalmos in ordinem redegiſſe. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorum virtutibus ſingularem librum compoſuit. Cæterùm nunc in natura quantas virtutes poſſident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc eſt, quinquefolium dicitur. hæc enim virtute quinarij reſiſtit venenis, pellit dęmonia, cōfert expiationi: atq; eius folium bis quotidie vnum vino ſumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter ſeminis heliotropij grana quatuor pota, quartanis: tria verò tertianis prodeſſe dicuntur. Simili modo verbenaca febribus in vino mederi fertur, ſi in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto inciſa fuerit. Serpens ſi ſemel calamo percutiatur, interit: ſi ſecundariò, confirmatur. Hæc & eiuſmodi plura apud varios autores teſtificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, cauſam certè habēt, quæ eſt ipſa varia variorum numerorum

Pentaphyllon herba virtutes.

ad se inuicem proportio. Mirum quoq; de septenario experimentum, quòd masculus omnis septimus absq; fœmella intermedia natus, vim habet curandi scrophulas solo tactu vel verbo. Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hîc numerus naturalis, sed formalis ratio, quæ est in numero. Illudq; quod suprà diximus, semper mente teneatur, non in vocalibus & mercatoriis numeris has vires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc Dei & naturæ sacramenta, distincta atque cõtenta. Quicunq; autem nouerit numeros vocales & naturales cum diuinis coniungere, & eandem consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia, & etiam cognoscere. Pythagorici etiam multa sese prognosticare profitebãtur per numeros nominum, in quibus profectò nisi magnum aliquod lateret mysteriũ, non dixisset Ioannes in Apocalypsi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebræos & Cabalistas celeberrimus est, sicut infrà ostendemus. Sed illud sciendum est, quòd numeri simplices significant res diuinas: denarij, cœlestes: centenarij terrestres: millenarij, quæ futuri sunt seculi. Præterea cùm partes animi secundum Arithmeticam mediocritatem, propter idẽtitatem seu excessuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus verò, cuius partes magnitudinibus differunt, secundùm Geometricam mediocritatem compositum sit: animal verò ipsum, ex vtroque, anima scilicet & corpore, secundùm eam quæ harmoniæ conuenit, mediocritatem constat: hinc est quòd numeri plurimùm operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

In numeris hic quid cõsiderandum

Numerorũ significatio.

De vnitate, & eius scala. Cap. LVI.

NVnc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia verò numerus nihil aliud est quàm vnitatis repetitio, primò ipsam vnitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicissimè penetrat, omniumque numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se vnicè coniunctum continet, multitudinis omnis insors, semper eadem & immutabilis: vnde etiam in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quòd si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur, scilicet in vnitates: nulla tamen harum vnitatum maior, vel minor est tota vnitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaque non in partes, sed in seipsam: ideoq; hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam

Vnitatis nomina,

tiam nuncupauêre, quòd ita nectatur, vt non seceturin partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eo quòd vnum solum ipsa sit, & se quæri semper velit, & vltrà nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaq; omnium rerum principium est & finis, neq; ipsum principium aut finem habens: nihil vno prius est, nihil vno posterius. Vnum omnium rerum principium est, & vsq; ad vnum omnia sunt, & vltra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, vnum ipsum desiderant: quia omnia ab vno processerant, & vt sint eadem omnia, ab illo vno participare necesse est: & sicut omnia ab vno in multa processerunt, sic cũcta quę ad illud vnum a quo processerunt, redire conantur, necesse est exuere multitudinem. Vnum igitur ad summum refertur Deum, qui cùm ipse sit vnus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat, & intra se continet. Vnus itaque est Deus, vnius Dei vnus mundus, vnius mundi vnus sol, vnus quoque in mundo phœnix, rex vnus in apibus, dux vnus in gregibus: in armentis rector vnus, & grues vnam sequuntur, & multa alia animantia vnitatem venerãtur. Inter membra corporis, vnum est principium, à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (vt alij volunt) cor. Vnum est elementum vincens, & omnia penetrans, ignis. Vna res est à Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris, & in cœlis est, ipsa est actu animalis vegetalis & mineralis, vbiq; reperta, à pauciſſimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa: sed innumeris figuris & ænigmatibus velata, sine qua neq; alchymia, neq; naturalis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab vno homine Adamo, omnes producti sunt: ab vno illo omnes mortui sunt. ab vno IESV CHRISTO rursus regenerati sunt: & quod ait Paulus, Vnus Dominus, vna fides, vnũ baptisma: Vnus Deus & pater omnium, vnus mediator Dei & hominum: vnus altissimus creator qui super omnes, per omnia & in omnibus nobis. vnus enim pater Deus, à quo omnia, & nos in illo: vnus Deus IESVS CHRISTVS, qui per omnia, & nos per ipsum: vnus Deus Spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

Vnitatis excellentia.

SCA-

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	Iod.	*Vna diuina essentia, fons omnis virtutis & potestatis, eiusq; nomen vna simplicissima litera expressum.*
In mundo intellectuali.	Anima mundi.	*Vna suprema intelligentia, prima creatura fons vitarum.*
In mundo cœlesti.	Sol.	*Vnus rex stellarum, fons lucis.*
In mundo elementali.	Lapis philosophorum.	*Vnum subiectum & instrumentum omnium virtutum naturalium & transnaturalium.*
In minore mundo.	Cor.	*Vnum primum viuens, & vltimum moriens.*
In mundo infernali.	Lucifer.	*Vnus princeps rebellionis angelorum & tenebrarum.*

De dualitate & eius scala. Cap. V.

BInarius primus numerus est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquam à sola vnitate omnium numerorum mensura communi: non compositus ex numeris, sed ex sola vnitate vna & vna coordinatus: nec dicitur numerus incompositus, sed magis propriè, non compositus: ternarius autem primus numerus incompositus dicitur: binarius autem primum vnitatis germen, & prima procreatio: hic genesis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli ideoq; iustitiæ peculiaris, eiusq; propriusactus, eo quòd duobus gaudeat pariter ponderatis: diciturq; numerus scientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui aliter & minor mũdus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à Domino: Erũt duo in carne vna. Et Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quàm vnũ: habent enim emolumentũ suæ societatis: si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, vnus quommodo calefiet? & si quispiam præualeat contra vnum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & femineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; participans, principium diuisionis, multi-

Binarij appellationes.

multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordiæ & confusionis, infortunij & immundiciæ, vnde diuus Hieronimus contra Iouianū inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictum, Et vidit Deus quoniam bonum: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam, quare iusserit Deus omnia animalia immunda in arcam bina ingredi: quia binarius (vt dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspicijs infelicissimus, præsertim si res illa à quibus auspicium capitur, Saturniæ sint vel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiam binarium adferre occursacula vmbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (vt Eusebius refert) vnitatem Deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem verò dæmonem ac malum, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binarium non esse numerum, sed confusionem quandam vnitatum. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos vnitatem Apollinem nuncupare, diada litem & audaciam: triada iusticiam, quæ est summa perfectio, neq; tamē vacat multis mysterijs. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubin respicientes in propiciatorium apud Mosen, duæ oliuæ stillantes oleum apud Zachariam, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas Dei apparitiones videlicet facies & posteriora, vidit Moses: itē duo testamēta, duo præcepta charitatis, duę primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dæmonū, boni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia duo æquinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam viuentem, terra & aqua.

SCA-

SCALA BINARII

In Archetypo.	יה Iah אל El		Nomina Dei duarum literarum.
In mundo intellectuali,	Angelus	Anima	Duæ substantiæ intelligibiles.
In mundo cœlesti.	Sol	Luna	Duo luminaria magna
In mundo elementali.	Terra	Aqua	Duo elementa producentia animam viuentem.
In minore mundo.	Cor	Cerebrum	Duæ principales sedes animæ.
In mundo inferiali.	Beemoth Fletus	Leuiathan Stridor dentium.	Duo duces dæmoniorum. Duo quæ comminatur Christus damnatis.

De Triade & eius Scala. Cap. VI.

Ternarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres, enim sunt personæ in Deo, tres sunt virtutes theologales in religione. Hinc est quod ad cæremonias Deorum & religionis plurimum hic numerus confert, vt cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Virgilius:

---Numero Deus impare gaudet.

Et Pytagorici vtebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, vnde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit vnda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus. hinc illud Virgilij.

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circunde, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco.--- Et paulo post
Nectle tribus nodis ternos Amarylli colores,
Nectle Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula nectle.

Et de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Plinium, Terna despuere deprecatione in omni medi-

medicina mos fuit atq; ex hoc affectus adiuuati. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo vltra quæ nulla datur dimensionis progressio, vnde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illum quasi legē vocat, secundū quam omnia disponuntur. Trib. enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine, trib. (vt Trimegistus ait) perficitur mundus, hemarmene, necessitate, & ordine: hoc est, cōuētione causarū ad inuicē, quā plerique fatū dicunt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota temporis mensura ternario concluditur, videlicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus constitur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis cōstat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias continet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoq; sunt animatū genera, vegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundiæ, cupiditatisq; distribuit tricatio Iamq; etiam iuxta prophetam trib. à Deo disponitur mundus, numero, pondere & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & vnitas fabricatori Deo. Magi quoq; tres mūdi principes distribuūt Oromasim, Mitrim, Araminim: hoc est Deum, mentem, & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuūtur tres rerū productarū enneades, videlicet super cœlestium, in nouem intelligentiarum ordines: cœlestium, in nouem orbes: inferiorum in, nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, videlicet viginti septē, omnes musicæ proportiones includūtur, vt Plato & Proclus longa serie disserunt: habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam vocis quintæ Iamq; etiā in intelligentijs tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt intellectualiū creaturarum potentiæ, memoria, mens & voluntas. Tres sūt ordines beatorum, videlicet martyrū, confessorum, innocētum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, videlicet fixorū, mobilium, communium: similiter & domorum, videlicet cardinum, succedētium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas gratiæ, tres apud inferos, parcæ tres iudices, tresq; furiæ, tricepsq; Cerberus. Legimus etiam, Tergeminamq; Hecaten, tria virginis ora Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ virtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in ventre piscis: totidem Christus in sepulchro. SCA-

In rebus tria quæ sunt.

Ternarius idealibus formis deputatus.

SCALA TERNARII.

In Archetypo.	Pater	שדי Sadai Filius	Spiritus sanctus	Nomen dei triliterum Tres personæ in diuinis
In mundo intellectuali	Suprema Iunoc̃tes	Media Martyres	Infima Confessores	Tres hierarchiæ angelorum Tres gradus beatorum
In mundo cœlesti	Mobilia Cardines Diurnus	Fixa Succedentes Nocturnus	Communia Cadentes Particeps	Tres quaterniones signorum Tres quaterniones domorum Tres domini triplicitatum
In mundo elemẽtali	Simplicia	Composita	Decomposita	Tres gradus elementorum
In minore mundo.	Caput, in quo viget intellectꝰ respõdẽs mũdo intellectuali	Pectus, vbi cor, sedes vitæ, respondens mundo cœlesti.	Venter vbi genitiua virtus membraq́; genitalia, respondẽs mundo elemẽtali.	Tres partes respondentes triplici mundo
In mundo infernali	Alecto Minos Malefici	Megera Aeacus Apostatæ	Tisiphone Radamanthus Infideles	Tres furiæ infernales Tres iudices infernales Tres gradus damnatorum

De quaternario & eius Scala. Cap. VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant ipsumq́; omnibus numerorum virtutibus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorum, vnde & omnia fundamenta tam in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata sunt, vt infrà ostendemus significatq́; soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportionibus, quarum prior est vnius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nascituṙq́; gemina

mina processione & proportione, videlicet, vnius ad vnum. & duorum ad duo, ab vnitate incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportiones in eo differunt, quod iuxta arithmeticam sunt sibi inæquales: iuxta geometricam verò æquales. Itaq; quadratus Deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium complectitur. nam ipsius simpla proportione, prima scilicet vnius ad vnum, vnitas paternæ substantiæ significatur, ex qua vnus procedit filius, illi æqualis: altera autē processione etiā simplo, videlicet duorū ad duo notatur secūda processione ex vtroq; spiritus sanctus, vt sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis vtriq; spiritus sanctus, processione secunda. Hinc super excelsum Deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet, Iod, He & Vau, He: vbi aspiratio He, spiritus ab vtroq; processionem denotat. Ipsa enim He duplicata, vtrāq; syllabam totūq; nomen terminat: pronunciatur autem Ioua, vt aliqui volunt, vnde gentium ille Iouis, quem & veteres quatuor auribus pingebant. Vnde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuum naturæ fontem. quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, viuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli & imū cœli. Quatuor sunt sub cœlo elementa, scilicet ignis, aër vndaq; tellus: secundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt ver, æstas, autumnus & hyēs: similiter aër in Eurū Zephyrum, Austrū & Boreā diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primò omnem numerorum simplicē progressum quatuor implet terminis. videlicet vno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum imparem in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam vocis quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam continet. nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; consonantia inter quaternarij limites arcetur. Totā etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planie & profunditate. Totā naturam quatuor terminis colligit

ſcilicet & ſubſtãtia, qualitate, quantitate & motu. Omnẽ etiam phyſicam implet, in qua ſunt naturæ virtus ſeminaria, naturalis pullulatio, adolens forma, & compoſitum. Quatuor etiam terminis metaphyſica complectitur, ſcilicet eſſe, eſſentia, virtute & actione. Complectitur moralem philoſophiam quatuor virtutibus, ſcilicet prudentia, iuſtitia, fortitudine & temperantia. habet etiam vim iuſtitiæ. Hinc quadruplex lex, ſcilicet prouidentiæ, à Deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cælo: prudentiæ ab homine. Quatuor inſuper iudiciariæ potentiæ in rebus exiſtentibus, ſcilicet intellectus, diſciplina, opinio, ſenſus. Multam quoq; & maximam in myſterijs vim habet: hinc Pythagorici ipſum quaternarium iureiurando teſtabantur, tanquam ſummum, quo fides nitatur, & credulitas firmari poſſit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his verſibus ſic expreſſit:

Iuro ego per ſanctum pura tibi mente quaternum
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor ſunt flumina paradiſi, quatuor euangelia, à totidem euangeliſtis per vniuerſam eccleſiam recepta. Hebræi præcipuum Dei nomen quatuor literis ſcriptum acceperunt. Similiter Aegyptij, Arabes, Perſæ, Magi, Mahumetiſtæ, Græci, Tuſci, Latini, tantum quatuor literis nomen Dei ſcribunt: ita ſcilicet Theut, alla, ſire, orſi, abgdi, θεὸς eſar, Deus. Hinc Lacedemonij ſummum Iouem quatuor auribus depingere ſolebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoq; ſunt diuini furoris ſpecies, à ſingulis numinibus procedentes, ſcilicet à muſis. Dionyſio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta vidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna aſcendebant de mari, & pugnabant quatuor venti. Item in Apocalypſi, quatuor animalia plena oculis ante & retrò, ſtabant in circuitu ſedis Dei: & quatuor angeli, quibus datum eſt nocere terræ & mari, ſtabant ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos ne flarent ſuper terram, neq; ſuper mare, neq; in in vllam arborem.

SCALA QVATERNARII AD QVATUOR elementorum correspondentiam.

Nomen Dei quadriliterum.	יחוה				In mũdo archetypo, vnde lex prouidẽtiæ.
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles	Seraphim Cherubim Throni	omi nationes Potestates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confessores	In mũdo intellectuali, vnde fatalis.
Quatuor angeli præsidentes cardinibus cœli.	מיכאל Michael	רפ ל Raphael	בריאל Gabriel	אוריאל Vriel	
Quatuor præfecti elementorum.	שרף Seraph	כרוב Cherub	תרשיש Tharsis	אריאל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Qnatuor triplicitates tribuum Israel.	Dan Asser Nephthalim	Iehuda Isaschar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Quatuor triplicitates Apostolicæ.	Matthias Petrus Iacobus maior.	Symon Bartholomæus Matthæus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andræas Thomas	
Quatuor Euangelistæ.	Marcus	Ioannes	Matthæus	Lucas	In mũdo cœlesti à quo lex naturæ.
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius.	Gemini Libra Aquarius.	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus.	

Stellæ & planetæ ad elementa relati	Mars & Sol.	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestiũ elementorum.	Lumen	Diaphanu	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor elementa.	אש Ignis	רוח Aer	מים Aqua	עפר Terra	In mundo elemẽtali vbi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tempora.	Æstas	Ver.	Hyems	Autumnus.	
Quatuor cardines orbis.	Oriens	Occiaens	Septẽtrio.	Meridies	
Quatuor mixtorũ genera pfecta	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia	Progressiua.	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respondent elemẽtis in plãtis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis.	Aurum & ferrum	Cuprum & stannum.	Argentũ viuum	Plũbum & argentum	
Quæ in lapidibus.	Lucentes & ardentes	Læues & trãsparẽtes	Clari & congelati.	Graues & opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mũdo scilicet homine à quo lex prudẽtiæ

Quatuor potentiæ animæ.	Intellectus.	Ratio	Phantasia.	Sensus	
Quatuor iudiciariæ potestates.	Fides	Scientia	Opinio	Experimentum	
Quatuor virtutes morales.	Iustitia.	Temperantia.	Prudentia.	Fortitudo	
Sensus respondentes elementis.	Visus	Auditus	Gustus & olfactus.	Tactus	
Quatuor humani corporis elementa.	Spiritus	Caro	Humores	Ossa	
Quadruplex spiritus.	Animalis	Vitalis	Gignitivus	Naturalis.	
Quatuor humores.	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia.	
Quatuor complexionum mores.	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
Quatuor principes dæmoniorum nocentes in elementis.	סמאל Samael	עזאזל Azazel	עזאל Azael	מחזאל Mahazael.	In mundo infernaci vbi lex iræ & punitionis.
Quatuor flumina infernа.	Phlegeton.	Cocytus	Styx	Achiron	
Quatuor principes dæmoniorum super quatuor angulos orbis.	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon.	

De quinario & eius scala Cap. VIII.

QVinarius numerus haud paruæ est potentię: constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquam ex fœmina & masculo impar enim numerus mas est, par vero fœmina. Vnde Arithmetici illum quidem patrem, hunc vero matrem vocant. Igitur haud paruæ perfectionis atq; virtutis est quinarius, qui ex horum numerorum permixtione generatur: estq; prętera vniuersi numeri, videlicet denarij, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinarium, denarium diuidendo adsumas, hinc nouem, inde vero vnum: vel hinc octo, inde verò duo, siue septem & tria, seu sex & quatuor, vnaquæq; collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarius, & eius æquidistans: & iccirco numerus connubij appellatur à Pythagoricis: dicitur & iusticiæ, quia denarium ex æquilibrio secat. Sensus in homine quinq; sunt, visus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima potestates, vegetiua, sensitiua, cōcupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinq; sunt in manib. digiti, quinq; sunt cœlestib. errantes planetæ, secundum quos quintuplices in quouis signo termini. In elementis quoq; quinq; genera mixtorum, videlicet lapides, metalla, plantæ, zoophyta, animalia: totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, natātia, volantia. Sunt & quinq; genera quib. à Deo componuntur omnia, sc: essentia, idem, alterū, sensus, motus. Hirundo nō nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit ætate, incipiēs ab eo qui maxim' est natu, & ita in cæteris ortus rationē habēs. Habet quoq; hic numerus vim magnā in expiationib. nā in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit venena. Dicitur quoq; numerus felicitatis & gratiæ, & est sigillum spiritus sancti, & nexus omnia ligās atq; numerus crucis, etiam Christi vulneribus principalibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo seruare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoq; vim eius quaternario excellentiorē, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiā coram Domino, & præseruatus fuit in diluuio aquarum. In huius numeri virtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria sterilisq; fœmina, supra quàm à natura cōcessum est, genuit filiū, creuitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinq; literis invocatur, nomē diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen Dei trigrammaton שדי Sadai, in tempore legis nomen Dei tetragrammaton יהוה in-

Quinarij nomenclaturæ.

ef-

effabile, cuius loco Hębræi exprimunt אדני adonai: in tempore gratiæ, nomen Dei pentagrammaton effabile יהשוה Iheſu, quod non minore myſterio etiam triliterum inuocatur ישו.

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammata. Nomen Chriſti pentagrãmaton.		אליון אלהים יהשוה *Elion Elohim Iheſuh*			*In mũdo Archetypo.*
Quinq; ſubſtantiæ intelligibiles.	*Spiritus primę hierarchiæ, vocati dij, ſiue filij dei.*	*Spiritus ſecundæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ*	*Spiritus tertiæ hierarchiæ, vocati angeli qui mittuntur.*	*Animæ corporum cœleſtium*	*Heroes ſiue animæ beatæ*	*In mũdo intellectuali.*
Quinq; ſtellæ erraticæ, domini terminorum.	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus.*	*Mercurius*	*In mũdo cæleſti.*
Quinq; genera corruptibilium.	*Aqua*	*Aer*	*Ignis*	*Terra*	*Mixti*	*In mũdo elemẽtali*
Quinq; ſpecies mixtorum.	*Animal*	*Planta*	*Metallum*	*Lapis*	*Zophyti*	
Quinq; ſenſus.	*Iuſtus*	*Aditus*	*Viſus*	*Tactus*	*Olfactus*	*Inmino remũdo*
Quinq; tormenta corporalia.	*Armaritudo mortificans*	*Vlulatus horriſoni*	*Tenebræ terribiles*	*Ardor inextinguibilis*	*Fœtor penetrans*	*In mũdo infernali.*

De senario, & eius scala. Cap. IX.

SEnarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu: ab vnitate vsq; ad denarium: solus ipse adeò est perfectus, vt collectione suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec vlla abundantia superfluus. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, vnum, congregantur, totum senarij corpus perfectè implent: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pytagoricis geneſi, nuptijsq; prorsus accommodatus asseritur, mundiq; signaculum appellatur. senario enim numero constitutus mundus, neq; immoderata abundantia superfluus, neque frustratus egensq; necessarijs. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consumatus à Deo mundus: sexto enim die vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona. Igitur perfecti sunt cæli, & terra & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur ēt numerus redēptionis. Nā sexta die Christus pro redēptione nostra passus est: vnde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum māna, sex annis seminanda terra, & quòd seruus Hebræus sex annis seruiat domino suo. Sex dieb. gloria Domini inclinauit super monte Sina, cooperiens eum nube: sex alæ sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duotropici, æquinoctiales & ecliptica: sex sunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem vltra citraq; ecliptica discurrentes. Sex sunt in elementis substantificæ qualitates, videlicet acuitas, raritas, motus: & horū oppoſita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentiæ positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest, videlicet magnitudo, color, figura, interuallum, status, motus, solida etiā figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, videlicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum vnum qui est sextus.

SCA-

SCALA SENARII.

In Archetypo. אל גבור אלוהים							*Nomina sex literarum.*
In mũdo intelligibili.	*Seraphin*	*Cherubin*	*Throni*	*Dominationes*	*Potestates*	*Virtutes*	*Sex ordines angelorum qui ad inferiora non mittuntur.*
In mundo cælesti	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*Lun*	*Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrantes*
In mũdo elementali	*Quies*	*Raritas*	*Acuitas*	*Obtusitas*	*Densitas*	*Motus*	*Sex substantificæ qualitates elementorum*
In minore mũdo	*Intellectus*	*Memoria*	*Sensus*	*Motus*	*Vita*	*Essentia*	*Sex gradus hominis*
In mundo infernali	*Actæus*	*Megalæsius*	*Ormenus*	*Lycus*	*Nicon*	*Mimon*	*Sex dæmones calamitatum omnium autores*

De septenario, & eius scala. CAP. X.

SEptenarius numerus variæ & multiplicis potentiæ est. constat enim ex vno & sex, vel ex duobus & quinq; , vel ex tribus & quatuor , habetq; vnitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: vnde si singula eius membra, eorumq; cõpagines consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantq; ipsum Pythagorici humanæ vitæ vehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit : complectitur enim corpus & animam. nam corpus constat ex quatuor elementis, quatuor qualitatibus afficitur : ternarius quoque ad animam spectat propter triplicem vim eius , scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilẽ. Septenarius itaque, quia ex tribus constat & quatuor , animam corpori coniungit, ad genituram quoq; hominum vis huius numeri pertinet: hominemq; concipi, formari, edi, nutriri, viuere , omninoq; constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septem absq; effusione permanserit, hæsisse in vitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur , fitq; ad recipiendum figuram humanam i-

doneum: deinde maturos infantes producit, qui septimestres vocantur, hoc est qui septimo mense nati. Post partum deinde an victurus sit infans, septima hora discernit: vltra hunc enim numerum, qui aëris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad vitam. Post dies septem, iactat reliquias vmbilici: post bis septem, incipit ad lumen visus eius moueri: in tertio septenario, iam liberè oculos totamq; faciem vertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium, sedet sine casus timore: post tertium septenariū, sonus eius in verba prorumpit: post quartum septenarium, stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensium incipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur alij ad cibum solidum aptiores, absoluiturq; integritas loquendi: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt, fitq; generationis initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo in longum, ostenditq; flores, & lanugines, fitq; genitura pollens atq; robusta. Vsque ad quartum septenarium, crescit homo in latum, & consummantur incrementa staturæ. In quinto, omne virium, & roboris completur augmentum. Sextus verò annorum septenarius, vires seruat collectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfectamq; reddit hominū ætatē. Cum verò ad decadas septenas peruenitur, vbi septenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communem viuendi habet dicente Phopheta: Dies annorū nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescēdi modus, est septē pedū. Septē quoq; sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in superficiem, scilicet medulla, os, neruus, vena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quæ à Græcis nigra membra vocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pedesq; & pudendum. De spiritu quoq;, & cibo constat, quòd sine hausti spiritus vltra horas septem vita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non viuunt. Venæ quoque & arteriæ (vt tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici criticos, hoc est, iudiciarios vocant. Ex septenis quoq; portionibus creat Deus animum, vt testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoque septenario recipit corpus. Ad septimum vsque gradum omnis vocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum vocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente

te cum tono, diapente cum ſemitonio, & diapaſon. Eſtque in cœleſtibus potentia ſeptenarij potentiſſima: nam cum ſint quatuor cœli cardines diametraliter ſeſe contuentes, qui quidē aſpectus pleniſſimus, & potētiſſimus habetur, ſeptenario numero cōſtat: fit ſiquidem à ſeptimo ſigno, crucemq; conſtituit, figuram omnium potentiſſimam, de qua ſuo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, ſeptenarium magnam habere in cruce communionem. Simili ratione & numero diſtant ſolſtitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æſtiuali, quæ omnia ſeptenis ſignis fiunt. Septem præterea in cœlo ſunt circuli, iuxta axis longitudinem: ſeptem circa polum arcticum triones, maiores minoresque. Item ſeptem Vergiliæ, quas Pleiades vocant: ſeptem quoque planetæ, ſecundùm illos quoq; ſeptem dies conſtituentes hebdomadam. Luna quoq; planetarum, ſeptima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obſeruat, motumq; eius, ac lumen hic numerus diſpenſat: nam in viginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, ſeptenarius ſeptem ſuis terminis, ab vno videlicet vſq; ad ſeptem, quantum ſinguli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitq; quatuor ſeptenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinē atq; latitudinem emetiendo remetiendoq; circum perq; diſcurrit: ſimilibusq; dierum ſeptenarijs lumen ſuum ſempiterna lege variando diſpenſat. Primo enim ſeptenario vſq; ad medietatem tanquam diuiſi orbis, creſcit: ſecundo ſeptenario orbem totum lumine complet: tertio decreſcēdo, rurſus in orbem contrahitur diuiſum: poſt quartum verò ſeptenarium vltima luminis ſui diminutione renouatur; eiſdemq; ſeptenarijs maris incrementa decremētaq; diſponit. nam primo ac initio creſcentis ludæ ſeptenario, minuitur pauliſper: ſecundo, gradatim augetur: tertius quoq; ſeptenarius fit ſimilis primo, & quartus eadem facit quæ ſecundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus aſcendendo ſeptimus eſt planetarum, qui requiem innuit, cui ſeptimus dies adſcribitur, qui millenarium ſeptimum indicat, quo (teſte Ioanne) captiuato dracone, malorū ſuggeſtore diabolo, quieſcent mortales, tranquillam vitam degentes. Septenariū præterea Pythagorici numerum virginitatis appellant: quia primus eſt qui neq; generatur, neq; generat. neq; enim poteſt in duas partes diuidi æquales: itaq; vt gignatur ex aliquo numero repetito, nec vllū ex ſe etiam numerum parit duplicatus, qui intra denarij limites coarctetur, quem primū limitē conſtat eſſe numerorum: & iccirco ſeptenarium Palladi ſacrum

fece

fecêre. Habet & in religione potentiſſima ſuæ venerationis indicia, & vocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur ſeptenare, quaſi per ſeptem obteſtari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, ſtatuit ſeptem agnas in teſtimonium. Dicitur quoque numerus beatitudinis & requiei. vnde illud:

——— O *terq; quaterq; beati.*

Scilicet in anima, & in corpore. Septimo quoque die creator ab opificio quieuit, quamobrē hæc dies apud Moſen ſabbathum appellatur, hoc eſt, dies quietis. hinc ſeptimo die Chriſtus in ſepulchro quieuit. Habet quoque hic numerus cum cruce, vt ſuperius demõſtratum eſt, & cum Chriſto magnam communionem. In Chriſto enim omnis noſtra beatitudo, quies & felicitas: eſtq; præterea à purificationibus aptiſſimus. Vnde Apuleius: Meque, ait, protinus purificandi ſtudio marino lauacro trado, ſepties ſubmerſo fluctibus capite. Et leproſus quoq; mundandus in lege, ſepties aſpergebatur paſſeris ſanguine: & Helizæus propheta, vt ſcriptum habetur Regum lib. 4. ait leproſo: Vade & laua te ſeptiès in Iordane, & recipiet ſanitatē caro tua, & mundaberis. Et ſequitur paulò pòſt: Et lauit ſe ſepties in Iordane, iuxta ſermonem prophetæ, & mundatus eſt. Eſtque numerus pœnitentiæ & remiſſionis. Hinc ſtatuta ſeptennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta ſapientis ſententiam dicentis: Et ſuper peccatorem ſeptuplum. Septimo quoque anno fiebant remiſſiones, & poſt quadratum ſeptenarium dabatur plena remiſſio, vt in Leuitico legitur. Septē petitionibus cõſummauit Chriſtus orationem expiationis noſtræ: hinc & libertatis numerus nuncupatur, quia ſeptimo anno ſeruus Hebræus libertatem ſibi vendicabat. Eſtq; diuinis laudibus accommodatiſſimus. Vnde ait Propheta: Septies in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Dicitur etiã numerus vltionis, ſicut dicit ſcriptura: Septuplum vltio dabitur de Cain. & Pſalmiſta ait: Redde vicinis noſtris ſeptuplũ in ſinu eorum. Hinc ſeptem nequitiæ apud Salomonem, & ſeptem ſpiritus nequiores aſſumpti leguntur in Euangelio. Significat etiam præſentis circuli tempus, quod ſeptem dierum circulo peragitur: eſtque ſpiritui ſancto ſacer, quem ſeptuplum iuxta eius dona propheta Eſaias deſcribit, videlicet ſpiritum ſapientiæ & intellectus, ſpiritum conſilij & fortitudinis, ſpiritum ſcientiæ & pietatis, & ſpiritum timoris Domini, quos apud Zachariam legimus ſeptem oculos Dei. Septem quoq; ſunt angeli ſpiritus adſtãtes ante faciem Dei, vt legitur apud Tobiam, & in Apocalypſi, ſeptem lampades ardebant ante thronum Dei, & ſeptem

ptem candelabra aurea, & in medio eorum ſimilis filio hominis, & habebat in dextra ſua ſtellas ſeptem. Item ſpiritus ſeptem erant in conſpectu throni Dei, & ſeptem angeli adſtabant in conſpectu Dei, & datæ ſunt illis ſeptem tubæ. Vidit quoq; agnum habentem ſeptem cornua, & ſeptem oculos, & vidit librum obſignatum ſeptem ſigillis, & cùm apertum fuiſſet ſeptimum ſigillum, factum eſt ſilentium in cœlo. Ex ſupradictis omnibus apparet, ſeptenarium inter cæteros numeros meritò dici omnis efficaciæ pleniſſimum. Habet præterea ſeptenarius magnam cum duodenario cõformitatem: nam ſicut tria & quatuor ſeptem conſtituunt: ſic ter quatuor duodecim reddunt, qui ſunt numeri cœleſtium planetarum, & ſignorum, ex eadem radice reſultãtes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum eſt in ſacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obſeruantia, magnaq; & multiplicia eius myſteria, quorum multa è ſacris eloquiis repetentes hîc adnumerare decreuimus: quibus facilè cõſtabit, ſeptenarium plenitudinem quandam ſacrorum myſteriorum ſignificare. Legimus enim in Geneſi, ſeptimum diem quietis Domini, ſeptimum ab Adam Enoch, virum ſanctum & pium, & alium etiam ab Adam ſeptimum virum nequam, & digamum nomine Lamech, item ſeptima generatione abolitum peccatũ Cain, ſicut ſcriptum eſt: Septuplum punietur Cain, & ſeptem vindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magiſter hiſtoriæ ſeptem colligit fuiſſe peccata Cain. Item ſeptena & ſeptena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, ſimiliter & de volatilibus: deinde poſt ſeptẽ dies pluiſſe Dominum ſuper terram, ſeptimoq; die ruptos omnes fontes abyſſi, & inundaſſe aquas ſuper terram. Item ſeptem agnas Abraham dedit Abimelech: & ſeptem annis ſeruiuit Iacob pro Lia, & aliis ſeptem pro Rachel: & ſeptem diebus populus Iſraël luxit mortem Iacob. Præterea ſeptem boues, & ſeptem ſpicas, ſeptem annos fertilitatis, & ſeptem ſterilitatis legimus ibidem. In Exodo verò, ſeptimo die præcipitur ſabbathum ſabbathorum, requies ſancta Domino: quia ſeptimo die ab opere quieuit Dominus. Item ſeptimo die ceſſauit orare Moſes. Septimo die erit ſolennitas Domini, ſeptimo anno liber egredietur ſeruus, ſeptem diebus bos & ouis ſit cum matre ſua: ſeptimo anno dimittetur quieſcere terra ſeminata ſex annis: ſeptimus dies erit ſanctum ſabbathum; & requies: ſeptimus dies quia ſabbathi eſt, vocabitur ſanctus. In Leuitico etiam ſeptimus dies erit celebrior, & ſanctior, & ſeptimi mẽſis primus dies erit ſabbathum memoriale. Septem

diebus

diebus offerentur holocausta Domino, septem diebus celebrabuntur feriæ Domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Septimo mẽse festa celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis septem diebus: septies asperget coram Domino qui tinxerit digitum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepra: septem diebus lauabitur aquis viuentibus, qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine vituli: septies percutiam vos propter peccatum. In Deuteronomio septem populi terram promissionis habebant. Legitur & septimus annus remissionis, & septem lucernæ candelabrorum in australi parte erectæ. Et in Numeris leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israël, & quòd septem diebus vescebantur azymis, & quòd septem agnis & hirco expiabatur peccatum: & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies venerabilis & sanctus, & septimus mensis Scenopegię, & septẽ vitulos offerebat die septimo, & septem aras erexit Balaam, septem diebus Maria soror Aaron leprosa egreditur extra castra, septem diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibant ciuitates, & septem buccinæ portabantur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septem annis Abessa regnauit in Israël, septem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die exposuit vxori problema, septem funibus neruiceis ligatus est, & septẽ crinibus capitis sui, septem annis oppressi sunt filij Israël per regẽ Madian. Et in libris Regum septem vicibus, & septima vice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filij Israël dirigebant acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum comminata est fames Dauid propter peccatum numerationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Helizæum, & septem viri crucifixi sunt simul in diebus messis primę: septem lotionibus mundatur Naaman per Helisæum, septimo mense occisus est Golias. Et in Paralipomenis legitur, quòd septimo mense completus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem viri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem septem vicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in lacu, & septima die venit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimuntur septem filij Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septem hebdomadas annorum, se-

ptem

ptem consiliarios Artaxerxis:&ibidem,septimo mense clanges buccina:septimus mensis scenopegiæ sub Esdra erat, dū filij Israël erant in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis, septies in die laudem dicit Dauid:septuplum probatur argentum,septuplum reddit vicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait, septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem viros loquentes sententias,septem quæ odit & detestatur Dominus:septē nequitiæ in corde inimici, septem circunspectores, septem oculi insipientes. Numerat Esaias septem dona Spiritus sancti,&septem mulieres virum vnum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ:& septē filios peperit mater quæ infirmata est, & defecit anima eius. In Ezechiele,septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri,& septem oculi discurrētes in vniuersam terram, & septem oculi super vnū lapidem, & septimi diei ieiunium vertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam verò & in Euangeliis leguntur septē beatitudines,septē virtutes,quibus septem vitia opponūtur, septem petitiones orationis Dominicæ,septem verba Christi in cruce,septē verba B. Marię virginis,septem panes per Dñm distributi,septem sportæ fragmentorum,septem fratres vxorem vnā habentes,septē discipuli Dñi piscantes,septē hydriæ in Cana Galileæ,septem iræ,quas Dominus hypocritis comminatur,septem dæmonia electa de muliere peccatrice,&septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In Epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus virtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septē discipuli electi per Apostolos. In Apocalypsi quoq; multa sunt huius numeri mysteria:ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in cōspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla,septem signacula,septem cornua,septem oculi,septem spiritus Dei,septem angeli cum septem tubis,septē cornua draconis, septem capita draconis, quæ septem habebant diademata:item septem plagæ, & septem phialæ, quas habet vnus de septem angelis, septem capita bestiæ coccineæ,septem montes,& septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt voces suas. Multas præterea vires habet hic numerus, cùm in naturalibus, tum in sacris, & cæremoniis,tum etiam in aliis:itaque huc referantur septem

dies,

dies, ſeptem Planetæ, ſeptem Pleiades, ſeptem ætates mundi, ſeptem mutationes hominis, ſeptem artes liberales, totidemque mechanicę, & ſeptem prohibitę, ſeptem colores, ſeptem metalla, ſeptem foramina in capite hominis, ſeptem paria neruorum, ſeptem montes in vrbe Roma, ſeptem reges Romani, ſeptem bella ciuilia, ſeptem ſapientes tempore Ieremię prophetæ, & ſeptem ſapientes Græciæ. Item ſeptem diebus ardebat Roma ſub Nerone: per ſeptem reges occiſa ſunt decem milia martyrum. Septem fuêre dormientes, ſeptem ſunt Romæ eccleſiæ principales, totidem Gregorius conſtruxit monaſteria, tot ſancta Felicitas peperit filios. Septem conſtituti ſunt electores Imperij, & ſeptem ſunt actus ſolennes in Imperatore coronando, ſeptem teſtes requirunt leges in teſtamento, ſeptem ſunt pœnæ ciuiles. & ſeptem canonicæ. ſepties ſalutat ſacerdos in miſſa, ſeptem ſacramenta, & ſeptem ordines clericorum, & ſeptem annorum puer poteſt ordinari ordine minori, & poteſt obtinere beneficium ſine cura. Septem ſunt Pſalmi pœnitentiales, & ſeptem mandata ſecundę tabulæ, & ſeptem horis Adam & Eua fuerunt in paradiſo, & ſeptem ſunt viri per angelum prænunciati antequam naſcerentur, videlicet Iſmaël, Iſaac, Sampſon, Ieremias, Ioannes Baptiſta, Iacobus frater Domini, & CHRISTVS IESVS. Denique hic numerus & in bono & in malo omnium eſt potentiſſimus. De hoc Linus vetuſtiſſimus poëta cecinit:

Septima cùm venit lux, cuncta abſoluere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonis eſt ſeptima & ipſa.
Eſt etiam rerum cunctarum ſeptima origo,
Septima prima eadem perfecta, & ſeptima ſeptem.
Vnde etiam cœlum ſtellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum vndique fertur.

SCA-

In Archetypo	Ararita	אראריתא			Asser Ehei	אשר אהיה Nomina Dei septem literarum.		
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקיאל Zadkel	כמאל Camael	רפאל Raphael	חאניאל Haniel	מיכאל Michael	גבריאל Gabriel	Septem angeli, qui adstãt ante faciem Dei.
In mundo cœlesti	שבתאי Saturnus	ד ס upiter.	מאדים Mars	שמש Sol	נגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	Septem planetæ.
In mundo elementali	Vpupa Sepiæ Talpa lumbun Onychin⁹	Aquila Delphinus Cerus tannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Serrum Adamas	Olor Vitulus marinus Leo Aurum Carbunculus	Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia argẽ. viuũ Achates	Noctua Aerulus Feles Argẽtum Crystallus	Septem aues planeta. Septem pisces planeta Septem animalia planeta Septem metalla planeta Septem lapides planeta
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris sinistra.	Manus dextra Naris dextra Umbra	Cor Oculus dexter.	Pudendum Naris sinistra.	Manus sinistra Os	Pes sinister Oculus sinister	Septem membra integralia planetis distributa Septem foramina capitis planetis distributa
In mundo infernali,	Gehenna גיחנם	Portæ mortis וצלמות	mortis תום	Puteus interitus בארשהת	Lutũ fecis טיטהי רן	Perditio אבדון	Fouea שאול	Septem habitacula inferorum, quæ describit Rabi Ioseph Castiliensis Cabalista in Horto nucis.

א

De octonario & eius scala. Cap. XI.

OCtonarium verò vocant Pythagorici numerum iustitiæ & plenitudinis: primùm, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, videlicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione contexitur: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iustitiæ sibi nomen inoleuit. Alterum verò, videlicet plenitudinis, nomen accepit, propter corporeæ soliditatis contextum, primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurãtis, sicubi diuinam iustitiam obtestari vellet, quorum nomina hæc: Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes, & Nox. Octo quoque sunt duntaxat cœlorum visibiles sphæræ, corporalisque naturæ proprietas per illum nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus est. Estq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circumcisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiam erant in vetere lege ornamenta sacerdotis, videlicet, fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem, & mundi consummationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis. tot namque animæ in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuio aquarum. Iam quoq; & octo fuerunt filij Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohannis pater, octauo die recepit loquelam. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucem editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, vt solæ Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtusque vitales edant, cũm vbique ferè gentium omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto versentur in periculo,

SCA-

SCALA OCTONARII.

Nomina Dei octo literatum.	Eloha Vedaath אלוה ודעת			Tetragrammaton Vedaath יהוה ודעת					In archetypo
Octo beatorum præmia.	Hæreditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio Dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili
Octo cœli visibiles	Cœlum stellatum	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlum Solis	Cœlum Veneris	Cœlum Mercurij	Cœlum Lunæ	In mundo cœlesti
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Humiditas aeris	Caliditas ignis	Caliditas aeris	Humiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elementali
Octo beatorum gaudia	Pacifici	Esurientes & sitientes iustitiam.	Mites	Persecuti propter iustitiam	Mundi corde	Misericordes	Pauperes spiritu.	Lugentes	In minore mundo
Octo damnatorum præmia.	Carcer	Mors	Iudicium	Ira Dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali.

De nouenario & eius scala. CAP. XII

NOuenarius numerus Musis sacer, cœlestium sphærarum diuinorumq; spirituum ordini adiumento: hinc nouem sunt sphæræ mobiles, & secundùm illas nouem sunt Musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem Musæ nouem sphæris nouem sunt accommodatæ, ita vt prima referat supremam, quam vocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundùm scriptum ordinem, vsque ad vltimam, quæ referat sphæram Lunæ, ita scilicet: Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoq; sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, saphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipuè obseruatus est, vt quando leges condendæ, aut responsa danda, aut sæuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum ætatibus non secùs, atque septenarios, quos climactericos vocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quòd ad denarij non pertingat perfectionem, sed vnitate minor, citra illum deficiat, sicut super Euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus. Nec vacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli.

SCA-

SCALA NOVENARII.

Nomina Dei nouem literarum	Tetragrammaton Sabaoth. יהוה צבאות			Tetragrammaton Zidkenu. יהוה צדקנו		Elohim Gibor. אלהים גיבר			In archetypo
Nouem chori angelorum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	In mundo intelligibili
Nouem angeli præsidentes cœlis	Metatron	Ophaniel	Zaphkiel	Zadkiel	Camael	Raphael	Haniel	Michael	Gabriel	
Nouem sphæræ mobiles	Primum mobile	Cœlum stellatũ	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	In mundo cœlesti
Nouem lapides repræsentantes nouem choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementali
Nouem sensus cùm extimi tum intimi	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sensus cõmunis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mundo
Nouem ordines cacodæmonum	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores.	Aereæ potestates	Furiæ seminatrices malorum.	Crimina tores siue exploratores	Tẽtatores siue insidiatores	In mundo infernali.

De decade, & eius scala.

Cap. XIII.

Decenarius, hîc dicitur omnis numerus, siue vniuersus, atque numerus completus, denotans plenum curriculum vitæ: ab eo enim vltrà non numeratur, nisi per replicationem: vniuersosque numeros vel intra se implicat, vel per se suosque explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur. Hinc veteres, ceremonias denarias appellauêre, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris Isidis initiari vellet, decem dierum ieiunium indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso, inquiens: Illud planè cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam voluptatem coërcerem, & neque vllum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, menstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, vegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem quoque simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem quoque artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in psalterio, decem instrumenta musica, quibus canebantur Psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Baracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius felicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantùm, atque contemplationes. Decem quoque sunt cantores Psalmorum, videlicet Adam, Abraham, Melchisedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filij Choræ. Decem quoque præcepta legis. Et decimo die post ascensionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic denique est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, vicit in certamine, & oriente Lucifero benedictus est, & vocatum est nomen eius Israël. In hoc numero Iosue vicit triginta vnum reges, & Dauid vicit Goliam, & Philistæos, & Daniel pericula euasit leonum. Hic numerus sicut vnitas etiam circularis est, quia coaceruatus in vnitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est, & complementum,

& prin-

& principium decadum. Sicut denarius refluit in vnitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id, à quo habet principium sui influxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua fluxit: mens à Deo facta, ad eundem reuertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilū ex quo creata est, nec nisi diuino verbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, vt inquit Proclus, à Deo incipientia, & in ipsum desinentia. Deus quoq; ipsa prima monas, priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium videlicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa vocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa vlterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à Deo propria exigūtur, simul cum primitiis, vt rerum primordia, velut principium numerorum, & deci ma quæq; tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

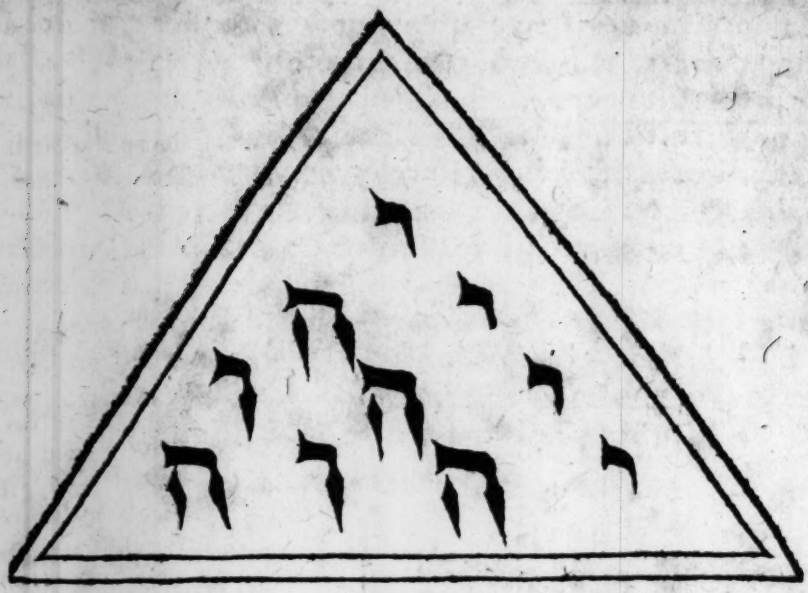
SCALA

In Archetypo.	יהוהיה וי הי Nomen quadriliterum collectum decem literarum.			יוד האואי הא Nomen quadriliterũ extensum decem literarum.		
	אהיה Ebeie	יחוח Iod tetra grammmaton	אלהים יחוח Tetrag. Elohim	אל El	גיבר אדחים Elohim Gibor	אלרה Eloha
	כתר Keth	הכמח Hochma	בינח Binah	חסר Hæsed	גבודח Geburah	תפארת Tipheareth
In mundo intelligibili.	Seraphim Haioth haKados Metatron	Cherubim Ophanim Iophiel	Throni Aralim Zalhkie	Dominatiões Hasmalim ZadKiel	Potestates Seraphim Camael	Virtutes Malachim Raphael
In mundo cœlesti.	Reschit hagallalim Primũ mobile	Masloch Sphæra zodiaci	Sabbathai Sphæra Saturni	Zedech Sphæra Iouis	Madim Sphæra Martis	Schemes Sphæra Solis.
In mundo elemẽtali	Columba.	Pardus	Draco	Aquila	Equus,	Leo
In minori mundo	Spiritus	Cerebrum	Splen	Hepar	Fel	Cor
In mundo infernali.	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerũ	Præstigiatores	Aereæ potestates

DENARII.

	אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth			Nomina dei decē literarum
צבאות יהוה Tetragrammaton Sabaoth	צבאות אלהים Elohim Sabaoth	שדי Sadai	אדני Adonai melech	Decem nomina Dei
נצח Nezah	חוד Hod	יסוד Iesod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth
Principatus Elohim	Archangeli	Angeli	Animæ beatæ	Decem ordines beatorum secundum Dionysium.
Haniel	Bne Elohim	Cherubim	Issim	Decem beatorū ordines iuxta traditiones Heb.
Noga	Michael	Gabriel	Anima Messiæ	Decem angeli præsidentes
Sphæra Veneris	Cochab	Leuanah	Holon iesodot	
Homo	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	Sphæra elementorum	Decem sphæræ mundi
Renes	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia sanctitatis ad superos relata.
Furiæ tem natrices malorum	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinseci hominis
	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	Animæ pravæ & damnatæ	Decem damnatorum ordines

SCALA DENARII

De vndenario & duodenario, cum duplici duodenerij ſcala, Cabaliſtica & Orphica. CAP. XIV.

VNdenarius numerus ſicut tranſgreditur denarium, qui legis & præceptorum eſt, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis eſt: ideo numerus peccatorum & pœnitẽtium dicitur. Hinc in tabernaculo iuſſa ſunt fieri vndecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœleſtibus communionem, nec attractũ, nec ſcalam ad ſupera tendẽtem, nec vllum meritum habet, ſed tamẽ aliquando gratuitam gratiam percipit à Deo, ſicut ille qui ad vndecimam horam vocatus fuit in vineam Domini, accepitq; mercedem illorum, qui portauerunt onus diei & æſtus. Duodenarius autem numerus eſt diuinus, & quo cœleſtia motiuntur. eſt enim ſignorum cœleſtium, ſpirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim ſunt in zodiaco ſigna, quibus præſunt duodecim angeli præcipui, ſuffulti irrigationibus magni nominis Dei. Duodecim annis Iupiter curſum ſuum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit: duodecim in humano corpore præcipuæ ſunt iuncturæ ſcilicet in manibus, cubitis, ſpatulis, femore, genibus, & vertebris pedum. Magna inſuper in diuinis myſterijs duodenarij vis eſt. Elegit Deus duodenam familiam Iſrael, illisq; præfecitq; duodecim principes, totidẽ lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore ſacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propoſitionis

&

& totidem lapidibus altare cõſtructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones ſuſtinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores miſſi ad terram promiſſionis, totidem Chriſti apoſtoli duodecim tribubus præfecti. duodecim millia numerantur populi ſignati & electi: duodecim ſtellis cœli regina coronata, & in Euangelio, ex creſcentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præſident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœleſtis Ieruſalem. In inferioribus etiam creſcentia multa hoc numero progrediuntur: ſic lepus & cuniculus fœcundiſſimi, duodecies in anno generant, pariuntq; & camela totidē menſibus fœtum gerit: & pauo duodecim ouа ponit.

SCA-

Nomina dei duodecim literarum			חוא Ipse	נדון Benedictus	הקרש Sanctus				בכבן זדוח חקדש Pater, filius, & spiritus sanctus				In Archetypo
Nomen magnum in duodecim vexilla revolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההיו	זההי	יוההי	הוהי	היהו	היוה	תחרי	
Duodecim ordines beatorum spirituum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Confessores	In mundo intelligibili.
Duodecim angeli præsidentes signis	Malchidiel	Asmodel	Ambriel	Muriel	Verchel	Hamaliel	Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanael	Gabriel	Barchiel	
Duodecim tribus	Dan.	Kuben!	Iehuda	Manasse	Asser	Symeon	Isaschar	Benjamin.	Nephthalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Duodecim prophetæ	Malachias	Aggæus	Zacharias	Amos	Oseas	Micheas	Ionas	Abdias	Sophonias	Naum	Abacuc	Ioel	
Duodecim Apostoli	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas	Bartholomeus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Matthæus	Iacobus minor	

Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mũdo cælesti
Duodecim mẽses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	September	October	Nouẽber	December	Ianuarius	Februarius	
Duodecim plãtæ	Elelipha cos	Pertiste reon or thio's	Peristereon hyptios	Symphytus	Cyclaminus	Calaminthus	Scorpiuros	Artemisia	Anagallis	Lebathus	Dracontea	Aristolochia	In mũdo elementali
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedon	Iaspis	Smaragdus	Berillus	Amethystus	Hyacinthus	Chrysopassius	Chrystallus	Sapphyrus	
Duodecim membra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia.	Anchę	Genua	Crura	Pedes	In minore mũdo
Duodecim gradus damnatorum & dæmoniorum	Pseudotheii	Spiritus mendacis	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores	Aereæ potestates	Furiæ semina trices malor.	Criminatores siue explatores	Tentatores siue insidiatores	Maleficii	Apostatæ	Infideles	In mũdo infernali

SCALA DVODENARII ORPHICA.

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres	Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In mũdo intelligibili
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mũdo cœlesti
Duodecim mẽses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	September	October	Nouember	December	Ianuarius	Februarius	
Duodecim sacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Passer	Anser	Picus	Cornix	Graca	Pauo	Cygnus	
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Ceruus	Porca	Asinus	Lupus	Cerua	Leo	Ouis	Equus	In mũdo elementali.
Duodecim sacræ arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus	Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Pinus	
Duodecim hominis membra signis distributa.	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia	Anchæ	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo

De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & virtutibus. CAP XV.

RELiqui etiam vltra duodenarium numeri multis & varijs effectibus decorati sunt, quorũ virtutes ex origine partibusq; eorum deprehẽdere oportet, quatenus ex simpliciũ aggregatione varia, aut multiplicationis ductu constituũtur: nonnũquam etiam ex diminutione aut supergressione alterius præcedentis præcipuè perfectioris, significata eorum resultant, tum etiam ex seipsis mysteriorum quorundam sacramenta continent. Sic tertius supra decimum numerus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimo tertio nanq; post eius natalem diem, stella duce Magis facta est. Decimus quartus & ipse Christi typum gerit, qui decima quarta Luna primi mẽsis pro nobis immolatus, quo die et filij Israël Phase Domino, hoc est, transitũ celebrare iussi sunt. Hunc numerũ tam sollicitè obseruat Matthæus, vt quo posset illum in generationibus Christi vbique retinere, nõnullas generationes prætermiserit. XV. numerus spiritualium ascensionum symbolum est, ideoq; cãticum graduum in quindecim Psalmis illi adaptatum est: cui etiam XV. anni additi regi Ezechiæ deputant: & decimus quintus dies septimi mensis erat venerabilis & sanctus. XVI. numerum ex quadrato çquilatere, & parente denarij compositum, idcirco Pythagorici numerum felicitatis appellant: ipse etiam veteris Testamẽti prophetas omnes, tum noui Testamenti apostolos & Euãgelistas complectitur. Numerum XVIII. & XX. vtrunq; infaustum interpretantur Theologi. nam in priore seruiuit Israel Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & venditus est Ioseph. Deniq; inter polypoda nullũ est, quod vicenum pedũ numerum excedat. Numerus autem XXII. plenitudinem sapientiæ significat, totidem siquidem sunt Hebraicarũ literarum characteres, totidemq; libris totum vetus Testamẽtum continetur. Numero autẽ vicesimo octauo Lunæ fauor designatur. eius enim motus distans à cursu aliorum siderũ, qua si solitarius vicesimo octauo die completur, quo redit ad idẽ punctum zodiaci vndè proeessit. Hinc & viginti octo mansiones Lunæ, singulari virtute & influentia pollẽtes, in cœlestibus numerantur. Triceſimus numerus multis mysterijs memorabilis est, quo Dominꝰ noster Iesus Christus appreciatus, qui ipse quoq; triceſimo suæ ætatis anno baptizatus est cœpitq; facere miracula, & docere regnum Dei. Ipse etiam Ioãnes Baptista triceſimum annum agebat, cùm incœpisset prędicare in deserto, et prçparare vias Domini. Ioseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incœpit prophetare: & Ioseph triceſimo

XIII. XIIII. XV. XVI. XVIII. XX. XXII. XXVIII. XXX.

simo suo ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit
XXXII. Aegypti principatum. Tricesimum secundum numerum Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ. Pythagorici verò hunc numerum iusticiæ appellant, quia semper diuisibilis in
XL. partes æquales vsque ad vnitatem. Quadragenarium numerum veteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in vtero, quousque corpus organicum perfectum, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partum grauiori morbo conflictari, quousque adaptentur muliebria in partu commota, antequam purificentur : totidem etiam diebus infantes risum continere, morbidos esse, magnoq; discrimine viuere : estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuij tempore pluit Dominus super terram: quadraginta annis filij Israel habitarunt in deserto : quadraginta dies dilata est subuersio Niniuæ. Idemq; numerus sanctorum ieiunijs sacer habitus est, siquidē per quadraginta dies Moses, Helias, & Christus ieiunauerunt. Quadraginta septimanis Christus in vtero virginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem: antequàm offerretur in templo : quadraginta mensibus publicè prædicauit quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro : quadragesimo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse, nostri tradunt
L. theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorum, & seruitutis, libertatisq; significatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno remittebantur debita & reuertebatur vnusquisq; in possessionem suam. Hinc per Iubilæi annum, atq; per pœnitentiæ Psalmum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentum ostendit. Lex quoque, & spiritus sanctus in eodem declarantur: nam quinquagesimo die post exitum Israël de Aegypto, lex data est Mosi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionem descendit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion : vnde dicitur & nu-
LX. merus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & sexagesimus numerus Aegyptijs sacer : nam crocodilo proprius, vt qui sexagenis diebus ouum sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat, tot annos præterea dicatur viuere, & dentes eodem numero habere : deniq; totidem diebus in secessu quiescere

te quotānis ſine cibo. Habet & ſeptuagenarius numerus ſua myſteria. nam totidem annis ignis ſacrificij in Babilonica captiuitate ſub aqua latens vixerat: totidem annos prædixerat Ieremias templi deſtructionē: totidem annos durauit captiuitas Babilonica: totidem annis cōplebatur deſolatio Ieruſalem. Item ſeptuaginta palmæ erant in loco vbi caſtrametati ſunt filij Iſrael: ſeptuaginta animabus deſcenderunt patres in Aegyptum: ſeptuaginta reges amputatis manuum & pedum ſummitatibus, colligebant cibū ſub menſa Adonibeſech: ſeptuaginta filij egreſſi ſunt de femore Ioas: ſeptuaginta viri omnes filij Ieroboal: ſeptuaginta pondera argenti dabātur Abimelech: totidē viros occidit Abimelech ſuper vno lapide. Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui aſcendebāt ſuper ſeptuaginta pullos aſinarum. Septuaginta milia virorū erant Salomoni, qui onera portabāt. Septuaginta filij Achab regis in Samaria decapitati ſunt. Septuaginta iuxta Pſalmiſtam ſunt anni annorū ętatis noſtræ, Septuageſies ſepties iudicatū eſt de Lamech: ſeptuageſies ſepties peccata donātur delinquenti. Eſt & numerus ſecundus ſupra ſeptuageſimum totidem linguarum ſermonibus, totidem Synagogę ſeniori- LXXII.
bus, totidem veteris Teſtamēti interpretib. totidem Chriſti diſcipulis inſignis: habetq; cum duodenario magnam cōmunionē: hinc in cœleſtibus quouis ſigno in ſex partes diuiſo, reſultant ſeptuaginta duo quinarii, quibus præſident totidē angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinarius vni præeſt idiomati, tanta efficacia, vt inde Aſtrologi & Phyſionomi cognoſcere queant, cuius idiomatis quiſq; fuerit oriūdus: reſpondent iſtis etiam totidem parentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum et pedū habentur tres: qui cum principalibus duodecim ſuperius in duodenario numeratis, conſtituunt ſeptuaginta duos. Cētenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de ſiniſtra C.
tranſit ad dexteram, ſacratus inuenitur: tum quia ex denario in ſeipſum ducto gignitur, completā deſignat perfectionem. Cōplementum verò omnium numerorū millenarius eſt, qui
eſt cubus denarij, ſignificans cō ſummatam & abſolutā per- M.
fectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maximè celebrati, & ab Ariſtotele in ſuis Politicis nō improbati, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portēduntur: hi ſunt duodenarij quadratus, & eiuſdem cubus, videlicet quadrageſimus quartus ſupra centenarium, & ſeptingenteſimus viceſimus octauus ſupra millenariū, qui numerus fatalis eſt: ad quem cùm ciuitas quæuis ſiue reſpublica peruenerit, cōpleto cubo poſtea declinabit: in quadratis tamen mutationē

subit,sed in melius,si prudenti disciplina regatur : nec fato tunc,sed imprudentia collabi poterit. atq; hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

De numerorum notis,in certis gesticulationibus constitutis Cap XVI.

LEgi sæpissimè in magicis libris, eorundemq; operibus & experimentis mirabiles quasdam,& quales mihi videbãtur,ridiculas gesticulationes , & putabam illa esse occulta quædam dæmonum pacta,propter quod respuebam,& proieci ea:sed postquam rem profundius examinaui,tunc primũ intellexi,in illis magicis gesticulationibus,non dæmonũ fœdera,sed numerorum delitescere rationem, qua veteres per manuum & digitorum varios inflexus & reflexus numeros repręsentabant:quorũ gesticulatione magi,ineffabiliũ virtutũ vocabula,sono ignota,numeris varia,iugatis alternatisq; digitis tacitè inclamant , veneranturq; sacro silentio mundi præsules deos. Eius ritus meminit etiã Martianus de Arithmetica,inquiens:Digiti verò virginis recursantes,& quędam incomprehẽsæ mobilitatis scaturigine vermiculati,quæ mox ingressa,septingentos decẽ& septem numeros complicatis digitis,Iouem salutabunda surrexit.Tum Philosophia,vt Tritonidẽ propter adstabat,quid numero tali Arithmetica intulisset,exquirit. Cui Pallas:Proprio,inquit,Iouẽ nomine salutauit. Vt ergo hæc melius intelligantur, placuit illa ex traditione Bedę hic subiungere.inquit itaque:Cùm dicis vnũ,minimum in læua digitum inflectens,in medium palmæ locum figes: cũ dicis duo,secundum à minimo inflexum ibidẽ impones:cùm dicis tria,tertiũ similiter inflectes:cùm dicis quatuor,itidem minimum leuabis: cùm dicis quinq; secundũ à minimo similiter eriges : cùm dicis sex,tertium nihilominus leuabis,eo solo qui medicus appellatur.in mediũ palmę fixo: cùm dicis septẽ minimum solùm supra palmæ radicem , cæteris interim leuatis,impones:iuxta quẽ cùm dicis octo,medicum:cùm dicis nouem,medicum è regione compones:cũ dicis decem,vnguem indicis in mediofiges articulo pollicis: cùm dicis viginti,summitatẽ medij digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes:cùm dicis triginta,vngues indicis & pollicis blando coniunges amplexu:cùm dicis quadraginta, interiora pollicis lateri vel dorso indicis superduces , ambobus dũtaxat erectis:cũ dicis quinquaginta,pollicẽ exteriore articulo instar Græcæ literæ gamma curuatim ad palmã inclinabis:cùm dicis sexaginta,pollicem vt suprà curuatim indice circumflexo diligenter à fronte prę cinges:cùm dicis septua-

ptuaginta, indicem vt suprà circumflexum, pollice in longũ tenso implebis, vngue illius duntaxat erecto trans mediũ indicis articulum: cùm dicis octoginta, indicẽ vt supra circumflexum, pollice in lõgũ extenso implebis, vngue videlicet illius in medium indicis articulum fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi vnguem radici pollicis erecti configes: Hactenus in læua. Centum verò in dextra, quomodo in læua decẽ facies: ducenta in dextra, quomodo viginti in læua, sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in iæua, &c. vsque ad nouem milia. Porrò decem milia cùm dicis, lęuã in medio pectoris supinã appones, digitis tantũ in cœlum erectis: viginti milia cùm dicis, eandem pectori expãsam latè superpones: triginta milia cùm dicis, eadẽ prona, sed erecta, pollicẽ cartilagini medij pectoris immittes: quadraginta milia cũ dicis, eãdem in vmblico erectam supinabis: quinquaginta milia cùm dicis, eiusdẽ pronæ, sed erecto pollicẽ vmbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur lęuũ desuper cõprehẽdes: septuaginta milia cùm dicis, eandem supinam, femori superimpones: octoginta milia cùm dicis, eãdem pronã femori superpones, nonaginta milia cùm dicis, eadẽ lumbos comprehendes, pollice ad ima verso. At verò cẽtum milia, ducenta milia, & cætera vsq; ad nonaginta milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autẽ centena milia cùm dicis, ambabus sibi manibus consertis, in vicẽ digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hactenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam dẽ S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

De varijs numerorum notis apud Romanos obseruatis. CAP. XVII.

NVmerorum notæ apud varias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illis sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in vsu sunt, sic videlicet:

Vnum. Quinque. Decem. Quinquaginta.
I. V. X. L.

Centum. Ducenta. Quingenta
C. ↀ. CC: D.

Mille. Quinque milia.
M.S. I. CXↃ. IↃↃ. ICC. V.

Decem milia.
ƧCIↃↃ. CMↃ. ↃMC. IMI. X.

Quinquaginta milia.
IↃↃↃ. DↃↃ. L.

Centum milia.

CCCIↃↃↃ. CM. C.

Ducenta milia. Quingenta milia.

ↁ. CC. DM. ϕↃ D.

Mille milia.

CMↃ. CϕↃ. MS.

Sunt aliæ numerorum notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores vsitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1.2.3.4.5.6.7.8.9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata hac scilicet figura, ⊙. quæ licet numerum nullum significet, alios tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodū hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per virgulam, quæ lineam tranuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quę lineam contingat, non autem secet, vnitatē verò per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo videre licet: † significat decem: ⊤, significat decem & quinq;: ♄, significat sexdecim: ♄I, decem & septem, orbiculus verò denotat centum, sic scilicet, o, seorsum positus: coniūctus verò, totidem quot numeris apponitur cētenarios indicat, vt sic, oo, vel sic, IIo, ducenta: sic ooo, vel sic, IIIo, trecenta ⊢, quingenta, ⊔, decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conspiciuntur.

De notis Græcorum. Cap. XVIII.

NOtis nnmerorum vtuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis: primo singulis elemētis, secundum alphabeti seriem loci sui numerū significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, vt hic videre licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	B	Γ	Δ	E	Z	H	Θ	I	K	Λ	M	N
14	15	16	17	18	19	22	21	22	23	24		
Ξ	O	Π	P	Σ	T	Y	Φ	X	Ψ	Ω		

Et sic est primus ordo numerorum apud Græcos. Secūdariò diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarū prima incipiens ab Alpha, vnitatū est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à Rho, est cētenariorum: & hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorū imitationem institutus est. Quia verò alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras ad fingere, & literis intercalare: quibus videlicet sextū, nonage

simum

simum, & noningentesimum numeros explicarent, vt in sequentibus liquet.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	ϛ	Ζ	Θ	Η
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	ϟ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϡ

Quòd si alicui harum literarum subsignetur virgula toni acuti, tunc totidem millenarios significat, vt in his exemplis:

1000.	10000.	100000.
,Α	,Ι	,Ρ

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci vtũtur, videlicit I, pro vnitate: π ΙΙ pro quinario, quia caput est dictionis πέντε, hoc est, quinq;: Δ Δ pro denario, à Δέκα Ε Η pro centenario, ab ἑκατὸν Χ Χ pro millenario, à voce Χίλια: Μ Iyl decem milibus, à Μύρια. Ex quibus sex literis suo modo vsq; ad quatuor numero iunctis, vel alijs adiunctis, cæteros numeros formant, præter π, quę nō multiplicatur, nec sibi iũgitur, sed semper aliorum quinarios significat, vt in sequentib. exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	π	πΙ	πΙΙ	πΙΙΙ	πΙΙΙΙ
30	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	Δπ	ΔπΙ	ΔΔ	ΔΔΙ

50	60	100	200	500
⟨Δ⟩	⟨Δ⟩Δ	Η	ΗΗ	⟨Η⟩

1000.	5000.	10000.	50000.
Χ	⟨Χ⟩	Μ	⟨Μ⟩

De notis Hebræorum, & Chaldeorum, & quibusdam alijs Magorum notis. CAP. XIX.

HEbræorum etiam literæ numerorum notas habent, sed hõgè excellentius, quàm vlla aliarum linguarum, cũ maxima lateant in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quam Notariacon vocant. Sunt autem Hebræorum literæ numero viginti duæ principales, quarum quinq; alias quasdã diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur, quas idcirco quinq; finales vocant: quæ superioribus additæ, viginti septẽ constituunt: quæ deinde in tres gradus partitiæ, quæ in primo gradu sunt, vnitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ verò in tertio gradu sunt, cẽtenarios significant: quæ libet autem illarum, si grandi de-

gatur charactere, totidem significat millenarios, vt hic;

3000 2000 1000

א ב ג

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9 8 7 6 5 4 3 2 1
ט ח ז ו ה ד ג ב א
90 80 70 60 50 40 30 20 10
צ פ ע ס נ מ ל כ י
900 800 700 600 500 400 300 200 100
ץ ת ש ר ק ם ן ת ת

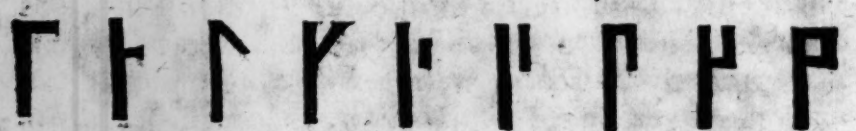
Sūt tamē qui finalib. literis nō vtūtur, sed pro illis sic scribūt:

1000 900 800 700 600 500
קת רת שת תת תקת

Et existis in similibus figuris earū combinatione & cōpositione reliquos omnes cōpositos numeros describūt, vt vndecim, duodecim, centū & decē, cētū & vndecim, addēdo denario quæ vnitatū sunt: similiter et reliquis suo modo. Tamē decimū quintū numerū, nō per decē & quinq;, sed per nouē & sex scribunt, sic scilicet: טו, idq; ob reuerentiā diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad ,pphana aliquādo abvti contingat. Habentq; & Aegyptij, & Aethiopes, & Chaldæi, & Arabes suas numerorū notas, quæ et ipsæ sæpissimē inter magicos characteres occurrūt: has igitur qui nosse velit, apud harū literarū peritos requirat. Chaldęi nāque alphabeti sui literis numeros, Hebręorū more signāt: horum alphabetū in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorū notas, quas huc etiā subiungere decreui: erant autem in vtroq; volumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Istis autem notis in sinistrum latus conuersis, constituuntur denarij, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rurſuſq; notis illis deorſum conuerſis, in dextro latere, centenarios: in ſiniſtro, millenarios dabunt, ita videlicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000

Atque ex harum notarum compoſitione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compoſiti numeri elegantiſſimè exeunt, ſicut hoc in paucis facilè deprehendi poteſt.

1510. 1511. 1471. 1486. 3421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compoſitis procedendum eſt: atq; hæc de notis numerorum hactenus ſatis ſint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eoſdem. CAP. XX.

TRadunt Pythagorici, adſentiunt Ariſtoteles & Ptolemęus ipſa literarum elementa certos quoſdam, diuinoſq; poſſidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in ſummam collectos, de rebus occultis futuriſque eliciamus ſententiam. Vnde hanc diuinationis ſpeciem Arithmantiam vocant, quia videlicet per numeros fit, ſicut de illa meminit Terentianus in his verſibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc vt numeris pluribus, illa ſint minutis,
Quandoq; ſubibunt dubia pericla pugnæ:
Maior numerus qua ſteterit, fauere palmam:
Præſagia læti minima patere ſumma.
Sic & Patroclum Hectorea manu periſſe.
Sic Hectora tradunt cecidiſſe mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagorę inuentis datum, impoſitiuorum nominum imparem vocalium numerum, clauditates oculorumúe orbitatem, ac ſimiles caſus, ſi ſint dextris adſignatæ partibus, parem verò numerum læuis: docuitque Alexandri-

nus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia dominatricesque stellas inuenire poterimus, quisque inter virum & vxorem prior moriturus sit, aut superuicturus, cęterorumque operum nostrorum prosperos infelicesve euentus, eiusque traditiones hîc subiungere libuit, etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso alphabeto in tres classes, quarum prima est vnitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum: cumque in Romano alphabeto ad complementum viginti septem characterum desint quatuor, illorum locum supplent I & V consonantes simplices, vt in Iohannes, & Valentinianus nominibus: deinde hi & hu consonantes aspiratæ, vt in Hieronymus, & Huilhelmus, licèt Germani pro hu aspirato, duplici w vtantur, Itali verò & Galli in suo vulgari g cum v coniunctum loco eius ponunt, sic scribentes, VVilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
10	20	30	40	50	60	70	80	90
K	L	M	N	O	P	Q	R	S
100	200	300	400	500	600	700	800	900
T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV

Quòd si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomen suum, & vtriusque parentis sui per singulas literas secundùm numerum suprascriptum, collectamque totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit vnitas, aut quaternarius, vterque Solem indicat: si verò binarius, aut septenarius, vterq; signat Lunam. Cæterùm ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ, & patris sui, & summam totam collectam diuide per duodenarium: si restabit vnitas, Leonem notat: si Iunonia dias, Aquarium: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quinarius, Cancrum: si Venereus senarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpium: si denarius, Virginem: si vndenarius, Pisces: si Phœbęus duodenarius, Geminos repræsentabunt. & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cùm testibus Pythagoricis phi-

philoſophis,& Hebræorum Cabaliſtis,in illis numeris lateāt occulta aliqua myſteria,à paucis intellecta: omnia enim numero,menſura,pondere, creauit altiſſimus, à quibus & literarum,& nominum veritas originem ducit,quę non caſu,ſed certa(licèt nobis ignota)ratione inſtituta ſunt. Hinc Ioannes in Apocalypſi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtiæ, qui eſt numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus,quę diſſonãs diſcrepantia nationum, ac diuerſi gentium ritus,pro locorum cauſis,cultibuſq;, hominibus impoſuerunt,ſed quæ naſcenti cuilibet ab ipſo cœlo ſiderea compaginatione inſpirata ſunt,quæque ex cuiuſq; geneſi elicere Hebræorum Mecubales,atq; Aegyptiorum ſapientes docuerunt.

Qui numeri quibus dijs ſacri ſunt,& qui quibus elementis adſcripti. CAP. XXI.

IAM verò etiam & elementis & cœleſtium numinibus ſacratos numeros Pythagorici dedicârunt: nam aëri octonarium:igni,tetractyn:terræ,ſenarium:aquæ duodenarium aſſignârunt.Præterea competit vnitas Soli, qui vnicus ſtellarum rex eſt,in quo poſuit Deus tabernaculum ſuum: hanc etiam Iouis eſſe,idealis illius,intellectualiſque ſpeciei vis cauſatiua teſtatur, qui idem caput & pater eſt deorum, ſicut monas principium & parens numerorum. Dualitas verò datur Lunæ, quæ ſecundum luminare eſt, & animam mundi figurat, vocaturque Iuno, quòd inter eam & monadem prima coniunctio eſt,conſortiumque conſimile. Datur & Saturno & Marti,duabus apud aſtrologos infortunis.Sic ternarius competit Ioui,& Soli & Veneri,tribus videlicet fortunis,& deputatur Veſtæ & Hecatæ & Dianæ:hinc dicunt: *Dualitas.* *Ternarius.*

Ter geminam Hecaten,tria virginis ora Dianæ.

Trias ergò dedicata eſt huic virgini, quam dicunt cœlo Ereboque potentem. Quaternarius ipſe Solis eſt,qui eo numero cœli cardines conſtituit,temporaque diſcernit: deputatur etiam Cyllenio, quòd quàdratus Deus ſolus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari,velut ex fœmineo & maſculo vtroq; ſexu conſtans,adſignatur Mercurio:etiam mundo cœleſti attribuitur, qui ſuper quatuor elementa ipſe ſub alia forma eſt quintus. Senarius, qui ex triade per diadem ducta confertur,velut ex vtriuſque ſexus commixtione, à Pythagoricis geneſi nuptiiſq; accommodatus, pertinet ad Venerem& Iunonem.Septenarius quietis numerus,Saturni eſt: idem etiam lunæ motum lumenq; diſpenſat:ideoque Tritoniæ virginis vocabulum poſſidet, quia nihil gignit: Mineruæ *Quaternarius,* *Quinarius* *Senarius.* *Septenarius*

adſignatur, quòd à nullo naſcitur: Palladi quoque viraginí, quia ex numeris tam maſculis quàm fœmineis conſtat. Hunc Plutarchus etiam dat Apollini. Octonarius ob iuſtitiæ ſacramentum Iouis eſt: dicatur etiam Vulcano: nam ex primo motu & diade, quæ Iuno eſt, in ſe bis ducta, conſtat: etiam matri Deûm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illum Baccho ſeu Dionyſio adſignat, qui ipſe octauo menſe natus dicitur: alij, quoniam octimeſtres partus vitales non ſunt, Saturno atq; Parcis illum conſtituerunt. Nouenarius ad Lunam omnium cœleſtium influxuum virtutumque vltimum receptaculum pertinet, non minus & nouem Muſis dicatus, tum etiam Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis. ea ratione qua monas ad Solem ſpectat: datur etiam Iano, quia primi verſus finis ſecundę monadis implet auxilium: inſuper etiam mundo adſignatur. ſimiliter & duodenarius, quia ſol duodecim ſigna permeans, annum duodecim menſibus diſtribuit, mundo & cœlo ſoli attribuitur. Vndenarius verò, quia ſemicircularis eſt, atribuitur lunæ, & deputatur eriam Neptuno.

Octonarius

Nouenarius.

Denarius.

Duodenarius.

Vndenarius.

De planetarum menſulis, earumque virtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia. Cap. XXII.

TRaduntur inſuper à Magis quædam numerorum menſulæ, planetis ſeptem diſtributæ, quas planetarum ſacras tabulas vocant, multis admodum magniſque cœleſtium virtutibus inſignitas, quatenus repræſentant diuinam illam cœleſtium numerorum rationem diuinę mētis ideis per rationem animæ mundi cœleſtibus impreſſam, illorumq; ſuauiſſimam cæleſtium radiorum harmoniam, ſecundùm effigierum proportionem, intelligentias ſupramundanas conſignificātium, quę aliter exprimi non poſſunt, quàm per notas numerorum & characterum: nihil enim materiales numeri & figuræ poſſunt in myſteriis rerum abditarum, niſi repræſentatiuè per numeros & figuras formales, quatenus reguntur & informantur ab intelligentiis & numerationibus diuinis, quæ nectunt extrema materiæ atq; ſpiritus ad voluntatem animæ eleuatæ, per magnum affectum, operantis cœleſti virtute, poteſtatem accipiens à Deo, per animam vniuerſi & cœleſtium conſtellationum obſeruationes in materiam applicatam ad formam conuenientem, diſpoſitis mediis ſolertia & ſcientia magicali: ſed nunc ad tabulas ſingulatim explicandas properemus. Harum prima Saturno adſignata, ex quadrato ternario conſtat, continens numeros particulares nouem, & in quali-

Saturni tabula.

bet

bet linea tres quaque verſum, & per vtrumque diametrum conſtituentes quindecim: tota autem numerorum ſumma, quadraginta quinque. Huic ex diuinis nominibus præficiuntur, prędictos numeros implentia nomina, cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum: eliciturque ex iiſdem numeris ſignaculum ſiue character Saturni & ſpirituum eius, quales inferius ſuæ tabulæ adſcribemus. Dicunt hanc tabulam fortunato Saturno in lamina plumbea ſculptam adiuuare partum, reddere hominem tutum & potentem, atq; præſtare ſucceſſiones petitionum apud principes & poteſtates: ſi verò infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plantationes, & conſimilia, hominem deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & diſcordias, & diſpergere exercitus. Secunda dicitur tabula Iouis, quæ conſtat quaternario in ſe ducto, cōtinens numeros particulares ſexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor conſtituentes triginta quatuor: omnium autem ſumma centum triginta ſex. Et præſunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, cum dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Iouis & ſpirituum eius. Ferunt illam ſi Ioue potente dominanteq; argenteæ laminæ fuerit impreſſæ, conferre lucrum & diuitias, gratiam & amorem, pacem & concordiam hominum, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & conſilia: & diſſoluere maleficia, ſi in corallio inſculpta fuerit. *Iouis tabula.* Tertia tabula ad Martem ſpectat, quæ quinario quadrato conſtituitur, complectens numeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinque, qui faciunt ſexaginta quinque, & omnium ſumma eſt CCCXXV. Et præſunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex eo character Martis & ſpirituum eius. *Martis tabula.* Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut enſe ſculpta, potentem facit in bello, & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduerſariis ſuis, & victoriam præſtat aduerſus hoſtes: & ſi in lapide corneola ſculpta ſit, ſtringit ſanguinem & menſtrua: ſi verò infortunato Marte ſculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potentes à dignitatibus & honoribus & diuitiis, generat diſcordiam & lites, & odia hominum & beſtiarum, fugat apes, & columbas, & piſces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad venationes & prælia, & generat ſterilitatem in viris & mulieribus, & cæteris animantibus, aduerſariiſq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhibendam compellit. Quarta tabula Solis, ex quadrato ſenario conſtituta eſt, & *Solis tabula.* continet numeros triginta ſex, quorum ſex in quolibet latere & diametro, producunt centum & yndecim, & ſumma

omnium

omnium sexcentum sexaginta sex. Præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & eliciuntur ex ea characteres solis & spirituum eius. Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestantem glorioſum, amabilem, gratum potentem in omnibus operibus, & comparat hominem regibus & principibus, eleuans cũ ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciens quicquid voluerit: sole autem infortunato, facit tyrannum, superbum, ambitioſum, inexplebilem, & malo fine terminantem. Quinta tabula, Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris videlicet quadragintanouem, quorum septem in omni latere & diametro constituunt cẽtum & septuaginta quinq;: & summa omnium mille ducenta viginti quinq;. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Veneris & spirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat concordiam, dirimit lites, largitur amores mulierum, confert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacem generat inter virum & mulierem, & quorumcunq; animalium & pecorum greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduersus omnes ægritudines melancholicas, & generat læticiam, & gestata fortunat itinerantes: quod si infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurij est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexaginta quatuor, quorum octo in quouis latere & per vtramq; diametrum faciunt ducenta & sexaginta: & summa omnium duo milia octoginta. Et præsunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Mercurii & spirituum eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argento vel stanno, vel ere citrino, vel in scripta in pergameno virgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid voluerit: cõfert lucrum & pellit inopiam, confert memoriam & intellectum, & diuinationem & noticiam occultorum per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatns, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunę est, constans ex nouenario in se multiplicato, habens numeros octoginta & vnum, in quolibet latere & diametro nouem, producentes tercentum sexaginta nouem: & omnium summa est, tria millia trecenta & vigintivnum. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum. & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spirituum eius. Hæc fortunata Luna in argento

Veneris tabula.

Mercurij tabula.

Lunæ tabula.

gento ſculpta, fecit geſtantem gratum, amabilem, iucundũ alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam voluntatem: præſtat ſecuritatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis ſanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunq; loco volueris: & ſi Luna infortunata fiat in lamina plumbea, vbicunq; fuerit ſubhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuerſantes in eo ſimiliter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduerſus quem ritè facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria ſua & è loco manſionis ſuę vbi ſubhumata fuerit: & impedit medicos & oratores. et quoſcunq; homines in officio ſuo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur ſignacula et characteres, cũ ſtellarum, tum ſpirituum ex iſtis menſulis ſagax ſcruator, & qui harum menſularum verificationem intellexerit facilè inuenire poterit.

Nomina diuina reſpondentia numeris Saturni.

3.	Ab.	אב
9.	Hod.	הד
15.	Iah.	יה
15.	Hod.	הוד
45.	Tetragrammaton extenſum.	יוד הא ואו הא
45.	Agiel, Intelligentia Saturni.	אגיאל
45.	Zazel. Dæmonium Saturni,	זאזל

Nomina diuina reſpondentia numeris Iouis.

4.	Abba.	אבא
16.		חרח
16.		אחי
34.	El Ab.	אל אב
136.	Iohphiel. Intelligentia Iouis.	יחפיאל
136.	Hiſmael, Dæmonium Iouis	חסמיאל

Nomina reſpondentia numeris Martis.

5	He, litera nominis ſancti.	ה
25.		יהי
65.	Adonai	אדני
325.	Graphiel. Intelligentia Martis	גראפיאל
325	Barzabel. Dæmonium Martis,	ברזאבאל

Nomina reſpondentia numeris Solis.

6	Vau litera nominis ſancti.	ו
6	He extenſum, litera nominis ſancti.	האי
6	Eloh	אלה

212. Nachiel. Intelligentia Solis. נכיאל
666 Sorath. Dæmonium Solis. סורת

Nomina respondentia numeris Veneris

7 אהא
49 Hagiel. Intelligentia Veneris הגיאל
157 Kedemel. Dæmonium Veneris קדמאל
1232 Bne Seraphim. Intelligentiæ Veneris בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurij.

8 Asboga. Octonarius extensus. אזבגה
64 Iin; יין
64 Doni. דני
260 Tiriel. Intelligentiæ Mercurij טיריאל
280 Taphthartharat Dæmonium Mercurij. תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ

9 Hod. הד
81 Elim אלים
369 Hasmodai. Dæmonium Lunæ השמודאי
3321 Sched barschemoth Schartacham Dæmonium dæmoniorum Lunæ. שדבושהמת שרתהן
Intelligentia intelligentiarum Lunæ.
23721 Malcha betarsisim hed beruah schehakim מלכא בתרשיסים עד ברוה שהקים

Tabula Saturni in abaco ——— In notis Hebraicis

4	9	2
3	5	7
8	1	6

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,
Saturni. Intelligentiæ Saturni, Dæmonij Saturni.

Ta-

Tabula Iouis in abaco

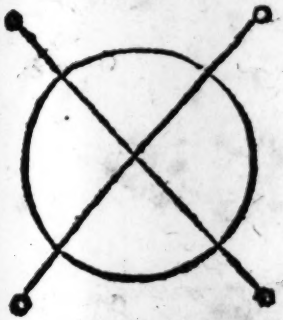
4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis

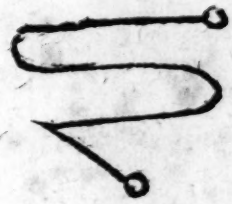
ד	יד	יה	א
ט	ז	ו	יב
ח		יא	ה
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres

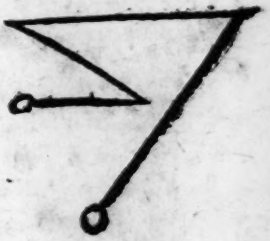
Iouis

Intelligentiæ Iouis.

Dæmonij Iouis.

Tabula Martis in abaco.

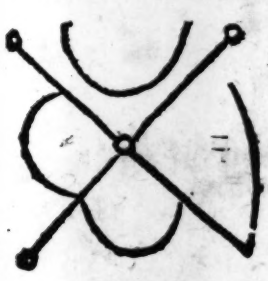
11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis.

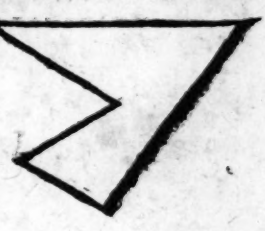
יא	כה		כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres

Martis.

Intelligentiæ Martis.

Dæmonij Martis

Tabula Solis in abaco.

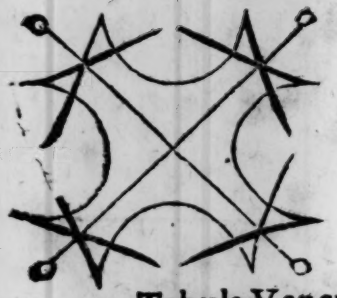
6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	25	33	4	2	31

In notis Hebraicis

	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	וי	יה	כג	כד
יח		כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

Signacula siue characteres,

Solis Intelligentiæ Solis. Dæmonij Solis.

Tabula Veneris in abaco

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula siue chāracteres Veneris

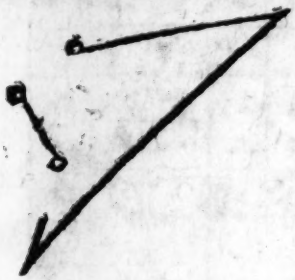
Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יז	מא	י	לח	ד
ה	בג	מה	יר	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	הי	לו	יב
יג	לא	ו	כה	מג	יט	לו
לה	יד	לב	א	כו	דמ	כ
כא	לט	ה	לג	ב	כו	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

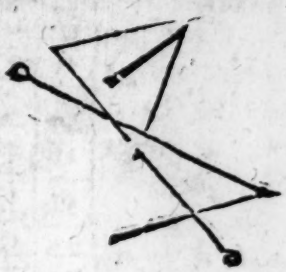
Intelligentiæ Veneris.

Dæmonij Veneris

Intelligentiæ Veneris.

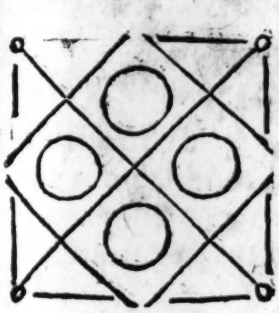
Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

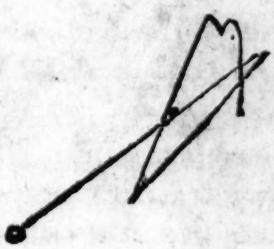
Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	המ
לם	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ן	ן	נז

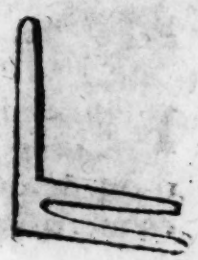
Signacula siue characteres Mercurij.

Intelligentiæ Mercurij.

Dæmonij Mercurij.

Tabula Lunæ in abaco.

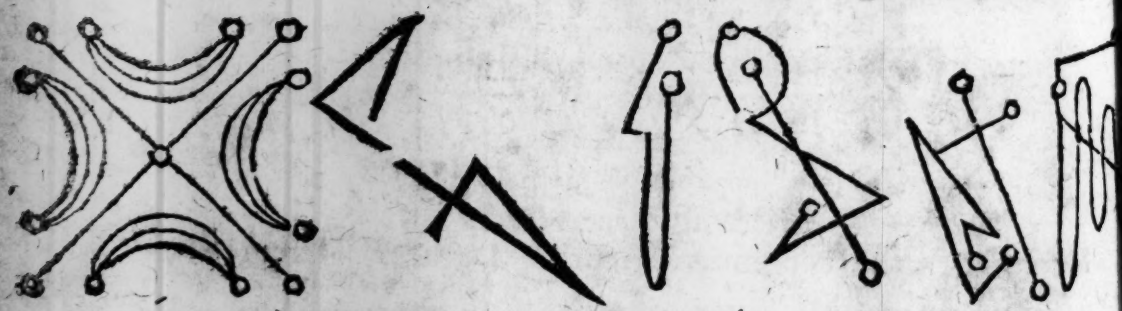
37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	בא	סב	יג	מה	ה
ו	לח	עט	ל	עא	כב	סג	יד	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	כג	נה	יה
יו	מח	ח	מ	פא	לב	סד	בד	נו
נז	יז	מט	ש	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	סו
סז	בז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	מד	עו
עז	כח	סט	כ	סא	יב	נג	ד	מה

Signacula siue characteres

Lunæ. Dæmonij Lunæ. Dæmonij dæmoniorum Lunæ. Intelligentiæ intelligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua virtute in magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant, atq; cœlo. Cap. XXIII.

FIguræ etiam Geometricę ex numeris ortę, nõ minoris potentiæ putantur. Ex his in primis circulus respondet vnitati atq; denario, nam vnitas omnium rerum centrum atq; circumferentia est: ipseq; denarius coaceruatus in vnitatẽ redit, à qua

à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & cõplè
mentũ, diciturq; circulus linea infinita, in qua non eſt termi
nus à quo, nec terminus ad quem, cuius principium & finis
eſt in quolibet puncto, vnde & motus circularis dicitur infi-
nitus, non quidem quo ad tempus, ſed quo ad vbi. Hinc
circularis figura omnium ampliſſima & perfectiſſima, liga-
tionib. & exorciſmis aptiſſima cenſetur. Vnde q malos dæ-
mones adiuãt circulo ſeſe cõmunire ſolẽt. Ipſe etiã pẽtago
nus cũ virtute q narij numeri mirandũ in malos dæmones ha-
bet im priũ tũ ex lineatura ſua qua habet intus q nq; angulos
obtuſos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexa-
gonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna
in ſe continet myſteria, quod ita etiam de cęteris figuris tri-
angulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono, &
reliquis inquirendum & intelligendum eſt. quarum plures
quatenus multiplicibus diuerſisq; interſectionibus conſti-
tuuntur, diuerſas etiam nanciſcuntur ſignificationes atq;
virtutes, iuxta diuerſi.r odum linearum numerorumq; du-
ctum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptij atq;
Arabes ſummam potentiam habere confirmabant, quodq;
ſit omnium cœleſtium virium atq; inteligentiarum firmiſ-
ſimum receptaculum: quia ipſa ſit figura omnium rectiſſi-
ma, continens quatuor angulos rectos, ſitq; prima ſuperfi-
ciei deſcriptio, habens longitudinem & latitudinem: dice-
bant.; eam cœleſtium fortitudine conſpiratam, quia eorum
fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum reſul-
tat, ſuntq; ſtellæ tunc maximè potentes, quando in figura
cœli quatuor obtinẽt cardines, atq; radiorum ſuorum in ſe
inuicem proiectione crucem conſtituunt. Habetq; præterea
(quod ſuprà oſtendimus) cum quinario, ſeptenario, noue-
nario potentiſſimis numeris maximam conuenientiam. Ab
Aegyptijs etiam ſacerdotib. ab initio religionis inter ſacras
literas relata fuit, vitã futuræ ſalutis apud eos allegoricè ſi-
gnificans. Fuit etiam Serapidis pectori impreſſa, & apud
Græcos magna veneratione habita. Verùm quod hic ad re-
ligionem attinet, diſcutiemus alibi. Illud aduertendum eſt;
quicquid mirificum operantur figuræ, quando à nobis in
chartis vel laminis vel imaginibus inſcribuntur, id non a-
gunt niſi per virtutem ipſis acquiſitam à figuris ſublimiori-
bus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut ſimi-
litudo comparat: quatenus ad amuſſim ad illas configu-
rantur, quemadmodum ex oppoſito pariete cauſatur echo,
atq; in ſpeculo concauo collectio radiorũ ſolariũ quos po-
ſtea repercutiẽs in oppoſitũ corpus vel lignũ vel aliud cõ-

buſtibile, protinus cõburat: ſiue quẽadmodũ cithara cauſat reboatum in alia cithara, non niſi quia figura conformis & cõſimilis è cõſpectu ſit poſita: ſiue vt duæ in lira fidesæ quo interſtitio tractæ & ad eandem intentionem temperatę quãdo pulſatur vna, ſubitò tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq; cõcipiunt virtutes figurarum, cœleſtium, quatenus dominantibus illis opportunè fuerint rebus impreſſæ aut ritè fabricatæ, tanquã conſpiret figura ad conſimilem figuram atq, exigat. Et ſicut hæc de figuris dicta ſunt, ita pariter etiam de Geometricis corporibus intelligenda ſunt, quę ſunt ſphæra, tetracedron, hexacedron octocedron, icocedron, dodecacedron & conſimiles. Neq; verò prætereundum eſt, quas figuras Pythagoras & illum ſecuti Timæus Locrus atq; Plato, elementis & cœlis adſignarunt. Nam terræ primum cubum octo angulorum ſolidorum & viginti quatuor planorum & ſex baſium quadratum in forma teſſeræ dederunt, Igni autem pyramidẽ quatuor baſium triangulorum, & todidem angulorum ſolidorum & duodecim planorum tribuerunt. Aëri autem cõſtituerunt octocedrontem, ex octo baſibus triangulis, & ſex angulis ſolidis & vigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adſignarunt icocedrontem, baſium viginti, angulorum ſolidorũ duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem ex duodecim baſibus pentagonis & viginti angulis ſolidis, planis autem ſexaginta. Harum autem figurarum & corporum vires, & eorum ad inuicem reſpectus & proprietates qui nouerit mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perſpectiua, maximè quidem in ſpeculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & ſpecula in quibus quis videre poterit quæcunq; voluerit à longiſſima diſtantia.

Elementorũ & cœli figuræ

Terræ.

Ignis.

Aeris

Aquæ.

Cœli.

De muſicali harmonia eiusq; viribus & potentia Cap. XXIV.

MVſicalis etiam harmonia non eſt ſiderum muneribus viduata: eſt enim imitatrix omnium potentiſſima: quæ cum corpora cœleſtia opportunè inſequitur, cœleſtem influxum mirifice prouocat, omniumq; audientium affectus intentiones, geſtus, motus, actus atq; mores immutat, & ad ſuas proprietates ſubitò prouocat, vt ad lætitiam vel lamentationem, ad audaciam vel tranquilitatem, & ad ſimilia: ipſas quoq; beſtias, ſerpentes, volucres, delphines, ad auditum ſuæ modulationis prouocat. Sic aues fiſtulis alliciuntur: eisdem capiuntur cerui. Piſces in ſtagno Alexandriæ crepitu detinentur. Fides delphinis hominum amicitias perſuaſere. Cygnos hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephãtes indicos organeæ voces permulcent. Ipſa etiam elementa modulis

dulis gaudent. Halesius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, & vltra margines intumescit. Sunt in Lydia, quæ Nympharum insulæ nuncupantur: quæ ad cantum tibiarum in medium stagnum à cõtinenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, de hinc ad littora reuertuntur. Eas M. Varro se vidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico littore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna vis est musicæ. Ipsa quidem animum mulcet, mentem erigit, præliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fagitationemq; solatur. Lapsos & desperatos reuocat. viatores confortat. Et dicunt Arabes, quod cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & habilitantur atq; alleuiantur ex eo: cantus enim delectationẽ operatur & habilitationem, iracundos mitigat, tristes & iratos lætificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiem temperat, vanas cogitationes dissipat: hinc est quod morbos aliquos corporis, & animi sic vel curari, vel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis vexatos concentibus curasse. Prætera Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quędam facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpẽtes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tanta vi homines in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, vt audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu pręstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum varietate inflectere aggressus, invsitato seueritatis concentu edito, prima specie audientes veluti mœsticia & stupore compleuit, deinde vegetioribus sonis seueritate in plausum permutata ad iucundiorem mentis statũ, petulantioresq; corporis motus, gesticulationesq; inflectebat: postremò acrioribus modis ad tantum amentię spiritum concitauit, vt furor ad rabiem vsq;, & temeritatem processerit. Legimus etia eos qui in Apulia à phalangio tacti sunt, stupescere, exanimesq;

Laus cantus.

iacere, donec certum ſonum audierint, quo quiſq; ſuo auditu ſaltat aptè ad numerum, ac conualeſcit: atq; poſtea ſi poſt longum tempus conſimilem ſonum audierit, ſubitò concitatur ad ſaltum. Et creditum eſt (Gellio teſte) iſchiacos cum maximè dolent, tibię modulis minui dolorē. Narrat idem ex Theophraſto viperarum morſibus adhibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipſe fatetur, tibiarū concentum plurimis hominum morbis fuiſſe medicinam.

De ſono atq; concentu, & vnde illis mirabilitas in operando.

Cap. XXV.

Eſſe præterea in ſono virtutum ad cœleſtia dona capienda non negabimus, ſi cum Pythagora & Platone ſenſerimus, cœlum harmonica compoſitione conſtare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus quam inſtrumentalis ſonus plus poteſt, quatenus per harmoniacum concentum, ex mentis conceptu, ac imperioſo phantaſiæ cordis affectu proficiſcens, ſimulq; cum aëre facto ac temperato, aërium audientis ſpiritum, qui animę atq; corporis vinculum eſt motu facile penetrans, affectū animumq; canentis ſecū transferens, audientis affectū mouet affectu, phantaſiam afficit phantaſia, animū animo, pulſatq; cor, & vſq; ad penetralia mentis ingreditur, ſenſu quoq; mores infundit: mouet p̄terea mēbra atq; ſiſtit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, vt non modò naturalis, ſed etiam artificialis & vocalis vim animis atq; corporibus inferant. Neceſſe eſt autem omnes concentus ex conuenientibus fundamētis procedere, ſiue in fidibus, ſiue in fiſtulis, ſiue in vocibus ſint, ſi in vnū debeant cōuenire. Neq; enim rugitum leonū, mugitū boū, hinnitum equorum, ruditū aſini, grunnitum porci quis cōuenire faciet: nec ex lupi, & agni neruis factæ fides in cō ſonantiam aliquam deduci poſſunt, quia eorum diſſona ſunt fundamenta. Conueniunt tamē multorū hominū voces variæq;, quia vnicum ſecūdum ſpeciem eſt ipſis fundamentū. Conueniunt & multæ aues, quia vnicum illis propinquū genus, & à ſuperis ſymbolū. Conueniunt & artificialia inſtrumenta, & cum vocibus naturalibus: quia vtrobiq; ſimilitudo, aut vera, & expreſſa, aut per analogiam quādam. Omnis autem concentus, ſonorū aut vocum eſt: ſonus ſpiritus eſt, vox eſt ſonus, & ſpiritus animatus: ſermo eſt ſpiritus cū ſono, & voce aliquid ſignificante prolatus, cuius ſpiritus cum ſono, & voce ex ore procedit. Chalcidius ait vocē ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente ſpiritu, qua neruis-

ob-

obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, vteroq; & vitalibus cæteris, quo faucium angustias pulsante formanteq; lingua, et cęteris vocalib⁹ organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mētis arcani motus aperiantur. Verùm Lactantius ait, vocis rationem admodum obscuram esse, vt nō sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota denique musica in voce, & sono, & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeò necessarius sit auditui, aër tamē vt aër per se nō est audibilis, nec vllo sensu attingi potest, nisi per accidēs: neq; enim visus videt illum nisi coloratū, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidū, aut frigidū, aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamē est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus vitæ spiritus nostri sensitiui existit aër: & non est naturę alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris virtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem viuificare sibi coniunctum, & in viuificato & coniuncto spiritui aere sētire species obiectorū, in actu positas, idq; in aëre viuo: sed in diaphano & subtili species visibiles, in cōmuni audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus, quiq; soni singulis stellis respondent. CAP. XXVI.

CAeterùm nunc scias, quòd ex planetis septem, Saturnus, Mars atq; Luna plus vocis habent, quàm concentus. Habet autem Saturnus voces tristes, raucas, graues, tardas, & veluti ad centrum coartatos sonos. Mars verò asperas, acutas, minaces, veloces, iracundas. Inter has Luna obseruat medias: Iupiter verò, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter concentus graues, constantes, intētos, suaues, hilares & iucundos. Sol venerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles, & voluptuosos, & in circunferentia diffolutos dilatatosq;. Mercurius verò habet concentus remissiores, multiplices, & cum quadam strenuitate lætos & iucundos. Ex particularibus verò concētibus, & proportionatis, tonus Musis nouem obtemperat. Iupiter habet gratiam vocis octauæ simul & quintę, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octauę vocis melodiā, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason. Venus tenet gratiam vocis quintæ scilicet diapente, Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi veluti quatuor elementorū numero contenti. Mercurio inuētore quatuor neruos habuere, vt Nicomachus autor est: quorum hypate terrā, parhypa-

te,vel meſe aquam,nete,vel diezeugmenõ,aut hyperbolæos ignem,parenete, vel ſynemmenon aërem reſignare voluerunt. Deinde verò Terpander Lesbius ſeptimam chordam inueniens,illas planetarum numero æquauit. Præterea qui elementorum numerum ſequuti ſunt,quatuor Muſicę genera illis ſimul atq; quatuor humoribus conuenire dicebant, & Dorium aquæ & phlegmati,Phrygium choleræ & igni, Lydium ſanguini & aëri: Mixolydium atræ bili, & terræ conſonare putabant. Alij ad cœlorum numerorum virtutemq; reſpicientes,Dorium Soli,Phrygium Marti,Lydium Ioui,Mixolydium Saturno,hypophrygium Mercurio,hypolydiũ Veneri,hypodorium Lunæ,hypomixolydium cœlo ſtellato cõtribuerunt. Præterea cum hic concentuum modis etiam Muſas & chordas ad cœlos referebant, ſed non eo ordine quo inter numeros, & cœlorum animas de nouem Muſis narrauimus: nam Thaliã muſam dicunt concentum nõ habere,ſilentio & terrę eam adſcribentes: Clio autem cum Luna hypodorium modũ & cordam proslambanomenon mouent: Calliope & Mercurius hypophthygium modũ, & chordam hypatepaton poſſident: Terpſichore cum Venere hypolydium, & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanos hypaton coaptantur: Erato cum Marte Phrygium, & hypateſmeſen cuſtodiunt: Euterpe & Ioui Lydius, & parhypate meſon conueniunt: Polymnia & Saturnus mixolydium, & lichanos meſon ſeruant: Vraniæ ac cœlo ſtellato hypermixolydius modus atque meſes chorda adſcribuntur; quæ ita in ſequentibus verſibus expreſſa legimus:

Germinat in primo nocturna ſilentia cantu,
Quæ terræ in gremio ſurda Thalia iacet.
Perſephone,& Clio ſpirant,hypodorius ergo
Naſcitur,hinc ortum proſmeledes generat.
Dat hypochorda ſequens Phrygium,quem parturit ipſa
Calliope,interpres parturit ipſe Deũm.
Tertius oſtendit hypolidæ exordia neruus,
Terpſichore occurrit,ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan ſtatuunt mihi crede modum,qui
Dicitur in quarto Dorius eſſe loco.
Vult Erato quintum Phrygio præſcribere neruum,
Mars quoq; non pacem,prælia ſemper amans.
Lydius Euterpes Iouis, & modulamen habebit,
Dulce tenens iuſſit ſexta quod eſſe fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
Principium mixolydius vnde capit,

Vra-

Vraniæ octauam dum perſcrutatur amicam.
Verſat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicē diſtantia rimātur: nam id ſpacium quod à terra ad lunam interiacet, videlicet centum, & viginti ſex milia ſtadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriū dimidium illius ſpacij facit ſemitonium: tantundē ab illo ad Venerem facit aliud ſemitoniū: inde verò ad ſolem triplū quaſi tonum, & dimidium ſtatuit diapente: à luna autem ad ſolem duplum cum dimidio faciens diateſſaron: à ſole verò ad Martem rurſus tantum eſt interualli, quantum à terra ad lunam, faciēs tonum. inde ad Iouem dimidium illius aliud faciēs ſemitonium. tantundem ab illo ad Saturnum etiam conſtituēs ſemitonium: à quo ad ſtellatum orbem iterum ſemitonij ſpacium interiacet. Eſt itaque à ſole ad cœlum ſtellatum diaſtema diateſſeron duorum tonorum cum dimidio: à terra autē perfectum diapaſon ſex tonorum integrorum. Iam verò etiam ex proportione motuum planetarum ad inuicem, & cum octauo cœlo reſultat harmonia omnium ſuauiſſima. Eſt autē proportio motuū Saturni ad Iouem dupla ſeſquialtera: Iouis ad Martem ſeſcupla: illius ad ſolem, Venerem & Mercurium, qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunā duodecupla: Saturni verò ad ſtelliferum orbem millecupla, & ducentupla, ſi verum ſit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in centum annis gradus vno. Motu itaque proprio lunæ motus velocior eſt, & acutiorem ſonum facit ſtellato orbi: qui omnibus tardior, ſonum grauiſſimum facit: ſed motu violento qui eſt primi mobilis, omnium velociſſimus eſt, & acutiſſimus: lunaris verò tardiſſimus & grauiſſimus, quæ motuum proportio & reciprocatio, ſuauiſſimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli ſoni, nulla muſica inſtrumenta mouendis affectibus hominū, & inducendis magicis impreſſionibus potentiores ſunt, quàm qui ex numeris, & menſuris, & proportionibus ad inſtar cœleſtium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorum baſibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur. nam cum inter ignem & aërem ſit proportio dupla in baſibus, & ſeſquialtera in angulis ſolidis, rurſumq; in planis dupla, harmonia naſcitur duplicis diapaſon, & diapēte. Inter aërem & aquam proportio eſt in baſibus dupla ſeſquialtera, vnde diapaſon, diapēte: in angulis verò dupla, vnde iterum diapaſon. inter aquam autem & terram eſt in baſibus proportio tripla ſeſquitertia, vnde conſurgit diapaſon, diapente, diateſſaron, in angulis verò ſeſquialtera iterum conſti-

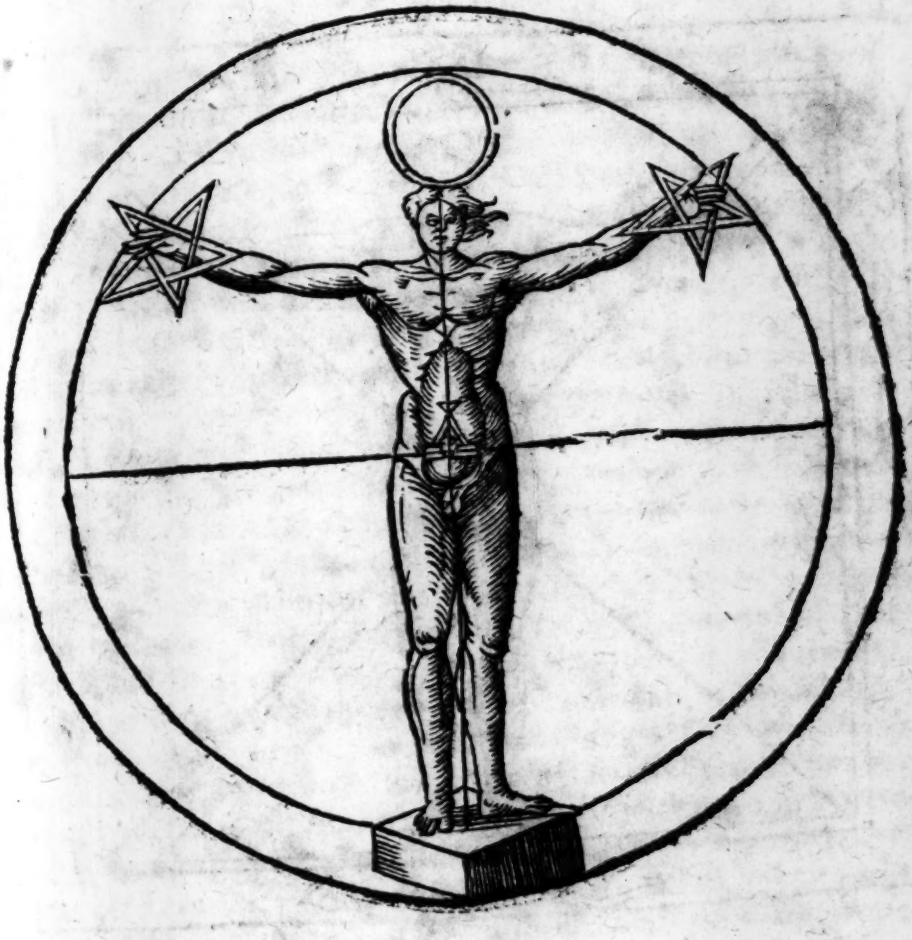
ſtituens diapente, Porrò inter terram & ignem proportio eſt in baſibus ſeſquialtera, faciens diapente: in angulis verò dupla, conſtituens diapaſon. Verùm inter ignem & aquam, atque inter aërem & terram deficit quodammodo conſonantia: ſiquidem inter hæc eſt plena qualitatum contrarietas: conuenit autem per intermedium elementum.

De humani corporis proportione: & menſura, harmoniaque. Cap. XXVII.

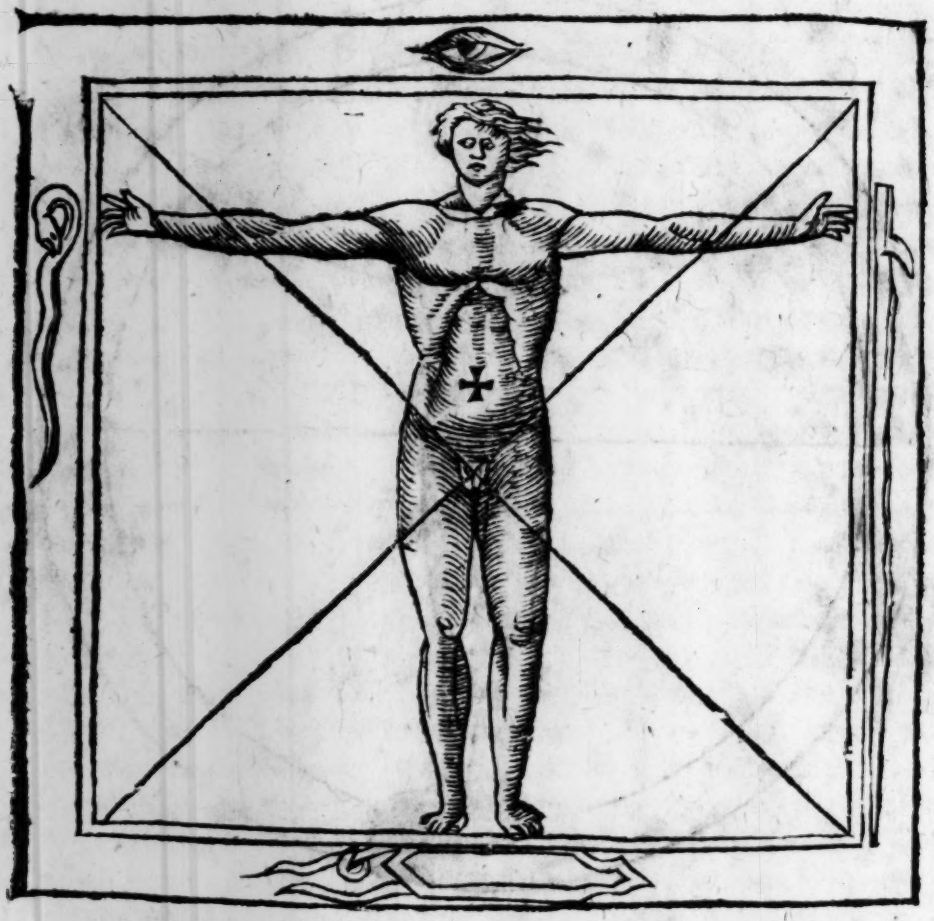
Ex humanis articulis numeri, & menſuræ reperiæ.

Homo quoniam pulcherrimum abſolutiſſimumq; Dei opus, & imago; & minor mundus, ideoque perfectiore compoſitione, ac ſuauiori harmonia, ſublimioriq; dignitate omnes numeros, menſuras, pondera, motus, & elementa, cæteraque omnia illum componentia in ſe continet ac ſuſtinet, omniaque in eo velut in ſupremo artificio, ſupremam quandam ſortem vltra communem conſonantiam quam habent in alijs compoſitis, conſequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabant, ex ipſisque humani corporis articulis, omnes numeros, menſuras, proportiones, ac harmonias inuētas fuiſſe, probare viſi ſunt. Vnde ad hanc corporis commenſurationem, templa, ædes, domos, theatra, inſuper & nauigia, & machinas, & quodcunque artificij genus, & artificiorum ædificiorumque quæcunque ſunt partes, & membra, puta columnas, epiſtylia, baſes, antes, ſtilobates, & huiuſmodi cætera omnia partiuntur, atq; ex humano corpore deducunt. Quin & ipſe Deus docuit Noe fabricare arcam ad humani corporis menſurā, vt qui ipſe totam mundi machinam humano corpori ſymmetram fabricauit: vnde ille magnus, hic verò minor mundus nuncupatur. Hinc microcoſmologi nonnulli, humanum corpus per ſex pedes, pedem verò per x. gradus, & gradum quemq; per minutias v. metiuntur: vnde numerantur l x. gradus, qui faciunt minutias c c c. quibus æquiparantur totidem cubiti geometrici, quibus deſcripta eſt arca à Moſe: ſicut enim corpus humanum eſt in longitutidine trecentum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: ſic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, vt ſit vtrobiq; longitudinis ad latitudinem ſeſcupla proportio, ad altitudinem decupla, latitudinis ad altitudinem ſuperpartiens duas tertias: pariq; modo omnium membrorum commenſurationes ſunt proportionatæ, & conſonantes, & cum mundi membris atque archetypi menſuris ſic conuenientes, vt nullum ſit in homine membrum

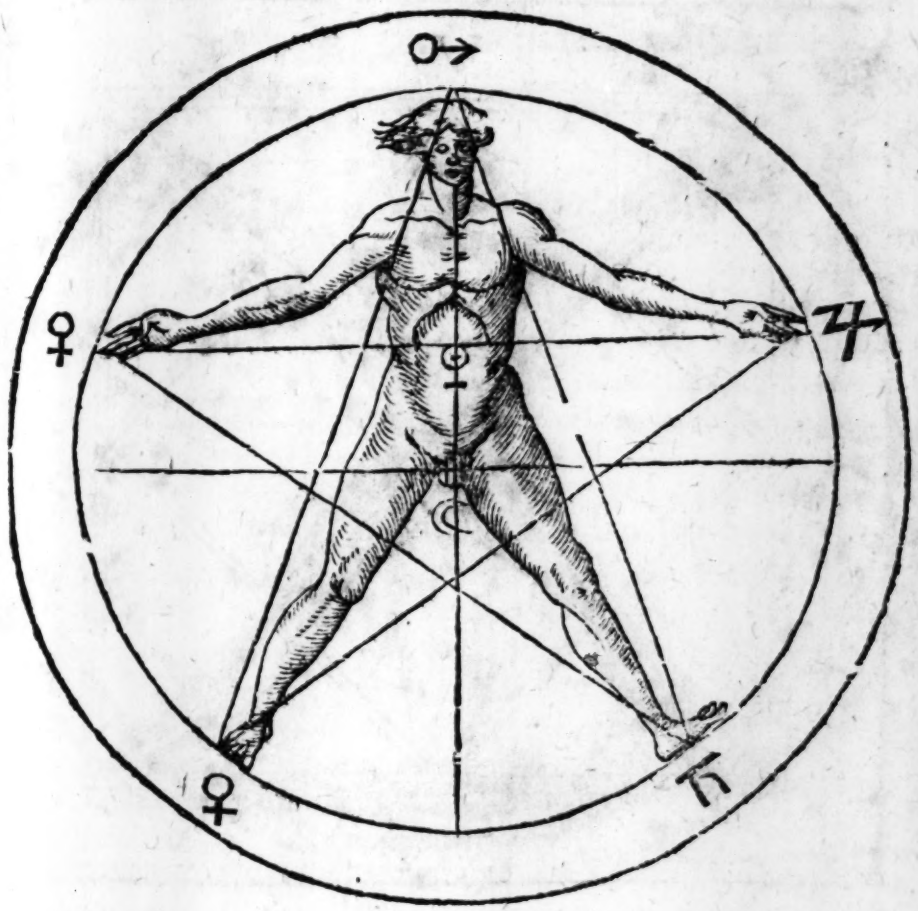
brum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomine in ipso archetypo Deo. tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

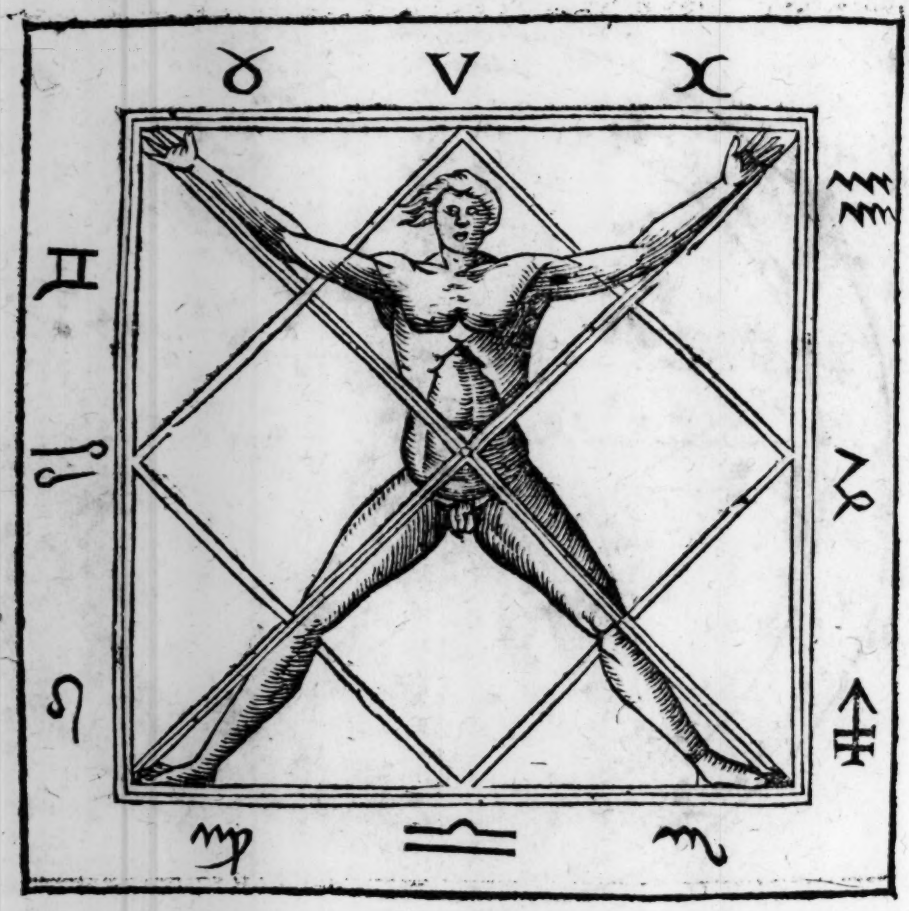
Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expassis brachiis in coniunctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

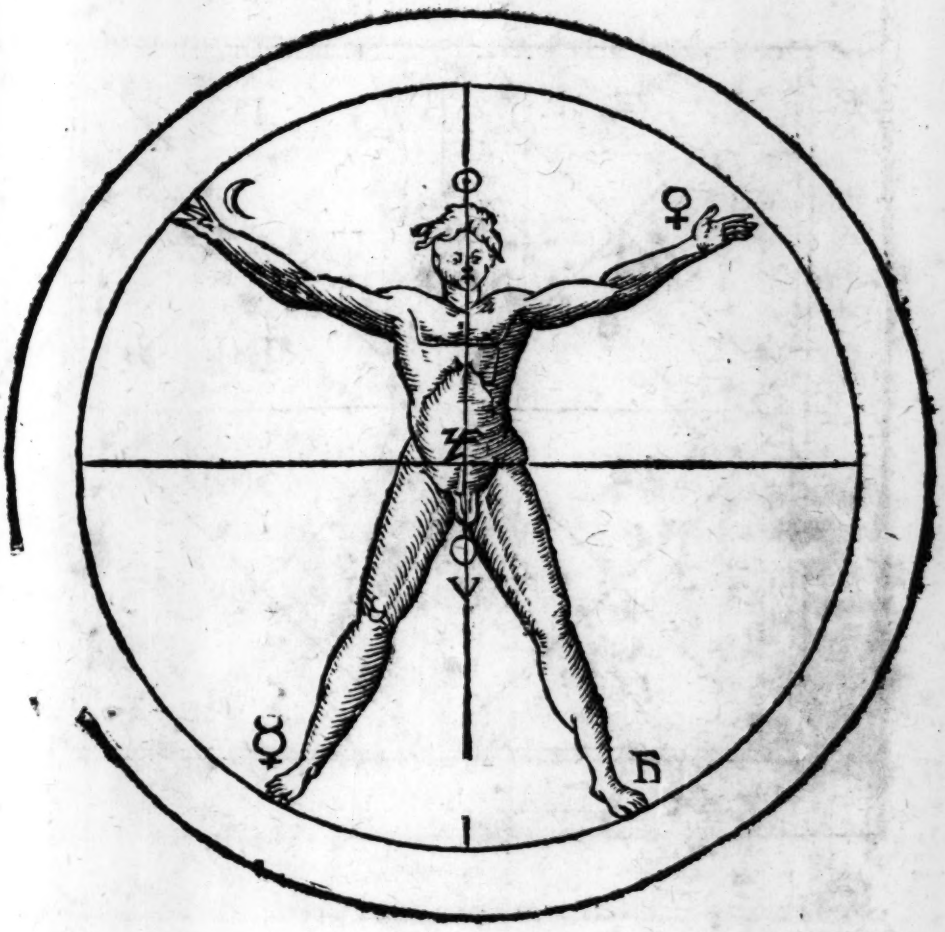
Quòd ſi ſuper eodem centro circulus fabricetur per ſummum caput, demiſſi brachij quouſque extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, paſſiq́ue pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum à ſummo vertice diſtant, tunc circulum illum ſuper imi pectinis centro ductum in quinq; æquas partes diuidunt, perfectumq́ue pentagonum conſtituunt, ipſiq́; pedum extremi tali ad vmbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

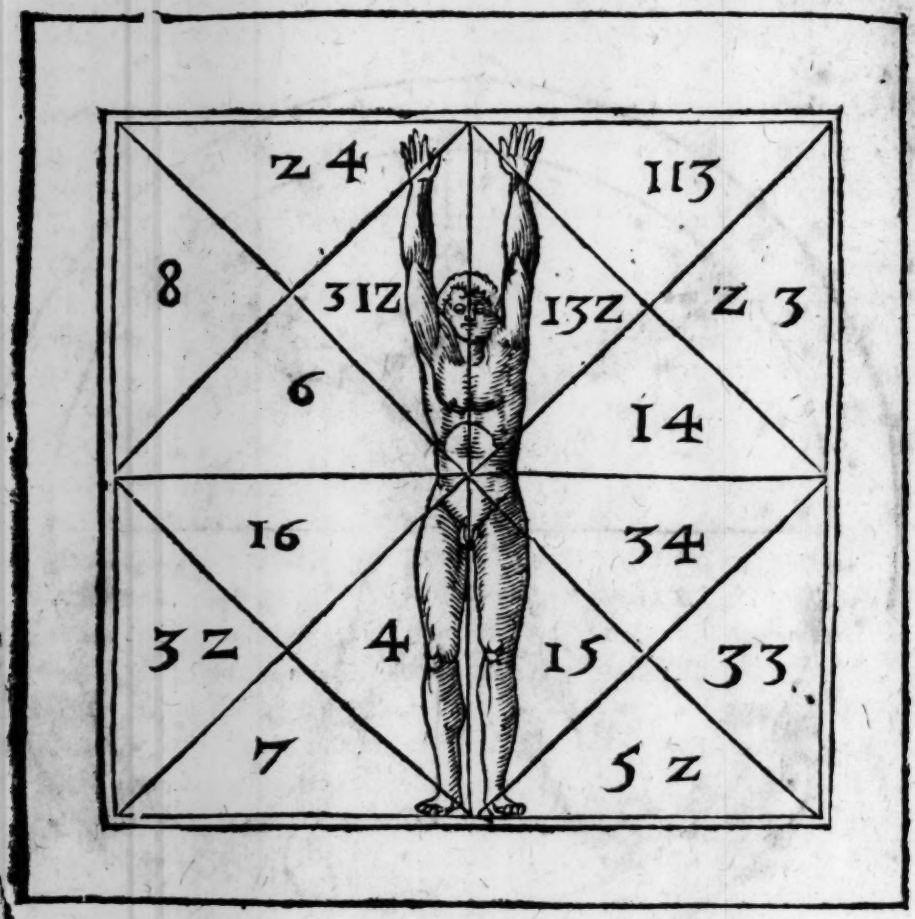
Quòd si immotis talis pedes dextrorsum siniſtrorſumq; in vtrumq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipſi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum ſupra vmbilicum eſt in cinctura corporis.

Quòd ſi manibus ſic eleuatis, taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erectæ ſtaturæ ſuæ breuior ſit: tunc pedum diſtantia ad imum pectẽ relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in vmbilico poſito, circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

Quòd si manus supra caput quàm altissimè extendantur, cubitus æquabunt verticem: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum æquilaterum locetur, per extrema manuum & pedum conductum, centrum illius quadrati in vmbilico erit: qui idem medium est inter summum verticem & genua.

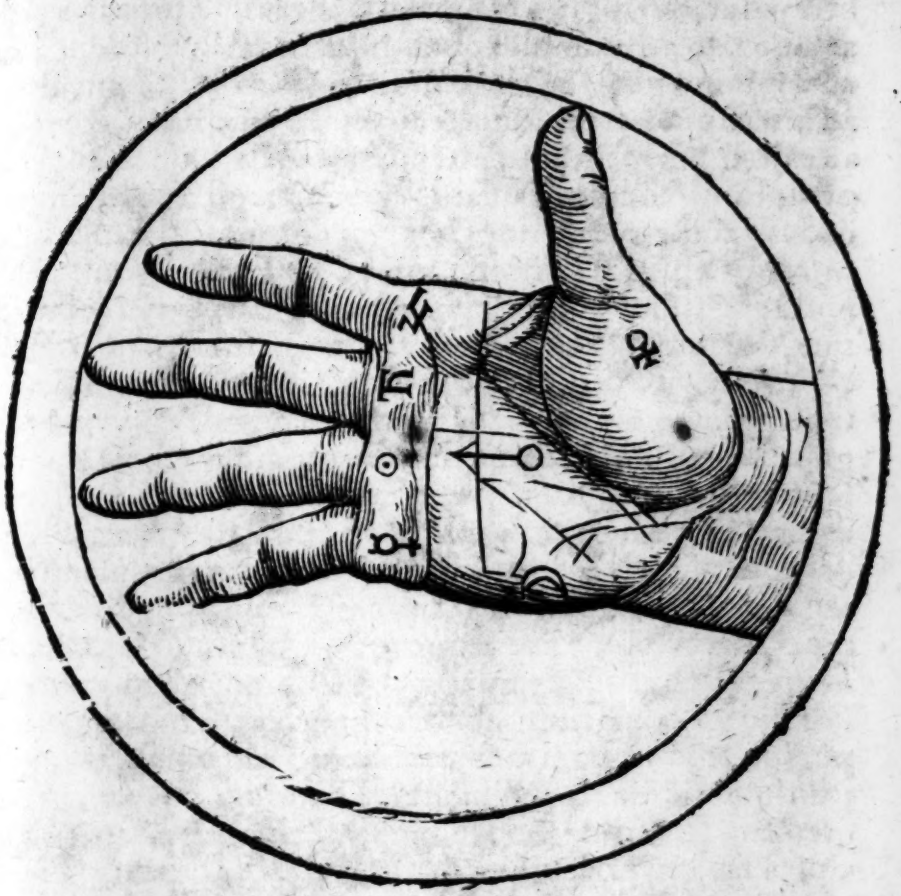

Sed iam ad particulares mensuras perueniamus. Circuitus hominis sub alis, medietatem suæ continet longitudinis, cuius medium est in imo pectine: abinde verò sursum ad medium pectus inter vtrasque mamillas, & à medio pectore in summum verticem, vtrobique pars quarta: similiter ab imo pectine vsque sub genua, & inde ad extremos talos pars hominis quarta. Eadem est latitudo spatularum ab vno extremo in alterum: eadem est longitudo à cubito in extremum longioris digiti, ideoque hic cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti constituunt longitudinem hominis: latitudinem verò quæ in spatulis est, cubitus vnus: quæ verò in cinctura est, pes vnus:

vnus: cubitum autem constituunt palmi sex, pedem verò quatuor: & quatuor digiti palmum: totaque hominis longitudo palmarum viginti quatuor, pedum sex, digitorum sex, & nonaginta. Ab imo pectinis ad summum pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremam frontem, & radices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti, & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec potest Varrone & Gellio testibus, humanum corpus proceritatem septem pedum excedere. Denique cincturæ diameter, & quod à restricta manus vsque in interiorem plicaturam cubiti spacium est: & quod à pectore vsque ad vtraq; mamillas sursum ad suprema labra, siue deorsum vsq; ad vmbilicum est, quodq; est inter extrema ossium supremi pectoris gulam cingentium, & quod à planta pedis ad finem lacerti: & exinde in mediam genu rotulam, omnes hæ mensuræ sibi coæquales sunt, & septimam totius altitudinis constituunt. Caput hominis ab imo mento in summum verticem, pars longitudinis octaua: totidem à cubito in finem spatularum: tãtus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremam frontem, & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintam: tantundem etiam præstat latitudo pectoris. Hominem quadratum, & compactum constituunt facies nouem, procerum verò decem. In nouem itaque portiones hominis longitudine partita, facies à suprema fronte vsque in extremum mentum, vna est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summum stomachum altera: abinde ad vmbilicum, tertia: ab hoc ad imum femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitem constituunt duas: abinde vsque ad nodum pedis crura continent duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porrò arcus à summa fronte ad summum verticem, & quod est à mento ad summum pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria spacia coniuncta constituunt nonam. In latum quoque pectus habet partes duas, & vtraq; brachia septem. Quòd verò corpus decem facies constituunt, ipsum est proportionatissimum. Huius itaque prima portio est à summo vertice ad imas nares: abinde ad supremum pectus secunda, & consequenter ad supremum stomachum, tertia: ab eo ad vmbilicum, quarta: & inde ad imum pecten quinta, vbi est medium humanæ longitudinis: à quo vsque in extremas plantas, sunt quinque aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne mensura proportionatissima commensuratur. nam facies hominis ab imo mẽto

ad ſummam frontem & radices imas capilli eſt, quanta pars vna decima. Manus hominis à reſtricta vſque ad extremum longioris digiti, etiam pars vna: ſimiliter inter vtraque mammillarum puncta, pars vna: & ab vtriſq; ad imam gulam, triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab vna aure ad alteram, latitudo eſt partis vnius: totius autem pectoris latitudo videlicet à ſupremo pectore ad iuncturas ſpatularum, vtrobique partis vnius: quæ faciunt duas. Circulus capitis tranſuerſus ab interſtitio ſuperciliorum per ſupremam frontem vſque in finem occipitis, vbi terminatur capillitium, etiam partium duarum: ab humeris extrinſecus ad iuncturas articulorum manus, & intrinſecus ab axellis ad cõfinia palmæ digitorum: partes tres: circulus capitis per mediam frontem, partium trium. Circulus cinctuiæ tenet partes quatuor, in robuſto homine: in delicatiori corpore, partes tres cum dimidia, ſeu, quantum eſt à ſummo pectore in imum pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinque, videlicet quantum lõgitudinis totius medium. A ſummo vertice ad nodum gulæ, ſunt totius altitudinis quæ decimætertiæ: eleuatis in altum brachiis, cubitus accedit ſummo vertici. Cæterùm nunc quæ adhuc reliquæ commenſurationes ſibi æquales ſunt, ſpectemus. Quantum eſt à mento ad ſummum pectus, tanta eſt latitudo colli: quantum à ſummo pectore ad vmbilicum, tanta eſt colli circulatio: quantum à mento in ſupremum verticem, tanta eſt latitudo cinctuiæ: quantum eſt ab interciliis ad ſummas nares, tantum à iugulo diſtat productio menti: quantumque à ſummis naribus ad mentum, tantum à iugulo ad imam gulam. Item oculorum ab interciliis ad interiores angulos concauitas, ac ſummarum narium prominentia: & quod ab imis naribus ad extremum ſupremi labri interſtitium eſt, hæc tria ſunt inter ſe æqualia.

A ſummo

A ſummo vngue indicis ad imam eius iunctūram, atque abinde vbi manus brachio colligātur in parte ſylueſtri; in domeſtica quoque, à ſummo vngue medij vſque in imam iunctūram, & abinde ad reſtrictam manus, omnes hæ portiones inter ſe æquales. Maior indicis arriculus altitudinem frontis æquat: reſidui duo, ad extremum vnguem æquant naſum, ab interciliis videlicet in ſummas nares: primus & maior articulus medij æquipollet illi ſpacio quod eſt ab imis naribus in extremum mentum: & ſecundus medij tantus eſt, quātum ab imo mento ad ſupremum inferioris labri: tertius verò, quantum ab ore ad inferiora narium: tota autem manus, quantus totus vultus. Maior pollicis articulus datoris aperturam: & quod eſt ab imo mento ad ſupremum inferioris labri: minor verò quantum à ſupremo imi labri ad imas nares: omnium extremorum articulorum quos onychios vocant, vngues obtinent iuſtam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum eſt, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo naſi, lati-

tudo oris per ſupremum labrum, inter ſe ſunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ eſt ab imo talo ad ſummum pedis, æqualis eſt longitudini, quæ eſt à ſummo pedis ad extremum vnguem. A ſummo frontis ad interſtitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes ſunt æquales. Iuncta ſupercilia oculorum, circulos æquant, & ſemicirculi auricularum æquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, ſunt æquales. Latitudo naſi eſt quanta longitudo oculi: hinc ſpacij illius quod eſt inter vtramq; extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam naſus intermedius excipit. A ſummo vertice in genua, medium facit vmbilicus: à ſupremo pectore ad imam narem, medium deſignat nodum gulæ: à ſummo vertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interſtitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus ad imum mentum, medium dat extremum inferioris labri: eiuſdem autem diſtantia pars tertia, dat ab imis naribus labrum ſuperius. Sunt præterea omnes iſtæ menſuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus ſibi inuicem conſonãtes. nam digitus groſſior qui pollex dicitur, ad brachium in extremo lacerti apud pulſum & iuncturam manus, in circulari menſurâ, eſt in proportione ſubdupla ſeſquialtera: continet enim illam bis & mediam, ſicut quinq; ad duo. Eiuſdem verò ad armum brachij in lacerto propinquo ſpatulis, ſubtripla: cruris autem ſiue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachij, eſt proportio ſeſquialtera, ſicut trium ad duo: ſimiliſq; proportio colli, ad tibiam eſt, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla eſt. Totius corporis ad truncum eſt proportio ſeſquioctaua: à trunco ſiue thorace ad crura vſq; ad plantas, ſeſquitertia: pectoris à collo vſque ad vmbilicum ad lumbos vel aluum vſque ad finem trunci, dupla: latitudo illorum ad coxę latitudinem ſeſquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu tripla: eademq; ad pernam & petaſonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ ſunt quæ paſſim reperiuntur menſuræ, quibus corporis humani membra ſecundùm eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter ſe, & cum cœleſtibus ipſis conueniunt: quæ menſuræ omnes partitæ ſunt per multiplices proportiones, aut ſuperparientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex reſultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapaſon: quadrupla, bis diapaſon & diapente: pariq́ue modo elementa, qualitates & complexiones & humores ſunt proportionata, nam homini ſano & bene com-

compoſito hæc humorum & complexionum pondera adſignantur: videlicet, ſanguinis octo: phlegmatis quatuor: choleræ duo: melancholiæ vnum: vt vtrobique per ordinem ſit proportio dupla: ſed primi ad tertium, & ſecundi ad quartũ, quadrupla: primi autem ad vltimum, octupla. Dioſcorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in ſecundo quatuor: & inde pro curſu pari in annum quinquageſimum habere centum drachmarum pondus, à quo decrementa rurſus ad æquilibrium ſupputentur, quæ ambitu peracto ad metam redeant eandem, nec ſua pereſſe ſpacia vitæ eius viſceris dilapſu: ex qua ratione centum annorum hominum vitam circunſcripſit: & hanc etiam Aegyptiorum hæreſim fuiſſe teſtatur Plinius. Ipſi etiam humanorum membrorum motus, cœleſtibus motibus correſpondent, & habet quiſq; homo in ſe motum cordis ſui, qui ſolis motui reſpondent, per arterias in totum corpus diffuſus, & annos, & menſes, & dies, & horas, & momenta nobis certiſſima regula indicat. Compertus præterea eſt per anatomiſtas neruus quidam circa micham, qui tractus ſic cuncta hominis membra mouet, vt ſingula propriis motibus moueantur: cuiuſmodi tractu putat Ariſtoteles à Deo etiam mundi membra moueri. Et ſunt in collo duæ venæ, quæ in iugulo vbi ſcinduntur, caput ſubeunt, quibus foris validè apprehenſis, mox collabuntur homines ſenſibus ereptis, quouſque remittantur. Ipſe itaque mundi æternus opifex, miſſurus animum in corpus velut domicilium, prius id atque eo dignum metitur hoſpitium, nobiliſſimumque animum etiam ſpecioſo corpore condonat, quod tunc etiam animus ipſe diuinitatis ſuæ conſcius, pro habitu ſuo ſibi adfingit atque adornat. Hinc Aethiopum populi, qui Gymnoſophiſtarum ſapientia regebantur, quod teſtatur Ariſtoteles, reges ſibi non ex his, qui fortiſſimi & opulentiſſimi eſſent, creabant, ſed eos tantũ, qui forma eſſent pulcherrimi atque præſtantiſſimi: quippe quoniam animorum magnidecentiam ex corporis effigie ſeſe viciſſim intueri poſſe arbitrabãtur. Quod conſiderantes multi admodum tum veteres tum recentiores philoſophi, qui abditarum in ipſa naturæ maieſtate cauſarum ſecreta rimati ſunt, auſi ſunt aſſerere, nullum corporis vitium euenire: nullamque diſproportionem corpori ineſſe, quæ non etiam animi vitium intemperantiamq; ſequatur: quia certum ſit, alterum alterius officio viciſſim creſcere & coaleſcere atq; operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia.

Cap. XXVIII.

SIcut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonãtia constat debito temperamento proportioneq; suarum virtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproportionantur. nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram verò diatessaron: irascibilis autem ad concupiscibilẽ habet proportionem diapente. Quando itaque cum proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione feliciſſimam sortiri sortem, prout anima cum corpore in naturaliũ dspositione conueniunt, quæ quidem conuenientia recõditissima est, tamen à sapientibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animę harmoniã properantes, oportet illam nos à mediis illis, per quæ ad nos transitum habent, inquirere, hoc est, à corporibus sphæriſq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ vires cui planetarum respondent, ex his quæ superius dicta sunt, earundem inter se concẽtus facilè cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi vires regit: phãtastica vis atq; ingeniũ à Mercurio pendet: concupiscibilis virtus à Venere: vitalis à Sole: impulsiua quæ & irascibilis dicitur, à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem voluntas tanquam primum mobile, & omnium illarum virium ductrix ad libitum, ipsaque cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonũ tendens: qui quidem intellectus voluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamẽ ipsam mouet, sed manet suę operationis domina, vnde liberum arbitrium dicitur: & licèt semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adęquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore & vi animali impellente, malum eligit, credens illud esse bonum: ideoq; definitur liberũ arbitrium esse facultas intellectus & voluntatis, qua bonum eligitur gratia adsistente: & malum, ea deserente. Ipsa itaque gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum vocant Theologi, est in voluntate sicut primum mouens, qua absente vniuersus concentus labitur in dissonantiam. Præterea anima correspõdet terræ, per sensum: aquę per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum: exitq; anima in illorum harmoniam secundùm quod temperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustrà vsi sunt musicis sonis & cantibus, cùm ad conseruandam corporis sanita-

Liberum arbitrium.

ſanitatem,& amiſſam reſtituēdam,tum etiam ad conducendum animos ad ſalutiferos mores,quouſq; hominem cæleſti harmonię contemperent,reddantq́; totum cœleſtem. Nihil præterea pulſandis malis dæmonibus muſicali harmonia efficacius,vt qui ab harmonia illa cœleſti collapſi, concentum aliquem verum tanquam ſibi inimicum nequeunt ſuſtinere, proculq́; fugiunt:ſicut Saulem ſpiritu nequam furētem, Dauid cithara repreſſit.Hinc ab antiquis prophetis atque patribus,qui hæc harmonica ſacramenta cognouerunt, cantus & muſici ſoni ſacris officiis illati ſunt.

De obſeruatione cœleſtium, in omni opere magico neceſſaria.

CAP. XXIX.

OMnis virtus naturalis multò quidem agit mirabiliora, quando nō ſolum proportione phyſica componitur,ſed etiam opportuna ad hoc cœleſtium obſeruatione electa (videlicet quando vis cęleſtis fortiſſima ad talem effectum quē deſideramus,eſſe probatur,tum etiam cœleſtibus multis adiuta)informatur,inferiora cœleſtibus tanquam proprias fœminas ſuis maribus fœcundandas paſſim ſubiiciendo. Sunt itaq; obſeruanda in quouis opere ſitus & motus, & aſpectus ſtellarum & planętarum in ſignis & gradibus,& qualiter hęc omnia ſe habeant ad longitudinem & latitudinem climatis: ex hoc enim variantur qualitates angulorum,quos deſcribūt radij corporum cęleſtium ſuper figuram rei,ſecundum quos infunduntur virtutes cœleſtes.Sic quoties operaturus fueris quę ad planetam aliquem pertinent,oportebit te eum in ſuis dignitatibus collocare fortunatum & potentē, in die, & hora,& in figura cœli dominantem: nec ſolùm ſignificatorem operis expectabis potentem,quin etiam lunam ad hunc obſerues opportunè directam. nihil enim ſine lunæ beneficio perfeceris. Quòd ſi plures habueris operis patronos,omnes obſęrua potentes,& amicabili aſpectu ſe inuicem contuētes: quòd ſi nequeas eiuſmodi aſpectus habere,cōuenit tibi ſaltē angulares accipere.Lunā verò obſeruabis, quādo vel ambos intuetur,vel iungitur vni & aſpicit alterum: vel quando à cōiunctione ſiue aſpectu vnius tranſit ad coitum vel ad aſpectū alterius.Illud etiam neutiquam credo omittēdum,quin Mercuriū in omni opere diligenter obſerues:hic enim vtrorumq, inferûm& ſuperûm deorū commeator,quando congreditur bonis,eorum auget bonitatem:quando malis,eorū malitiam influit.Infortunatum autē dicimus ſignum vel planetam,per Saturni vel Martis aſpectum,maximè oppoſitum vel quadratū:hi enim aſpectus ſunt inimicitiæ:coitus verò & trinus atq; ſextilis aſpectus, ſunt amicitiæ:inter hos fortior eſt coniun-

Quæ in quouis opere obſeruanda.

Planetæ quomodo obſeruandæ.

Luna quomodo obſeruanda.

Mercurius diligenter obſeruādus.

ctio: veruntamen si per trinum iam aspiciens, planeta etiam suscipiatur, æstimatur quasi iam coniunctus. Solis verò coniunctionem omnes planetæ timent, aspectu gaudent trino & sextili.

Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. Cap. XXX.

POtentes verò habebimus planetas, quando sunt in domicilio, vel exaltatione, vel triplicitate, vel termino, vel facie, extra combustionē directi, in auge & in figura cœli dominantes: scilicet quādo sunt in angulis, maximè oriētis vel decimæ, vel in plagis mox succedentibus, vel in suis gaudijs Cauendum autem, ne sint in finibus vel sub dominio Saturni vel Martis, nec sint in finibus vel sub dominio Saturni vel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis vel vacuis. Obseruabis vt annuli ascendētis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascendentis dominus, & locus solis, & locus Lunæ & locus partis fortunæ, & eius dominus, dominus coniūctionis vel præuentionis præcedētis: planetæ verò maleuoli cadant infortunati, nisi fortè operis tui significatores extiterint, vel quouis pacto vtiles tibi esse possint: vel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint: tunc enim minimè sunt deprimendi. Lunam verò habebimus potentē, si in domicilio suo vel exaltatione, vel triplicitate, vel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionem ex viginti illis & octo sibi & operi competentem obtineat: non sit in via combusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi fortè sit in vnitate cum sole non descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte vel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorum voluminib. sufficienter tradita sunt,

De obseruatione stellarum fixarum earumq; naturis. Cap. XXXI.

Stellæ fixæ planetarū naturas fortiuntur.

SImilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habēda illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura vnius planetæ, quædam verò duorum: hinc quotiescunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmentatur: quo sit stella duarum naturarum, qui fuerit cū ea fortior, illius natura vincet in significatione, vt puta si sit de natura Martis & Veneris: si fuerit Mars cum ea, vincet natura Martis: si verò Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autem naturæ stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis con-

Stellarū fixarū natura vnde dignoscatur.

Planetarū colores.

gruunt eisque adscribuntur. Colores verò planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candens, vespero refulgens: Mercurij radians: Lunæ blandus. Scias quoq; stellas fixas quanto maiores & lucidiores sunt & apparent, tanto maior & fortior est earum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secūdæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatem, quæ sunt Vmbilicus Anaromedę, in vicesimo secundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij alij Iouiam atq; Saturniam dicūt. Caput Algol, in decimo octauo gradu tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdem gradu vicesimo secundo, sidus natura Lunare, & complexione Martium. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cōplexione Veneris: sed Hermes hanc locat in vicesimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimo tertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimo septimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in vicesimo primo gradu Leonis est stella regia, quæ dicitur Cor Leonis, de natura Iouis & Martis. In virginis gradu decimonono, Cauda vrsæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdem decimotertio, Ala sinistra, vtraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimo septimo, Alchameth, de natura Martis & Iouis. sed huius cum luminare benè aspexeris illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elephcia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarij gradu tertio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: in Capricorni gradu septimo, Vultur cadēs temperatus Mercurialis & Venereus: in decimosexto gradu aquarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni & Mercurij in Piscium tertio, Humerus Equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab vnaquaq; stellarum propria dona sperare ipsa dominante: impedire verò ipsa infortunata & oppositio modo se habente, quod superius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter vel infortunatè sunt affecta, eatenus & nos & nostra opera, atq; ea quibus nos vtimur, feliciter vel calamitosè afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis: tum quia nobis vicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur. quæcunq; superiores stellæ influunt.

Stellæ fixæ lucidiores.

De Sole & Luna, eorumq; rationibus magicis. Cap. XXXII.

COelorum, & omnium quæ sub cœlo sunt corporũ administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omnium virtutum dominus, & Luna virtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunam vitam cunctis infundi, quos idcirco Orpheus viuificos cœli oculos appellat, Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiosè largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiam in terra & intimis profundis abyssi quicquid habemus boni, vt ait Iamblichus, habemus à sole, vel ab ipso solo, vel ab ipso per alia. Heraclitus solem cœlestis luminis fontem appellat: & multi Platonicorum mundi animã in sole principaliter collocarunt, vt quæ globum solis totum implens, radios suos vndiq; quasi spiritum effundit per omnia, vitam, sensum & motum ipsi vniuerso distribuens. Hinc veteres physici solem ipsum cor cœli appellauerunt: & Chaldæi illum medium planetarum posuerunt. Aegytij etiam illum in medio mundi collocarunt, puta inter duos mundi quinarios, nempe suprà solem planetas quinq; collocant: sub Sole autem Lunam & quatuor elementa. Ipse inter reliqua sidera est imago & statua summi principis, vtriusq; mundi terrestris & cœlestis, vera lux, atq; ipsius Dei exactissimum simulachrum, cuius essentia patrem, splendor filium: calor spiritum sanctum resignant, adeo vt nõ habeãt Academici aliquid per quod diuinam essentiam expressius monstrare possint. Tanta consonantia Deo respondet, vt Plato eum vocet conspicuum Dei filium: & Iamblichus illum imaginem diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dyonisius illum perspicuam Dei statuam vocat. Ipse tanquam rex sedet in meditullio aliorum planetarum, luce magnitudine, pulchritudine omnes excellens, omnes illuminans, virtutemq; illis ad inferiora quæq; disponenda distribuens, gressus eorum regulãs & disponens, adeò vt indè motus eorum dicantur diurni vel nocturni, meridionales vel aquilonares, orientales aut occidentales, directi vel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum apparuerit aurora, arbitrantur vmbrã mortis, & psalmista loquens de catulis leonis quærentib. à Deo deuorãdi licentiam. Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilib. suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediam mundi regionem teneat, atq; vt in animantibus vniuerso corpori ipsum cor: sic cœlo & mundo præest Sol, in ipsum vniuersum mundum, &

Solis præstantia.

quæ

quæ in eo sunt, imperium habens ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteraeq; temporum qualitates: & vt ait Ptolomæus, cũ in alicuius stellæ locum deuenerit, illius vim excitat quam in aëre habet: vt, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animumq; disponit: vnde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarum princeps ac moderator adferat. Luna autem terris finitima, receptaculum omnium cœlestium influxum, cursus sui pernicitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & velut stellarum omnium vxor facta, stellarum fœcundissima, Solis cæterorumque planetarum atque stellarum radios & influxus quasi fœtum suscipiens, inferiori mundo sibi vicino velut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt vltimam suscipientem, quæ deinceps omnium superiorum influxus inferioribus communicat, terrisque refundit manifestiusque ipsa præ ceteris hæc inferiora disponit, motusque eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate, quam habet nobiscum, & tanquam medium inter vtraque superiora & inferiora, istis omnibus communicat: ideoque motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium conceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus variè explicat, pro varia sua complexione, motu, situ, & aspectib. ad planetas cæteraq; sidera diuersis: & licebit ab omnibus stellis vires suscipiat, potissimum tamen à Sole, quoties illi coniungitur, viuifica virtute repletur, ac pro illius intuitu complexionem mutuatur. nã in prima quarta, vt tradunt Peripatetici, calida est & humida: in secunda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit siderum infima, superiorum tamen cõceptus omnes explicat. ab ea enim in cœlestibus incipit rerũ series, quam Plato vocat catenam auream, qua vna quæq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quòd absq; ipsa Luna intermedia vim superiorum attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ virtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit

Lunæ in inferiora vires.

Lunæ motus diligenter obseruãdus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. *mansionibus Lunæ, earundemq; viribus.*

CAP. XXXIII.

ET quoniam Luna viginti octo dierum spacio totum zodiacum metitur: hinc est quòd Indorum sapientes & vetustissimi Astrologi octo & vinginti mansiones Lunæ cõcessse-

ferunt, quæ in octaua sphæra fixæ à diuersis earundem sideribus & stellis quæ in eis continentur, vt inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur : quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atq; virtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, vnaquæque duodecim gradus, vnum & quinquaginta minuta, & viginti sex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earundem initia in zodiaco octauæ sphæræ sunt hæc: Prima vocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiam. Secunda dicta est Albothaim siue Albocham, hoc est venter arietis : & initium eius ab eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimoprimo, secundæ vigesimasecunda completis. Confert ad inueniendos thesauros, ad retentionē captiuorum. Tertia vocatur Achaemazone siue Athoraye, id est, pluuiales siue Pleiades : initium eius ab Arietis gradibus completis vigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquaginta vno secundis, Prodest nauigantibus, venatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta mansio dicta est Aldebram aut Aldelamen, hoc est, oculus Tauri, vel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorum, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generandum discordiā. Quinta est vocata Alchataya siue Albachaya. Initium eius est post Tauri gradum vicesimumprimum, minutum vicesimumquintum, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad institutionem discipulorum : confirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sidus paruum lucis magnę. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutum & nouem secundas Geminorum. Facit ad venationem, & obsidionem vrbium, vindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach vel Alarzarch, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimoseptimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat vsq; ad finem signi. Confert lucrum & amicitiam: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita complexa est in istis septem mansionibus vna cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarū numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita videlicet, quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant, in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septē man-

manſiones ſequentes, quorum nomina ſunt Alnaza vel Anatrachya, hoc eſt, nebuloſa aut nubiloſa: mãſio videlicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & ſocietatem itinerãtium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Poſt hanc nona vocatur Archaam vel Alcharph, id eſt, oculus Leonis: obeſt meſſibus & itinerantibus, & ponit diſcordiam inter homines. Decima dicitur Algeliache vel Aglebh, id eſt, ceruix vel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolẽtiam & auxilium contra hoſtes. Vndecima vocatur Azobra vel Ardaf, hoc eſt, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimonijs, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur Alzarpha, hoc eſt, cauda Leonis. Proſperitatem dat meſſibus & plantationibus, ſed obeſt nauigantibus: bona autem pro ſeruis & captiuis & ſocijs meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc eſt, canes aut alares virginis. Valet ad beneuolentiam, lucrum, itinera, meſſes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur Achureth vel Arimet, ab alijs Azimeth vel Albumech ſiue Alcheymech, hoc eſt, ſpica virginis, vel ſpica volans. Valet ad amorem coniugatorum, ac ſanandum infirmos, prodeſt nauigantibut, ſed obeſt itineribus per terram: & in iſtis completa eſt ſecunda quarta cœli. Sequuntur aliæ ſeptem, quarum prior incipit in capite Libræ, manſio videlicet decimaquinta, & nomẽ eius Agrapha vel Algarpha, hoc eſt, cooperta vel coopertum volans: confert pro extrahendis theſauris, pro fodiendis puteis: facit ad diuortium, diſcordiam, & ad deſtructionem domorum & inimicorum, impedit itinerantes. Decimaſexta dicitur Azubene vel Ahubene, hoc eſt, cornua Scorpij: impedit itinera & cõiugia, meſſes, & mercimonia: valet ad liberationem captiuorum. Decima ſeptima dicitur Alchil, id eſt, corona Scorpij: facit ad meliorationem iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem, ad firmanda ædificia, & confert nauigantibus. Decima octaua dicitur Alchas vel Altob, id eſt, cor Scorpij: facit ad diſcordiam, ſeditionem & coniurationem, contra principes & potentes, & ad vindictam de inimicis: ſed liberat captiuos, & confert ad ædificia. Decimanona dicitur Allatha vel Achala, ab alijs Hycula vel Axala, id eſt, cauda Scorpij. Valet ad obſidendum ciuitates, & ad capiendum vrbes, & ad expellendum homines de locis ſuis, & ad deſtructionem nauigantium, & perditionem captiuorum. Viceſima vocatur Abnahaya, hoc eſt, trabs: facit ad cicurationem ferarum, ad confirmationem carcerum: deſtruit diuitias ſociorum, compellit hominem venire ad locũ aliquem. Vigeſima prima vocatur Abeda ſiue Albeldach, quod

quod est desertum: facit pro messibus, lucro, ædificijs & viatoribus, & pro faciendo diuortio: & in hac completa est tertia cœli quarta restant vltimæ septem mãsiones vltimam cœli quartam complẽtes, quarum prior quæ est in ordine vicesimasecunda, incipiens à capite Capricorni, vocatur Sadabacha vel Zodeboluch vel Zandeldena, hoc est, pastor: promouet fugam seruorum & captiuorum, vt euadant, & valet sanãdis morbis. Vigesimatertia vocatur Sabadola vel Zobrach, hoc est, glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorum, & sanatione ægrotorum. Vicesimaquarta dicitur Sadabath vel Chadezoad, quod est sidus fortunæ: valet pro beneuolentia coniugatorum, pro victoria militum: noceț obeundis magisterijs, & impedit vt nõ compleantur. Vicesimaquinta dicitur Sadalabra vel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansorium: facit ad obsidionem & vindictam, destruit inimicos, facit diuortium, confirmat carceres et ædificia, accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunq; membrum hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg vel Pthagal Mocaden, id est, hauriens primus: facit pro vnione & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres & ædificia. Vicesimaseptima dicitur Alcharya vel Alhalgalmoad, id est, hauriens secundus: auget messes, merces, lucrum, sanat infirmitates: sed impedit ædificia, prolongat carceres, facit periclitari nauigantes, et adiuuat ad inferendum mala cui volueris. Vicesimaoctaua & vltima vocatur Albotham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes et mercimonia, secutat itinerantes per loca periculosa, facit ad gaudium coniugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis vigintiocto mansionibus latent multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerunt singulis mansionibus sua simulachra, et imagines et signacula, et præsidentes intelligentias, et operabantur in virtutib. illorum varijs modis.

De vero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione planetariarum horarum. CAP. XXXIIII.

QVicunque ad cœlestem opportunitatem operaturi sunt, vtrunque, aut duorum alterum obseruare oportet, stellarum videlicet motus, aut tempora: motus inquam, quando sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essentialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies & horas illarum dominijs distributas: de omnibus his abundè satis

tis in astrologorum libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipuè pensitanda sunt & obseruanda: vnum, vt obseruemus motum stellarum ascensionesq; & cardines, quemadmodum in veritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis, nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, vocantque illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, vocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulis planetis secundum ordinem successionis eorum, dando primam semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem vsq; in finem vigintiquatuor horarum. Et in hac distributione adsentiunt illis Magi, sed in horarum partitione dissentiunt aliqui, dicentes quòd ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est: quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ nō sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt sed quia diurnæ & nocturnæ singulæ etiam inter se inęquales sunt. Habet ergo inęqualium siue planetariarū horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali vnam constituunt horam artificialem: ita etiam in horis planetarijs ascensiones quindecim graduum in eclyptica constituunt vnam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire opportet ex tabulis ascensionum obliquarum vniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales vt imagines & sigilla similiaq;, virtutem aliquam sortiantur à corporibus cælestibus. CAP. XXXV.

TAnta est cœlestium magnitudo, virtus et potestas, quòd non solum res naturales, verum etiam artificiales, quando superis ritè sunt expositæ, subitò patiuntur ab agente potentissimo vitaque mirabili, quæ ipsis virtutem cœlestē sæpè mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de Fato: vbi dicit etiam vestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipere qualitatem. Sic magi non modo mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiam imaginibus, sigillis,

annu-

annulis, ſpeculis & quibuſdam alijs inſtrumentis, opportunè ſcilicet ſub certa conſtellatione fabricatis, cœleſtem quandam illuſtrationem capi, & mirandum aliquod ſuſcipi poſſe confirmant. Cœleſtium enim corporum radij animati, viui, ſenſuales, dotes mirificas, potentiamq; vehementiſſimam ſecum ferentes, etiam repentino momento ac ſubito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt vires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus virtutes, ſi non ex qualibet, ſed certa materia fabricentur; cuius videlicet virtus naturalis cum ſpecifica ſimul operi cõueniat, figuraq; imaginis ſimilis ſit figuræ cœleſti: talis nanq; imago, cũ propter materiam naturaliter operi ac cœleſti influxui congruam, tum propter figuram cœleſti figuræ ſimilem paratiſſima eſt ad actiones & vires cœleſtium corporum & figurarũ capiendas: & cœleſte munus ſubitò in ſe concipit, tum agit aſſiduè in alterum, & res aliæ per obedientiam ſeſe inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemæus in Centiloquio, quòd res inferiores obediunt cœleſtibus, non ſolùm illis, ſed etiam earum imaginib· ſicut non ſolum ſcorpiones terrei obediunt ſcorpioni cœleſti, ſed etiam imagini ſcorpionis illius, quæ fuerit opportunè ſub eius aſcenſu ac dominio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas inſculptæ â ſuis ſtellis concipiant virtutes. Cap. XXXVI.

IMagines autem cœleſtes, ad quarum ſimilitudinem huiuſmodi imagines configurantur, in cœlis ſunt quamplurimæ: quædam viſibiles & conſpicuæ, quædam ſaltem imaginabiles, ab Aegyptijs, Indis, Chaldæisq; perſpectę & deſignatæ partesq; earum ſic ſe habent, vt ipſæ etiam figuræ quædam ſint ab alijs diſtinctæ. Hac ratione ponũt in zodiaco circulo imagines duodecim vniuerſales, ad numerum ſignorũ: harum itaq; Arietem, Leonem, Sagittarium, triplicitatem cõſtituentes igneam & orientalem, ferunt prodeſſe contra febres, paralyſim, hydropiſin, podagram: & contra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere geſtantem gratum, facundum, ingenioſum, & honoratum: quia domicilia ſunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; Leonis imaginem contra phantaſmata melancholica, hydropiſin, peſtem, febres & ad expellendum morbos, hora ſolis primo gradu facici Leonis aſcendente: quæ quidem facies ac decanatus Iouis eſt, ſed contra calculum & contra renum morbos, ac contra nocumenta beſtiarum faciebant eandem, quando Sol in corde Leonis medium cœli obtinebat. Rurſus nunc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem conſtituunt aëream & occiden-

dentalem, atque domicilia sunt Mercurij, Veneris & Saturni; dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, valere contra melancholiam, & conferre sanitatem: et præcipuè Aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpius atque Pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, valent contra febres calidas & siccas, item contra hecticam & omnes passiones cholericas. Scorpius verò, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Configurabant autē ad hoc ascendente eius facie tertia, quæ est Veneris: faciebant eandem contra serpentes et scorpiones, venena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem & colorē efficere bonum: ferturq; imago Cancri efficacissima contra serpentes & venena, quando Sol & Luna in eo coniuncti, ascendūt, in facie prima vel tertia. hęc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ, illa verò facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicuntur etiam torqueri serpentes, cùm Sol sit in Cancro. Item Taurus, Virgo & Capricornus: quia triplicitatem constituūt terream & meridionalem, curant infirmitates calidas, valent contra synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris: Mercurij & Saturni. Fertur etiā Capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, ga exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum, earumq; virtutibus, atque de his quæ extrà Zodiacum sunt imaginibus. CAP. XXXVII.

SVnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerum facierū, de quib. (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, vetustissimus mathematicus, post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulachrum, stantis quidem, & alba veste induti præcinctiq;, magni corporis, ruffis oculis, validis viribus atq; irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem et inuerecundiam In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem veste rubra, & subtus alba, alterū protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatē, altitudinē regni & magnificentiam dominij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo & rubra veste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferens, inquietus et irato similis est, quia præstare nequeat bona quæ velit. Confert hæc imago ingenium, man-

ſuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri aſcendit vir nudus et ſpiculator ſiue arator, & proficit ad ſeminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In ſecunda facie aſcendit vir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatem ſuper populos. In tertia facie aſcendit vir, in cuius manu ſerpens & ſagitta, & eſt imago neceſſitatis & vtilitatis, atque etiam miſeriæ & ſeruitutis. In prima facie geminorum aſcendit vir in cuius manu virga, & ipſe tanquam alteri ſeruiens, & confert ſapientiam & ſcientiam numerorum & artium, in quibus non eſt vtilitas. In ſecunda facie aſcendit vir, in cuius manu eſt fiſtula, & alter incuruatus fodiens terram: & ſignificant agilitatem infamem & inhoneſtam, qualis eſt ioculatorum & præſtigiatorum, & ſignificat labores & inquiſitiones cum labore. In tertia facie aſcendit vir quærēs arma, atq; vir ſtultus, in dextra auem tenens, & in ſiniſtra tibiam: & ſignificationes eorum ſunt obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trufarum, & verborum inutilium. In prima facie cancri aſcendit forma puellæ virginis, pulchris ornatæ veſtibus, coronam gerentis in capite: præſtat acuitatem ſenſuum, ſubtilitatem ingenij & amorem hominum. In ſecunda facie aſcendit vir decoris indutus veſtibus, ſiue vir & mulier ad menſam ſedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, læticiam & amores mulierum. In tertia facie aſcendit vir venator cum lancea & cornu, educens canes ad venandum: ſignificatio eius eſt contrariandi hominibus, inſequendi fugientes, venandi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis aſcendit vir ſuper leonem equitans: & ſignificatio eius eſt audaciæ, violentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & ſuſtinendi laboris. In ſecunda facie aſcendit imago manibus eleuatis, & vir, ſuper cuius caput corona, & forma viri irati et minabundi, in dextra habens gladium euaginatum, et in ſiniſtra clypeum: & ſunt ſignificationes eorum ſuper rixas occultas, et victorias ignotas, & per viles homines, et ſuper occaſiones litium et præliorum. In tertia facie aſcendit vir iuuenis, in cuius manu ſcutica, & vir vehementis triſticiæ, & turpis faciei: et ſignificatio eorum eſt amoris et ſocietatis, et demittendi de ſuo pro vitandis rixis. In prima facie virginis aſcēdit figura puellæ bonæ, & vir faciens ſemina, & ſignificatio eius eſt congregandi diuitias, dirigendi victum, arandi, ſeminandi et populandi. In ſecunda facie aſcendit vir niger, indutus ex corio, et vir habens comam, & tenens loculos: et ſignificatio eorum eſt ad lucrum & congregationem ſubſtantiæ, & ad a-

ua-

liariciam. In tertia facie aſcendit mulier alba & ſurda, ſiue homo ſenex innixus baculo: & ſignificatio eius eſt ad debilitatem & infirmitatem, et damnamentum membrorum, et ad deſtructionem arborum, & depulationem terrarum. In prima facie libræ aſcendit forma irati viri, in cuius manu fiſtula, et forma viri in libro legẽtis: et operatio eius in iuſticia & auxilio miſerorum & debilium contra malos & potentes: In ſecunda facie aſcendunt duo viri ſæuientes & irati, et vir ornato veſtitu in cathedra ſedens: et ſignificatio eorum eſt ad indignationem contra malos, et ad quietem et ſecuritatem vitæ cum bonorum vbertate. In tertia facie aſcendit vir vehemens, arcum tenens: & ante illum vir nudus, atq; alius vir vna manu panem tenens, altera vini cyathum: ſignificatio iſtorum eſt ad libidinem nefandam, cantus et iocos & gulam. In prima facie Scorpij aſcendit mulier bonæ faciei et habitudinis, ac duo viri ſe percutientes: & operatio eorum eſt ad decorem & pulcritudinem, et ad rixam, inſidias, deceptiones, detractiones, et perditiones. In ſecunda facie aſcendunt vir nudus & mulier nuda, & vir in terra ſedens, & ante illum duo canes ſe mordentes: & operatio eorum eſt ad impudentiam, deceptionem et ſycophantiam, et admittendum malum et rixas inter homines. In tertia facie aſcendit vir curuatus ſuper genua ſua, et mulier percutiens illum baculo: & ſignificatio eius eſt ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, violentiæ & litis. In prima facie Sagittarij aſcendit forma viri armati lorica, gladium nudum in manu tenentis: et operatio eius ad audaciam, malitiam et libertatem. In ſecũda facie aſcendit mulier plorans, et pannis cooperta: & operatio eius eſt ad triſticiam, et timorem de corpore ſuo. In tertia facie aſcendit vir ſimilis in colore auri, ſiue vir ocioſus, ludens cum baculo: et ſignificatio eius eſt in ſequendo voluntates proprias, & pertinacia in illis, et in agilitate ad res malas, et rixas, et res horribiles. In prima facie Capricorni aſcendit forma mulieris, et vir niger gerens plenos loculos: & ſignificatio eorum eſt ad ſpaciandum et gaudẽdum, ad lucrandum, et perdendum cum debilitate et vilitate. In ſecunda facie aſcendunt duæ mulieres, et vir reſpiciens auem in aëre volantem: & ſignificatio eorum eſt in poſtulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ ſciri non poſſunt. In tertia facie aſcendit mulier pudica in corpore, et ſapiens in opere, et nummularius pecunias in menſa colligens, et ſignificatio eius eſt in prudentia gubernandi, & in cupiditate ſubſtantiæ et in auaritia. In prima facie Aquarij aſcendit forma viri prudentis et forma mulieris nentis: et ſignificatio eorum eſt in cogitatio-

ne & labore pro lucro, in paupertate & vtilitate. In secunda facie ascendit forma viri cum prolixa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit vir niger & iratus: & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie Piscium ascendit vir onera portans super dorso suo, benè indutus: & significatio eius est in itineribus, et mutatione loci, & solicitudine inquirendi substantiam & victum. In secunda facie ascendit mulier boni vultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascendit vir nudus vel vir adolescens, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatum, et significatio eius est ad quietem, & ocium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et hæc de facierum imaginibus hactenus, vltra quas sunt adhuc in zodiaco trecentæ & sexaginta imagines. ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacū sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Hyginius & Aratus: & plurimę particulares, pro facierum & graduum numero ibidem existētium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset: ex his tamen magis principales habētur, Pegasus qui valet contra morbos equorum, & conseruat equites in bello: deinde est Andromacha, quæ conciliat amorem inter virum & vxorem, ita quòd dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentarius fugat venena, et curat morsus venenatorum. Hercules victoriam largitur in bello. Draco cum vtraque vrsa reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortem, dijs & hominibus placentem. Hydra confert sapientiam & diuitias, & resistit venenis. Centaurus confert sanitatem & lōgæuam senectutem. Ara conseruat castitatem, redditq; gratum dijs. Cetus reddit amabilem, prudentem, terra mariq; felicem facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus valet contra deceptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilētiæ, & tutum reddit à bestijs et feris. Orion confert victoriam. Aquila largitur nouos honores, veteresq; conseruat: Cygnus liberat paralysi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficijs, & præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. CAP. XXXVIII.

CAeterùm nūc quas imagines planetis attribuebāt, quamuis de his ampliſſima volumina apud antiquos sapientes ha-

habeantur conſcripta,vt non ſit opus illas hîc narrare,tamen pauculas earum recitabo.Faciebant enim ex operibus Saturni,ipſo aſcendente, in lapide qui magnes dicitur,imaginem hominis, ceruinum vultum & cameli pedes habentis,ſuper cathedram vel draconem ſedentis:in dextra falcem , in ſiniſtra ſagittam tenentis :quam quidem imaginem ſperabāt ſibi ad vitæ longitudinem profuturam.Saturnuum enim ad vitæ longitudinem conferre probat Albumaſar in libro Sadar,vbi etiam narrat quaſdam Indiæ regiones Saturno ſubiectas, hominesq́; ibi longæuos valdè fore,nec niſi extremo ſenio decedere.Item faciebant & aliam ad vitæ longitudinem Saturni imaginem,in ſapphiro,hora Saturni,ipſo aſcendēte vel feliciter conſtituto,cuius figura erat homo ſenex ſupra altam cathedram ſedens,habens manus ſupra caput erectas , & in eis piſcem tenens vel falcem,&infra pedes eius racemum,caput tectum habens panno nigro vel fuſco,& omnes veſtes eius nigræ ſunt vel fuſcæ.Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum,& renum morbos,hora ſcilicet Saturni ipſo aſcendente cum tertia facie Aquarij.Faciebant quoq; ex operibus Saturni imaginē ad poteſtatem creſcendi, aſcendente Saturno in Capricorno,cuius forma erat vir ſenex baculo innixus,habēs in manu falcem decuruam,nigris indutus veſtib. faciebant quoque imaginem ex ære fuſam,Saturno aſcendēte in ortu ſuo , ſcilicet primo gradu Arietis: vel,quod verius eſt,in primo gradu Capricorni:quam quidem imaginem humana voce loqui confirmēt.Faciebant etiam ex operibus Saturni ſimul atq;Mercurij imaginem ex metallo fuſam,ad pulchri hominis formā,quam futura prædicere pollicebātur:faciebantq́; eam die Mercurij hora tertia ſcilicet Saturni , aſcēdente Geminorum ſidere Mercurij domicilio prophetas deſignante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cæli plaga , quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aſpiciat aſcendentem,ac Luna ſimiliter, & Sol coniunctionis locum aſpiciat: Venus angulum aliquem obtinens ſit potens & occidentalis:Mars à Sole comburatur, ſed non aſpiciat Saturnum neque Mercurium. Dicebant enim, quòd ſplendor potētiarum ſtellarum illarum diffundebatur ſuper hanc imaginem,& loquebatur cum hominibus,& annunciabat eis vtilia.

De imaginibus Iouis. CAP. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad vitæ longitudinem imaginem hora Iouis,ipſo in exaltatione ſua feliciter aſcendente,in lapide claro & albo,cuius figura erat homo coro-

natus, croceis indutus vestibus, equitans super aquilam vel draconem, in dextra sagittam habens tanquam missurus eam in caput aquilæ vel draconis eiusdem: faciebant & aliã Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipuè in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquam deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis: quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorẽ, & cõferre beneuolentiã & prosperitatem, et ab inimicis liberare, cõfirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam et glorioſam vitam, atq; ad fortunæ dexteritatẽ: cuius figura erat homo habens caput leonis vel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus vestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. Cap. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie Arietis, in lapide Martiali, præcipuè in adamate: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensem nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentem in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuunt ei vim fascinãdi, ita quòd terrebit homines aspectu suo quãdo irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. Cap. XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis, prima facie Leonis cum Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in sinu, & sub pedibus globum crocea veste indutus. Ferunt hanc imaginem reddere hominem inuictum & honoratum, & incœpta deducere ad finem, ac somnia vana pellere, valere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo vel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascẽdit. Faciebant aliam solis imaginem in lapide adamante, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendẽte: cuius figura erat mulier coronata cũ gestu saltantis et ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculum vel clypeum,

in

in ſiniſtra baculum ſuper pectus innixum, flammam ignis geſtans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora ſolis ipſo aſcendente in prima facie Leonis, contra paſſiones lunaticas quæ proueniunt in combuſtione Lunæ.

De *imaginibus Veneris*. CAP. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conueniebat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipſa aſcēdente in Piſcibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu ſagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipſa aſcendente, in Tauro: cuius figura erat puella nuda diffuſis capillis ſpeculum habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adoleſcens pulcher ſiniſtra manu tenens eam per catenam, dextra verò eius aptans capillos, ſintq; ambo amicabiliter ſe intuentes, & circa eas ſit puer paruus alatus, enſem vel ſagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri vel Libræ vel Piſcium cum Venere aſcendente, cuius figura erat puella diffuſis capillis, longis & albis induta veſtibus, laurum vel pomum, vel flores in dextra tenens, in ſiniſtra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robuſtum, alacrem, & conferre pulchritudinem.

De *imaginibus Mercurij*. CAP. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipſo aſcendente in Geminis, cuius forma erat adoleſcens pulcher, barbatus, habens in ſiniſtra caduceum, videlicet virgam, in qua inuolutus ſit ſerpens, in dextra gerens ſagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre ſcientiam, & facundiam, & ſolertiam in mercibus atque lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliam Mercurij imaginem, ipſo aſcendente in Virgine, ad beneuolentiam, ingenium, & memoriam: cuius forma erat homo ſedens ſupra cathedram, vel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite criſtam, & in ſiniſtra gallum tenens, vel ignem.

De *imaginibus Lunæ*. CAP. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerantibus contra laſſitudinem, hora Lunæ, ipſa in exaltatione ſua aſcendēte, cuius figura erat homo ſuper baculum incumbens,

habens in capite auem, & ante se arborem floridam. Aliam faciebant Lunæ imaginem pro augmento terræ nascentium: & contra venena, atq; infirmitates puerorum, hora Lunę, ipsa ascendente in prima facie Cancri: cuius figura erat mulier cornuta, equitans supra taurum vel draconem septicipitem, vel cancrum, habeatque in dextra sagittam, in sinistra speculum, vestibus induta albis vel viridibus: habensque in capite duos serpentes cornibus circumuolutos, & cuilibet brachio vnum habens serpentem circumuolutum, & cuilibet pedi vnum similiter. Et hæc de figuris planetarum dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ.

CAP. XLV.

FAciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunę, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundãtem, ad instar Græcæ literæ theta: faciebãtq; quando Iupiter cum capite medium cœli obtinebat: quam quidem imaginem ad successus petitionum multum conferre affirmant: volebantq; per eã imaginem bonum ac felicem dæmonẽ notare, volebantq; eum per serpẽtis

imaginem figurare. hunc enim Aegyptij atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinam naturam celebrant: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cùm ex illo celeri gressu ostenditur, sine vllis pedibus manibusq;, vel aliis instrumẽtis, tum quòd ætatem subinde cum exuuiis renouat, ac iuuenescit. Caudę verò imaginem faciebant consimilem, quando Luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno vel Marte malè affecta: faciebantq; illam ad anxietatem & infirmitatem, & infortunium inducenda: & vocabant illam malum genium. Talem imaginem Hebræus quidam incluserat aureo gemmatoque baltheo, quem Blancha ducis Borbonij filia marito suo Petro Hispaniarum regi, eius nominis primo (siue conscia, siue ignorans) dono dedit: quo cùm ille cingeretur, serpente succinctus sibi videbatur: compertoq; deinde vim magicam cingulo insertam, eam ob causam vxorem repudiauit.

De ima-

De *imaginibus mansionum* Lunæ. CAP. XLVI.

FAciebant etiam imagines in singulis mansionibus Lunæ. In prima ad destructionem alicuius faciebant in annulo ferreo imaginem hominis nigri, induti cilicio, & præcincti, dextra lanceolam iacientis: sigillabantq; in cera nigra, & fumigabant storace liquida, & imprecabantur. In secunda contra iram principis, & pro reconciliatione illius sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebant imaginem in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta, sedens in cathedra, dextra manu super caput suū eleuata, & sigillabant, & fumigabant cum moscho, camphora, & vngula aromatica: hāc prosperitatem fortunæ, & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad vindictam & separationem, inimicitiam, & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabāt cum myrrha rubea, & storace. In quinta pro gratia regum & officialium, & bona receptione, sigillabant ex argento caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cū ligno aloës & ambra. In septima ad acquirendum omne bonum, sigillabant ex argento, imaginem hominis bene vestiti, manus ad cœlum protendentis, tanquā orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octaua ad victoriam in bello, sigillabant ex stanno imaginem aquilę faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendā infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem viri carentis virga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad iuuandum partum, & sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput Leonis, & fumigabant cum ambra. In vndecima, ad timorem, reuerentiam, & venerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitātis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amātium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & asa fœtida. In decima tertia pro cōcordia coniugatorum, & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant vtrisq; imagines, viri in cera rubea, mulieris in alba, & cōiungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloës, & ambra. In decimaquarta pro diuortio & separatione viri à muliere, ex ære rubeo sigilla-

bant imaginem canis suam caudam mordentis,& fumigabāt cum pilis canis nigri &cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & benevolentia,sigillabant imaginem hominis sedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedētis,bilancem in manu tenentis,&fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones,cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores ventris,ex ære sigillabant imaginem colubri,caudam supra caput tenentis,& fumigabant cum cornu cerui,idemq; sigillum ferebant fugare serpentes & venenata quæq; à loco vbi subhumatū fuerit. In decima nona ad facilem partum,& prouocationem menstruorum,sigillabant ex ære imaginem mulieris,manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cū storace liquida In vicesima pro venatione, sigillabāt ex stanno imaginem sagittarij semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite vulpis. In vicesima prima pro destructione alicuius,faciebant imaginem hominis cum duplici vultu,antè & retrò, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris,& cum ea sulphur &carabe,& capillos illius cui nocere voluerant. In vicesima secunda pro securitate fugientium,sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus,in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento viuo. In vicesimatertia, ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis,& fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco vbi nocere prætendebant. In vicesima quarta ad multiplicandum greges armentorum, accipiebant cornu arietis vel tauri, vel hirci, siue illius armenti, quod multiplicare voluerunt,& sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes,imaginem mulieris lactantis filium, & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis, vel sigillabant in cornu illius. In vicesima quinta pro salute arborum & messium, sigillabant in ligno fici, imaginem hominis plantantis, & fumigabant cum floribus fici,&suspendebāt ad arborem. In vicesima sexta ad amorem & gratiam,sigillabant in cera alba & mastyche,imaginem mulieris abluentis & pectentis capillos suos,& fumigabant cum rebus bene redolentibus. In vicesima septima ad destruendū fontes,puteos,thermas,& balnea faciebant ex terra rubea imaginem hominis alati,vas vacuum & perforatum in manibus tenentis, & cocta imagine,ponebant in vase asam fœtidam,& storacem liquidam, & demergebant

gebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere volebant. In vicesima octaua ad congregandum pisces, sigillabant ex ære imaginem piscis, & fumigabāt cum corio piscis marini, & proiiciebant in aquam, vbicunq; pisces congregare voluerant. Præterea vnà cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum, & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum behemiarum.

CAP. XLVII.

CAeterùm nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant imaginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa barba, habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euentus petitionum, reddere gestantem audacem & magnanimum, conseruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes malas in aduersarium. Sub sidere Pleiadum faciebant imaginem puellæ virginis, vel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare ventos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinē Dei vel hominis volantis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginem, cuius figura erat tanquam homo volens lætari in instrumentis musicis: efficit gestantem gratiosum, & honoratum, & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebāt imaginem canis leporarij, vel puellæ virginis: Confert honorem & beneuolentiam, & gratiam hominū, & spirituum aëreorum: & dat potestatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane minori faciebant imaginem galli, vel trium puellarum: Confert gratiam Deorum, spirituum, & hominum: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde Leonis faciebant imaginem leonis, vel cati, vel figuram hominis honorati, sedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebant imaginem hominis cogitabundi, vel tauri, vel figuram vituli: Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, vel colubri, vel hominis nigri induti nigra veste: Efficit hominem iracundum, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones, & congregandi: proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & ventorum. Sub Spica faciebant imaginem auis vel hominis,

onusti

onusti mercibus. Confert diuitias facit vincere lites, aufert anguſtiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi vel lupi, vel ſiguram hominis ſaltantis. Valet contra febres, & ſtringit ac retinet ſanguinem. Sub Elhpeya faciebāt imaginem gallinæ, vel hominis coronati. & ſublimati: Conſert beneuolentiam & amorem hominum, & dat caſtitatem Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, vel figuram Scorpionis: Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones. & fugat atq; conſtringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem vulturis vel gallinæ, vel hominis itinerantis: Efficit hominem magnanimum & ſuperbum; dat poſſe ſuper dæmones & beſtias. Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, vel hirci, vel hominis iracundi: Dat proſperitatem, & auget diuitias. Hæ ſunt imagines quarundā ſtellarum fixarū quas iubent inſculpi in lapidibus ſuis ſub eis.

De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres media ſunt, & earundem tabula. Cap. XLVIII.

SVnt adhuc aliæ quædā figuræ, per numeros ſtellarumq; ſitus fabricatæ, atq; cum elementis, tum planetis atq; ſignis adſcriptæ, quas Geomāticas vocāt, eo q; Geomatici diuinatores proiecta ſortis ſuæ puncta, per paritatis & imparitatis exceſſum, in iſtas figuras reducunt: & ipſæ etiam ſub ſuorum planetarum & ſignorum dominio inſculptæ ſiue impreſſæ, imaginum virtutem poteſtatemq; concipiunt: & ſunt iſtę figurę velut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, ſignificationes, & apoteleſmata, qui examuſſim ſcire deſiderat, apud Geomanticorum volumina requirat. Sunt autem numero non plures, quàm ſedecim, quorum nomina & themata ſunt hæc.

Figura	Nomen	Elemētū	Planeta	Signum
* * * *	Via Iter	Aqua	☾	♌
* * * * / * * * *	*Populus* Congrēgatio	Aqua	☽	♄

Coniunctio Coadunatio:	Aër	☿	♍
Carcer Constrictus	Terra	♄	♐
Fortuna maior Auxilium maius Tutela intrans.	Terra	☉	♒
Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens.	Ignis	☉	♉
Acquisitio Comprehensum intus	Aër	♃	♈
Acquisitio Comprehensum extra	Ignis	♀	♎
Lætitia Ridens Sanus Barbatus	Aër	♃	♉
Tristitia Damnatus Transuersus	Terra	♄	♒
Puella Mundus facie	Aqua	♀	♎
Puer Flauus Imberbis	Ignis	♂	♈

Albus

	Albus *candidus*	Aqua	☿	♋
	Rubeus *Ruffus*	Ignis	♂	♊
	Caput *Limen intrans* *Limen ſuperius*	Terra	♌	♍
	Cauda *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	♑	♄

De imaginibus, quarum figura eſt non ad ſimilitudinem alicuius figuræ cæleſtis, ſed ad ſimilitudinem illius, quod deſiderat animus operantis Cap. XLIX

Est & adhuc alius imaginum modus, non ſecundùm ſimilitudinem figurarum cœleſtium, ſed ſecundum ſimilitudinem illius, quod deſiderat animus operantis, cuius ſunt effigies & veſtigia. Sic ad amorem fabricamus imagines ſe inuicem amplectentes: ad diſcordiam, ſe percutientes: ad inferendam verò calamitatem, vel deſtructionem, vel impedimentum, vel homini, vel domui, vel vrbi, vel alteri rei, conficimus imagines diſtortas, confractas in membris & partibus, ad ſimilitudinem & figuram eius rei, quam deſtruere voluerimus vel impedire. Et iubent Magi in fundendis vel ſculpendis imaginibus inſcribere ſibi nomen ſui effectus & hoc in dorſo, quando malus, vt deſtructio: in ventre, quando bonus, vt amor: præterea in fronte imaginis nomen ſpeciei vel indiuidui, quam deſignat imago, vel propter quē ſiue contra quem fabricata eſt. Rurſusq; in pectore nomen ſigni vel faciei aſcendentis, & eius domini: etiam characteres, atq; ſuorum angelorum nomina. Iubent præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quem conficitur, debere non taceri, quę quidē omnia etiā Magnus Albertus in ſpeculo ſuo affirmat. Confectis verò imaginibus ſecundum diuerſas eius virtutes, ipſi diuerſimodè vtuntur: aliquando enim ſuſpenduntur vel alligantur corpori: aliquando ſepeliuntur ſub terra, vel ſub flumine aliliquan-

quando ſuſpendũtur in camino ſuper fumum, vel ad arborem, vt mouentur à vento: aliquando capite ſurſum, aliquando deorſum: aliquando in aquam feruentem mittuntur, vel in ignem. Dicunt enim quòd quatenus imaginum operarij ipſam imaginem afficiunt eatenus illam paſſiones inferre his, quibus adſcripta eſt, prout illud animus operãtis dictauerit: quemadmodum legimus Nectanabum Magum nauium imagines cereas eo modo & artificio confeciſſe, vt cum ipſe imagines mergebat in aquam hoſtium, ſuorum naues in mari ſimili modo mergebantur, atq; periclitabantur. Conſtellationes verò ad huiuſmodi imagines & conſimiles obſeruandas, docet nos ea pars aſtrologiæ, quæ de electionibus inſcripta eſt.

De obſeruationibus quibusdam cœleſtibus, & practica quarundam eiusdem imaginum CAP. LI.

MOdò narrabo tibi obſeruationes corporum cœleſtium, quę requiruntur ad practicam aliquarum eiuſmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquem conficimus imaginem, in qua hæc fortunata ſunt, ſcilicet illius ſignificator vitæ, vitęq; datores, & ſigna, & planetæ: fortunemus præterea aſcendens & medium cœli, & eorum dominos. Item locum ſolis, & locum Lunę: partem fortunæ, atq; dominum coniunctionis vel præuentionis antè ſuam natiuitatem factæ, planetas maleuolos deprimendo. Si verò ad calamitatem imaginem fabricare voluerimus, è conuerſo agemus, atq; quæ hic fortunata, ibidem infortunata locemus, ſtellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, vel regione, vel ciuitate, vel domo. Similiter pro deſtruendo, vel impediendo aliquo ſupradictorum, fiat imago ſub aſcenſione illius rei, quam deſtruere vel impedire volueris & infortunabis dominum domus vitæ illius dominum aſcendentis, & Lunam, dominum domus Lunæ, & dominum domus domini aſcendentis, & domum decimam, & dominũ eius. Pro adaptatione autẽ loci alicuius, pone fortunas in aſcẽdẽte eius: & in domo prima, & decima, & ſecunda, & octaua, fortunabis dominũ aſcẽdentis, & dominũ domus Lunæ. Ad fugandũ verò animalia certa à certis locis, vt in eis generari, vel perſiſtere non poſſint, fiat imago ſub aſcenſione illius animalis, quod fugare voluerimus, & ad ſimilitudinem illius: vt ſi fugare velimus ſcorpiones ab aliquo loco, fiat imago ſcorpionis, aſcendẽte ſigno Scorpionis cũ Luna, & infortunabis aſcendens, & dñm eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dñm aſcendentis in octaua: & iungatur aſpectu maleuolo

leuolo, oppoſito vel quadrato: & inſcribatur in imagine nomẽ aſcẽdẽtis, & domini eius & Lunæ nomen & nomẽ domini diei: & nomẽ domini horæ & fiat fouea in medio loci à quo eos pellere volueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiuſdem, & ſepeliatur ibidem imago, capite deorſum imprecando ſiue proferendo: Hæc eſt ſepultura ſcorpionum, vt non ingrediantur iſtum locum & ſic de ſimilibus. Item pro lucro fiat imago ſub aſcendente natiuitatis hominis, vel ſub aſcenſione illius loci, cui lucrũ addicare volueris, fortuna aſcendens, & dominum eius: & facias dominum domus ſecundæ, quæ eſt domus ſubſtantiæ, iunctum cum domino aſcendentis in trino vel ſextili; ſitq; inter eos receptio, fortunabis vndecimam, & dominũ eius, & octauam: & ſi poteris, pone partem fortunæ in aſcẽdente vel ſecunda, & ſepeliatur imago in loco illo, vel deferatur ab illo, cui lucrum addicare voluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago inde. Iouis, ſub aſcendente natiuitatis illius, quem vis amari, fortuna aſcendens, & decimam: & abſconde malos ab aſcendente: & habeas dominũ decimæ & vndecimæ planetas, fortunæ iunctos domino aſcendentis, ex trino vel ſextili cum receptione: deinde facaliam imaginem, videlicet pro illo, quem vis incitare ad amãdum: conſidera ſi ſit amicus, vel ſodalis illius, quem vis amari: & ſic, fiat imago ſub aſcenſione domus vndecimæ ab aſcendente primæ imaginis. Si verò fuerit vxor vel maritus, fiat ſub aſcenſione ſeptimæ. Si frater vel ſoror, vel conſanguineus, fiat ſub aſcenſione tertiæ: & ſic de ſimilibus. Et pone ſignificatorem aſcendentis ſecundæ imaginis iunctum ſignificatori aſcendentis primæ imaginis, ſitq; inter eos receptio, ſintq; cætera fortunata. vt in prima imagine, poſt iũge ſimul ambas imagines in amplexum, vel pone faciem imaginis ſecundæ, ad dorſum imaginis primæ: & inuoluantur in ſindone, & deferantur, vel ſpolientur. Item ad ſucceſſus petitionum, & pro adipiſcenda re denegata, ſiue ab alio accepta vel poſſeſſa: fiat imago ſub aſcendente illius qui petit rem: & fac dominum ſecundæ iunctum cum domino aſcendentis, à trino vel ſextili: ſitq; inter eos receptio, & ſi fieri poteſt, ſit dominus ſecundæ in ſignis obedientib. & dominus aſcendentis in imperantib. fortuna aſcendens, & dominus aſcendentis retrogradus, vel combuſtus, vel cadens, vel in domo oppoſitionis, hoc eſt, in ſeptima à domicilio ſuo, non ſit impeditus à malis, ſit fortis, & in angulo; fortunabis aſcendens, & dominum ſecundæ, & Lunam: & fac aliam imaginem pro eo, apud quem eſt, quod petitur, & incipe

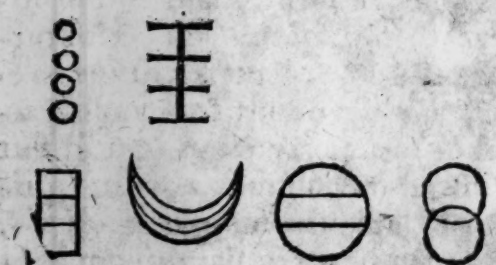
cipe sub ascendēte pertinenti ad eum: vt si sit rex vel princeps incipe sub ascendēte decimę domus, ab ascendente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus & pone significatorem secundæ imaginis iunctū cum domino ascendentis primæ imaginis, à trino vel sextili: & ipse recipiat eum, & pone vtrosq; fortes & fortunatos, absq; impedimento: fac omnes malos ab eis cadentes: fortunabis decimam & quartam, si poteris, vel aliquid eorum: & cùm fuerit perfecta secunda imago, iunge eam cum prima, facie versus faciem, & inuolue in linteo mundo, & sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub significatore fortuna. to fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ versus Septentrionem, vel potius versus locum vbi moratur ille, apud quē est quod petitur. Vel si contingat petentem pergere ad eum apud quem est res petita, deferat imagines secum, quousq; pergit. Et fit etiam imago somniorum, quæ posita sub capite dormientis, vera somnia efficaciter præstat, de quacunq; re animus iam antea deliberauerit. figura illius est figura hominis dormientis in sinu angeli, quā facies ascendente Leone, Sole in Ariete nonam domum tenēte: tum in pectore hominis inscribes nomen desiderati effectus, ascendente Virgine, Mercurio in Ariete in nona domo fortunato, aut ascendentibus Geminis Mercurio fortunato, & in Aquario nonam tenente: sitq; à Saturno felici aspectu, receptus, inscribiturq; nomen spiritus Mercurij. Fit etiam ascendente Libra in Venere in Geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribendo angelum Veneris: & fit adhuc eadem imago ascendente Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nona feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiam ascendente Cancro, Luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spiritus Lunæ. Et fiunt etiam annuli somniorum mirabilis efficaciæ; & sunt annuli Solis & Saturni, & constellatio eorum est, quando Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt, & quando Luna Saturno iungitur in nona domo, & in eo signo, quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus Solis vel Saturni: & infigitur lapis sua imagine sculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiant, nam plura eiusmodi nunc per te ipsum inuestigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi viuificentur ita, quòd ipsi, aut naturalis, aut cœlestis, aut heroica, aut animastica, aut dæmoniaca, vel angelica virtus insit, aut ad-

sistat. At quis modo animam dabit imagini, aut viuificabit lapidem, aut metallum, aut lignum, aut ceram? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahę? Certe non penetrat hoc arcanum ad artificē duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui nō habet: habet aūt nemo, nisi qui iam cohibitis elementis, victa natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypum vsq; transcendit, cuius tunc cooperatur effectus potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus, qui ad cœlestium normam imitationemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomanticis figuris deducuntur, cum eorundem tabula. Cap. LI.

Characteres etiam habent communitatem suam ex radiis cœlestium secundum certum numerum in se inuicem peculiari quadam proprietate coniectis: quæ quidem cœlestia, sicut in diuersis radiorū suorū ictibus inter se aliter atq; aliter incidentib. diuersas cōspirant virtutes: sic etiam characteres, iuxta diuersos eiusmodi radiorum concursus aliter atq; aliter protracti, diuersas subitò nanciscuntur operationes: sæpè etiam multo efficaciores: quàm physicalium cōmixtionum proprietates. Veri autem characteres cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hæbreos vocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omnia cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam verò etiā characteres ex Geomāticis figuris fabricant, vario modo singularum puncta inter se colligantes, & iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fuerint, planetis atq; signis illis attribuentes, horumq; fabricam sequens tabula exponet.

Characteres Lunæ.

Ab vi.

A populo.

Characteres Mercurij.

A conilio Elione.

Ab albo.

Characteres Veneris.

Ab missione.

A puella.

Characteres Solis.

A fortuna maiore.

A fortuna minore.

Characteres Martis,

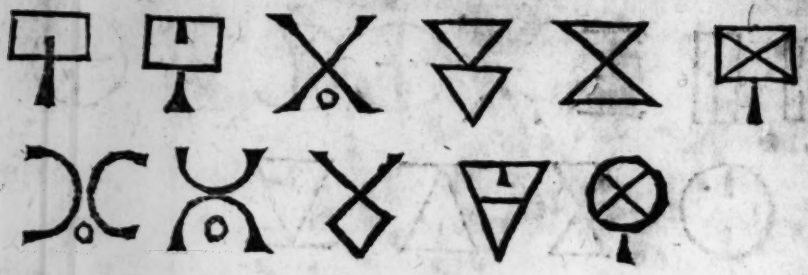
A rubeo.

A puero.

Characteres Iouis.

Ab acquisitione.

A lætitia

Characteres Saturni,

A carcere

A tristitia

Characteres capitis draconis.

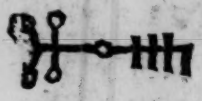
Characteres caudæ draconis

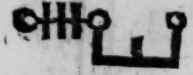
De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. Cap. LII.

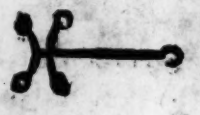
DIximus superius esse quendam imaginũ modum, non ad similitudinem imaginum cœlestium, sed secundum æmulationem eius, quod desiderat animus operantis : id pari ratione etiam de characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quàm imagines malè dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem similitudinem, cum imagine cœlesti, aut cum eo, quod cupit animus operant

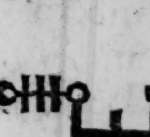
perantis, siue id sit a tota imagine, aut à certâ aliqua illius nota totam imaginem exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornib. formamus tales. ♈. ♉. Geminorum, ab amplexu. ♊. Cancri à progressu & regressu: ♋. Leonis, Scorpiõis, & Capricorni, à cauda ♌. ♏. ♑. Virginis à spica: ♍ ♎. Libræ, à bilance: ♎. Sagittarij à sagitta: ♐ Aquarij, ab vndis ♒. Et piscium à piscibus ♓. Simili ratione character Saturni tractus est à falce: ♄. ♄. Iouis à sceptro ♃. ♃. Martis à dardo: ♂. Solis à rotunditate & aureo fulgore: ☉. ☉. Veneris à speculo: ♀. Mercurij à caduceo: ☿. ☿. Lunæ à crescentis decrescentisq; cornibus: ☽. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorum, & stellarum, naturarumque constituuntur etiam characteres mixti: vt triplicitatis igneæ, ♌♐♈. terreæ, ♉♍♑. aereæ, ♊♎♒. aqueæ, ♋♏♓. Similiter iuxta centum & viginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi charecteres multiplicibus figuris resultant: vt Saturni & Iouis, sic scilicet ♄♃. vel sic, ♄♃ vel sic, ♄♃ Saturni & Martis, ♄♂ vel sic, ♃♂ Iouis & Martis, ♄♃♂ vel sic, ♄♃♂ Saturni, Iouis, & Martis: vel ♄♃♂ sic, ♄♃♂. Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiã de reliquis & pluribus formari debent, eademque ratione cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie vel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quàm compẽdiosè protrahendi sunt, sicuti in his quę secundum viam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: vt ad amorem, figuræ sibi permixtæ, se inuicem complectentes, sibi inuicem obedientes: ad odium verò contrariò, se inuicem auertentes, impugnantes, dispares, & dissolutæ. Cæterũ nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & behenijs, non pigebit huc adpingere. Sunt autem tales:

Caput Algol.

Ala Cornu.

Pleiades.

Spica

Aldebaram.

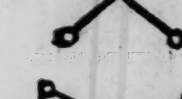
Alchameth.

Hircus

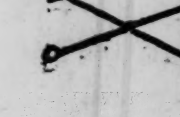

Elpheia.

Canis maior

Cor Scorpij.

Cauda Vrſæ

Vultur cadens

Cor Leonis.

Cauda Capricorni.

Canis minor

Quod

Quod nulla diuinatio sine Astrologia sit perfecta. CAP. LIII.

LOquuti sumus in præcedentibus, de varijs diuinationum generibus: sed illud animaduertēdū est: omnia hæc Astrologiæ vsum, canonesq; sibi deposcere, veluti clauem ad omnium arcanorum noticiam perneceſſariam: omniaque diuinationum quarumcunq; genera, sic in ipsa Astrologia suas radices & fundamenta habent, vt absque hac parum aut nihil videantur adferre. Ipsa tamen Astrologica diuinatio, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporū cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus non exigit, cùm de hac scientia ab antiquis ingentia volumina scripta sunt, & palam omnib extāt. Itaq; siue corpus, siue vultum, siue frontem, siue manū inspiciat Physionomus, siue somnium, siue auspicium coniectator scrutatus fuerit, si rectum futurum sit iudicium, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius indicijs, vnà cum similitudinum signorumq; coniecturis, veridicæ significatorum nascantur opiniones: Quòd si etiam prodigium aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit, scrutanda etiā quæ præcesserunt in reuolutionib. annorū ex magnis coniunctionib. et eclypsibus: deinde etiam considerandæ principum, gentium, regnorum, vrbium, vbi hæc apparuerint, natiuitates, origines, intronizationes, fundationes, reuolutiōes, profectiones, directiones, et quæ ex eis sunt, atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: vt ex his omnibus tandem rationabilem, & verisimilimam harum rerum venemur significationem. Eadem serie, minori tamen labore, etiam in somniorum expositionibus incedendū esse perhibent. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra, horumve inferiora instrumenta agitati, id faciunt: vnde & illorum vaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt, quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscum vatem,

Fulminis edoctum motus, venasq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aere pennæ.

post lustratam vrbem, post mactatam victimam, post inspecta exta, tandem ex cœlestium siderū dispositionibus, protulisse sententiā. Iam verò etiam ipsa Geomātia sortilegiorū accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiei, vel casu vel vi quadam inscripta diuinetur, illa primùm ad figuras reducit cœlestes, videlicet ad eas sedecim, quas superius nominauimus, ex eorum proprietatibus & rationibus, Astrologi-

logico more iudicium formans. Atq; huc spectant, quæcunq; naturalium sortilegiorum diuinacula, quorum vis aliunde esse non potest, quàm à cœlo, atq; ab anima illa operantis: si quidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur & producitur, necesse est superiorum motus, influxusq; imitari, ad quos velut ad radices, et causas, atq; signa, cùm reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex Astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tesseræ, tetracedon, hexacedron, octocedrō, dodecacedrō, icocedron, certis numeris, signis atq; stellis, opportunis temporibus, sub cœlestium influxibus fabricatæ, & inscriptæ, mirandam diuinandi, prædicendique suis iactibus obtinent virtutem, ceu qualem Prænestinæ illæ tesseræ, in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac vnde illi diuinationis virtus contingat. Cap. LIIII.

QVæcunque per sortem diuinationes ac euētuum humanorum fiunt prædictiones, præter sortem causam certè aliquam sublimem, & latentem, et occultam habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, qualem Aristoteles fortunam descripsit. Siquidem in serie causarum, cùm secundum Platonicos causa per accidens nūquam possit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atque intendat. Hanc autem non in corporea natura, sed in substantijs immaterialibus & incorporeis, quæ re vera sortem administrant, & ad veritatis indicium dispensant, collocare necesse est: vt in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestib. intelligentijs, vel in ipso Deo. Quòd autem in humana anima esse possit sufficiens potestas & virtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina virtus ac similitudo omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, et de necessitate habent motum et efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes virtutes et operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderij et omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, et acquirunt sibi mirabiles præsagiorum virtutes, cùm ab illa, tum ab opportunitate cœlesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maximè inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium Astrologicarum

quæstionum, quoniam anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod quærens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia verò non semper humano animo: sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est vatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud veteres mos erat, ante sortis proiectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo præsagij sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius vi mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentisve, siue illa vis prodeat ab anima operantis, per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorum iactu siue in tesserarum impulsu, siue in occursu versiculorum, quales erant olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, et obuenisse illi hos Vergilianos versus,

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
Sacra ferens? nosco crines Lucanáq; mento
Regis Romani, primam qui legibus vrbem
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,
Missus in imperium magnum. ---

Quibus versiculis in spem potiundi imperij non frustrà euasit. Similiter & apud Hebræos et penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum versiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, et sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud veteres, et apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligẽdis magistratibus, inuidiæ vitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ verò diuinæ ac sacræ sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro differemus: modò illud vos admoneam, quantumcunque præsagij, diuinationis, aut vaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quòd sortes sunt, illud habent: sed per virtutem alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi cæleſtium, iuxta traditiones poetarum & philoſophorum. CAP. LV.

COelum corporaq; cœleſtia cum ipſa vim habeant, & influxum, ac manifeſtam operationem in iſta inferiora, neceſſe eſt ea eſſe animata: ſiquidem operatio à puro corpore prouenire minimè poteſt. Habere igitur mundum ipſum animam, corporaq; cœleſtia ſimiliter, & illam quidem intelligentem, omnes nobiliſſimi tum poetæ, tum philoſophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Aſtronomicis ad Auguſtum canit:

Manilius.

Hoc opus immenſi conſtructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuerſa condita forma,
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: ſacroq; meatu
Conſpirat Deus, & tacita ratione gubernat.

Lucanus.

Item Lucanus:

Aere libratum vacuo qui ſuſtinet orbem,
Totius pars magna Iouis.----

Boethius.

Et Boethius:

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per conſona membra reſoluis,
Quæ cùm ſecta, duos motus glomeratur in orbes.
In ſemet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & ſimili conuertit imagine cœlum.

Et Virgilius omnis Philoſophiæ pleniſſimus, ſexto Aeneidos canit:

Maro.

Principio cœlum, & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; aſtra,
Spiritus intus alit totumq; infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.
Inde hominum, pecudumq; genus, vitæq; volantum,
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus:
Igneus eſt ollis vigor, & cœleſtis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi verſus aliud velle videntur, quàm mundum nõ modò habere ſpiritum & animam, ſed etiam mentis diuinæ eſſe participem, atq; omnium inferiorum originem, virtutem, vigoremq;, ab ipſa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Triſmegiſtus, hoc Ariſtoteles, Theophraſtus: Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur, atq; confirmant.

Idem

Idem confirmatur ratione. CAP. LVI.

HAbet mundus, habent cœli, habent ſtellæ, habent elementa animam, cum qua cauſant animam in iſtis inferioribus, atq; miſtis. Habent etiam ſpiritum, vt in priori libro diximus, qui mediãte anima ſua, adeſt corpori. nam cùm mũdi corpus totũ quoddam eſt corpus, cuius particulæ ſunt omnium animãtium corpora: atque quanto totum partibus eſt perfectius & nobilius, tãto mundi corpus perfectius nobiliusq; eſt ſingulorum animantium corpore: abſurdum foret, quod imperfecta quæq; corpuſcula, & mundi particulæ, & viliſſima quæq; animalcula, muſcæ & vermiculi, vita digna ſint, vitam poſſideant, animam habeant, mundum ipſum integrum, perfectiſſimum, totale, ac nobiliſſimum corpus, neque viuere neq; animam habere. Non minus abſurdum eſt, cœlos, ſtellas, elementa, quæ ſingulis vitam, animãq; largiſſimè præbent, ipſos vita animaq; carere: ſitq; planta vel arbor quęuis nobilioris cõditionis, quàm cœlũ, quàm ſtellę, quàm elementa, quæ naturaliter ſunt ſua cauſa. Quis enim, niſi vitæ inſors terram & aquã neget viuere, quæ ex ſe innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, viuificant, nutriũt, augent? quod vel manifeſtiſſimè apparet in ſpõte naſcẽtibus & in his quibus ſemina corporalia deſunt. Neq; enim poſſent elementa eiuſmodi viuentia generare & nutrire, ſi ipſa vita animaq; carerent. Dicent forte aliqui, viuentia eiuſmodi non ab anima terræ vel aquæ, ſed ex cœleſtium animarum influxibus progigni. His reſpondent Platonici, non poſſe accidẽs generare ſubſtãtiam, niſi fortè vt inſtrumentũ proximæ ſubſtantiæ ſubijciatur. Dicunt autem proximæ ſubſtantiæ, quia inſtrumentum ab artifice remotum non mouetur ad artis effectum: ſic etiã cœleſtes illi influxus cùm ſint accidentia quædam, à ſuis vitalibus ſubſtantijs, ſiue ab ipſa vita longè remota, vitalem ſubſtantiam in iſtis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in tractatu quem de Communi inſcripſit, inquit: Totũ quod eſt in mũdo, aut creſcẽdo, aut decreſcẽdo mouetur. Quod autem mouetur, id propter a viuit: & cùm omnia moueantur, etiam terra, maximè motu generatiuo & alteratiuo, ipſa quoq; viuit. Si quis autem cœlos dubitet viuere, inquit Theophraſtus, is non cẽſetur philoſophus: & qui negat cœlum animatũ eſſe, ita vt motor eius nõ ſit forma eius, totius philoſophię fundamenta deſtruit. Viuit itaque mundus, habetq; animam, ſenſum, ſiquidem vitam dat plantis, quæ ex ſemine non gignuntur: & ſenſum præbet animalibus quæ nõ gignuntur per coitum.

Quòd

Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam. Cap. LVII.

QVòd etiam animæ quas diximus, rationem habeant, ex eo patet. Nam cùm vniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigant & perducant. Necesse est enim terram rationes habere terrenorum, & aquam aqueorum: similiter in cæteris, quibus singula suo tempore, loco & ordine procreantur, & sæpe læsa recreantur. Non ergo terræ animam, veluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi: sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cùm nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cælestes, ipsamq; animam vniuersi, suorum rationes non habere. Quòd si (vt inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat: est effectus: erit certè non solùm vitæ, sensus & rationis, sed etiam intelligentiæ mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorem habet animam. Necesse ergò est, cùm cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes, quod Platonici etiam ex ordinis tenorisque eorundem perseuerantia comprobant: quia motus cùm sit natura sua liber, præuaricari facilè potest, ac vicissim peruagari, nisi intellectu menteque regatur: & ea quidem perfecta, electissimam viam, atque optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissimæ adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elementorum, procul dubio ordinatissimè & perfectissimè adscriptum sibi opus gubernat: siquidem potentissimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non variat consilium. Est itaque anima mundi, vita quædam vnica, omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & connectens, vt vnam reddat totius mundi machinam: sitque velut vnum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœlesti & corruptibili reboans, vnico flatu tantummodo & vnica vita.

De no-

De nominibus animarum cœlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, videlicet hominem.

CAP. LVIII.

ANimarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atque diuersa, pro multiiuga earum in ista inferiora potentia atque virtute: à quibus diuersa nomina sortitę sunt, quibus veteres in eorum hymnis & inuocationibus vsi sunt. Circa quod aduertendum, quòd vnaquæq; eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere virtutem: vnam in cognoscendo positam, alteram in viuificando & regẽdo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphęris cœlestibus, priorem illam virtutem vocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaque nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Vnde in nona sphæra ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Musam Calliopem: in cœlo stellato Picionium, & Vraniam: in cœlo Saturni, Amphietum & Polyhymniam: in cœlo Iouis Sabasium, & Terpsichoren: in cœlo Martis, Bassarium atque Clio: in cœlo Solis, Trietericum & Melpomenen: in cœlo Veneris, Lysium & Erato: in cœlo Mercurij, Silenum & Euterpen: in cœlo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliam Musam. Similiter & in sphæris elementorum, animas nominat hoc modo. In igne ponit planetam & auroram: in aëre, fulminatorem Iouem & Junonem: in aqua, Oceanũ, & Thetyn: in terra Plutonem & Proserpinam. Animam verò mundi, siue totius vniuersi, vocant magi Iouem mundanum: mentem verò mundi, Apollinem nuncupant: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanum, in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In sideribus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi siderum sitas, atque exinde totum sidus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancri, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his versibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur:
Formosus Phœbus Geminos, Cyllenius Canerum:
Iupiter & cum matre Deũm regit ipse Leonem:
Spiciferæ est Virgo Cereris, fabricataq; Libra
Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius hæret:

Venan-

Venantemq; Diana virum: sed partis equinæ
Atq; angusta fouet Capricorni sidera Vesta:
Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est:
Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens, ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; varia nomina, respectusq; & officia adsignans, singulaque propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipiētium dæmonum nomina esse, sed naturalium, diuinarumque virtutum, à vero Deo in ministerium & vtilitatem hominis, qui eis vti sciuerit, mundo distributarum. Ipsaque antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: vtputà aurem Memoriæ, quam & Vergilius Phœbo dedicat, inquiens: Cynthius aurem vellit, & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius, narrante Liuio, Fidei consecrauit. Digiti sub Mineruæ tutela sunt: & genua Misericordiæ data: hinc ea flectunt veniam precantes. Vmbilicum aliqui Veneri, velut luxuriæ sedem dedicant, alij qui omnia membra ad ipsum veluti centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. hinc in Iouis Hammonis templo, vmbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur veteres, etiam minima quæq; membra, & articulos, suis numinibus adscribentes: quæ si rectè intelligantur, & vera his præsidentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum, cùm & sacra eloquia testentur, membra omnia nostra à supernis virtutibus regi: de quibus ampliora in sequēti libro dicemus. nec membra solummodò, sed & quæcunque hominum exercitia, suis numinibus distributa sunt: vt venationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuûm, sunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori: dura atq; horrentia bella
Pallas amat: nemora & saltus venantibus apti
Dianam capiunt: Iunoniq; humidus aer
Debetur: Cereriq; seges: perquirit Osyrim
In latus Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq; variis nominibus, magicis sermonibus deseruientibus.

Cap. LIX.

PRæterea septem illos mundi gubernatores (vt vocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium & Lunam, variis nominibus & epithetis nuncupabant,

bant,inuocabantque.Saturnum videlicet vocantes Cœlium, falcigerum,patrem deorum, dominum temporis, dominum altum,magnum,ſapientem,intelligentem,ingenioſum,reuolutorem longi ſpacij, ſemen magnæ profunditatis, arcanæ contemplationis autorem,in cordibus hominum cogitationes magnas imprimentem,vel deprimentem, omnia deſtruentem & conſeruantem,vim & poteſtatem ſubuertentem,& conſtituẽtem,abſconditorum cuſtodem& oſtenſorẽ,facientem amittere & inuenire autorem vitæ & mortis. Sic Iupiter dictus,quaſi iuuans pater,rex cœlorum, magnanimus,tonãs, fulminator,inuictus,altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus,dulcis,mitis,bonæ voluntatis,honeſtus,mundus,bene ambulans,& in honore:dominus lætitiæ & iudiciorum, ſapiens,verax,oſtenſor veritatis,iudex omnium,omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & ſapientiæ.Mars ipſe dicitur Mauors, bellipotens,cruentus, ſanguineus, armipotens, enſifer, magnanimus, audax, indomitus,generoſus, fulmineus,fortis potentiæ,& impetuoſæ feſtinationis:cõtra quem nemo defendere ſe poteſt,ſi ei obſtare velit,qui fortes & potentes deſtruit,& reges de ſuis ſedibus deponit,dominus caloris & potentiæ, dominus igneæ calefactionis: & planeta ſanguinis,qui corda litigantium incendit, eiſq; audaciã præſtat & tribuit.Sol vocatur Phœbus, Dieſpiter. Apollo, Titan, Pean,Phanes,Horus,Oſiris,vt eſt in oraculo illo:

Saturnus.

Iupiter.

Mars.

Sol.

Sol,& Oſiris item,Dionyſius,Horus, Apollo,
Rex & item,retinet lucis qui & noctis habenas,
Qui ventos,qui dat imbres,qui tempora mutat,
Stellarum ſummus rex,immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens,ardens, igneus,aureus,flammiger, radioſus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multifidus,omnitenens,creator lucis,rex ſtellarum,dominus magnus,bonus,fortunatus,honeſtus,mundus,prudẽs,intelligens,ſapiens,fulgens ſupervniuerſum mundum, gubernãs & viuificans omnia corpora animã habentia, princeps mundi,ſub ſe omnes ſtellas detinens,omnium ſtellarum lumen & virtutem ſua propinquitate obfuſcans, comburens & ſuperans, tamen ex lumine & ſplendore ſuo omnibus lumen & ſplendorem tribuens:vocaturque in nocte Dionyſius, in die autem Apollo,quaſi mala pellens. Ideoq; Athenienſes illum Alexicacon, & Homerus Vlium vocauerunt, hoc eſt, malorum expulſorem. Vocatur autem Phœbus à ſpecie & nitore, & Vulcanus ab ignea violentia, quia vis eius ex multis ignibus conſtat. Dicitur autem Sol, quia omnium ſtellarum lucem continens,hinc ab Aſſyriis אדאד Adad, quod

ſolem

solem significat: & ab Hebræis שמש Schemesch, quod pro-
Venus. prium interpretatur. Venus vocatur domina, alma, formosa, siderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fœcunda, domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies, hominumque parens initialis, quæ primis rerum exordiis sexuum diuersitatem geminato amore sociauit, & æterna sobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omnium gaudiorum, domina lætitiæ, amicabilis ductrix, amica, misericors & bonę receptionis, perpetuò semper mortalibus benefica, dulcem matris affectionem miserorum casibus tribuens, humani generis sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficiis vacuum nec ocioſum, omnia virtute sua deuinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile vili, omnia rectificans & coæquans: vocaturque Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo repetitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & vocatur Hesperus, quando Solem subsequitur, & vocatur Phosphorus, quasi per omnia conducens
Mercurius. quantumcunque ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpres superûm, Stilbon, serpentiger, caduciser, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, vtrorumque deorum superûm & inferûm commeator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, vtroque sexu fœcundissimus: & Lucanus vocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est, interpres, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recõdita sunt.
Luna. Luna vocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq;, regina manium, elementorum omnium domina, cui respondent sidera, redeunt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de vno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum varios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiarum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra marique homines protegens: fortunæ tempestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutriens, lucos diuersos merrãs, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, marisalubria flumina, inferûm deplorata silentia

silentia nutibus suis dispensans, regens mundum, calcans tartarum: cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes; feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cæterùm de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis; qui plura scire velit, & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat: quos reuera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas vires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. CAP. LX.

COelestes animæ virtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt. Non enim ab alia causa quàm à cœlesti, terreni orbis virtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, vtitur inuocatione astuta superiorum, verbis mysteriosis, & locutione quadam ingeniosa, trahens vnum ad aliud: vi tamē naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, quæ res sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuitè. Hinc dicit Arist. lib. 6. Mysticæ philosophiæ: Quòd vbi aliquis ligando aut fascinando inuocet solem aliasue stellas, orans vt cooperentur operi desiderato: non sol aut aliæ stellæ sermonem illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali, & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuò subordinatæ, habentq; consensum mutuum, propter magnam vnionem earūdem. Sicuti in corpore humano membrum vnum mouetur percipiendo motum alterius: atq; in cythara, mota vna chorda, mouetur & altera: sic quando aliquis mouet aliquam partem mundi, mouentur & aliæ percipiendo motum illarum. Cognitio itaq; dependētiæ rerum sese subsequentium, est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ necessariò requiritur ad vim attractionis superiorum virtutum exercendam. Verba autem hominum, res quædam sunt naturales: & quia partes mundi naturaliter se inuicem trahunt, & in se mutuò agunt, idcirco magus inuocās per verba, operatur per vires naturæ aptas, quædam amore vnius ad aliam ducendo aut trahendo propter sequelam vnius rei ad alteram: aut repellendo propter odium vnius ad aliam, ex rerum contrarietate & differentia, virtutumq; multitudine: quæ licèt sint contrariæ aut differentes, perficiunt tamē partem vnam: quandoq; etiam dominio quodam cogit

res virtute cœlesti, quoniam non est alienus à cœlo. Homo ergo, si quis recipit impressionem alicuius ligationis aut fascinationis, non recipit secũdùm animam rationalem, sed sensualem: & si qua parte sui patitur, secundùm animalem submundanamque patitur. Non enim ratione cognoscentem & intelligentem trahere possunt, sed tãtum sensu illam impressionem & impetum concipientem, quatenus cœlestium influxu, & rerum mundanarum cooperatione, spiritus animalis hominis afficitur vltra dispositionem suam pristinam aut cõnaturalem: quemadmodum filius mouet patrem ad labores etiam vel inuitum seruandi alendiq; illius gratia, quamuis fatigetur: & appetitus dominãdi mouet ad iracundiam, aliosque labores, adipiscendi dominij causa. Et indigentia naturę, & timor paupertatis, mouent ad optandum diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamentum est ad illius concupiscentiam. Et harmonia prudentis musici variis passionibus mouet audientes, quorum alij spontè sequuntur consonantiam artis, alij etiam gestu sese conformant, etiam inuitè, quia sensus illorum captiuatus est, ratione sese ad hæc non intendente. Sed has species fascinationum & ligationum nõ admiratur vulgus, nec detestatur, ob consuetudinem: admiratur autem alias physicas, quoniam ignorat & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam, aut contra illam esse, quod est à natura, aut secundùm illam. Sciendum igitur, quòd vnũquodq; superius mouet suum proximum inferius, in suo gradu & ordine, non solùm in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima vniuersalis mouet animas particulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in vegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliam, & vnaquæque est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundùm naturam aptitudinemq; suã, velut pars vna corporis animalis patitur ab alia. Et mũdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidem continet omnia eadem entia à primo ad postremum quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementalis mundi, composita, generabilia, & sensibilia à concauo ad centrum, per essentias superiores perpetuasq; & spiritales pendentes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & virtute à Deo per verbum eius insita, quod verbum Chaldæi Babyloniæ sapientes, vocant causam causarum: quoniam ab eo producuntur entia, etiam ipse intellectus agens ab eo secundus. Id autem propter vnionem verbi huius cum autore primo, à quo omnia existentia verè producuntur. Verbum igitur, id est, simulacrum Dei: intellectus

ctus agens, est simulacrum verbi: anima est simulacrum intellectus: verbum autem nostrum est simulacrum animæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniam natura opus illius est. Et vnumquodq; istorum perficit suum subsequens, sicut pater filium: & nullum posterius existit sine priore: sunt enim inter se dependentia, dependentia quadam ordinata, ita quòd quando corrumpitur posterius, reuertitur ad proximum prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animam vniuersalem, posteà ad intellectum agentem, quo omnes aliæ creaturæ existunt, quiq; existit in autore principe, quod est verbum creans, ad quod tandem omnia reuertuntur. Oportet igitur animam nostram volentem operari aliquod opus mirandum in istis inferioribus, speculari suum principium, vt ab illo roboretur, illustretur, vimq; agendi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera, vt magis contemplemur animas stellarum, quàm corpora: magis mundum supercœlestem intellectualem, quàm cœlestem corporeum: quoniam ille est nobilior, quamuis etiam hic insignis & præluminaris ad illum existat: & sine quo medio nō possit superioris illius influxus consequi. Verbi gratia: Sol rex stellarum luce pleniſſimus recipit illam à mundo intelligibili super omnes alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splēdoris capacior existit. Quapropter qui solis attrahere cupit influxum, oportet illum contemplari solem, non tantùm speculatione exterioris luminis, sed etiam interioris: Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animum Solis, euadatq; illi assimilis, visuq; intellectuali comprehendat illius intelligibile lumen, sicuti oculo corporeo sensibile lumen. hic nanque illius splendore implebitur, & lumen eius, quod est hypotypus, à superno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratione indutus, verè illi par, & tanquam subleuamento adiutus, supremam illam claritatem, omnesq; eius participes formas pro voto intellectus consequetur. Cumq; hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad perfectionem, assimilabiturq; spiritibus solis, attingetq; virtutes & illustrationes virtutis supernaturalis, illarumq; potestate fruetur, si nacta fuerit fidem in autore primo. In primis igitur implorare oportet opem & assensum ab autore primo: neq; id ore tantùm, sed & cum gestu religioso, & supplici animo, etiam abundè, incessanter & integrè orantes, vt ille illustret mentem, dimoueatque tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO, Hermanno ab Vuyda, Principi Electori, Vueſtphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræſuli Colonienſi & Padebornenſi, Domino ſuo gratioſiſsimo: Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheim. S. D.

EST veterum Magorum nobilis admodum ſententia (Princeps Illuſtriſsime) nulla in re nobis in hac vita magis elaborandum eſſe, quã vt ab animi nobilitate, quo Deo proximè accedimus, diuinamq; induimus naturam, minimè degeneremus: ne quando inani ocio torpeſcens animus, ad terreni corporis fragilitatem, carnisq; vitia reſoluatur, illumq; tanquam proiectum per peruerſarum cupiditatum tenebroſa præcipitia pérdamus. Quare nos ita animum inſtituere decet, vt ipſe per ſemet dignitatis ſuæ nobilitatis memor dignum aliquod ſeipſo & cogitet ſemper, & faciat, & operetur. Hoc autem ſolum & maximè præſtat nobis diuinæ ſcientiæ notio, quando eius maieſtatis recordatione diuinis ſemper ſtudiis occupati, res diuinas per omnia horarum momenta ſagaci ac peruigili inquiſitione contẽplamur, & per ſingulos creatorum gradus ad ipſum vſq; archetypum aſcendẽtes, ab illo rerum omnium inenarrabilem haurimus virtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidentes, hi ſolent variis ſæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonibus ſæpiſsimè falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mẽtem erroribus, redditq; diuinam, virtutem operibus noſtris infallibilem præſtat, & malorum omnium dæmonum fraudes & obſtacula longè propellit, illoſq; ſimul imperio noſtro ſubiicit, etiam

etiam bonos angelos, & vniuersas mundi virtutes in nostrum ministerium cogit, attracta virtute ab ipso archetypo operum nostrorum virtute: ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obedire, totusq3 nos sequitur cœlestium chorus. Nam (vt inquit Homerus) nullus Deorum ausit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq3 tunc regit (vt ait Aristophanes) per aliquem Deorum, cui iussa capessere fas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro voto nostro exequatur. Cùm itaq9 (Princeps Illustrissime) diuinus atq3 immortalis tibi datus sit animus, qui, cùm diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotârunt, vt mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium amœna spectacula, sublimesq3 cœlorum ædes, difficillimosq3 rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, contemplari, discernere, & diiudicare valeas: tantarum virtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, etiam quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictione didici, veris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum veteres sacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum prisci vates, atq3 Cabalistæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorum profundissimi philosophi, tum Indorum Brachmani, Aethiopum Gymnosophistæ, ac nostræ religionis integerati theologi tradiderunt, & qua verborum vi, qua signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationum carminibus, qua obseruationum virtute tam stupenda & admirãda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris Philosophiæ siue Magiæ libro tibi intimantes, & quæ vetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine velut Cimmeriis tenebris huc vsq3 inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenum igitur nunc & integrum his tribus li-

bris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cùm maximo etiam conatu perfecimus, sermone licèt incultum, re tamen planè arduissimum. Quare hanc vnam veniam me præfatum volo, ne orationis gratiam, sermonis gratiam, sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim inuenili ætate, cùm esset adhuc sermo rudis, informisq; oratio, scripsimus: atq; nunc non orationis contextum, sed sentẽtiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantiæ sermonis studuimus, succedente in eius locũ vbertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro virili nostra præstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cùm mihi dubiũ sit, conspiraturos contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se Dei nepotes diuinitate plenissimos iactãt, & de Sibyllæ foliis sibi iudiciũ arrogãt, qui hæc nostra (cùm ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaricinum, tum etiam ex olim concepti aduersum me odij scintillis ægrè sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare aggressuri sint, etiam priusquam quicquam eorum legerint, aut omnino rectè perceperint. Idcirco Princeps Illustrissime sapiẽtissimeq; antistes, hoc opus à me tuarum virtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuæ censuræ subiicimus, & protectioni tuæ commendamus, vt si improbi & persidi sophistæ, crassa liuoris & calumniãdi insania illud arrodere velint, ipsum tu discretionis perspicacia, ac iudicij candore, feliciter protegas atque defendas. Vale felicissimè.

HEN-

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE Philosophia, siue de Magia, LIBER III.

De necessitate, virtute & vtilitate religionis. CAP. I.

TEMPVS est nunc ad altiora nos conuertere, & ad eam Magiæ portionem, quæ nos docet callere & scire leges religionum: & quomodo veritatem religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animam & mentem, qua sola possumus veritatẽ comprehendere, ritè debeamus excolere. Est enim Magorũ vulgaris sententia, quòd nisi mens atq; animus bene valuerint, corpus benè valere non posse. Tunc autem esse hominem verè sanum, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, vt infirmitas mentis & animi corporis viribus non sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (vt inquit Hermes) cõsequi non aliunde possumus quã à vitæ integritate, à pietate, à diuina deniq; religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiã naturam naturalesq; roborat virtutes, quẽadmodum medicus corporis iuuat sanitatem, & agricola terræ virtutẽ adiuuat. Quicunq; verò religione relicta naturalibus tantũ confidunt solent à malis dæmonibus sæpissimè falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur vitiorũ, & contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil Deo gratius & acceptius, quàm homo perfectè pius ac verè religiosus: qui tam homines cæteros præcellit, quàm ipse à Dijs immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinum illud ambrosianũ nectar (nectar inquã, quod Zacharias propheta appellat vinum germinans virgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, super cœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotem antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum veteres cecinêre poëtæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum quæ secreta in religione sunt. CAP. II.

QVicunq; igitur nunc in hac scientia studere affectas tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui

penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate pleniſſimum (vt inquit Mercurius) irreligioſæ mentis est multorum conſcientiæ publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo invulgãda, quæ sacra & arcana in mysterijs sunt. Pythagoras quoq; & Porphirius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremonijs initiabat, silentij iusiurandum cum terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: vnde in carmine de verbo sacro canit;

Orpheus

Vos qui virtutem colitis, vos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite vestros.
Contrà qui sacras leges contemnitis, hinc vos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu verò qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæe, voces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit sermone docemus.

Apud Virgilium etiam de Sybilla legimus:

Marg

Ad ventante dea, procul ô procul este prophani,
Conclamat vates, totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinæ Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanum vulgus acclamabat. & apud Esdram legimus idem preceptũ, de Hebræorũ Cabalistis arcanis, his verſibus explicatũ. Tradas eos libros sapientib. de populo, quorũ corda scis capere posse & seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegytiorum volumina & ad cæremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est, sacrata conficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras vocant. Macrobius Marcellinus & cæteri, hyeroglyphicas appellari tradũt: ne scilicet à prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quod etiam Apuleius testatur his verbis: Peracto inquiens, sacrificio, de opertis adyti profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animalium, concepti sermonis compendiosa verba suggerentes: partim nodosis, & in modũ rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorum, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipuli. Silentij enim fides (vt inquit Tertullianus) religionibus debetur: qui verò secus agũt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius de arcanis sacro-

Tertullianus.

Apuleius.

rum

rum: Dicerem si dicere liceret, cognosceres si liceret audire: sed parem noxam contraherent aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poëtam, cum nonnullam ex Iudaicæ scripturæ mysterijs, ad fabulam quandam referre vellet, luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cœperat nõnulla ex lege diuina transferre in Græcam linguam, turbatione mentis quadam & animi ilico perculsus est: vnde postea magnopere Deum orans, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somnium: quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicum promulgaret. Numenius etiam quidam occultorum curiosior, offensam numinum contraxit, quod Eleusinæ deæ sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertum lupanar prostantes, quod cum admiraretur, iratè responderunt, ab ipso se aditu pudicitiæ suæ vi abstractas, & passim adeuntibus prostitutas: per quod admonitus est, cæremonias deorum minimè inuulgandas esse. Ideo antiquorum studium semper fuit, Dei & naturæ sacramenta inuoluere, & varijs ænigmatibus obtegere: quam legẽ sic obseruarunt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persæ, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq; antiqui vates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarunt. Hinc Plotinus & Origenes cæteriq; Ammonij discipuli, vt narrat Porphyrius in libro de Educatione & disciplina Plotini, iurarunt ne Magistri dogmata ederent: & quia Plotinus, violato iureiurando Ammonio præstito, sacramenta publicauit, in transgressionis pœnam, vt nonnulli adserunt, horrendo pediculorum edulio consumptus est. Ipse etiam Christus dum adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquutus est, vt tantummodo secretiores discipuli intelligerent mysterium verbi Dei, cæteri autem solas parabolas sentirent: præcipiens insuper non dãdum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, vt non peccem tibi. Non decet itaq; arcana quę inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare veniam mihi dabitis, si multa eaq; potiora, cæremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis aũt me facturũ arbitor, si ea quę scitu necessaria sunt, referemus, atq; vos ab huius libri lectione nõ abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hęc vobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum videlicet, vt ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet

reuerentia cuſtodiantur. Illud præterea vos in hoc initio admonitos eſſe volo, quod quemadmodum ipſa numina deteſtantur publica atq; prophana, amantq; ſecreta: ſic experimentum omne magicum fugit publicũ, quærit occultari, ſilentio roboratur, propalatione autem deſtruitur, nec completus inde ſequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cùm loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, ſi fructum inde conſequi velit, ſecretum eſſe, ac nullis neq; opus ſuum, neq; locum, neq; tempus, neq; deſiderium, neq; voluntatem ſuam propalare: niſi aut præceptori, aut coadiutori, ſiue ſocio, qualem etiam oportebit eſſe fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut inſtitutione dignificatum. Siquidem ipſa etiam ſocij loquacitas, incredulitasq; atq; indignitas, in omni operatione effectum impedit atq; diſturbat.

Quę dignificatio requiratur, vt quis euadat in verum Magum & mirandorum operatorem. Cap. III.

CIrca principium primi libri huius Operis, loquuti ſumus qualem oporteat eſſe magum: nunc verò narrabimus rem arcanam, neceſſariam & ſecretã vnicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ eſt principium & complementum & clauis omnium magicarum operationũ: & ipſa eſt dignificatio hominis ad hanc tam ſublimẽ virtutẽ ac poteſtatem. Requirit n. hæc facultas in homine mirandã dignificationẽ: ipſe enim qui in nobis eſt intellectus, ſumma mens animę, ſolus eſt mirandorum operator: qui cùm fuerit nimio carnis demerſus commercio, & circa ſenſibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarũ ſubſtãtiarũ imperiũ: ideoq; multi fruſta hanc artẽ proſequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tãtã celſitudinẽ nitimur, duo potiſſimũ meditari: vnũ videlicet qua ratione affectus carnales: caducũq; ſenſuũ materiales paſſiones deſeramus. Alterũ qua via, & quomodo ad purum ipſum intellectũ, deorumq; virtutib. coniunctum aſcendamus, ſine quibus haud feliciter vnquam ad rerũ ſecretarum ſcrutinia, atq; mirabilium operationum virtutẽ ſcandere poſſumus. in his enim tota conſiſtit dignificatio quam præſtant natura, meritum, & ars quædam religioſa naturalis dignitas: ipſa eſt corporis organorũq; optima diſpoſitio, animã ipſam nulla craſſitudine obſcurans: nec vllo tumultu aut humore præueniens: & hæc præuenit à ſitu, motu, lumine & influentia corporum, animarumq; cœleſtium, quæ in geneſi cuiuſq; verſantur, vt ſunt quorũ nona domus per Saturnum, Solem, Mercuriũq;, fortunata eſt: Mars etiam in nona domo, ſpiritib. imperat. Sed de his copioſè tractatur in libris aſtrorum. Qui verò talis non fuerit, neceſſe eſt, vt naturæ defectũ

educatione, optimo regimine, & rerū naturalium prospero vsu, recōpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca cōpletus euadat. Hinc tāta diligētia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, vt sit impollutus à mortuo, à muliere vidua, à mēstruata: quod sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia, sitq; integer in omnib. mēbris, nō cæcus, non claudus non gibbus, non naso deformi, Et Apuleius in Apologia sua dicit, puerum magico carmine diuinationi initiandū, oportere, eligere sanū, incolumen, ingeniosū, decorū, integrū animo solertem, & ore facundum, vt in eo diuina potestas quasi bonis ædib. versetur: atq; ipse pueri animus citò expertus, ad diuinitatē suā redigatur. Meritorio autem dignitas duobus perficitur, doctrina videlicet & opere. Doctrinæ finis est, verum cognoscere. Oportet ergo, sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimētis, animam ipsam contemplationi penitus admouere, & in seipsam cōuertere. inest enim nobis ipsis rerum omnium apprehensio & potestas. Prohibemur autem, quo minus his fruamur, per passiones ex generatione nobis obstātes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quib. expulsis, subitò adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio aūt religiosa, nō minorē efficaciam sortitur, quæ sæpè etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam virtutem. Tanta n. est virtus sacrorū operum ritè factorū exhibitorumq;, vt etiā licet non intellecta, piè tamen & integrè obseruata, stabiliq; fide credita, non minorem habeant efficaciā, nos diuina potestate decorare. Quæ verò arte religionis acquiritur dignitas ipsa religiosis quibusam ceremonijs, & expiationib. consecrationibus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio cōsecrauit: qui potestatē habet impositionis manuū & imitādi virtute sācramētali, ex qua imprimitur character diuinæ virtutis, atq; potestatis, quem vocant diuinū cōsensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitū consors effectus, insitam numinis gerit potentiā: & hic ritus inter Ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nūc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui piè constātissimèq; de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq; talis, cui autoritas sacrorū naturaq; præ cæteris contulerint dignitatem, quē numina minimè contemnant: poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, virtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & reb. tuis quib. velis inprimere, omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa viuificare. Quisquis autem præter autoritatem officij, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq; dignitatem aliquid

in magicis operari præsumpserit,'sine fructu laborabit, ac se simul & credentes sibi decipiet:ac numinum indignationem cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis,religione & superstitione. Cap. IIII.

DVo sunt quæ regunt omnem cæremonialis Magiæ operationem,religio videlicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorum assidua contemplatio,pijsq; operibus cũ Deo diuinisq; nominib. religatio, per quam reuerenti famulatu, digna illis veneratio,& cultus sanctificatio impenditur,cæremoniæq; diuini cultus ritè exercentur. Est itaq; religio,disciplina quædam externorũ sacrorũ,ac cæremoniarũ,per quam rerum internarum & spiritualium , tanquam per signa quædam admonemur:quæ ita nobis à natura insita est,vt plus illa,quàm rationabilitate,à cæteris animantibus discernamur. Quicunque igitur ea neglecta,naturalium viribus (vt suprà diximus)tantummodo confidunt,solent à malis dæmonibus sæpissimè falli.Iccirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborem plantant,nec vineam inserunt, nec modicum quoduis opus absque diuina inuocatione agrediuntur,sicut ad Collossenses præcipit doctor gentium , inquiens: Quæcunq; feceritis,in verbo aut opere,omnia in nomine Domini Iesv Christi facite,gratias illi agẽtes,& Deo per ipsum.Religionis igitur vires,physicis ac mathematicis virtutib⁹ superaddere , tantum abest à culpa , vt non adiungere,sit impium scelus.Hinc in libro senatorum ait Rabi Henina : Quicunque omissa benedictione,aliqua creaturarum fungitur,hãc veluti furto & rapina , à Deo & ecclesia vsurpasse creditur , de quo scriptum est per Salomonem : Qui rapit aliquid à patre aut matre , particeps est viri sub versoris. Pater autem Deus est, mater verò ecclesia,sicut scrrptum est : Nunquid non ipse est pater tuus,qui possedit te?Et alibi:Audi fili disciplinam patris tui,& ne dimttas legem matris tuæ.Nihil Deo magis displicet , quàm negligi quàm contemni: nihil placet magis, quàm venerari,quàm adorari.Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem,cuncta Deum venerantur,cuncta precantur(vt inquitProclus)hymnis cõcinnant,ad ordinis sui duces,Sed alia quidẽ naturali modo,alia sẽsibilialia rationali,alia quidẽ intellectuali:& omnia suo modo , iuxta Cãticũtrium puerorum,benedicunt Domino. Religionis autẽ ritus,cæremoniæq;,pro temporum regionumq; varietate, diuersi sunt:& vnaquæq; religio boni aliquid habet , quod ad

Deum

Deũ ipſum creatorẽ dirigitur: & licet vnã ſolam Chriſtianã religionem Deus approbat, cæteros tamen eius gratia ſuſceptos cultus, non penitus reprobat: & ſi non æterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit, vel ſaltem minus punit: impios verò, & penitus religioſos, tanquam hoſtes odit, fulminat, & exterminat: maior enim eſt illorum impietas, quàm eorum qui falſam & erroneam religionem ſecuti ſunt. Nulla enim religio (teſte Lactantio) tam erronea eſt, quæ non aliquid ſapientiæ contineat: qua veniam illi habere poſſunt, qui ſummum hominis officium, ſi non re ipſa, tamen propoſito tenuerunt. Ad veram autem religionem homo per ſeipſum peruenire non poteſt, nec niſi doceatur à Deo. Omnis itaque cultus qui à vera religione alienus eſt, ſuperſtitio eſt: et omnis veneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quàm vera religio, etiam ſuperſtitio eſt. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet. Cauendum eſt igitur ſummoperè, ne quãdo peruerſo aliquo ſuperſtitionis cultu, ſummo ac omnipotenti Deo, ſacriſq; ſub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium eſſet: & philoſophis indigniſſimum. Superſtitio itaque, licet à vera religione aliena ſit, non tamẽ tota, aut omnis reprobata eſt: quoniam in multis etiam toleratur, & à religionis antiſtitibus obſeruatur. Dico autem ſuperſtitionem eam maximè, quæ eſt ſimilitudo quædam religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione eſt, ex miraculis, ex ſacramentis, ex ritibus, ex obſeruationibus, & eiuſmodi cæteris, haud paruam inde nanciſcitur potentiam, non minorem etiam vim ſortitur ex credulitate operantis. Quantum enim poſſit conſtans credulitas, in primo libro dictum eſt, & apud vulgus palàm notum eſt. Credulitatem igitur requirit ſuperſtitio, quemadmodum religio fidem. Tanta ſiquidẽ poteſt conſtans credulitas, vt etiam miracula operetur in opinionibus & operationibus falſis. Quilibet enim in ſua religione etiam falſa, modò firmiſſimè credat veram, ſpiritum ſuum ea ipſa credulitatis ratione eleuat, donec adſimilet ſpiritibus illis, qui ſunt duces & principes eiuſdem religionis, eaque operetur, quæ ratio & natura non diſcernunt: Hæſitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus non modò in ſuperſtitione, ſed etiam in vera religione infirmant, & effectum quæſitum licet fortiſſimorum experimentorum, eneruant. Quomodo autem ſuperſtitio imitetur religionem, iſta tibi exempla oſtendunt: videlicet, quando excommunicantur vermes & locuſtæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiuſmodi plura.

ra. Quia verò priſci illi magi, & qui eius artis autores apud veteres extiterunt, fuerunt Chaldæi, Aegyptij, Aſſyrij, Perſæ & Arabes, quorum religio omnis peruerſa erat, & idolatria inquinata: cauendum nobis ſummopere eſt, ne permittamus illorum errores ſupra noſtræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blaſphemum eſſet, & maledictioni ſubiectum: & ego etiam blaſphemus eſſem in hac ſcientia, ſi vos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiuſmodi à nobis ſcripta reperietis, ſcitote illa vobis ex alienis autoribus narrata, & per me vobis non pro veritate tradita, ſed pro coniectura, quæ eſt affinis veritati, & imitationis inſtructio, in his quæ vera ſunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, veritatem nos colligere: quod quidem non niſi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligẽtiæ, exiſtit opus: & ſapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum vſum eorum quæ gubernat, ſicut de hoc exemplum dat Auguſtinus de carpentario, cui neceſſaria & opportuna ſunt inſtrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis ſemitam perducunt. Cap. V.

TRes ſunt religionis duces, qui nos ad veritatis ſemitam vſque perducunt, & qui religionem totam gubernant: in quibus tota conſiſtit: ſcilicet amor, ſpes, atque fides. Amor enim vehiculum animæ, omnium præſtantiſſimus, ſupernè ab intelligibilibus vſq; ad inferiora deſcendens, ad diuinam pulchritudinem mẽtem noſtram cõgregat atque conuertit, nos quoq; in omni operatione conſeruat, & effectus ad vota largitur, virtutem ſupplicationibus noſtris ſubminiſtrans: ſicut apud Homerũ legitur, Chryſen Apollo ſupplicantẽ exaudiuit, quia multum ſibi amicus erat. & de Maria Magdalena legitur in Euangelijs: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes verò immobiliter ad ea quæ appetit ſuſpẽſa, quando indubia atq; imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono ſingulatim omnia ſiſtens: fides verò virtus omnium ſuperior, quatenus non humaniscommentationibus, ſed diuinæ reuelationi tota innititur, per vniuerſum omnia luſtrat. nam cũm ipſa ſupernè à primo lumine deſcendat, atque illi vicinior exiſtat, longè eſt nobilior atq; excellẽtior, quàm ſcientiæ & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptã ad intellectũ noſtrum accedẽtes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid

idem

idem cum ſuperis, eademque poteſtate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides, quæ eſt credulitas, infra ſcientiam eſt : ſic fides quæ eſt vera fides, eſt ſuperſubſtantialiter ſupra omnem ſcientiam & intellectum, nos Deo immediatè coniungēs. Eſt enim fides omnium miraculorum radix, qua ſola (vt Platonici teſtantur) ad Deum accedimus, diuinamq; adſequimur protectionem virtutemque. Sic legimus, Danielem leonum pericula euaſiſſe, quia credidit Deo ſuo: & hæmorhoiſſæ ait Chriſtus: Fides tua te ſaluam fecit: & à cæcis petentibus lumen, fidem requiſiuit dicens. Creditis quòd poſſim vos illuminare? ſic Pallas apud Homerum his verbis conſolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam, ſi credideris. Iccirco Linus poëta canit credenda eſſe omnia, quia faciliaDeo omnia ſunt: nihil eſt ei impoſſibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciſcimur virtutem. Vbi verò de fide defecerimus, nihil admiratione, ſed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, ſub his verbis: Tentauerunt ergo quidam de circunſtantibus Iudæis exorciſtis, inuocare ſuper eos qui habebant malignos ſpiritus, nomē IESV, dicentes: Adiuro vos per IESVM quem Paulus prædicat. Reſpondens autem ſpiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum ſcio, vos autem qui eſtis? Et inſiliens homo in eos in quo erat dæmonium peſſimum, & dominatus amborum, inualuit contra eos, ita vt nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

Proclus.

Iliad. 1.

Linus.

Quomodo his ducibus anima humana ſcandit in naturam diuinam, efficiturq; maraculorum effectrix. CAP. VI.

MEns itaq; noſtra pura atque diuina, religioſo amore flagrans, ſpe decora, fide directa, poſita in culmine & faſtigio humani animi, veritatem attrahit, omnesq; rerum tā naturalium quàm immortalium ſtatus, rationes, cauſas & ſcientias, in ipſa veritate diuina, tanquam in quodam æternitatis ſpeculo intuetur, ſubitò comprehendens. Hinc prouenit, quòd nos, in natura cōſtituti, ea quæ ſupra naturam ſunt cognoſcimus, ac inferiora quæque intelligimus: atque non modò ea quæ ſunt, & quæ fuerunt, verumetiam eorum quę mox fient, & quæ longè pòſt futura ſunt, aſſiduè recipimus oracula. Præterea non ſolum in ſcientijs, & artibus, & oraculis mens eiuſmodi virtutem ſibi diuinam vendicat, verumetiam in rebus quibuſq; per imperium trāſmutandis, miraculoſam ſuſcipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura conſtitutos, ali-

aliquando ſupra naturam dominari: operationesq; tam mi rificas, tam ſubitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur ſidera, cogantur numina, ſeruiant elementa: ſic homines Deo deuoti, ac theologicis iſtis virtutibus e leuati imperant elementis, pellunt nebulas, citant ventos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, ſuſcitant mortuos: quæ omnia apud varias gentes facta fuiſſe, canunt poëtæ, recitant hiſtorici: atq; ea ipſa fieri poſſe, ſplendiſſimi quique philoſophi vnà cum Theologis confirmant: ſic prophetæ, ſic Apoſtoli, ſic cæteri viri Dei maximis claruêre potentijs. Sciẽdum ergo, quòd ſicut per primi agentis influxum, ſæpe producitur aliquid ſine cooperatione mediarum cauſarum, ſic etiam per ſolum opus religionis, fit aliquod ſine applicatione naturalium cœleſtiumque virtutum: ſed nemo poteſt operari per puram & ſolam religionem, niſi qui totus factus eſt intellectualis. Quicunque autem ſine admixtione aliarum virtutum, per ſolam religionem operatur, ſi diu perſeuerauerit in opere, abſorbetur à numine, nec diu poterit viuere. Quicunq; autem non purificatus acceſſerit, ſuperinducit ſibi iudicium, & traditur ad deuorandum ſpiritui nequam.

Neceſſariam eſſe Mago veri Dei cognitionem, & quid de Deo veteres ſenſerunt Magi atque philoſophi. Cap. VII.

QVoniam omnium rerum eſſe atque operari, à ſummo Deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; poteſtas data eſt: non quidem principaliter, ſed ratione inſtrumentali in primi creatoris virtute (rerum enim omnium principium prima cauſa eſt: quod autem à ſecundis cauſis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & ſecundarum cauſarũ productrix eſt: quos idcirco ſecundarios deos nuncupamus) neceſſe igitur eſt magum quemque ipſum Deum omnium productorem, & primam cauſam, cæteroſque deos ſiue numina (quas ſecundas cauſas dicimus) cognoſcere: & quo cultu, qua veneratione, quibus ſacris vniuſcuiuſque conditioni conformibus colendi ſunt ſinguli, non ignorare. Quicunque enim inuocatis dijs, illos non proprio honore proſequitur: nec illis quod cuiq; congruit ritè diſtribuit, illorum præſentiam & optatos ab illis effectus non adſequitur: quemadmodũ in harmonia, ſi vna chorda frangitur, tota ſubitò diſſonat: nonnunquam etiam periculum cum pœna incurrit, ſicut ſcriptum eſt de Aſſyrijs, quos tranſtulit Salmanaſar in Samariam: quia ignorabant legitima Dei terræ, immiſit in eos Domit-

minus leones, qui interfecerunt eos, eo quòd ignorabant ritum Dei terræ. Nunc igitur quid veteres magi & philosophi de eo consonũ senserunt, videamus. Legimus enim quòd Nicocreonte tyranno Cypriorum quondam, quis summus Deus foret, interrogante: Serapidis illi respõdisse oraculum, illum pro maximo Deo habendum, cuius caput cœlum esset, venter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen, cui haud absimile cecinit Orpheus in his versibus:

Orpheus.

Sidereaq́; domus rex est & Iuppiter ipse;
Principium atq; ortus: verùm vis vna, Deusq́;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, vnda, ignis & aër:
Nox simul atq; dies, sapientia, primaq́; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelsi. cernucem nanq́; videbis,
Cœli suspiciens reuerentia magnaq́; tecta.
Hoc caput auricomum, flaui de vertice crines;
Stellarum rutilant radij, dehinc aurea pandis
Cornua bina caput, capitisq́; simillima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus.---- Et aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq́; purpureo Phœbi redimita colore
Prescia venturi mens constat regius æther;
Quam strepitus nullus, nec vis, nec fama latere
Arcanum potest, penetratq́; per omnia victrix:
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq́;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata;
Est aer, alas quoq; ventis possidet ille.
His ad cuncta volans, Euro est velocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit ritè sonorus.
Vltima præterea terrarum limina & ampli
Fundamenta globi, furibundaq́; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersam itaque mundum Iouem arbitrantur: atque sanè ipsius mundi mentem, quæ in seipsa mundum continens produxit. vnde Sophocles: In veritate, inquit, solus vnus est Deus, qui cœlum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides inquit: Videsne excelsum, qui illum infinitum ætherem & terram vndiquaque complectitur vnis? Hunc crede Iouem

Sophocles.
Euripides.

uem,hunc arbitrare Deum. Vnde Ennius poëta canit:

Ennius. *Aspice hoc sublime candens,quem inuocant omnes Iouem.*

Porphyrius. Vniuersus igitur mundus Iupiter est (vt inquit Porphyrius) animal ex animalibus, Deus ex dijs constitutus. Iupiter autem est, in quantum intellectus est, à quo vniuersa producuntur,cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus de verbo

Orpheus. sacro canit:

Vnus perfectus Deus est,qui cuncta creauit:
Cuncta fouens,atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum,qui mente videtur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit vnquam,
Quem præter non est alius. Et paulo pòst:
Ipse est principium,mediumq; & exitus idem,
Priscorum nos hæc docuerunt omnia vates:
Quæ binis tabulis Deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

----mundi
Ingentem autorem solum,interituq; carentem.

Zoroastes quoq; in Sacra historia de reb. Persicis sic Deum definit: Deus est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt,primus,ingenitus, nec interiturus vnquam, partium expers,sibiq; ipsi similimus, bonorum omnium auriga & autor rerum pater omnium optimus ac prudentissimus,sacrum iusticiæ lumen,absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileum,hoc est regem,totius rerum naturæ causam, rationem & originem initialem,summum animi genitorem,æternum,animantium sospitatorem,sine propagatione genitore, neq; loco,neq; tempore,nec nulla vice comprehensum,eoq; paucis cogitabilem,nemini effabilem. Hinc itaq; summũ Deum Euripides Iouem præcipit nominandum: per cuius caput cecinit Orpheus vniuersa in lucem processisse: cæteras autẽ potestates,ministras esse censendas,quæ videlicet extra Deũ sunt,& ab ipso separatæ. Hinc ipsi Dei ministri, & intelligentiæ separatæ,à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui,illiq; soli,cultum religiosum deberi dicunt: cæteris verò nominib. non deberi nisi propter ipsum.

Quid de Diuina trinitate veteres senserint philosophi. Cap. VIII.

AVgustinus atque Porphyrius testantur, Platonicos, tres in Deo personas posuisse, quarum primam vniuersitatis patrem appellant: secundam, filium atque primam mentem vocant, etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue ani-

animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione ſpiritum vocat, vbi canit:

Spiritus intus alit, totamq́; infuſa per artus
Mens agitat molem.---

Dei filium, primam mentem, diuinum ſcilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à Deo patre manantem, quemadmodum abs loquente verbum, vel ſicut à lumine lumē. Hinc & verbum, & ſermo, & ſplendor Dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum ſe vnico & nunquam interrupto actu, abſq; vlla internecione, aut vicissitudine, intelligit ſummum bonum: prolem et filium in ſe progenerat, quæ eſt plena intelligentia, plena ſui imago, & plenum mundi exemplar, quod Ioannes noſter, & Mercurius verbum nominant, ſiue ſermonem: Plato Dei patris filium: Orpheus verò Palladem ex Iouis capite natam, hoc eſt ſapientiam. Hæc eſt altiſſima Dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinſeco abſoluto, tanquam genita diſtincta à generante, quæ apud Eccleſiaſticum ait: *Ego ex ore altiſſimi prodij, primogenita ante omnem creaturam.* Filium autem hunc cum patre vnū n & eundem in eſſentia Deum eſſe teſtatur Iamblichus, Deum videlicet ſuiipſius patrem filiumque nominans. Mercurius quoque Triſmegiſtus in Aſclepio, Dei filiū diuerſis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem ſibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem: & in ſe ſuum reflectit ardorem. & in Pimandro (vbi vaticinari videtur de futura lege gratię ac de regenerationis myſterio) ait: Regenerationis autor eſt filius Dei homo, vnius voluntate Dei. Vocat etiam Deum vtriuſq; ſexus fœcunditate pleniſſimum. Similiter Indorum philoſophi adſerunt, mundum eſſe animal partim maſculum atq; fœminā: & Orpheus naturam mundi, Iouemq́; mundanum, marem ſimul appellat & fœminam: adſeritq; vtrunque dijs ſexum ineſſe. Hinc in Hymnis Mineruam ſic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apuleius in libro quem ſcripſit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc verſiculum traduxit de Ioue:

Iupiter & mas eſt & fœmina, neſcia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit: *Mareſ.*

Deſcendo, ac ducente Deo.

Et alibi, de Iunone ſiue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti Deus abfuit.---

Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni violaui numina verbo. *Tibullus.*

Et Carenus populus Deum Lunam mirifica veneratione co-

luisse legitur. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eò amplius, quantò immensa proportione sibi intimior est, quàm aliæ proles cum eorum parentibus, quæ est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldæorum oracula, ponentia in Deo paternam potestatem: intellectus à patre emanationem amoremq; igneum, à patre filioq; procedentem, eundemq; Deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles Deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcunque voluerit, & coæquantem se vniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia vno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, Deum in ignea essentia habitare posuit: intelligens videlicet, inenarrabilem Dei in seipso splendorem, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis vbi canit:

Homerus. *Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.*

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

Dicitur aurem æther, iuxta Græcorum grammaticam, ab

αἴθω. ἀὴρ. πυρίπνους. ætho, quod significat ardeo: & aër spiritus, quasi æthaer, id est, ardens spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit, pyripnon: id est igneum spiraculum. Pater ergo, & Filius, & Spiritus amatorius, idemque igneus, vocantur à theologis tres personæ: quas etiam Orpheus in adiurationibus his verbis inuocat; Cælum adiuro te, Dei magni sapiens opus. Vocem, adiuro te patris, quam locutus est primum, quando mundum vniuersum suis firmauit consilijs. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ, & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Iouis partum his verbis enuncians: Primam certè filiam cæsis oculis Tritoniam, æqualem habentem patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est cõsiliũ. Quod Orpheus in præfatis versiculis pluraliter protulit propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseque Augustinus libro quarto de Ciuitate Dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in Deo personas posuisse: primam, quam patrem vniuersitatis appellat: secundam, quam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum vocat, inquiens:

Spi-

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.---

Est igitur Deus, vt inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia. à Patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in Filio verò tanquam in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctum verò explicantur omnia, & proprijs gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit vera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. CAP. IX.

DEcreuerunt doctores catholici, populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quòd vnus sit solus verus Deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius spiritus sanctus, tres quidem personæ sibi inuicem coæternæ & coæquales, vna tamen essentia & substantia, naturaque simplex omninò. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana veritas, vt vnum Deum in trinitate, & trinitatem in vnitate veneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiam, ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: nō tamen personam propriam patris adsumpsit, neque pater illam in filium transtulit: sunt enim ambo vnius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoque hic licèt patri coæternus sit, ex substantia patris in secula genitus, tamen nihilominus ex substantia virginis in seculo natus est, & vocatum est nomen eius IESVS: perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens: cui nihil humanum defuit, præter peccatum. Necessàrium est igitur credamus, quia Dominus noster Iesus Christus Dei filius Deus & homo est: vna persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est Deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de virgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce vitam restauravit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descendit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per virtutem propriam tertia die: ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paracletum, & venturus est iudicare viuos & mortuos, ad eiusque aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis proprijs rationem. Hæc est vera fides, quam si quis non crediderit, vel de qua si quis dubitauerit, à spe vitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi numerationes, alij Attributa, Gentiles deos & numina nuncupabant : deque decem Sephiroth ac decem sacratissimis Dei nominibus illis præsentibus, eorundemque interpretatione.

Cap. X.

DEus ipse, licet in trinitate personarum vnitissimæ essentiæ sit, esse tamen in eo multa quædam numina, veluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi Deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos Attributa vocamus, vt sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formæ fœturam, quam Saturnum: vim productricem, quam Neptunum: naturam rerũ secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidam vitam, quam Solem siue Apollinem: vniuersi mundi rationem, quam Pana nuncupat: animam verò, vt inferiora generat superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi,

Iupiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, vnum est:
Sed cur bis loquimur, Deus adsit in omnibus vnus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens legum rex ipse Deusq;,
Progenitor genetrixq; deum, Deus vnus & omnis.

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub varijs nominibus, numinibusq;, sub vario etiã sexu vnum Deũ colebãt. Quem, vt ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, vt portionibus, quisque coleret, quo maximè indigeret. Sic quibus fide opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus alijs rebus opus erat, aliis quoq; nominibus iuuocabant. Hinc illa numinum multiplex varietas, propter multiplicem ac variam gratiarum distributionem. Deus autem vnus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de mundo ad Faustinum: Cum sit vnus Deus, inquit, idemque numen, pluribus quidem nominibus nũcupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad vnam animam mundi siue vniuersi, sic deos omnes referri ad vnum Iouem, qui idem Deus, sub varijs colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per viam secretioris analogiæ, perfectè intellectualizare, quicunque hymnos Orphei, & veterum Magorum sanè intelligere debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis,

canis,orthodoxiſq; traditionibus, minimum differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos vocat Orpheus,Dionyſius poteſtates appellat: Cabaliſtæ illos numerationi Pahad, hoc eſt,timori diuino appropriant, ita quod eſt Enſoph in Cabala,Orpheus noctem vocat: idem eſt Typhon apud Orpheum,qui Zamaël in Cabala:Verùm Hebræorum Mecubales,rerum diuinarum eruditiſſimi,decem principalia nomina diuina,veluti numina quædam,ceu Dei membra acceperunt, quæ per decem numerationes,quæ Sephiroth vocant, veluti per veſtimenta, ſiue inſtrumenta,vel exemplaria archetypi,influunt in omnia quę creata ſunt,per ſingula ſuperiora, vſque in infima,ordine tamen quodam.Nam primò & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum:& per illos in cœleſtes ſphæras,&planetas,& homines:à quibus deinde res ſingulæ accipiunt vim atq; virtutem. Primum horum eſt nomen Eheie, nomen diuinæ eſſentiæ. Numeratio eius vocata eſt Cether,quod interpretatur corona ſeu diadema:& ſignificat eſſe ſimpliciſſimum diuinitatis: & vocatur,quod oculus non vidit:& attribuitur Deo patri:& influit per ordinem Seraphim, vel vt vocant Hebræi, Haioth Hecadoſch,hoc eſt,animalia ſanctitatis: & exinde per Primũ mobile,omnibuſq; eſſendi munus largitur, ipſum vniuerſum per totam circumferentiam,& centrum replens, cuius intelligentia particularis,nuncupaturMetattron,hoc eſt,princeps facierum: cuius officium eſt, introducere alios ad faciem principis,& per hunc loquutus eſt Dominus Moyſi. Secundum nomen eſt Iod, ſiue tetragrammaton cum Iod coniunctum:numeratio eius Hochma,hoc eſt,ſapientia,& ſignificat diuinitatem idearum,& primogenitum,& attribuitur filio:& influit per ordinem Cherubim,ſiue quem vocant Hebræi Ophanim, hoc eſt, formæ, vel rotæ: & exinde in cœlum ſtellatum, totidem illic fabricans figuras,quot in ſe cõtinet ideas, ipſum chaos creaturarum diſtinguens,per intelligẽtiam particularem nomineRaziel̃,qui fuit prę fectus Adam.Tertium nomẽ vocatum eſt tetragrammaton Elohim,numeratio eius vocatur bina,hoc eſt,prouidentia,ſeu intelligentia:& ſignificat remiſſionem & quietem,iubilæum, pœnitentialem conuerſionem,tubam magnam,redemptionem mundi, & vitam venturi ſeculi:& attribuitur ſpiritui ſancto, & influit per ordinem thronorum,ſiue quos Hebræi vocant Aralim,hoc eſt, angeli magni,fortes,& robuſti: atq; exinde per ſphæram Saturni, formam fluxæ materiæ miniſtrans: cuius intelligentia particularis Zaphkiel, præfectus Noë: & alia intelligentia Iophiel,præfectus Sem:& hę ſunt tres numerationes ſummæ

& ſupremę, veluti ſedes diuinarum perſonarum, quarum inſſu fiunt omnia: ſed per reliquas ſeptem exequuntur, quæ id circo dicuntur numerationes fabricæ. Eſt itaque quartum nomen El, cuius numeratio Hæſed, quod eſt clementia, ſiue bonitas: & ſignificat gratiam, miſericordiam, pietatem, magnificentiam, ſceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationum, ſiue quem vocant Hebręi Haſmalim, per ſphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iuſtitiam omnibus donans, & intelligentia eius particularis Zadkiel, prępfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc eſt, Deus robuſtus, puniens culpas improborum, & numeratio eius vocatur Geburah, quod eſt, potentia, grauitas, fortitudo, ſecuritas, iudicium: puniens per ſtrages & bella: & coaptatur ad tribunal Dei, & cingulũ Dei, & gladium, & brachium ſiniſtrum, & vocatur etiam Pachad, quod eſt timor: & influit per ordinem Poteſtatum, ſiue quẽ dicunt Hebręi Seraphim, & exinde per ſpheram Martis, cuius eſt fortitudo, & bellum, & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samſonis. Sextum nomem Eloha, ſiue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vadahat: & numeratio eius Tiphereth, hoc eſt, ornatus, pulchritudo, gloria, voluptas: & ſignificat lignum vitæ: & influit per ordinem Virtutum, ſiue quem vocant Hebræi Malachim, hoc eſt, angeli in ſphæram Solis, claritatem illi & vitam donans, & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Iſahac, & Tobiæ iunioris, atque angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, ſiue Adonai Sabaoth, hoc eſt, Deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc eſt, triumphus, & victoria: applicatur ei columna dextra, & ſignificat æternitatem, & iuſtitiam Dei vlciſcentis: & influit per ordinem Principatuum, ſiue quem vocant Hebræi Elohim, hoc eſt, deorum, in ſphæram Veneris, zelum & amorem iuſtitiæ: & producit vegetabilia. & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauum nomen dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur Deus exercituum, non belli & iuſtitiæ, ſed pietatis & conſonantiæ. Habet enim vtrunque nomen hoc, & præcedens ſuum exercitum. Numeratio huius vocatur Hod, quod interpretatur laus, & confeſſio, & decor, & celebritas: & attribuitur ſibi columna ſiniſtra, & influit per ordinem archangelorum, ſiue quem Hebræi vocant Bene elohim, id eſt, filios deorum, in ſphæram Mercurij, ornatus elegantiam & conſonantiam, producens animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit

præfe-

præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc eſt omnipotens, & omnibus ſatisfaciens, & Elhai, quod eſt Deus viuus: & numeratio eius Ieſod, hoc eſt, fundamentum: & ſignificat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, ſiue quem Hebræi vocant Cherubim, in ſphæram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum, hominumq; genios & cuſtodes curat atque diſtribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioſeph, & Ioſue & Danielis. Decimum nomen eſt Adonai melech, hoc eſt, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod eſt regnum & imperium, & ſignificat eccleſiam & templum Dei, & ianuam: & influit per ordinem animaſticum, animarum videlicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Iiſim, hoc eſt, nobiles, heroës, & principes: ſuntque Hierarchiis inferiores, & influunt filiis hominum cognitionem, mirificamque rerum ſcientiam & induſtriam, & prophetiam largiuntur: & præſidet illis anima Meſſihæ, ſiue (vt alij dicunt) intelligentia Metattron, quæ dicitur prima creatura, ſiue anima mundi, & præfectus Moſe,

De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & virtute.

CAP. XI.

DEVS ipſe licèt ſit vnitiſſimus, ſortitur tamen diuerſa nomina, non quæ diuerſas eius eſſentias aut deitates exponant, ſed quaſdam proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata ſunt, multa beneficia, & diuerſa munera, velut per canales quaſdam diſtillant. Horum nominum decem ſuperius deſcripſimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellam numerat: Dionyſius quadraginta quinque tum Dei Patris, tum Chriſti nomina colligit. Hebræorum Mecubales ex quodam textu qui eſt in Exodo, ſeptuaginta duo cùm angelorum, tum Dei nomina deducunt, quod nomen ſeptuaginta duarum literarum, & Schemhamphoras, hoc eſt, expoſitorium vocant. Alij vlterius progredientes, ex ſingulis Scripturę locis, tot innuunt diuina nomina, vt eorũ numerus, & quæ ſignificãt, ſint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ ſuprà memorauimus, eſt nomen diuinæ eſſentiæ Eheie אהיה, quod Plato tranſtulit ὤν, hinc Deum τὸ ὄν vocant, alij ὁ ὤν. Eſt aliud nomen Hu הוא, reuelatum Eſaiæ, diuinitatis abyſſum innuens, quod Græci traduxerunt ταυτὸν: Latini, idemipſum. Eſt & aliud nomen Eſch אש, à Moyſe receptum, quod ignem ſonat: & eſt nomen Dei Na נא, in perturbationibus & moleſtiis inuocandũ. Eſt etiã nomen Iah יה, & nomẽ Elion עליון, & nomen Macom

מקום, nomen Caphu כפו, nomen Innon ינון, & nomen Emeth אמת, quod interpretatur veritas, & est sigillum Dei. Et alia duo nomina, Zur, צור & אבן, quorum vtrunq; solidam petram significat, & alterum illorum Patrem cum Filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahuntur multa nomina Dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacam, & Gimetriam: vbi vnum nomen, aut multæ dictiones, per certas earum literas retractæ colligunt: aut vnum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא, ex hoc S. Scripturæ versiculo: אתה גיבר לעולם אדנו, hoc est, Tu es fortis in æternum Deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo versiculo: יהוה אלהינו יהוה אחד, hoc est, Deus noster Deus vnus. Similiter nomen Iaua יאוא ex illo versiculo, יהי אור ויהי אור, hoc est, fiat lux, & facta est lux. Similiter nomen Araritha, אראריתא, ex hoc versiculo, vnum principium vnitatis suæ, principium singularitatis suæ vicissitudo sua vnum, אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד Est & aliud Hacaba הקבא, extractum ex hoc versiculo, הקדוש ברוך הזא hoc est, sanctus, benedictus ipse. Similiter nomen Iesu ישו comperitur in capitibus istorum duorum versiculorum, videlicet, יבא שילה ולו, hoc est, quousque veniat Messiah: & alius יגוך שמו וית, id est, permanet nomen eius. Similiter hoc nomen Amen אמן, ex hoc versiculo, אדני מלך נאמן, id est, Dominus rex fidelis. Quandoque extrahuntur hæc nomina à finibus dictionum, sicut idem nomen Amen ex hoc versiculo, לא כן האשעים, hoc est, non sic impij, sed trãspositis literis. Sic in finalibus huius versiculi, לי מה שמו מה, id est, mihi quid? nomen eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & litera extrahitur ex dictione, vel à capite, vel à fine, vel vbilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahũtur illa septuaginta duo Dei nomina ex illis tribus versiculis, qui habẽtur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus, וישע ויבא וישט, primo & vltimo versiculis à dextra ad sinistram conscriptis: sed medio conuersim à sinistra ad dextram, sicut in posterioribus ostendemus: & sic quandoque extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah משיה ex Iisma ישמה, & Michaël מיכאל, ex מאלכי Malachi. Quandoque autem per alphabetariam commutationem, quam Cabalistæ Ziruph צירוף vocant

vocant, ſicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina מצפץ Mazpaz, קוזו Kuzu: nonnunquam etiam per numeri æqualitatem nomina commutantur, vt Metattron מטטרון pro Sadai שדי, vtrunque enim facit tercentum, decem & quatuor. Eadem ratione nomen Iiai יאי æquipollet nomini El אל per numeri æqualitatem, vtrunque enim facit triginta & vnum. Atque hæc ſunt arcana abſcondita, de quibus difficillimum eſt adferre iudicium, & completam tradere ſcientiam: nec vlla in alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri poſſunt. Verùm cùm diuina nomina (vt ait Plato in Cratylo) habita ſunt à Barbaris, qui habuerunt à Deo, ſine quo nullatenus quis capere poteſt veros ſermones, veraque nomina, quibus Deus nuncupatur, ideo de ipſis alia dicere non poſſumus, niſi quæ à Deo ſunt nobis ſua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotentiæ ſacramenta atque vehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, ſed ab ipſo ſummo Deo, certo modo, pro ſuorum characterum immobili numero & figura, ſempiterna ſtabilitate inſtituta, diuinitatiſque harmoniam ſpirantia, diuinaque aſſiſtentia conſecrata: quare illa timent ſuperi, tremunt inferi, colunt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis veneratur religio: quorum religioſa obſeruatio, deuotaque cum timore & tremore inuocatio, virtutem nobis magnam præſtant, deificantque vnionem, atque etiam ſupra naturam mirabilium operum effectuumque potentiam. Ideoque nullis quidem illa vlla vnquam ratione fas eſt permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in ſuiſipſis characteribus incorruptè ſeruanda: & Zoroaſtes etiam vetat barbara & antiqua verba mutari. nam vt inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina verba ſiue nomina, vel à diis primùm, vel ab antiquitate, cuius initium haud facilè ſcitur, vel à Barbaris prodita ſunt. Iamblichus quoque ſimiliter præcipit, ea non eſſe ex ſua liugua in aliam transferenda. non enim eandem, inquit, mentem ſeruant nomina in aliam linguam interpretata. Hęc itaq; diuina nomina, ſunt aptiſſimum atq; efficaciſſimum medium hominis cum diis conciliandi atq; vniendi, ſicut legitur in Exodo: In omni loco, in quo memoria fuerit nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum volumine ait Dominus: Ponant nomen meum ſuper filios Iſraël, & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Plato in Cratylo & Philæbo, diuina nomina venerari iubet plus quàm delubra, ſtatuaſq; diuinas: quia expreſſior Dei imago atque virtus ſit in officio mentis, præſertim afflatæ diuinitùs, quàm in manuum operibus reſeruata. Verba itaq; ſacra non

iam ex

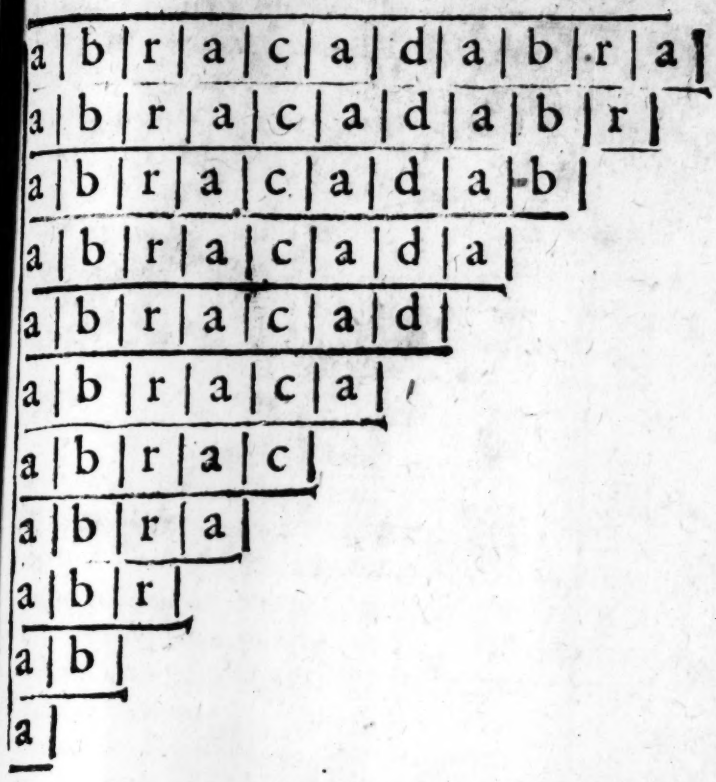
iam ex se ipsis, quatenus verba sunt, vim habent in magicis, sed ex occulta vi numinum, per illa operãte in animis eorũ, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta Dei virtus per ea tanquam per vehicula in eos transmittuntur, qui habent aures audiẽdi purgatos per fidem, & purgatissimos mores & per inuocationes diuinorum, facti sunt habitaculum Dei, & capaces horum diuinorum influxuũ. Quicunq; igitur diuinis his verbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, ritè vtitur, mirifica multa & impetrabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit placidos parientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorum antiqui doctores præ cæteris obseruarunt, qui verbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarunt, tam animi quàm corporis morbos, verbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiam legimus Orpheum, cùm esset vnus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam verbis quibusdam auertisse. Simili modo Apollonium quibusdam verbis secretò prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse. & alijs à quibusdam verbis manes Achillis euocasse narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis vrbib. duo templa Deæ, quam Persicam vocabant, sacra, quorũ in vtroq; cum res diuina peragẽda esset, vir magus ligna ficca super aram imponens, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam verba ex libro, quem manu tenebat, pronunciabat, quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flãmam videbantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Medicinæ, quod si scribatur hoc nomen Abracadabra, videlicet diminuendo literam post literam iuxta ordinẽ regressionis, ab vltima vsq; ad primam, sicut hic ostenditur,

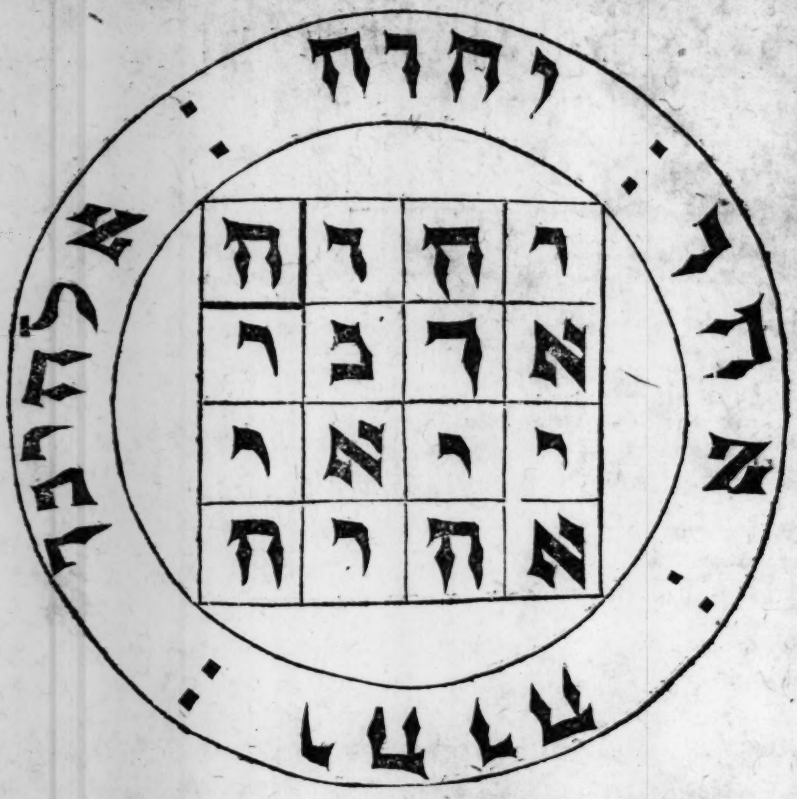
quicũq; æger Hemitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam, & à collo suspensam gestauerit, valere illi contra aduersam valetudinem morbumq; paulatim declinando transire.

Sed

Sed multò efficacius contra omnes hominum aduersas valetudines, & quascunque alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius anteriore latere sunt quatuor quadrata Dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata vt à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina, siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circumferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Araritha: & circumscribitur illi sua interpretatio, hoc est, versiculus, à quo extractum est: quemadmodum hîc depictum vides.

PARS ANTERIOR.

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro puriſſimo: aut in virginea membrana, tanquam ſincera, munda & immaculata, etiam in cauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei, vel incenſi, & aqua ſacrata: atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe & conſtanti fide, ad Deum altiſſimum mẽte eleuata, ſi diuinam hanc obtinere debeant; ac præſtare poſſint virtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum, atq; hominum, & contra quæcunq; adeunda pericula, ſiue itinerum, ſiue aquarum ſiue hoſtium, ſiue armorum, modo quo ſupra dictum eſt, inſcribunt hos characteres ab vno latere בזזזזז & hos a tergo צמרכן, quiſunt capita & fines primorum quinq; verſuũ Geneſeos, & totius mundanæ creationis ſymbolum: eaq; ligatura aiunt hominem, modò firmiſſimè ſperet in Deum vniuerſitatis conditorem, fore omnium malorum immunem.

IN PARTE ANTERIORE. A TERGO.

Neq; verò diffidat quiſpiam, mireturve verba ſacra, quibus Deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum poſſe: ſiquidem experimento compertum eſt, vt ait RabCoſtaBen luca, plures alias res non phyſicas, poſſe quãplurimum: ſicuti experientia comprobatum eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire conceptum, quamdiu collo illius hæſerit. Præterea in verbis quibusdam ſacris & nominibus diuinis, vim eſſe magnam atq; diuinam, quæ ſit virtus operatiua mirabilis effectus, Zoroaſtes, Orpheus, Iãblichus, Syneſius, & Alchindus & quiq; ſplendidiſſimi philoſophorum teſtãtur, & Artephius magus atq; philoſophus, de virtutibus verborum atq; characterum ſingularem librum conſcripſit. Origenes ſplendiſſimis quibusq; philoſophis non inferior, adſerit contra Celſum, in quibusdam diuiuis verbis mirandam latere virtutem. Et in libro Iudicum ait Dominus: Nomen meum quod eſt pele פלא quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, ſiue efficiens mirabilia. Verum autem Dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum eſt, ſed ipſi ſoli Deo: nec antè publicabitur (vt teſtantur Sacræ literæ) quàm diſpoſitio Dei fuerit impleta. Habet tamen præterea

Deus

Deus inter angelos alia vocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen Dei est apud nos (vt inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cū participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton: quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore Deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos sed nominatur: & significat secundum idioma supernum, quod est Dei, & fortassis etiam angelorum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam vocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur valde parum apud nos. Cætera autem illorum nomina, omnia ab officijs & operibus illorum sunt decisa, quæ non sunt tantæ efficaciæ, ideoque magi illos veris suis nominibus cient: illis videlicet cœlestibus, quæ in literis sanctis continentur,

De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora. Cap. XII.

SVmmus creator & prima causa, etsi omnia regit & disponit, curā tamen exequendi varijs ministris distribuit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi, vocat Ioannes angelos fauentes, & nocentes, de quibus alibi canit propheta: Moratur angelus Domini in circuitu timentium eum, vt eripiat eos: & alibi describit immissiones per angelos malos. Quodcunq; autem per angelos tanquam per ministros exequitur Deus, idem etiam facit per cœlos et stellas, sed tanquam per instrumenta, vt hoc modo omnia cooperentur in ministerium: vt sicut quælibet cœli portio, & quodq; astrum, certam terræ plagam, locumue, & tempus, & speciem, & indiuiduum decernit: sic etiā angelicam illius portionis astriq; virtutem, eisdem, loco, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quæstionum: Vnaquæq; (inquit) res visibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi propositam. Hinc Origenes in librum Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsint exercitibus terrenis, regnis, provincijs, hominibus, bestijs, animalium natiuitati & progressui, virgultis, plantis, cæterisq; rebus eam virtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multò magis opus est angelis, qui præsint operibus sanctis, virtutibus, & hominibus, vt ipsi qui semper vident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines & vnumquodque etiam minutissimum ad locum suum: tanquam

quam membra huius mundi concinna, in quo Deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissimè disponens, inhabitat non contentus aut circunscriptus, sed continens omnia, sicut Ioannes in Apocalypsi describit cœlestem illā ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto, & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum & agni. nam sicut in lege in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis nomina Apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in Ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen IESV, in quo est omnis quadriliteri virtus, siquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab angelis itaq; suscipiunt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine Dei & IESV, cuius virtus prima est in Deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta Dei, vsq; in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: & resurgens ait: In nomine meo dæmonia eijciēt, & quę sequuntur: vt vltra necessarium non sit quadriliterum nomē cuius tota virtus transfata est in nomen IESV, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (vt inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quod nominando IESVM polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in virtute illius possumus miracula: sed oportet illud inuocare in Spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruenti, vt adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maximè cognitione præuia, sine qua non exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodiè nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat *Psal. 90.* autoritas, fauor, adsensus nominis IESV. Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post CHRISTVM in priscis illis nominibus operati possunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimento comprobatum est, nullū malum dæmonem, nullam inferorum virtutem ex his quæ vexant aut obsident homines, posse huic nomini resistere, quin velint nolint genu flectant, & obediant: quando nomē IESV debita pronunciatione illis propo nitur venerandum: nec solum nomen, sed etiam illius signaculum crucem pa-

uent: nec solum terrestrium, cœlestium, infernorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, quando ex fideli corde, ore veridico, nomen IESVS pronunciatur & crucis salutiferum signum manus imprimunt innocentes. Neq; verò in vacuū dixit Christus discipulis: in nomine meo dæmonia eijcient & quæ sequuntur: nisi virtus quædam esset in nomine illo expressa super dæmones et infirmos, serpentes & venena, & linguas, & huiusmodi: quæ virtus cum insit nomini illi, tum à virtute Dei instituentis, tum è virtute illius qui hoc nomine exprimitur, et à vi insita ipsi verbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet, & reueretur nomē illius, qui fecit eam, nonnunquam etiam mali et immundi homines, modò credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dæmones astringunt, & alia quædam magna operantur.

Mar.16.

Nominis læsi virtus vnde sit.

De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu. CAP. XIII.

LEgimus in varijs sanctæ scripturæ locis, varia Dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra Dei vires quædam multiplices, & simplicissimè in ipso Deo permanentes, per sacra Dei nomina inter se distinctæ: vestimēta autem Dei & ornatus, sunt tanquam viæ quædam seu relationes, siue emanationes vel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur virtus diuina alicuius membri, quemadmodū de hæmorrhoissa clamauit Iesus: Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire virtutem. Sunt itaq; in Deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si mēbra nostra ritè conformemus, tunc in eādem imaginem translati, veri efficimur filij Dei, Deoq; similes, agentes & operantes opera Dei. De membris itaq; Dei multa in Scripturis. deprompta sunt Nam de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comæ capitis tui sicut purpura regis. Significat autem hic Chermel, non montē illum in maritimis Syriæ, sed vermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, et auribus, legitur in Psalmis: Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorū: Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. de ore etiam, & gustu, & guttere & labijs, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut vinum optimum. Dignum est vinum dilecto meo ad potandum, & cibi labijs & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (vt in lege sæpè reperitur) odorat sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus, & digiti, de quib. legimus

Membra Dei quæ. Vestimeta Dei quæ.

Luc.8

Cant.7. Chermel quid

Oculi Dei.

Nares Domini.

mus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius Brachium Domini cui reuelatū est? & regius vates canit: Manus tuæ Domine fecerunt me, & plasmauerunt me. Et, Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextrā & sinistram. hinc Psalmista ait: Dixit Dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in Euāgeliis, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo di. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, vt in in libro Regū, quòd inuenerit Deus Dauid virum secundum cor suū. Habemus & in Euangelio pectus illud, super quo dormiens discipulus, diuina arcana concepit: & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremium ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoq; ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem. simili ratione & multiplicia Dei vestimenta & ornamenta legimus, vt apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut vestimento. Et alibi: Confessionem & decorē induisti. Abyssus sicut vestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam verò etiam & virgam, & baculum, & gladium, & scutum, vt apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circundabit te veritas eius. Vt in Deuteronomio legitur, Gladius gloriæ eius: & huiusmodi multò plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamētis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaque opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari; sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo vobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis vestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis vestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens Deus, cùm nos suas imagines sibiq; similes esse voluit, membra, artus ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum virtutum similitudinem tanquam signa constituit, eundē sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, q si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum, expiatumq; constituat, tunc illud latentis Dei artis virtutisque, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaque sedes euadit, ita vt si circa id membrum

Dextra & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cætera Domini.

Hebræorum Mecubalitæ opinio.

brum de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, vnde illud pendet, subitò exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Psal. 90.

De dijs gentium & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt. XIV.

POsuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia & animas eorũ intelligentes, mentem participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias verò subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas vocant intelligentias & dęmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi, quemadmodũ animæ nostræ corporib. nostris, sed vbicunq; velint esse, & simul Dei visione gaudere, & sine vllo labore & solicitudine corpora sua regere & mouere, & vnà his mouendis inferiora facilè gubernare: iccirco eiusmodi animas deos vocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu venerabantur. Et hi sunt dij, quib. attributi sunt omnes populi, de quib. præcepit Moses in Deuteronomio inquiens: Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum, videas Solem, & Lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt omnes populi, qui sub vniuerso cœlo sunt: vos autẽ tulit Dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, vt haberet sibi populum hæreditarium. Et in eodem volumine capite decimo septimo: Solem & Lunam & astra deos vocat. Et Hæbræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamum filijs concubinarum largitum esse munera, videlicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hęredem omnium quæ posse derat, dicunt, filios cõcubinarum in benedictione Abrahę non esse attributos Deo tetragrammo, & summo creatori, sed alienis dijs & numinibus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipsi omnipotenti Deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributũ alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia seruiuerunt dijs alienis, & adorauerunt eos quos nescibãt, & quibus non fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post introductum populum in terrã promissionis, & superatos hostes, & distributas sortes possessionum Israël, optionẽ dedit populo, vt eligerent numẽ quod colerent, inquiens: Optio vobis datur eligere hodiè quod placet, cui seruire potissimum de-

debeatis, vtrum dijs quibus seruierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorrheorum, quorum terram habitatis. Respondente autem populo, Seruiemus Domino tetragāmo, & ipse erit Deus noster: dixit illis Iesus: Non poteritis quia Dominus Deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerante autem populo, vt seruirent tetragrāmo, ait illis: Testes vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum vt seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israël. Erexitq; lapidem prægrandem, dicens: lapis iste erit vobis in testimonium, ne fortè postea negare velitis, & mentiri domino Deo vestro. Erant itaq; dij quibus attributæ erant cæteræ gentes, sol & Luna, duodecim signa, cæteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis inhæret anima, vniuersaq; militia cœli: & quam vocat Hieremias reginam cœli, hoc est virtutem qua cœlum regitur, videlicet animam mundi, de qua inquit Hieremias Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginę, cæterarumq; cœlestium animarū cultus Duliæ, illis prohibitus erat: Sed Latriæ tantum, quē qui adhibuerunt, reprobati sunt à Domino Nomina verò animarum istarum, deorumue in præcedentibus narrauimus. Verùm quibus regionibus, & populis, & vrbibus, tanquam proprij & tutelares dij adscripti fuerint: partim referunt nobis Origenes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & pleriq; alij historici. Coluerunt itaq; singuli populi proprijs ceremonijs suos deos: Bœotii, Amphiaraum: Aphri, Mopsum: Aegiptij, Osyrim & Isidem: Aethiopes, qui Meroën habitant, Iouem & Bacchum: Arabes cum Baccho Venerem: Scythæ Mineruam: Naucratitæ, Serapim: Syrij, Atargaten: Arabes, Dia pharen: Aphri, Cœlestum: Norni, Tibelænum. In Italia quoque municipali consecratione Crustumensium, deus erat Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorum, Aucharia: Volsinensium, Nursia: Otriculanorum, Valentia: Sutrinorum, Nortia: Phaliscorum, Curis, cumprimis celebres fuêre. Coluerunt summa veneratione Latij, Martem: Aegyptij, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirum: Pœni, Vranum: Latini, Faunum Romani, Quirinum: Sabini, Sangum: Athenæ, Mineruam: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lēnos, Vulcanum: Naxos, Liberum: Delphij, Apollinē, & quos canit Ouidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoia Creta, Diana
Vulcanum, tellus Hypsipylea colit:

Iunonem, Spartæ: Pelopeiades Mycenæ,
Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:
Mars: Latio venerandus erat: qui præsidet armis.

Colebant Saturnum, Charthaginenſes & Leucades: Iouẽm, Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Libya, vbi eius erat oraculum, Epirus, Latium, Gnidus Lyciæ. Piſa Macedoniæ: Martem, Thermodontij, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythę vnicum Deum venerabantur, equum illi immolantes, eundēq; colebant Hèliopolitæ. Aſſyrij: & ſub Apollinis nomine Rhodij, & Hyperborei, & Mileſij: erantq; ſibi ſacri Parnaſus: Phaſelus, Cynthus, Soractæ montes atq; Delos, Claros, Tenedos inſulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Grynæum nemus: ſeu oppidum: Præterea Patara, Chryſa, Tarapnas, Chyrra, Delphi, Arephnia, Entroſi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi ſub Bacchi & Dionyſij nomine ſacrata, Thebæ & Naxos inſula, Niſa vrbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: Item Parnaſus & Cytheros montes Bœotiæ, in quibus alternis annis Bachanalia fiebāt: etiam Thamaritæ populi Hircanis vicinib. proprijs ſacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Aſſyrij primi omnium induxerunt, deinde Paphij in Cypro & Phœnices, & Cytheræi: quos Agæo autore, ſecuti ſunt Atheniēſes apud Lacedæmonios colebatur armata: & Delphis Venus, Epitibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Agæi maris inſula, & in Memphi vrbe Aegypti, & in Gnido, & Sicilia, & Ioalio nemore, & Hypæpa vrbe, & Erice Siciliæ mōte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Ariſtotele teſte) veterum deorum numen propè maioribus cæremonijs frequentioribusq; locis veneratum legitur. Mercurium Galli maximè colebant, Teutatem illum appellantes: præterea Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Mēphitæ. Lunam ſub Dianæ nomine Taurica Scythæ regio colebat, & in Ephesō illi laudatiſſimum templum erat, & in Mycena poſt occiſum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreſte raptū eius ſimulachrum, mutato ſacrorum ritu, prope Aricia culta eſt: colebatur etiam à Magneſijs Theſſaliæ populis, & in Piſa Achaiæ vrbe, & in Tybure, & Auentino Romano mōte, & in Perga Pamphiliæ oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam ſub maſculo ſexu coluiſſe legitur. Erant & reliquorum numinum ſacra, vt Palladi quæ & Minerua, ſacræ erant Athenæ, & Pyreus, Aracynthus montes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœetię oppidum, & Neo vna Cycladum inſula, Cereris ſacra loca ſunt, Eleuſis Attica, Enna et Catana vrbes Siciliæ, & Aethna mōs Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno inſula & in Imbros

inſula

insula Thraciæ, et Therasia insula Vulcano sacra, etiamq; Cilicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemq; tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ montes, & Reatum Vmbriæ oppidum: item Berecyntus mons, & Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenta, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus vrbs Bœotiæ, & Tenarus Laconiæ promontorium: & Trœzenij populi, & vrbs, in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dij gentium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, nõ alios significans, quàm cœlestia sidera, illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologi. CAP. XV.

ESse igitur cœlos, corporaq; cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modò poetarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumque adsertio. nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expressè fatetur: similiter Origenes in suo libro de Principijs, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à Deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus, Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas, omnino consensisse aduertitur Iob. Ita enim legitur: Stellæ quoque in conspectu eius mundæ non sunt. id quod ad corporis fulgorem vtiq; referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus vero Albertus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis. & Thomas Aquinas in libris de spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit vir doctissimus Nicolaus Cusanus cardinalis. Sed & ipse Aureolus hec strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu venerari, earundemq; suffragia auxiliaq; implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quòd vota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quòd si quis istis omnino aduersari velit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, &

in Quotlibetis,& Scotum super Sententias,& Gulielmum Parisiensem in Summa de vniuerso vnamiter respondentes,corpora cœlestia dicere animata vel inanimata,ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum videatur, quòd ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & veluti dij gentium,quisq; suis præsideat regionibus & vrbibus, & tribubus,& populis,&nationibus,&linguis,tamen extraneũ non videbitur sanè intelligentibus.

De intelligentijs & dæmonibus.ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis varijs,deq; infernis & subterraneis dæmonibus. Cap. XVI.

Intelligentia quid.

NVnc consequenter de intelligentijs,spiritibus & dæmonibus nobis est disserendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis,libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole,immortalis,insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum,spirituum dæmonumq, natura. Dico autem dæmones hîc non illos quos diabolos vocamus,sed spiritus sic vocatos ex vocabuli proprietate,quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum verò secundum magorum traditionem tria genera sunt,quorum primos supercœlestes vocant, atque mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, Deum vnum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; vnitatem siue centrum colentes : quapropter illos iam etiam deos nuncupant,propter diuinitatis participationẽ quãdam:quia semper sunt Deo pleni, diuinoq; nectare ebrij. Hi circa vnum Deum solum versantur, nec mundi corporibus præsunt,nec inferiorum ministrationi adaptantur,sed susceptum à Deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proximè sequuntur cœlestes intelligentiæ,quos vocant dæmones mundanos,scilicet vltra diuinum cultum mundi sphæris accommodatos,vnicuique cœlorum & stellarum præsidentes, vnde eos in totidem distribuunt ordines,quot in mũdo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ : & vocabant alios Saturnios, qui præessent cœlo Saturni, & ipsi Saturno:alios Iouios,qui præessent cœlo Iouis, & ipsi Ioui.similiter pro aliarum stellarum tam nomine quàm virtute varios dæmones cognominant:& quia veteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebãt motus, hinc totidem illis adinuenerũt intelligentias,siue dæmones:posuerũt quoq; in cœlo stellato dæmones,qui præessent signis,& triplicitatibus & decanis, &

Dæmones hic qui sint & quot illorũ genera.

qui.

quinarijs & gradibus et ſtellis, nam licet vnicuiq; orbi ſtellarum vnam ſolam intelligentem totam ſchola philoſophorū, etiam Peripateticorum adſignet: tamen cum vnaquæq; ſtella & cœli particula ſuam propriam & differentem habeat vim & influxum, neceſſe eſt vt & ipſa ſuam habeat præſidentem intelligentiam, quæ vim cōferat & agat. Poſuerunt itaq; duodecim dæmonum principes, qui præeſſent duodecim ſignis zodiaci: & triginta ſex, qui præeſſent totidem decurijs: & ſeptuaginta duos, qui præeſſent totidem cœli quinarijs, & hominum linguis & gentibus: & quatuor, qui præeſſent triplicitatibus & elementis: & ſeptem totius mundi gubernatores, iuxta ſeptem planetas: & poſuerunt omnibus nomina, & ſignacula, quos vocant characteres, & vtebantur illis in inuocationibus & incantationibus & ſculpturis ſuis, deſcribendo ea in ſuarum operationum inſtrumentis, imaginibus, laminis, ſpeculis, annulis, chartis, cereis, & eiuſmodi, vt ſi quando operabantur ad ſolem, inuocabant per nomina ſolis, & per nomina dæmonum ſolarium, & ita de cæteris. Tertiò ponunt dæmones quaſi miniſtros, ad ea quæ ſunt inferiorib. diſponenda, quos Origenes vocat inuiſibiles quaſdam virtutes, quibus ea quæ ſunt ſuper terram diſponenda credita ſunt: ſæpe enim nemini conſpicui, itinera & negocia noſtra quæcunque dirigunt: ſæpe etiam prælijs interſunt, clandeſtinisque ſubſidijs optatos amicis præbent ſucceſſus, quippe conciliare proſpera, infligere aduerſa, pro libito poſſe dicuntur. Illos ſimili modo in plures ordines diſtribuunt, vt alij ignei, alij aquei, alij, aërei: alij terrei: quæ quidem quatuor dęmonum ſpecies iuxta quatuor cœleſtium animarūm vires, mentem, rationem, imaginationem, naturam ſcilicet viuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœleſtium animarum mentem ſequuntur, vnde ad ſublimiora contemplāda concurrunt. Aërei autem rationem ſequuti, rationali fauent potentiæ, eamq; à ſenſuali vegetabiliq; quodammodo ſegregantes: ſeruiunt igitur vitæ actiuæ, quemadmodum ignei contemplatiuæ: aquei verò imaginationem ſenſumque ſequuti, vitæ ſeruiunt voluptuoſæ: terrei naturam ſequuti, vegetali naturæ fauent. Præterea diſtinguunt etiam hoc dæmonum genus in Saturnios et Iouiales, iuxta ſtellarum cœlorumque nomina. Præterea alios eſſe orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios ſeptentrionales. Denique nulla mundi pars eſt propria horum dæmonum adſiſtentia deſtituta: non quia ibi ſolum ſunt, ſed quia ibi maximè regnant. ſunt enim vbiq;, quamuis alij alibi potiſſimùm operantur atq; influunt, Neq; verò ita intelligenda hæc ſunt,

Dæmonum numerus et officia.

Dæmonum diſtinctio.

quasi influxibus siderum subiecti sint: sed vt respondeant supra mundano cœlo, à quo præcipuè omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet: vnde sicut varijs stellis, sic etiam varijs locis & temporibus hi dæmones adaptantur: non quòd tempore aut loco coarctentur, quemadmodum nec corporibus quibus præsides statuuntur, sed quia sic sapiētiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atq; patrocinantur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios vocant syluestres, alios mōtanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluanij, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Hamadriades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Parcades, Dodonæ, Feniliæ, Fauernæ, Parcæ: Musæ, Anonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Mæonides, Phœbiades, Camœnæ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superûm, alij semideos deasve. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresque sunt, vt etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, vt simiæ, canes, elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur, varij generis dęmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq;, quorum corpora gignantur & intereant: vita tamen longæuos, Aegyptiorum opinio est, Platonicorumq;, præsertim à Proclo comprobata: Plutarchus quoq; et Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmant, testantur enim, ex multis sui temporis prodigijs, Pana magnum dæmonem, pluresque alios eiulasse primum, deindè etiam obijsse. Horum itaque dæmonum tertij generis, vt Platonicorum sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ: totidem quoque, quot stellas cœlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones: verùm dæmonum bonorum numerum (vt tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de cētum ouibus: alij duntaxat nouem partes putant, iuxta parabolam de decem drachmis: alij æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit, Constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum Dei. Et de numero eorum multi multa scripsere. Verum recentiores theologi secuti Magistrum sententiarum, Augustinum & Gregorium, facilè se absoluunt, dicentes: quòd bonorum

an-

angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contrà respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus, sunt in mundo superiori, vt adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosum, quos vocant Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis vltores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: vocantque malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam vltrò plerunque lædunt atque nocent: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntque ipsis reges, & principes, & præsidentes, & eorundem nomina. Ex his præsunt cæteris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alij plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones satæ Nocte, furiæ. Hinc Tysiphone, Alecto, Magera, Cerberus. De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ vicinũ, imò intra ipsam terram. Nullum est malum, quod perpetrare non audeant. Habent omnino violentum & male sanum morem: ideoq; vehementer repentinasq; insidias plurimum machinantur moliunturque: ac dum agunt incursiones, partim latere solent, partim verò inferre violentiam, omnibusque rebus iniquè discorditerque factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias. CAP. XVII.

THeologi verò nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harum quamlibet in tres diuidunt ordines, vt videlicet sint tres distinctiones, nouem ordines: has vocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaque in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Tronos, tanquam supercœlestes dæmones, diuinæ prouidentiæ ordinem contemplantes: primi, in Dei bonitate: secundi, in essentia Dei tanquam forma: tertij, in sapientia. In media hierarachia ponunt Dominationes, virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrant cœlos, nonnunquam ad miracula facienda conspirant: tertij arcent quæ diuinam legem perturbare posse videntur. Inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri,

Angelorũ distinctio triplex.

ſtri, ad inferiora curanda deſcendunt, horum primi curant publica, principes & magiſtratus, prouincias & regna, ſingu li ſinguia. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Perſarum reſtitit mihi viginti vno diebus. Et Ieſus filius Sirach teſtatur vnicuique genti præpoſitum eſſe rectorem angelum: quod etiam indicare videtur Moſes Deuteronomij cantico, inquiens: Cùm diuideret excelſus gentes, ſtatuit eorum terminos ſecundùm numerum angelorum Dei. Secundi ſacris interſunt, diuinum cultum circa ſingulos homines dirigunt, preceſq; hominum, & ſacrificia diis offerunt. Tertij minora quæque diſponunt, ac ſinguli ſingulis cuſtodes adſunt. Suntque ex ipſis etiam qui minutiſſimis herbis, & lapillis, & omnibus inferioribus virtutem ſubminiſtrant, quibus multa cum Deo, multa cum hominibus ſunt cõmunia, ſuntq; mediantes miniſtri. Verùm Athanaſius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos Deo proximos, illumq; indeſinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro noſtra ſalute orãtes, ſeptem alios nuncupat ordines: quos communi vocabulo vocat militiam cœli. Horum primus eſt ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus eſt Danieli, inquiens: Veni, vt docerem te quæ ventura ſunt populo tuo in nouiſſimis diebus. Deinde eſt ordo Tutelaris, de quo etiam in Daniele legitur: Ecce Michaël vnus de principibus venit in adiutorium meum. Et ibidem: In tempore illo conſurget Michaël princeps magnus, qui ſtat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam iuniorem. Poſt hunc eſt ordo procuratorius, cuius mentio eſt in libro Iob, vbi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquens, deprecabitur Dominum, & placabilis ei erit. Et de eiſdem exponitur etiam, quod ſcriptum eſt Eccleſiaſtici decimoſexto capite, circa finem: In iudicio Dei opera eius ab initio, & ab inſtitutione hominum ipſorum diſtinxit partes illorum, & initia eorum in gentibus ſuis, ornauit in æternum opera illorum, nec eſurierunt, nec laborauerunt, & non deſtiterunt ab operibus ſuis: vnuſquiſque proximum ſuum non anguſtiabit in æternum. Sequitur ordo Miniſterialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nónne omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis? Poſt hos eſt ordo Auxiliaris, de quo apud Eſaiam legitur: Egreſſus eſt angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octogintaquinque millia. Hunc ſubſequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in ſinum Abrahæ. & ibidem docemur, vt faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant

Athanaſij de angelis opinio.

Doctrinalis ordo.

Tutelaris ordo.

Procuratorius ordo.

Miniſterialis ordo.

Auxiliaris ordo.

Animarum receptiuus ordo.

piant in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filij olei splendoris, qui adsistunt dominatori vniuersæ terræ. Hebræorum autem Theologi aliter hos ordines numerant nuncupantque. nam supremo loco sunt quos vocant היות הקדש, id est, animalia sanctitatis, siue vitas: per quos Deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים, id est, formæ, seu rotæ, per quos Deus יהוה chaos distinguit. Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni, fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronunciatus, siue tetragrammus cum he coniuncto, היהוה formam fluxæ materiæ ministrat. Quarto loco sunt Hasmalim השמלים, per quos El אל Deus corporum effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos Deus Elohim Gibor אלהים גיבר elemẽta depromit. Sextus Malachim מלכים, id est, angelorum per quos Deus Eloha אלוה metalla producit. Septimus Elohim אלהים, id est, dij, per quos Deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit vegetabilia. Octauus Bene elohim בני אלהים, id est, filij deorum, per quos Deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia. Nonus, & infimus Cherubim כרובים, per quos Deus Sadai שדי genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Issim אישים, id est, heroës, viri fortes & beati, per quos Deus Adonai ארני prophetiam largitur.

Adsistentiũ ordo.

Hebræi angelorum ordines quomodo numerent.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis variis. CAP. XVIII.

SVnt etiam ex Theologorum schola, qui malos dæmones in nouem gradus distribuunt, veluti ipsis nouem angelorum ordinibus aduersantes. Horum itaque primi sunt, qui pseudothei, hoc est, falsi dij nuncupantur, qui Dei nomen vsurpantes, pro diis coli volunt, sacrificia & adorationes expetunt, sicut dęmon ille, qui ait ad Christum: Si cadens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & similis ero altissimo: qui ideo vocatur Beelzebub, hoc est, vetustus Deus. Hos secundariò sequuntur spiritus mendaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore Prophetarum Achab: & horum Princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in Euangeliis, quæ Pythonem habebat in ventre. Hoc ergo dæmonum genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus, & prædictionibus, hominibus illudit, quousq; deci-

Primus dæmonum ordo.

Secundus.

Tertius, decipiat. Tertio ordine sunt vasa iniquitatis, quæ & vasa iræ dicuntur: hi sunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit. ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in consilium eorum non veniat anima mea. quos *Psalm. 7.* Psalmista vocat vasa mortis, Esaias vocat vasa furoris, & Ieremias vocat vasa iræ, Ezechiel vasa interfectionis, & interitus: *Esai. 13.* *Ierem. 50.* & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur *2. Cor. 6.* quarto vltores scelerum, & princeps eorum Asmodeus, videlicet faciens iudicium. Post hos quinto ordine veniunt præ- *Quartus.* *Quintus.* stigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducit vniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in conspectu hominum: seducens habitantes in terra, propter signa *Sextus.* quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpentes aërem, pestilentias, & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor ventos à quatuor angulis terræ: & princeps eorum dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furēs in meridie, quem Paulus ad Ephesios vocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentiæ. *Septimus* Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & vastationum: quorum *Octauus.* princeps in Apocalypsi vocatus est Græcè Apollion, Hebraicè Abeddon, hoc est, exterminans & vastans. Octauo loco stant criminatores, siue exploratores, quorum princeps Astaroth, hoc est, explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est, criminator, vel calumniator, qui in Apocalypsi vocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei *Nonus.* nostri die ac nocte. Porrò vltimum locum habent tentatores, siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt quos iccirco malos genios vocamus: & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes vnanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo vagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos vocāt. de quibus ait Augustinus libro primo de Incarnatione verbi, ad Ianuarium inquiens:

inquiens: De diabolo quoq;, & angelis eius contrariis virtutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hæc: quę autem sint, aut quomodo sint: non satis clarè disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quàm plurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui & nunc vsque angeli ipsius nuncupàntur. Hos autem Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos: sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, vt illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Cæteri Theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorum casum non solùm nostri, & Hebræorum Theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, & Græci suis dogmatibus confirmant. Pherecides Syrus casum dæmonum describit, & Ophim, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dęmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaq; deiecti in vallem miseriæ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrant: alij lacus, fluuios, & æquora habitant: alij terras, terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamenta concutiunt, nec homines modò, sed & animalia vexant: alij solo risu, & illusione contenti, fatigare eos potius studeant quàm nocere: alij vltra proceritatem giganteo corpore sese sustollentes, nunc sese accliuos ad Pygmæorũ paruitatem submittentes, & in varias figuras sese vertentes, homines inani terrore perturbãt: alij mendaciis studeant, & blasphemiis, qualẽ vnũ in 3. Reg. lib. legimus, inquiẽtẽ, Egrediar, & ero spiritus mẽdax in ore omniũ Prophetarũ Achab. Pessimum aũt dæmonũ genus eorũ, qui obsident itinera, irruentes trãseuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorũ metum per viam illam transire iam nullus audebat. Iã verò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones Scriptura cõmemorat: & alios nequitiæ spiritus variis vocabulis describit, quales apud Ẽsaiã legimus, Onocentauros, ericos, pilosos, sirenes, lamias, vlulas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in Euangelio scorpius legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps

Dæmonum varia studia.

3. Reg. 23.

Esai. 34.

Beel-

Tertius, decipiat. Tertio ordine sunt vasa iniquitatis, quæ & vasa iræ dicuntur: hi sunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit. ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in consilium eorum non veniat anima mea. quos Psalm. 7. Psalmista vocat vasa mortis, Esaias vocat vasa furoris, & Ieremias vocat vasa iræ, Ezechiel vasa interfectionis, & interitus: Esai. 13. Ierem. 50. & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur 2. Cor. 6. quarto vltores scelerum, & princeps eorum Asmodeus, videlicet faciens iudicium. Quartus. Post hos quinto ordine veniunt præstigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducit vniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in conspectu hominum: seducens habitantes in terra, propter signa Quintus. Sextus. quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpentes aërem, pestilentias, & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor ventos à quatuor angulis terræ: & princeps eorum dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furēs in meridie, quem Paulus ad Ephesios vocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentiæ. Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malo- Septimus rum, & discordiarum, & bellorum, & vastationum: quorum Octauus. princeps in Apocalypsi vocatus est Græcè Apollion, Hebraicè Abeddon, hoc est, exterminans & vastans. Octauo loco stant criminatores, siue exploratores, quorum princeps Astaroth, hoc est, explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est, criminator, vel calumniator, qui in Apocalypsi vocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei Nonus. nostri die ac nocte. Porrò vltimum locum habent tentatores, siue insidiatores; qui singulis hominibus singuli adsunt quos iccirco malos genios vocamus: & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes vnanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo vagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos vocāt. de quibus ait Augustinus libro primo de Incarnatione verbi, ad Ianuarium inquiens:

inquiens: De diabolo quoq;, & angelis eius contrariis virtutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hæc: quę autem sint, aut quomodo sint: non satis clarè dispositit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quàm plurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui & nunc vsque angeli ipsius nuncupàntur. Hos autem Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos: sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, vt illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Cæteri Theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorum casum non solùm nostri, & Hebræorum Theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, & Græci suis dogmatibus confirmant. Pherecides Syrus casum dæmonum describit, & Ophim, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dęmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaq; deiecti in vallem miseriæ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrant: alij lacus, fluuios, & æquora habitant: alij terras, terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamenta concutiunt, nec homines modò, sed & animalia vexant: alij solo risu, & illusione contenti, fatigare eos potius studeant quàm nocere: alij vltra proceritatem giganteo corpore sese sustollentes, nunc sese accliuos ad Pygmæorũ paruitatem submittentes, & in varias figuras sese vertentes, homines inani terrore perturbãt: alij mendaciis studeant, & blasphemiis, qualẽ vnũ in 3. Reg. lib. legimus, inquientẽ, Egrediar, & ero spiritus mẽdax in ore omniũ Prophetarũ Achab. Pessimum aũt dæmonũ genus eorũ, qui obsident itinera, irruentes trãseuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorũ metum per viam illam transire iam nullus audebat. Iã verò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones Scriptura cõmemorat: & alios nequitiæ spiritus variis vocabulis describit, quales apud Esaiã legimus, Onocentauros, ericos, pilosos, sirenes, lamias, vlulas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in Euangelio scorpius legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps

Dæmonum varia studia.

3. Reg. 23.

Esai. 34.

Beel-

Beelzebub, quem Scriptura prauitatis principem appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aëre, aqua, terra versatur, pernicioſiſſimus ille dæmon: vnde etiam quæ in illis tribus elemētis plurimum poteſt Proſerpina, illorum princeps eſt, quod & ipſa de ſe teſtatur in reſponſis his verſibus:

Naturæ triplicis ego ſum Lucina puella,
Taurea, itemq; triceps, miſſa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ variant formæq; trinaq; ſigna,
Quæ terna & ſimulacra fero, terræ, aeris, ignis:
Quippe meis atris terrarum eſt cura moloſſus.

Origenis placitum de dæmonibus.

Origenis placitum de dæmonibus eſt: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe ſuo diabolo ab Dei miniſterio receſſerunt, ſi paululum reſipiſcere cœperint, humana carne circundari, vt hac deinceps pœnitentia, poſt reſurrectionem eodem curriculo quo in carnem venerunt, ad Dei viſionem poſtliminiò redeant, liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus: tuncq; genua Deo curuanda omnium cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, vt ſit Deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenæus probat Iuſtini martyris ſententiam, qui dixerit: Satanam nuſquam auſum dicere blaſphemiam aduerſus Deum, priuſquam aduenisſet in terras Dominus, eò quòd nondum cognoſceret damnationem ſuam. Eſſe autem pleroſque ex lapſis dæmonibus, qui futuram ſuam ſalutem ſperent, plerique opinantur ex Pauli eremitæ hiſtoria, ab Hieronymo conſcripta, & per eccleſiam canonicis horis venerata: ex Brandini legenda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas, vel hoc argumento adferunt, quòd in Euangeliis legitur, Chriſtum exaudiſſe preces dæmonum, ac conceſſiſſe illis, quòd ingreſſi ſint gregem porcorum. Adſtipulatur iſtis etiam Pſalmus ſeptuageſimus primus ſecundùm noſtram ſupputationem, ſecundùm ſupputationem autem Hebræorum ſeptuageſimus ſecundus: vbi nos legimus, Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam veritatem legitur, Coram ipſo flectent genua inhabitantes ſolitudinem, hoc eſt, aërei ſpiritus eum adorabunt, vt Cabaliſtæ adſerunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Geneſi legitur: Terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabaliſtæ etiam dæmones nonnullos ſaluandos putant: quod etiam ſenſiſſe conſtat Origenem.

Dæmones an ſaluādi.

De

De corporibus dæmonum. CAP. XIX.

DE corporibus dæmonum magna est recentiorum Theologorum cum philosophis dissensio. nam Thomas adfirmat, angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuantur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aërea atque ignea dicuntur animalia: quia corporum aëreorum natura vigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendum aptius, quàm ad patiendum. Idem astruere videtur, angelos omnes ab initio creationis sua corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aëris crassioris qualitatẽ, vt etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, nõ dæmonibus modò, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdam tenues, & aëreos atque puros. Consentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora, siquidem in libro de dæmone Socratis: Genus aliud angustius (ait) dæmonum, qui semper à corporeis compedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verùm Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & dæmonum corpus. nam illud omnis expers materiæ: dæmonicum verò quodammodo materiale, sicut vmbratum corpora, & subiectum passioni, vt etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuos cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licèt spiritale corpus sit, maximè tamen sensibile est, & tactum patitur: & licèt resectum, coit rursum recreatque, sicut aër & aqua, interim tamen maximè dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, voluisse Aeneam habere ensem cõsecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus vnum quod igne tantùm constat, sed visum non patitur, quos igneos, & cœlestes dæmones Orpheus vocat: alterum ignis aërisq; mixtione contemperatum, vnde ætherei, & aërei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, vnde dicuntur aquei, qui quandoque visu percipiuntur: quibus si aliquid

Varia dæmonicorum corporum genera.

terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nuncupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum ex purissimo ethereo elemento coalita sunt, nemini hominum temerè visibilia, nisi diuinitùs speciem suam offerant: filis adeò texta sunt splendidis, & vsq; adeò tenuibus, vt radios omnes nostri visus raritate transmittant, & splendore reuerberent, & subtilitate frustrentur: de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq; dæmones, quia corpora eorum neq; tantum ignis habent vt sint perspicua, neq; tantum terræ, vt soliditas eorum tactui renitatur, totaque eorum compago exætheris serenitate, & aëris liquore connexa, indissolubilem coagmentauit superficiem. Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neq; ita incommodi, nec inuisibiles semper interdū conspicui, in diuersas conuertuntur figuras: exanguium quoque simulacrorum vmbraticas formas induunt, obæsi corporis illuuiem trahentes: habentq; nimiam cum sylua (quam malignam animam veteres vocabant) communionem, atq; ex vicinia terræ & aquæ, etiam terrenis voluptatibus ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quorum numero fuisse Melusinam fortè non absurda est cōiectio: nullus tamen (quod Marcus arbitratur) dæmonum, alius mas cēsendus, alius fœmina, cùm hoc sexuum discrimen ad composita pertineat, dæmonum verò corpora simplicia sint: neq; tamē vnumquodq; dæmonum genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aëreis facilis ea suppetit facultas sese in omne id deformare, quod illorū concipit imaginatio: subterranei autē tenebrosi dæmones, quia eorum phantasticum crassi & inagilis corporis angustiis concluditur, eam nequit efficere diuersitatem figurarum, quam cæteri. Aquei autem, & qui humidam superficiem terræ habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimùm adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: qui verò inaquosa & arida incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos, & incubos: de quibus Augustinus multos tradit experientia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribus, earumq; appetiisse, & peregisse concubitum: & quosdam dæmones, quos Galli Dusios nuncupant, assiduè tentare libidinem.

In dæmonibus nullus sexus.

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. Cap. XX.

Est Theologorum communis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, vt deos pariter oderint, & homines: ic-

nes: iccirco diuina prouidẽtia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquam pastoribus seu rectoribus commendauit: vt nos quotidie adiuuent, dæmonesque malos arceant, cõpescant, & religent, ne noceant nobis quãtum vellent: quemadmodũ legitur in Tobia, quòd apprehẽdit Raphaël dęmoniũ nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decẽ mille sunt super terra viuentes pascẽte immortales Iouis custodes mortalium hominum, qui vtiq; obseruent iustitias, & miseranda facta: aërem induti, vbiq; euntes super terram: nullus enim principum, nullus magnatũ incolumis persisteret, non vlla mulier incorrupta remaneret, nullus hominum in hac ignorantiæ valle ad constitutum sibi à Deo finem perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adsisterẽt: vel si mali dęmones malis hominum voluntatibus satisfacere permitterentur. Sicut igitur ex bonis dæmonibus vnicuique proprius deputatus est custos, corroborans spiritum hominis ad bonum: ita ex malis aliquis demittitur hostis, præsidẽs carni, & pruritui eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnem: homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu consilij sui, cui vult, victoriam præstat: non possumus ergo angelos accusare, si gentes illis creditas ad veri Dei cognitionem, ad veram pietatem, & religionem non deducãt, & in errores, & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinârunt, adhęrentes spiritibus erroris, victoriã dantes diabolo. in manu enim hominis est cui velit adhęrere, & quẽ velit vincere: à quo si semel superatus hostis dæmon est, eius seruus effectus est, victusq; aliũ vltrà impugnare nequit: sicut vespa amisso aculeo. Cui sentẽtiæ adstipulatur etiã Origenes in libro Periarchon, concludens, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones, & vincentes, eorũ minuũt exercitum, ne vltrà fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur vnicuiq; homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum vterq; vnionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu vinum cum aqua: bonus quidẽ per bona opera ipsi conformia, nos in angelos vniendo transmutat, sicut de Ioanne Baptista scriptum est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam: de qua transmutatione & vnione scriptum est. Qui adhæret Deo, vnus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi conformes & vnitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nónne ego vos elegi duodecim,

Gentium malitia angelis non imputãda.

Malach. 3.

Ioan. 16.

decim,& vnus ex vobis diabolus est?& hoc est quod ait Hermes, quando dæmon in humanam influit animam,semina propriæ notionis inspergit:vnde anima talis,seminibus consperſa,furore prægnans, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia. bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam,extollit eam ad sapientiæ lumen: malus verò dæmon in prauam trāsfusus animam,incitat eam in furta,in homicidia,in libidines,& quæcunq; malorum dæmonū sunt officia.Boni dæmones(vt inquit Iamblichus)animas perfectiſſimè purgant:exhibent insuper alij nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sanitatem,virtutem animo,menti securitatem,quod in nohis est letiferum delent,calorē fouent,efficacioremq; reddunt ad vitam, & harmonia intelligibili mēti lumen semper infundunt. An autem multi sint hominis custodes,vel vnus solus,inter se contendunt Theologi:nos plu-
Psal. 90. res putamus,dicēte Propheta: Angelis suis mandauit de te,vt custodiant te in omnibus viis tuis, quod teste Hieronymo,nō solùm in Christo,sed in quocunq; homine locum habet.Omnes itaq; homines diuersorum spirituum ministerio regūtur:ducunturq; ad quemcunq; gradum virtutum,meritorum & dignitatis,qui se illis dignos præstiterūt:qui verò indignos hi à malis dæmonibus, simulatq; à bonis spiritibus, deponūtur & detruduntur vsq; ad extremum miseriæ gradum,prout eorum exquirunt mala merita : quicunq, autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferūtur.nam angeli eorum curam habentes,illos euchunt,alioſq; illis subiiciunt vi quadam occulta : quam etsi neuter illorum percipit, sentit tamen subditus iugum quoddam præsidentiæ,à quo facilè se absoluere nequit. imò timet & reueretur vim illam,quam superioribus superiores influunt, & terrore quodam inferiores in præsidentiæ timorem inducunt. Hoc sensisse videtur Homerus,vbi ait,Musas Ioue genitas,regibus Ioue genitis indiuulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos venerabiles & augustos. Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpè vnà ludere solitos: verùm cùm semper Augustus victor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi,ô Antoni,cum adolescente isto ? Fuge illum,& vita, nam etsi tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es,etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti: tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus,& tua fortuna illius subblanditur: ni procul fugeris,rota ad illum defectura videtur. Nónne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo eum ti-

Augusti genius M. Antonij genio præstātior.

merent

merent & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, vt ipsum tanquam principem reuereantur: quare nitendum nobis est, vt expurgati rectè agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committamur, qui de nobis curam gerentes, aliis meritò præferamur.

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda.

CAP. XXI.

SIcut vnaquæque regio in cœlestibus certam stellam, cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam præsidentem atq; tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiritibus, siue dæmonibus, qui omnes communi vocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth, בני אלהים צבאות, hoc est, filij Dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem, populiq; subactionem deliberat Altissimus in istis inferioribus, tunc non secùs, atq; hęc in terris ventura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit Dominus exercituum super exercitum excelsi in excelso, & super reges terræ in terra. de quo spirituum ac præsidum conflictu, etiam apud Danielē legimus, videlicet de principe regni Persarum, de principe Gręcorum, de principe populi Israël, eorundemque adinuicem conflictu. De quo etiam quondam sensisse videtur Homerus, vbi cecinit: *Dan. 10.*

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cùm sæua alterni ruerent in prælia diui.
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.
Latonam telis volucer Cyllenius vrget.

Veruntamen cùm in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atq; dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris vigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atq; ex hoc prouenit atq; consequitur, vt nobis loca & prouincias mutantibus, varij sese offerant sequanturq; rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores: vbi videlicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrârint regionē siue prouin- *Genius ad loci mutationem mutatur.*

uinciam, longè ibi fortunatiores reddentur: quia potẽtiores commodioresque ibi suos habituri sunt duces, siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiã prẽter opinionem, & suarum virium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est quòd loci, & regionis, & temporis electio, vbi quis se ad sui genij naturam & instinctum exercitet, habitet & frequentet, ad vitæ felicitatem plurimùm conducat. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatio. nam cùm proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tãquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, vt mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc Scriptura sacra non sine causa introducit Deum, dum benedicturus esset Abrahamo, & Iacob, eorum nomina immutasse, & vocasse hunc Abrahamum, illum Israëlem. Naturam autem genij vniuscuiusq; hominis antiqui sapientes ex sideribus, & influxu eorum, eorundemque aspectibus, qui in genesi cuiusque versantur, cognoscere docet: sed tãm diuersis & dissidentibus inter se institutis, vt difficillimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quærit. Maternos verò, vel inde, vel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: vel ex eo cuius domiciliũ ingressura est luna post illud, quod nascẽte homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alij bonum genium ab vndecima domo, quam iccirco bonum dæmonem vocant: malum autem genium à sexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaq; cùm laborioſa, & occultissima sit inquisitio, multò facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc procul dubio genij suadelæ sunt, qui vnicuiq; datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius sidus inclinat.

Nominis mutatio nonnunquã conducit.

Genij natura vnde dignosci possit.

Triplicem vniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant. Cap. XXII.

Sacer dæmon.

TRiplex vnicuiq; homini dæmon bonus est proprius custos: vnus quidem sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmõ quidem sacer hîc iuxta Aegyptiorum doctrinam non ab

non ab astris, neque à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside, Deo, descendenti animæ rationali adsignatur, vniuersalis, supra naturam. Hic vitam animæ dirigit, cogitationesque bonas menti semper exhibet, assiduè agens in nobis illuminando, quamuis non semper animaduertimus: sed quando purgati sumus atq; tranquillè viuimus tunc à nobis percipitur, tũc quasi nobiscum loquitur, suamque nobis communicat vocem, anteà silentio præsens, studetque assiduè ad sacram nos adducere perfectionem. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiosè colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mirè nos ab eo iuuari, tum somniis, tum signis, mala auertendo, bona anxius sospitando: quare concinentes Pythagorici Iouem precari consueuerunt, vt vel ipse à malis abduceret, vel à quo dæmonum id possit præstari monstraret. Dæmon autem genituræ, qui & genius dicitur, hic à mundi dispositione siderumque circuitibus qui in generatione versantur, descendit. hunc sunt qui opinantur animam iamiam in corpus descensuram, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hunc ducem, quàm vicissim etiã ab illo optari in tutelam: hic exequutor vitæ, atq; custos, eã corpori conciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentem cœlestia deputârũt. Quicunq; igitur genium fortunatum acceperint, reddũtur in eorum operibus virtuosi, efficaces, fortes & prosperantes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon verò professionis, hic datur à sideribus, quibus talis professio vel secta, quam homo aliquis professus fuerit, subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione vti cœperit, atq; sibi mores induerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui succedsiuè curãt hominem, qui alium & alium sibi indies cõparat professionis custodem, prout conscendit de virtute in virtutem. Quando itaq; professio cum natura nostra cõsentit, similis nobis atq; cum genio concors adest professionis dæmon, vitaq; magis efficitur trãquilla, felix atq; prospera: quando verò professionẽ genio subimus dissimilẽ vel contrariã, vita nobis redditur laboriosa & discordantibus patronis perturbata. Sic euenit vt proficiat aliquis in aliqua scientia, aut arte, aut ministerio, exiguo tempore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustrà laborat: & licèt nulla scientia, nulla ars, nulla virtus sit con-

Genituræ dæmon genius.

Professionis dæmon.

temnenda, tamen vt prosperè viuas, feliciterq; agas, in primis cognosce genium tuum bonum, & naturam tuam et quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atq; horum omnium distributor Deus, qui distribuit singulis vt vult, horũ exordia sequaris, hæc profitearis: in ea virtute versare, ad quam te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iustitia & clementia, Isaac timore, Iacob robore, Mosem mansuetudine et miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & victoria, Solomonem scientia, & præconio, Petrũ fide, Ioannẽ charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia, Magdalenã cõtẽplatione, Marthã ministerio excellere fecit. Itaq; in qua virtute facili' te ꝓficere senties, ad eius apicem conscendere cures, vt in vno præstes qui in omnibus non potes, in cæteris tamen quantum vales proficere ne contemnas: quòd si concordes habueris naturę & professionis custodes, geminũ naturæ & professionis senties profectum & augmentum: si verò dispares fuerint, sequere meliorem, nam melius aliquãdo fomentum percipies egregiæ professionis, quàm natiuitatis,

De lingua angelorum eorumq; cum inter se, tum nobiscum collocutionibus. CAP. XXIII.

Angelorũ sermo qui.

DVbitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermone aliquo vocali aut lingua, cùm inter se, tum ad nos vtantur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominum loquar et angelorum. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio versatur. Putant enim plerique, si aliquo idiomate vtantur, ipsum esse Hebręum, quia hoc omnium fuit primum, emanauitq; de cœlo, fuitq; ante exortam in Babylone confusionẽ linguarũ, in quo data est à Deo patre lex, & à Christo filio prædicatũ Euangelium, & per Spiritum sanctum data in Prophetis tot oracula: & cum omnes linguę passæ sint, et continuo patiãtur varias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens signum est, quod cum dęmones et intelligentię singulæ, singularum gentium cum quibus habitãt, sermonem exerceãt: scientibus tamen Hebræorum sermonem, nunquam in alio idiomate, sed in illo solo loquũtur. Quomodo aũt angeli loquũtur occultũ nobis est sicut & ipsi: nobis aũt vt loquamur lingua necessaria est cũ cęteris instrumẽtis, quæ sunt fauces palatũ, labia, dẽtes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, et pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principiũ obtinẽt. Vętũ si quis ꝓcul alteri loquatur, vehemẽtiori clamore indi-

Angelorũ sermonibus occultus.

get

get: sic propinquus in audientis aurem susurrat: & si posset cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono sermo eius indigeret, sed sine strepitu audienti, velut imago oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ, sic angeli, sic dæmones loquuntur, & quod homo facit sensibili voce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptū, in his quibus loquuntur, meliori modo, quàm si per audibilē vocem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum dęmonem sensu quidem percepisse, sed nō corporis huius, sed sensu ætherei corporis in hoc delitescētis: qua item ratione ab prophetis videri audiriq; solitos angelos credit. Auicenna illud instrumentum, qualiscunq; ea virtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpissimè tamen etiam sensibilem vocē emittunt, vt in ascensione domini clamantes, Viri Galilæi, quid statis spectantes in cœlum. Et in vetere lege cum multis patribus sensibili voce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus. Verùm quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; videant ceremonias penitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonum corpus magna parte vbiq; & vndiq; sensibile natura, ita quod absq; medio tāgit, videt, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec tamen ea ratione, qua nos discretis organis sentiunt, sed fortè veluti spongię aquam, sic toto corpore sua sensibilia quæq; hauriūt, aut alio modo nobis ignoto neq; enim cuncta quæ videmus animantia, sensorijs eisdem sunt communita. nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione ignoramus. Act. 1.

De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione, deq; spiritibus, qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis.

CAP. XXIV.

SPirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt vocabula: eorum autem propria & vera nomina, quemadmodum astrorum, soli Deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina vocat: quorum nulla à nobis nisi diuina reuelatione, cognosci possunt, atq; admodum pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verùm Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit Deus cuncta quæ fecerat ad Adam, vt nominaret illa, & quomodocunq; vocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorum Mecubales, vnà cum Magis

esse in potestate hominis & spiritib. nomina imponere, sed illius duntaxat, qui iam ad hanc virtutē diuino quouis mu-
Homo spiritib. imponere potest. nere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia verò nequit vlla humana voce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ virtutem exprimere possit, iccirco ab operib. nomina spiritibus plurimum imponuntur, significantia certum aliquod officiū siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atq; oblationes & sacrificia dijs deuota, efficaciam virtutēq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam
Vnde spiritib. nomina imponūtur. substantiam desiderati affectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentē in charta virginea nomen & signaculum spiritus cuiusdam in hora Lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquam, nox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundē inscriptū alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, idq; coruo datum, quo post immurmuratum carmē dimisso, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribiliaq; tonitrua consecuta sunt: neq; tamē erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quàm officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorū istorū nomina, Raziel Gabriel, Michael, Raphael, Haniel: quæ sonant, visio Dei, virtus Dei, fortitudo Dei, medicina Dei, gloria Dei. Simili modo in malorum dæmonum officijs leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hębræorum patribus, nomina angelorum præsidentium planetis atq; signis, Saturno, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camael: Soli, Raphael: Veneri, Haniel: Mercurio, Michael: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui semper adstant ante faciem Dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe Lunæ est. Hi enim (vt dicunt secretiores theologi) omnia regunt vicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis quibus præsunt, tradūt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius idcirco vocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tāquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentijs, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulò diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes, quòd Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamael: Soli, Michael: Veneri, Anael: Mercurio, Raphael: Lunæ, Gabriel: & horum vnusquisq; mundū

gu-

gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor, et mensibus quaternis: et incipit regimen ab intelligentia Saturni, postquam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis Mercurij, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturq; deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere potest. Ex signis verò duodecim præsunt Arieti, Malchidael: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanael: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De istis spiritibus præsidentibus planetis & signis, meminit etiam Ioannes in Apocalypsi: de prioribus in fronte inquiens, Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni Dei sunt, quos reperi, præsidere etiam planetis. In calce autem voluminis vbi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quod in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus viginti octo angeli qui dominantur in viginti octo mansionibus Lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiel, Dirachiel, Scheliel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kiriel, Bethnael, Geliel, Requiel, Abrinael, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiam quatuor angelorum principes qui præfecti sunt super quatuor ventos & super quatuor partes mundi, quorum Michael præfectus est super ventum orientalem: Raphael, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Nariel qui ab alis Vriel dicitur super australem. Adsignantur etiam elementis: aëri, Cherub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est, & habens potestatem multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & ventis: & vnusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratione in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potentissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur, Vrieus, rex Orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex Occidentis: Egyn, rex Septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius vocant Samael, Azazel, Azael, Mahazael: sub quibus plures alij dominantur principes legio-

Abbatis Tritemij tractatus.

Angeli duodecim signis præsidentes.

Apocal. 1.

Apocal. 21.

Angeli mansionũ Lunæ

Ventorum quatuor angeli totidẽ.

Elemẽtorũ angeli.

legionum, & præsides: innumeri quoque priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum vetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines vocant : alij Alastores appellant, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur: hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterùm qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exactè noscere cupit, illa in Rabi Simonis, Templorum volumine requirat, ac eiusdem libro Luminum, atque in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Templorum Rabi Ismaelis, atque in omnibus ferè commentarijs libri Formationis de istis copiosè scriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è Sacris scripturis eliciant, atq; de septua ginta duobus angelis, qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

Cap. XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multò validiora, quæ ex Sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt Hebræorum Mecubales, extrahuntur, sicut etiam quædam nomina Dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd vbicunque in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen ritè colligi potest : vbicunque verò in Sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium, quod illi nomini subiacet, perpende. Vbicunq; ergo de Spiritus alicuius, boni, vel ministerio vel opere Scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, vt ex bonis bonorum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus. quod ex istis versiculis veluti exemplo eluceſcit:

Sint tanquam puluis ante faciem venti, & angelus Domini propellens eos.

Sint viæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus Domini persequens eos.

יהיה כמוץ לפני רוח ומלאך יהוה דחה

יהי דרכם חשך וחלק והומלאך יהוה רדפם

Psalmo 35. apud Hebræos, apud nos 34. è quibus angelorum illo-

illorum nomina extrahuntur, מידאל Midael & מיואל Miracl de ordine Militantium. Sic ex verſiculo, Conſtitues ſuper eũ impium, & Satan ſtet à dextris eius. Pſalmo 109. apud Hebręos, apud Latinos autem 108.

הפקד עליו רשע ושטן יעמד ימיני extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיחי, quod dæmonem machinatorẽ deſignat. Eſt certus textus in Exodo, tribus verſiculis contentus, quorum quilibet ſeptuaginta duobus ſcribitur literis, incipientes: primus Vaiiſa ויסע, ſecundus, Vaiabo ויבא: tertius, Vaiet ויט: qui vnam in lineam extenſi, videlicet primus & tertius à ſiniſtra in dextram, medius verò conuerſo ordine à dextra incipiens terminetur in ſiniſtram, tunc ſingulæ tres literæ ſibi ſubaternatæ conſtituunt vnum nomen, quæ ſunt ſeptuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras vocant: quibus ſi in fine addatur nomen diuinum El אל, vel Iah יה, producunt ſeptuaginta duo angelorum nomina triſyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen Dei, ſicut ſcriptum eſt: Angelus meus præcedet te, obſerues eum. eſt enim nomen meum in illo. Ethi ſunt qui præſident ſeptuaginta duobus quinarijs cœleſtibus, totidemque nationibus & linguis, & humani corporis artubus, cooperanturq; ſeptuaginta duobus ſynagogæ ſenioribus, totidemq; Chriſti diſcipulis: & nomina eorũ ſecundum extractionem quam faciunt Cabaliſtæ, patent in hac ſequenti tabella, ſecundum vnum modum quẽ dicimus Sunt autem & alij plures modi ex eiſdem verſiculis fabricandi Schemhamphoras, vt cùm omnes tres recto ordine ſibi ſubalternatim à dextra in ſiniſtram ſcribuntur, præter illos qui per tabulas Zirnph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in ſuperioribus mentionem fecimus. Et quoniam hę tabulæ omnibus tum diuinus tum angelicis nominibus inſeruiunt, ideo illas etiam huic capiti ſubiungemus.

Tabulæ hic inſerendæ numero VIII, hac nota ſignatæ, * *

De inueniendis nominibus ſpirituum & geniorum à diſpoſitione corporum cœleſtium. CAP. XXVI.

TRadiderunt veteres Magi artem inueniendi nomen ſpiritus ad quemcunque deſideratum effectum, ex cœli diſpoſitione illud eliciens, puta propoſita tibi aliqua cœleſti harmonia, pro fabricãda imagine vel annulo, ſeu, alio quouis opere, ſub certa conſtellatione peragendo, ſpiritum illius operis rectorem inuenire ſi velis. Erecta cœli figura proijce literas ſuo numero & ordine à gradu aſcendentis, ſecundum

ſucceſſionem ſignorum per ſingulos gradus complendo to-
tũ cœli circulum: tunc literis illis quæ ceciderint in loca ſtel-
larum, quarum pręſidio vteris, iuxta earundem ſtellarum nu-
merum, atq; fortitudines in numerum & ordinem extrà no-
tatis, nomen ſpiritus conſtituunt, boni ſcilicet: ſi verò ab ini-
tio gradus occidentis contra ſignorum progreſſum ſic fece-
ris, ſpiritus reſultans erit de genere malorum. Eo artificio
nonnulli Hebræorum & Chaldæorum magiſtri, naturam &
nomen genij cuiuſq; hominis perquirendũ docent, vt videli-
cet cognito gradu aſcẽdentis alicuius natiuitatis, coæquatiſ-
que cęteris cœli cardinibus, tunc qui planetarum in illis qua-
tuor cardinibus plures habuerit dignitates, quem Arabes Al-
mutez vocant, ipſe prior notetur inter cæteros: & iuxta eum
ſecũdo loco, qui ſibi in numero dignitatum fuerit proximus;
& ita per ordinem reliquos eorum, qui aliquam in prædictis
cardinibus obtinent dignitatem: hoc ordine habito, ſcias ve-
rum eorum locum & gradum in cœlo, incipiensq; à gradu
aſcẽdentis per ſingulos gradus ſecũdum ordinem ſignorum
proijcere viginti duas Hebræorum literas: tũc quæ literæ ce-
ciderint in prædictarum ſtellarum loca, notatæ & diſpoſitæ
iuxta ordinem ſuperius in ſtellis inuentum, & ritè ſecundum
Hebraicæ linguæ rationem combinatæ, genij nomen conſti-
tuunt, cui iuxta morẽ, aliquod diuinæ omnipotentiæ mono-
ſyllabũ nomen, puta El vel Iah ſubiũgitur. Quod ſi proiectio
literarum fiat ab angulo occidentis, & contra ſucceſſionem
ſignorum, & literæ, quæ ceciderint in Nadir (hoc eſt, pun-
ctum oppoſitum) ſupradictarum ſtellarum, quo diximus
ordine coniungantur, nomen conſtituent genij mali. Verùm
Chaldæi alia viâ procedunt, non enim accipiunt Almutez
cardinum, ſed Almutez vndecimæ domus, faciuntque per o-
mnia, vt dictum eſt. Malum autem genium requirunt ab Al-
mutez anguli duodecimæ domus, quam malum dæmonem
vocant, proijciẽtes à gradu occidentis contra ſignorum pro-
greſſum. Sunt etiam Arabes plerique, & nonnulli Hebræi,
qui ex quinque hylegiorum locis nomen genij requirunt, &
facientes proiectionem ſemper ab initio Arietis, & literis in-
uentis iuxta hylegiorum ordinem apud Aſtrologos cogni-
tum in ordinem redactis, coniunctiſque, nomen conſtituunt
genij boni: mali autem genij nomen eliciunt ex locis hylegijs
oppoſitis, facta proiectione ab vltimo gradu Piſcium, con-
tra ſignorum ordinem. Alij verò non loca hylegiorum, ſed
loca Almutez ſuper quinque hylegijs accipiunt, facientes
proiectionem ab horoſcopo, ſicut in prioribus dictum eſt.
Atque hæc nomina ita ſecundum proportionatos numeros
ſide-

sidereo calculo distributa, iugatis, alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principijs necesse est confiteri plus posse in opere magico, quàm nomina significatiua, dum attonitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinũ aliquod subesse firmiter credens, verba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerẽter sonat in gloriam numinis, cum spirituali pietatis affectu captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

EST adhuc aliud huiusmodi nominum artificium, quod calculatorium vocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in columna literaria descendenti, accipiendo illas literas, quas in angulis communibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinem redactis, spiritus nomen constituitur boni de natura illius stellæ vel signi, ub quibus fueris ingressus: quòd si fueris ingressus in columna ascendente, sumendo angulos communes supra stellas & signa in infima linea signata, nomen constituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituum ex quolibet ordine siue cœlo ministrantium, tam bonorum quàm malorum, quæ secundum hunc modum in nouem nomina totidem ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediendo cum vno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodẽ elicere potes tam boni quàm mali. Principium tamen huius calculationis dependet ex nominibus Dei: omnis enim vox virtutem habet in magia, in quantum à Dei voce dependet, indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicum nomen procedere debere ab aliquo nomine Dei primario: ideoque angeli dicuntur ferre nomen Dei, iuxtà illud quod scriptum est. Quia est nomen meum in illo. Itaq; vt bonorum angelorum nomina à malorum nominibus discernantur, solet illis sæpe aliquid diuinæ omnipotentiæ nomen subnecti, vt El, vel On,, vel Iah, vel Iod, & cum illo simul pronunciari: & quoniam Iah nomen est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: nomen verò El, quod vim & virtutem importat, iccirco non modò bonis, sed quãdoq; etiam malis spiritibus adijcitur, neq; enim etiam mali spiritus absq; Dei virtute, aut subsistere, aut aliquid agere possunt. Cæterum sciẽdum est, quoniã sumendi sunt anguli cõmunes eiusdẽ stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodũ sunt nomina geniorũ, & ea de quibus

in

in capitulo præcedenti dictum est, quę ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarum harmoniam componuntur: cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella vel signo literæ ingredientis. Sunt præterea qui istas tabulas adeò extendunt, vt arbitrentur etiam si cum nomine stellæ, vel officij, vel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, dæmon eliciatur & bonus & malus ad illud officium vel effectum deseruiens. Simili ratione cum nomine proprio personæ cuiusvis ingredientes, geniorum nomina sese extrahere posse confidunt, sub illa stellaque tali personæ videbitur præesse, prout ex Physiognomia, vel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerit illum esse vel Martium, vel Saturnium, vel Solarem, vel de alterius stellæ natura. Et licèt huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam vel modicam vim habeant: tamen huiusmodi extracta nomina et ab illis deriuata, maximæ sunt efficaciæ, quemadmodum radij solares in speculo cauo collecti, fortissimè quidem vrunt, sole tamen ipso vix modicè calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouenariorũ, & duodenariorũ. De hoc calculatorio artificio scripsit quondam Alphonsus Cyprius, & nescio quis alius illud etiam Latinis characteribus accommodauit: verùm quoniam vniuscuiusque linguæ literæ, quòd in primo libro ostendimus, suo numero, ordine, & figura cœlestem, diuinamq; originem habent, facilè concesserò, hanc de nominibus spirituum calculationem, non modò per Hebræas literas, sed etiam per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, etquascũq; alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationẽ præsidentiũ ritè fabricatis. Sed hîc à plerisq; obijcitur, euenire in his tabulis plures diuersæ naturæ & fortunę homines, non rarò ob nominis identitatem eundem, eiusdemve nominis genium sortiri. Sciendum igitur est, non absurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus posse secerni, eundemq; pluribus posse præesse. Præterea sicut diuersi homines eodem sæpe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum & naturarũ spiritus possunt vno nomine, ac vno eodemque signaculo siue charactere notari, respectu tamen diuerso. nam sicut serpens nunc Christi, nunc diaboli typum tenet: sic eadem nomina, eademq; signacula, nunc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorum angelorum ordini æquiparantur. Denique ipsa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligentijs separatis, facit vt nunc illum, nunc alium spiritum,

HI SVNT SEPTVAGINTA DVO ANGELI DEFERENTIS NO

Schemhamphoras, quorum nomina eliciuntur ex verſu 19. 20. & 21. cap. 14. lib. Exodi, hac diſpoſitione.

ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם:
ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה:
ויט משה את ידו על הים ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים:

כ	ל	ה	ה	מ	י	ה	ל	א	ה	כ	א	ל	ם	ע
ל	א	ק	ר	ב	ז	ה	א	ל	ז	ה	כ	ל	ה	ל
י	ו	ם	י	ה	ל	ע	ו	ד	י	ת	א	ה	ש	ם
אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	ה
Cali-El.	Leav-jah.	Makă-jah.	Hari-El.	Mebah-El.	Iejaz-El.	Haha-jah.	Lavi-jah.	Alad-jah.	Hazi-El.	Cahet-El.	Acha-jah.	Lelah-El.	Mihu-jah.	Ele-ja
מ	כ	ל	י	ו	ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	מ	י
נ	ו	ח	ח	ש	כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	
ד	ק	ח	ו	ר	ב	מ	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	
אל	יה	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	ל
Manad-El.	Chavak-jah.	Lehah-jah.	Iehu-jah.	Vaſar-jah.	Lecab-El.	Oma-El.	Reji-El.	Seeh-jah.	Ierath-El.	Haza-jah.	Nitha-jah.	Hahvi-jah.	Mish-El.	Ie
נ	נ	ע	ח	ד	ו	מ	ע	ע	ס	י	ו	מ	ה	
י	נ	ם	ח	נ	ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	
ת	א	ס	ש	י	ו	ה	י	י	ל	ה	ל	כ	ה	
אל	אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	
Nitha-El.	Nana-El.	Imma-jah.	Hahas-Iehu-	Dani-El.	Vehu-El.	Miha-El.	Aſal-jah.	Ari-El.	Saal-jah.	Ielah-jah.	Veval-jah.	Mica-El.	Hahah-El.	Ie
מ	ה	י	ד	ח	א	ם	ד	מ	ע	י	ו	מ	ח	
ו	י	ב	א	ב	י	נ	ם	ח	נ	ח	מ	צ	ר	
מ	י	ם	ה	ו	ע	ק	ב	י	ו	ח	ב	ר	ח	
יה	אל	יה	אל	יה	אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	
Mum-jah.	Haja-El.	Iabam-jah.	Roeh-El.	Habu-jah.	Eja-El.	Menik-El.	Damab-jah.	Mehi-El.	Anav-El.	Iahh-El.	Vmab-El.	Mizra-El.	Harh-El.	

GINTA DVO ANGELI DEFERENTES NOMEN DEI

phoras, quorum nomina eliciuntur ex versu 19. 20. & 21. capit. 14. lib. Exodi, hac disposition.

ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מ	1.
ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב	2.
ויט משה את ידו על הים ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים	3.

ו	י	ס	ע	מ	ל	א	כ	ה	א	ל	ה	י	
ח	ל	י	ל	ה	ל	כ	ח	ז	ל	א	ה	ז	
ו	י	ט	מ	ש	ה	א	ת	י	ד	ו	ע	ל	
יה	אל	אל	יה	יה	אל	יה	אל	אל	יה	יה	יה	אל	
Vehu-jah.	Ieli-El.	Sita El.	Elem-jah.	Mahas-jah.	Lelah-El.	Acha-jah.	Cahet-El.	Hazi-El.	Aiad jah.	Lavi-jah.	Haba jah.	Iejaz-El.	
ל	פ	נ	י	מ	ח	נ	ה	י	ש	ר	א	ל	
ו	ה	ל	י	ל	ה	ת	א	ר	א	י	ו	כ	
ז	ל	כ	י	ה	ו	ה	א	ת	ה	י	ם	ב	
יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה	יה	אל	יה	אל	אל	אל	
Leva-jah.	Pahal jah.	Nelcha-El.	Ieiu-El.	Melah-El.	Hahvi-jah.	Nitha-jah.	Haa-jah.	Ierath-El.	Seeh-jah.	Reji-El.	Oma-El.	Lecab El.	
א	ח	ר	י	ה	מ	ו	י	ס	ע	ע	מ	ו	
נ	ע	ח	י	ה	י	ו	ל	א	ר	ש	י	ה	
י	ם	ע	ז	ה	כ	ל	ה	ל	י	ל	ה	ו	
אל	יה	אל	אל	אל	אל	יה	יה	יה	אל	יה	אל	אל	
Ani El.	Haani-jah.	Reha-El.	Iejaz-El.	Hahah-El.	Mica-El.	Veval-jah.	Iciah-jah.	Saal-jah.	Ari-El.	Asal-jah.	Miha-El.	Vehu El.	
ם	פ	נ	י	ח	ם	ו	י	ע	ם	ד	ם	א	
ב	ו	ם	י	ר	צ	מ	ח	נ	ח	ם	נ	י	
ה	י	מ	ל	ח	ר	ב	ח	ו	י	ב	ק	ע	
יה	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	אל	יה	אל	אל	
Iehi-jah.	Poji-El.	Nemā-jah.	Iejali-El.	Harah-El.	Mizra El.	Vmab-El.	Iahh-El.	Aaav-El.	Mehi-El.	Damab-jah.	Menik-El.	Eja. El.	

GINTA DVO ANGELI DEFERENTES NOMEN DEI

phoras, quorum nomina eliciuntur ex versu 19. 20. & 21. capit. 14. lib. Exodi, hac dispositione.

ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מ	1.
ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב	2.
וימ משה את ידו על הים ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים	3.

י	ה	ל	א	ה	כ	א	ל	מ	ע	ס	י	ו	
ז	ה	א	ל	ז	ה	כ	ל	ח	ל	י	ל	ח	
ל	ע	ו	ד	י	ת	א	ה	ש	מ	ט	י	ו	
אל	יה	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	יה	אל	אל	יה	
Iejaz-El.	Haha-jah.	Lavi-jah.	Mad-jah.	Hazi-El.	Cahet-El.	Achaj-ah.	Lelah-El.	Mahas-jah.	Elem-jah.	Sita El.	Ieli-El.	Vehu-jah.	
ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	מ	י	נ	פ	ל	
כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ה	ו	
ב	ם	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	י	כ	ל	ז	
אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה	
Lecab El.	Oma-El.	Rei-El.	Seeh-jah.	Ierath-El.	Haa-jah.	Nitha-jah.	Hahvi-jah.	Melah-El.	Iei-El.	Nelcha-El.	Pahal jah.	Leuu-jah.	
ו	מ	ע	ע	ס	י	ו	ם	ה	י	ר	ח	א	
ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	י	ח	ע	נ	
ו	ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	ז	ע	מ	י	
אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	אל	יה	אל	
Vehu El.	Miha-El.	Asal-jah.	Ari-El.	Saal-jah.	Ieiah-jah.	Veval-jah.	Mica-El.	Hahah-El.	Iejaz-El.	Reha-El.	Haaiu-jah.	Ani El.	
א	ם	ד	מ	ע	י	ו	ם	ח	י	נ	פ	ם	
י	נ	ם	ח	נ	ח	מ	צ	ר	י	ם	ו	ב	
ע	ק	ב	י	ו	ח	ב	ר	ח	ל	מ	י	ה	
אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	אל	יה	אל	יה	
Eja. El.	Menik-El.	Damab-jah.	Mehi-El.	Aaav-El.	Iahh-El.	Vmab-El.	Mizra El.	Harah-El.	Iejali-El.	Nemā-jah.	Poji-El.	Mebah-jah.	

VLA COMMVTATIO-
num recta.

*** II.

TABVLA COMMVTATIONUM recta.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	

TABVLA COMMVTATIONUM recta.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת		
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א		
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב		
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג		
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד		
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה		
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו		
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז		
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח		
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט		
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י		
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ		
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל		
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ		
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ		
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס		
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע		
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ		
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ		
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק		
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר		
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש		

** III.

TABVLA COMMVTATIONVM auersa.

ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת
ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש
ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק
פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ
ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ
ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע
נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס
מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ
כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל
י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט
ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח
ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז
ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו
ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד
ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב

** IV.

ALIA TABVLA AVERSA

dicta irrationalis.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ת	א	ש
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ש	ת	א	ב	ר
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ק
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	צ
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	פ
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ע
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ס
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	נ
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	מ
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ל
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ז
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ח
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	ט
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	י
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	כ
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	ל
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	מ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	נ
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ס
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ע
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	פ

TABVLA COMBINA-tionum Ziruph.

אל	בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	חע	טס	ינ	כם													
אב	גת	דש	הר	זק	וצ	חפ	טע	יס	כנ	לם													
אג	דת	הש	ור	זק	חצ	טפ	יע	כס	לנ	בם													
אד	בג	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מם													
את	כד	ות	זש	חר	ק	יצ	כפ	לע	מס	נן													
או	בה	גד	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס													
אז	בו	גה	חת	טש	יר	כק	לצ	מפ	נע	דס													
את	בז	גו	דה	שת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע													
אש	בח	גז	דו	ית	כש	לר	מק	נצ	ספ	הע													
אי	בט	גח	דז	הו	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ													
אכ	בי	גש	דח	הז	לת	מש	נר	סק	עצ	ופ													
אל	בכ	גי	דפ	הח	וז	מת	נש	סר	עק	פצ													
אם	בל	גכ	די	הט	וח	נת	סש	ער	פק	זצ													
אנ	כם	גל	דכ	הי	וש	זח	סת	עש	פר	צק													
אס	בנ	גם	דל	חכ	וי	זש	עת	פש	צר	חק													
אע	בס	צנ	דם	חל	וכ	זי	חט	פת	צש	קר													
אפ	בע	גס	דנ	חם	ול	וכ	חי	טת	קש	צר													
אצ	בפ	גע	דס	חג	ום	זל	חכ	שי	קת	רש													
אק	בצ	גפ	דע	חס	ון	זם	חל	שכ	רת	יש													
אר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זן	חם	טל	יכ	שת													
אש	בר	גק	דצ	הפ	וע	וס	חן	טם	יל	כת													
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	וע	חס	טן	ים	כל													

LIA TABVLA ZYRVPH.

Quæ dicitur rationalis.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ		
אג	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס		
אד	הג	וב	זת	חש	שר	יק	כצ	לפ	מע		
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ		
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	מר	נק	סצ		
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	סם	עק		
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר		
אט	יח	כז	לו	מה	נד	סג	עב	פת	צש		
אי	כט	לח	מז	נו	סה	עד	פג	צב	קת		
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קג	רב		
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג		
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד		
אנ	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה		
אס	ענ	פם	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	נו		
אע	פס	צנ	קם	רל	שכ	תי	בט	נח	דז		
אפ	צע	קס	רנ	שם	תל	בכ	גי	דט	הח		
אצ	קפ	רע	שס	תנ	בם	גל	דכ	הי	וט		
אק	רצ	שפ	תע	בס	גנ	דם	הל	וכ	זי		
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הנ	ום	זל	חכ		
אש	תר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חם	טל		
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ים		
אב	גד	הו	זח	טי	כל	מנ	סע	פצ	קר		

TABVLA COMBINA
tionum Ziruph.

ת	נש	דר	ח	ק	וצ	זפ	חע	ט	ס	ינ	כם	ב	א	ה	ל	מ	ר	ש	ת	ד	ג	ז	ו
ת	דש	חר	זק	וצ	חפ	ס	ע	יס	כנ	ל	פ	ב	א	ה	מ	ר	ש	ת	ד	ג	ז	ו	ח
ת	חש	ור	זק	חצ	ט	פ	יע	כס	ל	נ	כם	ב	א	ה	מ	ר	ש	ת	ד	ג	ז	ו	ח
בנ	הת	וש	ז	ר	ח	ק	ט	צ	י	פ	כע	ל	ס	מ	א	ה	ר	ש	ת	ד	ג	ז	ו
כד	ות	וש	ח	ר	ס	ק	י	צ	ב	פ	ל	ע	ס	נ	א	ה	מ	ר	ש	ת	ד	ג	ז
בה	נד	זת	ח	ש	ט	ר	י	ק	כצ	ל	פ	מ	ע	נ	ס	א	ה	ר	ש	ת	ד	ג	ז
בו	נה	חת	ט	ש	י	ר	כ	ק	ל	צ	פ	נ	ע	ד	ס	א	ה	מ	ש	ת	ד	ג	ז
בז	נו	דה	ש	ת	י	ש	כ	ר	ל	ק	פ	צ	נ	פ	ס	ע	א	ה	מ	ת	ד	ג	ז
בח	נז	דו	י	ת	כ	ש	ל	ר	פ	ק	נ	צ	ס	פ	ח	ע	א	ה	מ	ר	ד	ג	ז
כט	נח	דז	ח	ו	כ	ת	ל	ש	מ	ר	נ	ק	ס	צ	ע	פ	א	ה	מ	ר	ש	ג	ז
בי	נש	דח	ה	ז	ל	ת	מ	ש	נ	ר	ס	ק	ע	צ	ו	פ	א	ה	מ	ר	ש	ת	ז
בכ	ני	דפ	ה	ח	ו	ז	מ	ת	נ	ש	ס	ר	ע	ק	פ	צ	א	ה	מ	ר	ש	ת	ד
ב	בל	נכ	ד	י	ה	ט	ו	ח	נ	ת	ס	ש	ע	ר	פ	ק	ז	צ	א	ה	מ	ר	ש
כם	נל	דכ	ה	י	ו	ש	ז	ח	ס	ת	ע	ש	פ	ר	צ	ק	א	ה	מ	ר	ת	ד	ג
בנ	נם	דל	ה	כ	ו	י	ז	ש	ע	ת	פ	ש	צ	ר	ה	ק	א	מ	ר	ת	ד	ג	ז
נ	בס	צנ	דמ	ה	ל	ו	כ	ז	י	ח	ט	פ	ת	צ	ש	ק	ר	א	ה	מ	ת	ד	ג
ב	בע	נס	דנ	ה	מ	ו	ל	ז	כ	ה	י	ט	ת	ק	ש	צ	ר	א	מ	ת	ד	ג	ז
צ	בפ	נע	ד	ס	ה	נ	ו	מ	ז	ל	ה	כ	ש	י	ק	ת	ר	ש	א	ה	מ	ת	ד
ק	בצ	נפ	דע	ה	ס	ו	נ	ז	מ	ה	ל	ש	כ	ר	ת	י	ש	א	ה	מ	ר	ת	ד
ר	בק	נצ	דפ	ה	ע	ו	ס	ז	נ	ה	מ	ט	ל	י	כ	ש	ת	א	ה	מ	ר	ת	ד
ש	בר	נק	דצ	ה	פ	ו	ע	ז	ס	ה	נ	ט	פ	י	ל	כ	ת	א	ה	מ	ר	ת	ד
ת	כש	נר	דק	ה	צ	ו	פ	ו	ע	ה	ס	ט	נ	י	פ	כ	ל	א	ה	מ	ר	ת	ד

ALIA TABVLA ZYRVPH.

Quæ dicitur rationalis.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	לם
אג	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אד	הג	וב	זת	חש	שר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	סם	עק	פצ
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צק
אט	יח	כז	לו	מה	נד	סג	עב	פת	צש	קר
אי	כט	לח	מז	נו	סה	עד	פג	צכ	קת	רש
אכ	לז	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קג	רב	שת
אל	מכ	נז	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	תב
אם	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד	בג
אנ	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	גד
אס	ענ	פם	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	גו	דה
אע	פס	צנ	קם	רל	שכ	תי	בט	גח	דז	הו
אפ	צע	קס	רג	שם	תל	בכ	גי	דט	הח	וז
אצ	קפ	רע	שס	תג	בם	גל	דכ	הי	וט	זח
אק	רצ	שפ	תע	בס	גג	דם	הל	וכ	זי	חש
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הג	ום	זל	חכ	טי
אש	תר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זג	חם	טל	יכ
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טג	יכ	כל
אב	גד	הו	זח	טי	כל	מג	סע	פצ	קר	שת

TABVLA TRANSPOSITIO.

numerum quinquenarium.

				א
			אא	ב
			אב	ג
		בב	אג	ד
		בג	אד	ה
	גג	בד	אה	ו
	גד	בה	או	ז
דד	גה	בו	אז	ח
דה	גו	בז	אח	ט
דו	גז	בח	אט	י
הה				

				י
			יי	כ
			יכ	ל
		ככ	יל	מ
		כל	ים	נ
	לל	כם	ין	ס
	לם	כן	יס	ע
מם	לן	כס	יע	פ
מן	לס	כע	יפ	צ
נן	לע	כפ	יצ	ק

				ק
			קק	ר
			קר	ש
		רר	קש	ת
		רש	קת	ך
	שש	רת	קך	ם
	שת	רך	קם	ן
תת	שך	רם	קן	ף
תך	שם	רן	קף	ץ
תם	שן	רף	קץ	א

ALTERA TRANSPOSITIonum numeralium Tabula.

יא	טב	חג	זד	וה
יב	טג	חד	זה	וו
יג	טד	חה	זו	
יד	טה	חו	זז	
יה	טו	חז		
יו	טז	חח		
יז	טח			
יח	ט׳			
יט				

קי	צכ	פל	עם	סנ
קכ	צל	פם	ענ	סס
קל	צם	פנ	עס	
קם	צנ	פס	עע	
קנ	צס	פע		
קס	צע	פפ		
קע	צפ			
קפ	צצ			
קצ				

רץ	שף	תך
	שץ	תף
		תץ

5	10	10	10	10
ח	ז	ו	ה	א
50	100	100	100	100
נ	ס	ע	כ	י
500	1000	1000	1000	1000
ך	ת	ש	ר	ק

TABVLA CALCVLATIONIS nominum Spirituum Bonorum & Malorum, sub septem Planetarum præsidio militantium.

ל	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	Lineæ Bonorũ.	ם
	ת	ז	ו	ח	ד	ג	ב	א	א
	ש	נ	ם	ל	כ	י	ט	ח	ב
	ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
	ק	ו	ח	ד	ג	ב	א	ת	ד
	צ	ם	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה
	פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
	ע	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ז
	ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח
	נ	צ	פ	ע	ס	נ	ם	מ	ט
	מ	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	י
	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	כ
	כ	ע	ס	נ	ם	מ	ל	ל	ל
	י	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ	מ
	פ	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ	נ
	ח	ס	ע	פ	צ	ק	כ	ם	ס
	ז	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	ע
	ו	ח	ז	ו	ה	ד	נ	פ	פ
	ה	י	ט	ח	ז	ו	ל	צ	צ
	ד	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ק	ק
	ג	ו	ה	ד	נ	ב	ם	ר	ר
	ב	ח	ז	ו	ל	כ	י	ש	ש
	א	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת	ת
ל	☾	☿	♀	☉	♂	♃	♄		ם

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

BVLA CALCVLATIONIS NOMINV
Spirituum Bonorum & Malorum, ſub duodecim ſignorum ordine Militantium.

	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♉	♈	*Linea Bonorũ*
א	ת	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ב	ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ג	ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ
ד	ק	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ה	צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ
ו	פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ז	ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס
ח	ס	פ	ע	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	נ
ט	נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
י	מ	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק
כ	ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ
ל	כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
מ	י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז
נ	ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ס	ח	ח	ז	ו	ה	ד	נ	ב	א	ת	ש	ר	ק
ע	ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	נ	ד	ה	ו	ז	ח
פ	ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט
צ	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ק	ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ	ב	א	ת	ש
ר	נ	ש	ת	א	ב	נ	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ש	ב	ת	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	
ת	א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
Linea Malorũ.	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	

INCREASVS MALORV

TABVLA CALCVLATIONIS nominum Spirituum Bonorum & Malorum, sub septem Planetarum præsidio militantium.

ל	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	Lineæ Bonorũ.	ם
INGRESSVS MALORVM.	ת	ז	ו	ח	ד	נ	ב	א	א
	ש	נ	ם	ל	כ	י	ט	ח	ב
	ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
	ק	ו	ח	ד	נ	ב	א	ת	ד
	צ	ם	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה
	פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
	ע	ה	ד	נ	ב	א	ת	ש	ז
	ס	כ	י	ט	ח	ז	ו		ח
	נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ם	ט
	מ	ד	נ	ב	א	ת	ש	ר	י
	ל	י	ט	ח	ז	ו	ה		כ
	כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל
	י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ
	פ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ
	ח	ע	פ	צ	ק	ר	ש	כ	ס
	ז	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע
	ו	ה	ז	ח	ט	י	כ	נ	פ
	ד	ס	נ	מ	ל	כ	י		צ
	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ק
	נ	ח	ז	ו	ה	ד	נ	ב	ר
	ב	ס	נ	ם	ל	כ	י	ט	ש
	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת
'		♄	♃	♂	☉	♀	☿	☽	ה

INGRESSVS BONORVM.

TABVLA CALCVLATIONIS NOMINV

Spirituum Bonorum & Malorum, sub duodecim signorum ordine Militantium.

INGRESSVS MALORVM.

	♈	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♉	♊	Linea Bonorũ
ת	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ
ק	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג
פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
מ	ח	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש
ג	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
Linea Malorũ.	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓

tum, licet sub eodem nomine inuocatum, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum spirituum bonorum & malorum, sub septem planetarum præsidio, atq; sub duodecim signorum ordine militantium.

Tabulæ quæ hîc inseruntur, hac nota signatæ. * *

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis, quibus præficiuntur. CAP. XXVIII.

INuenio adhuc aliud nominum genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus, similibusve rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nuncupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semeliel vel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurij, Choahabiah vel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel vel Leuanael. Simili ratione etiam nuncupant spiritus qui præsunt signis, ab ipsis videlicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis vocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliach, Veneriel, Mercuriel, Lunael vel Lunaiah. Quia verò (quod etiã suprà diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali vnionem quærunt cum homine, quam non rarò quodammodo etiam adsequuntur, vnde in Sacris literis homines nonnullos & deos, & angelos & diabolos vocatos legimus: ita etiam nomina illorum qui singulari aliqua virtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrârũt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturque cum eisdem siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malosve significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: Vriel, ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorum pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo

Planetarij spiritus.

Signorum spiritus.

Esd. 4.

per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est, & dicitur quasi leo Dei: nonnunquam & cacedæmonis nomen est & ciuitatis quæ inde vocata Ariopolis, vbi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in Sacris literis comperimus à pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astoroth, quod nomen cacodęmonis est, eratq; olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitârunt gigantes: similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorum: Raphaim, vallis: & Ieramiel, regio Allophylorum. Idolorum quoq; & cacodæmonum nomina sunt, vt Remma simulacrum idoli Damascenæ Chamos, idolum Moab: Melchim, idolum Ammonitarum: Bel, idolum Babiloniorum: Adramelech, idolum Assyriorum: Dagon, idolum Allophylorum. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septem simulacra aurea, quas vocabant sanctas nymphas, quæ inuocatæ, ostenderunt Amorrhæis singulas horas opera eorum, & nomina eorum, nomina mulierum, quę fuerunt vxores septem virorum peccatorum, qui eas consecrauerunt post diluuium, videlicet Chanaam, Phut, Selath, Nembrot, Ahirion, Elath, Desuat, erantq; illis superpositi lapides precioſi sculpti & consecrati, quorum in vno virtus erat, vt cæcis lumen restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacrati erant cum lapidibus, qui similiter nō poterant igne comburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quousque auferret eos angelus Domini, & sepeliret in profundo maris. Iam verò etiam scimus quia Nembroth, Chordorlaormor, Balah, Amalech, regum nomina sunt in cacodæmonum ordinem ascita. Similiter gigantes cum dęmonibus communi vocabulo Enakim ענקים dicuntur, quia non participauerunt cum imagine Dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus, sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudum & peccatorum: ideoq; non numerantur de specie hominum (vt ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & dæmonum, præterquam quòd habent figuram humanam: & tales (inquit) fuerunt filij Adæ, qui præcesserũt Seth post Abel: de quibus dixerunt sapientes Hebræorum Adam genuisse Tochot תוכות, hoc est, diabolos. Postquam autem inuenit gratiam in oculis Domini, genuit Seth ad imaginem & similitudinem suam: hoc est, qui ad imaginē Dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, non numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali damni. Est etiam (teste Porphyrio) Magorũ sententia, prauas animas in naturam dæmonum conuerti ac pernicioſas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Chri-

Septem peccatores.

sti

sti verbum de Iuda Iscariote, inquiētis: Nonne duodecim vos elegi, & vnus vestrûm diabolus est? Quos ideo dæmones aduenticios nuncupāt, quia ex humanis animis inter dæmones sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & dæmonum eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios vocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam verò etiam & Behemoth, & Leuiathan, beluas & dæmones significant. His itaq; exemplis, cùm bonorum, tum malorum dæmonum nomina, curiosus inquisitor facilè inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum. CAP. XXIX.

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendum est. Sunt autem characteres nihil aliud quàm ignorabiles quædam literæ & scripturæ, sacra deorum & spirituũ nomina à prophanorum vsu lectioneque custodientes: quas literas veteres hieroglyghicas siue sacras vocabant, quia solis deorum sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabantur, sacra deorum mysteria his characteribus committere, quibus prophana & turpia quæq; apud communem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, veteres Deum et diuinas virtutes celare volentes, per sensibiles figuras, et per ea quæ visibilia sunt, inuisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse, & symbolicis quibusda figuris explicasse; vt cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ, spei & fortunæ dedicârunt: circulum, cœlo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atq; dijs Olympijs: cylindrum, soli & terræ: penem, generationi atque lunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hoc genus characterum aliam radicem non habet, præter arbitrium & autoritatem iustituentis, illis inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos peruenerunt, pręter pauca quędam sparsim aut per fragmẽta ab autoribus tradita. Ex horum itaque characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum telata:

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. CAP. XXX.

APud Hebræos plures characterum inuenio modos, quorum vnus est antiquissimus, scriptura videlicet antiqua, qua vsi sunt Moyses & Prophetæ, cuius forma nemini temerè reuelanda est. nam quibus hodie vtuntur literis, ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam vocant cœlestem, quia inter sidera collocatam & figuratam ostendunt, non secus, atque cæteri Astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam vocant scripturam Malachim vel Melachim, hoc est angelorum, siue regalem. Et est alia, quam vocant Transitus fluuij. Et horum omnium characteres & figuræ tales sunt:

Scriptura cœlestis.

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Sa ech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tau Schin Res Kuff

Scri

Scriptura Malachim.

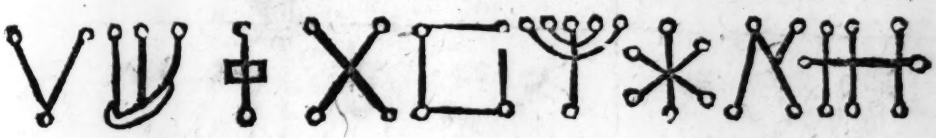
Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Nun Mem Lamed Caph Iod Thet Cheth

Res Kuff Zade Pe Ain Samech Samech Schin Tau

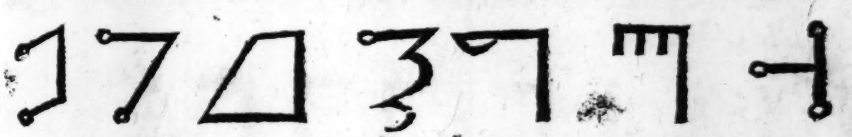

Scriptura Transitus fluuij.

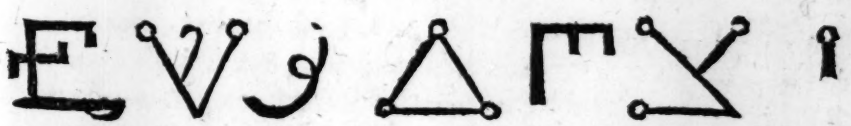
Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Samech Nun Mem Lamed Caph Iod Theth

Tau Schin Res Kuph Zade Pe Ain.

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna veneratione habitus, sed hodie tam communis effectus, vt ferè inter prophana locum sortitus sit. Est autem talis: Diuidantur viginti septem Hebræorum characters in tres classes, quarum quęlibet nouem contineat literas: Prima scilicet, אבגדהוזחט quæ sunt signacula numerorum simplicium, rerumq; intellectualium, in nouem angelorum ordines distributorum secunda tenet יכלמנסעפצ signacula denariorum, rerumque cœlestium, in nouem orbibus cœlorum: tertia verò tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinem, scilicet, קרשתךסנזף signacula centenariorum, rerumq; ir-

ferіorum videlicet quatuor elementorum ſimplicium, & quinque generum compoſitorum perfectorum. Has tres claſſes ſubinde in nouem cameras diſtribuunt, quarum prima eſt trium vnitatum, videlicet intellectualis, cœleſtis, & elementalis. Secunda eſt diadum. Tertia triadum: & ſic de reliquis. Formanturq; cameræ illæ ex interſectione quatuor linearum parallelarum, ſeſe in angulos rectos interſecantium, ſicut in hac ſequenti figura exprimitur:

Qua in partes diſſecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, ſcilicet:

Quæ ſunt nouem camerarum ſuas literas characterizantium per ſuprà ſcriptum notariacon: qui ſi vnius puncti eſt, primam illius cameræ literam indicat: ſi duplicis, ſecundam: ſi triplicis, tertiam literam refert: vt, ſi characterem Michael מיכאל formare velis, is egredietur talis, quinque figuris extenſus, ſcilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ

Quæ deinceps contrahuntur in vnam, puncta tamen notariacon solent omitti. euadit itaq; character Michaëlis talis:

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: vt si detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè Græcè Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua, quæ tam promptè atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire autem oportet quòd angelici spiritus, cùm sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus, figurisq; pingibilibus, aliisue humanis nutibus non compelluntur, sed nos eorum essentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorum nominibus siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus characteres illis, figurasque & signacula deuouemus & confecramus, non quibus illos ad nos vllo modo compellere possimus, sed quibus nos ad illos adsurgimus, quatenus per eiusmodi characteres figurasque ignorabiles, primò sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur venerationem, atque exinde tota mente in extaticam rapimur ad orationem, vbi tunc fide mirifica, spe infallaci, amore viuifico, illos in spiritu & veritate veris nominibus characteribusq; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur virtutem.

Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum, quæ sola reuelatione recepta sunt.

Cap. XXXI.

Est aliud characterum genus, sola reuelatione acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum virtus est ex ipso numine reuelante. cuius sunt latentia quædam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia, vel sunt veluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos. Eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem plerique appellabant, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteris, in figura pentagoni, quod sanitatem edicit. nam resolutum in literas, edicit vocabulum ὑγίεια, id est, SANITAS, in quorum signorum fiducia & virtute, vterque regum insignem contra hostes victoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabæus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorẽ, nobile illud signaculum מכבי ab angelo accepit, in cuius virtute primùm quatuordecim milia cum ingenti numero elephantorum, deinde iterum triginta quinque milia hostium strauerunt est enim hoc signaculum nominis quadriliteri repræsentatiuum, atq; nominis septuaginta duarum literarum per æqualitatem numeri memorabile symbolum: & expositio illius est מי כמוך באלים יהוה. id est, quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales:

Hecates simulacrum, & quo pacto sacra illi facienda.

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens: Deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur, significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulacrorum quales esse deberent, characteres quoque & figuras monstrasse, hæcq; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituẽda essent, præcepisse: & quod circundanda absynthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo

suo

ſuo gratiſſima, totq; mures, quot eius eſſent formæ, ſumendi: tum ſanguis, myrrha, ſtorax, & alia quædam incendenda: quæ ſi fierent, per ſomnium appareret, reſponderetq; hæc operāti. Sed ipſius Hecates oraculum ſubiicimus, ita enim ait:

Oraculum Hecates.

Quale mihi facias ſimulacrum, aduerte, docebo:
Syluęſtri cape nata loco, atq; abſynthia circum
Ponito: tum totum cælato, & pingito mures,
Qui ſoleant habitare domos: pulcherrima ſunto
Hæc ornamenta, atq; animo gratiſſima noſtro.
Tum myrrham, thus, ſtyracem, ipſorumq; cruorem
Conterito pariter murum: ſacra deſuper inde
Verba cane: & tot vero adhibe, mureſq; repone,
Quot mihi tu eſſe vides formas: tum ſumito laurum,
Exq; eius trunco vaginam aptato: piasq;
Tunc effunde preces ſimulacro, & debita ſolue
Vota: hæc ſi facies, per ſomnum meq; videbis.

Eiuſmodi erant olim gentilium deorum, dæmoniorumq; ſecreta myſteria, quibus ſe cogi, detineri & ligari poſſe, hominibus perſuadebant. Hinc docet Iamblichus & Porphyrius, oportere ſacros dæmones inuocātem, vnumquemq; proprio honore proſequi, & diſtribuere ſingulis quod cuiq; cōuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, ſacrificiis, verbis, characteribus eorum conditioni congruis, & quàm ſimilimis, aliàs ipſam numinū ſiue dæmonum præſentiā, optatumq; effectum nequaquam adſequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præſertim, qui negligentius in ea re ſe habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. CAP. XXXII.

EFficacia religionis pręſentia dęmonum ſortitur effectum. neq; enim poteſt in religione fieri opus vllum mirabilis alicuius efficaciæ, niſi illic bonorum aliquis dæmonum adſit operis rector & impletor: dæmones autem boni, etſi à nobis diuerſimodè alliciuntur, nullis tamen vinculis, vel vix ſaltem à nobis poſſunt aſtringi, ſed duntaxat ſacris quibuſdam obteſtari, vt apud Apuleium legimus, per cœleſtia ſidera, per infera numina, per naturalia elementa, per nocturna ſilentia, peradepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana memphytica, & ſiſtra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium. Tu qui è limo emerſiſti, qui ſedes in loco, qui nauigio nauigas, qui ſingulis horis formam commutas, & in ſingulis zodiaci ſignis commutaris. His & eiuſmodi ſymbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum virtutum ſigna ſunt, dæmones nonnunquam humanis vſibus ſeſe accommodabant: non

Dæmones obteſtari quomodo oporteat.

quòd neceſſitate quadam compulſi, ſed ſpontè & conſuetudine quadam, ac inuocantiũ precibus victi, facilius accedunt, vnde apud Porphyrium in libro Reſponſorum ait Hecate:

Exorata tuis veni ſermonibus iſtuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœleſtia numina, terram
Coguntur petere, & caſus aperire futuros.

Sed & diuinitatis conſortium cũ mente humana efficit, quòd ipſi boni ſpiritus nobis libenter adſiſtunt, ac potẽtiam virtutemq; ſuam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inſpirationibus, oraculis, vaticiniis, ſomniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes, operanteſque & agentes in noſtras animas, tanquam ſibi conſortes imagines, eas ſuis influxibus formando, ſibiq; ſimilimas efficiendo vſq; adeò, quòd anima noſtra ſæpè tam fermè mirabilia operetur, quàm cœleſtes ſoleant dæmones. Mali verò dæmones à nobis coniuncuntur auxilio bonorum, præſertim quando obteſtator erga Deum ſanctimonia pollet, verbaq; ſacra, ſermonemque horribilem incantet, putà coniurando poteſtate diuina, per veneranda ſupernaturalium virtutum nomina, & ſignacula, per miracula, per ſacramenta, per ſacra myſteria, & eiuſmodi: Quę quidem coniurationes ſiue exorciſmata, quatenus nomine religionis & diuinę virtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: vnde etiam ſæpe prophani homines ſacris eiuſmodi coniurationibus, malos dæmones cõſtringunt vel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quòd idola dij non ſunt, dicit: quòd dæmones adiurati per Deum verum, nobis ſtatim cedunt & fatẽtur, & de obſeſſis corporibus exire coguntur, & vel ſtatim exiliunt, vel gradatim euaneſcunt, prout fides patiẽtis adiuuat, aut gratia iurantis aſpirat. Et Athanaſius in libro de Variis quęſtionib. ait: non exiſtere verbum terribilius, atq; magis diſperdens poteſtatem dæmonum, quàm initium ſexageſimi ſeptimi Pſalmi, Exurgat Deus, & diſſipẽtur inimici eius. quamprimùm enim verbo dicto, mox vlulans euaneſcit, & diſparet diabolus. Et Origenes contra Celſum ait, nominis Ie s v nuncupationem ſpectatum perſæpè, cùm ex hominum animis, tum corporibus innumeros dæmones eieciſſe, & in iis vim maximã exercuiſſe, è quibus dæmones fuiſſent excuſſi. Sæpe etiã ſolis minis & cõtumeliis malos dęmones, præſertim minores, vt lamias, incubos, & eiuſmodi, vel aſtringimus, vel repellimus: quẽadmodum legimus apud Lucanũ de malefica illa inquiente:

Adſiſtentiæ Dæmonum ratio.

——— *Iam vos ego nomine vero*
Eliciam, Stygioſq; canes in luce ſuperna

Deſti-

Destituam, per busta sequar, per funera custos.
Expellam tumulis, abigam vos omnibus vrnis.
Teq; deis, ad quos alio procedere vultu
Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
Ostendam, faciemq; Erebi mutare vetabo.

Et apud Philostratum legimus, cùm Apollonius & socij eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantasma illis occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram sese conuertere, quandoque oculis repentè euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimùm agnoscens, grauibus, contumelioſisque verbis illud increpans, socios vt idem facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimum sciebat esse medicamentum. Eius dictis cùm socij paruissent, stridens phantasma, celeriter tanquam idolum refugit: adeò enim formidolosum est hoc dæmonum genus, vt etiam ficto terrore, ac falsis, impossibilibusque minis moueantur, & contremiscant, & compellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse, quibus maximè dæmones cogantur. Est præterea, quemadmodum superius dictum est, quoddam dæmonum genus, haud adeò noxium, sed & hominibus proximum, ita vt etiam passionibus afficiatur humanis, atque horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitãt cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alij pueros, alij diuersorum animalium domesticorum vel syluestrium consortio lætantur: alij syluas & nemora incolunt: alij circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aquas: Orcades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentque arboribus & cespitibus eædem, sicut Nepetæ & Agapetæ, floribus: Dodonæ, glandibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaque quicunque inuocare voluerit, in locis vbi morantur, id facilè potest, alliciendo eos redolentibus fumigijs, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumentis, quæ ex certorum animalium intestinis, ligniſque appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiam cantionibus, carminibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis vt plurimum occurrunt, constantes autem animos, & audaces, à timore alienos fugiunt, atque contremiscunt: bonis & mundis inoffensi, sed malis & impuris hominibus noxij. Huius generis

sunt

Ex hominibus lares lemures & laruę fiunt.

sunt etiam lemures, & lares & laruæ, reliquæ mortuorum vmbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait. Animas hominum nonnunquam dæmones esse, & ex hominibus fieri lares si bene meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos dæmones vocant: lemures autem & laruas fieri, si malè meruerint, illosq; esse noxios dæmones, ex hominibus, factos, quos Græci idcirco Cacodæmones dicunt: Manes autem vocari, quando incertum est bene an malè meriti sint. Apparitionum illarum plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius Iunior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi. in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycij philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyanæus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoq; apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis pestilitatis esse causam qui iussu suo lapidibus obrutus, visus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui verò mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennam.

De vinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminio. Cap. XXXIII.

VIncula autem, quibus alligantur spirirus, obtestanturq; vel exterminantur, triplicia sunt: quædam eorum enim sumuntur ex mundo elementali, vt puta quando adiuramus spiritum aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas vel aduersas, quatenus illum inuocare vel exterminare volumus, vt per flores, per herbas, per animantia, per niues, & glacies, per tartara. per ignē & huiusmodi. prout hæc etiā diuinis laudib. & benedictionib. & consecrationib. sæpè inseruntur, vt patet in Cantico trium puerorū, & in Psalmo illo, Laudate Dominum de cœlis: & in consecratione & benedictione cerei, paschalis. Hoc siquidē vinculum operatur in spiritus virtute apprehensiua, sub ratione naturæ præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huius modi res etiā inter se sibi mutuo amori vel odio sunt. Hinc illud Procli: Sic vt leo timet gallum præcipuè album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subitò disparuit. Secundum vinculum sumitur ex mundo cœlesti, quando videlicet adiuramus per cœlum, per stellas, per horum motus, radios, lumen, gratiam, claritatem, nobilitatem, fortitudinem, influxum, mirabilia, & huiusmodi: & hoc vin-

culum operatur in ſpiritus per modum cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiam nonnihil imperij, maximè in ſpiritus miniſtros, & quæ ex infimis ordinibus ſunt. Tertium vinculum ipſum eſt ex mundo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur: vt puta cum adiuramus per ſacramenta, per miracula, per diuina nomina, per ſacra ſignacula, & cætera religionis myſteria: quare hoc vinculum omnium ſupremum eſt, & fortiſſimum, agens in ſpiritus imperio & poteſtate. Illud autem obſeruandū eſt, quòd ſicut poſt vniuerſalem prouidentiam eſt particularis prouidentia, & poſt vniuerſalem animam particulares animæ: ita primò inuocamus per vincula ſuperiora, & per nomina atq; virtutes, quæ regunt res, deinde per inferiora atq, res ipſas. Sciendū etiam quoniam per hæc vincula non ſolū ſpiritus, ſed & omnes ligantur creaturæ: vt tempeſtates, incendia, diluuia, peſtes, morbi, vis armorum, & animalia quæq;, adſumendo illa ſiue per adiurationis modum deprecationis ſeu benedictionis: vt in adiuratione ſerpentum, præter naturalia & cœleſtia, commemorando ex myſterijs, & religione maledictionem ſerpentis in paradiſo terreſtri, erectionem ſerpentis in deſerto, adſumendo præterea verſiculum illum nonageſimi noni Pſalm: Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superſtitio etiam in his plurimum pollet, per tranſlationem alicuius ritus ſacramentalis ad id quod ligare aut impedire intendimus: vt puta excommunicationis, ſepulturæ, vel exequiarum, ad exterminandos morbos vel ſerpentes, mures vel vermiculos: quod in pluribus locis ſic factum legimus, & adhuc fieri conſueuit.

Ordo in vinculis ſeruãdus.

Quæ per hæc vincula ligãtur.

Superſtitio quantum valeat.

De ordine animaſtico atq; heroibus. CAP. XXXIV.

POſt beatorum ſpirituum choros, proximus eſt ordo animaſticus, quem Hebræorum theologi Iſſim vocant, hoc eſt viros fortes & robuſtos: gentium magi, heroas nuncupãt & ſemideos, ſiue deos ſemones. Quos Fulgentius non contemnẽdus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem cœlo digni non cenſeantur, nec terreni tamen putentur propter gratiæ venerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis virtutibus, & in humanum genus beneficijs, in hac vita præcellentes: poſt exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorum choros tranſlatæ ſunt, eisdem, quibus olim in hac vita virtutibus & beneficijs mortalibus perpetuò prouidentes: aut quia arcano ſuperum ſemine procreati ſunt, quos ex deorum

rū ſiue dæmonū cū hominib. cōmixtione genitos putant: ideoq; mediā quandā naturā ſortitos, vt qui nec angeli, nec homines ſint: quam opinionem ſequitur etiam Lactantius. Et ſunt adhuc hodie qui commercium, & coniugalem cōmixtionem habeant cum dæmonibus: & iam creditum eſt ab omnibus, Merlinum Britannum vatem fuiſſe filium dæmonis, & virgine natum. Sed & Platonem ſapientiæ principem opinati ſunt de virginis partu, Apollinis phantaſmate oppreſſæ, natum Et traditum eſt hiſtorijs, quaſdam Gotthorum (quas Alrunnas vocant) & ſpecie & ingenio ſpectabiles fœminas, olim Filimiri, ſiue (vt alij aiunt) Idathreſi Gotthorū regis caſtra egreſſas, in Aſiaticæ Scythiæ ſolitudines trans Mæotides paludes migraſſe: ibiq; à Faunis & Satyris cōpreſſas, primos Hunos progenuiſſe. Quin etiam auctore Pſello, dæmones nunnunquam ſemen iaciunt, ex quo animalcula quædam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minorū his inferioribus diſponendis regendisq;, quàm deorum dæmonumq; potentia eſt, habent ſibi ſua diſtributa & officia & præſidia. quocirca illis non ſecus atq; dijs ipſis templa, & ſimulacra & aræ, & ſacrificia, & vota, cæteraq; religionis myſteria nuncupata ſunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas, magicasq; virtutes ad miracula quædam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanei nomine inuocato, multos expertos eſſe narrat Euſebius: & plura eiuſmodi de Hercule, Atlante, Aeſculapio, cæterisq; gentium heroibus apud veteres legimus, cum poëtas, tum hiſtoricos, & philoſophos: ſed hæc ethnicorum deliramenta ſunt. De noſtris verò ſanctis heroib. credimus illos pollere poteſtate diuina: dominantur verò omnibus illis (quod etiam Hebræorum atteſtatur theologi (animæ Meſchiæ, ipſe eſt Iesvs Christvs qui per diuerſos ſanctos ſuos, velut accommodata ad hoc membra, diuerſa ſuæ gratiæ munera in iſtis inferioribus adminiſtrat atq; diſtribuit, & ſinguli ſancti peculiare cooperandi munus ſortiuntur. Vnde per nos variis precibus & inuocationibus implorati iuxta multiformem gratiarum diſtributionem, ſinguli nobis ſua munera, ſua beneficia, ſuas gratias libentiſſimè impartiuntur, multò promptius, multò etiā abundantius, quàm angelicæ poteſtates, quò ipſi nobis ſunt propinquiores, atq; naturæ noſtræ cognatiores: vt qui ipſi olim & homines fuêre, humanosq; affectus infirmitatesque perpeſſi ſunt, eorum nomina, & gradus & officia nobis ſunt notiora. Ex horum itaque infinito fermè numero, duodecim principes ſunt, ipſi videlicet duodecim Chriſti Apoſtoli, qui (vt ait Euangelica veritas) ſedent ſuper duode-

duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël: qui in Apocalypsi distribuuti sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cęlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus precioſis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem vera nomina sunt hæc: Primus שמעון הכפי Symchon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus אלקוזי Alckuzi, quē vocamus Andream: Tertius יעקבה Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוהנה Iohanah, quē pronunciamus Ioannem: Septimus est תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus vocatur מדון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעכב Iahacob, hic est Iacobus minor: Decimus כטיפא Calepha hic est Thadæus: Vndecimus שמאן Saman, qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Mattiah, qui dicitur Matthias. Post illos sunt septuaginta duo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestium quinariis, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recepêre, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm videmus atque confitemur.

Apostolorũ vera nomina,

De dijs mortalibus atq; terrenis. CAP. XXXV.

POst istos proximi sunt dij mortales, quos similiter & heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorum complices vocamus: videlicet reges, & principes, & pontifices, quibus mundus iste regitur, eorumque legibus disponitur: quos idcirco tanquā deos suspicimus, colimus & veneramur, quia ipse Deus suum nomen communicari illis passus est, & propria appellatione id confirmauit, vocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit, inquiens: Ego te dedi deum Pharaoni, & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes. & iterum: Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. & Psalmista ait: Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam dij fortes terræ vehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos diiudicat. & paulò pòst: Ego dixi dij estis, & Filij excelsi omnes. Iam verò etiam de illis colendis & venerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atque illis maledici vetans, obedientiamque illis præstandam etiam licèt discolis præcipiens. Hinc antiquitas omnis principes suos deos

deos appellabat,& velut numina colebat:ſicut teſtatur Ianus apud Ouidium,in primo Faſtorum inquiens:

Tunc ego regnabam ,patiens cum terra deorum:
Eſſet & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica inſtituit principes tam viuos quàm mortuos diuinis honoribus celebrandos eſſe:quæ inſtitutio apud omnes gentes,& à primo æuo ſemper recepta fuit,ſcilicet principes diuinis honoribus deificare & æterna memoria conſecrare. Hinc urbibus,& prouincijs & montibus ,& fluminibus ,& æquoribus ,& inſulis & mari illorum,nunquam deſitura nomina imponebant: tũ pyramides,coloſſos,arcus triumphales,trophæa,ſtatuas,delubra,ludos,feſta illis magna pompa dedicarunt: qui & cœlos:& ſtellas,& dies,& menſes,illorum nominibus vocarũt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio , Auguſtus ab Auguſto:ſic dies Mercurij à Mercurio Trimegiſto,dies Iouis à Ioue.quem morem non ſolum ab Aegyptijs,Græcis & Romanis obſeruatum legimus,ſed etiam ab extremis barbaris, Gotthis,Danis,& Teutonibus.Hinc teſte Saxone grammatico,quem illi Mercurij diem vocant,iſti Othini diem appellant:quem illi à Ioue,iſti Thor dicunt , ab Othino, & Thor Gotthorum ,& Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati ſunt,quàm quòd ſummum Deum eorũ lingua nuncupat Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant Deum Martem ,nuncupabant Teutanẽ:quo nomine Galli etiam Mercurium vocabant. Sunt itaq; reges & pontifices (modò iuſti ſint) deorum complices, ſimiliq; poteſtate pollentes.Hinc ſolo tactu,aut verbo morbos curant,temporibus & cœlis nonnunquam imperant, ſicut de Auguſto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota,redeunt ſpectacula manè,
Diuiſum imperium cum Ioue Cæſar habet.

Et de Ioſue teſtatur Scriptura,qui pugnans in Gabaon præcepit ſoli & lunæ,inquiens:Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Aialon:ſteteruntq; ad præceptum eius ſol & luna,nec occubuit ſol ſpacio vnius diei,donec vlciſceretur ſe de inimicis ſuis,& obediuit Dominus voci hominis.Diuiſit etiam Moſes mare rubrum,& Ioſue Iordanem & traduxerunt populum ſiccis pedibus.Simile fecit Alexãder Macedo traducẽs exercitum. Nonnunquam etiam prophetico ſpiritu pollent,ſicut de Caipha legimus in Scriptura ſacra,quod prophetauit,eo quod eſſet Pontifex anni illius. Cum igitur ita ſit,quod reges & pontifices terræ Dominus voluit dici Deos,per communicationem nominis & pote-

potestatis:certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre,planeq; obedire,supplicare & adorare,& omni venerationis genere colere,atq; ipsum summum Deum in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem Dei. CAP. XXXVI.

EXuperantissimus Deus (vt Trimegistus ait) duas sibi similes finxit imagines,mundum videlicet atq; hominem: in quorum altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero verò delicijs frueretur: qui cum ipse sit vnus,mundum creauit vnum:cum ipse sit infinitus,mundum creauit totundum:cum ipse sit æternus,mundum creauit incorruptibilẽ & æuiternum:cum ipse sit immensus, mundum creauit omnium maximum:cum ipse sit summa vita,mundum etiam vitalibus seminibus exornauit,ex sese cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens,sola voluntate sua,non vlla naturæ necessitate mundum non ex præiacente materia, sed ex nihilo creauit:& cum sit summa bonitas,verbum suum quod est prima omnium rerum idea,optima sua voluntate essentialiq; amore complexus,mundum hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci,videlicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentiâ ideæ,sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit Deus etiam hominem ad imaginem suam.nam sicuti imago Dei, mundus est:sic imago mundi,homo est.Hinc putant quidam dictum esse,quòd homo non simpliciter imago Dei creatus est, sed ad imaginem,quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale:homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est dissolubile.Nam (vt inquit Hermes) cũ mundus ipse immortalis sit,impossibile est partẽ eius aliquã interire:mori igitur nomen vanum est,& quemadmodũ vacuum,nusquam est.mori igitur dicimus hominẽ,quãdo anima & corpus separantur,non quòd aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum:veruntamẽ vera Dei imago verbum suum est,sapientia,vita,lux & veritas per ipsum existẽs cuius imaginis,animus humanus imago est: propter quam ad imaginem Dei facti esse dicimur,non ad imaginem mũdi aut creaturarum.Nam sicut Deus nec tangi potest,nec auribus percipi,nec oculis intueri:ita animus hominis nec videri, nec audiri,nec tangi potest:& sicut Deus ipse infinitus est,& à nullo potest compelli:sic & humanus animus liber est,& nec cogi nec mensurari potest,tum vt Deus totũ hũc mundũ,& quicquid in eo est sola mente gerit:sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atq; quod

Mercurius Trimegistus

Dei imago mundus:mũdi homo.

Mortis nõmẽ vanũ.

ſoli illi cum Deo peculiare eſt, vt Deus mundum totũ ſolo nutu mouet atq; gubernat: ſic animus humanus nutu ſolo corpus ſuum agit atq; regit. Animum igitur hominis ſic verbo Dei ſigillatũ neceſſe fuit etiam corporeũ hominẽ ad cõſumatiſſimũ mundi exẽplar induere. Homo itaq; alter mundus vocatus eſt, & altera Dei imago: quia in ſeipſo habet totũ quod in maiori mundo cõtinetur, vt nihil relictũ ſit quod ipſum non etiam verè & realiter in ipſo homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdẽ quib. in maiori mundo officijs fungãtur. Sunt in ipſo elemẽta, per veriſſimas naturę ſuę proprietates: Et in ipſo æthereum corpuſculũ animæ vehiculum, cœlo proportione correſpondẽs. Sunt in ipſo plãtarũ vita vegetatiua, animaliũ ſenſus, cœleſtis ſpiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum ſimul in vnũ cõfluentium vera cõiunctio, & diuina poſſeſſio. Hinc in ſacris literis vocatur homo omnis creatura. nec ſolum homo alter mũdus effectus ipſius partes omnes in ſe cõplectitur, ſed etiam ipſum Deum concipit & cõtinet. Hinc Xyſtus Pythagoricus ait, hominis animũ eſſe templũ Dei: quod etiam multò lucidius expreſſit Paulus inquiens: Templũ Dei eſtis vos. idẽq; plurib. locis ſacra ſcriptura teſtatur. Eſt igitur homo expreſſiſſimũ Dei ſimulacrũ, quãdo homo omnia in ſe cõtinet, quę in Deo ſunt: ſed Deus per eminentiam quandam omnia cõtinet virtute ſua, & ſimpliciter, ſicut omniũ cauſa & principium: homini aũt dedit virtutem, vt ſimiliter contineret omnia ſed actu & cõpoſitione quadã velut omniũ nexus, vinculũ atq; nodus. Itaq; ſolus homo hoc honore gaudet, quod cum omnib. ſymbolũ habet. & cum omnib. operationẽ, cum omnib. conuerſationẽ. Symbolizat cum materia, in proprio ſubiecto: cum elemẽtis, in quadrifario corpore: cũ plantis, in vegetatiua virtute: cũ animalib. in ſenſitiua, cum cœlis in æthereo ſpiritu, atq; influxu partiũ ſuperiorũ in inferiores: cũ angelis, in intellectu, & ſapientia: cum Deo, in omnium cõtinentia: conſeruatur cum Deo & intelligentijs, per fidem & ſapientiam: cum cœlis & cœleſtib. per rationem & diſcurſum: cum inferioribus omnibus. per ſenſum & dominium agitq; cum omnibus. & in omnia poſſe habet, etiam in Deum ipſum, illum intelligendo, & amando: & ſicut Deus cuncta cognoſcit, ſic etiã homo omnia cognoſcibilia cognoſcere poteſt, cũ pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni vel (vt alij dicũt) ipſum verum: nec reperitur aliquid in homine, non vlla diſpoſitio, in quo nõ fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicquã eſt in Deo, quod ipſum non etiam repreſentetur in homine. Quicunq; igitur ſeipsũ cognouerit, cognoſcet in ſe ipſo

Homo templum Dei.

ipso omnia, cognoscet in primis Deum, ad cuius imaginē factus est: cognoscet mundum, cuius simulachrū gerit: cognoscet creaturas omnes, cum quibus symbolū habet: & quid sōmēti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elemētis, à cœlis, à dæmonib. ab angelis; & ab vnaquaq; re habere, & impetrare possit, & quomodo singula singulis suo loco, tempore, ordine, mēsura, proportione & harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrū. Et Geber in summa Alchimiæ docet, neminem ad eius artis perfectionē peruenire posse, qui illius principia in seipso non cognouerit: quantò autem magis quisq; seipsum cognoscet, tantò maiorem vim attrahendi consequitur, tantoq; maiora & mirabiliora operatur, ad tātamq; ascendet perfectionē, quòd efficitur filius Dei, transformaturq; in eandem imaginem, quæ est Deus, & cū ipso vnitur; quod neq; angelis, neq; mundo, nec cuiquā creaturæ datum est, nisi soli homini, posse scilicet filium Dei fieri, & vniri Deo: homine autem Deo vnito, vniuntur omnia quæ in homine sunt, mens in primis, deinde spiritus & animales vires, vegetandiq; vis, & elementa vsq; ad materiam trahens secum etiā corpus, cuius forma extitit, deducēs illud in meliorem sortem, & cœlestem naturā, quousq; glorificetur in immortalitatem: & hoc quod iam diximus, est peculiare hominis donum, à quo hæc dignitas diuinę imaginis sibi propria est, & cū nulla alia creatura communis. Sunt alij autem theologi, qui tres hominis potentias, memoriam, intellectum, volū tatem diuinæ trinitatis imaginem adsignāt: & sunt qui vlterius progredientes, non tantum in tribus illis potentijs, quos vocant actus primos, sed etiam in actibus secundis hanc imaginē locant: vt sicut memoria patrē, intellectus filium, voluntas Spiritum sanctum repræsentant: sic etiā verbum ab intellectu nostro productum, & amor à voluntate manans, ipseq; intellectus habens obiectū præsens, & producens, eundem filium, spiritū atq; patrem denotant: docentq; secretiores theologi, quòd insuper singula mēbra nostra aliquid in Deo repræsentant, cuius gerant imaginem: quodq; etiam in passionibus nostris Deum repræsentamus, sed quandam per analogiam. nam in Sacris literis legimus de Deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, dilectionem, odium, ludum, delectationem, delicias, indignationem, & horum similia: & nos de membris diuinis aliqua loquuti sumus in superiorib. quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam describit intellectum, vitam & fulgorem, quæ alibi vocat verbum, mentem & spiritum hominemq; ad imaginem Dei factum;

Hominis perfectio & dignitas.

Trinitatis mysterium agnouit. Mercurius Trismegistus.

ctum, eandem trinitatem repræsentare ait. ineſt enim illi mens intelligens, & verbum viuificans, & ſpiritus tanquam fulgor diuinus ſeſe vndiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectens: non tamen hoc intelligendum de ſpiritu naturali, qui eſt medium, per quod vnitur anima cum carne & corpore, per quem corpus viuit, & operatur, & vnum membrum operatur in aliud, de quo ſpiritu in primo libro locuti ſumus: ſed hic agitur de ſpiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodammodo eſt: non tamen habet corpus craſſum, tangibile & viſibile ſed corpus ſubtiliſſimum, & facile vnibile cum mente ſcilicet ſuperiori & diuino illo quod eſt in nobis. Nec miretur quiſpiam, ſi animam rationalem dicimus eſſe illum ſpiritum, & quid corporeum, ſiue habere, & ſapere aliquid corporeitatis, dum eſt in corpore, & illo vtitur tanquam inſtrumento, ſi modo intellexeritis quid ſit apud Platonicos æthereum illud animæ corpuſculum, ipſius vehiculum. Plotinus itaq; & Platonici omnes poſt Trimegiſtum ſimiliter tria ponunt in homine, quæ vocant ſupremum, infimum & medium. Supremũ eſt illud diuinum, quam mentem, ſiue portionem ſuperiorem, ſiue intellectum illuſtratum vocant, Moſes in Geneſi vocat ipſũ ſpiraculum vitarum, à Deo videlicèt, vel à ſpiritu eius in nos ſpiratum. Infimum eſt ſenſitiua anima, quam etiam idolum dicunt. Paulus Apoſtolus animalem hominem nuncupat. Medium eſt ſpiritus rationalis vtraq; connectens extrema, atq; ligans, videlicet animam animalem cum mente, & vtriusq; ſapiens naturam extremorum: differt tamen ab illo ſupremo, qui intellectus illuminatus, mens, lux & portio ſuprema dicitur. differt etiam ab anima animali, à qua nos illum ſeparare debere per virtutẽ verbi Dei docet Apoſtolus dicẽs: viuus eſt ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsq; ad diuiſionem animæ & ſpiritus. Sicut enim portio illa ſuprema nunquã peccat, nũquã malo conſentit, ſemperq; errori reſiſtit, & ad optima hortatur: ſic inferior illa portio, & animalis anima, in malo & peccato, & concupiſcentia ſemper demergitur & trahit ad peſſima. De qua ait Paulus. Video aliam legẽ in membris meis, & captiuantẽ me in lege pecati. Mens igitur ſuprema portio nũquã damnatur, ſed puniendis ſocijs illæſa abit ad ſuam originem: ſpiritus verò, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum ſit natura ſua liber, & vtriq; ad libitum adhærere poteſt: ſi ſuperiori portioni conſtãter adhæreat, illi tandẽ vnitur & beatificatur, donec aſſumatur in Deum: ſi adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus

Tria in homine ponũt platonici.

Mens.

malus dæmon. ſed hæc de mente & ſpiritu hactenus: de ſermone ſiue de verbo nunc videamus. Hūc Mercurius eiuſdem ad immortalitatem precij exiſtimat. Eſt enim ſermo ſiue verbum, ſine quo nihil factum eſt, nec fieri poteſt: quin eſt expreſſio exprimentis, & expreſſi, & loquentis locutio, & id quod loquitur, ſermo & verbum eſt: & concipientis conceptio, & id quod cōcipit, verbū eſt: & ſcribentis ſcriptio, et id quod ſcribit, verbum eſt: & formantis formatio, & quod format, verbum eſt: & creantis creatio, & quod creat verbū eſt: & facientis factio, & quod factum eſt, verbum eſt, et ſcientis ſcientia, & ſcitum, verbum eſt: & omne quod dici poteſt, non eſt niſi verbum & dicitur æqualitas: æquè enim ſe ad omnia habet, cum non ſit vnum plus quam aliud omnibus æqualiter largiēs, vt ſint id quod ſunt, nec plus nec minus, ipſumq; ſenſibile ſe, & omnia ſenſibilia facit: ſicut lux ſe, & omnia viſibilia facit, ideoq; verbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens ſeipſam concipit, eſt verbum intrinſecum à mente generatum, ſcilicet ſuiipſius cognitio: verbum autem extrinſecum, & vocale, eſt illius verbi partus, & oſtenſio, & ſpiritus cum ſono, & voce aliquid ſignificante ex ore procedens: verùm omnis vox noſtra, verbum atque ſermo, niſi Dei voce formetur, aëri miſcetur atque euaneſcit: ſpiritus autem & verbum Dei manent ſenſu & vita comitante. Omnis itaq; ſermo noſter, omnia verba, omnis ſpiritus, & vox noſtra, nullam virtutem habent in magia niſi quatenus diuina voce formētur: & Ariſtoteles ipſe in Meteoris & in fine Ethicorum, fatetur nullam eſſe virtutem ſiue naturalem ſiue moralem, niſi per Deum: & in ſecretis dogmatibus, adſerit intellectum noſtrum bonum, & ſanum poſſe plurimum in naturæ ſecreta, dummodo adſit diuinæ virtutis influentia, aliàs nequaquam. Sic & verba noſtra plurima producere poſſunt miracula, modò formentur verbo Dei, in quibus etiam vnica noſtra generatio perficitur, ſicut inquit Eſaias, A facie tua Domine concepimus, ſicut mulieres rectè concipiunt à facie maritorum, & peperimus ſpiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnoſophiſtas, quaſi per manus huius opinionis authoritas traditur, Budam principem dogmatis eorum, è latere ſuo virginem generaſſe. Et Apud Machometiſtas conſtans opinio eſt, pleroſq; quos ſua lingua Nefeſogli vocant, occulto quodam diuinę diſpēſationis modo, ſine carnali coitu naſci, quorum vita iccirco mirabilis & impaſſibilis ſit, & velut angelica, totaq; ſupernaturalis: ſed illis nugis dimiſſis, ſolus rex Meſſias, verbum Patris caro factum IESVS CHRISTVS hoc arcanum reuelauit,

Sermo, ſiue verbum.

Mentem propterea per similem sibi (vt cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis

Sermonemq́, homini iam genitor dedit,
Vt dijs consimiles parturiat Deos
Sensus desuper inuito.
Felix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens.
Inter namq; Deos connumerandus est:
Nec dijs est superis minor.
Hi fati reprimunt quaq; pericula,
Morborumq́; fugant perniciem procul:
Hi dant somnia prasaga, feruntq́; opem
Aerumnis hominum, dantq; malis impijs:
Dant præclara pijs præmia, sic Dei
Complent imperium patris.
Hi sunt discipuli, hi sunt filij Dei.

Qui non ex voluntate carnis, nec ex voluntate viri, nec menstruatæ, sed ex Deo nati sunt. Est autem vniuoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: & in qua genitum secundum speciem idem est cum generante. Atq; hæc est potentia verbi à mente formata in subiectum dispositum ritè susceptum, veluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autem dispositum, & ritè susceptum, quia non omnia eodē modo verbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de reconditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publicè pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.

Cap. XXXVII.

Anima humana quid

Anima humana est lux quędam diuina, ad imaginē verbi, causæ causarum, primi exemplaris creata, substantia Dei, sigilloq; figurata, cuius character est verbū æternū. Itē anima humana est substantia quædā diuina, indiuidua, & tota cuiq; corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, vt ex agentis virtute solum, non ex materiæ gremio dependeat. Est anima numerus substantialis, vniformis, ad seipsum cōuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia lōgo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiēte causa proueniens, non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnib. corporeis legibus: vnde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina, quædā substantia à diuinis fontibus emanans, ducēs secum numerū: nō quippe illum diuinū, quo opifex omnia disposuit, sed rationalē numerum, quo cum omnib. proportionem habēs omnia intel-

ligere possit. Talis itaque humana anima, iuxta Platonicorum sententiam, immediatè procedens à Deo per media competentia corpori huic iungitur crassiori: vnde primo quidem in ipso descensu, cœlesti aëreoq; involuitur corpusculo, quod æthereum animæ vehiculum vocant, alij currum animę appellant: hoc medio iussu Dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis medium quod est centrum corporis humani, primum infunditur, et exinde per vniuersas corporis sui partes membraq; effunditur, quando currum suum naturali iungi calori, per calorem spiritui ex corde genito: per hunc se immergit humorib. per illos inhæret membris, atque his omnib æquè fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur, quemadmodum calor ignis, aëri et aquæ hæret proxime, licet per aërem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculum, videlicet æthereum vehiculum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando verò per morbum malumve soluuntur, vel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitque in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis verò deficiente spiritu, extinctoque calore, ipsum deserit, moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc vehiculo illamque egressam genij custodes dæmonesque sequuntur, & ducunt ad iudicem, vbi lata sententia, bonas animas Deus traquille perducit ad gloriam, malas violentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis calorum & intelligentiarum ordinibus accipit. CAP. XXXVIII.

A planetis quidnã homo accipiat.

PEr septem planetas tanquam per instrumẽta à summo bonorum fonte, omnes virtutes in homines diffunduntur: per Saturnũ sublimis contemplatio: profunda intelligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositũ: per Iouẽ inconcussa prudentia, temperantia, benignitas, pietas, modestia, iusticia, fides, gratia, religio, equitas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita veritas, constans robur & fortitudo, animositatis ardor, visq; agẽdi et practica, inconuertibilisq; animi vehementia: per Solem nobilitas animi, imaginãdi perspicuitas, sciendi & opinãdi natura, maturitas, consilium, zelus, iusticiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, veritatisq; inuentæ gloria, et charitas virtutum omniũ regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderij motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incre-

menti desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretãdi & pronunciandi vigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij, discursus rationis, sensuumq; mobilitas velox: per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, vis generandi & augendi, crescendi & descrescendi, & moderata temperantia, fidesque quæ in apertis occultisq; versans omnibus ducatum præbet, tum motus ad terrena pro modo vitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus a septem illis intelligentijs, quæ stant ante faciem Dei, quæ animam virtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem, & ad omnia bona comproportionatam & contemperatam, suntq; velut instrumenta intelligentiarum: Deus verò et influxum & incrementum tanquã primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum virtutes & varias dispositiones scrutati sunt, pro mediorũ per quæ ad nos transitum habent diuersitate, varias naturas sortiri dijudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundum quam dispositionẽ si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionẽ à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris virtutibus corroboratur, puta ab angelis; vt sit diuinæ voluntatis nuncius, et diuinæ mentis interpres: ab Archangelis, vt dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est: bestijs terræ, piscibus maris, & volatilibus cœli: à Principatibus, vt subdantur illi omnia, ipse omniũ vires amplectens, & omnes ad se vi quadam occultissima et supercœlesti attrahẽs: à Virtutibus vim suscipit, qua in hostes veritatis & præmij, pro quo in hac vita stadium currimus, constanter pugnans roboretur: à Potestatibus, præsidium aduersus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subijcere possimus, quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: à Thronis vnde compaginemur, & vnde in nos ipsos collecti memoriam in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen, sapiẽtiæ vim, super excelsas imagines et figuras, quibus diuina ipsa contemplari possimus: à Seraphinis, vt perfecto amoris incendio ipsis tandem inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalæ: per quas facilè ascendũt homines ad quæcunq; virtutum genera naturali quodam nexu & curriculo, pro varia dispositione

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat

tione corporis & animi, atq; fauore ſtellarum in diſponendo corpore, & intelligentiarum, præſidentium illis, quarum in deſcenſu anima induit naturam, ſicut lux colorem vitri per quod tranſit, fauente etiam ſuperna opificis virtute, à qua omne bonum, & ſine qua nihil boni nec perfecti attingi poteſt. Ideoque in vanum laborant omnes, qui naturali curſu, inferiorum viribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinãtur, quique in cœlis pedem figentes, à cœleſti fauore ea capere nituntur, quæ à Deo vno ſuſcipi debent. Habent ſiquidem hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, ſuam vim ſubminiſtratam à cœlo: cœlum verò ab intelligentijs, hæ autem ab opifice, in quo omnia virtute maxima præexiſtunt: ſicut & in homine ipſo minore mundo non eſt membrum, quod non reſpondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui menſuræ, ac numerationi in archetypo, ſicuti ſuperius oſtendimus.

Quomodo ſuperni influxus cum ſint natura boni, in iſtis inferioribus deprauantur, & malorum cauſæ efficiantur. CAP. XXXIX.

QVoniam omnis virtus & poteſtas deſuper eſt à Deo, ab intelligentijs & aſtris, qui nec errare, nec malum agere poſſunt: neceſſe eſt mala omnia, & quicquid in iſtis inferioribus diſcors & diſſonum reperitur, non ex influentiæ malitia, ſed ex mala diſpoſitione recipientis prouenire; ſicut rectè cecinit Chryſippus:

Quàm falſo accuſant ſuperos, ſtulteq; queruntur
Mortales etenim noſtrorum cauſa malorum
Ipſi nos ſumus, & ſua quenq; vecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegyſthi caſus ab Oreſte interfecti reminiſcens, apud Homerum in Deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incuſat, cauſamq; putat fontemq; malorum
Quæ veniunt: ſua ſed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum ſibi ſponte incommoda quærant.

Quando igitur ſubiecti peruerſitas peruersè ſuſcipit influxus, vel eius debilitas tolerare non poteſt efficaciã ſuperiorum, tunc ab influxu cœleſtiũ ſic in materiam diſcordijs plenam recepto, reſultat quid diſſonum & deforme, malumque cœleſtibus tamen viribus ſemper bonis permanentibus: quæ dum in ſe exiſtunt, & à datore luminum per ſanctas intelligentias & cœlos influuntur, quouſq; ad lunam peruenerint, eorum influentia bona eſt, tanquam in primo gradu: deinde autem quãdo in ſubiecto viliori ſuſcipitur, ipſa etiã vileſcit,

tunc enim propter diuersam recipientis naturam diuersimodè susciputur,& qualitatibus in eodem subiecto inter se dissidentibus, & ipsa variatur, & patiente subiecto patitur:vnde ex omnibus tādem in subiecto comprehensis,aliud quiddam quàm superi influunt, resultat. Itaque qualitas nocens in istis inferioribus,longè aliena est ab influxu cœlestium. Ideoq; sicut lippientis calamitas luci, & incendum igni, & vulnera ferro,vincula & carceres iudici imputari non debēt, sed malè dispositis & malè operantibus : ita nec in cœlestes influxus malorum culpa reijcienda est.Itaque in nobis bene dispositis superiorum influxus omnia cooperantur in bonum : malè autem dispositis , & in quibus propter peccata nostra diuinum illud quod nobis ineſt recessit , omnia cedunt in malum.Omnium itaque malorum nostrorum causa peccatum est,quod est deordinamentum & distemperamentum animi nostri : cui tunc sic malè regente aut prostrato, ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt : rebellant omnia,& distemperantur in nostram perniciem: tūc in humano corpore aliàs temperatissimo & consonantissima harmonia composito, oritur elementorum distemperamentum, insurgunt humores mali, & etiam boni deordinati & segregati ab inuicem, & vicissitudine quadam corpus vexant & torquent: tunc vehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate,aut ex diminutione,autex extrinseco accidente,aut superfluo cibo:vnde superflui gignuntur humores,eademq; ex causa infirmitates suboriuntur,etiam animales spiritus amisso freno in pugnam congrediuntur:tunc cœlestes influxus aliàs de se boni,redduntur illis nocui , quemadmodum lux Solis malè dispositis:tunc Saturnus influit anxietatem,tædium,melancholiā,deliramenta,tristitiam,pertinaciam,frigiditatem,blasphemiam,desperationem , mendacium,laruas lemurum,terriculamenta sepulchrorum,expauescentiam buſtorum,iritamenta dæmonum.Iupiter autē tunc influit auariciam & pituitarum occasiones prauas, et tyrānidem:Mars impetuosam iram, prophanam arrogantiam , audaciæ temeritatem,et ferocem pertinaciam:Sol autem superbiam imperiosam,& inexplebilem ambitionem. Venus concupiscentiæ deceptiones , lasciuos amores turpesq; libidines:Mercurius fraudes,dolos,mendacia ,machinationes malorum,& peccandi promptitudinem : Luna rerum omnium instabilem progressum,& quæcunque sunt humanæ naturæ contraria. Atque hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinem,nocumentum suscipit,vnde beneficiū reportare deberet. Propter eandem cum cœlestibus dissо-

L 3

Malis superiora quæ influant.

dissonantiam (vt inquit Proclus) etiam subijciuntur tunc homines malis dæmonibus, qui veluti Dei lictores in torquendis illis sese expediunt. Tunc veniunt illis immissiones per angelos malos, quousque debitis expurgationibus rursus excipientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarum dispositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniēdo, præcauendo et præmuniendo ne occurrant, et ne malè dispositum subiectum, sicut diximus, nocumentum suscipiat, vnde beneficium reportare deberet.

Quòd vnicuiq; homini impressus est character diuinus cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia. CAP. XL.

NOn mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & ligandi vim. nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine erranti, clemens placidusq; demonstrare viam traditur: idem vestigia hominis prius quam hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circumspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, viso homine catulos protinus tranferre dicitur: & plura his similia legimus apud varios autores, qui de animalibus magnis voluminibus scripserunt: verùm vnde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam viderunt, & si sæpe viderint & cognouerint, vnde timent, tantis illo magnitudine, viribus & velocitate præstantiores: quęue sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed alijs reliquerunt docendum atq; probandum. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (vt legitur apud Philostratum) viso puero ducente ingentem elephantem, roganti Damo, vnde hæc tam vasti animalis erga paruulum obedientia esset? respondit, id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum homnem timent & reuerentur, qui est velut character terrificus & signaculum Dei homini impressum, quo quæcunque illi subijciuntur, superioremque agnoscunt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta et elephantes: neque rex perterreret populum, nec iudex reos. Hic itaque character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorum Cabalistiæ Phaad פחד vocant, & siniſtram et gladium Dei. Neq; verò tantummodo habet homo signū quod timea-

Hominem fragilem truces ferę cur timeāt

timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus vocatur Ha sed חסד, quod clementiam significat, & dextram & sceptrum Dei. Ab his diuinis numerationibus per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, vnicuique secundùm capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat, quando placida mansuetudine attracta, & terrore subiecta veneruntad eum cuncta animantia veluti ad dominum, vt eis nomina imponeret. Verùm pòst præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis: neque tamen omnino character ille in nobis extinctus est, sed quantò magis quis grauatur peccato, tantò magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusque recipit: & vnde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atq; timorem, cùm animalium, tum hominum & dæmonum. Quod sentiens Cain, timebat, inquiens ad Deum: Omnis qui inueniet me, occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, nõ tam homines, qui pauciſſimi erant. Antiquitùs autem multi homines qui in innocentia viuebant, optimam vitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Sampson, Dauid & Daniel in leones, Heliseus in vrsas, Paulus in viperam, & multi Anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum vllum accipientes. sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones variæ.
CAP. XLI.

OMnibus hominibus communiter semel mori statutum est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia violenta, alia voluntariè susceptа: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam Deo, vt non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse videantur: quam (vt dicunt Hebræorum magistri) Deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ, quòd post dirutam sanctuarij domum, licèt nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliatione euasisse. nam qui lapidibus mortem promeruerat, is dispẽsante Deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui verò meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut venenato morsu, aut serpentis

pentis ictu aut toxico vitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperij violentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum vortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euangelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronunciant, videlicet diuinarum legum ineuitabilem potestatem, qua futuris circuitibus rependatur vnicuiq; pro ratione & meritis vitæ prioris, vt qui iniustè dominabatur in vita priore, vita alia in seruilem relabatur statum: qui manus sanguine polluerit, talionem subire cogatur: qui bestialem vixerit vitam, in brutale corpus reuolutus præcipitetur. de istis scribit Plotinus in libro de proprio cuiusque dæmone, inquiens: Quicunque proprietatem seruauerunt humanam, homines iterum nascuntur: quicunque verò solo vsi fuerint sensu, bruta animalia redeunt, ita tamen, vt qui sensu præcipuè vnà cum ira, animalia fera exoriantur: quicunque autem sensu per concupiscentiam voluptatemq; vtantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verùm si non tam sensu vnà cum his, quàm sensus degeneratione vixerint, vnà cum ipsis plantæ repullulant. solum nanque vel maximè in his vitale viguit, omnisq; illis cura fuit, vt in plantas commutarentur. Verùm qui musicis modulis nimium deliniti vixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnârunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui verò ciuilem virtutem consecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Prouerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, vrsum vel aprum appellat: nunc leporem, canem leporarium, aut cuniculum: nunc formicam, ericium, serpentem vel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, vel auem aliam nominat, & multa huiusmodi. Verùm Hebræorum Cabalistæ animas in bruta præcipitari non admittunt: quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia vita non abnuunt: ter quoque nec amplius animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abundè sufficere videatur, iuxtà illud Iob: Liberauit animam suam ne pergeret in interitum, sed viuens lucem videret. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, vt reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint veteres videamus. Cùm moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua sumptum est: mens vnde

descen

Adrastia.

Plotinus.

Animæ ter in hanc vitam redeunt.

descendit, in cœlos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redit ad Devm qui dedit illum. quod his versiculis expressit Lucretius:

Cedit item retrò, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his versibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, vmbra.
Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circumuolat vmbra:
Orcus habet manes: spiritus astra petit.

Caro. Caro itaq; derelicta, & vita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod vt dicunt Hebræorum Theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in Scriptura: Terram comedes omnibus diebus, & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, vnde & dæmon ille dicitur Dominus carnis & sanguinis, quamdiu corpus nõ fuerit iustis exequiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinârunt antiqui patres expiationes cadaueris: vt quod valdè immundũ est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousq; super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis memor, neq; inde discedens, me inhumatũ re-
Mens. linque, ne insepultus deorum ira fiam. Mens verò humana, cuius sacra natura, & diuinum genus existit, quia culpæ sem-
Anima. per insors, etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima verò si bene operata fuerit, congaudet menti, & cum æthereo suo vehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcẽdit, aut superos petit: vbi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina visione, ac regni cœlorum possessione fruitur: diuinæque potestatis particeps, in inferiora hæc benefica, varia dona largitur, ceu immortalis Devs: si malè egerit, mens iudicat illam, atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, vagatur apud inferos idolum, quam vocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasiæ imperio relicta, etiam corporearum qualitatum cruciatu subiicitur, cognoscens sese iusto Dei iudicio, ob suam culpam, diuina visione, ad quam creata erat, perpe-

tò,

tuò priuatam: quæ quidem diuina visio, sicut testatur Scriptura, est præsentia omnium malorum, quæ pœna est acerbissima, quam vocant Sacræ literæ effusionem iræ Dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoque aëreum corpus ingreditur vmbram, qua inuoluta nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiens:

Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cum anima seiuncta à corpore perturbationes & memoriæ sensusq; remanent, dicunt Platonici animas, præcipuè interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quàm etiam diuina Nemesi ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (vt interpretantur Hebræorum magistri) quia in ipsius vitę extremo cum vltionis desiderio emigrauit: factus fuit (ad expledum vindictam) spiritus mendacij: & egressus est, permittente Deo, spiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonicis, quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatetur animas separatas eorum quę in hac vita gesserunt, nondum extinctam retinere memoriam atque voluntatem, vbi canit:

——*Quæ gratia curruum*
Armorumq; fuit viuis, quæ cura nitentes
Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de Scientia diuina, cęteriq; Arabes & Mahometistæ philosophi, sentiunt, quòd operationes animæ cõiuncto corpori communes, imprimunt in animam vsus & exercitij characterem: quo fortiter impresso vtetur, separata ad consimiles operationes & passiones, quæ in vita non sunt deletæ: itaq; licèt corrũpantur corpus & organum, non cessabit propterea operatio, sed remanebunt affectiones & consimiles dispositiones. Et has animas ptisci communi vocabulo manes vocant: quarum quæ in hac vita innocentes, aut virtutibus moralibus purgatæ: atque vt canit Vergilius: Manes.

Qui manus ob patriam pugnando vulnera passi,
Quiq; sacerdotes casti, dum vita manebat,
Quiq; pij vates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui vitam excoluêre per artes
Quiq; sui memores alios fecere merendo.

licèt extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: &, vt ait Vergilius:

Deuenire locos lætos & amœna vireta,

Fortu-

Fortunatorum nemorum, sedesq; beatas.

Vbi fruamur miris quibusdam voluptatibus: atque etiam cognitione, cùm sensitiua, tũ intellectuali, & reuelata gaudere, fortè etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi, quibus Christus prædicauit Euangelium in carcere. Nam vt certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est hanc fidem multis Paganis & Saracenis post hanc vitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis veluti in communi custodia detineri, donec tempus adueniat, quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius, & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ verò impuræ incontinentesq;, & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis aguntur, sed horribilibus aguntur phantasmatibus, locisque deterioribus vagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per concessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiam sensui dolores subiiciuntur, timentque gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse videtur Homerus, quando in vndecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astantem: sed illum nec cognouisse, nec allocutum esse, quantisper ipse cuaginato gladio vmbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam verò suadente Tyresia vate, de sacrificio illo libasset mater, bibitque sanguinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans allocuta est. Verùm Tyresię vatis anima, nulla obstante cuaginati gladij prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris vmbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum vitia, in hac vita non expiârunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas. quod poëta explicauit his versibus:

Quin & supremo cum lumine vita reliquit.
Non tamen omne malum miseros, nec funditùs omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris,
Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac vita, tales plerunque animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente volutat, quæ quondam in vita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro

quanto

quanto cessant tunc varia vitæ officia, nutriendi, vegetandi, generandi, sensuumq; & humanorum negotiorum variæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt autē tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores, maximeque furentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitusue extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ, aut terribiliores ingeruntur: vnde nunc in virtute concupiscibili, concupiscentia imaginarij boni, eorumque quæ quondam in vita affectauerat, torquetur, potiundi facultate priuata. quamuis nonnunquam sibi videatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri: quemadmodum apud poëtas Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus, à potentia: & has animas lemures vocârunt: quarum si qua domesticarum rerum curam agens, quietè domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrimè autem in virtute irascibili torquentur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimasque phantasmata tunc incidunt, versanturque secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc vasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in varias beluas transformari, nunc à deformibus mōstris lacerari aut deuorari, nūc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorū loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus cōprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac vita his qui phreneſi aut mania, siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus visis perterriti torquentur, ac si verè hæc illis contingerent, quæ tamen verè apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem veluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus vocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque sceleroſæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aëreo corpore vagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam reptæsentant, laruæ dicuntur, aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modò tenuioribus, modò crassioribus exuuiis, sub diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum moribus sese olim, in vita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Lemures.

Lar.

Larua aut terriculamenta.

Tum variæ illudunt ſpecies, atq; ora ferarum.
Fiet enim ſubitò ſus horridus, atraq; tygris,
Squammoſusq; draco, & fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis ſonitum dabit,
Omnia transformans ſeſe in miracula rerum,
Ignemq;, horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac vita nimium habitum contraxerit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud ſibi corpus ex elemẽtorum vaporibus contexit, ex materia facili, quaſi hauſtu quodam reficiens corpus illud iugiter euaneſcens: cui inſuper veluti carceri & ſenſibili inſtrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunque corpus, & ſpiritum, & ſenſum offendunt, fœtores, vlulatus, planctus, ſtridores, verbera, laceratus, & vincula, ſicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnæ, veterumq; malorum
Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad ventos, aliis ſub gurgite vaſto
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyſſi narrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,
Expanſumq; nouum corpus per iugera, cuius
Vtrinq; aſſidens contundit viſcera vultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora ſolùm inhabitant, ſed nimio carnis ſanguiniſque affectu, etiam animalia ſeſe præcipitant, & reptilium brutorumq; corpora, cuiuſcunq; ſpeciei ingreſſa, dæmonum inſtar illa obſidentes, corripiunt. Adſtipulantur iſtis Pythagoras, & ante illum Triſmegiſtus, adſerentes prauas animas ſæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neq; tamen illa corpora veluti eſſentiales formæ viuificant & informant, ſed inquilini more veluti carcerem inhabitant, ſiue per indiſtantiam localem illis adſiſtunt, vt motor intrinſecus ſuo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, vt Ixion ad ſerpentum rotas, Syſiphus ad ſaxum: neq; ſolùm obruta, ſed quandoque etiam homines corripiunt, ſicut de anima Naboth diximus, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore prophetarum. Hinc aſſeruêre nõnulli, ſceleſtorum hominum vitas ſiue ſpiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu malè habere, & nonnunquam interimere. Quod multò meliori ſorte etiã beatis animis conceſſum eſt, vt bonorum angelorum inſtar nos habitare & illuſtrare poſſint: quemadmodum de Helia legimus, quòd ſublato eo ex hominibus, inclinauit ſpiritus eius ſuper Helizæum: & alibi legimus

Animæ prauæ in bruta præcipitantur.

gimus, abstuliſſe Deum de ſpiritu qui erat in Moſe, & dediſſe ſeptuaginta viris. Magnum hîc latet, ſed non temerè reuelandum myſterium. Quandoque etiam (quod tamen rariſſimum eſt) tanta inſania aguntur animæ, vt non viuẽtium modò corpora petant, ſed in relicta ſua cadauera quadam Stygia vi remigrent, & veluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Aſuitum quendam & Aſmundum inter ſe communibus votis coniuraſſe, quemnam illorũm vita prolixior excepiſſet, mortuo contumulandum: tandem Aſuitus morbo conſumptus, cum cane & equo ſuo vaſto mandatur antro: cum quo & Aſmundus ob amicitię iuſiurandum viuus cõtumulari ſuſtinuit, cibo quo in longum tempus veſceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertranſiens, Aſuiti tumulum (theſaurum ineſſe ratus) perfrangens, adaperta ſpecu, eductum Aſmundum luci reſtituit: quem videns tetro oris habitu, funebri tabo obſitum, & profluo ex cruda cicatrice ſanguine cruentatum (quippe Aſuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) ſecti vulneris cauſam referre iuſſit: quam ille narrauit iis verſibus:

Danicæ hiſtoriæ lib. 5.

Quid ſtupetis, qui relictum me colore cernitis?
Obſoleſcit nempe viuus omnis inter mortuos.
Neſcio quo Stygij numinis auſu
Miſſus ab inferis ſpiritus Aſuiti,
Sæuis alipedem dentibus edit,
Infandoq; canem præbuit ori.
Non contentus equi, vel canis eſu,
Mox in me rapidos tranſtulit vngues:
Diſciſſaq; gena ſuſtulit aurem.
Hinc laceri vultus horret imago,
Emicat inq; fero vulnere ſanguis.
Haud impunè tamen monſtrifer egit:
Nam ferro ſecui mox caput eius,
Perfodiq; nocens ſtipite corpus.

Non diſſimile huic refert Pauſanias, ex Delphorum interprẽtibus acceptum: eſſe videlicet dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerũt, qui mortuorum carnes abſumeret & deuoraret, ita vt vix nuda relinquerentur oſſa. Legimus etiam in Cretenſium annalibus, manes quas ipſi Catechanas vocant, in corpora remeare ſolitos, & ad relictas vxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitãdum, & quò amplius vxores non infeſtent, legibus municipalibus cautum eſt, ſurgentium cor clauo transfigere, totumq; cadauer exu-

rere. Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica videri possent, nisi fidem facerent latæ leges, & creditæ antiquitatum historię. Neq; demùm à Christiana religione alienum est, animas multas antè vniuersæ carnis resurrectionem, suis corporibus restituï posse: quin & multos credimus singulari Dei beneficio cum corporibus in gloriam adsumptos, multos etiam viuos descendisse in infernum: audiuimusque nõ rarò mortuorum corpora è sepulchris per dæmones sublata, proculdubio non in aliũ vsum, quàm incarcerandis torquendisque suis manibus. Verùm ad hos corporum carceres & vincula, accedunt etiam vilissimorum ac teterrimorum locorum habitacula, vbi Aetnæi ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum concussus, terrarum voragines, atque vbi regio lucis inops, nec radiorũ solis capax, ignaraq; siderum splendoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quò apud Homerum peruenisse fertur Vlysses, vbi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cùm declinat in vndas
Sol videt: æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; verò omnia illa inanes nugæ sunt, quę de Patricij antro, Vulcani spelũcis, Aetneis crateribus, Nursię specu, multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi viderunt & cognouerunt, testati sunt. Narrãt siquidem istis maiora Saxo Grammaticus, de Geruthi regia, & Vgarthiloci cauo: tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupẽdis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & varia rerum miracula in eo mari illis visa testatur, vim scilicet turbinum, inauditas volucrum species, monstra maris ambiguas formas habentia, hominum atq; animalium: & in libro de Germania, Helduſios & Axionas, qui sub vultu humano, mẽbra cætera bestiis æqualia gerũt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi manium atq; dęmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, quà fertur Vlysses
Sanguine libato populum nouisse silentum.
Illic vmbrarum tenui stridore volantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida defunctáq; vident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quẽ noctu non tutò accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cum inconditis quibusdam cachinnis: tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accola

colæ conſtanter aſſerebant. Eoq; loci aliquando ebrium iuuenem acceſſiſſe, & ſub noctem apud tumuli ſpecum obdormiuiſſe, ibiq; poſt tertium tandem diem à quærirantibus repertum, ac pro mortuo ſublatum: cumq; paratis exequiis educeretur funus, ſubitò experrectum, multaq; quæ vidiſſet, quæque perpeſſus fuiſſet, magna omnium cum admiratione ſeriatim narraſſe. Eſt etiam in Noruegia mons quidam omnium formidoloſiſſimus, mari circumſeptus, vulgò Hechelbergium nuncupant, inferni ſpeciem præ ſe ferens, vnde tantæ eiulantium lacrymabiles voces & clamores exaudiuntur, vt ad vnum fermè miliare circùm horriſoni illi ſtrepitus dilatẽtur, quem inſuper horrendis clamoribus ingentes vultures atq; corui nigerrimi circumuolantes, perterrefaciẽdo acceſſum prohibent, præterea fontes inde duo ſcaturiunt, vnus intractabili frigiditate, alter intenſiſſimo calore intolerabiles, & cætera elementa longè excedentes. Eſt & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nũcupatũ, vbi dæmones loci in aëreo corpore in præſentia cernuntur ab omnibus. Eſt etiam in Scotia mons Doloroſus, horribili lamentantium ſtridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horriſonum vocant, vbi Syluanos Satyroſq; inhabitare cùm fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; ſcriptores teſtantur. Sunt in diuerſis regionibus & prouinciis iſtis ſimilia miracula: ſed & ipſe ego quæ meis oculis vidi, & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum ſtupendam admirationem, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; verò prætereundum hîc cenſeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex noſtris ſenſerint, ab his quæ iam diximus non admodum diſcrepantes: è quibus Tertullianus lib. 4. aduerſum hæreſes Marcionis, ait: Apparet ſapienti cuiq;, qui elyſios aliquando audierit eſſe aliqualem localem determinationem, quæ ſinus dicta ſit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius: eamq; regionem non cœleſtem, ſublimiorem tamen inferis, vbi conquieſcant animę iuſtorum, donec cõſummatio rerum, reſurrectionem omnium plenitudine mercedis reſtituat. Quin & Petrus Apoſtolus Clementi de his rebus interroganti: Cogis me (inquit) ô Clemens, aliqua de ineffabilibus publicare: veruntamen quoaduſq; proferre licet, non pigebit: Chriſtus, qui ab initio & ſemper erat, per ſingulas generationes piis, latenter licèt, ſemper tamen aderat his præcipuè, à quibus expectabatur, quibuſq; frequenter apparuit: ſed non erat tempus, vt tunc reſolutis corporibus fieret reſurrectio: ſed hæc magis remuneratio videbatur à Deo, vt qui iuſtus inueniretur, diutius

Tertullianus.

Petrus Apoſtolus.

permaneret in corpore, aut certè (sicut de quodam iusto euidenter refertur in literis) quòd transtulerit eum Dominus. Simili exemplo etiam cum ceteris gestum est, qui eius voluntati placuerunt, vt ad paradisum translati, seruẽtur ad regnum: eorum verò qui non ad integrum potuere explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuêre, corpora quidem resoluuntur, animę verò seruantur in bonis lætisq; regionibus, vt in resurrectione mortuorum cùm corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hæreditate potiantur. Ipse quo-

Irenæus. que Irenæus in calce libri, quem aduersus hæreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cùm Dominus in medio vmbræ mortis abierit, vbi animæ mortuorum erant, pòst deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est: manifestum est, quia & discipulorum eius, propter quos & hæc operatus est Dominus, abibunt animæ in inuisibilem locum, definitum eis à Deo, & ibi vsque ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, pòst recipientes corpora, & perfectè resurgentes, hoc est, corporaliter, quemadmodum & Dominus resurrexit, sic veniet ad conspectum Dei. Nemo est enim discipulus super magistrum: perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à Patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est; sic & nos sustinere debemus definitum à Deo resurrectionis nostræ tempus, prænunciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot

Lactantius Dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactãtius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus de Diuino præmio, inquiẽs: Nec quisquam putet animas post mortem protinus iudicari. nam omnes in vna communiq; custodia detinẽtur, donec tempus aduenìat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iustitia, hi prẽmium immortalitatis accipient: quorũ autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum im-

Augustinus piis recondentur in eãdem tenebras, ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius: quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & vltimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna

Ambrosius. est, requie vel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum viueret. Ambrosius verò in libro de Bono mortis ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit,

uit,quæ occurrens querelæ humanæ(eo quod iusti qui præcesserunt,videantur,vsq; ad iudicij diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter)ait coronæ esse similem iudicij diem. Coronæ enim dies expectatur ab omnibus,vt intra eum diem & victi erubescant,& victores palmam adipiscantur victoriæ:ergo dum expectatur plenitudo temporis,expectant animæ remunerationē debitam:alias manet pœna,alias gloria.Et in eodem capitulo vocat infernum locum qui non videtur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ.Et in libro secundo, de Cain & Abel:Soluitur inquit,à corpore anima,& post finem vitæ huius adhuc tamen futuri iudicij ambigua suspenditur. Adstipulatur illis illud euangelicum,de extremo iudicio,dicente Christo apud Matthæum,Multi dicent mihi in illa die, Domine,domine,nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dęmonia eiecimus,& in nomine tuo virtutes multas fecimus?& tunc confitebor illis,quia nunquam noui vos Ex quo sermone constare videtur,eos vsq; in diem illum fuisse de sententia sua incertos,ac miraculorum fiducia quæ in IESV nomine dum adhuc viuerēt,peregissent,quadā spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarum iudicium in extremum diem dilatum est,putant plerique theologi non solum iustificandis,sed etiam damnatis. piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitulari. Sic Traianum Cæsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum,iustificatumq; ad salutem,licet aliqui putent illum non mulctæ noxa liberatum,sed animaduersionis iusticiam in iudicij diem prorogatum. Verùm Thomas Aquinas,probabilius videri dicit. Traianū diui Gregorij suffragijs reuixisse, vimq; gratuitā cōsecutū,quà à pœna,scelerūq; nexu fuerit liberatus Et sunt ex theologis,qui suffragiorum inferijs nec pœnā tolli nec mulctę detrahi, sed duntaxat dolorum solatia & fomenta quædam adferri opinātur,idq; æstuantis geruli similitudine,qui cōsperſione aquæ videatur pressu ponderis leuari,siue ad facilius ferendū iuuari,quanquā nihil sit ex pōdere detractum.Communis tamē theologorū sententia negat reis in Ditis antro,preces & funebria quicquam suffragari.Verùm hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis,multi in illis ingenium frustra exacuerunt.Itaq; accedētes Augustini sentētiæ,sicut ille in Genesin libro decimo ait, dicamus:Melius est dubitare de occultis,quàm litigare de incertis.Illum quippe diuitē in ardore pœnarum, & illū pauperem in refrigerio gaudiorum,intelligēdos esse nō dubito sed quomodo intelligēda illa flamma inferni,ille sinus Abra

Præclara Augustini sententia.

hæ,illa diuitis lingua,ille digitus pauperis,illa ſitis torment illa ſtilla refrigerij,vix à manſuetè quærentibus, à contentioſ ſe autem certantibus nunquam inuenitur. Sed iſtis iam omiſſis,ad vlteriora properantes, de animarum reſtitutionibus diſſeremus.

Quibus rationibus Magi & Necromantes, mortuorum animas euocare ſe poſſe putabant. Cap. XLII.

EX his quæ iam dicta ſunt patet,quod animæ illę quæ poſt mortem adhuc relicta corpora diligunt,quemadmodum ſunt animæ corporum ſepulturadebita carentium, ſeu quæ corpus ſuum violenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq; ſpiritu circa cadauera ſua oberrant:tanquam circa cognatum aliquod eas alliciens,cognitis his medijs per quæ quõdam ſuis coniungebantur corporibus, per conſimiles vapores,liquores,nidoresq; facilè euocari & allici poſſunt,adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantib.ſonis & huiusmodi,quæ ipſam animæ imaginatiuam ſpiritualẽq; commouẽant harmoniam,ſacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione ſunt,nõ negle&is, propter rationalem animæ portionẽ natura ſuperiorẽ. Si Phytoniſſa euocaſſe legitur Samuelẽ:ſic Theſſala vates apud Lucanum cadauer erexit.Hinc legimus apud poëtas,& huiusmodi rerũ narratores,animas mortuorũ non euocari abſq; ſanguine & cadauere:vmbras autem ex illorũ fumigijs facilè allici,additis ouis,lacte,melle,oleo,vino,aqua, farina, tanquã aptũ medium præſtantib.animab. ad ſumenda corpora,quẽadmodum hæc apud Homerũ longa inſtruction Cyrce docet Vlyſſem.Arbitrantur autem,hæc non niſi in his locis duntaxat fieri poſſe,vbi huiusmodi animæ plurimum verſari dignoſcuntur, vel propter cognatum aliquod,ſicut corpus relictum eas alliciens,vel propter affectũ aliquem in vita quondam impreſſum,animã ipſam ad certa loca trahẽtem ,vel propter loci alicuius tartaream naturam, iccirco purgandis vel puniendis animis aptum,cuiusmodi loca plurimum experientia viſionum,nocturnarumq; incurſionum, & conſimilium phantaſmatum occurſione cognoſcuntur, aliqua per ſe ſatis nota ſunt ,vt cœmiteria,& loca illa in quibus fieri ſolet executio & criminalis iudicij & in quibus recentib, annis publicæ ſtrages factæ ſunt,vel vbi occiſorũ cadauera nec dum expiata,nec ritè ſepulta recentioribus annis ſubhumata ſunt.Expiatio namq; exorciſatioq; alicuius loci tum ritus etiam ſacer ſepulturæ corporibus debitè adhibitus,ſæpè animas ipſas accedere prohibet, longiusq; ad loca

iudicij

iudicij repellit. Hinc Necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac permanes & mortuorum vmbras, ſubterraneoſq; dæmones reſponſa petit, allicit ens illos in mortuorum cadauera, per ſtygia quædam carmina, & infernales inuocationes, perq; feralia ſacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanum legimus de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pōpeio omnē Pharſalici belli euentū prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate, quidā magi ſacerdotes ſacrorum peritiſſimi, & animarū quæ vita functæ eſſent euocatores: & ſacræ literæ teſtātur, Phytoniſſam quandam mulierē euocaſſe animam Samuelis. Ita enimuero etiam ſanctorum animæ ſua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire ſolēt, vbi reliquiarum ſuarum pignora ſeruantur. Sunt autem duæ necromantiæ ſpecies, vna necyomātia, erigens cadauer, quæ non fit absq; ſanguine. altera ſcyomantia, in qua ſola ſufficit vmbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta ſua per trucidatorum cadauera & oſſa, & membra, & quæ ex illis ſunt, operatur: quoniam adſit illis dæmonica poteſtas ipſis amica: ideoq; improborum dæmonū defluxus, facilè pelliciūt propter ſimilitudinem proprietatemq; valdè familiarē: qui cum in rebus terrenis humanisq; poſſunt quàm plurimū, illorum opera freti necromantici, illicitos accendunt amores, immittunt ſomnia, & morbos, & odia, paſſionesq; conſimiles, ad quas tunc poſſunt etiam cōferre vires animarum illarū, quæ adhuc in ſpiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias ſuas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committūt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta ſunt, quòd prauæ & impuræ animæ à corporibus ſuis violenter auulſæ, hominumq; non expiatorum & ſepultura carentium circa corpora immorentur, & ad cognatum ſibi trahantur: facilè abutuntur illis malefici ad maleficia ſua efficienda, infelices animas appoſitione corporis, vel partis eiusdem aſſumptione allicientes, tum ſtygijs inuocationibus cōpellentes, obteſtando per diſperſa latis campis informia cadauera, & ſepultura carentium vagabundas vmbras, manesq; Acherōte remiſſos, & hoſpites inferūm, quos immatura mors in tartara abſtraxit, perq; horrenda damnatorum deſideria, dæmonesq; ſuperbos, vltores ſcelerum. Qui autem verè animas ſuis corporib, reſtituere debeat, oportet illum ſcientem eſſe, quæ ſit animæ natura propria, vnde progrediatur, quantis & quot gradib. perfectionis referta, qua intelligentia cōmunita, quibus medijs in corpus diffuſa, qua harmonia cum ipſo fuerit compacta, quam affinitatem habeat cum Deo cū

Necromantiæ ſpecies duæ.

Animā verè corpori reſtituere cupientem ſcire quid oporteat.

intelligentijs, cum cœlis, cum elementis & cæteris omnibus quorum imaginem & ſimulacrum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatum ſit corpus. hæc enim omnia requirit ars ſuſcitationis mortuorum, quæ non hominum ſed ſolius Dei eſt, & quibus ille voluerit communicare, ſicut Helizęo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiſcere fecit. Sic & Alceſtis narratur ab Hercule reſuſcitata, rurſum diu vixiſſe: & Tyanenſis Apollonius, mortuam puellam vitæ reſtituit. Atq; hic notandum eſt, quia accidit aliquando hominibus, vt retrahatur in illis ſpiritus viuificus, & appareant mortui & non ſentientes: cum tamen intellectualis natura vnita maneat corpori, habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet vis viuificandi ſe in illud actu non extendat, ſed retracta maneat in vnione cum intellectuali natura, tamen non deſinit eſſe: & licet ille homo iã verè mortuus dici poſſit, quatenus mors eſt carentia viuificantis, tamen non foret corpus illud veraciter ſeparatum, poteſtq; rurſum expergefieri & reuiuiſcere: & ſic multa in his apparẽt miracula, cuius modi præcedentibus ſeculis apud gentiles, & Iudæos multa viſa ſunt: è quorum numero eſt, quod Plato recitat libro decimo de Republica, videlicet, Phereum quendam Pamphilium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuiſſe: biduoq; poſtquam ſublatus eſſet impoſitum rogo reuixiſſe, ac mira quædam quæ tempore mortis illius viderit, narraſſe: & de his partim locuti ſumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, vbi de oraculis, quæ in raptu, & extaſi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ poteſtate, in mente, ratione & idolo. Cap. XLIII

Anima humana quibus conſtet.

Anima humana cõſtat mente, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia vna eſt anima Ratio niſi per mentem illuminetur, ab errore non eſt immunis. Mens autem lumen rationi non præbet, niſi luceſcente Deo, primo videlicet lumine. Prima enim lux in Deo eſt ſupereminẽs omnẽ intellectum: quapropter nõ poteſt lux intelligibilis vocari, ſed lux illa quãdo infunditur mẽti, fit intellectualis, atq; intelligi poteſt: deinde quãdo p mẽtẽ infunditur rationi fit rationalis, ac poteſt non ſolũ intelligi, ſed etiam cogitari. Deinde quãdo per rationẽ infunditur in idolum animæ, efficitur non ſolum cogitabilis, ſed etiam imaginabilis, nedum tamẽ corporea, quãdo verò exinde migrat in æthereum animæ vehiculum, efficitur primum corporea, nõ tamẽ manifeſtè ſenſibilis, donec tranſierit in corpus elemẽtale ſiue ſimplex aẽreũq; ſiue compoſitũ, in quo efficitur lux manifeſtè viſibilis ad oculũ. Hũc lucis progreſſum conſiderantes Chaldæorum philoſophi, ſtupendã quã-

dam narrãt mentis noſtræ potentiam, videlicet fieri poſſe, vt mẽs ipſa tota acie in Deum defixa diuino numine impleatur, atq; ſic impleta lumine, effuſis radijs per ſingula media vſq; ad hoc craſsũ, tenebroſũ, graue, mortale corpus, ipsũ quoq; copioſo lumine circũfundat, reddatq; ſtellis ſimile & æquè coruſcans, tum etiam radiorum ſuorũ copia ac leuitate tollat in altum, tanquam ſtuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando ſtatim corpus veluti ſpiritum ad longinquas partes tranferat: ſicut de Philippo legitur in Actibus apoſtolorum, quando baptizato Ennucho in India, ſtatim inuentus eſt in Azoto: & de Abacuc ſimilia apud Danielẽ. Sic alij penetrantes clauſas portas, cuſtodes & vincula euaſerũt, vt de Petro Apoſtolo, & de Petro exorciſta legitur. Minus hoc miretur, qui viderit famoſos iſtos melancholicos, qui ambulant in ſomnijs, & per inuia vadunt, et aſcendũt per inacceſſa, & exercent opera vigilãtium, et quæ vigilantes minimè poſſent: quorum non eſt alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio, & exterminata In quolibet autem homine eſt iſta virtus, et ineſt animæ humanæ à radice creationis ſuę, ſed variatur in diuerſis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur ei minuitur ſecundum exercitium & vſum, per quæ de potentia, extrahitur in actum: quod qui ritè nouit, poteſt aſcendere in cognitione ſua, quouſq; imaginatiua virtus ſua tranſcẽdat, et iungatur cum virtute vniuerſali, quem Alchindus Baron, et Gulielmus Parienſis, vocant ſenſum naturæ: Vergilius ſenſum æthereum, & Plato ſenſum vehiculi appellant: efficiaturq; cogitatio ſua fortiſſima, quando effunditur ſuper ipſam virtus illa ætherea & cœleſtis, cuius ſplendore confortatur, donec apprehendat ſpecies, notiones, & ſcientiam rerum verarum, adeò vt illud quod cogitauerit in mẽte ſua, proueniat ſicut ipſe cogitauit, & adipiſcatur tantam potentiam, vt poſſit ſe immergere, & iungere, & inſinuare hominũ animis, & reddere illos certos de cogitationibus ſuis, & de voluntate et deſiderio ſuo, etiam per magna & remota ſpacia, ac ſi illa ſenſibus ſuis à præſente obiecto comprehenderent: & poteſt immodico tempore facere multa, ac ſi eſſent facta ſine tempore: atque hæc non ſunt data omnibus, ſed quòrum virtus imaginatiua & cogitatiua eſt fortiſſima, & peruenit ad finem ſpeculationis: & is eſt idoneus apprehendere & nunciare omnia per ſplendorem virtutis vniuerſalis, ſiue intelligentiæ & apprehenſionis ſpiritualis, quæ eſt ſuper ipſum: et hæc eſt virtus neceſſaria quam ſequi oportet, et cui obedire debet omnis qui ſequitur veritatem. Si itaque nunc tanta virtus imaginationis, vt ſe poſſit inſinuare cui velit,

Senſus naturæ, æthereus, & vehiculi.

lit, nulla loci neq; temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atq; quorsum ipsa somnia et imaginatur, nonnunquam secum trahat graue corpus: non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quando fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseueraueritq; incorrupta, suiq; similis. Sed nunc ad exemplar, tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abundant, vt ingẽs inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeò, vt non possent intendere filij Israel illum ob splendorem vultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas vti vicerit lumine rotas: sic Zoroastem transfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; vt solem & lunam hac ratione dicere possimus. Quod quidẽ fieri posse, factumq; fuisse, Auicberon Maurus, atq; Arabs Auicenna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldæorum schola fatentur, & ostendunt. Quin & historiarum munumẽtis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circumuentum, animo sic exarsisse, visumq; barbaris lumen fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse, idipsum & de se prodidit sapiens quidam, ita vt scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent: neque ea animi vis sola in hominibus: sed etiam in brutis aliquando comperta est: sicut in equo Tiberij, qui ore flammi gerasse visus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatib. afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumque naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam viuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore vires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur virtutes, vna videlicet, quæ dicitur phantasia, siue virtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam vbi de passionibus animæ tractauimus, altera virtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est, vbi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaque per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in

Animæ idolũ quid.

Duæ in idolo virtutes.

fato

fato naturam mouet, per mentem verò est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, vbi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolū, vbi cœlestiū corporū influētijs, rerūq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliūq; passiōibus, & occursu distrahitur: quādoq; anima sese totā replicat in rationē, vel res alias argumentando indagās, vel cōtēplādo semetipsā. Possibile enim est, vt pars rationalis animę quem possibilem intellectum vocant Peripatetici, ad hoc perueniat, vt sine conuersione ad phantasmata liberè discurrat, & operetur. Tātū deniq; est rationis ipsius imperiūvt quotiescunq; aliquid incurrit, vel in mentē, vel in idolū, vel in naturā, vel in corpus, non potest transire in animam, nisi ratio sese ad hoc intendat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec videre, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquam percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehēdat; comprehendit autem quando vocat, non quando in aliud inhiat, sicut palàm videmus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dū aliud quippiā attentius cogitāt. Scias igitur nec super nos influxus, neq; naturales affectiōes, neq; sēsationes, neq; tā corporis quā animi passiones, nec quodcūq, sensibile in animam posse agere, vel penetrare, nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suum actum, non per vllam forinsecam violentiam potest animus vel affici, vel perturbari, quod innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anaxarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concauum coniectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde, Tūde Anaxarchi vasculum, Anaxarchum ipsum nihil terres. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille proprijs dentibus præsciſsam in tyranni faciem conspuit. *Anaxarchi constantia.*

De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate. CAP. XLIIII.

MEns quia à Deo est siue à mundo intelligibil, iiccirco immortalis est & æterna: ratio autem cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longæua est: idolum verò, quia ex materiæ gremio, ac sublunari natura dependet, interitui arq; corruptioni subijcitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in æthereo suo vehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: non ergo immortalis est nisi vniatur menti immortali: ita idolum animæ, siue ipsa sensibilis et animalis anima, quia ex corporeæ materiæ

riæ gremio educta est, resoluto corpore vnà illo interit, aut in corporis sui resoluti vaporib. non diu supersest vmbra, nihil participans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ vniatur. Quæ igitur menti vnita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: verùm non omnes homines mentem adepti sunt, quoniam (vt inquit Hermes) voluit illam Deus pater tanquam certamen præmiumq; animarum proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundē cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua vtriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius, hæc ille. Hinc putant plerique theologorum, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem resurrectionis, quādo omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunque verò diuina gratia fulti mentem consecuti sunt, hi secundum operum comparationem immortales euadunt vt inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & si quid est præter ea super cœlum, vt ipsum quoque bonum intueantur: quos verò mediam vitam viuere contingit, licet diuinam intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandam rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, vbi sensibilibus viribus affectæ, ac in quodam actus genere versantes: ex opinatione & irascibili, & concupiscibili virtutibus, aut effusè lætantur, aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit de Spiritu & anima. Hāc animam Indorum, Persarum, Agyptiorum & Chaldæorum sapientes, corpore suo langæue superuiuere tradiderunt, tamen non protinus immortalē fieri, nisi per transcorporationem: verùm theologi nostri de his longè aliter philosophantur. dicunt enim, quòd etsi animarum omnium communis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt, non solùm accidentalibus, sed gradibus quibusdam intrinsecis, in essentia ipsarum radicatis, quibus vnaquæque anima differt ab alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Parisienses theologi ita sentiendum esse, in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam,

Non omnes homines mentem adipiscūtur.

nam,videlicet meliorem quàm multi alij. Et ſecundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus ſuis vnaquæque capax eſt ſui muneris,quod ſuſcipit à Deo donum gratuitum, ſicut legitur in euangelijs,Quia vni dedit quinque talenta,alij duo alij vnum vnicuiq; ſecundum propriam virtutem.& Apoſtolus inquit:Dedit aliquos fieriapoſtolos,alios prophetas,alios euangeliſtas & doctores,ad conſumationem ſanctorum in opus miniſterij,in ædificationem corporis Chriſti.Sunt enim (vt inquit Origenes) quædam inuiſibiles virtutes, quibus ea quæ ſunt ſuper terram diſpenſanda credita ſunt, in quibus non parua differentia eſt, ſicut & in hominibus requiritur: quare alius ſummum gradum ſapientiæ, aut dignitatis attingit,alius paulũ diſtat à beſtijs,& beſtias paſcens ſit ſemibeſtia: alius virtutibus abundans & fortuna diues,alius vel nihil, vel modicum habet,ſæpe etiam id paululum quod habet auferturab eo,& datur habenti. Atque ea eſt diuina iuſticia in diſtributione donorum,vt correſpondeant virtuti vniuſcuiuſq; recipientis,quibus etiam præmia redduntur ſecundum opera ipſorum,vt quæ ſit proportio munerum ad munera,& meritorum ad merita,eadem ſit proportio præmiorum ad præmia. Illud tandem ſciendum eſt, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: vnam diuinam,per imaginem diuinæ proprietatis:alteram intellectualem, per formalitatem participationis cum intelligentijs, tertiam rationalem,per perfectionem propriæ eſſentialitatis: quartam animalem ſiue naturalem, per communionem ad corpus, & ad hæc inferiora, vt nullum opus ſit in tota mundi ſerie tam admirabile,tam excellẽs,tam miraculoſum, quod anima humana ſuam diuinitatis imaginem complexa, quam vocant Magi animam ſtantem & non cadentem, ſua propria virtute abſq; omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur,totius magicæ virtutis eſt ab anima hominis ſtante, & non cadente.

Animæ nobilis quadruplex operatio.

Anima ſtãs & nõ cadens.

De vaticinio & furore. CAP. XLV.

VAticinium eſt, quo perciti ſacerdotes vel alij, & rerum cauſas cernunt,& futura etiam præuident, quando ſcilicet à dijs,vel à dæmonibus deſcendunt in illos oracula, ſpitusq; traduntur ab eis,quos quidem deſcenſus, vocant Platonici ſuperiorum animorum in noſtros animos illapſiones: & Mercurius vocat eos dæmonum ſenſus,ac dæmonum animos. Cuiuſmodi dæmones Eurideas & Pythonas veteres vocauerunt,quos hominum ingredi corpora ſolitos, & eorum vti vocibus & linguis ad futurorum prædictiones, com-

cõstanter credidit antiquitas: de quibus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verùm Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundem dijs competere affirmat, & Ptolomæus astrologus ait, Soli numine afflati, prædicunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiens: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Quòd autem futurorum vaticinia, deorum illapsionũ propria sit, affirmat Esaias inquiẽs: Annũciate nobis quæ ventura sunt, & dicemus quia dij estis vos. Illapsiones verò huiusmodi, siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt, quando vacat: vacationis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somnium de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorũ præscientiam solis diis competere.

Tria vacationis genera.

De prima specie furoris à Musis. Cap. XLVI.

FVror est illustratio animæ à diis, vel à dæmonibus proueniens, vnde Nasonis hoc carmen:

Est Deus in nobis, sunt & commercia cæli,
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Plato hũc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ proprijs viribus nequit indagare. quando enim animus liber & solutus, relaxatis corporis habenis, velut in custodito carcere, licentius egressus, membrorum vincula transgreditur, nullo cohibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, omnia comprehendit, & futura præuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque furor à Musis procedens, hic animum suscitat atq; temperat, redditq; diuinum, per res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autẽ Musæ sphærarum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus: horũ inferior sphæram lunæ referens, tenet quæ ex vegetabilibus sunt, vt plantas, fructus arborũ, radices, & quæ ex materijs durioribus sunt, vt lapides & metalla, earũ alligatiões & suspẽsiones: sic fertur quod lapis selenites, & lapis hyenæ præstant diuinationem: similiter verbena & herba theangelica vaticinium præstant, quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, et quæ ex diuer-

Furoris diuini quatuor species.

Furor à Musis.

diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione cõponuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpę, si quis ipsum recens palpitansque vorauerit, diuinationi, & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabbi Moses Cusensis in commentarijs super Leuiticum, esse animal ידוע Iedua dictũ, humanæ formæ, cui de vmblici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantum longitudo illius funiculi protrahitur, omnia circumuescens deuorat atque consumit, visumq; fallens capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso, expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impositis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphæræ Veneris: hic tenet pulueres subtiliſſimos, vapores & odores, & quæ ex his conficiuntur vnguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad sphæram Solis: hic tenet voces, verba, cantus, & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiã, turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrũ regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadam harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet vehementes imaginationes, vt animi affectiones, conceptus & motus, de quibus omnibus suprà patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes, moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & veneraciones, quorum stupore aliquando phantasia atque ratio sic infrenantur, vt subito omnes suos actus prætermittant: vnde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue Deo alicui, siue dæmoni exposita, supernos diuinosque concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiæ sacerdotes, in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientiæ cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, speculatio aut discursus quidam est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus re- *Contemplatio.*

ferens cœlum stellarum: hic cœlestium corporum obseruat situm, motum, radios, & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quib. suprà dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphæræ siue ipsi vniuerso: hic tenet res magis formales, vt numeros, figuras, characteres, & occultas intelligentiarum cœli obseruat influentias, cæteraq; mysteria: quæ quia cœlestium numinum et inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facilè alliciunt, & velut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atq; ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & verbis parce, vitæq;
Da requiem, soluens priscas, cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite serta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manu ramum laurus auferte virentem,
Linea sitq, omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio. Cap. XLVII.

SEcundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores, et interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum effieit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc vitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia, oraculisq; repletur, non insignis, aut notis, aut coniecturis sed concitatione quadam animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bœotijs, et Epimenides Cois, & Sybilla Erythea Troianis vaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram visionem, quandoque, per expressam vocem. sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius monitis sedulò obtemperabat, cuius vocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe visa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese visibiles præbere & comites: cuius exempla multa sunt in sacris literis, vt in Abrahamo & ancilla eius Agar: in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele, & multis alijs. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cũ angelo Raziele: Sem filius Noe, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac et Iacob, cum Peliele. Ioseph & Iosue et Daniel,

Quot angelos antiqui patres, familiares habuerũt.

niel, cum Gabriel: Moſes, cum Melattron: Helias, cum Malciele: Thobias iunior, cum Raphaele: Dauid, cum Cerniele: Manue, cum Phadaele: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Haſmaele: Eſdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaele. Nonnunquam ſpiritus iſti virtute ſua animatum & organicum corpus, ſiue brutum, ſiue rationale, ingrediuntur & corripiunt, ac anima illius tanquam baſi vtentes, per corporea inſtrumenta voces reddunt, ſicut hoc in aſina Balaam manifeſtum eſt, et in Saul, in quem inſilijt ſpiritus Domini, & prophetabat. De iſtis ſic ait Apollo in reſponſis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aera vectus,
Afflatu ſpirans labensq; in corda ſonoro,
Et ſubijt mentem innocuam, ſanctiq; capacem.
Numinis, & peperit mortali ex gutture vocem.

De tertia ſpecie furoris, ab Apolline. CAP. XLVIII.

TErtius verò furor ab Appolline procedit, ſcilicet, mundi mente. Hic ſacris quibuſdam myſterijs, votis, ſacrificijs, adorationibus, inuocationibus, & ſacris quibuſdam artificijs, vel arcanis quibuſdam confectionibus, quibus dij ſui ſpiritus virtutem infuderunt, animam ſupra mentem aſſurgere facit, ipſum cum numinibus dæmonibusque coniungendo: ſicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabant: ſic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Iſmaelem confeciſſe quaſdam placentulas, quibuſdam diuinis angelicisq; nominibus inſcriptas, atque ſic conſecratas, quib. qui cum fide, ſpe & charitate veſcebatur, mox prophetico ſapientiæ ſpiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam, filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, omnis literaturæ expertem, taliter illuminaſſe, vt repentino fulgore circumfuſus, inopinatè tam alta legis myſteria in cœtum ſapientum concionaretur, vt aſtantibus omnibus ſtupori fuerit: & de quodam Heraiſco Aegyptio memoriæ proditum eſt, illum diuina quadam natura præditum ita vt ſolo ſimulacrorum contuitu, quæ aliquod in ſe numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoque in ſacris literis cum Saul eſſet inter prophetas, inſilijſſe ſuper eum ſpiritum Domini, et prophetaſſe, cumq; à prophetarum cuneo abiret, ceſſaſſe prophetare. Simile accidit lictoribus illis, quos miſit Saul, vt caperent Dauid: qui cum vidiſſent cuneum prophetarum, & Samuelem ſtantem ſuper eos, factus eſt ſpiritus Domi-

ni etiam in illis,& prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore corteptis diuini luminis exuberantia,vt etiam propinquos illis corripiat,similiq; spiritu furere compellat:non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repentè posse fieri sapientem , & iterum ex sapiente ignorantem.est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi , exornandi & illustrandi fidelem & purum hominis animum, vt ex ignorantiæ tenebris repentè ad sapientiæ & doctrinarum lumina euehatur: est è conuerso facultas immundos & incredulos,reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suæ ignorantiæ restituere.Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam auócamento ac delinimento soporari et exterminari ad præsentium obliuionem,ita vt remota corporis memoria,redigatur in naturam suam diuinã, atq, sic diuino lumina lustratus, ac furore diuino afflatus , futura rerum præsagire, rum etiam mirabilium quorũdam effectuum cum hoc suscipere virtutem. Vnde inquit Iamblichus : Cum vates Dei numine afflãtur,nihil timent,nihil verentur. nam per inuia vadunt , atque in ignem illæ si feruntur , et flumina transeunt. Sic legimus antra quædam , vt Apollinis & Trophonij , & tripodas,& specus,& fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo dijs sacrata,vel eo mysterio fabricata fuisse , vt exinde sacerdotes vaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla(inquit) Delphis duplici ratione Deum suscipere solita est. aut enim per tenuem spiritum & ignem,qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsi etiam in adytu sedens , super æneam sellam tripodem numini dicatam,& vtrobiq; hoc diuino spiritu acta , vaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro volans , vati vndique circumfunditur,eamq; suo numine repletam agitat , aut sacræ sedi adhærens,per quam deo afflata , protinus ad vaticinia erumpit.Sed & vates fatidica in Branchis , quæ in axe consedit,aut virgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, vel pedes interdum lymbumq; vndis proluit,vel ignis vaporem ex vndis haurit. His omnibus diuino splendore repletur , editaq; plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum , ex quo vaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites vino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam , vbi Clarij Apollinis templum erat , quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta , res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum

Ars mira.

Vates numine afflati, neminem timent.

plũ conſtitutus, vbi de ægrotorum ſucceſſibus conſulentes, ſpeculum tenui funiculo alligatum, vſque ad ſupremas fontis aquas ſenſim demittebant: peractisq; certis ſupplicationibus & ſuffitibus, rei ipſius euentus in ſpeculo ſeſe offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua vocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis reſponſa dabantur: proſpera, ſi vndæ iniectas placidæ retinuiſſent: aduerſa autem, ſi veluti aſpernatæ illas reiecciſſent. Simile etiam Aetnæ crateres factitaſſe proditum eſt, in quas iniecta numiſmata, aut victimæ, idem præſagij læti aut triſtis, iniectorum retentione, vel reiectu oſtendebant. Similia quoq; narrat Dion in Romana hiſtoria, de loco quem Nympheum appellatum dicit: vbi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnib. quæ quis ſcire cupiebat, præterquam de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoq; quod de Paliſcorum Siciliæ fonte tradidit Ariſtoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunq; affirmare voluiſſent, tabellis inſcripta & obſignata in fontem deijciebãt: quæ ſi recta fuiſſent, ſuper aquas fluitare videbantur: ſin verò falſo & dolo malo peierata, ſtatim mergebantur ima petentes: tum exiliens ſubitò ignis, correptum periurij reum, in cineres exurebat. Erat quoq; in vrbe Dodona quercus, quæ vbi quis ad capiendum reſponſum ingrediebatur, protinus mouebatur, & ſonitum edebat: erat & ibidem ſtatua virgam ferẽs, quæ leberem (ſcilicet peluim) quæ propè aderat percutiebat, exigua reſponſum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in Epiſtola Auſonij ad Paulinum:

Nec Dodonei ceſſat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radijs ferientibus ictæ,
Reſpondent dociles moderato verbere pelues.

De quarta ſpecie furoris à Venere. CAP. XLIX.

QVartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in Deum cõuertit, & tranſmutat, efficitq; Deo penitus ſimilem, tanquam propriam Dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Aſclepi, magnum miraculum eſt homo, animal honorandum & adorandum. hic enim in naturam Dei tranſit, qua ipſe ſit Deus: hic dæmonum genus nouit, vt pote qui cum ijſdem ortum ſe eſſe cognoſcat: hic humanæ naturæ partem in ſeipſo deſpiciens, alterius partis diuinitate confiſus. Anima itaque iam conuerſa, Deo quoque ſimilis effecta, ſic à Deo formatur, vt ſupra omnem intellectum eſſentiali quodam diuinitatis contactu omnia co-

Amor eſt cæcus.

gnoſcat: ideoq; amorē Orpheus ſine oculis deſcribit, quia eſt ſupra intellectum. Iamq; etiā anima amore in Deum ſic conuerſa, et ſupra intellectualem ſphæram ſublimata, præter hoc quòd integra ſua virtute vaticinij ac prophetiæ ſpiritum adſecuta ſit, aliquando etiam mirabiliora & maiora quàm ipſa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum cœlum imagine ſui, & ſuo lumine atque calore ea agit, quæ vis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, vel ipſa experientia notiſſimum eſt) ſic etiam Deus per ſui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata ſibi virtute agere non poteſt: imago autem Dei homo eſt, ſaltem qui iam Venereo furore Deo ſimilis effectus, ſola viuit mente, atque capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis ſecundum Hebræorum doctores, ac Cabaliſtas definitur, eſſe lumen Dei, & ad imaginem verbi cauſæ cauſarum primi exemplaris creata, ſubſtantia Dei ſigilloq; figurata, cuius character eſt verbum æternum. Quod intuens Hermes Triſmegiſtus, talem hominem ait eſſe vel cœlicolis præſtantiorem, vel ſaltem æquali ſorte potiri.

Miraculū

Anima hominis.

De raptu & extaſi, & vaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & ſyncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. Cap. L.

Raptus quid.

RAptus eſt abſtractio, & alienatio & illuſtratio animæ, à Deo proueniens, per quam Deus animam à ſuperis delapſam ad infera, rurſus ab inferis retrahit ad ſuperiora. Huius cauſa eſt in nobis continua contemplatio ſublimiorum, quæ quatenus profundiſſima mentis intentione animum incorporeę ſapientiæ coniungit, catenus vehementioribus ſuis agitationibus, ipſum à ſenſibilib. corporeq; ſeuocat, & (vt inquit Plato) raliter quandoque quòd nonnunquam corpus ipſum vel effugiat, & quaſi diſſolui videatur, quemadmodum Aurelius Auguſtinus narrat de ſacerdote Calamenſi (cuius ſuprà meminimus) Iacebat, inquit, ſimilimus mortuo, ſine anhelitu: & cū vreretur & ſecaretur, nō ſentiebat. Tātum igitur eſt animæ imperium quando ſcilicet ſuam naturam fuerit adſecuta, nec ſenſuum illecebris grauata vt virtute ſua ſubitò aſcendat, non modò in corpore manens, ſed etiam aliquando compedibus ſoluta extra corpus volitans ad ſupercœleſtem cohabitationem, vbi iam Deo quàm proxima & quàm ſimilima, diuinorum effecta receptaculum, diuino lumine oraculisque repletur. Vnde inquit Zoroaſtes:

Aſcen-

Ascendendum tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, vnde tibi missa est anima, plurimam induta mentem. Et Trismegistus ait: Ascendere te oportebit supra cœlos, chorisque dæmonum longè abesse. & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberum transieris, eris immortalis Deus. Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroastem, raptu solitos seuocari, atq; sic multarum rerum edisscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum fuisse in Proconneso philosophum miræ scientiæ, Atheum nomine, eiusque animam quandoq; corpus exire, ac post visa longinqua spacia, rursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animam Harmonis Clazomenij, eamq; relicto corpore vagari solitam, multa quoq; ac vera è longinquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Noruegios & Pilappios perplures qui se in totum triduum seuocant à corpore, reuersiq; multa à longinquis renũciant: atq; illos intereà custodire oportet, ne quod viuum animal illos supergrediatur contingatque, aliàs ferunt in corpus suum non reuerti. Sciẽdum ergò, quòd (iuxta Aegyptiorum doctrinam) cùm anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secùs atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, vsquequaq; diffunditur, neq; deficit. nam vbiq; est, & semper. Et Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinat, nisi cùm ita solutus est, vt ei planè nihil sit cum corpore, aut parùm. Cùm igitur peruenerit ad illum statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionẽ ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit pauciſſimos homines participes fieri in hac vita, sed penè Deos omnes. Syncopis etiam, morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpissimè sicut in raptu, vaticinia proueniunt, quo quidem vaticinandi genere legimus Herculem, Arabesq; quàm plures excelluisse. Et sunt quædam vaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, videlicet quæ ex passionis alicuius excessu, vt amore nimio vel tristicia, vel inter crebra suspiria, aut imo mortis agone, futura pronunciant, sicut apud Statium de matre Achillis:

Anima à corpore soluta, omnem locũ & tempus comprehendit.

——— *Nec vana parentum*
Expiauit vitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædam vis perspicua, & capax re-

rum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortem autem immortalitatem consecuta, & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti vicinis, & senecta debilitatis, nonnunquã aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus prępedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata vinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quò migratura est vicina, reuelationes facilè percipit, quæ agoniis suis permixta, sibi tunc offerũtur. Vnde Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum, quæ motu aëreo libera nescit quò vadat, aut vnde veniat. Scimus tamen quòd corpori superuiuat, & ea iam depositis proprij sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ antè sita in corpore non videbat: quod exemplo dormientum possumus æstimare, quorum animi velut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigunt, & renunciant corpori rerum absentium, vel etiam cœlestium visiones.

De somnio prophetico. Cap. LI.

SOmnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem vnitis, aut per illustrationem intellectus agentis supra animam nostram, aut per meram reuelationem numinis alicuius, purgata atq; tranquilla mente procedit: ab hoc enim anima nostra vera recipit oracula, affatimq; nobis vaticinia præstat: nam in somniis & interrogare videmur, & discere, & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa consilia, multa incognita inopinataq; : neq; vnquam tentata animis nostris, nobis in somniis patefiunt, apparentq; imagines ignotorum locorum, & simulacra hominum tàm viuentium quàm mortuorum: portenduntur que futura, quæ nondum prouenerunt, & reuelantur prouenisse vspiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt. & hæc somnia nulla alia egẽt interpretandi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitque eos qui viderunt, vt plurimùm nõ intelligere: quia (vt inquit Abdala Arabs) sicut videre somnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commercio sopitus est, aut spiritus imaginatiuus siue phantasticus tam hebes ac impolitus est, vt superni intellectus species influentesque imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere, hic ad somniorum vaticinia planè inutilis est. Oportet ergo volentem vera recipere somnia spiritum phantasticum purum, inconcussum,

Somnia videre, & ea intelligere, vnde contingat.

cussum, imperturbatumque seruare, atque ita componere, vt dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præsideat, atq; innotescat: talis nanq; spiritus vaticiniis aptissimus, omnium idolorum à rebus vndique manantium (vt inquit Synesius) speculum est clarissimum. Cùm igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potuve grauati, nec mœrentes inopia, nulliscq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ vitiis, castè cubitum euntes dormimus, tunc anima nostra pura atque diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, & refulgentes, à mentibus diuinis, in se suscipit radios & effigies, atq; tanquam in quodam deifico speculo, omni intellectus vulgari indagatione, rationisque discursu longè quidem certius, clarius, efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neque etiam tunc vigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritū suum meditatione tranquilla ac religiosa, tum per victum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc vtitur admodum præparato, vt eiusmodi ratione diuinus euadat atque sciens: quicunque verò contrà phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; visa: sed quemadmodum luscus oculus propter debilitatem confusè indiscreteque iudicat: sic etiam quando crapula vinoque repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis vaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atque hebescit: quam ob causam Amphiaraus vates (vt legimus apud Philostratum) volentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à vino autem triduò abstinere: quia non possit rectè vaticinari anima, nisi esset vino ciboq; liberata. sobriis enim animis, ac religiosis, diuinoq; cultui vacantibus, solent dij tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philostrat. lib. 2. c. 24.

Nuncie futurorum vaticinator maxime,
Accedis ad animas somni quiete demulctas:
Eas q; compellans suscitas mentem,
Sententias numinum beatorum eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis ventura pronuncians.
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissimè vtitur.

Hinc apud veteres moris erat, vt qui responsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, vel saltem suarum immolationem velleribus, religiosius incubarent. cuius quidem ritus meminit Vergilius in his versibus:

In dubiis responsa petunt, hùc dona sacerdos
Contulit, & casarum quium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulò pòst canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.———

Et qui Lacedæmoniis præerāt (quod ait Cicero) in Pasiphaë phano somniandi causâ recubare solebant: idem fieri in templo Aesculapij, à quo vera immitti somnia putabantur: & Calabri Podalyrium Aesculapij filium consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant. sic nanque in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autem tempus somniorum est nox, quādo sensus vagis obiectis & erroribus meridianis, vanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec vacillat cogitatus, & pacatissima mens diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem (vt ait Rabi Iohenan in libro Senatorum) somniorum verorū quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnum & vigiliam fit: secundum, quod quis viderit de altero: tertium, cuius interpretatio visione nocturna ipsi somniatori ostenditur: quartum, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquiens: Quòd autem vidisti secundò ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit, & mēte agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum interpretem habere scientiam, qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundùm leges quas receperunt de Deo, & de angelis. Illud prętera sciendum, vix aliquod, aut nullum somnium esse absque re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis: quod etiam ipsius Iosephi patriarchę somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi vult insomniū hoc quod vidisti? num ego & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodum matre effectum non est consecutum. Hæc etiam Rabi Iohenam in libro prænominato, cui accedens Rabi Leui, omne somniū propheticum non pluris, quàm aduſq; duos & viginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suę decimoseptimo somniauit, quod postea ætatis suæ tricesimo nono prodiit in actum

Somniorū tempus nox est.

Somniorū verorum genera quatuor.

Innues res somniis permixtæ.

actum. Volens itaq; nunc diuina ſuſcipere ſomnia, ſit corpore bene diſpoſitus, & cerebro à vaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abſtineat à cœna, nec bibat quod inebriare poſſit: habeat cubiculum mundum & nitidum, etiam exorcizatum & ſacratum, in quo facto ſuffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis ſomniorum annulis, ſuppoſita capiti cœleſti imagini, ſacraq; charta, inuocato ſacris orationibus numine, ſtratum petat, intenta cogitatione ſuper re quã ſcire deſiderat. ſic enim veriſſima & indubia videbit ſomnia cum vera intellectus illuminatione. Quicunq; igitur ea quæ in his libris ſparſim de hac re diximus, coniungere nouerit, oraculorum & ſomniorum donum facilè obtinebit.

Ad diuinarũ ſomniorũ ſuſceptionẽ quæ requirantur.

De ſortibus & notaminibus certam oraculorum vim poſſidentibus.

CAP. LII.

SVnt etiam ſortes quædam diuinam oraculorum poſſidentes virtutem, ac tanquam diuini iudicij indices, antea multa prece & obſecratione illorum qui hoc exquirunt petitę, aliquando etiam à Deo ipſo fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur, de hirco offerendo Domino, & de capro emiſſario: & in Numerorum libro, de virgis tribuum Iſraël. Iam verò & Moſes & Ioſue, miſſis ſortibus in conſpectu Domini diuiſerunt terras, & hæreditates tribubus Iſraël ſecundũ præſcriptũ Dei. Apoſtoli Chriſti præmiſſis precibus per ſortem elegerunt Matthiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cùm fugiens à facie Domini nauigaret Tharſum, ſuborta tempeſtate nautæ per ſortem inuenerunt illum cauſam periculi, proiectumq; in mare ceſſaſſe tempeſtatem. Narrat Cæſar de M. Valerio Procillo capto ab hoſtibus, ter ſortibus conſultum, vtrum igne ſtatim necandus eſſet, an in aliud tẽpus reſeruandus, ſortium beneficio euaſiſſe incolumem. Erat quondã apud Buram Achaiæ oppidum Herculis oraculũ, ex talis & abaco conſtitutum, vbi conſulturus de re quapiam poſt peractas Deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum ſitum atque figuras obſeruans vates, quid venturum eſſet, in abaco ſcriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hoſtiarum oſſibus confecti. Illud verò ſciẽdum, vetuſtos patres non ſolitos qualibet leui de cauſa mittere ſortem, ſed aut neceſſitate, aut grandi vtilitate vrgente, nec niſi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiuniis, mũditia, precibus, inuocationibus, votis, ſacrificiis, conſecrationibus, cæteriſq; adhibitis religionum ſacris myſteriis. Solent enim ſacra ipſa operibus noſtris ritè præmiſſa, vt maximè diuinam prouocare voluntatem ac benevolentiam, diuinorumque ſpiri-

Non temerè ſortiebãtur antiqui patres.

ſpirituum præſentiam, quorū diſpenſatione ſorte directa, rei quæſitæ veram ſuſcipimus ſententiam. Oportet ergo quemcunq; per ſortes operantem, accedere animo bene diſpoſito, non perturbato, non diſtracto, & cum forti deſiderio firma deliberatione, ac conſtanti intentione ſciendi id quod quæſitum fuerit: præterea erga Deum & cœleſtia puritate, caſtitate, ſanctimonia pollentem, in dubia ſpe & firma fide, ſacris orationibus inuocare, vt dignus efficiatur cui diuini ſpiritus congrediātur, diuinaq; voluntas innoteſcat: ſic nāq; ſi fueris diſpoſitus, virtute ſortium maxima ſecreta tibi patefient, erisq; vates veridicus, præteritorū, præſentiū & futurorum, de quibus ſi fueris requiſitus. Quod autem de ſortibus hic diximus, etiam in omnium & notaminum augurijs obſeruandum eſt, quando videlicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam vaticinandi cauſa nobis præfigimus, aut ſignum poſtulamus, ſicut vernaculus Abrahæ Eleazar, & Gedeon iudex in Iſraël feciſſe leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurij ſimulacrum, vbi omen accepturus, ſuffito thure, & accenſis lucernis, quæ antè aſtabant, oblatoq; patrio numiſmate in ſimulacri dexteram, tum quodcunq; percunctari voluiſſet, in ſimulacri autem inſuſurrabat, moxq; ambabus manibus obturatis auribus ſuis, ocyus à foro diſcedebat: cuius limites egreſſus, ilico apertis auribus quam primam vocem excepiſſet, ſibi pro rato omine, & tanquam dato oraculo obſeruabat. Licet igitur ſortes eiusmodi ignorantibus (tanquam à caſu, vel à fortuito euentu ſint) nihil rationis habere videantur, tamen à Deo & ſublimioribus virtutibus certis rationibus diſponuntur, neq; cadunt præter intentionem eas moderantis. Nonne in electione Saul in Iſraël, ſors in illum caſu & fortuito cecidiſſe putabatur. Attamen iam antea à Domino ſtatutus fuit rex, & vnctus à Samuele propheta: & qui ſtatuerat illum regem Deus, diſpoſuit & ſortes, vt caderent ſuper illum. Atq; de his hactenus ſatis.

Quomodo ſe diſponere debeat volens ſuſcipere oracula.

Cap. LIII.

QVicunq; ad ſupremum animæ ſtatum accedere cupiens ad oracula petenda, proficiſcitur, oportet eum caſtè ſancteq; diſpoſitum, purum mundumq; accedere, ita vt nullius ſordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatorum cicatrices pectori gerat impreſſas: oportebitq; animum penitus ſegregare & purgare, quatenus naturæ permittat neceſſitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi

modi passionibus, omniq; irrationali conditione, quæ sequitur eam tanquam ferrum rubigo, ritè componendo & disponendo quæ ad mentis pertinēt tranquilitatem, sic enim veriora efficacioraq; accipiet responsa. Quibus verò purgetur animus, & in diuinam suam restituatur puritatem, à religione nobis sapientiaq; est perdiscendum. neq; enim sine religione sapientia, nec sine sapientia probanda est religio. Sapientia enim (inquit Solomon) lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam: & Lucretius ait, eam esse inuentum Dei, seu spiraculum Dei, vbi canit:

Hic Deus ille fuit, Deus inclyte Memmi,
Qui princeps vitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis vitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationem diuinam, vnde Democritus nullos viros sapientes arbitratur, præter illos qui furore quodam diuino perciti sunt, quemadmodum Minos ille Cretensis, quem ferunt à Ioue cuncta didicisse, cum esset ei in Ida monte frequens cum Deo conuersatio: sic etiam Melesagoram Eleusinum Athenienses ferunt à nymphis edoctum: sic & Hesiodum cum esset pecudum pastor in Bœotia gregem iuxta quendam Helicona montem egisset, legimus à Musis condonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poesim repentè adeptum esse: quæ quidem & huiusmodi in momento adsequi, pro certo non est humani animi sed diuinitus inspirati, videlicet cui inest Deus omnia operās ipse nanq; Deus in animas sanctas se transferens, prophetas & mirandorum opifices constituit potentes in opere & sermone, sicut asserunt Plato & Mercurius, atq; ipse etiam Xystus pythagoricus, asserentes, eiusmodi hominem Dei templum, Deum autem hospitem: cui astipulatur & noster Paulus, hominem vocans templum Dei: & alibi de seipso inquit. Omnia possum in eo qui me confortat Deus. ipse enim est virtus nostra, sine quo (vt ipse perhibet) nihil possumus, quo etiam Aristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam esse virtutem, siue naturalem, siue moralem, nisi per Deum: & in secretis suis astruit, intellectum bonum & sanum posse in naturę secreta, dummodo adsit diuinæ virtutis influentia, alias nequaquam. Hanc autem influentiam tunc solum suscipimus, quando nos absoluimus ab impedimentis aggrauātibus, à carnalibus & terrenis occupationibus & ab omni externa agitatione. Neq; enim potest lippus & immundus oculus res nimium lucentes intueri: nec capere potest diui-

Homo Dei templum.

Pedetim ad animi puritatem perueniendum.

RA

na, qui purgationem animi ignorarit. Oportet autem pedetentim & velut per gradus quosdam ad hanc animi puritatem peruenire. neq; enim vnusquisq; de nouo ijs mysterijs initiatus, statim lucida omnia comprehendit, sed assuefaciendus paulatim est animus, quousq; in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicãs illi permisceatur. Anima itaq; humana quando ritè fuerit purgata & expiata, tum ab omni varietate soluta, libero motu foras emicat, sursum ascendit, diuina capit, etiam seipsam erudit, quando fortè aliunde erudiri videtur. neq; enim commemoratione neq; demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mentem suam, quę ânimæ caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, non successione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. Dauid enim literas nõ didicit, & ex pastore effectus est vates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in vnius noctis somnio, omnium superum & inferum sapiẽtia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, cæteriq; prophetæ & Apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quæ communis Pythagororum & Platonicorum sententia est) per viam purgatoriam absq; alio studio, vel inuestigatione, per solam modicam, & facilimam collationem, & aduentitiam, superiam desuper habita intelligibilia, perfectam omnium scibilium scientiam acquirere: potest etiam per extrinsecam expiationem ad hoc deuenire, vt omnia per substantialem suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus, & expiatur per munditiam, per abstinentiam, per pœnitentiam, per eleemosynam, tum etiam conferunt ad idem sacra quædam instituta, vt hic inferius patebit. curanda enim est anima per religionum studia, vulgò quidem occulta,, vt sanitati restituta, veritate firmata, & diuinis præsidijs munita; non timeat suborientes concussiones.

Dauid Solomon cæteriq; prophetæ & Apostoli subito edocti.

Animus quomodo expiandus

De munditia & quomodo obseruanda. CAP. LIV.

MVnditiam igitur in primis oportebit seruare, in victu, in operibus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbationes, & quæcunq; sensum, ac spiritum offendunt expellere: & quæ insunt homini dissimilia cœlo, non solum si animo & spiritu, verum etiam si in corpore, si circa corpus fuerint. talis nanq; munditia exterior animi puritatem haud parum creditur adiuuare. Hãc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumine vel balneo, vestibus induebantur albis atq; lineis. nã lanã prophanũ vestitum arbitrabantur, tãquã beluinæ sordis exeremẽtum pecori detractũ: cubile pũtum

Lana vestitus prophanus.

rum & prorsus immaculatum habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes, in fonte qui Dirce appellatur in Bœotia exutis vestib. lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis: deinde postquā p ritu satis mundi erant, exeundū circiter meridiē, vestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes annulos, & baculos gestantes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctum fuit, prius quàm sacrorum penetralia ingredi: vtebantur etiam lineis vestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; Dierum libro, vbi canit. *Bragmanorum habitus & gestus.*

Nemo sub aurora Ioui audet fundere vina
Illotis manibus, sed & mortalibus vllis,
Non sic exaudire volunt, spernuntq; precati.

Et alibi

Prauus vbi fluuium manibus non lotus obiuit,
Huic dij succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas donec me flumine viuo
Abluero —

Mos enim erat gentibus, quando dijs superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando verò dijs inferis litandum erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra dijs inferis instituereet ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem.
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi vbi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas aditum, corpusq; recenti
Spargit aqua —

Nec non vbi Misenum sepeliendum canit:

Idem ter socios pura circumluit vnda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim cōparata homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad Dei contuitum vnionēq; disponitur, dum mundo corpore & pura mente Deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in visceribus, in cute, in vestibus, in vtēsilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostijs sacrificijs: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illū mundissimū cœlestiū & diuinorum attrahit, & mundos Dei ministros dæmonesq; bonos allicit, & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & ma

li dæmones, veluti bonorum simiæ, vel vt adorentur & decipiant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; in primis obseruandum est, vt habeatur animus mundus, & cor purũ atq; tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudine & animi tranquillitate atq; ascensu. Cap. LV.

ABstinẽtia quoq; suos passim obseruatores contra vitia, & malos dæmones familiariter munit atq; tuetur, & quasi templum Dei incontaminatum reddit animum, mentemq; Deo coniungit: nihil etiam ad sanitatem complexionisq; temperantiam melius, quàm superflua minimè congregare, modumq; necessarij victus non excedere, neq; enim nutrimentum natura valentius adsumendum est, sed quo potius natura sit valentior, sicut de Christo asserunt nonnulli, quòd ea meta cibum sumebat, vt non generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoq; alij parcitate cibi, simul & sanitate & agilitate corporis gauisi sunt, vt Moses & Helias qui vsque ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt. Vnde ille splendebat facie: & iste subuectus corpus, suum veluti spiritum facilè ducebat ad nutum. Nam asserunt magi & philosophi spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corporibus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more, per totum corpus vndiq; alimentum suum haurire, videlicet ex vaporibus tenuissimis corpus vndiq; penetrantibus. Itaq; qui spiritum hunc cupiunt habere purum & potentẽ, cibis vtuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiunijs extenuant, ac facilè permeabile reddunt, ne eius pondere aut crassescat spiritus, aut soffocetur, tum lotionibus & fricationibus, & exercitus, & amictu corpus ipsum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; sinceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse, puri atq; abstinentes, quemadmodum Philosophi Pythagorici, mẽsam sacram atq; sobriã seruantes, vitam in omni temperantia protrahebant. Temperantiæ effectus. Temperantia enim vitæ complexionisq;, quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiam, efficit vt anima nostra sæpissimè somnians, nonunquam etiam vigilans, semper supernis influxibus subijciatur. Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam vtriusq; sanitatem,

ac

ac etiã diuturnam vitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à vino, & carnibus, & vitijs: dicentes, neminem posse Deum intelligere nisi qui illum diuina conuersatione æmularetur: quod etiã inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum spiritumque inficiunt; à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniustitiæ famulæ sunt (vt inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: item ab ocio & luxuria. anima enim torpore & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium, qui Græcè Hierophantæ appellãtur (vt refert Hiemus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incumberent, consueuerunt sorbitioni cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis Deo deuotæ, ipsa animam nostram (vt docet Orpheus Musæum in omnium Deorum hymno) sempiternum ac semper patatum efficit Dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & veritate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animum, ac iudicium rationis peruertunt: sicut palàm videmus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius verò furores appellat, vel insanias, vbi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Sentire quoq; videtur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: vnde legitur in Ecclesiastico: Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem: passiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam. nam passiones rationales & mentales, sapienti concedunt. Sic sentire videtur etiam Boethius vbi canit, passiones aliquas abijciendas in inquisitione veritatis, his versibus.

A quib. pestissimũ homini abstinendum.

Tu quoq; si vis	*Pelle timorem,*
Lumine claro	*Nec dolor adsit,*
Cernere verum	*Spemq; fugato.*
Tramite recto	*Nubila mens est,*
Carpere callem:	*Vinctaq; frenis,*
Gaudia pelle	*Hæc vbi regnant.*

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere, & veritatẽ simplicissimam adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Ani-

mus enim per solitudinem ab omni humanorũ negociorũ cura solutus, sacris numinibus, ac cœlestibus vacans, eadem quotidiè sentit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator, & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere vellet, in vastas Aethiopię solitudines concessit, vbi cunctis humanis negotijs prętermissis, ad solam diuinarum rerum contemplationem animũ mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti Deo placuit, vt illũ facie ad faciem videre & intueri meruerit, acepta etiam miraculorum illorum stupenda potentia, quæ Sacræ literę de illo testificari conspiciuntur. Sic Zoraster Magorum pater ac princeps, omnium rerum naturalium diuinarumq; scientiam viginti annorum solitudine dicitur assecutus, vbi de omni diuinandi atq; vaticinandi arte plura conscripsit, ac fecit. Similia operatum esse Orpheum in Thraciæ desertis, scriptae ius ad Musæum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretẽsem, longissimo quodam somno fuisse eruditum. nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur: atq; Heraclitus & Democritus eandem ob causam solitudine delectabantur: quanto magis enim animalem vitam relinquimus, & humanam, tanto magis viuimus angelos & Deum, quibus coniuncti, & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnib. dominantes. Qualiter aũt animus noster segregãdus sit à vita animali, & ab omni multitudine, atq; erigẽdus, quousq; ascendat ad ipsum vnum, bonum, verum, pulchrum, per singulos tam cognobilium quàm cognitionum gradus, docet Proclus in commentarijs super Alcibiadem, ostendens quomodo in primis fugienda sensiblia, vt ad essentiam in corpoream nos transferamus: vbi animarum ordinem, multiplicatum tamen per rationes plurimas, habitudines proportionesq; varias, & vincula multa varietatẽq; virium multiformem superare oportet, & ad intellectum, & intelligibilia regna contendere: & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contemplari: porrò ipsam etiam intellectualem multitudinem licet vnitam & indiuiduam relinquere, atq; ad superintellectualem essentialẽq; vnitatẽ ab omni multitudine absolutã, ipsiusq; boni, & veri fontẽ peruenire. Simili ratione fugere nos oportet omnem cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, vt veritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuum & sensuum, imaginationũ, opinionum, quę tã in se diuersa est, vt alia alijs in quolibet sint contraria, ascen-

Homini quæ potißimũ fugienda.

den-

dendũq; ad ſcientias: in quibus licet varia multitudo ſit, contrarietatem tamẽ habet nullam. omnes enim ſibi inuicẽ cõnexæ, & ſubalternatim vna alteri miniſtrat atque inſeruit, vſque ad vnam ab omnibus præſuppoſitam, & nullam vlterius ſupponentem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non eſt ibi ſummus cognitionum apex, ſed ſuper eam eſt intellectus purus. Itaque depoſitis omni compoſitione, diuiſione, multiformiq; diſcurſu, ad intellectualẽ vitam ſimplicemq; intuitũ aſcendẽtes, intelligibilem eſſentiam præceptionibus indiuiduis & ſimplicibus ſpeculãtes, vt ipſam ſummam animæ exiſtentiam, per quam vnum ſumus, & ſub qua vnitur multitudo noſtra, conſequamur: atq; ſic primũ vnum, à quo omnibus ineſt vnio, per ipſum vnum, tanquam eſſentiæ noſtræ florem attingamus: quod tunc demum aſſequimur quando omnẽ multitudinem fugientes, in ipſam vnitatẽ noſtram conſurgimus, vnumq; efficimur, & vniformiter agimus.

De pœnitentia & eleemoſyna. CAP. LVI.

Potior purgationum pars quæ ſit

MAxima autem purgationum pars eſt, voluntaria pœnitentia delictorum. nam (vt ait Seneca in Thyeſte) quem pœnitet peccaſſe, penè eſt innocens. Hæc enim maximam nobis adfert expiationem; dum moleſtiam delectamentis opponit, ſtupidamq; expurgat ex anima lætitiam, tribuitque vim quandam peculiarem ad ſupera reducentem. Eſt itaque pœnitentia non modò mortificatio vitiorum; ſed & animæ ſpiritale martyrium, quæ gladio ſpiritus ex omni parte confoditur: gladius autem ſpiritus, eſt verbum Dei. Vnde inquit Hieremias Propheta, & etiam Paulus ad Epheſios ſcribens, Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine. Et Pſalmiſta canit: Gladius in labiis ipſorum. Ideo exponendæ ſunt cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ exeunt de corde & ore noſtro, ſacerdoti in confeſſione, vt ipſe iuxtà verbum Dei ea iudicet, & ſecundum poteſtatem illi conceſſam à Deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigarque in bonum, neq; verò vllum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur valentius ſacramentum. hinc dij ipſi (teſte Ouidio in Ponto)

Pœnitentiæ quid.

Sæpè leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituiſſe vident.

Eſt adhuc aliud expiationis ſacramẽtum, ipſa videlicet eleemoſyna: de qua parùm, aut nihil me legiſſe memini apud philoſophos: ſed docuit nos illam ſumma veritas, inquiens: Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis. & apud Eccleſiaſticum legitur: Sicut aqua extinguit ignẽ, ſic eleemoſyna extinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, vt eleemoſynis

Eleemoſynæ laus.

emosynis redimeret peccata: & Raphael angelus testatur ad Tobiam, Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire vitam æternam. Hinc Christus ad patrem orare iussit, Dimitte sicut dimittimus, & da sicut damus, de quo dixit alibi, Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Idem iudicaturus viuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemosynas, & misericordiæ opera, dum dicet: Esuriui & sitiui, & non dedistis mihi manducare, neq; bibere, & adhuc in alio loco de pauperibus locutus inquit, Quod vni illorum feceritis, mihi feciſtis. Quod mihi etiam sensisse videtur Homerus vbi introducit iuuenem ad Antinoum procum in hęc verba dicētē: Antinoe non quidē pulchrè cecidisti miserū mēdicū perdet te, si vsquam Deus supra cœlestis est, nàm & dij alienis hospitibus assimilati, in vniuersum exeuntes ciuitates euertunt, hominum iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt. Cap. LVII.

CReditum est, & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdā institutis & sacramentis ab extrà ministratis, vt per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ vel benedictæ aspersiones, etiam per quasdā inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quā etiam naturaliter hanc vim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos dæmones; ouum quoq; similiter in purgationibus vsurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt. vnde Ouidius:

Et veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;,
Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationib. vti solitos sulphure atq; asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniam purificat sulphur, propter odoris acumē, aqua verò marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatem suam sacerdotes antiqui vtebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarum, hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, vt ferant oliuam à meretrice plantatam, vel infructuosam perpetuo manere, vel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, verbena, valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata similiter fel canis nigri suffitum, in his maximè præstare dicitur

citur, tam ad expiandum dæmones malos, quàm maleficia, vbicunq; fuerint: similiter pœnæ vpupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirũ aũt, & vix credibile, nisi illud narraret grauis & cõtẽnendus autor Iosephꝰ in Hierosolymitana hisꝛoria, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudeæ oppidum, sic nuncupata, hanc ait colore flammeo noctu splendorem emittere, captu tamẽ admodum difficilẽ, vt captantis manus fallat, oculosq; refugiat, neq; prius consistat, quàm menstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa, neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo euellitur, quippe extrahentem præsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus: quo carẽtes, terram circum circa scarificantes, radicem, laqueo vinctã cani alligant, ac repentè discedunt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicẽ extrahit, & veluti domini persoluens vices, illico commoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius vis in expiationibus præstantissima, vt etiam eos qui à spiritibus vexantur immundis, protinus liberare compertum sit. Materias autem huiusmodi in spirituales substãtias agere, fugando, vel alliciendo, vel mitigando, vel incitando, non secus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas, qui (teste Guilhelmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intollerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

Ignis in Sicilia.

De adorationibus & votis. CAP. LVIII.

ADorationes quidem & vota, sacrificia atq; oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad Deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant voluntatem, atq; sacram indissolubilemq; ad deos constant animabus communionem. ex orationibus enim quas verbis veris & sacris, sensu & mente proferimus, magnam vim comparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, vt in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum quo radio (vt inquit Dionysius) loquitur cum hominibus Deus, sed adeo occulte, vt vix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille & propheta Dauid, quando inquit: Audiam quid in me loquatur Dominus Deus. Adoratio itaq; diutissimè continuata, & sæpissimè frequentata, perficit intellectũ & animam ad susciepienda diuina lumina: efficit ampliorem amorem diuinum accendens, spem fidemq; & mores sacros inferens animam ab omni contrario & aduerso expurgat etiã mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirent. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus voce rogante Deus.
Sæpe Iouem vidi, cùm vellet mittere sæua
Fulmina, thure dato, sustinuisse manum.

Homo ad Deum quomodo reuertatur.

Reuertitur aũt homo ad Deum per orationes: quò peruenies (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculum symposij intrat, vbi pascitur ambrosia, & potatur nectare. Ideo qui virtutem aliquam possidere cupiunt, orãdum illis est, & supplicandum crebrò ad eum, qui in se omnem continet virtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur, sed quę silẽtio sancto, & cogitatione integra Deo offertur, quęq; voce mentis inclamãs, verbis intellectualis mundi veneratur præsules Deos. Votum autem est ardens affectus casti animi Deo deditus, qui vouẽdo, quod bonum videtur, exoptat: hic affectus (vt testantur Iamblichus & Proclus) ita animas Deo coniungit, vt vna aliquando Dei atq; animi operatio fiat: Dei videlicet, tanquam artificis, animi verò tanquam instrumenti diuini: hinc per vota nonnunquam fieri miracula, morbosq; curari, tẽpestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus excellẽtissimos quosq;, & apud omnes nationes sapientissimos viros, Indorũ Brachmanas, Persarũ magos, Aegyptiorũ gymnosophistas, Græcorum, Chaldæorũ Theologos: qui festa deorũ, & abdita mysteria sanxẽre, diuinis vo-

Votũ quid.

Ad voti perfectionem duo requiruntur.

tis ac orationibus potissimũ incubuisse, ac miranda multa effeciffe. Ad voti aũt & ad orationis perfectionem (neq; enim sine adoratione votũ, nec sine voto vsquequaq; perfecta est adoratio) duo potissimùm requirũtur: primò videlicet, notio eius quod adorandum, & cui vouendum est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colẽdũ, sunt enim multiplices Dei cooperatores & instrumenta, videlicet cœli, stellę, administratorij spiritus, cœlestesque animę ac heroës, quos veluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores primũ implorare oportet eum qui pergit ad archetypũ Deum, qui solus est terminus extremus adorationis: cętera numina tanquã aditus sunt ad ipsum Deũ. Scias itaq; adorationes ac vota ad solum vnum Deum, summũ patrem, deorum omniũ regem ac dominũ, pura ac pia mẽte principaliter facienda esse: quãdo verò ad inferiores deos processerint, nisi subdelegatę sint à summo patre administrationis minimè fit intẽtio. Itaq; adorationibus ac votis, quando ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffũmigationes, & characteres, & cuiusmodi adhiberi licitum putabant: quando verò ad supremi Iouis maiestatẽ eriguntur, fieri illa minimè debere: quod etiã Hermes & Plato fieri vetant. Vnde Hermes ad Tatium: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cùm Deum ores, velle thus, & similia

millia accendere:aliena enim hæc sunt (vt ait Porphyrius') ab omni pietate.nihil enim materiale inueniri potest,quod immateriali Deo non sit obscœnum:iccirco neq; oratio ei,quæ voce proferatur,conuenit:sed nec interior oratio, si animus vicio contaminetur. Secundò autem requiritur assimilatio quædam vitæ nostræ ad vitam diuinã,puritate,castitate, sanctimoniaq́; proficiscẽs, cũ eius quod optamus licito desiderio:hoc enim summè diuinam captamus beneuolentiam,diuinæq́; subijcimur largitioni. nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tũ ea quæ petimus digna sint fieri,manifestum est Deos precibus nostris minimè adesse : vnde inquit diuinus Plato, Deumnullis precibus aut donis ad iniqua flecti.Nihil igitur à Deo petamus,quod vellenos indecorum est. hoc enim solo plurimos videmus orationibus ac voto frustrari,quia nec ipsi religiosè dispositi sunt,nec desideria & petitiones ipsorum fiunt de his, quæ sunt Deo beneplacita nec sciunt discernere,quo ordine adorandum sit,& per quos mediatores ipse Deus sit adeundus,quorum ignorãtia, orationes ac preces nostras sæpissimè ad nihilum redigit,& vota suplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificijs & oblationibus,eorumque generibus, & modis. CAP. LIX.

SAcrificium autem est oblatio,quæ & sacra sit offerenda,& sacrat seu sanctificat offerentem,nisi illum aut irreuerẽtia, autaliud quoddam impediat peccatum. Hæc itaq; sacrificia & oblationes multam nobis præstant fiduciam,& de familia Dei efficiunt, malaque multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant inquientes:Per hoc quod animalia nostra mactamus,atq; res nostras sacrificio dissipamus,imminentia mala à nobis ad eiusmodi defecti:tum sicut mortalis hic sacerdos,in hoc inferiore mundo sacrificat Deo animas animalium irrationabilium,per interitum corporis ab anima,ita Michael archangelus sublimioris mundi sacerdos, sacrificat animas hominum, idq; per separationem animæ à corpore,nõ corporis ab anima,nisi per accidens,sicut contingit in furore, raptu & extasi,& somnio,similibusque animæ vacationibus,quod Hebræi vocant mortem oculi.Sacrificia verò,& oblationes primòac principaliter ad summum Deum facienda sunt: quando autẽ ad secunda numina diriguntur,hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & voto dictum est:tum quæcunque ibi dicta sunt,hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sũt verò sacrificiorũ plura genera. nam quoddam dicitur holo-

Sacrificiorum genera multa.

cauſtum, quando igne hoſtia conſumitur: quoddam immolatio, propter ſanguinis effuſionem. Præterea quædam dicuntur ſacrificia ſalutaria, quæ fiunt pro ſalute obtinenda; quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberatione à malis, vel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro veneratione diuina, & gratiarum actione: quædam etiam fiunt nec propter honorem Dei, nec ex bona volũtate, quale erat apud Hebræos ſacrificium zelotypiæ, quod ſolum fiebat cauſa detegendi occultum adulterium. Eratque olim apud gentes ſacrificium expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut peſtilentia, aut alia quauis horrenda calamitate laborantes: cuius ritus erat, diſquirere quem in ea ciuitate reperire potuiſſent hominum turpiſſimum, illumq; correptum ad locum conſtitutum deducebant, caſeum cum placenta, & ficus ſiccos manibus geſtantem, illumq; ſeptiẽ virgultis ſylueſtribus verberatum, lignis ſylueſtribus comburebant, cineremq; in mare proijciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec diſſimilia multo narrat Philoſtratus de Appollonio Tianeo, dum peſtilentiam Epheſo fugaret. Multa præterea ſacrificiorum & victimarum genera erant, ſicut Agonalia, Dapſa, Farreationes, Hecatombe, Hoſtia, Hyacinthia, Armiluſtra, Ianualia, Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendinalia, Nictiluca, Palatialia, Paſtilaria, Popularia, Proteruia, Scænopegia, Solitorilia, Stata, Rubigalia, Fõtanalia, Ormia, Parentalia, Inferiæ, Conſualia, Lamptheria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia, Thya, Holocauſtaumata, Orgia, Latialia, Dianetauriba, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Teſmophoria, Adonia, Theonia, Laurentialia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertumnalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Diapalia, Diaſia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum victimæ propriæ & diuerſæ. nam caper & aſinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi aſinus, Iſidis anſer, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ ſus prægnans, Aeſculapij gallus. Iam verò & Herculi Gnidio probris & conuiciis ſacrificabatur. Erant & ſacerdotum varij ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, variaque religionum & ſuperſtitionum nomina, ſacrificia, ceremoniæ, feſta, conſecrationes, dedicationes, vota, deuotiones, piacula, iuſiurandum, hoſtiæ, litamia, quibus ſeducta gentilitas, falſis dijs dæmonibusque ſacrificabat. Verum autem ſacrificium purgans hominem, & vniens illum Deo, duplex

Expiationis ſacrificium.

Sacrificiorum genera.

Verũ ſacrificium duplex.

plex est:vnum,quod obtulit summus pōtifex Christus, in remissionem peccatorum,purificās omnia per sanguinem crucis suæ:alterum,quo homo offert seipsum mundum, immaculatum,in hostiam viuentem Deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit,& docuit nos offerendos simul cū eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui:Hoc facite in meam commemorationem: vt videlicet nos simul mortificatos,per passionem corporis mortalis in spiritu viuificatos simul offeramus,de quo ait Porphyrius:Laboremus vitæ nostræ sanctimoniam pro sacrificio offerre.nemo enim bonus Dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam produces,propriam animam quasi simulacrū quoddam ædificet, & mētem & intellectum in templū constituat,in quo diuinam lucem susc ipere possit. Externa autē sacrificia(vt ait Heraclitus)medelæ quędam sunt animarum à summo medico institutæ:possidet enim malus dæmon homi nē (quod ait Proclus)quousq; per sacrificia expietur. exquirūtur igitur sacrificia ad Deū,& virtutes cœlestes placandas, vt ad expiandum hominem, qui & ipse Dei & mundi gerit imaginem. Verùm Dominus noster IESVS CHRISTVS, verus pontifex,& summus sacerdos,omne sacrificium eōclusit in solo pane & vino,tanquam in primaria substantia humani cibi,nullorum animalium,nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione,in quo mundemur,vlterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfectè mūdati sumus. Erant etiā apud Aegyptios sexcenta sex genera sacrificiorum, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerunt,eo quòd essent diuina animalia, intellectualem animam,mentemq; diuinam participātia: vnde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas,nostras preces exaudire,& cęlestia dona largiri,non tam naturali quodā pacto:quàm libero suo arbitrio.Et hoc est quod dicit Iamblichus,cœlestia corpora, mundanaq; numina, vires quasdam in se diuinas ac superiores:quasdam verò naturales,& inferiores habere,quas quidē Orpheus claues appellat ad aperiendum,et claudendum:atq; per has fatalibus nos influentijs obligare,per illas verò à fato soluere.Vnde si cui infortuniū aliquod immineat à Saturno vel Marte,Iubent Magi non protinus ad Iouem vel Venerem quàm ad eum ipsum confugere Saturnum vel Martem.Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta,non à Cerere neq; à Iunone,sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est.Sacrificabant autem singulis stellis cum illis pertinentibus: soli cum rebus solaribus,& suis animalibus,puta lauro,gallo,cygno,vel tauro:Veneri per ani-

Ad placandum deum, necessaria sunt sacrificia.

DCLXVI.

Sacrificiorū genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

Stellis quo modo sacrificauerint antiqui.

malia fua,vt columbam,vel turturem: & per plantas fuas, vt verbenam,ſicut canit Vergilius:

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria vitta,
Verbenaſq; adole pingues, & maſcula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam, vel naturalem vel artificialem ad ſtellam aliquam pertinentem perfecerant,hanc poſtea religioſius eidem ſtellæ ſacrabant & offrebant,non tam ab influxu illius opportunè ſuſcepto naturalem virtutem adepturi, quàm etiam per oblationem ipſam religioſam eandem diuinitùs confirmatam, fortioremque recepturi. oblatio enim cuiuslibet rei, quando Deo aliquo modo ritè offertur, non ſecus ac ſacrificium ipſa oblatione, res illa & Deo ſanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœleſtibus & æthereis dijs candidæ hoſtiæ mactabantur: terreſtribus autem & infernis, nigræ: ſed terreſtribus ſuperas, infernis vero in foueis: aëreis autem, & aqueis volatilia: ſed illis alba, iſtis atra. Denique omnibus dijs dæmonibuſque præterquam terreſtribus & infernis, volatilia immolabantur, illis autem ſolæ quadrupedes. ſimili nanque ſimile gaudet. Ex his denique quæ cœleſtibus & æthereis immolabantur, ſolummodo veſci licebat, extremitatibus numini reſeruatis, de alijs minimè. Sed hæc omnia Apollinis oraculum hic verſibus expreſſit.

Quibus dij quæ hoſtia mactari ſolitæ.

Terna quidem diuis cœleſtibus hoſtia, & ipſa
Candida mactanda eſt terna, & terreſtribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœleſtes aris, foueas cum numina contrà
Expoſcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat niſi quæ terræ mandetur humana
Hoſtia: mel verò nymphæ atq; liquentia vina
Afferri lætantur, & ignem accendier aris,
Quæ circumuolitant terram ſibi numina poſcunt,
Impoſitq; atrum corpus, tum thura ſimulq;
Iniicier ſalſas fruges, & dulcia liba.
Hæc facito: verùm quibus eſt data pura profundi,
His ipſis ſemper fer ſacra in litore, totum
Proiicito in fluctus animal, cœleſtibus autem
Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
Quod ſupereſt, propone tibi dapibusq; reſerua,
Sudat odoratis craſſiq; vaporibus aer.

Hæc in libris Reſponſorũ narrat Porphyrius, cui adſentiunt, & reliqui: dicunt enim ſacrificia hæc media quædam eſſe naturalia inter deos & homines: quod aſſerens Ariſtoteles inquit, Sacrificare Deo ineſt homini à natura. Sunt itaque, inquiunt

quiunt, media, quæ vtriuſque naturam ſapiunt, & diuina analogicè repræſentant, habentq́; cum eo numine cui offerūtur, ſimul & cum ijs qui expiantur, ſymbola quædam conuenientiſſima, ſed adeò occulta, vt vix capere queat humanum ingenium, quæ Deus & numina in particulari requirunt pro noſtra expiatione, quib. placentur virtutes cœleſtes, & ſeſe contineāt ab executione punitionis, quam merentur delicta noſtra: atq; hæ ſunt (quas vocat Orpheus) claues, quæ aperiunt portas elementorum atq; cœlorum, vt per illas penetret homo ad ſuper cœleſtia, et ad illum deſcendant intelligentiæ cœlorum, et dæmones elementorum. Homines autem perfecti, & verè religioſi iſtis non egent, ſed illi ſoli, qui (vt ait Triſmegiſtus) in harmoniam lapſi, cœlorum & creaturarum ſerui effecti ſunt: qui quia ſubijciuntur cœlis, idcirco fauore cœleſtis virtutis corrobādos putant, quouſq; altius euolantes, ab illarū preſidentia abſoluantur, atq; illis ſublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus veteres adhibere ſolebant ſacrificijs & oblationibus. CAP. LX.

NVnc videamus quas imprecationes oblationibus atque ſacrificijs adiungebant: hæc enim dicebat, vel ſimilia, quicunq; offerens, & ſacrificans Deo: Ego ſeruitor tuus hæc tibi offero, & ſacrifico, autorem ſanctitatis te confiteor, & ad ſanctificādum inuoco hanc oblationem, vt infundas ſibi virtutem ſpiritus tui alti ac honorati, vt per eam obtineamus quod petimus. Cæterū verò ſicut res iſta præſens oblatione mea, tua efficitur, ita vt de cætero tibi viuat & moriatur: ita et ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem: & communionē, per hoc quod ad offerendum: & ſacrificandum tibi venio, de familia & cultoribus tuis me eſſe profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut iſtud animal in poteſtate mea eſt ad occidendum ſi voluero, vel ad ſaluandū: ita in poteſtate tua eſt, ad auferendum per iram tuam, vel ad largiendū per beneuolētiam tuam id quod optamus. Deniq; vbi pro expiatione, vel euitatione alicuius mali fiebat ſacrificiū, dicebatur: Sicut moritur iſtud animal in manu mea, ſic moritur in me omne vitium, omnis immunditia: vel ſic moriatur, & annihiletur tale, vel tale malum, ſiue incommodum. item: Sicut effunditur ſanguis huius animalis de corpore ſuo, ita effluat à me omne vitium, & immunditia. In holocauſto dicebatur: Sic vt hæc oblatio igne iſto præſenti conſumitur, ita quòd nihil remaneat ex ea: ita conſumatur in me omne malum, ſeu tale, vel tale incommodū, quod tunc voluerimus repellere, & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipſam ma-

Sacrificantis verba.

manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium, quique eius participes esse cupiebant: quia litare sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat: vnde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis, arasque tenentem
Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras, medios ignes, & numina testor.

Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. CAP. LXI.

OMnis itaq; adoratio, oblatio, siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac versatur differentia, videlicet quia aut ad solum Deum fit, aut ad inferiora numina, vt angelos, stellas, heroas. In his itaq; tales tibi obseruandæ sunt regulæ, vt quoties soli Deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum commemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti, vel promissionis, alicubi ex sacris Scripturis educta: vt si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, commemoretur quemadmodum Deus destruxerit gigantes in diluuio aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorrham in pluuia ignis, exercitum Pharaonis in mari Rubro, & huiusmodi: addendo istis quicquid maledictionis ex Psalmis, & hinc inde ex sacris literis colligi potest. Consimili oratione deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noë in diluuio, transitum filiorum Israël per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus ambulantem super aquas, eundemque periclitãtem saluasse nauiculam, imperasse ventis & fluctibus, & Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quòd si pro oraculis, vel somniis petendis, siue ad Deum, siue ad angelos, & heroas oratio necessaria est, iam sese offerunt ex veteri testamẽto innumera loca, vbi Deus cum hominibus locutus legitur, cum multis admodum versiculis præsagia reuelationes pollicentibus, cùm varia prophetica somnia Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tum quicquid in nouo testamento, & vniuersa religione inuenitur reuelationum, Ioannis, Pauli, sanctorum Magorum, tum Helenæ, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Methodij, Cyrilli, Ioachim Merlini, Brigittę, Mechtyldis, Hildegardis, quorum numina piè inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea inuocamus etiam sacra Dei nomina, sed ea præcipuè, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodata:

data: vt pro destructione inimicorum inuocamus nomina iræ Dei, vindictæ Dei, timoris Dei, iustitiæ Dei, fortitudinis Dei: ad euitandum verò periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis, & similia. Porrò postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue vnum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est, debito numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas, vbi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes. orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac veneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiam consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamentorum & orationum differentia.

De consecrationibus, & earum ratione. CAP. LXII.

CONsecratio est, sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundùm artis magicæ traditionem ritè & legitimè præparatam, animæ spiritalis, proportione & conformitate tracta, infunditur, opusque nostrum per spiritum intellectus viuificatur. Efficacia consecrationũ duobus potissimùm perficitur, videlicet virtute ipsius personæ consecrantis, & virtute ipsius orationis: rituq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: primùm natura præstat, & meritum, secundùm per initiationem, & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quòd ipse consecrans hanc virtutem & potestatem, firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur, nunc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitùs insita, vt si sit ad hoc ipsum à Deo sic ordinata, quales pleraque legimus in sacris Bibliæ eloquiis: vel si sit virtute Spiritus sancti ex ordinatione Ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extãt: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi, non virtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, vtputà, sacrarum literarum, historiarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, & sacramentalium, quæ rei consecrandæ propriè vel impropriè, vel per similitudinem aliquam cohærere videbuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facilè patebit via ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam

Consecrationum efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius vis.

Aquæ consecratio.

quoniam Deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in paradiso terrestri sacrum constituit fontem ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur vniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instrumentum in destructione gigãtum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructione exercitus Pharaonis, in mari rubro: & quoniam eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris Rubri, & per medium Iordanis: & quoniam miraculosè eduxit aquam de petra deserti, & eduxit fontem aquę viuæ ex dente molari maxillæ asini, ad preces Sampsonis: & quoniam posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ, atq; lauamen salutis in remissionem peccatorum: & quoniam Christus baptizatus in Iordane, mundauit & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocãdo insuper diuina nomina ad hęc conformia, vtputà, cum Deus ipse vocatur fons viuus, aqua viua, flumen viuum. Simili ratione in consecratione ignis fit commemoratio, quoniam Deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum in pœnam, vindictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus mundum ipsius conflagrationem præcedere iubebit, qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios Israël in columna ignis; qui constituit ignem inextinguilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctum miraculosè reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruabit, & consimilia. Tunc se etiam offerunt diuina nomina, vt quia Deus ignis consumẽs est, & ignis conflans est, & quæ his propria sunt, vt splendor Dei, lux Dei, lumen Dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, vt apud Exodum de oleo vnctionis, & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen Christvs, quod vnctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum, in lampades ardentes ante faciem Dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancti sanctorum, templi Salomonis, & sanctificationis collis Golgothæ per mysterium passionis Christi, & agri qui emptus est de precio sanguinis Christi: item montis Thabor, vbi transfiguratio, cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, vt loci Dei, throni Dei, cathedræ Dei, tabernaculi Dei, aręę Dei, sedis Dei, habitaculi Dei, & huiusmodi. Simili via in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris Scripturis diuinisq; nominibus & religionis sanctimonia, quę tei huic quoquo modo congruere videntur. Exempli gratia: Si charta sit vel liber, habes ex mysteriis, quæ commemorẽs,

Ignis consecratio.

Olei consecratio.

Locorum consecratio

tabulas

tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis, & Prophetarum Scripturarumque per Spiritum sanctum promulgatarum: atq; succurrent diuina nomina, testamenti Dei, libri Dei, libri vitæ, scientiæ Dei, sapientiæ Dei, & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemores ex secundo Machabæorum: quia Iudæ Machabæo diuinitùs missus est gladius, vt concideret inimicos populo Israël: habes & in Prophetis verbum, Accipite vobis gladios bis acutos: habes & in Euangeliis, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, visum angelum cruentatum, gladium recondentem: & huiusmodi plura in Prophetis, & Apocalypsi inuenies, sacraque nomina gladij Dei, virgæ Dei, baculi Dei, vindictæ Dei, & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facilè deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrādi & expiandi ritus, potens, & multæ efficaciæ, qui ex generibus superstitionum est, quando videlicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda vel expianda intenditur, vtputà ritus baptismi, confirmationis, funeris, & huiusmodi. Sciendum insuper votum, oblationem, sacrificium, vim quandam habere consecrationis, tam realis, quàm personalis, quatenus res, vel personæ certis numinibus deuouentur, & offeruntur.

Alius consecrandi & expiandi ritus.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus.

CAP. LXIII.

DIcuntur autem sacra, quæcunq; ab ipsis diis, vel dæmonibus suis adsistentiis sunt sacrata, tanquam (vt ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis Deus habitat, cuius nomen sæpè ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eū, nec contemnēdum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicūtur. Est enim mysterium, quod sacratam & occultam virtutem habet, & gratiam à diis, vel à dæmonibus collatam, vel ab ipso summo Deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina, & characteres, de quibus suprà dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ, & mysticæ nuncupantur, quæ non hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, CHRISTVM instituisse Orationem Dominicam. Simili modo & confectio-

Sacra.

Mysterium.

fectiones quædam sacræ dicuntur, quibus Deus singulis rem suæ virtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, & oleo vnctionis, & sicut apud nos fons sacer, & sacrum chrisma, & oleum catechumenon, & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus Deo dedicata, & consecrata sunt, quemadmodum vota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, dijs Italis votum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseôn libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni victor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine vaccæ,
Cuius vt imposuit prosecta talentibus aris,
Et dijs acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuæ, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, vel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; patria diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patrioq; penates.

Iouis simulacri interpretatio.

Hinc diuinus Plato in vndecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia Deos nobis repræsentant, quemadmodum antiqui venerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretatis nã per hoc quòd hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere autem fingitur, vt stabilis virtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniã conspicuus est intelligẽtiis, & superioribus: inferiora verò teguntur, quoniã occultatur inferioribus creaturis: sceptrum læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalissimum vitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spirituque viuificus mundi est: dextra verò & aquilam portendit, & victoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliàrum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos veneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat Spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes Euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis variis locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoq; ad consimiles [illegible]tiones, & somnia confetunt,

ferunt, & Sacræ picturæ idcirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad venerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, vt musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac specioſiſſimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunque specioſiſſima, & pulcherrima, & precioſa, aurum, argentum, & lapides precioſi, & eiuſmodi: quæ quidem venerationes, & sacra exteriora, sunt tanquam eruditiones & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina, his versibus:

Quisnam hominum formas æris neglexerit vnquam,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona?
Quis non miretur, quis hæc non ipsa deorum
Dixerit?———

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati: tum & sacra quælibet administrantes, teſq; consecrantes: Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuûm, vittasq; resoluit
Sacrati capitis.

Sunt verò sacra huiusmodi tãquam quædam pacta inter deos & nos sub laude, vel veneratione, vel obedientia exhibita, quibus mediantibus, sępe virtutem aliquam mirandam obtinemus, ab eo nomine, cui talis veneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones, & exorciſmata, & incantationes, & voces, quæ ad deorum laudes, & venerationes sunt compoſita, & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compoſitum:

Vocibus ergo sacris iam dæmones inuoco puros.

Et Ecclesia primitiua vtebatur sacris quibusdam incantamẽtis, contra morbos & tempestates, quæ omnia sub veneratione alicuius numinis, vel pronunciando orantes, vel etiam aliquando scripta appensa siue alligata deferentes, sæpè virtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines valdè admirantur. Hoc modo sunt etiam sacra nomina, figuræ & characteres, & signacula, quę contemplatiui homines pro arcanis suis votis, pura mente, ad Dei venerationem deuouerunt, dedicârunt & consecrârunt: quæ quidem si poſteà quispiam

ſpiam eadem mentis puritate, qua primitùs ſunt inſtituta, pronunciet, mirabilia ſimiliter efficiet, tum etiam quatenus ſeruetur modus, & regula à primo inſtitutore tradita. nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & fruſtrà laborant. Hoc modo non ſolùm verbis barbaris, ſed etiam Hebræis, Aegyptiis, Græcis, Latinis, & alterius cuiuſque linguæ nominibus, Deo deuotis, ac ſuæ eſſentiæ, vel virtuti, vel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquando efficimus. Sic ſunt apud Iamblichum nomina, ſcilicet Oſiris, Icton, Emeph, Ptha, Epies, Amun: ſic apud Platonem & Græcos, ὦν, τὸν ταυτὸν, ſic Græci vocant Iouem ζῆνα ἀπὸ τ ζῆν, quod eſt viuere, quia ſingulis vitam præbet: ſimiliter Δία, quod ſignificat per, quia per ipſum omnia ſiunt: ſic ἀθάνατον, quod ſignificat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quaſi iuuans pater, & horum ſimilia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad votum tribuuntur, vt Eutychidem, Soſiam, Theophilum, hoc eſt, proſperum, ſeruitorem, Deo charum. Similiter res quædam materiales concipiunt haud parũ ſanctitatis ac virtutis ex conſecratione maximè ſacerdotali: quemadmodum videmus ſigilla illa cerea, quibus inſcripta habetur figura agnorum, virtutem accipere per benedictionem Romani Pontificis, contra fulgura & tempeſtates, ne lædant ea geſtantes: inſpiratur enim diuina virtus in ſacratas huiuſmodi imagines, & continetur in illis, quaſi in ſacra quadam litera, quæ Dei habet imaginem. Similem virtutem accipiunt cerei illi benedicti in feſto Paſchæ, & in feſto Purificationis Diuæ Virginis: ſimiliter campanæ, ex conſecratione & benedictione ſua accipiunt virtutem, vt arceant & compeſcant fulgura & tempeſtates, ne noceant in locis, vbi ſonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo ſal, & aqua per ſuas benedictiones, & exorciſmata accipiunt virtutem expiandi, & effugandi malos dęmones, & ſic de ſimilibus. Sunt etiam ſacra tempora, apud omnis religionis gentes ſumma ſemper veneratione obſeruata, quæ aut à diis ipſis ſanctificari nobis præcepta, aut à patribus, & maioribus in accepti à diis beneficij commemorationem perpetuamque gratiarum actionem illis dedicata. Sic Hebræi ſua ſabbatha, ſic Ethnici ſuas ferias, ſic nos ſacrorum noſtrorum ſolemnes dies ſumma ſemper celebritate accepimus venerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, eò quòd illis diebus inſignem aliquam cladem calamitatémve reſpublica paſſa eſſet: cuiuſmodi apud Romanos erat ante diem quartum nonas ſextilis: quia eo die cladem illam vaſtiſſimam pugnæ Cannenſis paſſi ſunt: ſimili ratione

Mira in nominibus quandoq; vis.

Tempora ſacra.

Tempora piacularia.

ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sæpissimè ab illis malè dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimus septimus mensis Iunij, quoniam eo die Mosem confregisse tabulas, Manassem erexisse idolum in sancta sanctorum, murosq; Ieruſalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die vtraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptiis obseruati: & quælibet natio hac ratione similem sibi fauſtorum infauſtorumque dierum calculum facilè fabricare potest: atq; hos sacros religiososq; dies Magi non secùs quàm planetarios dies, cœlestesque dispositiones obseruari iubent: quin illos multò efficaciores esse perhibent, maximè ad spiritales diuinasque virtutes adsequendas: quia illorum virtus atque influentia, non tam ab elementis corporibusque cœlestibus, sed ab intelligibili, supercœlestique mundo descendens, communibusque diuorum suffragiis adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione fruſtretur, modò non desit firma credulitas ac veneratio religiosa: hoc est, cum metu horroreque coniuncta. id enim propriè sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est violare, quos anxiè obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secùs factum sit quàm oportet.

Atri dies.

Dies Aegyptiaci.

De religiosis quibusdam obseruationibus, cæremoniis, & ritibus suffituum, vnctionum, & similium.

CAP. LXIIII.

TV igitur quicunque in hac facultate operari desideras, in primis piis precibus obsecra Deum patrem vnum, vt tu quoq; sis vnus illius clementia dignus, sis mundus ab intra & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Propterea lauare sæpius, & per statutos dies, iuxta numerorum mysteria, induas vestes mundas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione & libidine: nolunt enim dij exaudire hominem (vt ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se non abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ, vel menstruatæ, nec illi quæ patitur hemorrhœam: non tangas rem immundam, nec morticinium. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuum tetigerit, ei ad oracula accedere non licet: fortè, quia quadam funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te, & in-

unges,& fumigabis,& offeras ſacrificia: ſuſcipit enim Deus in odorem ſuauiſſimum, quæ illi fiunt ab homine purificato & diſpoſito,ſimulq; conſcendentem cum illa ſuffumigatione orationem & oblationem ſuam,ſicut canit Pſalmiſta: Dirigatur Domine ad te oratio mea, ſicut incenſum in conſpectu tuo. Præterea delectatur in his ſuffumigiis,& odoramentis anima,ipſius Dei proles & imago,ſuſcipiens illa per nares illas per quas & ipſa intrauit in hunc corporeum hominem,& per quas(teſtante Iob)aliquando emittuntur ſpiritus viuaciſſimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æſtuãtis: vnde à multis odoratus omnium ſenſuum viuacior & ſpiritualior exiſtimatus eſt. Fumigia prę terea,ſacrificium & vnctio penetrant omnia: & aperiunt portas elementorum atque cœlorum, vt per illas homo poſſit videre & cognoſcere ſecreta creatoris, res cœleſtes, & quæ ſupra cœlos ſunt, & quæ deſcendunt de cœlis, ſicut ſunt angeli, & ſpiritus ſpeluncarum & profundorum, phantaſmata deſertorum locorum,vt veniant,appareant,compareant,& obediant: faciantque pacatos omnes ſpiritus,& attrahunt ſicut magnes ferrũ, coniunguntque cum elementis, & faciunt ſpiritus accipere corpora: plurimum ſiquidem ſpiritale corpus ijs craſſeſcit, obeſiuſq; euadit: etenim vaporibus viuit, & fumigationibus, & libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu ac cordis deſiderio, vt faueat tibi clementia cœli, cœleſtiumq; omnium, quorum fauorem vt magis proſequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, temporis,profeſſionis,conſuetudinis,victus,habitus, exercitij,etiam nominis: in his enim non ſolùm mutatur vis naturæ, ſed etiam ſuperatur: multum enim confert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus eſt Deus ad Abraham, vt veniret ad terram quam monſtraret illi: & perrexit Abraham vadens, & proficiſcens ad meridiem. Similiter Iſaac venit in Gerarath,vbi ſeminauit, & collegit centuplum, & effectus eſt dives valdè. Quis autem ſit locus vnicuique congruus,ex cuiuſque geneſi ſcrutandum erit: quod qui nequiuerit, is obſeruet vbi potiſſimè ſpiritus ſuus recreetur, vbi ſenſus vegetiores ſint,vbi corporis ſanitas, & robur plus proficiant, vbi negotia melius ſuccedant,vbi plures faueant,vbi infenſi ſuccũbant: hanc regionem, hunc locum ſciat ſibi à Deo ſuperiſque præordinatum, & à cœlis diſpoſitum atque paratum. Hunc ergo locum cole,& pro tempore,& negotio muta: infauſtum autem locum ſemper fugito. Nomina etiam fauſta res noſtras fortunatiores reddunt: infauſta verò infelicitant. Hinc Romani olim in delectu militum conſcribendo, cauebant

Fortunatus locus ad fauorem confert.

bant,ne primo militi esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locandis vectigalibus, & lustrandis coloniis, aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebant. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerum quoque fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum,ne in damnũ eo nauigantes irent,Dyrachium vocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton,ne quid mali adferret,Beneuentum vocauerunt.Lacum verò Lucrinum,ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerunt.Horas etiam,& dies pro operibus tuis elige:neque enim sine causa dixit Saluator: Nónne duodecim sunt horæ diei? quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certam fortunam præstare posse docuerunt Astrologi,obseruarunt Magi. Omnes deniq; sapientissimi veteres in hoc consentiunt,permaximi interesse quo quidque temporis momento, quaúe cœlestium dispositione in hoc mundo esse suum acceperit, non tam naturale, quàm etiam artificiale.Tantam enim vim habere hoc initij momentũ tradiderunt,vt omnem fortunæ cursum inde pendere & prædici posse,pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus,illius initium retrò scrutari posse,& firmiter crederent, & ipsa experientia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla astrologus Caligulę consulenti de natura,certissimam necem appropinquare prædixit.Metheon astrologus, Athenienſibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit:iisdem nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem prædixit. Anaxagoras hac temporũ scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit.sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumen. Contrà L.Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna, & conceptionem,& natiuitatem illius inuenit. Idem vrbis Romæ natalem diem adinuenit,ex annotatis illius fortunæ successibus.Sic etiam mundi initium genituramúe, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quod autem tempora in rebus naturalibus plurimùm possint,multis exẽplis patere potest.Sunt nanque arbores, quæ post solstitium inuertunt sua folia,vt populus,vlmus,olea,tilia,alba salix. Et conchylia,& cancri,& ostreæ crescente luna augescunt, decrescente macrescunt: & maria suo fluxu atque refluxu,lunæ motus,temporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa, nónne septies mira celeritate defluit,& refluit? Idem tribus diebus vnoquoque mense,videlicet septima,octaua,nona luna, stat immotus.Et apud Troglodytas lacus est,qui ter in die fit amarus ac salsus,& rursus dulcis. Iam verò die brumali cùm marcent omnia,pulegium aridum floreſcit.Eodem die aiunt

Tempora fortunam præstare possunt.

inflatas vesicas disrumpi: salictorum folia & malorum grana verti, ac circumagi. Et manifestum est, quod ego, & in Italia & Gallia vidi, & sationem eius noui, videlicet nucem quæ per totum annum arida, sub ipsa diui Iohannis vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totum hoc miraculum ex sola temporis obseruatione in satione illius consistit. Quòd autem tempora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint præstare virtutes, ipsi Astrologi in suis Electionum & imaginum libris constanter affirmant. Et hac ratione legimus apud Plutarchum, simulacrum apud Peleneos ea arte fabricatum fuisse, quod quoquò versus spectasset, omnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat, ita quòd nemo prætimore auderet illud intueri. Et in vita Apollonij legimus, magos apud Babylonem tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant, vimque illis fuisse, vt animos multitudinis ad regis amorem obedientiamq; conciliarent. In Chio insula Dianæ facies erat in sublimi posita, cuius vultus introëuntibus tristis, exeuntibus hilaris videbatur. Apud Troadem circa simulacrum Mineruæ, relicta sacrificia non putrescebant. In phano Veneris apud Paphos in area non pluebat. Ex tumulo Antæi si quid erutum fuisset, imbres è cœlo spargebantur donec quod effusum fuerat restitueretur. In tumulo regis Bibriæ Ponti, laurus extabat, à qua si quid decerptum in nauim quis intulisset, non cessabant illic iurgia, quamdiu non fuisset abiectum. In insula Boristhene ædem Achillis nulla auis infestabat. Romæ ædem Herculis in foro Boario, nec musca, nec canis intrabat. In Olintho Thraciæ lacus erat, in quem si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distorquens sese immoriebatur. Innumera ferè exempla adferre possem, & his multò mirabiliora, quæ arte imaginum, & obseruatione temporum facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iampridem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recentiora quædam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia, artificiosa miracula istis addam. Nam arte imaginum effectum dicitur, quòd Byzantio serpentes neminem lædant, graculiq́ue intra mœnia non peruolent: quòd Creta noctuam non ferat: quòd in agro Neapolitano cicadæ non audiantur, quòd Veneriis publica tonsorum tecta nullum genus muscarum subit, quòd apud Toletum macello publico toto anno non plus vna, & ea quidem insigni albedine cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro narrauimus, & modos, & tempora, quorum obseruatione hæc & similia fieri possint. Sermonum præterea atque verborum vires tibi potissimùm obseruandæ sunt:

sunt: per hæc enim expanditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metalla, in plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimēs illis figuras & passiones varias, omnibus creaturis vim inferens, aut amore quodam ducens trahensq;. sic Cato testatur lassatos boues verbis instaurari. Tum verbis atq; precibus à Tellure impetrari posse, vt insuetas alat arbores, ipsas etiam arbores similiter exorari, vt transmigrent, & in alieno solo accrescant. Rapas quoq; ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrentur,, vt sibi & familiæ, vicinisq; benignè conferant Pauo quoq; laudatus, mox pennas explicat: contrà verò, ocymum herbam, cum maioribus maledictis & probris satum sit, eo fructus adferre lætiores compertum est. Garus etiam ambusta & infusa, medetur malis, si tamen interim garus non nominetur. Tum & qui fascino vtuntur, laudando necant arbores, nocentq; satis atq; pueris. Tantam præterea humanarū execrationū vim esse dicūt, vt etiā malos dæmones abigant, exterminētq;. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerentur: docuisse etiā quomodo dęmones assumptis brutorum figuris insidiētur hominibus. In omnibus deniq; Deum præ oculis habe: scriptum est enim in Deuteromio: Cum quæsieris Dominum Deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. Vnde apud Marcum legitur: Omnia quæcunq; orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit vobis. Multum quoq; valet oratio iusti assidua. Helias enim (vt ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid vanum vel quod sit cōtra diuinam voluntatem: vult autem Deus omnia bona. neq; enim vsurpabis nomen Dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re vana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des eleemosynas: quoniam dicente angelo ad Tobiam. Bona est oratio cum ieiunio, & eleemosyna & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiunijs & orationibus in conspectu Domini.

Operis totius conclusio.

HAec sunt quæ ad magiæ introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librum coegimus

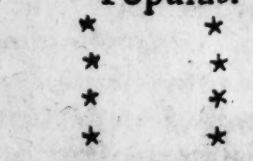
gimus,sermone quidem breui,sed sufficienti his,qui intellecturi sunt.Horum autem quædam cum ordine,quædam sine ordine scripta sunt,quædã per fragmenta tradita sunt, quædam etiam occultata, & inuestigatione iutelligentium relicta,qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes, & perscrutantes, artis magicæ completa documenta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt:tradidimus n.hanc artem taliter,vt prudentes,& intelligentes latere non accidat:prauos verò,& incredulos:ad secretorum illorum arcana non admittat,sed in stuporem adductos, sub ignorantiæ & desperationis vmbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filij perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus,& quod occultatum est à nobis in vno loco,manifestum fecimus illud in alio,vt sapientibus vobis patefiat:vobis enim solis scripsimus,quorum animus incorruptus,ad rectum viuendi ordinem institutus:quorum casta & pudica mens, ac illibata fides Deum timet ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere & crimine separatæ,ac mores pudici, sobrij & modesti:vos enim soli seruatam vobis doctrinam inuenietis,& arcana multis ænigmatibus abscondita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita, quàm vbi adsecuti fueritis, integra se vobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq; vobis virtutes illæ,quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius,& cæteri mirabilium operatores cõsecuti sunt. Vos autem maleuoli calumniatores, prauæ ignorantiæ & insipientis nequitiæ filij,hæc nostra fugite.nam inimica vobis sunt, & posita in præcipitiũ, vt erretis & incidatis in miseriam.Siquis igitur propter suam incredulitatem, & intellectus inertiam,suum desiderium non obtineat, ignorantiæ suæ culpam mihi non imputet: nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse,aut mentitum dicat, sed seipsum accuset,qui scripta nostra non intelligit:obscura enim sunt, varijsq; obducta mysterijs,in quibus facilè multos continget errare & perdere sensum suum.Nemo ergo irascatur mihi,si veritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatam, & varijs locis dispersam abscondimus,non enim sapientibus abscõdimus,sed prauis & improbis:eãq; tali sermone tradidimus quem latere insipientem necessario accidet,& ad illius intellectum sapientem facilè admittat.

HEN-

HENRICI CORNELII AGRIPPAE IN GEOMANTICAM disciplinam lectura.

GEOMANTICA ipsa est ars, quæ per sortem reddit nobis iudicium ad omnem quæstionem de quacunq; re. Consistit autem sors huiusmodi in punctis, ex quibus deducuntur certæ quædam figuræ secundum rationem paritatis & imparitatis: quæ figuræ tandem reducuntur ad figuras cœlestes, earum naturas & proprietates assumentes, iuxtã signorum & planetarum rationes. Hoc autem inprimis nobis considerandum est quoniam sors huiusmodi in quantum talis, nihil veritatis portendere potest, nisi radicata fuerit in virtute aliqua sublimiori: & hanc duplicem posuerunt huius scientię authores: vnam quæ in Religione & & cæremonijs consistit: & ideo voluerunt proiectiones punctorum huius sortis fieri in terra cũ digito indice: quare hæc sors huic elemento appropriata est. sicut pyromantia igni: & hydromantia aquæ: tum, quia arbitrabantur manum proijcientis potissimè per terrestres spiritus dirigi atque moueri: & ideo præmittebantur sacra quædam incantamenta & deprecationes cum alijs quibusdam ritibus & magicis obseruationibus huiusmodi spiritus ad hoc allicientes. Alia potestas hanc sortem dirigens ac regens, ipsa est in anima proijcientis, quando fertur in aliquẽ magnum egressum sui desiderij. Tunc enim omnis sors habet naturalem obedientiam ad ipsam animam: & de necessitate habet efficaciam, & mouetur ad id quod anima ipsa desiderat. Et hæc via est longè verior & purior. Nec refert, vbi, vel quomodo pũcta proijciantur. Habet itaq; hoc artificium eãdem radicem cum artificio quæstionum astrologicarum: quæ & ipsę non aliter verificari possunt, nisi constanti ac excessiuo affectu ipsius quærentis. Nunc ad praxin huius artificij procedamus: & primo sciendum est, quod omnes figuræ super quibus totum hoc artificium fundatur duntaxat sedecim sunt: vt hic infrà cum suis nominibus annotata vides.

Hãc figurã, quanquam alio ordine, vide plenio rem suprà in lib. de Occult. philosophia 2. pag. 221.

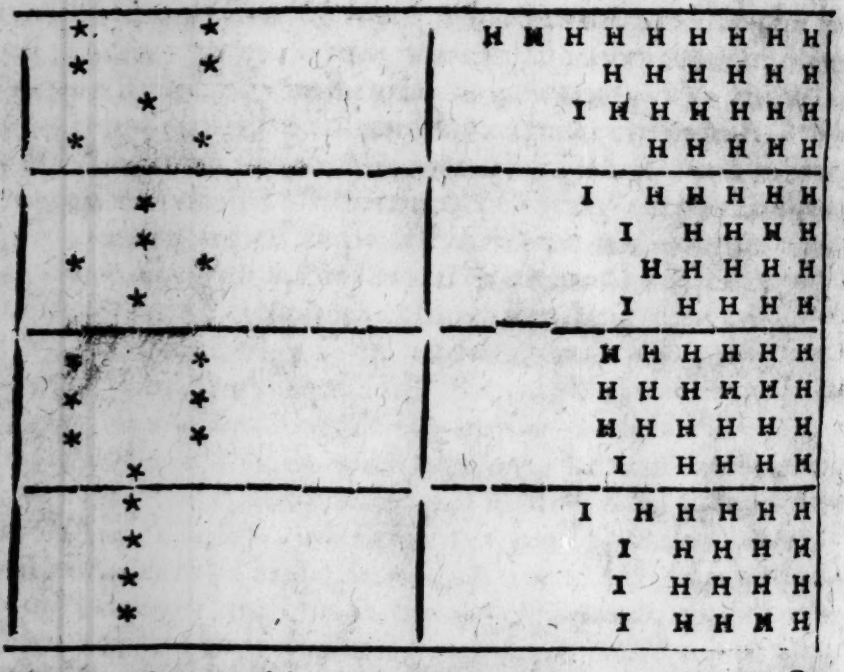
Fortuna maior. 	Fortuna minor. 	Solis. ☉
Via. 	Populus. 	Lunæ. ☽
Acquisitio. 	Lætitia. 	Iouis. ♃
Puella. 	Amissio. 	Veneris. ♀
Coniunctio. 	Albus. 	Mercurij. ☿
Puer. 	Rubeus. 	Martis. ♂
Carcer. 	Tristitia. 	Saturni. ♄
☊ Caput Draconis. 	☋ Cauda Draconis. 	

Qui-

Quibus verò planetis figuræ iſtæ diſtribuuntur, dicamus, ex hoc enim omnis figurarum proprietas atque natura, totiuſque artificij indicium dependet. Sunt itaque Fortuna maior atque minor ſolem referentes: ſed prima ſolem diurnum & in dignitatibus ſuis conſtitutum: altera autem nocturnum, vel in minoribus dignitatibus conſtitutum. Via autem atque Populus lunam referunt: prima ab initio ſemper creſcentem: ſecunda plenam lumine & decreſcentem. Acquiſitio verò & Lætitia Iouis ſunt: ſed prior Iouem magis fortunatum habet: ſecunda minus, ſed extra detrimentum. Puella & Amiſſio Veneris ſunt: prior fortunata, altera, tanquam retrograda, vel combuſta. Coniunctio & Albus, vtræq; Mercurij figuræ ſunt, & vtræq; bonæ: ſed prima fortunatior. Puer atque Rubeus Martem referunt: quarum prior Martem habet benevolum, ſecunda autem maleficum. Carcer atq; Triſtitia vtræque figuræ Saturni ſunt, & malæ: ſed prima maioris detrimenti. Caput verò & Cauda ſuas naturas ſequuntur. Hæc itaque cùm ſint infallibiles figurarum comparationes, facilè ex his ſignorum æquiparantiam dignoſcemus. Habent itaque Fortuna maior & minor ſignum Leonis, quod eſt domus Solis. Via autem atq; Populus ſignum Cancri, quod eſt Lunæ. Acquiſitio ſignum Piſcium, Lætitia verò Sagittarum, quæ ſunt domicilia Iouis. Puella Taurum, Amiſſio Libram, quæ ſunt domus Veneris. Coniunctio Virginem, Albus Geminos, domus Mercurij. Puer autem & Rubeus Scorpionem domum Martis. Carcer Capricornum, & Triſtitia Aquarium domicilia Saturni. Caput verò & Cauda ita diſtribuuntur, vt Caput adhæreat Capricorno, Cauda verò Scorpioni. Hinc facilè triplicitates ſignorum elicere potes ſecundùm rationem triplicitatum ſignorum Zodaici. Conſtituunt itaq; triplicitatem igneam, Puer, vtraq; Fortuna, ac Lætitia: Terream verò Puella, Coniunctio, Carcer, atque Caput: Aëream Albus, Amiſſio atque Triſtitia: Aqueam Via, Populus, Rubeus, Cauda atque Acquiſitio. Et hic ordo ſecundùm rationem ſignorum ſumptus eſt. Qui verò ſecundum naturas Planetarum, atque ipſarum figurarum triplicitates conſtituere velit, hic hanc obſeruet regulam, vt triplicitatem igneam conſtituant Fortuna maior, Rubeus, Puer & Amiſſio. Aëream Fortuna minor, Lætitia, Puella & Coniunctio. Aqueam Acquiſitio, Cauda, Via & Populus. Terream Carcer, Triſtitia, Albus atq; Caput. Et hæc via magis obſeruatur, quàm prima, quam ſecundùm ſignorum rationem conſtituere docuimus. Hic ordo longè verior eſt atq; rationabilior, quàm ille qui vulgò celebratur huiuſmodi deſcriptus. Triplicitatis igneæ ſunt

Cauda,

Cauda, Fortuna minor, Amissio & Rubeus: Aëreæ Acquisitio, Lætitia, Puer & Coniunctio: Aqueæ Populus, Via, Albus & Puella: Terreæ Caput, Fortuna maior, Carcer & Tristitia: Distribuunt enim istas figuras duodecim signis Zodiaci in hunc modum: Arieti datur Acquisitio: Tauro Fortuna maior cum minori: Gemellis Lætitia: Cancro Puella atque Rubeus, Leoni Albus: Virgini Via: Liberæ Caput atque Coniunctio: Scorpioni Puer: Sagittario Tristitia atque Amissio: Capricorno Cauda: Aquario Populus: Piscibus Carcer. Nunc de Proiectione dicamus, quæ talis est: vt proijciamus puncta secundum sortem in quatuor lineas à dextris versus sinistram: & hoc quatuor vicibus. Resultabunt itaque nobis quatuor figuræ, & singulis quatuor lineis singulæ secundum parem vel impare designantiam vniuscuiusq; lineæ cõstructæ: quæ quidē quatuor figuræ Matres dici solitæ sunt: quæ pariunt cæteras integram iudicij figuram complentes: cuius rei exemplum videre licebit hîc inferiùs.

Eliciũtur itaq; ex his quatuor Matribus quatuor alię figuræ, secundarię quas Filias vocant, siue Succedentes: quę hunc in modum colliguntur: vt puta, constitutis secundum ordinē suum quatuor matribus, sibi inuicem * insta: * tunc, quod ex quauis linea resultauerit, filiæ figuram constituit, quorum ordo est à superioribus punctis per vtraq; media vsque ad infima descendendo: vt in hoc exemplo:

Et

Matres parientes filias.

Filiæ productæ.

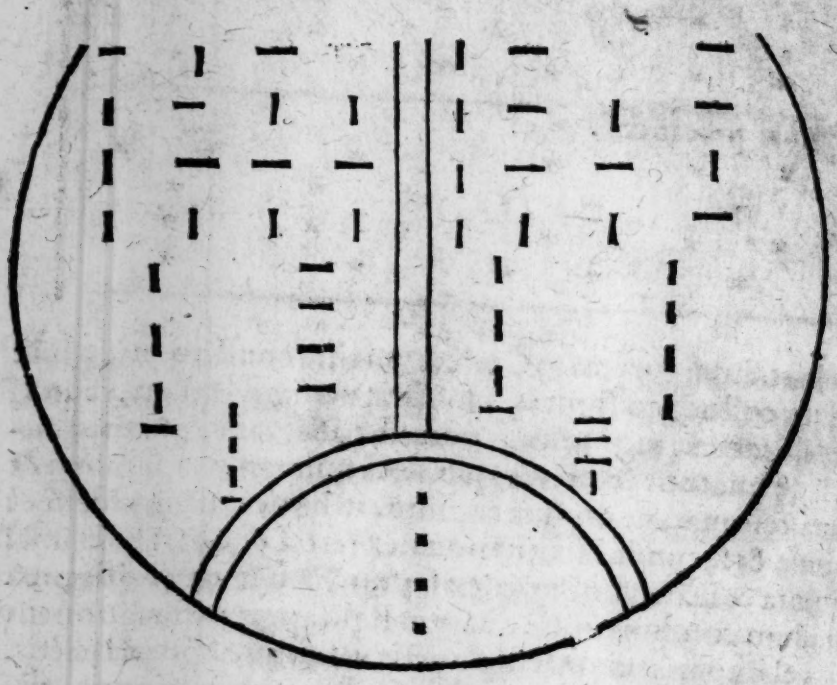

Et hæ octo figurę, octo Cœli domicilia constituunt, in hũc modum collocãdo figuras, à sinistris versus dextram, vt quatuor Matres quatuor primas domus cõstituant, quatuor autem Filię quatuor sequẽtes, quæ sunt quinta, sexta, septima & octaua: reliquæ aũt domus capiũtur in hunc modũ, videlicet ex prima & secunda elicitur nona: ex tertia & quarta decima: ex quinta & sexta vndecima: ex septima & octaua duodecima secundum combinationẽ duarum figurarum iuxta rationem paris vel imparis numeri in punctis vtriusque figuræ relictis. Simili ratione eliciuntur ex vltimis illis quatuor figuris, videlicet ex nona & decima, atq; ex vndecima, cum duodecima duæ figuræ, quas vocant Coadiutrices siue Testes: ex quibus duabus tandem vna constituitur, quæ totius figuræ ac rei quæsitæ index appellatur: quemadmodum in præsenti exemplo videre licet.

Thes

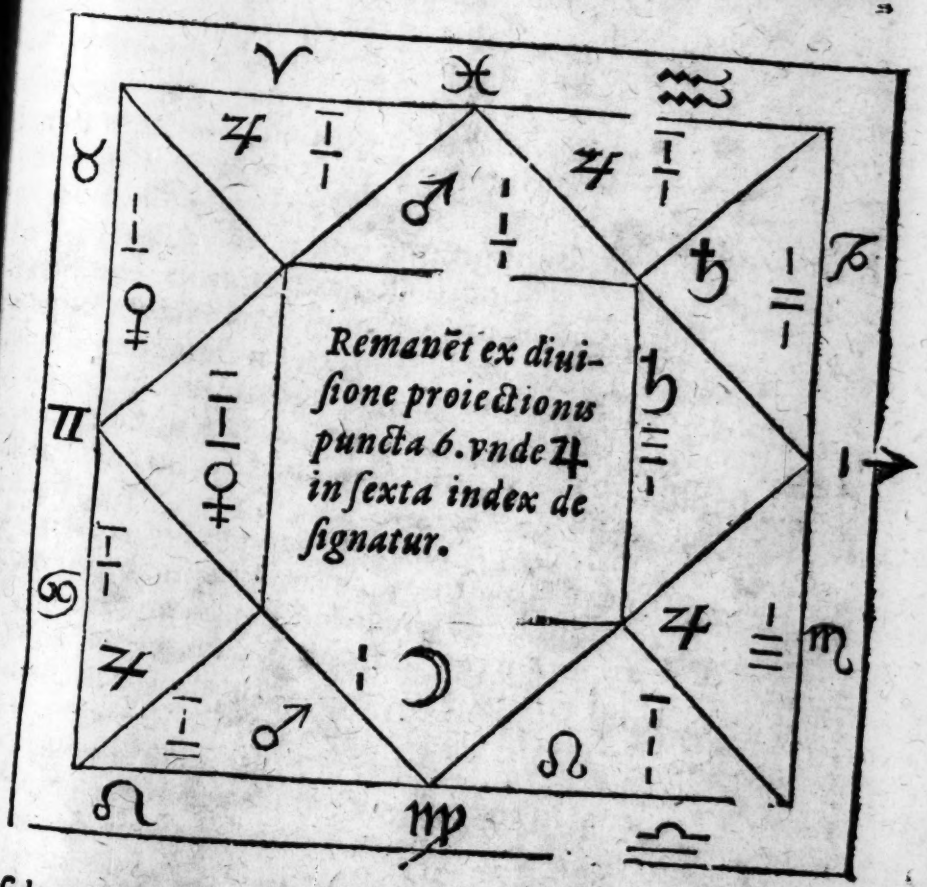
Thema Geomanticum.

FILIAE. MATRES.

Hic, quem dicimus, modus est communis, à Geomanticis obseruatus: quem nos nec omnino reijcimus, nec etiam extollimus: imò volumus ipsum in indicijs nostris etiam simul considerandum. Nunc ergo dabimus tibi veram Geomantiæ figuram secundum rectam Astrologicæ rationis constitutionem: quæ talis est: Vt quatuor Matres, quatuor angulares domus constituant: prima, primam, secunda, decimam: tertia, septimam: quarta quartam. Ex his quatuor Filiæ quatuor constituant succedētes domus: prima, secundam: secunda, vndecimam: tertia, octauam: quarta, quintam. Reliquarum verò cadentium domorum figuras secundum rationem triplicitatum calculabis: videlicet ex prima & quinta constituendo nonam: ex decima & secunda sextā: ex septima et vndecima, tertiam: ex quarta & octaua, duodecimam. Et ita iam habes integram ad veri indicij figuram, secundum veras & efficaces rationes constitutam: ex qua indicaturus, ita illam exornabis. Figura, quæ in prima domo fuerit, ipsa dabit tibi Ascendens illud signum, quod ipsa præfert. quo constituto, cæteris domibus, secundum ordinem signorum, sua signa attribues: deinde in singulis domibus planetas, secundum figuræ naturas annotabis: tunc ex his omnibus indicium fabricabis secundum

dum significationes planetarum in signis & domibus in quibus inueniuntur, & secundū aspectus eorū inter se, & ad locū quærentis & rei quæsitæ: indicabisq; secundū naturas signorū in suis domibus ascendentium: & secundū naturas & proprietates figurarū quas habent in singulis domibus constitutæ, & secundum commistionē aliarum figurarū eas aspicientium. INDICEM figuræ, quę Geomantici plurimi faciunt, quo modo in priore figura inuenitur, ostēdimus: sed hîc dabimus tibi secretū totius artificij ad indicē inueniēdum in sublacēti figura: & tale est: Vt numeres omnia pūcta, quæ in lineis proiectionū cōtinētur: atq; hęc diuidas p duodecim: & qd̄ residuū est, proijcias ab ascēdente per singulas domus: & in quā ceciderit finalis vnitas, illius figura dat tibi indiciū cōpetū rei quæsitæ: & hoc vnà cū significationibus indiciorū prædictorū: q̄ si in vtrāq; partē fuerint paria, vel ābigua tūc solus index te de re quæsita certificabit. nūc figurę istius exēplū ponam.

Residuum ergo nunc est, vt dicamus, cuius rei quæstio & ad quā domū pertineat: deinde, quid quæuis figura de singulis quæstionibus in singulis domibus indicet. Primò itaq; nunc domo-

domorum significationes aduertamus: quæ istæ sunt. Nã prima domus personam tenet quærentis, quotiens de se sua, vel ad ipsum pertinente quęstio facta fuerit. Tenet & ista domus indicium de vita, de forma, de statu, conditione, habitu, dispositione, forma & figura, & de colore hóminum. Secunda continet in se substantiam, diuitias, paupertatem, lucrum & amissionem, fortunam bonorum & infortuniũm, & quæ circa substantiam accidunt: vt, furtum, perditio, vel negligentia. Tertia continet fratres sorores: et quæ de collaterali parentelarum sunt: parua itinera & fidelitates hominum discernit. Quarta patres designat atq; auos: patrimonium & hæreditates, possessiones, ædificia, agros, thesauros & si quid absconditum est: habet & ipsam discretionem eorum, quæ furto, vel amissione, vel negligentia deficiunt. Quinta filiorum est; legatorum, nunciorum, rumorum, atque honoris, et eorũ quæ post mortem accidũt, & quæ circa prægnãtem interrogari possunt. Sexta de infirmitatibus indicium dat ac de medicina: de familiaribus quoque ac ministris, iumentis animalibusq; domesticis. Septima coniugij est, concubinatus, & amicorum: litium quoq; ac controuersiarum, & eorum quæ coram iudicio aguntur. Octaua mortis est, & eorum quæ et morte proueniũt, legatorum & hæreditatum, & quæ ad vxoris dotem ac substantiam attinent. Nona ipsa est itinerum, fidei, ac constantiæ, somniorum & quæ præsagij sunt scientię, ac religionis. Decima honoris est, officij atque magisterij. Vndecima amicos habet principumq; substantiam. Duodecima inimicorum est, atque seruorum, carceris et infortunij, & quicquid mali præter mortem & ægritudinẽ accidere potest: quæ in sexta octauaq; requiruntur. Restat nunc, quod dicimus, vt quid quæuis figura super iam dictis, in his locis significet, explicemus.

FORTVNA maior in prima domo reperta, vitam dat longam, & à morborũ molestijs tutam: hominem significat nobilem, magnanimum, bonorum morũ, statura mediocrẽ, colore rubeum, crisporum capillorum, & cuius membra superiora maiora sunt quàm inferiora. In secunda significat diuitias manifestas, & lucrũ manifestum, bonam fortunam et rei acquisitionem deperditi, vel amissi: captionem furis & furti recuperationem. In tertia significat fratres atque cognatos nobiles & bonæ conuersationis: itineta, prospera & lucrosa cum honore: homines fideles & amicitiæ non fictæ. In quarta patrem significat nobilem & bonæ famæ, & à multis notum: hæreditates largitur in vrbibus, patrimonium auget, thesauros absonditos inuenire facit, & in loco esse signifi-

cat

eat furtum, & omne amissum recuperat. In quinta gaudium largitur ex filijs, & facit illos magnos honores consequi: legationes reddit prosperas, in quibus & vota & dolorem consequeris: rumores veros esse designat: honores largitur publicos, & post mortem facit hominem amplissima fama: publicam mulierem prægnantem parituram masculum præfigurat. In sexta hominem ab omni ægritudine liberum facit: infirmos breui euasuros significat: medicinam bonam medicumq; probũ, de quibus nulla haberi debeat suspicio, significat: famulos ac ministros fideles, ex animalibus præcipuè equos, significat. In septima vxorem dat diuitem, probam & bonorum morum: amores faciles & iucũdos: lites vincit: aduersarios tamen, si de illis quæstio fuerit, significat potentes ac multi fauoris. In octaua illum, de cuius morte quæritur, viuere significat: mortem autem significat bonam, naturalemq; & honestam sepulturam & exequias honorificas: legata et hæreditates designat vxorisq; dotem diuitem. In nona, itinera significat prospera, & per terram equestria potius quàm pedestria, satis longa & non festina: absentem reuersurum denotat: bonæ fidei & constantis intentionis hominem significat et bonæ religionis, qui de fide sua in aliam nunquam mutetur: somnia atq; præsagia vera dicit: scientiam significat veram & perfectam. In decima maximos significat honores, officia largitur publica, magistratus & iudicia, & quæ in principum curijs digniora sunt: iudices significat iustos, & nullis donis corruptos: causam citò & facilè expediri facit: reges significat potentes: fortunatos & victoriosos, victoriamq; certam denotat: matrem significat nobilem & diu victuram. In vndecima amicos significat veros, ac vtiles: principem denotat diuitem ac liberalem: & fortunatum facit hominem apud principem et bonum atque dilectum. In duodecima, si de qualitate inimicorum quæstio est, inimicos significat potentes ac nobiles, quibus difficilè resistitur. Si autem de alio respectu ad inimicos quæstio fuerit, ab inimicorum insidijs deliberabit: seruos significat fideles, & profugos reducit: animalia significat, vt equos, leones, atq; tauros: incarceratum euadere facit, & pericula imminentia vel mitigat, vel aufert.

FORTVNA minor in prima domo vitam dat longam: sed variis molestijs ac valetudinibus implicatam: hominẽ significat breuis staturæ, & macrum, habentem signum in vultu, vel dextro oculo. In secunda designat substantiam, & nimia prodigalitate omnia expendit: furem absondit, et furtum vix, vel cum labore recuperatur. In tertia molestias dat à fratribus

fratribus & consanguineis: periculum minatur in itinere, sed euadit ipsum: homines significat bonæ fidei, sed abscondit animi. In quarta patrimonio nocet & hæreditatibus: thesauros & deperdita abscondit, & nisi cum magna difficultate recuperat: patrem significat probum, sed qui multa prodigalitate bona sua expendens, filijs modica relinquit. In quinta paucos largitur filios: mulierem grauidam puellam in vtero habere significat: legationes significat honorificas, sed parum vtiles, honores dat mediocres, bonam famam post mortem relinquit, sed non multùm sparsam, nec longæuæ memoriæ. In sexta ægritudines significat sanguineas atque cholericas: infirmum periclitari significat, sed euasurum; seruos significat probos, sed pigros & inutiles: itidem de animalibus. In septima vxorem dat bonæ progeniei, sed cum qua varijs incōmoditatibus vexeris: amores dat anxios & inconstantes: lites prolongat, aduersariumque multis cauillationibus circumuenire facit: successu tamen temporis victoriam tribuit. In octaua mortem denotat bonam et honestam, sed obscuram, vel peregrinam: legata & hæreditates decernit, sed cum lite ac difficultate: exequias ac sepulturas obscuriores denotat: dotem vxoris difficilè habebis, vel facilimè expendes. In nona itinerū incommoditatem facit: absens tardè reuertitur: hominem facit circa religionis seruitia occupari scientias largitur incompletas: fidei autem & religionis constantiam seruat. In decima reges ac principes significat potētes, sed qui bellis ac violentiâ imperia sibi vendicant: quos iterum facilè exules reddit: simili ratione honores decernit & grandia officia & beneficia, sed ob quæ continuò litigare oporteat, & in quibus nullam habeas permanendi stabilitatē: iudicem tibi non fauere facit, & causæ lites prolongat: matrem patre citiùs mori facit, & varijs valetudinibus semper affectam. In vndecima multitudinem amicorum facit, sed inutiles & pauperes & qui necessitatibus tuis vix valeāt succurrere: gratiam dat apud principes & spem multam, sed lucrum modicum: nec in officijs & beneficijs à principe largitis diu facit permanere. In duodecima inimicos significat versutos, callidos ac fraudulentos; et qui multis occultis factionibus studeant circumuenire: incarceratum diu detentum iri significat, sed tandem euasurum: seruos & animalia designat infructuosa & paucæ vtilitatis: fortunæq; crebras mutationes de bono in malum, de malo in bonum.

VIA in prima domo vitam largitur longam & prosperam, aduenam significat, macrum & longæ staturæ, candidi coloris, & modicam barbam habentem: liberalem & iucundum, sed

sed pigrum & pauci laboris. In secunda substantiarum dat augmentum ac diuitias, furtum ac amissum recuperat, sed furem tamen extra ciuitatem abijsse significat. In tertia multos fratres ac consanguineos reddit, itinera continua & prospera, homines manifestos ac probatos significat, & bonæ conuersationis. In quarta patrem probum significat, patrimonium & hæreditatem auget, agros locupletes facit, thesaurum in loco esse significat, amissum recuperat. In quinta filiorum masculorum multitudinem largitur, mulierem prægnantem masculum parituram designat, legationes ad longinquas partes committit, honores publicos largitur, mortem honestam & per multas prouincias cognitam. In sexta ab ægritudinibus præseruat, infirmum citissimè euasurum significat, seruos & animalia fructuosa & vtilia reddit. In septima vxorem largitur pulchram & iucundam, cum qua perpetua felicitate læteris, lites ac controuersitas citissimè terminari facit, aduersarios faciles reddit, & qui arbitratu bonorum virorum lites faciles cedunt. In octaua mortem significat ex ægritudinibus phlegmaticis, honestam & bonæ famæ, legata magna & hæreditates diuites ex mortuis decernit, & qui mortuus credebatur, adhuc viuere significat. In nona, itinera longa facit & per aquas & per maria, & ex illis maxima lucra portendit, sacerdotia largitur & vtilitatem à rebus ecclesiasticis, homines bonæ religionis & simplicis constantisque fidei facit, somnia verà decernit, quorum significationes citò appareant: scientias largitur philosophiæ & grammaticæ & quæ ad puerorū institutionem pertinent. In decima reges ac principes fortunatos facit, & qui cum vicinis, perpetuam pacē gerant, & qui per varias legationes multorum principum amicitias requirant: honores facit publicos & officia & magistratus in vulgus & populum vel super rebus aquarum, siue itinerum & exactionum, iudices largitur iustos & benignos & causas citò expedientes, matrem bonæ famæ & sanæ & longæuæ vitæ designat. In vndecima multos & copiosos amicos facit, & in alienis prouincijs fidos amicos acquirit, & qui sibi omni ope ac diligentia subueniant, bonam gratiam, atq; fidē cum vtilitate apud principes facit occupari, officia talia, quibus continuis itineribus implicetur. In duodecima multitudinem dat inimicorum, sed à quibus parum nocumenti timendum sit, seruos et animalia vtilia, incarceratum euasisse carcerem, vel mox euasurum significat: à malis fortunæ accidentibus hominum perseruat.

POPVLVS in prima domo vitam largitur mediocrem, sed diuersis valetudinibus variáve fortunæ successione inconstãtem: hominem significat mediocris staturæ, crassi corporis & in membris bene dispositum, cui fortè signum erit circa sinistrum oculum. Attamen si quæstio fuerit de figura hominis, atq; huic figuræ iungantur aliqua ex figuris Saturni, vel Rubeus, hominem deformem & monstruosum ostendit: & idem in partu significat, monstruosum illum futurum, si in quinta domo intra maleuolas fuerit obsessa. In secunda substantiam largitur modicam, & cum magna difficultate: facitq; hominẽ semper præ paratis onera sentientem: furtum non reuertitur: deperditum nunquam integrè recuperatur: absconditum non inuenitur. Si autem de fure quæstio est, illum nec dum aufugisse, sed adhuc intra ciuitatem abscõditum declaratur. In tertia modicam amicitiam facit cum fratribus & cognatis: itinera decernit, sed cum labore: lucrum tamen aliquod ex illis pollicetur: fide hominem instabilem designat, & à socijs sæpe decipi facit. In quarta patrem valetudinarium & laboriosæ vitæ significat, hæreditatesq; terrestres auferendas: in aquaticis verò profectum largitur: thesaurũ in loco esse negat, vel non inueniendum ostendit: patrimonium continuò cum labore continet. In quinta legationes honestas nullas significat, sed vel nuncios literarum gerulos, vel cursores publicos facit: rumores falsos diuulgat, qui tamen veritatis alicuius similitudinem habẽt, atq; ex veritate quidem orti sunt, quæ non ita refertur vt gesta est: & mulierem sterilem significat, & grauidam abortiri facit: funus inglorioſum statuit, nec famam post mortem. In sexta ægritudines significat frigidas, & inferiores corporis partes maximè occupat: medicum indiligentem & negligentem ostendit circa ęgrotum: & infirmum vsq; ad mortem periclitari significat, et vix tandem euasurum: seruorum perfidiam notat, & in animalibus detrimentum. In septima vxorem largitur pulchram, & hilarem, sed quę multis procerũ amoribus solicitatur: amores significat dissimulatos ac falsos: aduersarios impotentes citò deserere facit. In octaua mortem significat citam et sine diuturno angore: & sæpe ex aquis mortuum ostendit: hæreditates & legata ex mortuis nulla largitur: quæ si qua sint, interueniente lite, vel alio discrimine amitti facit: dotem vxoris significat modicam, vel nullam. In nonâ somnia falsa discernit, et rudis ingenij absq; scientia hominem significat: in Religione fœda largitur officia, qualia sunt, quæ expurgare ecclesias, vel pulsare campanas solent: significatq; hominẽ vel religione minimè curiosum, nec conscientia multa anxiatũ. In decima reges

& prin-

& principes facit, qui de ſuis regnis vt plurimùm expellũtur, vel circa illa continuum detrimentum patiuntur : officia ac magiſteria ſignificat, quæ circa aquas ſunt: vt circa naues, põtes, piſcationes, littora: prata et huiuſmodi: iudices facit variabiles et in expeditionibus cauſarum pigros: matrem valetudinariam et modicæ vitæ declarat. In vndecima paucos amicos largitur, vel multos adulatores: apud principes nullã gratiam atq; fortunam decernit. In duodecima inimicos oſtẽdit debiles et ignobiles: incarceratum nõn euaſurum dicit: pericula in aquis et locis aquaticis decernit.

ACQVISITIO in prima domo vitam largitur longam & proſperam ſenectam: hominem facit mediocris ſtaturæ, & magni capitis, vultus bene diſtincti & lõgi naſi in d. * ſua, ſed multæ barbæ. capillorum criſporum & pulchrorum oculorum: ſplendidi victus & expenſarum, in reliquis parcum, nec liberalem. In ſecunda maximas ſignificat diuitias : fur omnino apprehenditur, & perdita recuperantur. In tertia ſignificat multitudinẽ fratrum, illorumq; diuitias, itinera multa & lucroſa: bonam fidem. In quarta ſignificat patrimonium multarum diuitiarum, poſſeſſiones multas & copioſorum fructuum: theſaurum in loco eſſe & inueniri ſingificat: patrem diuitem ſignificat, ſed auarum. In quinta ſignificar multitudinem filiorum vtriuſq; ſexus, ſed plures maſculos quàm fœmellas: mulierem prægnãtem eſſe ſignificat & ſine periculo parituram: et ſi de ſexu quæſtio eſt, maſculum ſignificat: legationes lucroſas largitur: poſt mortem non latè famam extendit, ſedà ſuis hæreditari facit, & rumores veros ſignificat. In ſexta multas & graues ægritudines ſignificat & diu duraturas : infirmũ periclitari facit, & ſæpè mori: medicum tamen doctum & probum indicat. multitudinem ſeruorum atq; animaliũ dat, & lucrum in illis. In ſeptima vxorem ſignificat diuitem, ſed vel viduam vel prouectæ ætatis mulierem. lites ſignificat graues atq; durabiles : amorem & concubinatum effectum ſortiri ſignificat. In octaua hominem de quo quæritur, mortuũ eſſe ſignificat: genus mortis breue ſignificat, & quam paucorum dierum ægritudo præceſſit : hæreditates & legata cum multa vtilitate decernit, & dotem vxoris diuitẽ ſignificat. In nona longa & vtilia itinera ſignificat: abſentem citò reuerſurum indicat: lucrum à perſonis religioſis & eccleſiaſticis ſiue ſcholaſticis haberi facit: hominem de quo quæritur, veram ſcientiam habere ſignificat. In decima principes facit imperium ampliare: iudicẽ fauorabilem facit, ſed cui continuò oporteat munera dare: officia & magiſteria multi lucri facit: matrem diuitem ac felicem ſignificat In vndecima, multitu-

dinem amicorum facit, & vtilitatem ab illis & gratiam principum auget. In duodecima multos significat inimicos & potentes, seruos & animalia profuga reducit, incarceratum non euasurum significat.

LAETITIA in prima domo longam vitam significat cum prosperitate & lætitia, & hominem omnibus fratribus plus victurum significat, hominem facit altioris staturæ, pulchrorum membrorum, latæ frontis, magnorum & latorum dentium, & faciei bene distinctę. In secunda diuitias quidem significat et varia lucra, sed magnas expensas et varias status mutationes, furtum recuperatur, & reuertitur, sed si de fure quæstio fuerit, euasisse significat. In tertia fratres largitur bonæ conuersationis, sed breuioris vitæ, itinera solatiosa, bonam fidem. In quarta patrimonium & possessiones felices, patrem nobilem & alicuius principis officij dignitate decorum: thesaurum in loco esse significat, sed minoris valoris quàm arbitratur, & inuenire facit. In quinta filios dat bonæ obedientiæ & bonorum morum, in quibus summum habebit senectutis solatium, mulierem prægnãtem fœmellam parituram significat, legationes cum multo honore decernit, rumores in toto veros non esse indicat. post mortem bonam & amplam famam relinquit. In sexta ægrotum euadere facit, seruos bonos & animalia bona designat. In septima vxorem pulchram & adolescentulam largitur: lites vincit, & amorum successum tribuit. In octaua hæreditates dat & legata, dotem vxoris collaudat, illum de quo quæritur, viuere significat, mortem honestam ac lenem declarat. In nona pauca itinera significat, & quæ occurrunt itinera, hæc sunt vel circa legationes principum, vel peregrinationes propter vota sanctorum, hominem bonæ religionis & mediocris scientiæ, qui naturali ingenio singula facilè discernit. In decima reges et principes præclaros facit, ad temporum suorum rationem pace famosos, iudices tristes, officia & magisteria honesta: quæ vel circa res ecclesiasticas, vel scholasticas, vel iuris administrationem versantur, significat, matrem, si vidua fuerit, iterum nupturam indicat. In vndecima principum gratiam largitur, & amicorum copiam. In duodecima victoriam inimicorum tribuit, bonos seruos & famulos, facit carceratum liberat, & à malis euentibus præseruat.

PVELLA in prima domo hominem significat breuioris vitæ, debilis complexionis, modicæ staturæ, pinguiusculum, satis pulchrum sed quasi effœminatum, luxuriosum, et qui propter mulierũ affectus multa vitæ discrimina incurrat.

In se-

In ſecunda nec diuitias largitur, nec paupertatem minuit, furem necdum vrbem egreſſum eſſe ſignificat, & furtum iam alienatum: theſaurum in loco eſſe negat. In tertia plures ſorores quàm fratres ſignificat, & eum illis bonam pacem largitur: itinera iucunda & læta, & conuerſationes bonorum hominum deſignat. In quarta patrimonium tenue, & patrem non diu victurum ſignificat: ſed agros bonorum fructuum fertiles facit. In quinta prægnantem fœmellam parituram ſignificat: legationes nullas deſignat, mulierem multa commercia, & ab illis aliquod officium committi facit. In ſexta debilitatem ægroti indicat: ſed citò euadere facit: medicum tamen indoctum & imperitum ſignificat, ſed qui opinione apud vulgus plurimi æſtimetur: ſeruos, ancillas & animalia bona reddit. In ſeptima vxorem largitur pulchram, & iucundam, & cum viro ſuo pacificè conuerſantem: ſed tamen quæ multa ardeat libidine, & à pluribus cupiatur: lites nullas, quas coram iudice diſcernit: ſed rixas aliquas cum populo, facilè diſſolubiles. In octaua, qui exiſtimabatur mortuus, viuit: dos vxoris modica, quæ tamen virum contentum eſſe facit. In nona modica itinera ſignificat: & religionem bonam & modicam ſcientiam largitur, niſi fortè muſicam, tam vocalem, quàm inſtrumentalem. In decima principes ſignificat non multùm potentes, ſed tamen qui ſe pacificè intra fines ſuos gubernent, & à vicinis ſuis & ſubditis diligantur: affabiles & manſuetos eos facit, & qui continuis iocis, ludis & venationibus ſe exerceant: iudices bonos & pios facit & miſericordes: officia largitur circa mulieres, vel à nobilibus mulierib. In vndecima amicos multos facit, & mulierum dat gratiam. In duodecima paucos inimicos facit, ſed cum mulieribus contentionem: in incarceratiuis per amicorum interceſſionem deliberat.

AMISSIO in prima domo non victurum ægrum ſignificat: vitam breuem oſtendit: hominem indiſpoſitorum membrorum & faſtidioſæ conuerſationis ſignificat, & qui in aliqua parte corporis ſui notabili defectu ſignetur: vt claudus, vel mancus, & huiuſmodi. In ſecunda omnem ſubſtantiam diſſipat, & miſeræ paupertatis onera ſuſtinere facit: fur, nec furtū inuenitur: theſaurus in loco non eſt, & cum damno quæritur. In tertia mortem fratrum, vel carentiam eorum & conſanguineorum atque amicorum ſignificat: itinera nulla: & à multis decipi facit. In quarta totum patrimonium diſſipat: patrem pauperem fuiſſe ſignificat: & citò mori facit. In quinta filiorum morte hominem varia triſtitia afficit: mulierem non grauidam, vel abortiri ſignificat: honores nullos & famā nullam

facit: & rumores falsos defert. In sexta ægrotum euasisse, vel mox euadere significat: sed damnum in seruis & animalibus facit. In septima vxorem adulteram reddit, & quæ continua contentione cum viro dissentiat: ipsam tamen citò mori facit: lites amittere facit. In octaua hominem mortuum significat: dotem vxoris dissipat: hæreditates & legata nulla largitur vel amittit. In nona itinera nulla facit, vel cum maximo damno: hominem inconstantis religionis significat: & qui de vna secta sæpè mutetur: literarum omnium expertem facit. In decima principes reddit infortunatissimos, & qui exilio cogantur vitam finire. Iudices prauos, officia & magisteria damnosa & matris etiam mortem significat. In vndecima paucos amicos significat, & facilè amicos amittere facit, & in inimicos conuertit: apud principes nullam nisi damnosam gratiam largitur. In duodecima inimicos omnes perdit: incarceratum diu detinet: cæterùm à periculis præseruat.

CONIVNCTIO in prima domo vitam prosperam efficit: mediocris staturæ, non macrum, nec minus pinguem: longæ faciei: planorum capillorum: modicæ barbæ: longorum digitorum & crurum: liberalem, amabilem, & multis amicum. In secunda non significat inuentas diuitias, sed hominem ab omni paupertatis calamitate securum præstat: furem cum furto detegit, & thesauros absconditos acquirit. In tertia paucos fratres dat, & varia variæ fortunæ itinera: bonam fidem & constantiam significat. In quarta patrimonium mediocre indicat, patrem honestum & bonæ intelligentiæ præbet. In quinta subtilis ingenij filios largitur: prægnantem masculum parituram indicat: honores ex proprio ingenio largitur, & famam longè dispergit, & rumores veros significat. In sexta ægritudines diuturnas significat: medicum doctum & expertum designat: seruos fideles & animalia sine macula ostendit. In septima vxorem bene morigeratam & boni ingenij tribuit: lites difficiles dat, & aduersarios astutos. In octaua, de quo quærebatur, mortuum esse significat, & ex mortuis aliquid lucri portendit: vxorem non valde diuitem ostendit. In nona pauca itinera dat, sed longa & diuturna: absentem post multam horam reuersurum significat: scientias varias & religionis mysteria largitur, ingeniumq; perspicuum & efficax. In decima principes facit liberales, benignos & affabiles: qui scientiis & variis secretis artificiis, doctisque eorum hominibus oblectantur: iudices iustos facit, & qui astuta speculatione lites facilè discernant: officia largitur, quæ circa litteras, doctrinas & scientias sanas versatur: matrem honestam boni ingenij, prosperæque vitæ significat. In vndecima multos amico-

amicorum cumulos facit, & principum magnatumque nobilium gratiam quàm maximam præstat. In duodecima inimicos significat cautos, atque versutos: incarceratum diu permanere facit, & varia pericula in vita euadere largitur.

ALBVS in prima domo vitam significat continua valetudine grauibusque ægritudinibus anxiam: hominem significat breuis staturæ, lati pectoris, & grossiorum brachiorum, crispi capitis, & amplioris oris: loquacem & multi inutilis sermonis: sed lætum & iucundum, ac homines delectantem. In secunda substantiam largitur ex iocalibus & vilibus artificiis, sed delectabilibus, vt ex ioculationibus, saltationibus, gelasmatibus: furem & rem perditam ostendit, thesaurumq; abscondit. In tertia paucos fratres dat, modica & grauia itinera, & omnes deceptores. In quarta tenue vel nullum patrimoniū, patrem multis cognitum, sed vilioris officij virum ostendit. In quinta nullos filios dat, vel mori facit datos: mulierem seruilem indicat, & prægnantem abortiri facit, vel monstrosum partum edere: rumores falsos denotat, & nullos honores tribuit. In sexta tardissimas ægritudines facit: seruorum fraudulentiam & nequitiam, animaliumque ægritudines ad mortem designat: & medicum ægroto suspectum facit. In septima vxorem dat sterilem, sed pulchram & bene dilectam: lites paucas, sed diu duraturas. In octaua de quo quæritur, moriturum indicat: dotem vxoris modicam dat, & de ea litigari facit. In nona itinera cum modica vtilitate denotat: absentem impedit, & non reuersurum significat: hominem superstitione religionis, & falsæ deceptoriæq; scientiæ indicat. In decima principes & iudices maleuolos facit: vilia officia ac magisteria indicat: matremque meretricem, vel de adulterio suspectam. In vndecima dissimulatos ac falsos amicos facit: inconstantem gratiam dat. In duodecima inimicos viles, rusticos & impotentes designat & incarceratum non euasurum, variaque vitæ incommoda denotat.

PVER in prima domo vitam dat mediocrem, sed laboriosam: hominem facit militari dignitate glorioſum, robustū corpore, colore rubicundum, pulchri aspectus, nigrorum capillorum. In secunda substantiam largitur alienorum bonorum, & rapinas per confiscationes, per iura militaria & huiusmodi: fures cum furto saluat, sed thesauros nullos indicat. In tertia fratribus præponi facit, & ab illis timeri: itinera discriminosa significat, & bonam fidem denotat. In quarta hæreditates & possessiones dubias, & patrem res violenter acquisiuisse significat. In quinta filios largitur bonos, &

qui ad dignitates & honores aſcendant: prægnantem maſculum parituram ſignificat: honores ex militari diſciplina, & famam amplam ſignificat, In ſexta ægritudines violentas facit, vt vulnera, caſus, contuſiones, ſed ęgrotum facilè liberat: medicum chirurgicum oſtendit: ſeruos & animalia robuſta & vtilia deſignat. In ſeptima vxorem viraginem largitur, bonæ fidei, & rectricem domus diligentem: lites crudeles facit, & aduerſarios quos vix per iudicem compeſcere poſſis. In octaua ſuſpectum viuere ſignificat: mortem non laborioſam ſignificat, ſed vel ex humore calido, vel ex ferro, ſeu alio quouis conſimili genere ſignificat: legata & hæreditates alias nõ decernit. In nona itinera non ſine diſcrimine vitæ largitur, proſpera tamen & tuta illa largitur: religionem modicam & paucam conſcientiam largitur: ſcientiam tamen dat philoſophiæ naturalis: & medicinę & plurium pulchrorum artificiorum. In decima principes facit potentes, & bello glorioſos, ſed quorum victoriæ mutabili ſucceſſione varientur: iudices crudeles & immiſericordes reddit: officia largitur militaria: & magiſteria ſignificat, quorum exercitium cum ferro vel ignè eſt: matri tamen nocet, & vitæ illius obeſt. In vndecima amicos largitur nobiles, magnates, & qui curias principum atque militiam ſequuntur, & multos crudeles homines adhærere facit: apud principes autem exiſtimationem multam, ſed ſuſpectam gratiam largitur. In duodecima crudeles & pernicioſos inimicos facit: incarceratus aufugit: pericula multa euadere facit.

RVBEVS in prima domo vitam breuem & malè finituram ſignificat: hominem turpem, inutilem, crudelis & malitioſi aſpectus, & in aliqua parte corporis notabiliter ſignatum. In ſecunda paupertatem ſignificat, fures atque latrones facit, & qui ex falſificiis & malis artibus ſibi victum quærant: furem cum furto ſaluat: theſaurum nec eſſe, nec inueniri ſignificat. In tertia fratres & conſanguineos odioſos reddit, & malorum morum ſignificat: in itineribus periclitari facit: malam fidem & proditionem indicat. In quarta patrimonium diſſipat, hæreditates diſpergit, agros tempeſtate & malitia terræ deperdit: patrem citò mori facit. In quinta filios multos largitur, vel malos & inobedientes, ex quibus dolor & infamia parentibus ſequatur. In ſexta mortales ægritudines & vulnera facit: æger moritur: medicus errat: ſerui produnt: animalia periculum & offenſam faciunt. In ſeptima vxor infamis & paſſim adultera & contentioſa: aduerſarij deceptores & proditores, qui te cautelis variiſque iuris diuerticulis vincunt. In octaua mors violenta, & per publicum iudicium infli-

ta: de quæsito mortem certam significat: dotem vxoris nullam. In nona itinera mala & periculosa denotat: & de latronibus spoliari, vel prædonibus capi facit: homines pessimæ religionis & malæ fidei indicat, & qui facili de causa fidem suam abnegare soleant: scientiam falsam, deceptoriam & nullam indicat. In decima principes crudeles & tyrannos facit, & qui imperium suum malè finiant, vt qui vel à subditis trucidentur, vel à potentioribus capti turpi morte vel graui carcere vitam finiant: iudices & officiales falsos, & fures, vsurarumque occupatores significat: matrem citò mori facit, & eam turpi fama notatam indicat. In vndecima nullos fidos, nec veros amicos largitur, sed malorum hominum conuersationem præstat: ab omni bonorum atque nobilium consortio abiectum facit. In duodecima inimicos facit crudeles & proditores, à quibus tibi cautè cauendum est: incarceratum malè finiturum significat: & incommoda vitæ multa decernit.

CARCER in prima domo breuem vitam dat: hominem sceleratissimum significat, turpis figuræ & immundum, qui omnibus odio est & despectui. In secunda miserrimam paupertatem facit, furem cum furto comprehensum significat: thesaurum & absconditum nullum ostendit. In tertia odium fratrum, praua itinera. pessimam fidem & conuersationem significat. In quarta hæreditates nullas, & patrem pessimum, & citò maleque moriturum significat. In quinta malos filios, mulierem non esse prægnantem: prægnans sibiipsi abortum prouocat, vel filium interficit: nullos honores & falsissimos rumores significat. In sexta infirmum diu ægrotare facit: malos seruos, & inutilia animalia: medicum ignorantem significat. In septima vxorem à marito odio haberi, & lites malè terminatum iri significat. In octaua mortem ex casu vel subuersione significat: vel hominem in carcere seu publico iudicio condemnatum iri, vel moriturum indicat: & qui sæpè sibiipsis lethales manus inferant: dotem vxoris & legata negat. In nona absentem non redire facit, & mali sibi in itinere accidisse aliquid significat: religionem nullam, sed pessimam conscientiam, nullamque scientiam significat. In decima scelestissimos principes facit, & malè perituros: quia in principatu constituti in omnem libidinem ac tyrannicam voluptatem proruunt: iudices iniquissimos & falsarios facit: matrem turpem & infamem indicat, adulteriiq; nota insignem: officia atque magisteria nulla dat, sed vel mendicitate, vel furto, & turpi latrocinio victum quærit. In vndecima nullos amicos habet, nec gratiam a pud

nomi-

homines. In duodecimâ inimicos instruit: incarceratum detinet, & mala multa infligit.

TRISTITIA in primâ domo vitam non abbreuiat, sed illam multis molestijs affligit: hominem significat bene morigeratum, sed tardum in omnibus negotijs suis, solitarium, melancholicum, rarò ridentem & super omnia auariſſimum. In secunda substantiam dat & diuitias: sed illis non fruitur: imò abscondit, & vix inde sibi victum sumit: thesaurum non inuenit, nec furem cum furto. In tertia paucos fratres significat, & omnibus fratribus superstitem facit: infelicia itinera, sed bonam fidē dat. In quarta hæreditates & agros populatur: patrem senem & diu victurum facit, & auariſſimum pecuniæ abscondorem. In quinta filios nullos, vel citò morituros significat: prægnantem filiam parere facit: honores & famam negligit. In sexta ægrum moriturum indicat: seruos bonos, sed tardos: & animalia modici precij significat. In septima vxorem citò mori facit: lites damnosas & contra te terminantes indicat. In octaua mortem significat ex longa ęgritudine & multo dolore: legata & hæreditates largitur: & dotem vxori non denegat: In nona absentem in itinere periſſe, vel aliquid mali accidiſſe sibi significat: itinera facit infelicia, sed bonam religionem & deuotum hominem profundasq; scientias indicat. In decima seueros principes facit, ac iustitiæ bonos cultores: sed aduersa illis multa accidere indicat: iudices facit iustos, sed tardos causarum expeditores: matrem ad bonam senectam producit cum honestate vitæ, sed varijs incommodatibus mixtæ: officia largitur grauia, sed non diu in illis perseuerare facit: magisteria circa aquas & cultus terræ significat, vel circa religionem & sapiētiam. In vndecima paucos amicos & amicorum mortem significat & modicam gratiam. In duodecima inimicos nullos indicat: incarceratum malè condemnat & vitæ incommoda facit.

CAPVT Draconis in prima domo vitam auget & fortunam. In secunda auget diuitias: furem saluat: thesaurum in loco esse significat. In tertia auget fratres, itinera, affines & bonam fidem facit. In quarta locupletat hæreditates: patrem diu viuere facit. In quinta multos dat filios: prægnātem masculum parere significat. & sæpè gemellos auget: honores & famam & rumores esse veros indicat. In sexta auget ęgritudines: medicum doctum significat, multitudinem seruorum & animalium facit. In septima multas vxores significat, & multos aduersarios litesq; multiplicat. In octaua mortem certam esse ostendit: legata & hæreditates largitur, & dotem

vxo-

vxoris bonam. In nona multa significat itinera, multas scientias, & bonam religionem, & absentem citò reuerti significat. In decima glorioſos principes, magnificos iudices, nobilem matrem, grandia officia, & lucroſa magiſteria ſignificat. In vndecima multos amicos & omnibus gratioſum facit. In duodecima inimicos multos & mulierum copiam decernit: incarceratnm retinet, & male punit.

CAVDA draconis in omnibus prædictis & ſingulis dòmibus capiti contrarium iudicium præſtat. Iſtę ſunt naturæ figurarum geomanticarum & earum iudicia in ſingulis domibus & ſuper omnibus quæſtionibus de omni re.

ILLVD autem tibi obſeruandum eſt in iudicando quoties tibi quæſtio aliqua propoſita fuerit, quæ in ali... domo contineatur, non ſolum ad eam reſpondebis per figuram in tali domo contentam, ſed ſingulas figuras aſpicientes & obſidentes, ipſumq; iudicem in duabus iudiciorum facies participes. Conſiderabis etiam figuram rei quæſitæ, ſi ſe per alia loca figuræ multiplicauerit, vt illa etiam iudicium participare facias: vt puta ſi in ſecunda domo quæſitum fuerit de fure, & figura ſecundæ domus inuenta fuerit in ſexta, furem ipſum aliquem ex domeſticis & ſeruis eſſe indicat: & ita de ſimilibus conſiderabis. Totum enim artificium huiusce eſt in cōmixtione figurarum & naturæ earundem: quod qui ritè practicare nouerit, is veriſſima ſemper indicia, etiam circa res multum particulares, depromit.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE CENSVRAM, SIVE RETRACTATIONEM DE MAGIA, EX SVA DECLARATIONE

De vanitate ſcientiarum & excellentia verbi DEI, *hic ſubijcere ſuperfluum duximus. Qui verò eam legere volet quærat tomo ſecundo* Declamationis *prædictæ capita ſubſequentia ſcilicet.*

XLI. De magia in genere.
XLII. De magia naturali.
XLIII. De magia Mathematica.
XLIV. De Magia venefica.
XLV. De Goëtia & Necromantia.
XLVI. De Theurgia.
XLVII. De Cabala.
XLVIII. De præſtigijs.

DE-

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA SEV DE CAEREmonijs magicis liber quartus.

HENR. CORN. AGRIPPAE adscriptus.

IN libris noſtris de occulta philoſophia, non tam compendiosè, quàm copiosè declarauimus ipſius Magiæ principium, & rationabilitatem & quomodo experimenta elicienda & componenda ſint, ad quouscunq; mirabiles effectus producendos. Verum quoniam illic theoricè magis quàm practicè, quædam etiam minus completè, quædam verò figuratiue, & quaſi ſub ænigmate traduntur: vt aliquãdo illa, quæ ſummo ſtudio, diligentia, & curioſa exploratione adepti ſumus, rudioribus quibusq; exponantur: ideo in hoc libro, quem tanquam complementum, ac clauem librorum, de Occulta philoſophia, omniumq; Magicarum operationum confecimus, dabimus tibi intemeratæ veritatis, & inexpugnabilis Magicæ diſciplinæ, ſanctorum numinum documenta & experimenta iucundiſſima, vt quemadmodum legendo libros de occulta philoſophia, cupidè hæc ſcire deſideras: ita legendo hunc librum veraciter triumphes. Quare ipſum intra ſecreta religioſi pectoris tui penetralia ſilentio tegito, & conſtanti taciturnitate celato.

Illud verò ſcias, quod nomina intelligentiarum præſidentium vnicuiq; Planetarum, ſecundum hunc modum conſtituuntur: nempè ex figura mundi collectis literis, ab ortu corporis Planetæ, ſecundum ſucceſſionem ſignorum, per ſingulos gradus atq; ex ſingulis gradibus ab ipſo Planeta aſpectis, facta proiectione, à gradu aſcendentis. Conſimili ratione nomina principum malorum ſpirituum, ſub ſingulis planetis præſidentium accipiuntur ordine retrogrado, facta proiectione, contra ſucceſſionem ſignorum ab initio ſeptimæ domus. Nomen verò ſupremę intelligentiæ, quàm pletiq; animam mundi arbitrantur, ex quatuor cardinibus figuræ mundi colligitur, ſecundum rationem iam traditam. Et per oppoſitum modum colligitur nomen magni Dæmonis ſuper quator angulis cadentibus. Similiter nomina magnorum ſpirituũ præſidentium aëris poteſtatibus. colliges ſuper quatuor angelis domorum ſuccedentium: ita videlicet, vt ad nomen boni ſpiritus, eliciendum, fiat proiectio, ſecundum ſuc-

ſucceſſionem ſignorum incipientium à gradu aſcendentis: ad nomen verò mali ſpiritus, è conuerſo.

Illud autem ſcias, quòd nomina malorum ſpirituum per has tabulas extrahuntur, ex nominibus tam bonorum, quàm malorum ſpirituum: ita tamen, quòd ſi ingredimur tabulam cum nomine ſpiritus boni ſecundi ordinis, nomen mali ſpiritus extractum erit de ordine principum & gubernatorum. Si autem ingredimur tabulam cum nomine ſpiritus boni tertij ordinis, vel cum nomine mali ſpiritus gubernatoris, quocunq; modo extracti, ſiue per hanc tabulam, ſiue ex figura cœleſti: nomina quæ ex his procedunt, erunt malorum dæmonum, miniſtrorum inferioris ordinis.

Illud autem ſciendum, quòd quoties ingredimur tabulã hanc cum ſpiritibus bonis ſecundi ordinis, ipſa nomina extracta ſunt ſecundi ordinis. Et ſi ſub illis extrahimus nomen mali ſpiritus, ipſum eſt de ſuperiori gubernatorum ordine. Idem eſt ſi ingredimur cum nomine ſpiritus mali ſuperioris ordinis. Si vero ingredimur hanc tabulam cum nominibus ſpirituum tertij ordinis, ſiue ſpirituum miniſtrorũ tam bonorum, quam malorum, nomina extracta erunt ſpirituum miniſtrorum inferioris ordinis.

Multi autem magorum, viri non paruæ authoritatis, eiusmodi tabulas Latinis literis extendere voluerunt: ita vt per easdem tabulas etiam ex nomine officij vel effectus alicuius nomen ſpiritus tam boni quàm mali inueniatur, per eundẽ modũ q̃ ſuprà traditus eſt, accepto nomine officij vel effectus in columna literarũ in ſua linea, ſub ſuo ſidere. Et huius quidẽ grauis autor eſt Triſmegiſtus: qui cũ hanc calculationem Aegyptijs literis tradiderit, non ineptè etiam ad alias aliarũ linguarum literas referri poteſt, ob rationes ſignis aſſignatas. Omnium ſiquidem, qui de nominibus ſpirituum eliciendis tractarunt, primus ille extitit. Vis ergo atq; ſecretũ, magiſterium q̃; quomodo rectè ritèq́, ſacra ſpiritũ nomina eliciuntur, in vocalium diſpoſitione conſiſtit, quæ nomẽ ſpiritus efficiant, & quibus nomen rectum, ac ritè ſonorum cõſtituatur. Hoc autem artificiũ ita perficitur, primò in locãdis vocalibus illarum literarum, quæ per calculationem figurę cœleſtis inueniuntur, ad nomina ſpiritũ ſecũdi ordinis bonorum atq; malorũ præſidentium & gubernatorum eliciẽda erit aduertendum. Et hoc in bonis ita perficitur: cõſideratis ſtellis, quæ literas conſtituant, & in ordinẽ locatis, primò ſubtrahatur gradus vndecimæ domus à gradu ſtellæ, quę prior eſt in ordine: & quod inde remanet, proijciatur à gradu aſcẽdentis: & vbi numerus ille deſinit, ibi eſt pars vocalis primæ

mæ literæ. Incipe ergo proijcere vocales illarum literarum ſecundum ſuum numerum & ordinem: & quæ ceciderit in locum ſtellæ, quæ prior eſt in ordine, ea vocalis primæ literæ attribuitur. Deinceps inuenias partem ſecũdæ literæ, ſubtrahendo gradum ſtellæ quæ ſecunda eſt in ordine à ſtella prioris: & quod remanet, proijce ab aſcendente. Et hæc eſt pars, à qua incipias proiectionem vocalium: & quæ ceciderit ſuprà ſecundum ſtellam, ea eſt vocalis ſecundæ literæ. Et ita conſequenter inueſtigabis vocales ſequentium literarum, ſemper ſubtrahendo gradum ſtellæ ſequentis, à gradu ſtellæ proximè præcedentis. Et omnes proiectiones atq; numerationes, in nominibus bonorum ſpirituum fieri debent ſecundum ſucceſſionem ſignorum. In nominibus verò malorum ſpirituum, vbi in bonis ſumitur gradus vndecimæ domus, in iſtis ſumatur gradus duodecimæ domus. Numerationes verò & proiectiones omnes fiant cum ſignorum ſucceſſione, initium ſumendo à gradu decimæ domus. In omnibus verò per tabulas extractis, alio modo vocales locantur. Primò enim accipitur numerus quotenarius literarum, nomen ipſum conſtituens, & ſic numeratur, ab initio columnę primæ literæ, vel ſub qua nomen extrahitur: & litera in quã inciderit hic numerus, refertur ad primam literam nominis extracti, accipiendo diſtantiam vnius ab altera, ſecundum ordinem Alphabeti. At numerus illius diſtantiæ proijcitur ab initio ſuæ columnæ: & vbi deſinit, ibidem eſt pars prioris vocalis. Ab illa ergo proijce vocales ipſas, ſuo numero & ordine, in eadem columna: & quæ ceciderit ſuper primam literam nominis, illa ſibi erit attribuenda. Sequentes autem vocales inuenies, accipiendo diſtantiam à præcedenti litera ad ſequentem: & ſic conſequenter, ſecundum ſucceſſionem Alphabeti. Et numerus diſtantiæ illius, numeratur ab initio ſuæ columnæ: & vbi ceciderit, ibi eſt pars vocalis quæſitæ. Ab illa ergo proijce vocales, vt ſuprà diximus, & quæ ceciderint ſupra ſuas literas, eisdem attribuantur. Si verò vocalis aliqua ſupra vocalem ceciderit, prior cedat poſteriori. Et hoc de bonis duntaxat intellige. In malis autem conſimili via procedas: niſi quod facias numerationes ordine contrario & reuerſo, contraq; ſucceſſionem Alphabeti, & contrà ordinem columnarum, videlicet aſcendendo.

Nomen Genij boni, vnicuiusq; hominis, quod inuenire docuimus in libro tertio de Occulta philoſophia, ſecundum illum modum non paruæ autoritatis, nec modici eſt fundamenti. Sed nunc dabimus tibi quosdam alios modos, non vanis innitentes rationibus. Ex ijs vnus eſt, accipiendo in figura

nationitatis, quinq; loca Hylegiorum. Quibus notatis proijciantur characteres literarum suo ordine, & numero ab initio Arietis: & quæ literæ ceciderint in gradus dictorum locorum secundum ordinem & dignitatem illorum dispositæ & combinatæ, nomen Genij constituunt. Est alius modus: Accipiantur Almutel, hoc est stellæ dominatrices, super dictis quinq; locis: & fiat proiectio à gradu ascendentis, colligendo literas cadentes super Almutel, quibus secundum dignitatem suam locatis in ordinem, nomen Genij constituunt. Est adhuc alius modus ab Aegyptijs in obseruantia multum habitus: faciendo proiectionem, à gradu ascendentis, colligendo literas: secundum Almutel vndecimæ domus, quàm domum, bonum Dæmonem vocant: quibus, secundum dignitatem suam locatis, Geniorum nomina constituuntur: malum verò Genium consimili ratione elicimus: præterquã quod proiectiones fiunt contra ordinem & successionem signorũ. Et vbi in bonis proijcimus ab initio Arietis: in malo numeramus ab initio Libræ: Vbi in bono numeramus à gradu ascẽdẽtis, in malo proijcimus à gradu septimæ domus. Secũdũ Aegyptios verò colligitur nomẽ Genij, secundũ Almutel duodecimæ domus, quam malum Dæmonem vocant. Et omnes isti ritus, alijs, qui in libro tertio de Occulta philosophia à nobis traditi sunt, per cuiuscunq; linguæ characteres fieri possunt: cùm istis omnibus (vt supra diximus) insit mysticus & diuinus numerus, ordo, atq; figura. Vnde euenit, eundem Genium diuersis nominibus posse vocari. Alij verò ex nomine ipsius spiritus, boni vel mali per tabulas ad hoc formatas extrahuntur.

Characteres itaq; cœlestes constant è lineis & capitibus. Capita sex, iuxta sex stellarum magnitudines, ad quas reducuntur etiam Planetæ. Prima magnitudo. cum Sole stella m tenet, vel crucem. Secunda cum Ioue, punctum circularem. Tertia cum Saturno, semicirculum, triangulum, siue vncum, rotundum vel acutum. Quarta cum Marte, virgulam penetrantem lineam, siue quadratum rectum vel obliquũ. Quinta, cum Venere & Mercurio, virgulam, siue punctum caudatum, ascendentem vel descendentem. Sexta cum luna puncta denigrata. Quæ omnia in sequẽti tabula videre poteris. Positis itaq; capitibus secundum situm stellarum in figura cœli, tunc lineæ protrahendæ sunt secundũ naturarũ cõuenientiã, & hoc de stellis fixis intelliges. In Planetarũ verò erectionibus, positis capitibus secundum eorum in se inuicẽ aspectum & antiscia lineæ protrahantur.

Stellæ. Capita. Lineæ capitibus iunctæ,

Quando verò formandus est character alicuius imaginis cœlestis ascendentis in aliquo gradu, vel facie signorũ, quæ ex stellis eiusdem magnitudinis & naturæ constant: tũc posito stellarum illarum numero, secundum suum situm & ordinem contrahantur lineæ ad similitudinem imaginis significatæ, quàm copiosè id fieri potest.

Characteres verò, qui secundum nomẽ spiritus extrahũtur, componuntur per tabulam sequentem, dando vnicuiq; literæ nominis id quod sibi ex tabula congruit: queadmodũ intuenti facilè patet Sed est in hoc non modica difficultas, quãdo videlicet litera nominis ceciderit in lineã figurarũ vel literarum, vt sciamus quæ figura, vel quæ litera sumenda sit. Hoc autem ita cognoscetur: Nam si in literarum lineã litera ceciderit, considera quota hæc litera sit in ordine nominis vt puta secunda vel tertia: deinde quot literas nomen ipsum complectitur, vt quinq; vel septem: & multiplica hos numeros in se inuicem, & productum triplica. Deinde totum aggregatum proijce ab initio literarum, secundum successionem Alphabeti: & in quam literarum numerus ille ceciderit, hæc est quæ poni debet in charactere illius spiritus. Si autem litera aliqua nominis in lineam figurarum ceciderit, ita agendum erit. Accipiatur numerus, quota hæc litera est in ordiue nominis, & multiplicetur per numerum, quota hæc litera est in ordine Alpabeti, & aggregatum diuidatur, per nouem: residuum indicat figuram vel numerum in charactere locandum. Potest enim poni vel figura Geometrica, vel figura numeri Arithmetica, quæ tamen non debet nouenarium, siue nouem angulos excedere,

Cha-

Characteres bonorum ſpirituum.

Punctus ſimplex; rotundus; ſtellatus;

Linea recta ſtans; Iacens; Obliquans.

Linea curua arcuata; Vndoſa; Dentata.

Interſectio recta; Inhærens; Adhęrens ſeparata

Intreſectio obliqua ſimplex Mixta; Multiplex;

Perpendiculum rectũ, dextrũ, Siniſtrum; Neutrum

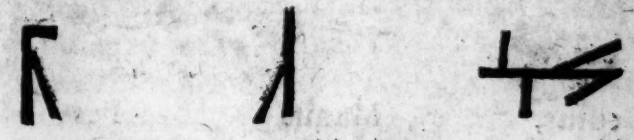

Figura Integra Diminuta; Media

Lit[illegible] Inhęrens Adhęrens; Separata

Characteres malorum ſpirituum.

Linea recta Curua, Reflexa.

Figura ſimplex, Penetrans, Fracta.

Litera Recta, Retrograda, Inuerſa.

Flamma, Ventus, Fluuius.

Maſſa, Pluuia, Lutum.

Volatile, Reptile, Serpens.

Oculus, Manus Pes

Corona Criſta, Cornua.

Sce

Sceptrum, Gladius, Flagrum.

Characteres verò, qui per ſpirituum reuelationem accipiuntur, exinde virtutem habent: quia ipſi ſunt ſignacula quædam latentia, diuinitatis alicuius harmoniam conſtituentia: aut ſunt ſigna initi fœderis & promiſſæ fidei, ſeu obedientię: & ij characteres nulla alia ratione poſſunt indagari. Adhuc vltra characteres, ſunt malorum ſpirituum familiares quædam figuræ & imagines, ſub quarum forma inuocantibus occurrere & comparere ſolent: hæ autem imagines inueniuntur per tabulam ſequentem, ſecundum rationem literarum conſtituentium nomen ipſius ſpiritus, ita vt ſi qua litera in nomine ipſius ſpiritus pluries habetur, illius imago tenet principatum, cætera ſuo modo commiſcendo, ita vt quæ priores ſunt ordines, ijs ſuperior pars corporis caput ſecundum ſuam figuram tribuatur: quæ verò poſtremæ, pedes & crura occupent. Sic mediæ literæ, mediæ corporis parti aliquid ſibi ſimile tribuant, vel ſeſſorem dent. Si verò aliqua ceciderit contrarietas, quæ litera potior eſt numero, vincet: ſi verò æquales res, commiſcebuntur. Præterea ſi idem nomen ex tabula characterum inſigne vel inſtrumentum aliquod obtinuerit, idipſum etiam obtinebit in imagine. Cognoſcere autem dignitates malorum ſpirituum, per easdem tabulas characterum & imaginum poterimus. Nam quicunq; ſpirituum ex tabula characterum acciderit inſigne aliquod vel inſtrumẽtũ, ipſe dignitatẽ poſſidet. Quod ſi fuerit corona, dignitatẽ indicat regiam: ſi criſta, ducatum: ſi cornua comitatũ: ſi absq; ijs ſceptrũ, gladius, bidẽs, prẹfecturã indicat: ſimiliter ex tabula imaginũ inuenies qui regiã dignitatẽ præ ſe ferant: Ex corona dignitatem, ex inſtrumentis præfecturam iudica. Deniq; qui humana figura pollent, digniores ſunt ijs qui ſub beſtiarum imaginibus occurrunt: ipſi præterea equites præcellunt pedites: & ſecundum omnium illorum commixtionem dignitates, præcellentiam ſpirituum iudicabis. Illud tamen ſcias ſpiritus inferioris ordinis, cuiuscunq; dignitatis fuerint, ſemper ſpiritibus ſublimioris ordinis ſubeſſe. Et ita non eſt inconueniens, reges atq; duces ſubeſſe, & miniſtrare præſidibus ſublimioris ordinis.

Formæ familiares ſpiritibus Saturni.

♄

APparent vt plurimum longo & gracili corpore, vultu iracundo, facies quatuor habentes, vnam in occipitio, alteram in ſincipitio, & vtraſq; roſtratas. In vtroq; genu apparent etiam facies: ſunt coloris nigri & perlucidi. Motus eorum eſt, ventorum agitatio, cum ſpecie terræ motus. Signũ eorum eſt terra alba, qualibet niue candidior.

Formę autem particulares ſunt.

Rex barbatus draconem equitans.
Senex barbatus.
Mulier vetula, baculo innixa.
Porcus.
Draco.
Bubo.
Veſtis nigra.
Falx.
Iuniperus.

Formæ familiares ſpiritibus Iouis.

♃

APparent corpore ſanguineo & cholerico, mediæ ſtaturæ horribili motu, viſu mitiſſimo, blando colloquio, colore ferrugineo. Motus eorum eſt, coruſcatio, cum tonitru: ſignum eorum, apparebunt iuxta circulum homines qui in ſpecie à leonibus deuorabuntur.

Formæ autem particulares ſunt.

Rex gladio euaginato ceruum equitans.
Homo mitratus longo veſtitu.
Puella cum laurea corona, ornata floribus.
Taurus.
Ceruus.
Pauo.
Azurina veſtis.
Gladius.
Buxus.

Formæ Familiares ſpiritibus Martis.

♂

APparebunt longo tempore cholerico, & aſpectu turpiſſimo: colore ſubfuſco, & quaſi ruſſo, cornibus ferè cer-

ceruinis, & vnguibus griphi: mugiunt instar taurorum insanorum. Motus eorum fit quasi instar ignis comburentis. Signum afferunt in specie, fulgur & tonitrua iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex armatus, lupum equitans.	Rubra vestis.
Vir armatus.	Lana.
Mulier clypeũ in femore tenens.	Multiceps.
Hircus.	
Equus.	
Ceruus.	

Formæ familiares spiritibus Solis.

☉

APparent vt plurimùm amplo & magno corpore, sanguineo & crasso, aureo colore super tincto sanguine. Motus eorum est, cœli coruscatio: & signum eorum est, commouere sudorem inuocanti. Formæ autem particulares sunt:

Rex habens sceptrũ, leonẽ equitãs.	Gallus.
Rex coronatus.	Vestis crocea, vel aurea.
Regina cum sceptro.	Sceptrum.
Auis,	Caudatus.
Leo	

Formæ familiares spiritibus Veneris.

♀

APparent corpore pulchro, mediæ staturæ, amabili & iucundo aspectu, colore albo vel viridi, desuper aurato. Motus eorum est sicut stella clarissima. Pro eorum signo videbuntur extra circulum puellæ ludentes, quæ inuocantem ad ludum concitabunt. Formæ autem particulares sunt:

Rex cum sceptro, camelum equitans:	Columba.
Puella pulchrè vestita.	Vestis alba vel viridis.
Puella nuda.	Flores.
Capra.	Sabina herba.
Camelus.	

Formæ familiares spiritibus Mercurij.

☿

APparebunt vt plurimùm corpore mediæ staturæ, frigido, humido, pulchro, affabili eloquio, forma humana, instar militis armati, colore perlucido. Motus

tus eorum est sicut nubes argentea. Pro signo horrorem inferunt inuocanti.

Formæ autem particulares sunt:

Rex vrsum equitans.	Pica.
Adolescens pulcher.	Vestis versicolor.
Mulier colum tenens.	Virga.
Canis.	Baculus.
Vrsa.	

Formæ familiares spiritibus Lunæ.

☽

APparebunt vt plurimùm magno corpore, amplo, molli & phlegmatico, colore instar nubis obscuræ & tenebrosæ, vultu tumido, oculis rubeis & aqua plenis, capite caluo, dentibus aprinis. Modus eorum sicut ingens maris procella. Pro eorum signo apparebit ingens pluuia iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex sagittarius damam equitans.	Vestis viridis vel argētea.
Paruulus puer.	Sagitta.
Mulier venatrix cum arcu & sagitta.	Multipes.
Vacca.	
Damula.	
Anser.	

Cæterùm de sacris pentaculis atque signaculis nunc dicamus. Sunt autem ipsa Pentacula tanquam signa quædam sacra, à malis euentibus nos præseruantia, & ad malorum dæmonum constrictionem & exterminationem nos adiuuantia, bonosque spiritus allicientia, nobisque conciliantia. Constant autem pentacula ex characteribus & nominibus bonorum spirituum superioris ordinis, vel ex sacris picturis sacrarum literarum seu reuelationum: versiculis adaptis, vel ex figuris Geometricis, sacrisque Dei nomibus secundum multorum rationem inuicem compositis: vel ex omnibus ijs, aut eorum pluribus mixtum compositis. Characteres autem, qui ad pentacula constituenda nobis vtiles sunt, ipsi sunt characteres bonorum spirituum, maximè bonorum, primi & secundi ordinis: nonnunquam etiam tertij, & ex illo characterum genere, quod potissimè sacrum nuncupatur: deinde characteres illi, quos suprà sacratos vocauimus. Quocunque igitur huiusmodi charactere instituto, circunducemus illum duplici circulo, in quo circunscribamus nomen sui angeli. Et si volumus sibi addere nomen aliquod diuinum spiritui ipsi, suo

ſuoq; officio cõgruum, maioris erit efficaciæ. Et ſi ſecundum numerorum rationem circunducere illi volumus angularem aliquam figuram, id quoque fieri licebit. Sacræ autem picturæ, quæ pentacula conſtituunt, ipſæ ſunt, quæ paſſim in Sacris literis & Prophetis, tam veteris quàm noui Teſtamenti traduntur: vt puta figura ſerpentis in cruce ſuſpenſi, & conſimiles, quarum multa copia ex Prophetarum viſionibus, vt Iſaiæ, Danielis, Eſdræ, & aliorum, tum ex reuelatione Apocalipſis inueniuntur: & nos de illis locuti ſumus in libro tertio Occultæ Philoſophiæ, vbi de ſacris mentionem fecimus. Poſita itaque aliqua huiuſmodi ſacrarum imaginum pictura, circumdetur duplici circulo, cui inſcribatur nomen aliquod diuinum, ipſi figuræ effectuq; aptatum & conforme: vel circunſcribatur illi verſiculus, ex parte corporis ſacræ ſcripturæ ſumptus, qui deſideratum effectum polliceatur vel deprecetur. vt puta, ſi fiat pentaculum ad victoriam & vindictam contra inimicos tam viſibiles, quàm inuiſibiles, figura ſumi poteſt ex ſecundo libro Machabæorum: videlicet, manus tenens aureum enſem euaginatum, cui circunſcribatur verſiculus ibidem contentus: ſcilicet, Accipe gladium ſanctum, munus à Deo, in quo concides aduerſarios populi mei Iſrael. vel etiam circunſcribatur ei verſiculus Pſalmi quinti: In hoc fortitudo bracchij tui, ante faciem tuam, ibi mors. Vel aliquis alius conſimilis verſiculus. Si verò nomen diuinum illi circunſcribere libuerit, accipiatur nomen aliquod ſignificans timorem, gladium, iram, vindictam Dei, vel aliquod ſimile nomen deſiderato effectui congruum. Etſi figuram angularem conſcribere libuerit, accipiatur ſecundum numerorum rationem, ſicut docuimuus in libro ſecundo Occultæ philoſophiæ, vbi de numeris egimus. & ita de ſimilibus operibus. Et ex hoc genere ſunt duo pentacula ſublimis virtutis & magnæ potentiæ, & ad conſecrationem experimentorum ac ſpirituum perutilia & neceſſaria: Ex ijs vnum eſt, quod habetur Apocalypſis capite primo, ſcilicet figura maieſtatis Dei, ſedentis in throno, habentis in ore gladium bis acutum, vt ibi habetur. Cui circumſcribatur, Ego ſum alpha & omega, principium & finis, qui eſt, qui erat, & qui venturus eſt omnipotens. Ego ſum primus & nouiſſimus, viuus, & fui mortuus: & ecce ſum viuens in ſecula ſeculorum, & habeo claues mortis, & inferni. Deinde circunſcribantur hi tres verſiculi: Manda Deus virtuti tuæ, Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis: Fiant tanquam puluis à facie venti, & angelus Domini coartans eos: Fiant viæ illorum tenebræ ac lubricum, & angelus Domi-

ni persequens eos. Præterea circunscribantur ei decem nomina generalia, quæ sunt, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerchie, Adonay, Iah, Tetragrammaton, Saday. Alterum est pentaculum, cuius figura est agno similis occiso, cuius cornua & oculi septem, & sub pedibus liber, septem sigillis obsignatus: sicut habetur Apocalypsis quinto capite. Cui circunscribatur versiculus iste, Ecce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid. Aperiam librum, & soluam septem signacula eius. Et alter versiculus, Vidi saranam sicut fulgur de cœlo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Et circunscribantur ei decem nomina generalia, vt suprà.

Quæ verò pentacula constituuntur ex figuris & nominibus, hunc ordinem obseruant. Nam posita aliqua figura conformi alicui numero, ad aliquem certum effectum siue virtutem: inscribatur illi in singulis angulis nomen aliquod diuinum desideratæ rei vim obtinens: ita tamen quòd hujusmodi nomen totidem sit literarum, quantum numerum figura constituat: aut quot literæ nominis in se collatæ, figuræ numerum constituant, vel numerum aliquem qui per numerum figuræ sine aliqua superfluitate vel diminutione secari possit. Tale enim nomen inuentum, vnum vel plura vel diuersa, in singulis angulis figura inscribatur. In medio verò figura ipsius nominis reuolutio tota, vel saltem principalis collocetur.

Sæpe etiam pentacula constituimus, facta reuolutione aliqua alicuius nominis in tabella quadrata, circulo simplici circunducto, vel duplici, inscribendo versiculum aliquem sacrum, nomini huic competentem, vel ex quo hoc nomen extractum sit. Et hæc est ratio pentaculorum secundum eius modos distinctos, quam pro libito ad maiorem efficaciam, & virtutis intentionem extensionemque possumus in se inuicem cum alijs multiplicare & commiscere: vt si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, recordemur quomodo Deus destruxerit faciem terræ in diluuio aquarum, Sodomam & Gomorram, per pluuiam sulphuris & ignis, exercitum Pharaonis in mari rubro, & si quæ alia maledictio in Sacris literis reperitur, & sic de similibus. Ita deprecando contra pericula aquarum, recordemur salutis Noe in diluuio, transitus filiorum Israël in mari rubro: & meminerimus Christum siccis pedibus ambulasse super aquas, & eundem seruasse nauiculã periclitantem, ventisq; & fluctibus imperasse: et Petrum mergentem eduxisse

ex aquis,& sic de similibus. Deniq; cum ijs inuocamus sacra quędam nomina Dei,ea videlicet,quæ desiderij nostri sunt significatiua,& ad effectum optatum accommodata: vt ad destructionem inimicorũ,inuocamus nomina iræ,vindictæ, timoris,iustitiæ & fortitudinis Dei:ad euitãdum verò aliquod malum,vel periculum,inuocamus nomina misericordiæ,defensionis,salutis,fortitudinis,bonitatis, & similia Dei nomina. Quandoq; etiam Deum precamur largiri nobis, ad id quod desideramus,executorem aliquem spiritum bonum,vnum vel plures, quorum id quod desideramus officium est, illius nomen interserentes. Sæpe etiam malum spiritum aliquem ad homines cogẽdos,obtestamur, cuius nomen similiter inserimus:& hoc iustè,si ad malum tendit operatio, vt ad vindictam,pœnam,vel destructionẽ. Præterea, si quis versiculus in Psalmis vel aliqua parte Sacrarum literarũ desiderio nostro congruus habetur,illum orationibus nostris inserimus.Facta autem oratione ad Deum quandoq; post ipsam conuenit facere orationem ad executorem illum, quem nobis ministraturum optauimus in oratione præcedenti siue vnus sit,siue plures,siue angelus siue stella,siue anima siue ex heroibus.Talis autem oratio componi debet secundum regulas traditas per nos in libro secundo de Occulta philosophia,vbi de componendis incantamentis tractauimus.

Scias itaque,vincula huiusmodi esse in tripliçi differẽtia. Nam primum vinculum est, quando coniuramus per res naturales:secundum componitur ex mysterijs religionis, per sacramenta,miracula,& huiusmodi:tertium constituitur per diuina nomina, sacraque signacula. Et per huiusmodi vincula non modò spiritum, sed etiam alias quascunque creaturas ligamus: vt animalia, tempestates, incendia, diluuia aquarum, & vim armorum. Sæpe etiam vtimur prædictis vinculis,non solum per modum coniurationis,sed etiam per modum deprecationis & benedictionis. Præterea ad huiusmodi multum conducit coniungere, si qua ex Sacris literis reperiuntur ad hoc accommodata: vt puta in coniuratione serpentum,commemorando maledictionem serpentis: in paradiso terrestri,erectionem serpentis in deserto. Præterea versiculum illum, Super aspidem & basiliscum ambulabis, &c.Superstitio etiam in ijs plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis,ad id quod ligare,vel impedire intendimus:vt puta,rius excommunicationis,sepulturę, exequiarum,& huiusmodi.

Conuenit autẽ vt tractemus de consecratione, quæ fit per hominem,ad singulas res& instrumenta huiçarti necessaria.

Et hu-

Et huius virtus duobus potissimùm perficitur: videlicet virtute ipsius personæ consecrantis, & virtute ipsius orationis, per quam fit cõsecratio. Nam in persona requiritur vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: quæ vtraque per dignificationem & initiationẽ acquiruntur: deinde, quòd ipsa persona hanc virtutem & potestatem firma & indubia fide in seipsa cognoscat. Ex parte autem ipsius orationis, per quam fit consecratio, requiritur consimilis sanctimonia, quę vel per se ineſt ipsi orationi: vt si fit diuinitùs ad hoc ordinata, quales habemus in plerisque sacris Bibliorum eloquiis, vel quòd sit virtute Spiritus sancti ex ordinatiõe Ecclesiæ ad hoc instituta. Aut ineſt sanctimonia orationi non per se, sed per cõmemorationem rerum sacrarum: vt putà Sacrarum literarum, historiarum, operum, miraculorum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, rerumq; sacramentalium, & consimilium, quæ rei consecrandæ propriè vel impropriè per similitudinem aliquam attinere videbuntur: adhibita etiam sacrorum diuinorumq; nominum inuocatione, cum sacrorum signaculorum consignatione, & huiusmodi, quæ ad sanctificationem & expiationem conferunt: vt sunt aquę benedictæ, insperſiones, sacri olei inunctiones, odoriferæ suffumigationes, ad cultum religiosum adhibitæ. Atque inde est, quòd in omni consecratione præcedunt benedictiones & consecrationes aquæ, olei, ignis, & fumigiorum adhibitis vndique cereis vel lampadibus benedictis lucentibus. nam sine lumine nullum sacramentum ritè perficitur. Illud etiam sciẽdum est, & firmiter obseruandum, quòd si res consecranda sit ex rebus profanioribus, in quas potuit incidisse aliqua coinquinatio, tunc earum rerum exorcizatio atq; expiatio præcedere debet consecrationem: quæ res, tanquam virgines effectæ, aptiores sunt ad suscipiendos diuinarum virtutum influxus. Obseruandũ etiam est, quòd in fine cuiuscũq; consecrationis post orationẽ dicitè prolatã, debet ipse consecrans, per verba de præsẽti, in virtute & potestate diuina rẽ ipsam cõsecrandam inhalando benedicere, cum commemoratione virtutis atque authoritatis suæ, prout illud magis ritè, intentoq; animo fieri poterit. Horum itaque nunc tibi exempla quædam ponemus, per quæ facilè tibi patebit via ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoramus, quomodo Deus locauerit firmamẽtum in medio aquarum, quomodo in paradiso terrestri locauit fontem aquarum, ex quo per quatuor flumina sacra rigatur vniuersus orbis terrarum: item, quomodo fecit aquas iustitiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuium generale super

ſuper omnem terram: & in deſtructionem exercitus Pharaonis, in mari rubro: item, quomodo eduxit populum ſuum ſiccis pedibus per medium maris, & per medium Iordanis: & quomodo miraculosè eduxit aquam de petra in deſerto, & eduxit fontem aquæ viuæ à dente molari maxillæ aſini ad preces Sampſonis: item, quomodo poſuit aquas inſtrumentum miſericordiæ ſuæ atque ſalutis, in expiationem peccati originalis: item, quomodo Chriſtus baptizatus eſt in Iordane, qui per hoc mundauit & ſanctificauit aquas. Inuocanda inſuper ſunt diuina nomina ad hoc conformia: vtputà, quòd Deus ſit fons viuus, aqua viua, flumen miſericordiæ, & huiuſmodi. Sic in conſecratione ignis commemoramus, quomodo Deus creauit ignem iuſtitiæ ſuæ inſtrumentum, in pœnam, vindictam & expiationem peccatorum: item, quomodo iudicaturus mundum, ignis conflagrationem præcedere iubebit: item, quomodo Deus apparuit Moſi in rubo ignis ardentis: item, quomodo præceſſit filiis Iſraël in columna ignis, & quomodo ritè offerri, ſacrificari & ſanctificari nihil poteſt ſine igne: item, quomodo inſtituit ignem inextinguibilem conſeruādum in tabernaculo fœderis: & eundem extinctum miraculosè reaccendit, & aliunde ſub aquis latentem inextinctum conſeruauit, & huiuſmodi conſimilia. Inuocentur itaque nomina Dei, ad hoc conformia, ſicut legitur in lege & Prophetis: quia Deus ignis conſumens eſt, & ſi quod eſt nomen ex diuinis nominibus, quod ignem ſonet: aut nomina conſimilia, vt ſplendor Dei, lux Dei, lumen Dei. Sic in conſecratione olei & fumigiorum commemoramus ſacra ad hoc pertinentia, quæ legimus apud Exodum, de oleo vnctionis, & nomina diuina, ad hæc conformia, quale eſt nomen Chriſtus, quod vnctum ſonat, & ſi quid huiuſmodi in myſteriis eſt: quale illud Apocalypſis de duabus oliuis ſtillantibus oleum ſanctum in lampades, ardentes ante faciem Dei, & huiuſmodi. Benedictio verò luminis & cereorum & lampadum abigne deſumitur, & ara illa quæ flammæ fomitem immiſerat, & ſi quid ſimilium in myſteriis eſt: vt illud de ſeptem candelabris & lampadibus ardentibus ante faciem Dei. Hæ igitur ſunt conſecrationes, quæ in primis in omni ſanctimonia neceſſariæ ſunt, atq; præcedere debent, ſine quibus nihil in ſacris debitè perficitur.

Poſtiſtas itaq; oſtendemus tibi conſecrationes locorum, inſtrumentorum, & conſimilium. Conſecraturus igitur locum aliquem, ſiue circulum, tranſumere poteris orationem Salomonis in dedicatione templi. Præterea benedices locum cum aſperſione aquæ benedictæ, & fumigatione, commemora-

morando in benedictione mysteria, qualia sunt, sanctificatio throni Dei, montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancti sanctorum, templi Ierusalem: item sanctificationem collis Golgotha, per crucifixionem Christi, sanctificationem sepulchri Christi: item, montis Thabor, per transfigurationem & ascensionem Christi, & huiusmodi. Inuocando nomina diuina ad hæc conformia: vt locus Dei, thronus Dei, cathedra Dei, tabernaculum Dei, ara Dei, habitaculum Dei, & huiusmodi diuina nomina, quæ circulo, vel loco consecrato scribendo occurrunt.

In consecrationibus verò instrumentorum & quarumcunque rerum arti deseruientium, simili via procedas, aspergendo illa aqua benedicta, & fumigando fumigio sacrato, vngendo oleo sancto, consignando aliquo signaculo sacro, benedicendo cum oratione, sacra commemorando, ex sacris literis, & religione, & diuinis nominibus, quæ rei consecrandę conformia videbuntur. Vt exempli gratia, in consecrando gladio, commemoremus illud Euangelij: Qui habet duas tunicas, &c. Et quod habetur Machabæorum secundo, quòd Iudæ Machabæo diuinitùs & miraculosè missus est gladius, & si quid consimile est in Prophetis: vt illud, Accipite vobis gladios bis acutos.

Consimili via consecrabis experimenta, & libros, & quicquid consimile est in Scripturis, picturis, & huiusmodi, aspergendo, fumigando, inungendo, signando, & benedicendo commemorationibus sanctis, commemorãdo sanctificationes ex mysteriis: vt sanctificatio tabularum decem præceptorum, quæ datæ sunt Mosi à Deo in monte Sinai: item, sanctificationem testamenti Dei, veteris & noui: sanctificationem legis, Prophetarum, & Scripturarum, quæ per Spiritũ sanctum promulgatæ sunt. Commemorentur præterea nomina diuina, ad hæc conformia: vt sunt, testamentum Dei, liber Dei, liber vitæ, scientiæ Dei, sapientiæ Dei, & huiusmodi. Consimili ritu & personalis consecratio perficitur.

Sed est adhuc alius consecrationis ritus mirificè potens, & multæ efficaciæ, & hic è generibus superstitionũ est: quando videlicet ritus consecrationis, vel collationis alicuius sacramenti in ecclesia transfertur ad illam rem, quam consecrare volumus.

Sciendum etiam, quod votum, oblatio & sacrificium, vim consecrationis habent tam realis, quàm personalis: & sunt tãquam pacta quędam & conuentiones inter nomina illa, quibus fiunt, & nos qui ea facimus, fortiter inhærentia ad desiderium & optatum effectum: vtputà, quando res nostras, vt fumi-

fumigia, vnctiones, annulos, imagines, ſpecula, & ea quæ minus materiæ participant, vt numina, ſignacula, pentacula, incantamenta, orationes, picturas, ſcripturas, certis nominibus deuouemus, offerimus & ſacrificamus, quemadmodum de iis latius dictum eſt in libro tertio de Occulta philoſophia.

Extat apud Magos eos, qui malorum dæmonum miniſterio plurimùm vtuntur, ritus quidam inuocandi ſpiritus per librū ante conſecratū, qui rectius liber ſpirituum dicitur: de eo nūc pauca dicenda ſunt. Eſt enim liber hic conſecratus, malorum ſpirituū liber, ſuo nomine & modo ritè compoſitus: cui ſpiritus inſcripti, præſentaneam obedientiam ſacro quodam ſuo iuramento deuouerunt. Hic itaq; liber fit ex charta mundiſſima, quæ nondum in vſu aliquo habita eſt: plurimi virgineam chartam vocant. Inſcribitur aūt liber hoc modo, vt à ſiniſtris locetur imago ſpiritus: à dextris verò character ipſius, cū iuramento deſūper ſcripto, continēte nomen ſpiritus, & dignitatem ac locum cū officio & poteſtate. plures autem hunc librum aliter componunt, vel characteres vel imaginē omittētes: efficacius tamen eſt, nihil eorū quæ conducere poſſunt, neglexiſſe. Obſeruātur præterea circumſtātiæ locorum, temporum, horarum, ſecundùm quod ſtellis ipſis, quibus ſpiritus ij vel illi ſubſunt, congruere videntur, adhibito ſitu, ritu & ordine. Qui libellus ita deſcriptus, & bene religatus, ſuis regiſtris & ſignaculis diſtributim ornetur & conſeruetur, ne aliquando in periculum operantis cōtingat ipſum poſt conſecrationem in loco aliquo extra propoſitum aperire. Conſeruandus præterea erit, quàm reuerenter poterit. nā irreuerentia animi pollutione & profanatione virtutē ſuam amitteret.

Compoſito itaq; ſacro libello, ſecundùm modum iam traditum, duplici via ad cōſecrationem ipſius proceditur. Quārum vna eſt, vt conuocatis illis ſingulis & omnibus ſpiritibus qui libro inſcripti ſunt, ad circulum, ſecundùm ritum & modum, quem infrà docebimus, locetur libellus conſecrandus extra circulum in triangulo. Et primò legantur in præſentia ſpirituum omnia iuramenta libello inſcripta: deinde locetur libellus conſecrādus extra circulum in triangulo, ibidem deſcripto: coganturq; ſpiritus omnes & ſinguli, vbi eorum imagines charactereſq; depicti ſunt, manus imponere, ipſumq; ſpeciali ac communi iuramento confirmare ac conſecrare. Quo facto, libellus recluſus recipiatur & obſeruetur, vt ſuprà diximus, ſpirituſq; ſecundùm ritum debitum licentientur. Alia eſt via conſecrandi librum ſpirituum facilior quidem, & multæ efficaciæ ad omnem effectum: niſi quòd in apertione huius libri ſpiritus non ſemper veniunt in aſpectum. Hic itaq;

modus

modus talis est: Fiat liber spirituum, vt suprà descripsimus, sed in fine ipsius scribantur inuocationes & vincula, coniurationesque fortissimæ, quibus spiritus quicunque ligari possunt. Deinde colligatur liber iste inter duas tabulas, siue laminas, quibus intrinsecus inscripta sint sacra pentacula maiestatis diuinæ, quæ superius ex Apocalypsi descripsimus: quorum primum ponatur in principio libri, secundum ad finem ipsius. Hoc modo perfecto libro, tempore claro & sereno, ante noctis medium adferatur libellus ad circulum in trivio, secundùm artem, quam inferius trademus: & ibi, primùm aperto libello, consecretur secũdùm ritum & modum, quem suprà diximus de consecratione. Quo facto, inuocentur singuli spiritus libello inscripti suo modo & situ, coniurando ter per vincula in libro descripta, vt veniant ad locum illum intra triduum præstare obedientiam, & illam firmare dicto libello consecrato. Tunc inuoluto libello in linteo mundo, sepeliatur in medio circuli, ibiq; occludatur. Et tunc destructo circulo, absq; quòd licentientur spiritus, recedatur ante ortum solis: die verò tertia circiter mediam noctem reuertatur: reformetque circulum: & genibus flexis, facta oratione & gratiarũ actione ad Deum, & formato fumigio precioso, discooperiatur fouea: accipiaturq; libellus, non aperiendo ipsum, et seruetur. Tunc licẽtiatis spiritibus suo modo, destructoq; circulo, antequam sol ascendat recedatur. Et hic vltimus consecrandi ritus, vtilis est ad quæcunq; scripta & experimenta, quæ ad spiritus dirigũtur, locando ipsum inter duas laminas sacras pentaculorum, vt suprà ostensum est.

Operaturus autem per librum consecratum, id faciat tempore claro & sereno, spiritibusq; minimè molesto, situsq; sit versus spiritus regionem. Tunc aperiatur sub registro debito: inuoceturq; spiritus per iuramentum suum ibidem descriptum & confirmatum, perq; nomen characteris & imaginis ad id quod cupis. Et si opus erit, coniura ipsum per vincula, in fine libelli posita: obtentoq; desiderato effectu, spiritum licentiabis.

Nunc de inuocatione spirituum tam bonorum quàm malorum videamus. Boni spiritus diuersimodè à nobis inuocãtur, diuersimodeq; nobis occurunt. Nam vigilantibus apertè loquuntur, seu nostro conspectui se offerunt, vel in somnis nos per oraculum de petitis informant. Quicunque igitur bonum spiritum ad colloquium conspectumq; inuocare voluerit, duo potissimum obseruare oportebit. Quorum vnum, est circa dispositionem inuocantis: alterũ, circa ea quæ extrinsecus adhibentur inuocationi, pro conformitate spiritus

tus inuocandi. Oportet itaque inuocantem ipsum, iam per multos dies ad tantum mysterium religiosè disposítum esse: in primis videlicet confessum & contritum intrinsecè & extrinsecè oportet, rectéque expiatum, quotidie abluendo se aqua benedicta. Præterea inuocantem, se per totos hos dies conseruare castum, abstinentem, animo omnino imperturbato, & à quibusque exteris secularibusque negotiis, quantum fieri poterit, segregatum. Ieiunia quoque per hos dies obseruabit, secundùm quod sibi videbitur posse fieri. Quotidie etiam ab oriente sole, vsque in occasum, in loco inuocationis, vestitus veste sacra & linea, septies cum interpellatione faciat ad Deum & angelos inuocandos deprecationē, secundùm eum, quem antè docuimus, modum. Numerus verò dierum paraſceues & præparationis, est communiter lunationis integræ: alius verò numerus, seruatus apud Cabalistas, est dierum quadraginta.

Circa autem ea quæ accedunt ad hunc inuocandi ritum, primum est, vt eligatur locus mundus, castus, occlusus, quietus, semotusq́; ab omni strepitu, nullis alienis aspectibus subiectus. Hic primò exorcizandus est, atq; consecrandus: atq; in eo locetur mensa siue ara, tecta linteo albo, mundo, ad orientem sita: & in ea ab vtraq; parte sint duo cerea consecrata, ardentia, quarum flamma per totos hos dies non sit defectura. In medio aræ collocetur lamina siue charta sacra, quam inferius describemus obtecta syndone, vel linteo mundo, quæ vsque in finem illorum dierum non discooperiatur. Paratum quoq; habebis precioſum fumigium & oleum vnctionis purum. vtraq; consecrata seruētur. Thuribulum quoq; in capite altaris situm, quo accenso & benedicto igne fumigabis per singulos dies, quoties oraueris. Habebis etiam vestem lōgam è lino cādido, antè & retrò clausam, quę totum corpus & pedes cooperiat, quam cingulo simili præcingas. Vittam etiam acutam, mitræ consimilem, ex lino mundo habebis: in cuius anteriori parte infixa sit lamina aurea vel aurata cum inscriptione nominis Tetragrammaton, quę omnia suo modo benedicta & consecrata sint. Ingressurus autem locum sacrum, non, nisi prius ablutus, vestituq́; sacro indutus, nudisq; pedibus ingrediaris. Ingressus verò aspergaris aqua benedicta: deinde fumigabis super arā, pòst flexis genibus ante arā, adorabis vt diximus. Finitis verò his diebus, vltima die strictius ieiunabis: dieq́; sequēti ieiunus, in ortu solis, ingrediaris locum sanctum, cum ritu iam dicto, prius aspergendo te, deinde fumigando, consignabis te oleo sancto in fronte: & inungendo oculos tuos, omnia hæc consecrata quadam imprecatione

peragendo. Deinde discooperies sacram laminam: & flexis genibus ante aram, adora, vt suprà: factaq; inuocatione angelica, apparebunt tibi, quos optas; quos benigno castoq; colloquio susceptos licentiabis.

Laminā verò ipsam ad bonum aliquem spiritum inuocandum, hac ratione conficies, vel in metallo conformi, vel in cera noua, cum speciebus & coloribus conformib. permixta: vel fiat in charta munda cum coloribus cōuenientibus. Figura autem ipsius exterior sit quadrata, circularis vel triangularis, siue huiusmodi, secundùm numerorum rationem: in qua inscribantur diuina nomina tam generalia quàm specialia. In centro verò laminæ, hexagonus describatur, in cuius medio inscribatur nomen & character stellæ vel spiritus dominatoris illius, cui inuocādus bonus spiritus subest. Circa hunc hexagonum locentur tot pentagoni, quot spiritus pariter vnà conuocamus. Et si solùm vnum inuocauerimus, nihilominus quatuor pentagoni depingantur, quibus nomen spiritus siue spirituum cum suis characteribus inscribatur. Debet autem componi hæc tabula, luna crescente, diebus & horis, quæ tūc spiritui conueniunt. Et si cum hoc stellam fortunatam susceperimus, melius erit. Quæ tabula in hunc modum facta, consecretur iuxta regulam suprà traditam. Et hæc est tabula generalis suo modo, ad inuocationem quorumcunq; bonorum spirituū. Speciales nihilominus tabulas fabricare possumus, spiritui cuicunq; congruas, per modum, quem de sacris pentaculis suprà diximus.

Nunc alium ritum & faciliorem tibi narrabimus, ad hanc rem, videlicet: Sit homo, qui oraculum aliquod à bonis spiritibus susceptur us est, castus, mundus & confessus. Tunc habito loco mundo & nitido, albis linteis circunquaq; contecto, in die Dominica, luna noua ingrediatur locum illum, albis & mundis vestibus indutus, & exorcizet locum, & benedicat, faciatq; in eo circulum cum carbone benedicto: scribatq; in extremo circulo angelorum nomina, in interiori verò scribātur excelsa Dei nomina: & ponat intra circulum, ad quatuor angulos mundi thuribula pro fumigiis. Tunc ingrediatur locum ieiunus & ablutus, incipiatq; orare versus orientem totū Psalmum: Beati Immaculati in via, &c. fumigādo & in fine deprecādo angelos per dicta diuina nomina, vt dignentur illuminare & reuelare id quod desiderat: idq; faciat sex diebus continuis omni die ablutus & ieiunus. Septima verò die, quę est Sabbathi, similiter ablutus & ieiunus ingrediatur circulū, & fumiget, & inungat se oleo vnctionis sancto, vngendo frōtem, & super vtrosq; oculos in volis manuum, & supra pedes

tunc

tunc genibus flexis, dicat Psalmum supradictum cum diuinis & angelicis nominibus. Quo dicto, surgat & incipiat ab oriente in occidens intra dictum circulum deambulare in gyrum, donec cerebri vertigine defessus, cadat in circulum, vbi quiescat: & statim rapietur in extasin, apparebitque ipsi, qui de omnibus informabit. Sciendum etiam, quod in circulo debent esse quatuor candelæ sacræ, ardentes ad quatuor partes mundi, quæ nunquam per totam hebdomadam lumine deficiant. Item, ieiunium sit tale, vt abstineat ab omnibus vitam sensibilem habentibus, & quæ ex illis sunt: bibat tantùm aquam puram & fluentem: nec sumat cibum, donec sol occumbat. Ablutio sit talis, vt manè ante ortum solis nudus totum se mergat in aquam fluentem. Fumigium & oleum vnctionis fiant, sicuti habetur Exodi, & in sacris Bibliorum eloquiis. Obseruandum est, quòd quoties circulum ingrediatur, habeat in fronte laminam auream, inscriptam nomine Tetragrammaton, vt suprà diximus.

Ad oracula verò, ab omni spiritu per somnium suscipienda, etiam conducunt nobis res naturales, atq; illarum cõmixtiones: vt sunt fumigia, vnctiones & cibi vel potiones, quas ex primo libro de Occulta Philosophia potes desumere. Volens autem semper & promptè somniorum susc ipere oracula, conficiat sibi ad hunc modum annulum Solis vel Saturni. Fit etiam imago excellentis efficaciæ ad hunc effectum: quæ posita sub capite, dum itur dormitum, vera somnia efficaciter præstat, de quibuscunque animus anteà deliberauerat. Conferunt similiter ad oraculum, tabellæ numerorum, sub suis constellationibus debitè formatæ: & hæc ex secundo libro Occultæ Philosophię cognosces. Conferunt etiam tabulæ sacræ & chartæ, ad hunc effectum specialiter compositæ & consecratæ, Qualis est tabula Almadel Salomonis, & tabula reuolutionis nominis tetragrammaton, & quæ huiusmodi ex variis figuris, numeris, picturis sacris, cum sacrorum nominum Dei & angelorum inscriptionibus ad hæc scribũtur, quarum compositio ex variis sacræ Scripturæ locis, Psalmis & versiculis, aliisque præsagæ reuelationis ac prophetiæ pollicitationibus desumitur. Conducunt ad eundem effectum sacræ orationes atque imprecationes, tam ad Deum, quàm sanctos angelos, & heroas: quarum orationum imprecationes componuntur, vt suprà ostendimus, iuxta similitudinem aliquam religiosam miraculorum, gratiarum & similium eorum quæ facere intendimus, mentionem facientium. Vt, ex veteri Testamento de somnio Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nebuchadnezer. Si ex nouo Testamento, de

somnio Ioseph, viri Beatæ Mariæ Virginis: de somnio trium Magorum, de Ioanne Euangelista dormiente supra pectus Domini: & quicquid in religione, miraculis & reuelationibus simile reperitur: vt reuelationes Crucis ad Helenam, reuelationes Constantini & Caroli Magni, reuelationes Brigittæ, Cirylli, Methodij, Mechtildis, Ioachimi Merlini, & consimiles: iuxta quas compositæ deprecationes, si quando itur dormitum, cum firma intentione, cæteris bene se habentibus, deuotè dicantur, indubiè efficacem præstare solent effectum. Qui autem ea quæ nunc diximus, coniungere nouerit, is verissima suscipiet somniorum oracula. Hoc autem fiet, obseruatis iis quæ in libro de occulta Philosophia in eam rem dicta sunt. Volens igitur suscipere oraculum, abstineat cœna & potu, aliàs bene dispositus, cerebro à vaporibus turbantibus libero: habeat item cubiculum mundum, nitidum, exorcizatum, & sacratum, si velit. Tunc incipiat in eo fumigare cum fumigio conuenienti, & inungat tempora vnguento ad hoc efficaci: & posito in digito annulo, ex superioribus, accepta imagine aliqua, vel sacra tabella, vel charta sacra, ponatur sub capite. Tunc prolata oratione sacra, ingrediatur lectum, & cogitans super re, quam scire desiderat, ita dormiat. Sic enim indubia & certissima accipiet oracula per somnium, quando luna percurret illud signum, quod fuit in nona domo natiuitatis: deinde quando percurrit signum nonæ domus reuolutionis natiuitatis: & quando est in nono signo à signo perfectionis. Et hic est modus, per quem quascunque scientias & artes subitò & completè adipisci possumus cum vera intellectus illuminatione: quamuis ad hunc effectum conducant inferiores spiritus quicunq; familiares, sæpe etiam mali, sensibiliter intrinsecè vel extrinsecè nos informantes.

Si autem malum aliquem spiritum inuocare volumus ad circulum, primùm considerare oportet, & scire naturam ipsius, cui planetarum consonet, & quę sibi ab illo planeta distributa sint officia. Quibus cognitis, inuestigetur locus inuocatione aptus, iuxta planetæ naturam & qualitatem officiorum dicti spiritus, prout illud possint, vt si eorum vis est super maria, fontes & flumina, eligatur locus in littore, & sic de singulis. Deinde inuestigetur tempus oportunum tum ex qualitate aëris, serenum, clarum, quietum, aptumq; spiritibus ad assumenda corpora: tum etiam ex qualitate & natura planetæ atq; spiritus, vt videlicet in die illius, vel tempore quo dominatur, fortunatus sit, vel infortunatus, aliquando de die, aliquando de nocte, prout stellæ atq; spiritus exigunt. His consideratis, constituatur circulus in loco electo, tam pro defensio-

ſenſione inuocantis quàm pro confirmatione ſpiritus. In circulo autem ipſo inſcribenda ſunt diuina nomina generalia, & quæ nobis defenſionem præſtant: & cum iis nomina diuina, quæ præſunt huic planetæ, atq; officiis ipſius ſpiritus. Inſcribenda etiam erunt nomina bonorum ſpirituum qui dominantur, & conſtringere poſſunt ſpiritum illum, quem aduocare intendimus. Et ſi amplius munire voluerimus circulum noſtrum, addamus characteres & pentacula operationi congruentia: tum etiam, ſi volumus, poſſumus intus vel extra circulum conſtruere figuram angularem cum inſcriptione numerorum conuenientium prout inter ſe operi noſtro cõgruunt. Quæ quidem cognoſcenda ſunt ſecundùm rationes numerorum & figurarum, de quibus in libro ſecundo de Occulta Philoſophia abundè dictum eſt. Deinde prouideatur de luminibus, fumigiis, vnguentis, collyriis, ſecundum naturam planetæ & ſpiritus compoſitis: quæ partim propter naturalem & cœleſtem virtutem ſpiritui congruant, partim etiam propter cultum religioſum vel ſuperſtitioſum ſpiritui exhibentur. Deinde prouideatur de ſacris atq; conſecratis rebus, tam ad defenſionem inuocantis, & ſociorum eius, quàm etiam ad vincula ſpirituum, & conſtrictionẽ neceſſariis: quales ſunt ſacræ chartæ, laminæ, picturæ, pentacula, gladij, ſceptra, veſtes ex materia & colore conuenienti, & huiuſmodi. Tunc omnibus iſtis paratis, exiſtente magiſtro cum ſociis in circulo, primò conſecret circulum, & omnia quibus vtitur. Quibus peractis cum geſtu & vultu conuenienti, incipiat alta voce orare, in hunc modum: Primò faciat orationem ad Deum, deinde precetur bonos ſpiritus: & ſi quas orationes, vel Pſalmos, ſeu Euangelia legere voluerit pro defenſione, illa præcedere debent. Deinde dictis orationibus incipiat inuocare ſpiritum, quem cupit, leni ac blando incantamento ad omnes mundi plagas, cum commemoratione autoritatis & virtutis ſuæ. Et tunc pauliſper quieſcat, reſpiciendo circum circa, ſi ſpiritus aliquis compareat. Qui ſi tardauerit, reiteret inuocationem, vt ſuprà, vſq; ad tres vices. Et ſi pertinax non comparuerit, incipiat coniurare poteſtate diuina, ita quòd coniuratio cum commemorationibus ſuis conſonet naturæ atq; officiis ipſius ſpiritus, reiterando per tres vices, de fortioribus in fortiores, obiurgationibus, contumeliis, maledictionibus & pœnis adhibitis, ac ſuſpenſione ab officio & poteſtate & huiuſmodi, poſt ſingulas vices paululùm quieſcendo. Et ſi ſpiritus aliquis comparuerit, vertat ſe inuocans contra ſpiritum, ipſumq; benignè ſuſcipiat. Et obteſtando ipſum, primò nomen eius exquirat, & ſi quo alio nomine vocetur.

Deinde procedendo vlterius petendo, quid voluerit. Et si in aliquo pertinacem mendacemve se præstiterit, constringatur per coniurationes conuenientes. Et si dubitas de mendacio, fac extra circulum cum sacro gladio figuram trianguli, vel pentagonũ, cogaturq; spiritus ingredi. Et si promissionem aliquam susceperis, quam iuramento roborari velis, extenso gladio sacro ex circulo iuret spiritus, posita manu super gladio. Impetrato itaq; à spiritu quod optas, vel aliter cõtentus, licentiabis ipsum benignis verbis, præcipiendo eidem ne cui noceat. Et si noluerit recedere, compelle per coniurationes fortiores, & si opus est, per exorcismata ipsum exterminando, & faciendo fumigationes contrarias. Et cùm recesserit, non egrediaris circulum, nisi post moram aliquam, præfatis orationibus, cum gratiarum actionibus ad Deum & bonos angelos, & etiam ad defensionem & conseruationem. tunc singulis per ordinem peractis, recedas. Quòd si frustratus spe fueris, & spiritus nulli comparuerint, ob hoc nõ desperes: sed relicto circulo reuertaris per alias vices, faciendo vt prius. Et si in aliquo te errasse arbitreris, tunc poteris, addẽdo vel minuendo corrigere. Constantia enim reiterationis sæpius authoritatem atq; virtutem auget, spiritibusq; terrorem incutit, humilesq; facit ad obediendũ. Et idcirco solent aliqui in circulo constituere portam, qua ingredi & egredi liceat, quã suo arbitratu claudũt & aperiunt, sacrisq; nominibus & pentaculis muniunt. Illud etiam sciẽdum, quando nulli spiritus comparuerint, ac fastiditus magister deliberauerit cessandum, nõ propterea recedat absq; licentiatione spirituum. Nam hoc negligẽtes plurimi periclitati sunt, nisi sublimiori aliqua defensione muniti. Sæpissimè etiam adueniunt spiritus, quamuis non appareant, propter terrorem in inuocante, vel in rebus quibus vtitur, vel in ipsa operatione. Licentia autem talis non datur simpliciter, sed per modum dispẽsationis, cum suspensione, donec in sequentibus sese præstiterint obedientes. Absq; circulo autem inuocántur in conspectum, per modum qui superius traditus est in consecratione libri.

Quando autem aliquem effectum per malos spiritus exequi intendimus, vbi apparitione eorum non est opus, tunc fabricatione illa quæ nobis vt instrumentum, vel subiectum experimenti existit, vtputà sit imago, vel annulus, vel scriptũ, vel character aliquis, vel candela, vel sacrificium, siue aliquid huiusmodi: tunc inscripto nomine spiritus eius, cum charactere secundùm experimenti exigentiam, siue per scripturam cùm sanguine aliquo, vel aliàs fumigio spiritui conformi sæpe etiam præfatis antè orationibus ad Deum, & bonos angelos

gelos inuocamus ſpiritum illum malum, coniurando illum poteſtate diuina.

Eſt aliud genus ſpirituum, vt in libro tertio Occultæ philoſophiæ diximus, non adeò noxium, hominibus proximũ: ita etiam vt paſſionibus afficiatur humanis, hominũq; conuerſatione gaudeat, libẽterq; habitet cum eiſdem. Alij verò nemora & ſyluas incolunt: alij diuerſorum animalium domeſticorum, vel ſylueſtrium conſortio lætantur: alij fontes incolunt, & prata. Hos itaq; ſpiritus, quicunq; inuocare voluerit, in loco vbi morantur, id fieri neceſſe eſt cum fumigijs odoriferis, cum ſonis dulcibus, fidibus inſtrumentisq; muſicis ad hoc ſpecialiter compoſitis, adhibendo cantiones & incantamenta, & carmina lepida cum laudibus & promiſſionibus. Ad hæc verò obſtinati, compelluntur minis, comminationibus, blaſphemijs, irriſionib. contumelijs, & maxime comminando illis exterminationem ab ijs locis vbi verſantur. Exinde, ſi opus eſt, conferas te ad exorciſmata. Maximum autem in hac inuocatione ſpirituum quod obſeruare oportet, eſt animi conſtantia, & audacia timore vacua & aliena. Deniq; inuocaturus hos ſpiritus, debes parare in loco inuocationis menſam, mundo linteo coopertam: in qua locabis panes recentes, & aquam viuam vel lac, in vaſis terreis nouis, cultellos nouos: conſtruasq; ignem, in quo fumigabis ſed catq; invocans in capite menſæ, & circum circa adaptata ſint ſedilia pro ſpiritibus, vt libuerit: ſpiritusq; ipſos inuocando inuitabis ad potum & eſum. Quod ſi fortè timueris ſpiritum aliquẽ nequam, circumſcribas circulum: fitq; pars mẽſæ, in qua ſedebit inuocãs intra circulũ, reliquũ ſit extra.

In libro tertio de Occulta philoſophia docuimus, quomodo & per quæ media anima corpori iũgatur & quid accidat animæ poſt mortem. Scias igitur, vltra hæc quæ dicta ſunt, quod animæ illæ adhuc poſt mortem relicta corpora diligũt tanquam cognatum aliquod eas alliciens: quẽadmodũ ſunt animæ hominum noxiorum, quæ corpus ſuũ violenter reliquerũt: & animæ debita ſepultura carẽtes, quæ adhuc in turbido, humidoq; ſpiritu circa cadauera ſua oberrãt. Illę nanq; animæ cognitis mẽdijs, per quæ quondam corporib. ſuis cõiũgebãtur, per ſimiles vapores, liquores, nidoresq; facilè alliciũtur. Hinc eſt quod animæ mortuorũ non euocãtur abſque ſanguine, vel appoſitione alicuius partis corporis ſui relictæ. In euocationibns vmbratũ, fumigamus cum ſanguine recenti, cum oſſibus mortuorũ, & carne cum ouis, lacte, melle, oleo, & ſimilibus quæ aptum medium tribuunt animab. ad ſumenda corpora. Sciendum quod volentes euocare animas mortuorum, id facere oportebit in ijs locis in quib. hu-

iusmodi animæ plurimum versari dignoscũtur: vel propter cognatum aliquod, eas in corpus relictum alliciens: vel propter affectionem aliquam in vita quondam impressam, dictam animam ad certa loca, vel res, personasue trahentem: vel propter loci alicuius tartaream naturam, purgandis vel puniendis animis aptam: qui loci vt plurimum experientia visionum, incursionum nocturnarum, ac similibus prodigijs & ostentis cognoscuntur. Sunt itaq; aptissima loca ad hæc cœmiteria, & meliora his loca illa, in quibus fit executio criminalis iudicij: & meliora illis loca illa, in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt: adhuc melior ijs locus est ille, vbi cadauer aliquod nondum expiatum, nec ritè sepultum, violenter mortuum recentioribus annis subhumatum est. Expiatio enim ipsa locorum, ritus etiam sacer, sepulturæ corporum debitè adhibitus, sæpè animas ipsas accedere prohibet, & longius ad loca iudicij repellit. Atq; hinc est quod non facilè euocantur mortuorum animæ, nisi illorũ quos scimus mala, & violentàue morte periisse, vt quorum corpora sepultura debita carent. Etsi ad loca huiusmodi qualia diximus, accedere minus tutum vel commodum esset, sufficit nobis ad quemcunq; alium locum eligẽdum assumere partem aliquam principalem relicti corporis, & cum illa suo modo fumigare, & cæteros ritus competentes perficere. Sciendum etiam, quod quoniam animæ lumina quædam sunt spiritualia: ideo lumina artificialia, maximè si ex certis rebus competentibus, secundum certã normam compositis fabricata fuerint, cum inscriptionibus nominum & signaculorum congruis, ad euocationem manium plurimum cõferunt. Præterea hæc quæ iam dicta sunt, non semper ad animarum euocationem sufficiunt, propter extranaturalem mentis rationisq; portionem: cœlo ac fatis superiorem, & soli regioni cognitam. Oportet igitur per vltranaturales & cœlestes virtutes debitè administratas, dictas animas allicere, vtpote per ea quę ipsam animæ harmoniam mouent, tam imaginatiuam quàm rationalem & intellectualem: vt sunt voces, cantus, soni, incantamenta, & quæ ex religione sunt, preces, cõfurationes, exorcismata, & cætera sacra, quæ ad hæc possunt adhiberi commodè.

LIBRI IIII. FINIS.

HEPTAMERON SEV ELEMENTA MAGICA PETRI de Abanò Philosophi.

SVperiore libro, qui est quartus Agrippæ, satis abundè dictum est de cæremonijs & initiationibus magicis: verùm quoniam doctis & iam in hac arte prouectis videtur scripsisse, quod specialim de cæremonijs non agat, sed in genere potius loquatur, consilium fuit addere elementa magica Petri de Abano: vt rudes adhuc, & qui superstitiones magicas non gustarunt, in procinctu habeant, quomodo in ijs se exercere possint. Videmus enim in hoc libello Isagogen quandam magicæ vanitatis, & quasi versentur in re præsenti, distinctas spirituũ functiones conspicient, quomodo illos ad colloquium allicere oporteat, quid quolibet die, quaue hora agendum sit, & quomodo quasi syllabatim descriptum legent: in summa omnium magicarum præstigiarum principia in hoc libello, qui verè gradus est ad magicas operationes, tenebunt. Sed quoniam summa vis circulis tribuitur (sunt enim munimenta quædam quæ operantes à malis spiritibus reddant tutos) primo loco de circuli compositione tractabimus.

De circulo & eius compositione.

CIrculorum autem ratio non est vna eademq; semper, sed pro ratione spirituum invocandorum, locorum, temporum, dierum & horarum mutari solent. Oportet enim in constituendo circulo considerare, quo tempore anni, quo die & qua hora circulum facias: quos spiritus aduocare velis cui stellæ & regioni præsint, & quas functiones habeant. Fiãt igitur tres circuli latitudinis pedum nouem, & qui distent vnus ab alio palmum vnum: & in medio circulo scribe primò nomen horæ in qua tu facis opus: secundo loco nomen angeli horæ: tertiò sigillũ angeli horæ: quarto nomẽ angeli qui præest ei diei in qua tu facis opus, & ministrorum eius: quintò, nomẽ tẽporis præsentis. Sextò Nomen spirituũ regnantium in ea temporis parte, & ei præsidentium. Septimo, nomen capitis signi regnantis ea temporis parte qua facis opus. Octauo nomen terræ secundum eam partem temporis in qua facis opus. Nono & pro complemento medij circuli scribe nomina solis & lunæ secundum prædictam temporis rationem. Mutato enim tempore mutant & nomina. In su-

periore autem circulo assignentur in quatuor angulis, nomina angelorum aëri præsidentium eo die, quo facis opus regis scilicet & trium ministrorum eius. Extra circulum in quatuor augulis sint pentagoni. In inferiore circulo scribãtur quatuor nomina diuina, crucibus interpositis. In medio circuli, scilicet ad orientem, scribatur Alpha, & ad occidentem scribatur Omega, diuidatq; crux medium circuli. Perfecto circulo secundum rationem infrà scriptam procedes.

De nominibus horarum, & angelorum eis præsidentium.

SCIendum, est autem, angelos ordine successiuo, secundum cœlorum & planetarum rationem, quibus præsunt, horis etiã præesse. Adeoq; spiritus, qui præest diei, imperat etiam primæ horæ diei: secundus ab hoc planeta, præest secundæ, tertius tertiæ, & sic consequenter. Septem autem planetis & horis reuolutis, rursus reditur ad primum, qui præest diei, De nominibus igitur horarum primò dicemus.

	Horæ diei.		*Horæ noctis.*
1	Yayn.	1	Beron.
2	Ianor.	2	Barol.
3	Nasnia.	3	Thami.
4	Salla.	4	Athir.
5	Sadedali.	5	Mathon.
6	Thamur.	6	Rana.
7	Ourer.	7	Netos.
8	Tamic.	8	Tafrac.
9	Neron.	9	Sassur.
10	Iayon.	10	Aglo.
11	Abai.	11	Calerua.
12	Natalon.	12	Salam.

De nominibus angelorum & sigillis eorum dicetur suo loco. Nunc videndum est de nominibus temporum. Annus igitur quadripartitus, diuiditur in ver, æstatem, autumnum & hyemem, quorum sunt hæc nomina.

Ver.	Talui.
Aestas.	Casmaran.
Autumnus.	Ardarael.
Hyems.	Farlas.

Angeli veris.

Caracasa.
Core.

Ang-

Amatiel.
Commissoros.

Caput signi veris.

Spugliguel.

Nomen terræ, veræ.

Amadai.

Nomina Solis & Lunæ veræ.

Sol,	Luna.
Abraym.	Agusita.

Angeli æstatis.

Gargatel.
Tariel.
Gauiel.

Caput signi veris.

Tubiel.

Nomen terræ æstate.

Festatiui.

Nomina solis & Lunæ, æstate.

Sol.	Luna.
Athemay.	Armatas.

Angeli Autumni

Tarquam.
Guabarel.

Caput signi autumni.

Torquaret.

Nomen terræ in autumne.

Rabianara.

Nomina solis & Lunæ in autumno.

Sol.	Luna.
Abragini.	Matasignais.

Angeli hyemis.

Amabael.
Ctarati.

Caput signi hyemis.

Altarib.

Nomen terræ hyeme.

Gerenia.

Nomina Solis & Lunæ hyeme.

Sol.	Luna
Commutas.	Astaterim

De

De consecrationibus, & benedictionibus: & primò de circuli benedictione.

POstquam ritè perfectus erit circulus, aſperge eũ aqua benedicta ſeu luſtrali, & dic: Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.

Benedictio fumigiorum.

DEus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob, benedic huc creaturas ſpecierum, vt vim & virtutem odorum ſuorum amplient, ne hoſtis nec phantaſma in eas intrare poſſit per Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, &c. Deinde aſpergantur aqua benedicta,

Exorciſmus ignis, cui ſuperponuntur fumigia,

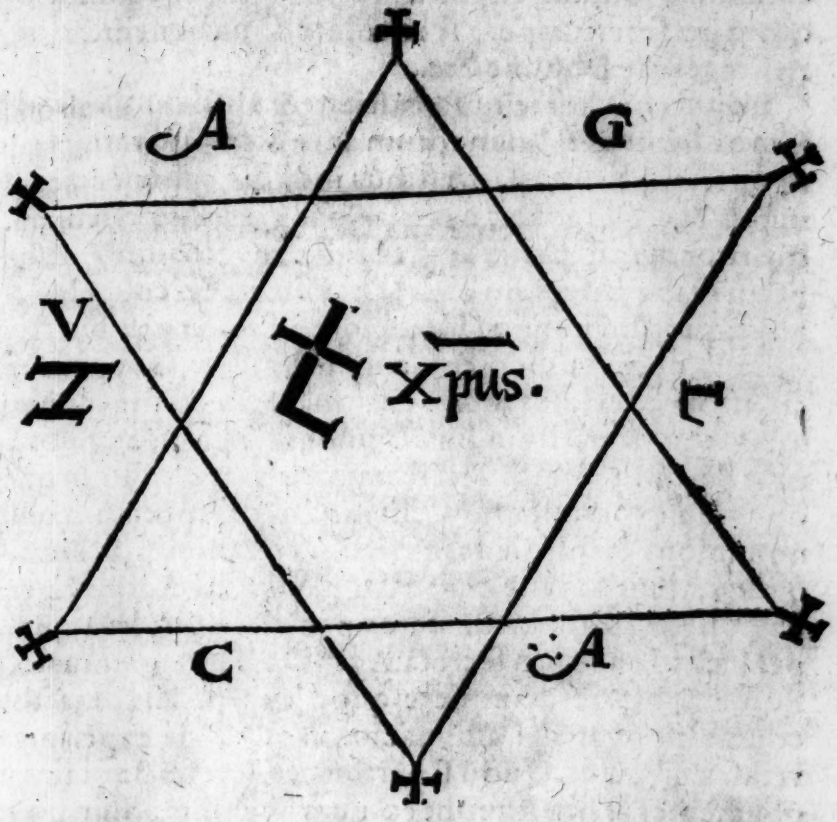
IGnis quo vtendum eſt ad ſuffumigationes, ſit in vaſe fictili ſeu terreo, nouo. Exorcizatur autem hoc modo: Exorcizo te creatura ignis, per illum, per quem facta ſunt omnia, vt ſtatim omne phantaſma eijcias à te, vt nocere non poſſit in aliquo. Deinde dic: Benedic Domine creaturam iſtam ignis, & ſanctifica, vt benedicta ſit in collaudationem nominis tui ſancti, vt nullo nocumento ſit geſtantibus nec videntibus, per Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, &c.

De veſte & pentaculo.

VEſtis ſit ſacerdotis, ſi fieri poteſt: ſi non poſſit haberi, ſit linea & nitida. Deinde ſumat hoc pentaculum factum die et hora Mercurij, creſcente luna, in charta membrana hœdi.

Sed prius dicatur ſuper illo Miſſa ſpiritus ſancti, & aſpergatur aqua baptiſmali.

Oratio

Oratio dicenda, quando induitur vestis.

ANcor, Amacor, Amides, Theodonias, Anitor, per merita angelorum tuorum sanctorum Domine, induam vestimenta salutis: vt hoc quod desidero, possim perducere ad effectum, per te sanctissime Adonay, cuius regnum permanet per omnia secula seculorum. Amen.

De modo operationis.

SIt luna crescens & par, si fieri potest, & non sit combusta. Operans sit nitidus & purus per nouem dies, ante incœptionem operis, sit confessus & communicatus. Habeat fumigium assignatum diei, in quo facit opus: habeat item aquam benedictam à sacerdote, vas fictile nouum igne plenum, vestem & pentaculum, & sint hæc omnia debitè & ritè consecrata & præparata. Vnus è discipulis ferat vas terrenum igne plenum, & fumigationes: alius portet librum, alius vestem & pentaculum: et magister ferat gladium, super quo dicta sit vna Missa de spiritu S. & in medio cuius sit scriptum hoc nomen AGLA. †. & in alio latere, hoc nomen. †. ON. †. eundo ad locum consecrandum, dicat semper Litanias, & discipuli respon-

ſpondeant. Et cùm peruenerit ad locum vbi vult facere circulum, protrahat circuli lineas, vt ſuprà docuimus. Et poſtquam perfecerit, aſpergat circulum aqua benedicta, dicens: Aſperges me Domine, &c.

Magiſter igitur ieiunio, caſtitate & abſtinentia ab omni luxu purificatus, triduum totum ante diem operationis, die ipſo operationis mundis veſtibus indutus, cum pentaculis, fumigijs & rebus adhæc neceſſarijs ingredietur circulum. Et à quatuor mundi partibus inuocabit angelos, qui præſunt ſeptem planetis, ſeptem diebus hebdomadis coloribus & metallis: quorum nomina ſuo loco videbis. Et genibus flexis inuocans nominatim dictos angelos, dicet: O angeli ſupradicti, eſtote adiutores meæ petitioni, & in adiutorium mihi in meis rebus & petitionibus. Deinde inuocabit angelos à quatuor partibus mundi, aëri dominantes in die illo, in quo facit opus ſeu experimentum. Et imploratis ſpeciatim omnibus nominibus & ſpiritibus in circulo circunſcriptis, dicat: O vos omnes, adiuro atque conteſtor per ſedem Adonay, per hagios, ô Theos, Iſcyros, Athanatos, paracletus, alpha & omega, & per hæc tria nomina ſecreta: Agla, On, Tetragrammatõ, quòd hodie debeatis adimplere quod cupio. His peractis legat coniurationem diei aſſignatam, in qua facit experimentum, vt infrà dicemus. Quòd ſi pertinaces & refractarii ſint, neque obedientes ſe præſtiterint coniurationi diei aſſignatæ, neque precationibus antè factis, tunc vtere ſequentibus coniurationibus & exorciſmis.

Exorciſmus ſpirituum aereorum.

NOs facti ad imaginem Dei, dotati potentia Dei, & eius facti voluntate, per potentiſſimum & corroboratum nomen Dei, EL, forte & admirabile vos exorcizamus (hîc nominabit ſpiritus quos volet, cuiuſcunq; ordinis ſint) & imperamus per eum qui dixit, & factum eſt, & per omnia nomina Dei, et per nomen Adonay, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Eſcerehie, Iah, Tetragrammaton, Sadai: Dominus Deus, excelſus, exorcizamus vos, atq; potenter imperamus, vt appareatis ſtatim nobis hic iuxta circulum in pulchra forma, videlicet humana, & ſine deformitate & tortuoſitate aliqua. Venite vos omnes tales, quia vobis imperamus, per nomen Y & V quod Adam audiuit, & locutus eſt: & per nomen Dei, AGLA, quod Loth audiuit, & factus ſaluus cum ſua familia: & per nomen Ioth quod Iacob audiuit ab angelo ſecum luctante, & liberatus eſt de manu fratris ſui Eſau: & per nomen Anephexeton, quod Aaron audiuit, & loquens, & ſapiens factus

ctus est: & per nomen Zebaoth, quod Moyses nominauit, & omnia flumina & paludes de terra Aegypti, versæ fuerunt in sanguinem, & per nomen Ecerehie Oriston, quod Moses nominauit, & omnes fluuij ebullierunt ranas, & ascenderunt in domos Aegygtiorum, omnia destruentes: & per nomen Elion, quod Moyses nominauit, & fuit grando talis, qualis non fuit ab initio mundi: & per nomẽ Adonay, quod Moyses nominauit, & fuerunt locustæ, & apparuerunt super terram Aegyptiorum, & comederunt quæ residua erant grandini: & per nomen Schemes amathia quod Iosua vocauit & remoratus est Sol cursum: & per nomen Alpha & Omega, quod Daniel nominauit, & destruxit Beel, & draconem interfecit: & in nomine Emanuel, quod tres pueri, Sidrach, Misach & Abdenago in camino ignis ardentis cantauerunt, & liberati fuerunt: & per hagios & sedem Adonay, & per ὁ Theos, iscytos, athanatos, paracletus: & per hæc tria secreta nomina, AGLA, ON, Tetragrammaton adiuro, contestor, & per hæc nomina, & per alia nomina Domini nostri Dei omnipotentis, viui & veri vos qui vestra culpa de cœlis electi fuistis vsque ad infernum locum, exorcizamus, & viriliter imperamus per eum qui dixit, & factum est, cui omnes obediũt creaturæ, & per illud tremendum Dei iudicium: & per mare omnibus incertum, vitreum, quod est ante conspectum diuinæ maiestatis, gradiens & potentiale: & per quatuor diuina animalia. T. ante sedem diuinæ Maiestatis gradientia, & oculos antè & retrò habentia: & per ignem ante eius thronum circunstantem, & per sanctos angelos cœlorum. T. & per eam, quæ Ecclesia Dei nominatur: et per summam sapientiam omnipotentis Dei viriliter exorcizamus, vt nobis hic ante circulum appareatis, ad faciendam nostram voluntatem, in omnibus, prout placuerit nobis: per sedem Baldachiæ, & per hoc nomen Primeumaton, quòd Moyses nominauit, et in cauernis abyssi fuerunt profundati vel absorpti, Datan, Corah, & Abiron: et in virtute istius nominis Primeumaton, tota cœli militia compellente, maledicimus vos, priuamus vos omni officio, loco & gaudio vestro vsque in profundum abyssi, & vsq; ad vltimum diem iudicij vos ponimus, et relegamus in ignem æternum, & in stagnum ignis & sulphuris, nisi statim appareatis hîc coram nobis, ante circulum ad faciendum voluntatem nostram. In omnibus venite per hæc nomina, Adonay Zebaoth, Adonay Amioram. Venite venite, imperat vobis Adonay, Saday, Rex regum potentissimus & tremendissimus, cuius vires nulla subterfugere potest creatura, vobis pertinacissimis futuris nisi obedieritis & appareatis ante hunc

circu-

circulum, affabiles ſubitò. tandem ruina flebilis miſerabiliſque, & ignis in perpetuum inextinguibilis vos manet. Venite ergo in nomine Adonay Zebaoth, Adonay Amioram: venite venite, quid tradatis? feſtinate, imperat vobis Adonay Saday Rex regum, El, Aty, Titeip, Azia, Hyn, Ien, Minoſel, Achadan, Vay, Vaa, Ey, Haa, Eye, Exe, a El, El, El, a, Hy, Hau, Hau, Hau, Va, Va, Va, Va.

Oratio ad Deum, quæ dici debet in quatuor partibus mundi, in circulo.

AMorule, Taneha, Latiſten, Rabur, Taneha, Latiſten, Eſcha, Aladia, Alpha & Omega. Leyſte, Oriſton, Adonay: Clementiſſime pater mi cœleſtis, miſere mei, licet peccatoris, clarifica in me hodierno die, licet indigno filio tuo tuæ potentiæ brachium, contra hos ſpiritus pertinaciſſimos: vt ego, te volente, factus tuorum diuinorum operum contemplator, poſſim illuſtrari omni ſapientia & ſemper glorificare & adorare nomen tuum. Suppliciter exoro te, & inuoco, vt tuo iudicio hi ſpiritus: quos inuoco, conuicti & conſtricti, veniant vocati & dent vera reſponſa, de quibus eos interrogauero: dentq; & deferant nobis ea quæ per me vel nos præcipietur eis, non nocentes alicui creaturæ, non lædentes, non frementes, nec me ſocioſque meos vel aliam creaturam lædentes, & neminem terrentes: ſed petitionibus meis, in omnibus quæ præcipiam eis, ſint obedientes. Tunc ſtans in medio circuli, teneat manum prope pentaculum, & dicat. Per pentaculum Salomonis aduocati, dent mihi reſponſum verum.

Deinde dicat: Beralanenſis, Baldachienſis, Paumachiæ & Apologiæ ſedes, per Reges poteſtatesq; magnanimas, ac principes præpotentes, genio, Liachidæ, miniſtri tartareę ſedis: Primac, hic princeps ſedis Apologiæ nona cohorte: Ego vos inuoco, & inuocando vos coniuro, atq; ſupernæ Maieſtatis munitus virtute, potenter impero, per eum qui dixit, & factum eſt, & cui obediunt omnes creaturæ: & per hoc nomen ineffabile, Tetragrammaton יהוה Iehouah, in quo eſt plaſmatum omne ſeculum, quo audito elementa corruunt, aër concutitur, mare retrograditur, ignis extinguitur, terra tremit, omnesq; exercitus cœleſtium, terreſtrium & infernorum tremunt, turbantur & corruunt: quatenus citò & ſine mora & omni occaſione remota, ab vniuerſis mundi partibus veniatis, & rationabiliter de omnibus quæcunq; interrogauero, reſpondeatis vos, & veniatis pacificè, viſibiles, & affabiles: nunc & ſine mora manifeſtantes, quod cupimus: coniurati

per

per nomen æterni, viui et veri Dei Helioren, & mandata nostra perficientes, persistentes semper vsq; ad finem & intentionem meam, visibiles nobis, & affabiles, clara voce nobis, intelligibili, & sine omni ambiguitate.

Visiones & apparationes.

QVibus ritè peractis, apparebunt infinitæ visiones, & phantasmata pulsantia organa, & omnis generis instrumenta musica, idq; fit à spiritibus, vt terrore compulsi socij abeant à circulo, quia nihil aduersus magistrum possunt. Post hæc videbis infinitos sagittarios cum infinita multitudine bestiarum horribilium: quæ ita se componunt, ac si vellent deuorare socios: & tamen nil timeant. Tunc sacerdos siue magister, adhibens manum pentaculo, dicat: Fugiat hinc iniquitas vestra; virtute vexilli Dei. Et tunc spiritus obedire magistro coguntur, & socij nil amplius videbunt.

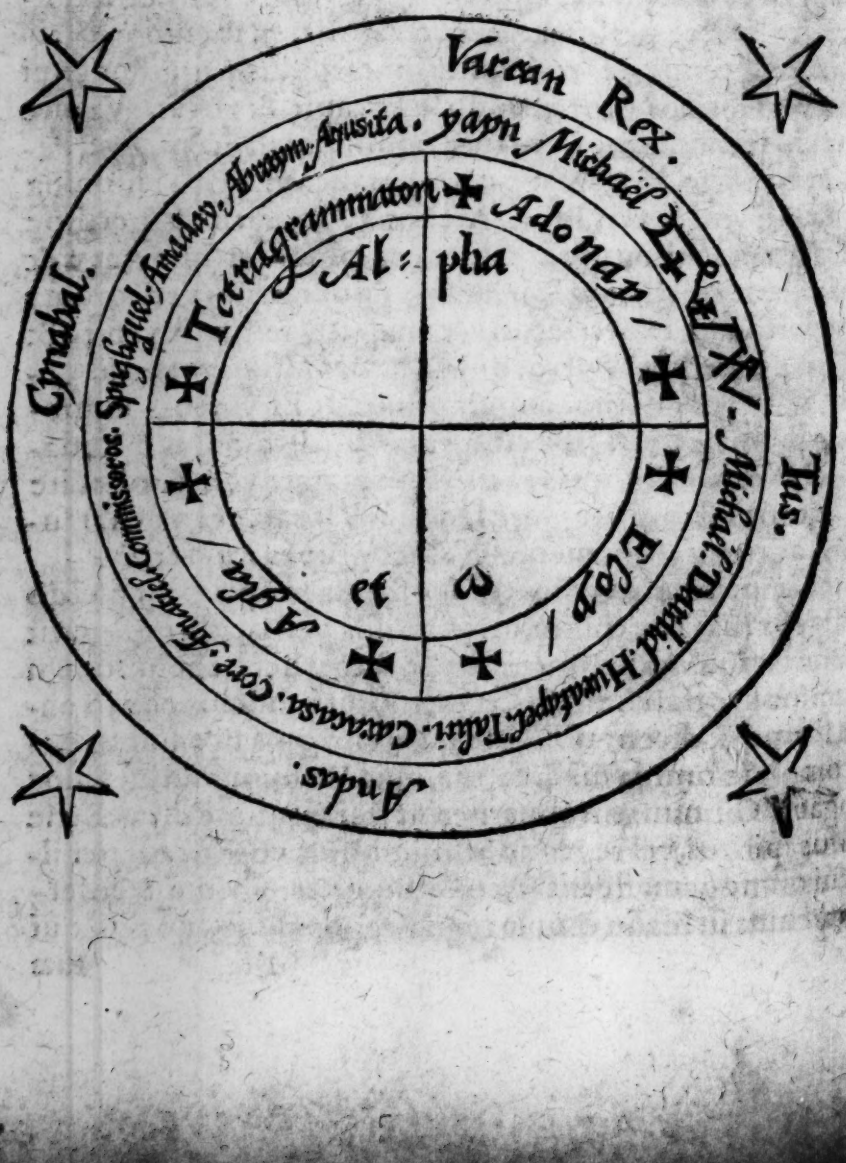
Deinde exorcizator, tenens manum prope pentaculum, dicat: Ecce pentaculum Salomonis, quod ante vestram adduxi præsentiã: ecce personam exorcizatoris, in medio exorcismi, qui est optimè à Deo munitus, intrepidus, prouidus, qui viribus potens vos exorcizando inuocauit & vocat. Venite ergo cum festinatione in virtute nominum istorum, Aye, Saraye, Aye, Saraye, Aye, Saraye, ne differatis venire, per nomina æterna Dei viui & veri Eloy, Archima, Rabur: & per hoc præsens pentaculum quod super vos potenter imperat: & per virtutem cœlestium spirituum, dominorum vestrorum: & per personam exorcizatoris, coniurati, festinate venire & obedire præceptori vestro, qui vocatur Octinomos. His peractis, sibilet in quatuor angulis mundi. Et videbis immediate magnos motus: & cùm videris, dicas: Quid tardatis? quid moramini? quid facitis? præparate vos, & obedite præceptori vestro, in nomine Domini Bathat, vel Vachat super Abrac ruens, superueniens, Abeor, super Aberer.

Tunc immeditatè venient in sua forma propria. Et quãdo videbis eos iuxta circulum, ostende illis pentaculũ coopertũ syndone sacro, & discooperiatur, & dicat: Ecce cõclusionem vestram, nolite fieri inobediẽtes. Et subitò videbis eos in pacifica forma: & dicent tibi, Pete quid vis, quia nos sumus parati complere omnia mãdata tua, quia Dominus ad hæc nos subiugauit. Cùm autem apparuerint spiritus, tunc dicas: Bene veneritis spiritus, vel reges nobilissimi, quia vos vocaui per illum cui omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium & infernorum: cuius in manu omnia regna regum sunt, nec est qui

ſuę cõtrarius eſſe poſſit maieſtati. Quatenus conſtringo vos, vt hîc ante circulum viſibiles, affabiles permaneatis, tamdiu tamq; conſtantes, nec ſine licentia mea recedatis, donec meã ſine fallacia aliqua & veredicè perficiatis volũtatem, per potentiæ illius virtutem, qui mari poſuit terminum ſuum, quem præterire non poteſt, & lege illius potentiæ non pertranſit fines ſuos, Dei ſcilicet altiſſimi, regis, domini, qui cuncta creauit, Amen. Tunc iube quod vis, & fiet. Poſt hæc licentia eos ſic: † In nomine Patris, † Filij, & † Spiritus ſancti, ite in pace ad loca veſtra: & pax ſit inter nos & vos, parati ſitis venire vocati. Hæc ſunt quæ Petrus de Abano de Magicis elementis dixit.

Vt autem facilius rationes circuli poſſis cognoſcere ſubijciam ſchema vnum. Sit ita vt aliquis velit veris tempore, prima hora diei Dominicæ circulum facere, is erit eiuſmodi, qui in figura ſequenti conſpicitur.

Figura circuli pro prima hora diei Dominicæ, veris tempore.

Superest nūc vt hebdomadā exploremus, singulosq; illius dies & spiritus qui illis præsunt: & primo de die Dominico.

Considerationes diei Dominicæ.

Angelus diei Dominicæ, & sigillum eius, planeta eius, & signum planetæ & nomen quarti cœli.

Michaël. ☉. ♌.

Machon.

Angeli diei Dominicæ.

Michael. Dardiel. Huratapel.

Angeli aeris regnantes die Dominico.

Varcan rex.

Ministri eius.

Tus. Andas. Cynabal.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Boreas.

Angeli quarti cœli regnantes die Dominico, quos adducare oportet à mundi partibus.

Ad Orientem.

Samael. Baciel. Atel.
Gabriel. Vionatraba.

Ad occidentem.

Anael. Pabel. Vstael.
Burchat. Suceratos. Capabili.

Ad Septentrionalem.

Aiel. Aniel, vel Aquiel. Masgabriel.
Sapiel. Matuyel.

Ad Meridiem.

Habudiel. Machasiel. Charsiel.
Vriel. Naromiel.

Fumigium diei Dominicæ.

Sandalum rubeum.

Coniuratio diei Dominicæ.

COniuro & confirmo super vos angeli fortes Dei, & sancti, in nomine Adonay, Eye, Eye, Eya, qui est ille, qui fuit, est & erit, Eye, Abraye: & in nomine Saday, Cados, Cados, Cados, altè sedentis super Cherubin, & per nomen magnum ipsius Dei fortis & potentis, exaltatiq; super omnes cœlos Eye, Saraye, plasmatoris seculorū, qui creauit mundum, cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis sunt in primo die, & sigillauit ea sancto nomine suo Phaa: & per

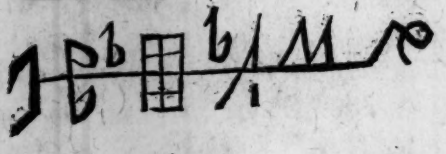
nomina ſanctorum angelorum, qui dominantur in quarto exercitu, & ſeruiunt coram potentiſſimo Salamia, angelo magno & honorato: & per nomẽ ſtellæ, quę eſt ſol, & per ſignum, et per immenſum nomen Dei viui, & per nomina omnia prædicta, coniuro te Michael angele magne, qui es prepoſitus diei Dominicæ: & per nomen Adonay, Dei Iſrael, qui creauit mundum, & quicquid in eo eſt, quòd pro me labores, et adimpleas omnem meam petitionem, iuxta meum velle & votum meum, in negocio & cauſa mea, & hic dicas cauſam tuam & negocium tuum. Dic præterea pro qua re coniurationem hanc ſuſcipis.

Spiritur aëris diei Dominicæ ſunt ſubditi vẽto Boreæ. Eorum natura eſt aurum, gemmas, carbũculos, diuitias, gratiam & beneuolẽtiam impetrare: inimicitias hominum diſſoluere, hominibus honores tribuere, infirmitates inferre vel auferre. Quomodo autem compareant, dictum eſt libro ſuperiore de Ceremonijs magicis.

Conſiderationes diei Lunæ.

Angelus diei Lunæ, ſigillum eius, planeta eius, & ſignum planetæ, & nomen primi cæli.

Gabriel.

Shamain.

Angeli diei Lunæ.

Gabriel. Michael. Samael.

Angeli aeris regnantes die Lunæ.

Arcan rex.

Miniſtri.

Bilet. Miſſabu. Abuzaha.

Ventus cui ſubſunt angeli aeris ſupradicti.

Zephyrus.

Angeli primi cœli, regnantes die Lunæ quos aduocare oportet è quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Gabriel. Gabrael. Madiel.
Deamiel. Ianael.

Ad Occidentem.

Sachiel. Zaniel. Habaiel.
Bachanael. Corabiel.

Ad Se-

Ad Septentrionem.

Macl. Vuael. Valnum.
Baliel. Balay. Humaſtrau.

Ad Meridem.

Curaniel. Dabriel. Darquiel.
Hanun. Anayl. Vetuel.

Fumigium diei Lunæ.

Aloë.

Coniuratio diei Lunæ.

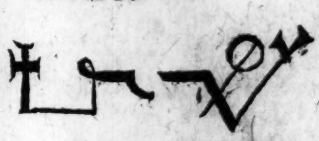
CONiuro & confirmo ſuper vos angeli fortes & boni, in nomine Adonay, Adonay, Adonay, Eie, Eie, Eie, Cados, Cados, Cados, Achim, Achim, Ia, Ia, Fortis, Ia, qui apparuit monte Sinai, cum glorificatione regis Adonay, Saday, Zebaoth, Anathay, Ya, Ya, Ya, Marinata, Abim, Icia, qui maria creauit, ſtagna & omnes aquas in ſecundo die, quaſdam ſuper cœlos, & quaſdam in terra. Sigillauit mare in alto nomine ſuo, & terminum, quem ſibi poſuit, non præteribit: & per nomina angelorum, qui dominantur in primo exercitu, qui ſeruiunt Orphaniel angelo magno, precioſo & honorato: & per nomen ſtellæ, quæ eſt luna: & per nomina prædicta, ſuper te coniuro, ſcilicet Gabriel, qui es prępoſitus diei Lunæ ſecundo, quòd pro me labores & adimpleas, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Lunæ ſunt ſubdii Zephyro, qui ventus eſt lunæ. Eorum natura argentum dare, res de loco ad locum deferre, equos veloces tribuere, ſecretra præſentia & præterita perſonarum, dicere. quomodo autem compareant, vide libro ſuperiore.

Conſiderationes diei Martis.

Angelus diei Martis, ſigillum eius, planeta eius, & ſignum dominans illi planetæ, nomen item quinti cœli.

Samael.

Machon.

Angeli diei Martis.

Samael. Satael. Amabiel.

Angeli aeris regnantes die Martis.

Samax rex.

Miniſtri.

Carmax. Iſmoli. Paffran.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti,

Subsolanus.

Angeli quinti cœli, regnantes die Martis, quos advocare oportet & quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Friagne. Guael. Damael.
Calzas. Arragon.

Ad Occidentem.

Lama. Astagna. Lobquin.
Soncas. Iaxel. Isiael.
Irel.

Ad Septentrionem.

Rahumel Hyniel. Rayel.
Seraphiel Mathiel. Fraciel.

Ad Meridiem.

Sacriel. Ianiel. Galdel.
Osael. Vianuel. Zaliel.

Fumigium diei Martis.

Piper.

Coniuratio die Martis.

CONiuro & confirmo super vos, angeli fortes & sancti, per nomen Ya, Ya, Ya, He, He, He, Va, Hy, Hy, Ha, Ha, Ha, Va, Va, Va, An, An, An, Aie, Aie, Aie, El, Ay, Elibra, Eloim, Eloim: & per nomina ipsius Alti Dei, qui fecit aquam aridam apparere, & vocauit terram, & produxit arbores, & herbas de ea, & sigillauit super eam cum pretioso, honorato, metuendo & sancto nomine suo: et per nomen angelorum dominantium in quinto exercitu, qui seruiunt Acimoy angelo magno, forti, potenti & honorato: et per nomen stellæ, quæ est Mars: et per nomina prædicta coniuro super te Samael angele magne, qui præpositus es diei Martis: et per nomina Adonay, Dei viui et veri, quod pro me labores, et adimpleas, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Martis subditi sunt Subsolano. Eorum natura est, prælia, mortalitates, occisiones et combustiones facere: et bis mille milites dare ad tempus: mortem, infirmitatem, aut sanitatem tribuere. Quomodo autem compareant, vide libro superiore.

Consideratio diei Mercurij.

Angelus diei Mercurii, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item secundi cœli.

Raphael

Angeli diei Mercurij.

Raphael, Miel, Seraphiel.

Angeli aeris regnantes die Mercurij.

Mediat vel Modiat Rex.

Ministri

Suquinos, Sallales.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Africus.

Angeli secundi cœli regnantes die Mercurij, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Mathlai, Tarmiel, Baraborat.

Ad Occidentem.

Iereſcue, Mitraton.

Ad Septentrionem.

Thiel, Rael, Iariahël,
Venahel, Velel, Abuiori,
Veirnuel.

Ad Meridiem.

Milliel, Nelapa, Babel,
Caluel, Vel. Laquel.

Fumigium diei Mercurij.

Maſtix.

Coniuratio diei Mercurij.

COniuro & confirmo vos angeli fortes, ſancti & potentes, in nomine fortis, metuendiſſimi & benedicti Ia, Adonay, Eloim, Saday, Saday, Saday, Eie, Eie, Eie, Aſamie, Aſaraie: & in nomine Adonay Dei Iſraël, qui creauit luminaria magna, ad diſtinguendum diem à nocte: & per nomen omnium angelorum deſeruientium in exercitu ſecundo coram Tetra angelo maiori, atq; forti & potenti: & per nomen ſtellæ, quæ eſt Mercurius, & per nomen ſigilli quæ ſigillatur à Deo fortiſſimo & honorato: per omnia prædicta ſuper te Raphaël angele magne, coniuro, qui es præpoſitus diei quartæ: & per nomen ſanctum quod erat ſcriptum in fronte Aaron ſacerdotis altiſſimi creatoris: & per nomina angelorum, qui in gratiam Saluatoris confirmati ſunt: & per nomen ſedis animalium,

lium, habentium ſenas alas, quòd pro me labores, &c. vtin coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Mercurij, ſubiiciuntur Africo. Eorum natura eſt, omnia metalla dare, omnia terrena, præterita, præſentia & futura reuelare, iudices placare, victorias in prælio dare, experimenta, & omnes ſcientias deſtructas reædificare, docere: & corpora ex elementis mixta, conditionaliter vnum in aliud tranſmutare, infirmitates vel ſanitatem dare, pauperes ſublimare, ſublimes deprimere, ſpiritum vel ſpiritus ligare vel diſſoluere, ſeras aperire. Tales ſpiritus operationes aliorum habent, ſed non ex perfecta potentia, ſed in virtute vel ſcientia. Quomodo autem compareant, dictum eſt libro ſuperiore.

Conſideratio diei Iouis.

Angelus diei Iouis, ſigillum eius, planeta eius, ſignum dominans illi planetæ, nomen item ſexti cœli.

Sachiel. *Zebul.*

Angeli die Iouis.

Sachiel, Caſtiel, Aſaſiel.

Angeli aeris regnantes die Iouis.

Suth rex.

Miniſtri.

Maguth, Gutriz.

Ventus, cui ſubſunt angeli aeris ſupradicti.

Auſter.

Sed quoniam vltra quintum cœlum angeli aëris non reperiuntur, ideo die Iouis, dic in quatuor mundi partibus, orationes ſequentes.

Ad Orientem.

O Deus magne & excelſe, & honorate, per infinita ſecula.

Ad Occidentem.

O Deus ſapiens, & clare, & iuſte, ac diuina clementia: ego rogo te piiſſime pater, quòd meam petitionem, quòd meum opus, & meum laborem hodie debeam complere, & perfectè intelligere. Tu qui viuis & regnas per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Ad Septentrionem.

O Deus potens, fortis, & ſine principio.

Ad Me-

Ad Meridiem.

O Deus potens & misericors.

Fumigium diei Iouis.

Crocus.

Coniuratio diei Iouis.

CONiuro & confirmo super vos, angeli sancti, per nomen Cados, Cados, Cados, Eschereie, Eschereie, Eschereie, Hatim ya, fortis, firmator seculorum, Cantine, laym, lanic, Anic, Calbat, Sabbac, Berisay, Alnaym: & per nomen Adonay qui creauit pisces reptilia in aquis, & aues super faciem terræ, volantes versus cœlos die quinto, & per nomina angelorum seruientium in sexto exercitu coram pastore angelo sancto & magno & potenti principe: & per nomen stellæ, quæ est Iupiter: & per nomen sigilli sui: & per nomen Adonay, summi Dei, omnium creatoris: & per nomen omnium stellarum, & per vim & virtutem earum, & per nomina prædicta, coniuro te Sachiel angele magne, qui es præpositus diei Iouis, vt pro me labores, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Iouis subiiciuntur Austro. Eorum natura est, mulierum amorem conciliare, lætos & gaudentes homines reddere, lites pacificare, inimicos mitigare, sanare infirmos, sanos infirmare, adferre vel auferre damna. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Veneris.

Angelus diei Veneris, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ: item nomen tertij cœli.

Anaël. ♀ ♉ ♎

Sagum

Angeli diei Veneris.

Anael, Rachiel, Sachiel.

Angeli aeris regnantes die Veneris.

Sarabotes rex.

Ministri.

Amabiel, Aba, Abalidoth. Flacf

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Zephyrus.

Angeli tertij cœli, regnantes die Veneris, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Setchiel, Chedusitaniel, Corat,
Tamael, Tenaciel.

Ad Occidentem.

Turiel, Coniel Babiel,
Kadie, Maltiel, Hufaltiel.

Ad Septentrionem.

Peniel, Penael, Penat,
Raphael. Raniel, Doremiel.

Ad Meridiem.

Porna, Sachiel, Chermiel,
Samael, Santanael, Famiel.

Fumigium die Veneris.

Costus.

Coniuratio diei Veneris.

CONiuro & confirmo super vos, angeli fortes, sancti atque potentes, in nomine On, Hey, Heya, Ia, Ie, Adonay, Saday, & in nomine Saday, qui creauit quadrupedia & animalia reptilia, & homines in sexto die, & Adæ dedit potestatem super omnia animalia: vnde benedictum sit nomen creatoris in loco suo: & per nomina angelorum seruientium in tertio exercitu, coram Dagiel angelo magno, principe forti atq; potenti: & per nomen stellæ, quæ est Venus: & per sigillum eius, quod quidem est sanctum: & per nomina prædicta coniuro super te Anael, qui es præpositus diei sextæ, vt pro me labores, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ habentur.

Spiritus aëris diei Veneris subiiciuntur Zephyro. Eorum natura est, dare argentum, homines excitare, & procliuiores reddere ad luxuriam, inimicos per luxuriam concordare, & matrimonia facere, homines in amorem mulierum allicere, infirmitates dare vel auferre, & omnia quæ habent motum, facere.

Consideratio diei Saturni, seu Sabbathi.

Angelus diei Saturni, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ.

Cassiel. ♄. ♑

Angeli diei Saturni.

Cassiel, Machatan, Vriel.

Angeli

Angeli aeris regnantes die Saturni.

Maymon rex.

Ministri.

Abumalith. Asslaibi. Balidet.

Ventus cui subsunt angeli aeris prædicti.

Africus.

Fumigium diei Saturni.

Sulphur.

Dictum est suprà in consideratione diei Iouis, quòd vltrà quintum cælum nulli sunt angeli aëri dominantes: ideo vtere in quatuor cardinibus mundi orationibus iis, quas ad id vides accommodatas die Iouis.

Coniuratio diei Saturni.

COniuro & confirmo super vos Caphriel vel Cassiel, Machatori, & Seraquiel angeli fortes & potentes: & per nomen Adonay, Adonay, Adonay, Eie, Eie, Eie, Acim, Acim, Acim, Cados, Cados, Ina vel Ima, Ima, Saclay, Ia, Sar, Domini formatoris seculorũ, qui in septimo die quieuit: & per illum quĩ in beneplacito suo filiis Israël in hæreditatem obseruandum dedit, vt eum firmiter custodirent & sanctificarent, ad habendam inde bonam in alio seculo remunerationẽ: & per nomina angelorum seruientiũ in exercitu septimo Booel angelo magno & potenti principi: & per nomẽ stellæ, quæ est Saturnus: & per sanctum sigillũ eius, & per nomina prędicta. Conjuro super te Caphriel, qui præpositus es diei septimæ, quæ est dies Sabbati, quòd pro me labores, &c. vt habetur in conjuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Saturni subiiciuntur vento Africo. Eorũ natura est, seminare discordias, odia & malas cogitationes, plumbum ad libitum dare, quemlibet interficere, & quodlibet membrum mutilare. Quomodo autem comparent, superiore libro dictum est.

DE ANGELIS HORARVM, SECVNDVM *dierum rationem*, Tabulæ.

Dies Dominicus.

Hora diei	*Angeli horarum.*	*Hora diei.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Michael.	7 Ourer.	Samael.
2 Ianor.	Anael.	8 Tanic.	Michael.
3 Nasnia.	Raphael.	9 Neron.	Anael.
4 Salla.	Gabriel.	10 Iayon.	Raphael.
5 Sadedali.	Cassiel.	11 Abay.	Gabriel.
6 Thamur.	Sachiel.	12 Natalon.	Cassiel.

Hora

Horæ noctis	Angeli horar.	Horæ noctis.	Angeli horar.
1 Beron,	Sachiel.	7 Netos.	Cassiel.
2 Barol.	Samael.	8 Tafrac.	Sachiel.
3 Thanu.	Michael.	9 Sassur.	Samael.
4 Athir.	Anael.	10 Aglo.	Michael.
5 Mathun.	Raphael.	11 Calerna	Anael.
6 Rana,	Gabriel.	12 Salam.	Raphael

Dies Lunæ.

Horæ diei,	Angeli horarum.	Horæ noctis	Angeli horarum.
1 Yayn.	Gabriel.	1 Beron.	Anael.
2 Ianor.	Cassiel.	2 Barol.	Raphael
3 Nasnia.	Sachiel.	3 Thanu.	Gabriel.
4 Salla.	Samael.	4 Athir.	Cassiel.
5 Sadedali.	Michael.	5 Mathon.	Sachiel.
6 Thamur	Anael.	6 Rana.	Samael.
7 Ourer.	Raphael.	7 Netos.	Michael.
8 Tanic.	Gabriel.	8 Tafrac.	Anael.
9 Neron.	Cassiel.	9 Sassur.	Raphael.
10 Iayon.	Sachiel.	10 Aglo.	Gabriel.
11 Abay.	Samael.	11 Calerna.	Cassiel.
12 Natalon.	Michael	12 salam.	Sachiel.

Dies Martis.

Horæ diei	Angeli horarum.	Horæ noctis.	Angeli horarum,
1 Yayn.	Samael.	1 Beron.	Cassiel.
2 Ianor.	Michael.	2 Barol.	Sachiel.
3 Nasnia.	Anael.	3 Thanu.	Samael.
4 Salla.	Raphael.	4 Athir.	Michael.
5 Sadedali.	Gabriel.	5 Mathon	Anael.
6 Thamur.	Cassiel.	6 Rana.	Raphael
7 Ourer.	Sachiel.	7 Netos.	Gabriel.
8 Tanic.	Samael.	8 Tafrac.	Cassiel.
9 Neron.	Michael.	9 Sassur	Sachiel
10 Iayon.	Anael.	10 Aglo.	Samael.
11 Abay.	Raphael.	11 Calerna.	Michael.
12 Natalon.	Gabriel.	12 Salam.	Anael.

Dies *Mercurij*.

Horæ diei.	*Angeli horarum.*	*Horæ noctis.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Raphael.	1 Beron.	Michael.
Ianor.	Gabriel.	2 Barol.	Anael.
3 Naſnia	Caſſiel.	3 Thanu.	Raphael.
4 Salla.	Sachiel.	4 Athir..	Gabriel.
5 Sadedali.	Samael.	5 Mathon.	Caſſiel.
6 Thamur	Michael.	6 Rana.	Sachiel.
7 Ourer.	Anael.	7 Netos.	Samael.
8 Tanic.	Raphael.	8 Tafrac.	Michael.
9 Neron.	Gabriel.	9 Saſſur.	Anael.
10 Iayon.	Caſſiel.	10 Aglo.	Raphael.
11 Abay.	Sachiel.	11 Calerna.	Gabriel.
12 Nerom.	Gabriel.	12 Salam.	Caſſiel.

Dies *Iouis*.

Horæ diei	*Angeli. horarum.*	*Horæ noctis.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Sachiel.	1 Beron.	Gabriel.
2 Ianor.	Samael.	2 Barol.	Caſſiel.
3 Naſnia.	Michael.	3 Thanu	Sachiel.
4 Salla.	Anael.	4 Athir.	Samael.
5 Sadedali.	Raphael.	5 Maton.	Michael.
6 Thamur.	Gabriel.	6 Rana.	Anael.
7 Ourer.	Caſſiel.	7 Netos.	Raphael.
8 Tanic.	Sachiel.	8 Tafrac.	Gabriel.
9 Neron.	Samael.	9 Saſſur.	Caſſiel.
10 Iayon.	Michael.	10 Aglo.	Sachiel
11 Abay.	Anael.	11 Calerna.	Samael.
12 Natalon.	Raphael.	12 Salam.	Michael.

Dies *Veneris*.

Horæ diei.	*Angeli horarum.*	*Horæ noctis.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Anael.	1 Beron.	Samael.
2 Ianot.	Raphael.	2 Barol.	Michael.
3 Naſnia.	Gabriel.	3 Thanu.	Anael.
4 Salla.	Caſſiel.	4 Athir.	Raphael.
5 Sadedali.	Sachiel.	5 Maton.	Gabriel.
6 Thamur.	Samael.	6 Rana.	Caſſiel.
7 Ourer.	Michael.	7 Netos	Sachiel.
8 Tanic.	Anael.	8 Tafrac.	Samael.
9 Neron.	Raphael.	9 Saſſur.	Michael.
10 Iayon.	Gabriel.	10. Aglo.	Anael.
11 Abay.	Caſſiel.	11 Calerna.	Raphael.
12 Natalon.	Sachiel	12 Salam.	Gabriel.

Dies

Dies Saturni.

Horæ diei.	*Angeli horarum.*	*Horæ noctis*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Cassiel.	1 Beron.	Rephael.
2 Ianot.	Sachiel.	2 Barol.	Habriel.
3 Nusnia.	Samael.	3 Thami.	Cassiel.
4 Salla.	Michael.	4 Athir.	Sachiel.
5 Sadedali.	Anael.	5 Mathon	Samael.
6 Thamur.	Raphael.	6 Rana.	Michael.
7 Ourer.	Gabriel.	7 Neros.	Anael.
8 Tanic.	Cassiel.	8 Tafrac.	Raphael.
9 Neron.	Sachiel.	9 Sassur.	Gabriel.
10 Iayon.	Samel.	10 Aglo.	Cassiel.
11 Abay.	Michael.	11 Calerua	Sachiel.
12 Natalon.	Anael.	12 Salam.	Samael.

Illud autem obiter notandum, primam horam diei vbilibet gentium & quocunq; tempore assignari soli orienti, vbi primum apparet in horizonte oriente: primam autem horam noctis esse, decimam tertiam à prima hora diej, sed de his hactenus.

FINIS.

DE SPECIEBVS MAGIAE CAEREMONIALIS, QVAM GOETIAM vocant, Epitome per Georgium Pictorium Villinganum, doctorem medicum, nuperrimè conscripta.

DE NECROMANTIA, MAGIAE prima specie. CAP. I.

Magia quatuor habet capita.

Diuinatio deterius caput.

HIERONIMVS CARDANVS, vix ex asse Philosophus, quarto libro de Vera sapientia, Magiam hoc est dæmoniacam sapientiam, quatuor habere capita scribit, & omnia satis colubrina. Ast quia diuinationem, superstitionis ex diabolo conceptam, sobolem, virulentius caput cæteris quidam arbitrantur, ob malorum fortassis exitiosam operationem, quæ huic' potissimum sociatur: Per Epitomem quandam diuinationis, in hunc finem attentabimus virulentas species, vt in hac re perfectioribus altiora scribendi deponamus repagula. Primò Necromantiam in manus sumentes, quæ Claudio Neroni sicin delicijs est obseruata, vt nullam huius artis speciē maioris fecerit. Necromantia igitur à mortuorum cadaueribus respōsa elicit, & multos ante mortuos vitæ restituit. Non equidem ex sanctorum, Patriarcharum Adæ, Abel, Abraham & aliorum (vt Necromantici mentiuntur) libris, vel angelorū selectorum scriptis: sed Stygiorum saltem carminum medio, seu infernalium inuocationum violentia, vel sacrificiorum ferialium exactissimo robore. Qua ratione autem Euchetæ & Gnostici per Kalendas Aprilis, quod in hāc rem tempus selectissimum nouerunt, negotium aggrediantur vt voti compotes esse queant, Crinitus vir doctus, & eloquens, septimo lib. scribit de Honesta disciplina quarto capite, & Homerus primo Iliados, cuius verba huc adponere minimè grauabor. Nam sic habent, Ibi victimas Perimedes & Entilochus tenebāt. Ego aūt ensem acutum trahens de fœmore, foueā fodi cubitalem in omnes partes, circa ipsam aūt fundimus inferias omnibus mortuis, primùm de mulso, deinde de vino, tertiò de aqua, deinde albas farinas cōmiscui. Multū aūt venerabat infirma mortuoru capita, [illegible] aliquando in sterilem Ithacā redijssem, me domi optimo boue sactā facturum esse, & rogū bonis impleturum: Thyresiæ aūt præcipuò me nigram ouem sacrificaturum esse, quæ in nostris gregibus esset præstātissima. Postquam autem præces finiui, mortuos alloquutus sum. Deinde pecudes excoriaui, & in partes

Necromantiæ propriētas.

In kalēdas Aprilis differendum necromantia negotium.

Necromantiæ celeb. ex Homero [illegible] Odyssea.

partes secui, in foueam autem fluebat sanguis niger. Et animæ mortuorum ex Erebo congregabantur, puellæ innuptæ, pueri, senes ærumnosi, virgines teneræ, adhuc recentem luctum sustinentes. Hæc Homerus. Per hanc artem apud Lucanum Erichthonem venesicam mortuum susscitatum scribitur qui Pharsalici belli euentum omnem S. Pompeio certissimo vaticinio prædixerit. Et Herculem ex tumulo sic Alcestim euocasse fama est, quæ postea diu superuixerit. Necnon Tyanensem Apolloneum mortuam puellam hoc modo resuscitatum Philostratus habet. Sunt tamen qui Necromantiam in duo membra dissecant. Necyomantiam quidem & Scyomantiam: atq; Necyomantiam eam esse speciem dicunt, quæ prostrata cadauera, certis dæmonum piaculis non sine sanguine erigat. Sicq; Higinio teste, Aesculapij vi Glaucum à Iouis fulmine ictum, reuixisse dicunt, & Hyppolytum, vt Maro scribit. Sed Scyomantiam, in qua sola vmbræ sufficiat euocatio, per quam, vt Orpheus dicit, Hymeneus reuixerit, & Capneus Stesichoro doctore, ei Androgeus, vt Propertius habet.

Qui per Necromãtiam reuixerint.

Necyomãtia.

Scyomãtia

De *Anthropomantia.* Cap. II.

ANthropomantia vsus est multum Heliogabalus, humanæ naturæ portentum, quod turpissimæ vitæ imperator foret, vt Lampridius de eo scribit. Hæc coniurationibus, suffumigationibus, & signaculis præmissis, puerorum, pro victimis, exta, vt ex his quæ vellent, præscirent, maximè postulabat. Præfatus Imperator huic diuinationi tam horrendæ, principium dedisse fertur, sed denuò initium malum, malum euentum protulit, nam crudeliter excarnificatus, in latrina occisus, insepultus iacuit, abrogatis ex toto omnibus illius publicè statutis & actis.

Heliogabalus huius speciei inuentor.

De *Leconomantia.* Cap. III.

ANthropomantiam Leconomantia sequitur, tertia diuinationis species, vbi propter fraudulentam dæmonis vanitatem, vna tam similis est alteri, quàm nec est ouum simile ouo. In hac igitur specie aquam per epodon Leconomantici exorcisant, in peluim hanc mittendus, vt dæmonem submergant [illegible] in fundo, & modò se erigat in altum, vt videatur, & stratagemati fidem faciat, & autoritatem. Qui item quandoque lusitet, sibilumque perexilem effutiat, sed imperfectum, vel significationis exortem, quem tandem sic reiteret, vt astantes ad quæsita respondentem, tametsi obscurè, intelligant. Ideò tamen obscurè, quòd Hermolaus

nobilaus Barbarus, testis auditus, dæmones fermè omnes votem habere pertenuem docet, ne ab omnibus audiantur, & citius fallant. Est magna huius speciei vanitas, sed Gastromantiæ, de qua nunc mentio fiet, in re nulla minor.

De Gastromantia. CAP. IIII.

ALecomantia in hoc dissidet Gastromantia, quod in hac Gnostici quæsita audiunt; in illa quicquid præsto est oculis vident; vasis enim vitreis rotundis, & aqua plenis, circuponuntur cerei accensi, obmurmurata prius euocatione, partim intellecta, partim non intellecta, ac puer impollutus, seu prægnans adhibetur, vt aquam inspiciat, & quæsitarum rerum in ea formas percipiat. Imagines enim apparere manifestissimè in ea dicuntur. non dissimilis hæc diuinationis species nostratium syncophantarum, & diabolicarum vetularū, est incantationi, quando ex situla aqua repleta, numum argenteum, certis quibusdam præstigijs præmissis, exilire faciunt, qui vel diuum Ioannem, Apollinarem, Valentinum, seu Antonium, aut sanctam Barbaram vel Hunam, huius vel altetius morbi causam esse prodat. Tametsi hæc illorum assertà, à nostro Christianissimo vel dis diapason distent, qui tenet omnes in Christo dormientes, singulis qui in viuis sunt bene velle & optimè precari. Dormiunt hic profectò nostarum ecclesiarum mystæ, qui non tantis syncophantijs illicitis; ex analogio acerbissimè obloquuntur, aut si clamando non sufficiunt, negotium Areopagitis obticerit.

Qua gastromantia vtamur in Alsatia.

Bussen tälerrnit zuduld.

De Captromantia. CAP. V.

CAptromantia item diuinationis est soboles, quæ spiritus aëreos, in peluim quoq; aqua redundantem, speculo tamen subiecto, & tempore in hoc selecto, ritibusq; certis additis, solerter cogit, sicut puellus castitate pollens, aut mulier grauida, quæ à conceptione nondum mensem nouum attigerit, astans, rerum quarum Captromantici inquisitionem habere cupiunt, notas visu per speculum excipiant, & ipsis paudant. Hoc vesaniæ genere post Septimum Seuerum, Didiū Iulianum Imperatorē maximè vsum historiæ habent, indeq; omnia quæ illi contigerunt, ad vnguem, quod dici solet, prævidisse.

Captromantia Didius Iulianus vsus.

Iuxta Patras Mineruam habuisse templum fama est, cum fonte ad hanc rem patatissimo, si enim in hunc ab ægro dimittebatur speculum, factis piaculis, & deierationibus, eger sic præsto comparebat qualis ad finē sui morbi futurus erat, vel sanus, vel mortuus. Et fons similis fuit Achaiæ Fatidicus ante Cereris templum, vbi quoq; de ægrotorum succes-

partes secui, in foueam autem fluebat sanguis niger. Et animæ mortuorum ex Erebo congregabantur, puellæ innuptæ, pueri, senes ærumnosi, virgines teneræ, adhuc recentem luctum sustinentes. Hæc Homerus. Per hanc artem apud Lucanum Erichthonem veneficam mortuum suscitatum scribitur qui Pharsalici belli euentum omnem S. Pompeio certissimo vaticinio prædixerit. Et Herculem ex tumulo sic Alcestim euocasse fama est, quæ postea diu superuixerit. Necnon Tyanensem Apolloneum mortuam puellam hoc modo resuscitatum Philostratus habet. Sunt tamen qui Necromantiam in duo membra dissecant. Necyomantiam quidem & Scyomantiam: atq; Necyomantiam eam esse speciem dicunt, quæ prostrata cadauera, certis dæmonum piaculis non sine sanguine erigat. Sicq; Higinio teste, Aesculapij vi Glaucum à Iouis fulmine ictum, reuixisse dicunt, & Hyppolytum, vt Maro scribit. Sed Scyomantiam, in qua sola vmbræ sufficiat euocatio, per quam, vt Orpheus dicit, Hymeneus reuixerit, & Capneus Stesichoro doctore, ei Androgeus, vt Propertius habet.

Qui per Necromantiam reuixerint.

Necyomantia.

Scyomantia

De Anthropomantia. Cap. II.

Anthropomantia vsus est multum Heliogabalus, humanæ naturæ portentum, quod turpissimæ vitæ imperator foret, vt Lampridius de eo scribit. Hæc coniurationibus, suffumigationibus, & signaculis præmissis, puerorum, pro victimis, exta, vt ex his quæ vellent, præscirent, maximè postulabat. Præfatus Imperator huic diuinationi tam horrendæ, principium dedisse fertur, sed denuò initium malum, malum euentum protulit, nam crudeliter excarnificatus, in latrina occisus, insepultus iacuit, abrogatis ex toto omnibus illius publicè statutis & actis.

Heliogabalus huius speciei inuentor.

De Leconomantia. Cap. III.

Anthropomantiam Leconomantia sequitur, tertia diuinationis species, vbi propter fraudulentam dæmonis vanitatem, vna tam similis est alteri, quàm nec est ouum simile ouo. In hac igitur specie aquam per epodon Leconomantici exorcisant, in peluim hanc mittendus, vt dæmonem [illegible] in fundo, & modò se erigat in altum, vt videatur, & stratagemati fidem faciat, & autoritatem. Qui item quandoque lusitet, sibilumque perexilem effutiat, sed imperfectum, vel significationis exortem, quem tandem sic reiteret, vt astantes ad quæsita respondentem, tametsi obscurè, intelligant. Ideò tamen obscurè, quòd Hermolaus

Nolaus Barbarus, testis auditus, dæmones fermè omnes votem habere pertenuem docet, ne ab omnibus audiantur, & citius fallant. Est magna huius speciei vanitas, sed Gastromantiæ, de qua nunc mentio fiet, in re nulla minor.

De Gastromantia. CAP. IIII.

ALecomantia in hoc dissidet Gastromantia, quod in hac Gnostici quæsita audiunt; in illa quicquid præsto est oculis vident; vasis enim vitreis rotundis, & aqua plenis, circūponuntur cerei accensi, obmurmurata prius euocatione, partim intellecta, partim non intellecta, ac puer impollutus, seu prægnans adhibetur, vt aquam inspiciat, & quæsitarum rerum in ea formas percipiat. Imagines enim apparere manifestissimè in ea dicuntur. non dissimilis hæc diuinationis species nostratium syncophantarum, & diabolicarum vetularū, est incantationi, quando ex situla aqua repleta, numum argenteum, certis quibusdam præstigijs præmissis, exilire faciunt, qui vel diuum Ioannem, Apollinarem, Valentinum, seu Antonium, aut sanctam Barbaram vel Hunam, huius vel alterius morbi causam esse prodat. Tametsi hæc illorum assertà, à nostro Christianismo vel dis diapason distent, qui tenet omnes in Christo dormientes, singulis qui in viuis sunt bene velle & optimè precari. Dormiunt hic profectò nostarum ecclesiarum mystæ, qui non tantis syncophantijs illicitis; ex analogio acerbissimè obloquuntur, aut si clamando non sufficiunt, negotium Areopagitis obticerit.

Qua gastromantia vtamur in Alsatia.

Bussen tälerin zuduld.

De Captromantia. CAP. V.

CAptromantia item diuinationis est soboles, quæ spiritus aëreos, in peluim quoq; aqua redundantem, speculo tamen subiecto, & tempore in hoc selecto, titibusq; certis additis, solerter cogit, sicut puellus castitate pollens, aut mulier grauida, quæ à conceptione nondum mensem nouum attigerit, astans, rerum quarum Captromantici inquisitionem habere cupiunt, notas visu per speculum excipiant, & ipsis pandant. Hoc vesanię genere post Septimum Seuerum, Didiū Iulianum Imperatorē maximè vsum historiæ habent, indeq; omnia quæ illi contigerunt, ad vnguem, quod dici solet, prę-vidisse.

Captromantia Didius Iulianus vsus.

Iuxta Patras Mineruam habuisse templum fama est, cum fonte ad hanc rem patratissimo, si enim in hunc ab ægro dimittebatur speculum, factis piaculis, & deierationibus, ęger sic præsto comparebat qualis ad finē sui morbi futurus erat, vel sanus, vel mortuus. Et fons similis fuit Achaiæ Fatidicus ante Cereris templum, vbi quoq; de ægrotorum succes-

bus inquisitio habebatur. Nam speculum tenui funiculo vsq; ad suprentas fontis aquas, sensim demittebant, supplicationibus & suffitibus factis, vt morbi euentus sese totum in speculo manifestaret.

De Onimantia. Cap. VI.

ET Onimantia ex præfatarum specierum albo est: Onimantici enim fuligine & oleo pollicis vnguem, vel manus volam, seu palmam in puero tenello, tacito susurramine verborum accedente, illinunt, vt hinc spectra videat, aut imagines pro sua re conuenientes, quas puer denuo prodat. Cardanus vnguem seu volam soli exponendam censet, vt ex reflexione radiorum imagines, & diuersi colores emergant, puero visibiles.

De Hydromantia. Cap. VII.

Hydromantia modus.

ATque in Hydromanticis reciprocus cernitur, dum opera dæmonum hi vtuntur, & dęmones opera Hydromanticorum. Nam trifariam aquæ medio credulis imponunt. Primò enim aqua cyathus impleatur, & desuper annulus filo, tacitis & multis verbis prius mussitatis, per digitum tenetur, ac res quæsita petitur, qui ancipiti voluntate, cyathi margines percutit, & constitutis ictibus non sine astantium admiratione quæsita prodit, cùm planè hic admiratione dignum nihil reperiatur, & apertissimus dolus, seu fraus maximè haberi debeat. Si enim clauo filum cum annulo adposueris, vt nihil vacillet, nihil quoque percutit. Hoc dolo aliquando mangones vsos ipse notaui, quum Turcoim aut Draconiten lapidem artificialem, pro naturali draconite diuendere statuissent. Annulum enim gemmatum, ratione vt dictum est, suspendebant, argumentum elicientes probæ mercis. Nam si ictibus diei horas ostendisset, veram prędicabant gemmam, & orientalem: si minus, vitium esse volebant, seu artis lapidem. Vbi tamen facilè credendum erat filum dirigi posse digito, vt omnes orientales esse prodat. Secundò in aquam silentem, etiam verbis conceptis, tres iniiciunt silices, ac ex orbibus implicitis, quos faciũt veritatem quęsitorum quoq; eruere gloriantur. Tertiò, fontes sibiipsis eligunt, qualem Lacedæmonibus vnum fuisse constat, Inon nomine, in quos placentarũ, ex frumentis ad hoc ritè destinatis, partes submergunt, vt fortunium hinc, aut infortunium prognosticent, quæ omnia mera sunt deliramenta, seu dæmonum, quibus simplices illaqueent, retia.

Turcoimenen Turgus zu probieren.

Secundus hydrom. modus.

Tertius modus.

Quartus modus.

Addunt etiam quidam Hydromantiam vaticinia dedisse per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depressiones, tempestates & colores. Item per vi-

sion-

siones quæ in aquis cernantur, velut M. Varro testatur, quando puerum quendam in aqua se vidisse scribit, qui centum & quinquaginta carminibus omnem Mithridatici belli euentum prædixerit. Numa Pompilius etiam hydromantiam singularem obseruauit, per quam deorum imagines ex aquis, vt futura prædicerent, elicuit. Hæc de Hydromantia.

Pompilij hydromantia.

De Geomantia. CAP. VIII.

GEomantia ex terræ motibus sortem faciebat, ex eiusdem crepitu, tumore, scissura, tremore, voragine, exhalationibus cæteris q; in ea impressionibus factis. Huius artis author primus Almadal Arabs extitit.

Almadal Geomantiæ inuentor.

Ioannes Franciscus princeps Mirandulanus, ab hac aliam Geomantiam in lib. 6. de rerum prænotione diris explodit, quæ per singula tumultuariè in terra facta, oracula dabat: seu per terrarum hiatus, vel harenarum medio, hinc inde sparsum, quas, ne quid persuadendum deesset, secum Geomantici in scriniis suis portabant. Huius diuinationis speciei idem princeps meminit, 2. suorum hymnorum, in hæc verba:

Atq; frequens bibulam mucro cùm pungit harenam.

De Pyromantia. CAP. IX.

PYromantia per ignem facta est multifariam, aut enim per impressiones igneas istam celebrabant Euchetæ, vel per stellas caudatas, seu igneos colores: item per visiones & imaginationes in imagine. Sic Ciceronis vxor, illum sequenti anno consulem futurum prædixit, eò quòd, cùm quædam post peractum sacrificium, in cineribus perspicere vellet, flamma repentè exiliuit. Et sic Tanaquil Tarquinij Prisci vxor, videns flammam lambere Seruij Tullij caput, illum Romanorum regem futurum prædixit. Quidam sacrificio peracto, victimam in ignem proiiciebant, quam si consumptam perspexissent, felicissimum euentum promittebant, sin minus, eamq; ignis repulisset, infelicissimum. Alij ex tedis pice illitis, accensis, & certis characteribus signatis, futurorum sortiebant gnomonem, si enim in vnum coiisset flamma, res bene casuras dicebant: si diuisa comparuisset & lambes, malè: si tricuspidem dedisset surgentem in altum, gloriam diuinabant: si variè dispersa, in ægro mortem, non ægro morbum: si penitùs extincta, periculum: si crepitans, infortunium. Apollonian ea Magices specie maximè vsum historiæ docent.

Miraculum de Ciceronis vxore.

Alia Pyromantia.

De Aeromantia. CAP. X.

AEromantia ex aëre coniurato sua dabat oracula, ab Oriente bonum indicans, ab Occidente malum, à Meridie quæ non manifesta forent, à Boreali plaga saltem obscura, ab his quatuor indifferenter pruinas offerens, Iri-

des nebulas, grandines, ventorum procellas, & portentosas pluuias, vt vel inde suas captent Aëromantes indicationes: id quod factitatum est quando in Lucianis ferro pluisse fertur. Ex quo M. Crassi in parthis interitū interpretati sunt Aëromantes: quando, vt Liu. scribit lib. 1. de secundo bello punico in Piceno agro lapidibus pluit, vnde stragem prædixerunt quam Hannibal Italiæ intulit.

Ab hac item Cardanus aliam ponit Aëromantiæ expeditionem. Plicatam enim mappam Aëromantem sincipiti applicare scribit, cui superponat cyathum aqua plenum, qui magna verborum mussitatorum vi, primò in ampullas dissoluatur, & denuo insensibiliter euacuetur, vt hinc Gnosticis negotium faceſſat.

De Capnomantia. Cap. XI.

INter diuinandi species, Capnomantia etiam locum occupat, quæ Latinis diuinatio per fumum dicitur. Nam an fumus in orbem voluatur, vel in obliquum flectatur, seu in rectum condensetur, summa capnomantis erat obseruatio, vt inde quæ futura fierent prædiceret. Statius Pampinius præliganti carmine in sua Thebaide cum de Menecei cæde scribit, huius diuinationis recordatur.

Vincatur pietas, inquit, pone eis altaria virgo.
Quæramus superos. facit illa, acieq; sagaci.
Sanguineos flammarum apices, geminumq; per auras,
Ignem & clara tamen mediæ fastigia lucis
Orta docet, tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro volui frangiq; rubore
Demonstrat dubio, patriasq; illuminat vmbras.

Hæc Petrus Crinitus habet lib. de honesta disciplina 23. cap. Sed Cardanus in prunas semen Capnomantes sparsisse scribit, vel papaueris nigri, vel sisami, carminib. quibusdā luctuosis prius mussitatis, vt inde puer mundus, seu grauida mulier, figuras varias ipsis visibiles conciperent, quæ diuinandi scopum haberent. Quidam ex victimis, seu earum intestinis super prunas positis. fumū eliciebant, qui sui præsagij tesseram reddebat, quam tamen vanitatem ethnicus quisquis fuerit ex medio tollendā monet dicens: Thure Deum placa, vitulum sine crescat aratro.

De Cæromantia. Cap. XII.

CAEromantia ex Thurcia emersisse constat, rem valde superstitiosam. Cæromantes enim facta euocatione, cæram per ignem in aquam decidere facit: vt hinc singulares oriantur figuræ, quarum tres eminentiores basis & fundamentum essent, si cum paleis æquas illarum feciſſet distantias vel inter-

terualla: sic enim quicquid quæsitarum volebāt, impetrabāt. Nostrates vetulæ diabolares alia via rem tentant, maximè si cœli numina, hoc est, sanctos Dei electos, qui istis nihili hominib. non obtemperant. euocare statuunt, vt se istum vel alium hominem læsisse prodant, licet eudæmones sint, minimè lædentes, ac non harum vetularum genitores ieonis instar rugientes. Cæreos n. tot accendunt ad omnem dimensionem pares, quot sanctos læsores impiè suspicantur, ac cuiq; cæreo suum appropriant sanctum, vt is se læsorem prodat, cuius cæreus primo igne consumptus cernatur: Iò pæan ad coruos cum his veneficis.

De Ichtiomantia. CAP. XIII.

CVi non ludibrio esset Ichtiomanticorum omnibus modis explodenda vanitas: dum pisces sibi doctorum loco eligunt, qui omnia quæ videnda aut facienda sint indicent, non considerantes pisces euitare non posse, etiam quæ præ oculis vident, & maximè timent, retia quippe & hamum. Ad hæc autem scribit Atheneus, in Lycia propè Lucum Apollinis esse fossam nomine Dina, in quam Ichtiomantes preculis additis, decem frusta carnis coctæ proiecerit piscibus eduli um vt ab eorundem forma, augurium capere posset. Item in alterna parte Lyciæ iuxta Myram lacū, in quo pisces sumpta esca, fœlicem successum demonstrarint: reiecta infaustum. Item inter Myram & Phellum fontem idem scribit, in quo ex piscium natura, forma, motu, vita, & cibo diuinare consueuerint. Quidam ex piscium extis aruspicinam fecerunt, & maximè polydamantes & Tarefias.

De Onomantia. CAP. XIV.

PRopria nomina magicis operationibus plurimum necessaria Magi testantur fermè omnes. Hinc item legimus apud Philostratum, quod cum Romæ puella quædam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, contacta virgine nomen eius accuratè inuestigasse, ac eo cognito, aliquid occultum pronunciasse, quo puella statim reuixerit. Erat ēt vt quidam scribuut. Romanis in sacrorum ritu obseruatio, vt cum vrbem obsiderent aliquam, eius nomen, nomenq; illius Numinis in cuius tutela esset vrbs illa, diligenter exquirerēt: quibus cognitis, carmine quodam tunc eius vrbis tutelares deos euocarent, vrbemq; ipsam habitantesq; deuouerent, atq; sic tandem absentibus dijs deuincerent.

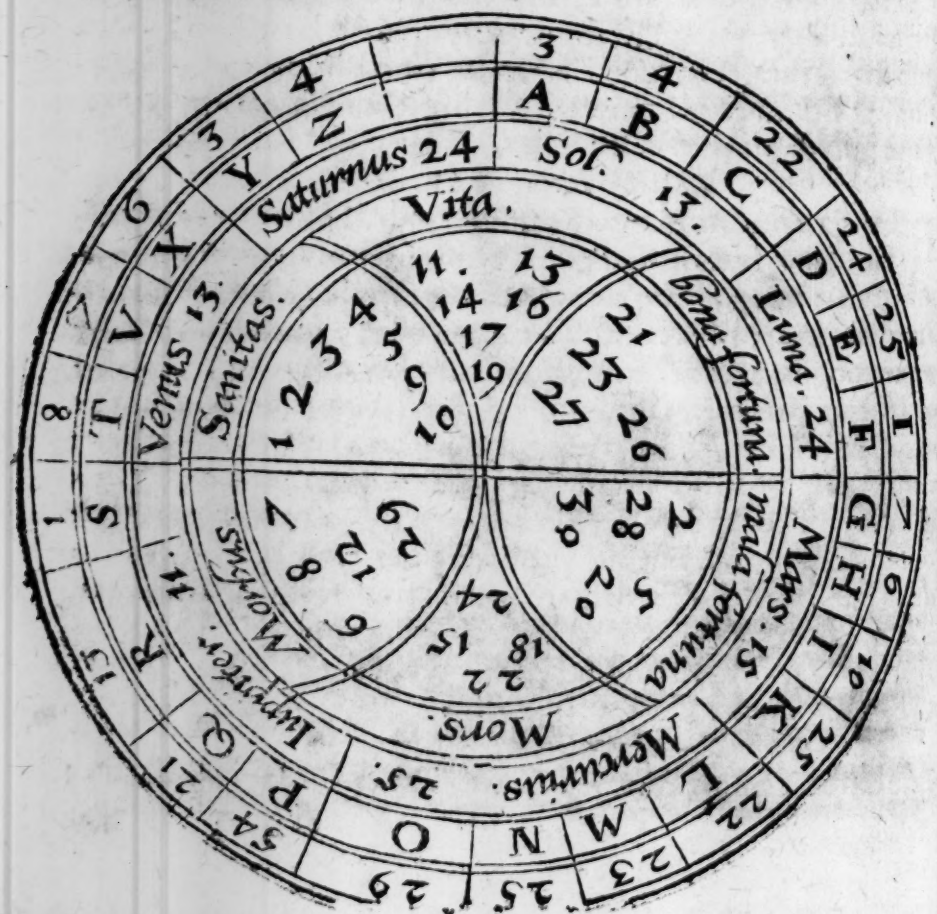
Hoc Maro quoq; voluisse creditur dicens:

Excessere omnes, aditis arisq; relictis
De quibus imperium hoc steterat.

Euocationis huius carmina Liuius habet & Macrobius, sed

altera quoque divinationis Onomantia, in vsu viguit, cuius nostrates hodierno die frequenter vtuntur arte ex hac Icon sortem colligentes.

Magna ex hoc diuinationis genere Onomantes credulis promittunt. Nam mortem præsagiunt ægrotantibus aut vitam: bene habentibus futurum morbum aut commorantē sanitatem: prospera obtinentibus, bonam fortunam: Sed hoc medio intelligimus Onomantiçam iconem. Primò considerabimus Lunæ ætatem iuxta dierum seriem, numerūq; ascribimus, hinc primā literā proprij nominis, cum suo numero in primo circulo posito, eius de quo quęrimus, quē priori accumulamus. Denuò itē diei numerū quò ægrotare incœpit, siue Solis sit dies siue Lunæ, aut alius: ex quib. omnib. per speciē Arithmetices, quā additionē vocamus, aggregatū, façimus, ac totiēs de numero aggregato, per subtractionē trigintā subtrahimus, quotiens in numero dāte cōcediturac de numero superstite in medio quatuor circinorū seu plano, de hac re quā volumus, præsagiū colligimus. Adscribūt quidā hanc tabellā Pythagoræ sed facilè credēdum est, hunc tā magnū virū huius tam stolidæ rei puduisse, vel tā insulsę potius artis quæ omnino sine arte est. Hanc magię speciē Arithmātiā quoq; nominant quidam, quòd ex numeris constet.

De Thephramantia. CAP. XV.

THephramantia cineris rationem habet, sui enim Gnostici, à cinere ad auram exposito quæ volebant exorcisationibus additis mentiebantur. Nam quærentis & quæsitæ rei nomen huic inscribebant, præsagium ex literis facientes, quæ in verba coalerent quæsita declarantia.

De Botonomantia. CAP. XVI.

BOtanomantici saluiæ folia pro scopo suæ diuinationis habebant, in quæ & quærentis, & etiam quæsitæ rei nomen inscribebant, sortem sub diuo clam obmurmuratis verbis, adeò certam facientes, & furtum & furem dæmonum cura ostenderent.

De *Sycomantia.* CAP. XVII.

SYcomanticis fici folium basis suæ diuinationis erat, verbis enim Necromanticis folium hoc in philtratum, quæsitarum statim rationem reddere credebant: quum cito exaruisset, dirum fuerat ostentum, si tardius, auspicatum.

De Axiomantia. CAP. XVIII.

AXiomantia securi perficiebatur hoc modo, trunco, rotundo ligno, infigebant securim, deinde perpendiculo aptantes, sub cuius nomine, vel leui impulsu circumageretur, illum culpæ reum fore aiebant. Ioannes Franciscus princeps Mirandulanus, per securim in aquam proiectam, Axiomantiam factam testatur, ex motu enim quem securis fecerat in aqua, futura perquirebant.

De Libanomantia. CAP. XIX.

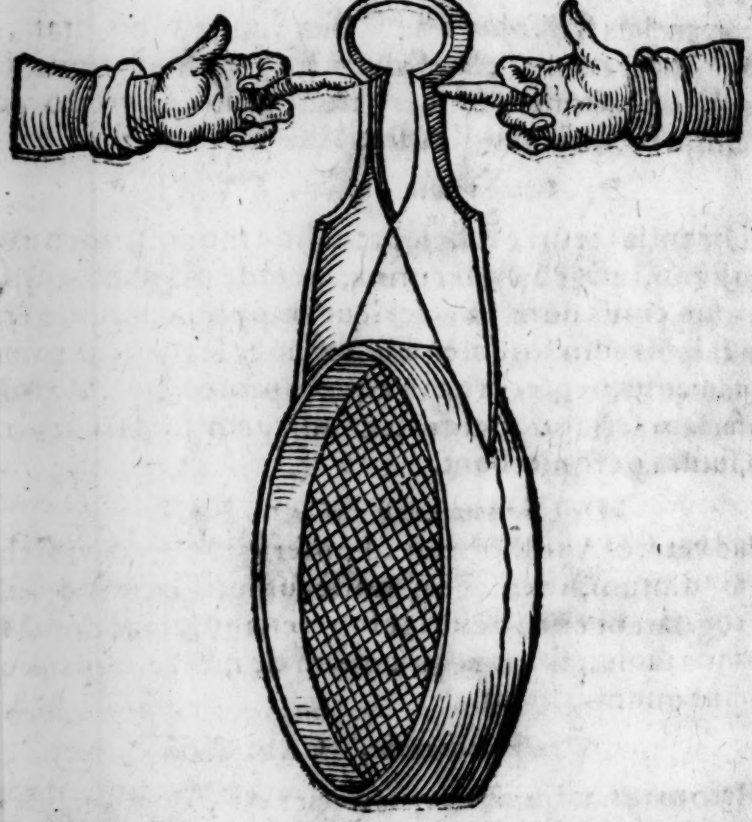
APud veteres Apollionetas id obseruatum erat, vt si thus igni additum, hocq; ignis auidè sumpsisset, quod felicem hinc cogitarent euentum: si refugeret, abominandum. Libanomantia tamen siscitari quicquam de morte, nuptijs et nuptialibus minimè licuit.

De Chyromantia. CAP. XX.

CHyromantia diuinationis species est, quæ per linearum manuum inspectionem celebratur: id quod Iuuenalis indicare videtur satyra sexta, dicens: Frontemq; manumq; præbebit fati. In vola enim manus septem (pro numero planetarum) colles effingunt Chyromantici, atque ex his suis piaminibus præmissis, futura præsagiunt, tam certa vt iftis qui hæc deliramenta exercent, velut Cicero ait, semper egestas imperet, primo libro diuin. Ad hãc speciem Metoposcopia quoq; pertinere videtur, quæ ex frontis inspectione sortes dabat.

De Coscinomantia. Cap. XXI.

HVc etiam Coscinomantia scribenda venit, quæ dæmone vrgente, per cribrum diuinationem suscitari docet, quis rei patratæ author sit, quis hoc commiserit furtum, quis hoc dederit vulnus, aut quicquid tale fuerit. Cribrum enim inter duorũ astantium medios digitos, per forcipem suspendunt, ac deieratione facta per sex verba, nec sibi ipsis, nec alijs intellecta, quæ sunt: DIES MIES IESCHET, BENEDOEFET, DOVVINA, ENITEMAVS, dæmonem in hoc compellunt vt reo nominato (nam omnes suspectos nominare oportet) confestim circumagatur, sed per obliquum instrumentum è forcipe pendens, vt reum prodat; iconem hîc ponimus.

Annis ab actis plus minus triginta, ter huius diuinationis genere sum ipse vsus, primò furti patrati causa: secundò propter rete, vel casses quibus aues capiuntur à quodam inuido mihi dilectos. Et tertiò amissi canis mei studio, vbi semper pro voto aleam cecidisse comperi, in posterum tamẽ quieui, timens ne dæmon, veritate quæ præter naturam, in me vsus fuerat,

fuerat, os mihi subliniret & amplius seducendo illaqueret. Hanc diuinationem cæteris arbitrabantur veriorem, sicut etiam Erasmus scribit in prouerbio: Cribro diuinare.

De Aruspicina. CAP. XXII.

Italia aruspicina maculata.

QVamuis aruspicina ad præcedentes veterum, & quorundam nostratium vanitatem pertinere videtur, Herodianus tamen octauo suarum historiarum libro, per hanc totam Italiam delusam scribit, dum subinde hac vsam passim notatur. Eam exercentes Aruspices vocantur, in hoc laborãtes vt exta pecudum inspiciant, velut cor & hepar est, potissimùm hoc tempore quo castra locare, seu ciuitates condere, vel alias res graues in manus sumere statuissẽt. Si etenim ea sana reperissent, loci seu rei bonitatem diuinabant, sin minus, malitiam: quum lapidosa, marcida vel macilenta, aut penitus nulla, pessimum habebant præsagium, id quod Iulio Cæsari contigit, qui eo die quo aurcam occupauit sellam, cor in bue mactato non reperit, ex quo aruspices infortunium prædixerũt. Nam statim illius interitus subsequutus est, sicut Appianus lib. 2. de bello ciuili scribit. Hoc superstitionis genus apud Hetruscos primò inuentum, Cicero primo diuinationum ostendit: aranti enim cuidam in agro Tarquiniensi ac sulcum altius imprimenti, subitò è terra quendam illi apparuisse quem Tagim nominârint, idem docet, qui postea vniuersam aruspicinam in Hetruria edocuerit. Plinius septimo libro cuidam Delpho inuentum adscribit. Continet hæc etiã Ostenta, hoc est, ea quæ præter naturam eueniunt, sicut in exercitu Xerxis contigit, quando in Europam traijcere statuerat, Herodoto teste septimo libro, vbi bellicosissimus equus leporem timidissimum animal peperit. Ex quo aruspices exercitus fugam prædixerunt.

Iulio Cæsari infortunium prædictum.

Aruspices qui.

Aruspicinæ quis inuentor.

Ostentum quid.

De Auspicio. CAP. XXIII.

INauspicio auium obseruârunt volatus, & numerum quoque. Cui superstitioni Romuli & Remi non solùm de vrbis omine, & sed & de regno contentio autoritatem fecit. Hetrusci huic diuinationi dederunt initium, quæ postea per totam Italiam viguit, cum selectissimo quoque augurandi ritu, qui non minoris extitit vanitatis, sed authoritatis per exiguę. Augures enim in hoc pullos inclusos alebant, vt ex eorum esu, fortunium aut infortunium præsagirent. Si enim alacriter commedissent, fortunium erat, si minus, infortunium, & ideò infortunium, vt L. Papirius aduersus Samnites ob id malè pugnasse crederetur. Tamen quanta illis omnibus

fides danda, Mossolanius Iudæus apud Iosephum antiquitatum, perspicuè monstrat. Hic enim cum in expeditione quadam esset, & vates quidam, dum iter facerent, statim iusserit omnes consistere, quoad exaue, quæ in proximo erat augurium captaret, tacitus sumpto raptim arcu, ac emissis sagittis, auem interemit. At vate, ac nonnullis alijs, id iniquo animo ferentibus, quid ægrè fertis, inquit, mali dæmones? hæc enim auis de sua ipsius salute nescians, quomodo nostri itineris euentum nobis potuit prædicere. Si enim præsciuisset Mossolanus sagittas, suo garritui fuisset credendum.

De Ominibus. Cap. XXIIII.

EX Ominibus reipublicæ quandoque bona euenisse legimus, quoniam aliquo religionis contactu, non fortuito motu, sed diuina prouidentia inuenta arbitrantur, & non raro velut inciramenta fuisse legimus, fortibus vt fortiores efficerentur: id quod in P. Aemilio factitatum historiæ produnt. is enim exercitum ducturus aduersus Persam Macedoniæ regem, à filia sua Tertia nomine, omen sortitus est. Nam cum domum veniens, lachrymantem inuenisset, & fletus rationem sisicitatus esset, respondit Persam obijsse. Habuerat autem catulum Meliteum puella, quem innuerat, huius ominis, quæ verba auguribus statim interpretanda proposuit, qui Persam regem victurũ interpretati sunt: vnde miles animosus, tantam in se victoriæ recepit spem, quòd neq; T. Liuium, neq; Valerium Maximum, puduerit, eum viris cõnumerare æterna memoria dignis.

De Somnijs. Cap. XXV.

QVanti somniorum faciendi sint interpretes, dilucidè Phauorinus ostendit philosophus, his verbis: Si prospera dicunt somniorum interpretes, & fallunt, miser es frustra timendo. Eusebius ad nulla prodesse scribit somnia, & saltem ad fallendum inuenta, vel propter superstitionem, errorem, vel ad quæstum: ea quoque Catullus his verbis explodit:

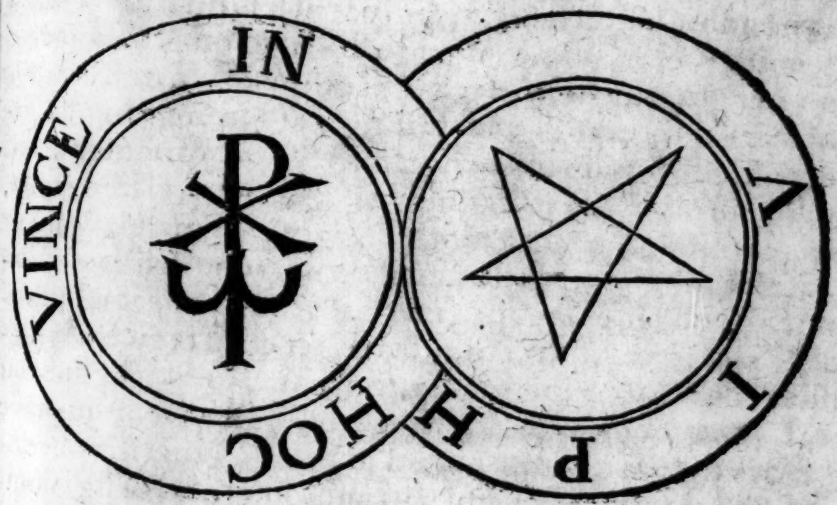
Somnia falla ci ludunt temeraria nocte,
Et pauidas mentes falsa timere iubent.

Deisidis qui stolidæ plebi, superstitionibus & signaculis imponunt. Cap. XXVI.

ISti omnibus & eos addendos optimo iure censemus, qui stolidæ plebi vanis superstitionibus imponunt, & preculis quibusdam obmurmuratis, minimeq; intellectis, ac herbis ma-

magicis, certo tempore, certisq; cæremonijs collectis, aut effossis, vulgaribus sic illudũt, vt eos penitus quocunq; volunt nare trahant. Qui item monstrosis aliquibus Characteribus vel signaculis tantum attribuunt potentiæ, vt horum adminiculo, se tutos domi foriſque sperent, cominus & eminus, ab incendio, aqua, hostibus visibilibus & inuisibilibus, telis ac vulneribus. Hæc tametsi vanitas est immensa, & nemini non vana perspicienda, mordicus tamen eam damnantibus oppugnant, asserentes diuinitatis quandam esse harmoniam, sola reuelatione desuper acceptam, vt fœdus sit inter nos & superos: signaculis id maximè probantes, vnum Constantino datum, & aliud Antiocho reuelatum in figura pentagoni, hoc modo. Horum signaculorum fiducia, & virtute, vtrumque regum insignem contra hostes victo-

Constantini & Antiochi signaculum.

riam reportasse ferunt. Quæ item gerentibus sanitate tribuant, & aduersas omnia prædicta defensoria haberi possint, reclamantibus Christi ecclesia, & maximorum ecclesiæ doctorum assertis, potissimùm Thomæ secunda secundæ, quæstione septima, qui characteres & signacula magnos quandoque effectus habuisse admittit, ac virtutes vix proferendas, at non à constellationibus cœlestium, vel à supereminentis Dei virtute, sed Dæmonem fortuitorum tenebrosa operatione. Auerrois aduersus Algazelem scribens, magicos characteres & signa prorsus nihil posse affirmat, nisi in quantum cum dæmonibus sunt confœderationes. De preculis quorundam non intellectis,

Characteres sunt cõfœderat. cũ dæmonibus.

non

non est quòd multa dicamus, siquidem quiuis, etiam Coræbo stultior, errare eas intelliget, dummodo verborum officium nouerit, atque sermonis, vt interiora mentis enuncient, ac de penetralibus cogitationum depromant: & voluntatem loquentis apertè pandant. Nam si verba precantis enunciatiua esse nolimus, quod inter hominem rationalem, & animal brutum, interstitium erit? quod etiam mentalem habet intellectum, sed minimè enunciatiuam rationem. M Varro aduersus coxendicem precatione vsus est, minimeq; enunciatiua, etiam non Aedipo exponenda minimeq; proficua. Quid enim aliud est Sista, Pista, Rista, Xista, vltimo de re rustica, quã quod diximus, tali viro impudentissimus error? Quid tertio magno dentium cruciatu, Anasageus, dixisse, Anasageus, Anasageus, & framea dentem tetigisse doloroſum, statimq; iuxta Baptisterij pauimentum eandem intrusisse, quàm deliriũm, ac cum dæmone arctissima quædam confœderatio? Vbi non aliter de radice sentiendum est Cicorij, quam saltem aurora nondum accelerante, in die Ioanni Baptistæ sacro, exacta solennitate, cum auro & argento flexis genibus tangunt, ac ferro per gladium Iudæ Machabæi exorcisatam, multis cæremoniis ex terra eruũt, quam ipse puer adhuc, modo quo dictum est, effossam, in finem notaui, vt secum portantem ab omnibus tueatur aduersitatibus, ab igne, aqua, gladio, hoste, telis, machinis, & etiam à morte. Neq; pluris mandragoræ-sum fecerim, quàm tribus circulis, mucrone stricto circumscribendam Plinius 25. libro edocet, vt vim habeat effodiendo. Sic tamen, vt effossor tripudians, ter circa radicem in Occasum conceptis verbis mussitatis, saliat, cane vincto qui eam eruat. Anuum seu vetularum descripsisse nænias, numerasse harenas est, dum quæque harum, non vnica superstitione cõtenta, sed tot dæmones sibi patronos eligit, quot ligationibus magicis vtitur. Reperias enim vnam, quæ conceptis verbis, etiam parùm intellectis, panaritium, apostema calidum, ad radicem vnguis digiti, chyrurgico curandum medio, sic certis diebus obseruatis, ligat, vt dolor, qui ad principiũ dum pus conficitur, intensus est, Hippocrate scribente, statim quiescat. Quæ item matricis suffocationi exorcisando, tam promptè subueniat, vt nec Galenus promptius vnquam potuerit, aut princeps Auicenna. Vel quæ alteri cephalea laboranti, coronas tempore certo, certis verbis, & magico ritu cõnexos capiti iũgat, vt prorsus doloris in posterum nil sentiat, semper tamen dæmonis addito condimento, hoc est, vt panaritio restitutus, semper die Martis, qui militibus sacer sit, in D. Georgij honore, quem non vermẽ, sed dracenem interemisse

Officiũ sermonis & verborum.

Exorcismus Varronis.

Contra dentium dolorem.

Radix Cicorij cum solemnitate eruendi.

Mandragora quomodo effodienda.

Anuum deliramenta.

Panaritij ligatio.

Aphorism. lib. 1.

Suffocationis matricis curatio.

missè aiunt, per integrum annum eleemosynam argenteam pauperi tribuat, illiq; ter oret Dominicam orationem. Quæ locellorum suffocatione liberata, per triennium nihil de ouis gustet, & sabbatho vesperi ad biennium iuxta Ossuarium mortuorum, brachiis protensis in crucem, ac respiciens Orientem, sic dicat: Felices animæ, sicut me liberauit à matricis meæ cruciatu, adiuratione sua illa bona, N. sic liberet vos ab æterna damnatione Dominus Iesus Christus: & ter terna vice aquam ossibus inspergat sacratam, in nomine indiuiduæ Trinitatis. Sed capitis dolore liberata, per totam suam vitam, ab omni esu, quæ de capitibus sunt, abstineat, piscium, quadrupedum & volatilium. Reperias item alteram, quæ pecora sua preculis incantata, sic à luporum raptu reddat, vt si vel totas noctes in siluis oberrent, nihil periculi timendum habeat, modò non negligatur, vt pignus ferreum ante fores ædium in tecti stillicidium ponatur, atque votum dederit, posthac lupum, minimè lupum, sed perditionis animal nominaturam. Et alteram, quæ dies à natalitio Christi, ad apparitionem vsque, capitis & pedum lotionibus sic inhabiles prædicet, vt quisquis in vna harum dierum abluerit, cephaleam sit passurus aut podagram. Quæ item pecorum stabula diebus præfatis non repurganda moneat, ne per annum futurum, ob contagium moriantur. Paulus DEI vas electum, dæmonicarumque superstitionum maximus insectator, ad Galatas & Colossenses scribens, propensius hortatur, vt ab huiusmodi næniis diligenter abstineant. Sed quæ gentibus dicta sunt, nobis non arbitramur. In nostro pergimus paganismo, vetulis non surripientes sic credulis imponendi occasionem. Nam & alteram reperias, quæ prægnantibus partus infortunium prædicet, si tripedem ociosum in igne stantem permittant. Aut infantis futuram ægritudinem, si vacuas cunas quis frequens mouerit. Item diem infaustum, si manè ante dextrum pedem sinistrum vestias. Et infeliciter pugnaturum, si à muliere quis arma in manus receperit: vel penitus interiturum, si pugnaturus mulieris habitu in harenam descenderit, aut leporem itinerans viderit. Quædam item crines suos pectinando euulsos, non nisi ter consputos abiiciunt. Et ouorum testes, si oua comederint, etiam nisi ter cultro perfossas, in catinum proiiciunt, timentes vtrumque neglectum, veneficiis occasionem nocendi inferre posse. Sic nobis animo hæret numeri imparitas, vt quicquid illius dæmoniacæ superstitionis aggredimur, semper ter & ter occurrat: Pythagoricos sectantes, qui hunc numerum ligationibus conuenientissi-

Exorcismus

Numerus impar ligationibus aptus.

tissimum prædicauêre. Ast si mente simus incolumes, furore postposito, iure optimo cum Satyrico exclamabimus:

O cæcas hominum mentes, ô pectora cæca.

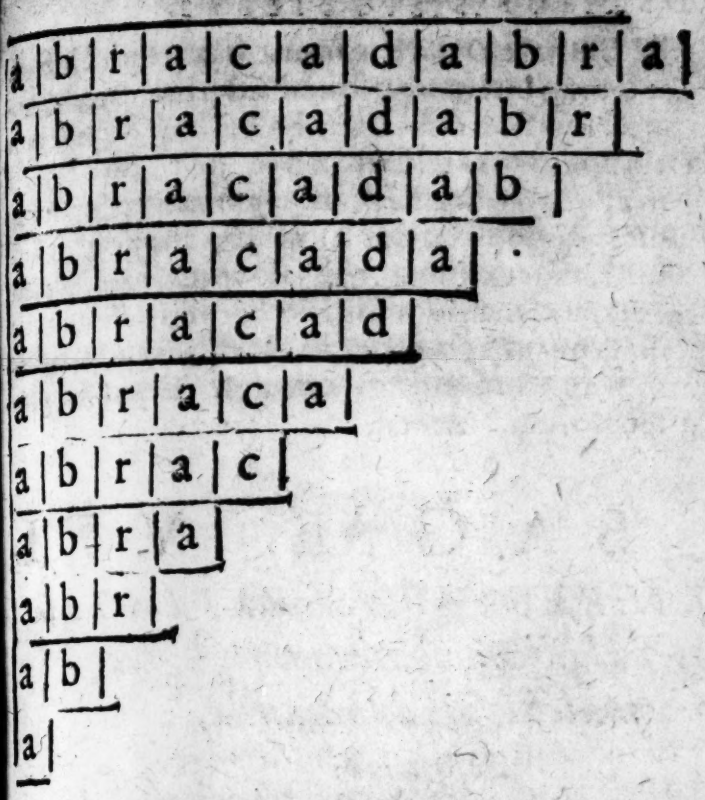
Seu potius cum Ecclesiaste, dicente: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Tametsi magis supplicandum est, quàm exclamandum, vt hic qui trinus viuit & vnus, immensa sua bonitate, nos tueatur, ne subdolus ille & nequissimus auceps, quum noctuas suas ita retiis adaptat, aucupio seducat, & illarum vetularum medio, mancipia dæmonum laqueis irretita faciat.

De istis qui plebi imponunt suspendendo.
Cap. XXVII.

IN suspendendi & alligandi ritu, mirabiles & multùm superstitiosos fuisse veterum Magos, quoque legimus. Tamen rem non attentârunt, nisi constellatione obseruata, obseruato item tempore, loco, persona, crasi, & habitu, suspensoriis & inuolutionibus. Nam impetrare cupientibus rem solarem, Sole in figura cœli regnante, suspendendum fuerat per filum aureum, seu metallicum, aut sericum crocei coloris, in lauri folio, seu leonis exuuio. Si Saturnalem, Saturno dominante, per nigrum filum in asini pelle aut funerali panniculo. Nostrates ritum à præfatis mutuantes, quoque alligant, sed pluris verba faciunt, quàm characteres, vel res alias, Pythagorico more verbis magnam inesse vim, sicut nemo dubitat, credentes. Et hoc verum Samonicus Serenus experientia testatur. Nam hoc verbo suspenso Abracadabra, omnes hæmitriteo, vel alia febre laborantes, curasse scribit, si dimnuendo literam post literam, dictim, iuxta ordinem regressionis ab vltima vsque ad primam, dictionem mutilaueris, hoc modo.

Verbis inesse vim.

Et He-

Et Hebræis solenne fuit collo suspendisse verba, maximè sacra, quibus tantam virtutem, atque potentiam inesse Rabi Hama, in libro speculationis dicit, vt contra omnes hominum aduersas valetudines remedio sint, & quascunque molestias propellant, siue itinerum, aquarum, incendij, hostium, dæmonum vel armorum.

An diuinationibus, Ominibus, Auguriis, & aliis liberè Christiani possint vti. CAP. VLT.

CHristianis lege cautum est, ne diuinationibus magicis ad sua quæ perficienda habent, vtantur. Scriptum est enim Leuitici 20. Vir siue mulier in quibus Phytonicus vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur; lapidibus obruent eos, & sanguis eorum sit super illos: & ibidem, animam quæ declinauerit ad Magos, & ariolos, interficiendam esse de medio populi sui. Et Exod. 22. Diuinatores non patiaris viuere. Id quod & imperialis lex habet, dum eos capitis pœna mulctandos iubet, aut cremandos. C. de malef. & mathemat. L. nullus, L. nemo, & L. culpa. D. Augustinus tales, nisi sese correxerint, ad æternam perditionem tendere scribit: atque clarè docet, quòd ante aduentum Christi in ciuitatibus Gentium seuerissima pœna Magiæ species fuerint interdictæ, & vindicatæ

dicatæ, lib.7.de Ciuitate Dei. Non moueat nos quòd Ioseph Patriarcha per somnij interpretationem ad principatum Aegypti peruenit,& suis fratribus dixit, an ignoratis quòd non sit similis mei in augurandi scientia: neq; hoc quòd Daniel Propheta princeps constitutus est, super omnes prouincias regni Babylonici: & quòd seruus Abrahæ verba accepit Rebeccæ pro omine, atq; ex illis arguens dominum misericordiam feciſſe Abraham. Illa enim somnia,& omina,& augurià illis non sunt illata per phantasticas diaboli illusiones,sed per Dei vel bonorum angelorum impressiones. DEO sit gloria in secula seculorum. Amen.

AN SAGAE, VEL MVLIERES QVAS EXPIATRices vulgatim nominamus, ignis mulcta sint damnandæ, Resolutio.

SVNT, qui in mulieres, quas vulgatim sagas nominamus,vel expiatrices, ignis mulcta non sæuiendum iure censent, dum ex se nihil, nec quantum volunt, lædere valeant, sed potestatem solùm limitatam, aut ligatam potiùs nocendi obtineant. Sicut inde notandum veniat, quòd Magi Pharaonis permissiuè ranas & serpentes facere potuerint, sed ob maiorem prohibentis Dei vim,per spiritum, cinifes facere hequiuerint,dicentes,nihil possumus,digitus Dei hic est. Ast nos,in diuersum hoc argumento persuasi, concludimus, in eas inclementer, vel igne,vel alio quouis grauiore tormento,maximè grassandum,non ideò tantùm, quòd à Christianorum collegio, mente & corpore turpiter sese subtrahunt, & peculiari cuidam dæmoni obsceno seruitio,velut mancipia astringent:aut,vt verius loquar,in hunc finem adproptiant,vt se in homines,quos odio habent,ritè vlciscantur, hos lædant,grauent,& interficiant quandoque,verùm etiã quòd legi diuinæ oppugnant; quæ ne quis cum iumento rem habeat,ni mori velit,strictissimè mandat. Vbi hæ grauius quid committunt, & cum diabolo, vt cum eo vnum corpus fiant, concumbunt,qui omnium iumentorum iumentum est truculentissimum,& rugiens leo, 1.Petr.vlt.cap.dictus: aspis & basiliscus per regem Dauid. Quòd autem concumbens cum eo, fiat

Exod,8.

fiat vnum corpus, cum quo concumbit. Paulus Apostolus prima Corinth. his verbis quàm solerter indicat: Qui meretrici adhæret, cum ea fit vnum corpus, vt duo sint in carne vna. Hæc Paulus. Si ergò ex his triuenefícis, & diabolo, cui ab eo qui trinus & vnus regnat, ignis est præparatus in æternum, vnum conflatur corpus, & concumbens cum eo cum quo concumbit, in vnam substantiam coalescit; quis non iuris esse dixerit, si ignem sentiant apostatæ, nostrum elementatum? Non inficiamur D. Augustinum quando super Genesim scribit, addubitare, an hæ realiter cum diabolo concumbant, vt proles habeant, Consiliatoris nimirum placitis, vigesima quinta distinctione motum, qui dæmonum semen minimè fœcundum esse testatur; quum testes ad genetandum non sint princeps membrum, si spiritus à corde quantitate & qualitate temperatus non accedat, quem ipsi defectuosi corporis vitio non habeant. D. Augustinum & Consiliatorem magni habemus, sed maioris hîc M. Cherronesum ducimus, qui dubio semoto, dæmones genitalia habere, & semine fœcundos esse docet: quod item salaces istis deformosissimis pecoribus generandi studio in locellos infundant, & proles faciant, sed nostris dissimiles, & nanos fermè, simias referentes. Si tamen alicui Marcus ille testis exceptione dignus videatur, & magis D. Augustino subscribere statuerit, vel id oblicimus, quòd harum Erynnarum numerus in tam immensum excresceret mare, vt nemo ab earum incantationibus & expiationibus tutus versari queat, si non cremantur. Deus ob suam immensam benignitatem nos ab harum iucatur malefuolo animo, qui viuit per secula trinus & vnus,

Amen.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Libri XXX. Cap. I. & II.

De origine Magicæ artis, quando, & à quibus cœperit, & à quibus celebrata fuerit. CAP. I.

MAGICAS vanitates, sæpius quidem antecedentis ætatis parte, vbicunque causæ locusque poscebant, coarguimus, detegemusque etiamnum: in paucis tamen digna res est, de qua plurima dicantur, vel eo ipso, quòd fraudulentissima artium plurimùm in toto terrarum orbe, plurimisque seculis valuit: authoritatem ei maximam fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artium, tres alias imperiosissimas, humanæ mentis complexa, in vnam se redegit. Natam primùm è Medicina, nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse, velut altiorem sanctioremque, quam Medicinam, blandissimis desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maximè etiamnum caligat humanum genus: atque, vt hoc quoque suggesserit, miscuisse artes Mathematicas, nullo non ausu futura, de sese sciendi atque ea è cœlo verissimè peti credente. Ita possessis hominum sensibus triplici vinculo, in tantum fastigij adoleuit, vt hodieque etiam in magna parte gentium prævaleat, & in Oriente, regum regibus imperet. Sine dubio illic orta in Perside à Zoroastre, vt inter Authores conuenit: sed vnus hic fuerit, an postea & alius non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiæ sectas clarissimam vtilissimamque eam intelligi voluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit. Sic & Aristoteles, Hermippus, qui de tota ea arte diligentissimè scripsit, & vicies centum milia versuum à Zoroastre condita, indicibus quoque voluminum eius positis explanauit, præceptorem, à quo institutum disceret, tradidit Azonacem, ipsum verò V. millibus annorum ante Troianum bellum fuisse. Mirum hoc in primis durasse memoriam artemque, tam longo æuo commentariis non intercidentibus, præterea nec claris nec continuis successionibus, custoditam. Quotus enim quisque auditu saltem cognitos habet, qui soli cognominantur, Apuscorum & Zaratum Medos, Babyloniumq; Marmaridium & Arabem Hippocum, Assyrium verò Zarmocenidam, quorum nulla extant monumenta. Maximè tamen mirum

mirum est, In bello Troiano tantum de arte ea silentium fuisse Homero, tantumq; operis ex eadem in Vlyssis erroribus adeò vt totum opus non aliunde constet. Siquidem Proteæ & Syrenum cantus apud eum non aliter intelligi volunt: Circe vtiq;, & inferorum euocatione hoc solùm agi. Nec posteà quisquam dixit, quoniam modo venisset Telmessum religiosissimam vrbem, quando transiisset ad Thessalas vrbes, quarum cognomen diu obtinuit in nostro orbe alienæ gentis. Troianis itaq; temporibus Chironis medicinis contenta, & solo Marte fulminante, miror equidem Achillis populis famã eius in tantum adhæsisse, vt Menander quoq; literarum subtilitati sine æmulo genitus, Thessalam cognominauerit fabulam, complexam ambages fœminarum detrahẽtium lunam: Orphea putarem à proximo primum intulisse, ad vicinas vsque superstitiones, ad medicinæ profectum, si non expers sedes eius tota Thrace Magices fuisset. Primus extat (vt equidem inuenio) commentatus de ea Osthanes, Xerxem regem Persarũ, bello, quod is Græciæ intulit, comitatus: ac velut semina artis portentosæ sparsisse obiter, infecto quacunque commeauerat, mundo. Diligentiores paulò ante hunc ponũt Zoroastrem, alij Proconesium. Quod certum est, hic maximè Osthanes ad rabiem, non auiditatem modò scientiæ eius, Græcorum populos egit. Quanquam animaduertam summã literarum claritatem gloriamque ex ea, scientia antiquitùs & penè semper petitã. Certè Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc discẽdam nauigauêre, exiliis verius quã peregrinationibus susceptis, hanc reuersi prædicauêre, hanc in arcanis habuêre. Democritus Apollonidem, Captidenem, & Dardanum è Phœnice illustrauit, voluminibus Dardani sepulchrum eius petitis; suis verò ex disciplina eorum editis, quæ recepta ab aliis hominum atque transiisse per memoriam, æquè ac nihil in vita mirandum est. In tantum fides istis fasque omne deest adeò, vt ij qui cætera in viro illo probant, hæc eius opera esse inficientur, sed frustra. Hunc enim maximè afflixisse animis eam dulcedinem constat. Plenumque miraculi & hoc, pariter vtrasque artes efloruisse, Medicinam dico, Magicenque: eadem ætate illam Hippociate, hanc Democrito illustrantibus, circa Peloponnesiacum Græciæ bellum, quod gestum est à CCC. vrbis nostræ anno. Est & alia Magices factio, à Mose, & Iamne, & Iotape Iudæis pendens, sed multis milibus annorum post Zoroastrem, tantò recentior est Cypria. Non leuem & Alexandri Magni temporibus authoritatem addidit professioni secundus Osthanes comitatu eius exornatus: planeq; quod nemo

dubitet, orbem terrarum peragrauit. Extant itaque & apud Italas gentes, vestigia eius in duodecim tabulis nostris aliisq; argumentis: quæ priori volumine exposui. DCLVII. demum anno Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso Cos. senatusconsultum factum est, ne homo immolaretur: palamque in tempus illud sacra prodigiosa celebrata. Gallias vtiq; possedit, & quidem ad nostram memoriam. Namq; Tyberij Cæsaris principatus, sustulit Druidas eorum & hoc genus vatum, medicorumque. Sed quid ego hæc commemorem in arte, oceanum quoq; transgressa, & ad naturæ ihane peruecta? Britannia hodieq; eam attonitè celebrat tãtis ceremoniis, vt dedisse Persis videri possit. Adeò ista toto mundo consensêre, quanquam discordi & sibi ignoto. Non satis æstimari potest, quantum Romanis debeatur, qui sustulere monstra, in quibus hominem occidere religiosissimum erat: mandi verò etiam saluberrimum.

De speciebus Magiæ, Neroniq; & Magorum detestatio.

CAP. II.

VT narrauit Osthanes, species eius plures sunt. Nanque & ex aqua, & sphæris, & ex aëre, & stellis, & lucernis ac peluibus, securibusque multis aliis modis diuina promittit: præterea vmbrarum, inferiorumque colloquia. Quæ omnia ætate nostra princeps Nero, vana falsaq; comperit: quippe non citharæ, tragicique cantus libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarum summa gestiente in profundis animi vitiis. Primumque imperare diis concupiuit, nec quicquam generosius voluit: nemo vnquam vlli artium validius fauit: ad hæc non opes illi defuêre, non vires, non discendi ingenium, aliaque non patiente mundo. Immensum & indubitatum exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nero: vbi nanque inferos potius, & quoscunque de suspicionibus suis deos consulu sset, quàm lupanaribus atque prostitutis mandasset inquisitiones eas: nulla profectò sacra, barbari licèt ferique ritus, non mitiora, quàm cogitationes eius fuissent: sæuius sic nos repleuit vmbris. Sunt quædam magis perfugia, veluti lentiginem habentibus non obsequi numina, vt cerni non possint fortè hoc in illo. Nihil membris defuit. nam dies eligere certos liberum erat: pecudes verò, quibus non nisi ater color esset facilè. nam hominem immolare, etiam gratissimũ. Magus ad eum Titidates venerat, Armeniacum de se triumphum afferens, & ideo prouinciis grauis, nauigare noluerat: quoniam expuere in maria, aliisque mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putant: magos secum adduxerat, magicis etiam rebus eum initiauerat: non tamen

cùm

ſum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem valuit. Proinde ita perſuaſum ſit, inteſtabilem, irritam, inanem eſſe, habentem tamen quaſdam veritatis vmbras: ſed in his veneficas artes pollere, non magicas. Quærat aliquis, quæ ſint mentiti veteres Magi, cùm adoleſcentibus nobis viſus Apion Grammaticæ artis, prodiderit cinocephaliam herbam, quæ in Aegypto vocaretur Oſirides, diuinam & contra omnia venificia: ſed ſi ea erueretur, ſtatim eum qui eruiſſet, mori. Seque euocaſſe vmbras, ad percontandum Homerum, qua patria, quibuſque parentibus genitus eſſet: non tamen auſus profiteri, quid ſibi reſpondiſſe diceret.

IN C. PLINII SECVNDI *NATVRALIS HISTORIAE ARGVtiſſimi ſcriptoris I. & II. Cap. Libri XXX. Commentarius, Magiæ naturalis breuiſſimum iuxtà ac eruditum compendium complectens.*

SOLENT in laudationibus ſuis Rhetores, & in iudiciis oratores, id de quo agitur, ad contentionem honoris plerunque reuocare, comparationeq; rerum inter ſe vtentes, vtrobiq; voluptatis, bonitatis geſtorum, virtutiſq; & gloriæ maior fructus & ſpes ſit ratiocinari, ac feliciſſimè id tunc ſe egiſſe credunt, cùm audientium faſtidio conſulentes, præteritis ſingulis eorum, quæ integra numeratione, vna aut altera ſermonis clauſura multa collegerint, cogitandaq; audientibus reliquerint, quàm à principio dici poſſe ſperabantur: ſic nos in hoc Magiæ compendio acturi ſumus, quam & ſemper exiſtimauimus præclaram eſſe philoſophiæ naturalis partem, vt ex ſequentibus clarum euadet & notum, ſcilicet Magiam eſſe philoſophiæ naturalis abſolutam conſummationem atq; perfectiſſimam, ſummamque ſcientiam: ob id conſtituimus hìc de ea, eiuſq; generibus paulò accuratius agere.

Reconditioris literaturæ ſcientiſſimi, alteram Magiæ partem infamem, ac immundorum ſpirituum commerciis inauſpicatam: alteram non ferè aliud eſſe, præter philoſophiæ naturalis actiuam portionem, monumentis prodiderunt. Priorem non magnoperè Magiam, ſed Goëtiam eruditiores vocant Græci. Hanc incantationibus & carminibus nefariæ cu-

rioſitatis arte concinnatam efformatamque, quam & alij Theurgiam nuncupant: differentia tamen quadam, vt illicitis artibus deditos, cuiuſmodi excogitaſſe dicitur Zabulus; alteros intelligi damnabiles velint, quos & maleficos appellitant. Horum enim Goëtiam eſſe dicunt, de qua componerentur libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iuriſconſultus, protinuſque abſumendos ſtatuit. Alteros verò laudabiles, quibus Theurgiam deputant, quamuis vtrique ritibus ſint dæmonum fallacibus obſtricti, & angelorum nominibus. nam & Porphyrius quandam purgationem animæ per Theurgiam, cunctanter tamen & pudenda quodam modo diſputatione promittit, reditum verò ad Deum arte hac præſtari cuiquam, inficiatur omnino. Quibuſdam verò conſecrationibus Theurgicis, quas Teletas vocant, idoneam fieri, atq; aptam ad ſpirituum ſuſceptionem, & angelorum, ad videndos eos, arbitratur homo ille occæcatus & impius: quæ verò propriè Magia dicitur, perfecta creditur, & ſummæ ſcientiæ poteſtas: quando Magus lingua Perſarum non ferè alius dicatur, quàm interpres diuinorum, & cultor: Goëtiam, de qua paulò ſuperius diximus, omnes auerſantur: Magiam verò, de qua hîc agimus, ſapientiſſimus quiſque, feſto plauſu excipit, & veneratur, & colit, vt quæ altior ſit, ſanctiorq; Philoſophia, ex qua præſignis defluat literarum claritas: Pythagoram enim, Empedoclem, Democritum, Platonem quoque eam ſolicitè conquæſiuiſſe, nauigatione ſuſcepta, & quidem periculoſa, conſtans eſt opinio. Huius veluti parentes celebrant Zamolxidem, quem poſteà ſit imitatus Abbaris Hyperboreus, Zoroaſtrem, non quem vulgaris recipit opinio, ſed Oromaſij filium. Plato certè in Alcibiade apertius teſtatur, non aliud ſibi videri Magiam Zoroaſtris, quàm diuinorum ſcientiam atq; cultum, qua imbuantur Perſarum filij, vt ad mundanæ Reipublicæ imaginem, ſuam & ipſi Rempublicam condiſcant adminiſtrare. Propterea M. Tullius in diuinationibus neminem apud Perſas ſcribit potiri maieſtate regia, qui Magicam non imbiberit ſcientiam. Hęc enim naturalium conſenſum, quam vocamus compaſſionem ſiue Sympathiam docet, ſicuti paulò amplius agemus. Magiam etiam hanc, Albertus cognomine Magnus, comprobat. Porrò hanc Magiæ diſtinctionem ab Hieronymo ſignificatam, coniicere licet, vbi ad Paulinum ſcribens ait, Apollonium Tyaneum fuiſſe magum, ſicuti vulgus, ſiue Philoſophum, vt aſtruebant Pythagorici. Denique ad adorandum Chriſtum Saluatorem noſtrum Magos veniſſe, teſtatur Euangelica veritas, quos interpres Chaldæorum philoſophos ſcitè quidem vocat. Præ-

terea de Goetia in libro de Mysteriis suspicari licet Iamblichum intellexisse, vbi ait: Quæ fascinati imaginamur præter imaginamenta, nullam habent actionis & essentiæ veritatem, eiusmodi nanq; finis magicæ artis est, non facere simpliciter, sed vsque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum nec mox appareat vestigium. Porrò vt de Goëtia fusius disseramus, hanc ab incantationibus Epoden vocant, quasi dixeris excantationem: quia quæ solet pueros excantare, Epodos fertur. Polybius Epoden & Goëtiã coniungit: apud Græcos id esse discerniculi, quòd Magiam boni ad bonum dæmonis euocationem, aliquod esse dicant, cuiusmodi fuerint vaticinia Apollonij Tyanei: Goëtiam verò mortuos euocare, excitareq;. Appellant & aliam Pharmaciam, vbi pocula dantur ad amorem. Expendendum præterea, Theurgiam & Goëtiam & Magiam ab Augustino reiectam, quæ parùm differre videntur, si Ciceroni credamus: qui in Diuinationibus scribit, in Persis augurari Magos, diuinareq; ac congregari in fano commentandi, atq; inter se colloquendi causa. Et quod multò grauius est, Sympathiam, in libro de Sacrificio & Magia Proclus, dum hanc rerum naturalium agnationem, hoc est, Sympathiam, latissimè monstraret, etiam numinum aduocatione vti solitos Magos, per huiuscemodi consensum rerum tradit. Ex quo liquet, Magiæ alteræ partis artis infamia, quod numinis appellatione prætenta, ad dæmonum vaframenta relinata, impeditissimis & ipsa erroribus obruta, minus perspicaces præcipitaret in interitum, quod luculenter memoriæ mandauit Marsilius Ficinus Platonicæ doctrinæ consultissimus: sed quia huc diuertimus, mysteria Magorum vbenius pertractemus.

Hic primò ingenuos lectores oramus, boni consulant, si quæ minus curiosè retulerimus de Magorum cæremoniis: nihil enim constituimus agere de Magiæ nefariæ doctrina, nisi ad impiorum hominum vecordes sententias pessundandas, illos enim esse plectendos, & vrbe ac patria expellendos exurendosque censemus. Agemus igitur primùm de Magia ea, quam esse portionem actiuam naturalis scientię diximus: deinde de dæmonum natura, & Magiæ generibus. Expendendum autem primò, quinam dicantur Platonis annuli, & Homeri cathena quænam sit. Sunt proculdubio annuli apud Platonem, & cathena Homerica, nihil aliud prorsus, quàm ordo & series rerum diuinæ deseruiens prouidentiæ: series, inquam, numinum, partim quidem inuisibilium, partim etiam visibilium, & occulta certè lumina intellectus sunt angelici rationalesque: manifesta verò sunt lumina cœlestia,

Est autem inter hæc mutuus & quidem mirabilis nexus, quę iure dixerimus cathenam: sed intellectualis dicetur aurea, & prouidentiæ: hic autem naturalis & argentea & fatalis, prouidentiæ prorsum obnoxia, cuius quidem potestate purior anima sequestrari possit (vt nonnulli volunt) à fato, quod à Platonicis videtur animaduersum, nec Magicæ grauitati displicet: Hoc enim Hebræorum sancit Astronomia. Expendendum enim hic attentius examinatiusq;, esse in anima nostra (vt placitum video plerisq; philosophorum) cognitiuas potestates tres, mentem, cogitationem & opinionem: rursum dum se anima æmulam facit naturæ, tria ab ea esse excogitata scientiam, artem & experientiam, quæ sint tribus viribus analoga, menti, scientia potentiæ cogitatrici, ars: opinioni, experientia. Nam sicuti citra rationem sese promit opinio: ita & experientia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex his enim illa consequuntur, primum Magiam esse quandam, quæ sit (vt docuimus) portio actiua scientiæ naturalis, eamq; nihil aliud docere, quam naturalium virtutum adminiculo ex mutua rerum naturalium & opportuna applicatione, opera facere omnem admirationem, intellectum captumue humanum excedentia. Est enim in rebus naturalibus compassio, vt sic dicam, quam vocamus simpathiam, ad vires occultas manifestorum. Rerum enim periti, per mutuam harum rerum agnitionem, siue, vt sic dixero, compassionem, omnia in vnum conducebant: per repugnantiam verò, cõtrarietatẽue expellebant: sicuti si sulphure aliquid, aut asphalto purificassent, aqua marina, quæ habet vim expurgandi expellebant sulphure, propter odoris acumen, qua marina, propter ignearn, quam habet portionem. Perpendendum præterea, naturale per artem attrahi: diuinum, per naturam. Quod animaduertentes Aegyptij, Magiam naturam vocitarunt: hoc est, ipsam Magiam in alliciendo attrahendoq; sibi similia per similia, & conuenientia per conuenientia: attractus enim huiusmodi per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem cum inferioribus ad superiora, Græcorum peritissimi sympathiam, vt diximus, appellarunt, sicut cum terra, aqua frigitate: cum aëre, humore: aëre cum igne, calore ignis cõuenit. Sic de principijs rerum, id est elementis, cum cœlo materia non miscetur: ignis cum aqua, nisi per aërem: nec aër eum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum Hæc rerum naturalium cum superioribus combinatio est. Sic videmus cum natura humanum corpus figurare constituerit, hæc ipso præparamento spiritum statim ab vniuerso deducit. Spiritus hic fomes est, secundum philoso-

pho-

phos quoſdam, ad animam corpori copulandam: anima fomes eſt, in ſpiritu. Sic videmus cum quibuſdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœleſtia quædam dona, inferiora ſuſcipere poſſe. Rurſus nunc in ſpiritualibus conuenit: cum bruto vegetatione: brutum cum homine, ſenſu: homo cum dæmone, intellectu; hic intentioni, intentio imaginationi: illa ſenſato, ſenſatum ſenſibus, ſenſus rebus. Eſt enim hæc mutua colligantia & continuitas, vt omnis virtus ſuperior, per ſingula inferiora, longa & continua ſerie, radios ſuos diſpertiendo, vſq; ad vltima perueniat. Sic enim inferiora ad ſuperiora mutuo connexa ſunt, vt ab eorum capite & principio, prima cauſa tanquam funiculus quiſpiam tenſus, vsq; ad infima procedat: cuius ſi vnum extremorum tangatur, reliquum ſubitò tremat, tactusq; huius ad vſq; alterum reſonet & moueat reliquum. Tradunt enim Magi per inferiora ſuperioribus, conformia poſſe oportunis cœli influxibus, cœleſtia dona trahi. Ea eſt mundi concordia, vt etiam ſupercœleſtia, cœleſtibus: & ſupernaturalia, vt ipſi ferunt, naturalibus trahi poſſunt atq; conſpirare; quia vna virtus, opifex & ſpecierum participatio per omnia diffunditur; quæ virtus, ſicut ex occultis rationibus manifeſta producit, ita magis aſſumit manifeſta occulta, vt attrahat per radios ſtellarũ, per tonos, per res naturales congruas cœleſtib. quib. agemus hic & menſuræ corporeæ atq; (propè dixerim) diuinæ. Sic legimus, antiquos certis rebus naturalibus diuinũ aliquid & vt ita dicam, mirandum ſuſcipere & agere ſolitos ac dæmones & manes euocare. Redolet enim cœleſtẽ quodammodo maieſtatem homo, vnde ſeſe propagatam rationalis naturæ. plurimis oſtentat indicijs; futurorum enim præſentionem exequi quorundam poteſt, eamq; ſuperioribus conformem reddere, modò ſit, vt decet: vt etiam quæ ſuperiora ſunt, inferioribus correſpondeant. Ex his eruditiores coniectant Arabum Aſtrologi, humanæ ſpeciei proprietatem eſſe ſolarem, ob gloriæ & veritatis ſtudium, tum etiam ob ſtaturam erectam pulchramq;, quin ex humorum ſubtilitate & ſpiritus claritate, & præſtanti imaginationis perſpicuitate: addunt & Mercurialem vim ob ſtrenuum ingenij verſatilis motum, & multa id genus, quæ ſuo dicentur loco. Porrò cum homo ſit miraculum magnum, animal venerandum, vt Platonici ferunt. Legimus enim apud Galenum, Hippocratem, & Platonicos multos humanos animos tantam naturæ maieſtate pollere, adeòq; ſupra materiam omnem ſeſe potenter extollere, vt ſibi ipſis & ſuo vigori, ſemoto corpore reſtitui, poteſtate intima, mundi membra quælibet va-

leant agitare, impellere, & vtcunq; libuerit versare, ac latius cuicunq; corpori dominari, tanto potentius proprio, cui mācipata anima mundi parui, hoc est hominis. Quatuor humores versat anima ad libitum, quod patebit, si vitales actus attentius pensiculatiusq; considerauerimus, nec non fantasiæ affectus: vbi verò ab hisce vinculis exoluta euolat in amplum, Deo iam plena ipsa anima, humorem maioris animalis, id est quatuor elementa maioris mundi permouet, vt suo soloq; affectu (vt quidam astruūt) citat ventos Deo duce, ac cœlo nubes inducit sereno, easq; cogit in pluuias: posse autem hoc fieri, factumq. fuisse theologi Mauri, & Arabes testantur. Nam in eam it pedibus sententiam Maurorum princeps Auicebron. & Arabum item princeps Auicenna: arbitrabantur enim Chaldæorum peritissimi, ab rationali anima id, quo nihil admirabilius aut fingi aut pensiculari potest, quandoq; fieri posse, vt radiorum splendore ab ipsa manantium illustratum, diuino more corpus etiam surrigi possit in sublime, ad id maximè conferente, insita radijs lenitate, quod Zoroastri contigisse aiunt. Tanta certè nobis est cum cœlo affinitas: contingere verò id potissimum ferunt, quando tota in Deum patrem luminum, consurgit anima, ac illinc luce amplissima perfusa rapitur, atq; similiter luminosæ claritatis radios transmitti in corpus. Hæc enim est anima, quæ sola mente viuens: vt angelus euadit, ac toto (vt sic dixerim) pectore Deum quodam modo concipit, de qua Magorum princeps cecinit: Hominum ait, anima Deum quodammodo contrahit in se ipsam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriatur. Si ergo homo se conformem reddat cœlestibus, cœlestis erit: si caducis, caducus: si spiritui spiritus, vt Mercurius ille maximus philosophus, iure dixisse videtur: Generatio, inquit, hominum ad diuinorum est operum cognitionem, testimoniumque naturæ ad imperandum omnibus quæ cœlo teguntur, ad cælestium discursum suscipiendum, ad potestatem DEI, & naturæ progressus: procul dubio, si hominis dignitatem exactius perpenderis, cœlum ipsum quodammodo esse assertabis. Ecce minori hominis parti ferè inest, quod cœlo est, hoc est, oculus hominis, qui sphæricæ figuræ, instar cæli est: qui lucidus ac (propè dixerim) diaphanus septem tuniculis, septem planetarum numero, insignitus, circulis distinctus, quatuor humoribus præditus, & id genus multa. his enim collatis, homo verè ac concinniter dictus microcosmus. Sed quorsum hæc, vt certè significemus Magiam eam, quæ

præ-

præclaram dixero partem philoſophiæ naturalis, hæc omnia pertractare: hoc eſt, mutuum rerum naturalium nexum. Et vt paulo maiora canamus, vt hæc multò compertiora, exploratioraque nobis fiant, ſubnectamus Plinianum contextum.

„ Quandoquidem ſola artium tres alias imperioſiſſimas, humanæ mentis complexa, &c.

Fatetur enim Plinius Magicam artem, tres imperioſiſſimas artes in ſe redigere, quas ſubticuit, & quænam hæ eſſent, haudquaquam protulit, ſed earum ſolum numerum: quare veluti Plinianæ lectionis interpres, iure eas ſubnectam. Quas enim Plinius imperioſiſſimas artes nuncupat, Magia amplectitur. Magia profectò plurimæ compos eſt poteſtatis, & reconditioribus myſterijs ſcatens: profundiſſimarum enim & abditarum rerum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, virtutem deliteſcentem, totiusque naturæ cognitionem amplexatur & docet, & quomodo res inter ſe diſſidere videantur, & vti ſuffragentur ſibi, hinc effectus ſuo agens, vniendo virtutes rerum per applicationes earum adinuicem.

Item inferiora, ſuperiorum dotibus, virtutibusq; copulans, inſigniens, adornans, illuſtrans. Hæc enim doctrina, hoc eſt, Magia, tres ſibi aſciuit adiutrices aſſeclasq; artes, quas imperioſiſſimas vocat hic Plinius, hoc eſt, phyſicam, metaphyſicã & aſtrologiam. Magia igitur conſummatio eſt totius philoſophiæ naturalis, modò cùm omnis philoſophia ſpeculatiua diuidi ſoleat in Phyſicam, Metaphyſicam, & Aſtrologiam. Sic Magia, quæ eſt actiuæ portio naturalis ſcientiæ, eas continet & in ſe, & has redegit imperioſiſſimas artes. Phyſica enim docet naturam eorum quæ ſunt in mundo, aliorumque cauſas, loca, effectus, tempora, modos, integritates, partes ſolicitè & tractat, & attentè rimatur quot ſunt rerum ſpecies, quæ elementa vocentur, & vt ait Poëta:

Quid calor efficiat, quid terra, quid humus & aer,
Quid generent, vnde magni primordia cœli:
Vnde mari fluxus, varijs suè coloribus iris,
Reddere quid faciat clamoſa tonitrua, & vrbes:
Quæ ſecreta faces noctu, quæ cauſa cometas;
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat: quæ ſunt auri, quæ ſemina ferri,
Totaq; naturæ vis ingenioſa latenis.

Magia itẽ Metaphyſicam amplexatur, quæ nos docet planam

nam & in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, & rimari, item progressus cœlestium suspicere, & vt ait Poëta:

Ardua quo celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam:
Quo circa certis dimensum partibus orbem,
Per duodena regat mundi sol aureus astra.

Quæ omnia per Metaphysicam dignoscuntur. Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo. Possumus hinc messisq; dicm tempusq; serendi. Ferunt item Magi, Magiam amplecti Astrologiam: quæ docet, quid mens, quid dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra, ritus, phana, fides, obseruationes, quid denique virtus verborum, & quæ miracula, et vt ait Apuleius: Docet nos colligere leges, ius religionum, fas sacrorum. Hæ profectò sunt tres artes quas imperiosissimas vocat Plinius, & quas magia (de naturali loquor) in se redegit. Magia igitur naturalis nihil est aliud quàm Physica & Astrologia, quibus collatis, colligi potest, neminem esse Magum, nisi insigniatur his tribus disciplinis. Comprehendentes enim Physicam, Metaphysicam, Magi subintelligunt Astrologiam. Nam Physica eruditio, declarat qualitates rerum, quæ conuulgant ferè omnes proprietates, cuiuscunq; entis. Porrò nisi quis fuerit compos Metaphysices, Magiam intelligere non poterit: quia aspectus et figuras stellarum facilè non capiet, nec vnde proprietas occulti et virtus dependet. Nullum enim magicum opus ferunt Magi esse, quod non harum scientiarum adminiculo fulciatur. Cæterũ haud abfuerit annotasse, quod fuerit Lectori voluptificum, & legisse vsui. Quasdam enim ferunt rerum naturæ peritissimi, esse res naturales, quæ dicantur Elementales, vt calefacere, siccare, humectare, & id genus, & vocari eas Qualitates primas. Porrò quædam insunt dotes rebus naturalib. vltra qualitates primas, vt virtus maturans, resoluens, indurans, expellens, retinens. Insunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, vt fugere venenum: attrahere ferrum, vt magnes: fugare dæmones, vt adamas. Secundum quosdam, quæ virtus non elementalis est, abditum tamen & delitescentem habet effectum. nam hę virrutes, qui multum sunt (si latinitas vti hoc verbo permittat) formales, ideo cum exigua materia plurimum possunt. Elementalis autem virtus, quia materialis, vt multum agat, multam poscit materiam. Vocantur autem virtutes hæ, proprietates occultę, quia causæ earum abditæ ac delitescentes sunt. Hinc experientiæ indagine solicitorę quidem, maxima philosophorum pars, earum virtutes

rerum

ferum adepta est. Hac enim occultiore vi Strutiocamelus ferrum sine delectu concoquit, idq; in alimenti substantiam conuertitur. Sic echineis piscibus naues arctat: sic solo visu basiliscus occidit, et id genus multa quæ parcens verborum ambagibus, omitto. Porrò animaduertendum Platonicos scriptum reliquisse, omnia inferiora esse ideæ virtute insignita, ac ab ideis superioribus illustrata. Ideam enim esse finiunt formam supra corpora, animas mentesque vnam simplicem, puram, indiuisibilem, incorpoream, æternam, atque eandem omnium esse naturam. Ponunt enim ideas in ipso quidē bono, & per causæ modum esse, relatiuis quibusdam rationibus. Ponunt præterea in animis mundi per formas, formis absolutiuis: formas inquam inuicem differentes ponunt in anima, in mentibus, in natura, tanquam semina quædam infima formarum ab Ideis infusa. Accedit ad hoc, quod sunt tot in anima mundi rationes rerum seminales, quot Ideæ (vt volunt nonnulli Philosophorum) in mente diuina, quibus ipsa sibi asciuit in cœlis vltra stellas etiam figuras, impressitq; ijs omnibus proprietates miras. Ab his itaq; stellis, figuris, proprietatibusq;, omnes inferiorum virtutes & proprietates, cū occultæ, tum manifestæ & naturales, dependent, ita vt quælibet species habeat propriam figuram cœlestem sibi congruam, vnde possit effluere proprietas et energia mirabilis in operando, qualem suscipiat per rationes animę mundi seminales, propriam ab Idea suscipiens dotem. Sunt ideæ profectò (vt Platonicis placitum video) causæ non solum existendi alicuius speciei, sed etiam cuiusque virtutis, quæ talis inest speciei, colliguntq; situm ac figuram cœlestium, causam esse rerum, & earum virtutum causas. Indiuiduorum præterea plurimis singulares inesse dotes astruunt: dotes, inquam, tam mirabiles in speciebus, quàm cæteris in rebus, ob cœlestium figuram. Omne enim indiuiduum, vbi incipit esse sub determinato horoscopo, aut constellatione cœlesti, contrahit in se mitam operandi & patiendi vim (sed non necessitatem) etiam præter eam quam habet à sua specie, tum per influxum, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quam talem ferunt, qualem obedientiam corporis nostri ad animas nostras. Orpheus ac Democritus, & pleriq; Pytagoricorum, cœlestium vires, inferiorumq; naturas dijs plenas dictitârunt: deos autem dixerunt, virtutes diuinas diffusas rebus, quare etiam animas vocitabant, & ab ijs virtutes dependere, memoriæ mandârunt: quòd solius animæ sit, ab vnà materia extendi in res, circa quas ipsa operatur: sicut homo extendens ad intelligibilia intellectum imaginabilia. Hoc

est

est enim quod asserebant vnius entis animam egredi & ingredi in aliud, & festinare, excitare, impellere, ipsum impedire, impedire inquam operationes suas: vt adamas est impedimento magneti lapidi, ne ferrum attrahat. Quum verò anima ipsa, vt ipsi astruunt, primum sit mobile, sponte, inquam, & per se mobile, corpus verò seu materia per se motum ineffícax, & ab ipsa anima longè degenerans: ideo ferunt corpus esse excellentius quodam medio, scilicet quasi non medio corporis, sed quasi anima, & quasi non anima, & quasi iam corpus, quo anima connectatur, & item cui iungatur. Medium rerum esse aiunt spiritum mundi, quem plerique philosophorum Quintam essentiam vocant: quintam, quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum, præter ea substans, talem enim spiritum necessariò requiri, tanquam medium ferunt, quo animæ cœlestes adsint corpori crassiori, & tunc largiantur dotes luculētas rebus naturalibus. Hic quidem spiritus talis est fermè, vt ipsi dicunt, qualis in corpore humano noster ipse spiritus. Sicut enim (vt volunt Magi) animæ nostræ vires adhibentur per spiritum nostrum membris: sic virtus animę mundi per Quintam essentiam dilatatur per omnia. Nullum enim esse comperiri potest, quod careat aliqua virtute: plus tamen virtutis ijs infunditur, quæ plurimum habeant spiritus, ac illius plurimum hauserint: hauritur enim per radios stellarum, quatenus res se ijs reddiderint conformes. Per hunc igitur spiritum omnis occulta proprietas propagatur, leq; miscet tum herbis, metallis, lapidibus, plantisq;. His itaq; collatis, constat rebus naturalibus, abstrusis occultasq; vires inesse: non quidem ab elementali natura, sed cœlitus insitas nostris sensibus. Colligendum præterea hic, vnam, quamq; rem, ad suum simile & mouere & conuertere. Quibus igitur inest rebus qualitatis alicuius vel proprietas, vel excessus, vt calor, frigus, audacia, timor, odium, amor, & affectiones siue perturbationes huiusce modi, his & inest virtus vel natura insita, vel arte vel casu: vt audacia in meretrice: hæ enim res mouent ad talem qualitatis excessum, aut (propè dixerim) passionem aut virtutem, qualem illis natura tribuit. Sic ignis mouet ad ignem, natura quidem: aqua ad aquam, audax ad audaciam, tristis ad mœrorem. Palam enim est, cerebrum (vt Medicorum scholæ astruunt) cerebro patrocinari: pulmonem, pulmoni: oculum dextrum, dextro: sinistrum, sinistro: pedem, pedi: ventrem, ventri: & id genus. Et quamuis omnibus rebus insit quædam ingenuina dissidentia: veluti amori, odium: tristiciæ, hilaritas: virtuti, vitium: morbo, sanitas. Item cæteris animalibus, vt à nobis ostensum

est,

eſt, conueniunt tamen per eum, quem mutuum diximus, nexum, id eſt ſympathiam. Nam virtus corporis vitio conſtat; ſanitas, ægritudine: calidum, frigido, adeò vt ſi vnum eorum abſumatur, reliquum & pereat neceſſe ſit, vt philoſophis quibuſdam placet. Hæc enim eſt cathena Homeri, hi ſunt anuli Platonis, hæc eſt combinatio rerum, hæc conſummatio cuiuſque entis. Porrò vt pergamus altius, ad rem inſtitutam reuertentes: expendendum quaſdam proprietates ineſſe rebus vita fruentibus: qua abſtracta, abſtrahitur & tota, & virtus, & proprietas abdita. Conſtat enim quædam animalia, vitæ non expertia, vim aut in mordendo, aut agendo, aut nocendo habere maximam: quæ ſi ea vacent, nullam potentiam habere. Quæ enim virtutes poſt mortem remanent, ſi multum ideæ (vt aiunt Platonici) ijs addatur, plus inerit illis virtutis: ſic quædam ſicca, humectis præſtantiora ſunt: humecta, aridis. Porrò cum ita res ſe habeat, vt inferiora ſubſint ſuperioribus, & vt ait Proclus, quodam modo mutuo nexu inſint & iungantur, combinatione quidem non extraria: ſic in cœlo terrena dicimus eſſe non propriè, ſed ſecũdum cauſam, modoq; cœleſti: ſic inferioribus inſunt cœleſtia, modo terreſtri, item & effectu: ſic dicimus entia quædam eſſe ſolaria, quædam lunaria: & id genus: ſic res inferiores recipiunt eos influxus, quos ſuperiora eis elargiuntur: ſic corpus humanum vi eorum illuſtratur, cui inſunt ſtellarum influxus mutua quadã natura: ſic & cętera ſenſu carentia dicimus quid energię haurire ab his: vt, aurum, ſolare ferunt: argentum, lunare: inter lapides, margaritam, criſtallum, carbunculum, hæc verò ſolaria feruntur. Inter animalia, leo, olor, aquila: inter herbas, heliotropium, laurus, crocus, balſamum, ambra, muſcus. Sic Iouialia dicimus, ſtagnum, hiacinthum, berillum: inter herbas, lilium, hioſcyamum: inter arbores, quercum, populum, vitẽ, fagum. Saturnalia ſunt, plumbum, magnes lapis, iaſpis, mandragora herba, aſphodilus. Mercurialia, argentum viuum: inter herbas, pentapliilon, & id genus. Venerea, paſſeres, colũbæ, inter plantas, verbena, viola, polytrichon, & id genus multa, quæ non collibuit fuſius ſubnectere. Cæterũ, vt ad magos noſtros redeam, hi, vbi maleficium alicui inferre deſtinauêre, malefico planeta & rebus ei obnoxijs vtuntur, hoc eſt, Saturno, & ſaturnijs: quando allicere amorem decreuêre, Venere, & venereis: quando petitionem, Ioue, Mercurio, Sole: ſic mira interdum agunt, rebus ita aptè præparatis, & anima mundi ita inferiora fœcundante. Nam anima mundi per virtutem quam habet ab ideis (vt ferunt Platonici) omnia tam naturalia, quàm arficialia fœcundat, infundendo

dendo illis proprietates occultas, & miris plenas. Ad ea autem peragenda, perturbationes, siue (vt sic dixerim) passiones animi haud paululum conducunt. Sunt enim nihil aliud, quàm motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, vel conuenientes, vel dissidentes. Apprehensiones eiusmodi, aliæ sensibiles, aliæ rationales, & aliæ menti congruæ feruntur: & secundum has passiones siue perturbationes in anima dicuntur, quæ quandoque sensitiuam apprehensionem sequuntur, tunc recipiunt bonum & malum temporale, sub ratione commodi & incommodi. Dicuntur item animales affectiones siue passiones, cum rationalem apprehensionem sequuntur, tunc bonum & malum respiciunt sub ratione virtutis & vitij, & laudis & vituperij. Rationales siue voluntariæ dicuntur, quæ menti obnoxiam apprehensionem sequuntur, respicientes bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, veri & falsi. Subiectum autem animæ, est ipsa vis animæ appetitiua, quæ in concupiscibilem & irascibilem diuiditur. Porrò, quando passiones sensualem (vt sic dixero) apprehensionem sequuntur, vim regitiuam habet. Porrò virtus imaginatiua, potestate gemina, ad passionum diuersitatem, diuersimode transmutat, ac (vt pertrito philosophis verbo, non quidem latino vtar) alterat corpus: corpus, inquam, proprium, transmutatione sensibili, vel deorsum ad extra, vel intra, diuersas producendo qualitates membris; ac imprimendo. Sic in gaudio spiritus excelluntur, in timore verò retrahuntur: in verecundia mouetur: sit exuperantiore gaudio quis moritur: cõpari modo profusiore tristicia, prouti hæ perturbationes vehementes ac intensæ fuerint. Hæc enim non solum corpus proprium, sed alienum interdum transmutant, per modum imitationis, virtute scilicet quadam, quam habet similitudo rei, ad transmutandam rem, quam vehemens imaginatio mouet, sicut in stupore, & dentium congelatione ac eorum stridore aut attritione ferri in ferrum quæ dentib. stuporem ingenerat: sicut oscitatio, ad oscitandũ promouet. Habet enim haud paululum effectus huiusce modi imaginatio. Perturbationes item siue passiones malis, quæ phantasiam sequuntur, vehementer nedum proprium, sed alienum corpus possunt transcendere, ac illud immutare adeò, vt mirabiles possint produci impressiones in elementis, item rebus extrinsecis, sicq; sanabiles quosdam morbos esse citra medicinæ adminiculum. Ineſt certè hominum animis virtus quædam delitescens immutandi, attrahendi, ligãdi, potissimũ si maximo imaginationis, mẽtis, voluntatisq; excessu, in idquod vel attrahere, vel immutare, vel ligare, vel impedire

pedire cupit. Sic enim (vt volunt Magi) per animi affectiones, tum per rerum certarum rectas adhibitiones cœlestium dotibus opportunè appositis, mira agi posse contendunt: sic enim ferunt solarem virtutem fortiore vinculo attrahere; lunarem verò ad seruitutem vel infirmitatem trahere: Saturnalem calamitatem, tristiciamque. Arabes item philosophi, animum humanum memoriæ mandarunt vehementissimis affectibus; ad opus aliquod cui se addicere voluerit coniungit: tunc stellarum animis etiam & intelligentijs, hacque coniunctione miranda posse agere & operari; quòd tunc in eo sit omnium virtutum apprehensio & potestas: vnde & characterum vires defluant, dequibus paulo post agemus. Animo igitur ita adhibito, ita concinnato; ita stellarum ideis copulato illustratoque, id quod colibuerit, ligare hominem posse referunt: ac ita fieri hominum ligationem: ita alicui amorem, vel inferri odium: ita ligationem futum, & quarundam ægritudinum: ita ventorum, tempestatumque. Tanta certè cœlestium magnitudo & virtus est, vt non solum res naturales, verùm artificiales; quàdo ritè super eas apponuntur, vt mirificas dotes rebus imprimere possint. Quod & S. Thomas comprobat eo libro, quem de Fato posteris legendum reliquit. Etiam inquit, vestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipiunt qualitatem: quam & imprimunt annulis, herbis, lapidibus, sigillis, speculisq;. Cœlestium enim radij cunctis inferioribus subito tactu influxuue mirabiles imprimunt dotes. Figuræ enim cœlestes ad aquatum similitudinem, characteres vel imagines configurantur; ijs mirificos effectus contribuunt: hinc imaginum defluxit confabricatio. Ex operibus enim Iouis ad vitæ longitudinem, imagine confirmabant hora Iouis ipso in exaltatione fœliciter ascendete, in lapide claro alboq; luteis vestiebatur vestibus: aquila loco equi vtens, dextra sagittam aut fulmen tenens tanquã missurum in caput aquilæ. Figurari item solebat nudus, corona insignitus, & manibus quidem iunctis. Hac imagine opes, ptolemq; augeri autumabant. Martis imaginem hora ipsius, ipso in secunda Arietis facie, in adamantis apide, hominem coronatum effingebant: loco equi leone vtentem: dextra ensem strictum tenentem, siniſtra verò caput hominis. Hanc imaginem assertabant pollere ad audaciam & victoriam. Veneris autem imago, hora Martis efformabatur, ipsa in Piscibus ascendente: proderat hæc ad consequendam gratiam beneuolẽtiamq;: puella nuda fingebatur, passis quidem crinibus; manu speculum tenens, gestans collo cathenam: aderat adolescens, siniſtra virgunculam tenens, dextra capillos aptans.

Ad faciendam solertiam scientiamq;, Mercurij cõcinnabatur imago, ipso Geminos ascendente: barbatus adolescens, caduceum gestans effingebatur, caduceo adhęrente serpẽte, dextra gestans sagittam, is aligeris pedibus depictus. Sic ex cæteris planetis imagines efformabant, imagines inquam stellarũ vires habentes. Erat & alter fabricandi imagines modus. Nam vbi odium illaturi erant, cæreas aut plumbeas imagines duplices confabricabant, sese diuexãtes, ac quõdam modo inter se digladiantes: fronti earum apponẽtes, quę non subpingere collibuit. Vbi verò amoris conciliandi causa agẽdum erat, imagines sese amplexantes conformabant, apponentes quędam fronti earum, quæ prætereunda censui. Cæterò vt incœptum exequamur, portio maior mirandarum rerum, numerorum potestate constare magis creditur. Non enim mirari subit, si (ita dicam) in materialibus tot tãtæq; dotes & effectus mirí sint, si, quæ non sint materialia, sed multo formaliora simplicioraq; plus energiæ abditæ habeant. Dicuntur enim numeri quodam modo substantijs separatis, & insiti, & permixti maximam & quidem simplicissimam cum ideis in mẽte (vt ipsi aiunt) diuina commixtionem habentes, à quibus proprietas mira cooriatur. Asserunt enim Magi, omnia quæ sunt atq; fiũt, certis numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quæcunq; tempori, actioni, motuiq; subiecta, numero constant. Concentus item atq; voces, per numeros eorumq; proportiones vim habent, per lineas, perq; puncta constituunt characteres & figuras. Deniq; omnes generationes mutationesq;, & species naturalium, & eorũ quæ supra naturam sunt, certis numeris distingui, Arabes philosophi astruũunt: quod animaduertẽs Pythagoras, numerum inquit esse quo cuncta constarent: distribuitq; singulis singulas virtutes, de quibus particulatim agendum est. Platonicorum scholæ animam mundi numeris quodam modo concinnatã asserunt, nullamq; iugabilem competentiam posse fieri sine numeris. Inter hosce numeros primum Monas, id est vnitas numeratur, non quòd sit numerus: putatur enim monas siue vnitas punctum: Nam sicut punctum corpus non est, sed esse facit corpora. Ita Vnitas numerus nõ dicitur, sed numerorum scaturigo. Monas enim imparis & paris numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade. est enim monas indiuisibilis, sed facit numeros diuisibiles. multiplicatur enim monas non in partes, sed in seipsam, est principium & finis, & quoddã perfectum: quare Theologi monada Deo optimo maximo competere ferunt, quòd finis sit & omnium rerum causa prima. Porro binarius hoc est Dias, numerus con-

confusionis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundiciæ. vnde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit quòd in secundo die creationis non fuit dictum, Et vidit Deus, &c. Ob id Magi ferunt Deum iussisse omnia animalia immunda ingredi nauem Noes. Est ab aruspicibus dictus is numerus infelicissimus: is enim vmbratum siue manium occursacula, & terriculamenta laruarum, malorumque spirituum adferre creditur Magis. Ternarius verò sacer & perfectissimus absolutissimusque, non solum philosophis & magis, sed & poëtis decantatur, item Theologis. huic enim ad cęremonias mira inest virtus. Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo diuina gaudet; vt ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus vtebantur, quod & symbolicè docuit Virgilius, quando ait:

Item ter iocos pura circumtulit vmbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodem proditur, vt conijcere licet verbis eiusdem, vbi fertur:

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore
Lycia circundo: terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. Et subnectit:
Nectle tribus nodis ternos Amarille colores.
Nectle tribus nodis, Veneris dic vincula, Nectlo.

Et de Medea legitur:

Verbaq; ter dixit, placitos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profectò hoc numeri effectu ligabant, soluebant, curabantq; morbos. Quaternarius item numerus haud pauculæ potentiæ his etiam fertur. Sunt enim qui eum cæteris numerorum viribus præferebant. Magi enim vocant ipsum fontem naturæ: quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos vocant, esse, viuere, sentire, intelligere. Quatuor hi etiam assignant motus; quatuor cœli cardines: quatuor elementa: quatuor triplicitates in cœlo: quatuor qualitates: quatuor anni tempora: quatuor item terminis Mathematicam doctrinā constare illi astruunt, puncto, linea, planicie, profunditate: totam præterea naturam quatuor colligi terminis, substantia, quantitate, qualitate & motu. Maximam itaque vim in mysterijs Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanquam summum quoddam, quo fides nitatur, & credulitas firmari possit: hinc Hebræi Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile: Græcorum item peritissimi, Tetragrammaton vocant, id est, quatuor literarum: sic Græci, Arabes,

Magiq;,quatuor literis nomen significant. Porrò diuini furo-
ris species esse,& à quatuor defluere,hoc est,Dionysio,Musis
Apolline & Venere. Aegyptij item summum Iouem auribus
quaternis depingere solebant:ob id homo qui multa legerit,
audiuerit; retinuerit; & fecerit, græcè dici solet Tetraoos.
Quinarius numerus constat primo pari,tanquam fœmina &
masculo.hinc Arithmethici illum quidem patrem,hunc verò
matrem vocitare solent,ob id esse multæ energiæ autumant.
Hinc enim vniuersi numeri,1.denarij, iustissima est medietas:
propterea Magi vocant numerum connubij. Dicitur item à
quibusdam numerus gratiæ & felicitatis; quòd homo; qui
Noe est appellatus,inuenisse gratiam à Domino dicatur, in
numero quinario.In hoc Abrahamus centenarius,ex muliere
nonagenaria sterili,filium progenuisse dicitur. Cætero tem-
pore naturæ inuocabatur nomen Dei Sadai:in tempore verò
legis tetragrammaton,diuinum & ineffabile,cuius loco He-
bræi exprimunt Adonai: in tempore gratiæ Panagramma-
ton.His collatis constat numerorum vi,multa & quidem mi-
raculosa effici posse quorum effectus maximè probant phi-
losophi Arabes & Persæ,& qui Cabalistæ dicuntur. Nam ea
Magiâ,quam præclaram philosophiæ naturalis partem dici-
mus,Cabala est,si attentius cuncta perpenderis. Subsequitur
Senarius numerus,certè magis perfectionis nuncupatus.nam
in toto numerorum cõtextu,à monade vsq; ad denarium,so-
lum ipse est perfectus, vt collatione suarum partium idem
resultet,nullius egens.Die enim 6. mundi creationem fuisse
absolutam,testantur sacræ literæ. Sexto enim die vidit Deus
cuncta quæ fecerat,&c.Septenarius autem,quantum habeat
potentiæ,videre est apud Macrobium,A.Gellium, Varronẽ:
omitto dies creticos Medicorum scholis decantatos sæpius:
omitto diem 7. apud Mosen Sabbatum dici. Apuleius enim
hunc diem purificationibus aptum,scriptum reliquit, quan-
do ait:Meq; protinus purificandi studio,marino lauacro tra-
do septies:&Heliseus propheta,vt legitur 4.Regum,ait lepra
affecto:Vade te lauare septies in Iordane, & recipiet sanita-
tem caro tua.& paulo pòst: Lauit se septies in Iordane iuxta
sermonem prophetæ, & mundatus est, &c. Constat item
(mirabilius multò dictu)septenarium modò nulla interces-
serit fœmina,infantem vi (vt puto) numeri septenarij stru-
mas,id est scrofulas,curare solitum, actumq; id fuisse scio ip-
se certus. Ecce quod tam diu chirurgum fatigauit, quod
pharmaco curari non potuit:quod nec ferro causticò consu-
mi,cuiq; nulla profuit medicina,sola vi numeri septenarij cu-
ratum est,persanatumq;.Ecce quod caret sensu, quod vita,
quod

quod materia, quod ſucco, aut qualitate aliqua, plenum tamen vi medica, plenum energia abdita, plenum miris. Iũgitur Septenario Octonarius, quem Pythagorici, iuſticiæ & plenitudinis (vt ſic dixero) vocant numerum, quòd videlicet diuidatur in numeros pares, hoc eſt, in quatuor: plenitudinis dictus, quòd cõtextum corporeæ ſoliditatis amplectatur. Nouenarius Muſis ſacer, & ſphærarum cœleſtium ordinum peculiaris. Mouem enim dicuntur eſſe ſphęræ mobiles, ſecundũ quas nouem Muſæ aſſignantur, vt ait Macrobius: Nouem angelorum ordines, & id genus multa, quæ profuſioribus verbis parcens, omitto. Denarius vniuerſus dicitur numerus. ab eo enim non numeratur, niſi per replicationem: vniuerſos enim implicat numeros. In hoc enim numero Ioſue ſubegiſſe dicitur triginta vnum reges; Dauid Goliam: Daniel euaſiſſe leonum pericula. Duodenarius non vacat: nam duodecim ſigna zodiaci dici ſolent, & id genus multa. Colligitur itaque cùm Hieronymi, tũ Origenis, tum Auguſtini opinione, Hilarij, Baſilij, Rabaniq; numeros vim habere non pauculam. Hilarius enim in Pſalmos, teſtatur ſeptuaginta ſeniores, ſecundum numerorum ſignificantiam, eos pro eorum energia ſic redegiſſe. Quantum enim virtutis abditæ habeant huiuſcemodi numeri, conijcere licet in herbarum figura, earum folio ad numerum ordinato. nam herba, quam Græci Pentaphillon vocant, id eſt, quinquefolium: vi enim quinarij numeri venenis aduerſari, ac dæmones abigere, conferreq; expiationi dicitur, cuius folium ſi vnum bis die ſumatur ex vino, febrem quam quidam Ephemeram vocant, perſanat: ſi tria, tertianã: ſi quatuor, quartanam. Expendendum præterea penſiculatius ac attentius figuras ex numeris ortas, numerorum etiam vires, vt ferunt Magi habere & retinere: ob id vi quinarij Pentagonus miram virtutem in dæmonas habere dicitur. Vi item ternarij numeri, Delta, quæ triquetræ eſt figuræ, vires habere potentiſſimas produnt. Sic figuram quadratam Aegyptij omnium cœleſtium ac Dæmonum conſummationem teſtantur, quia omnium figurarum ſit rectiſſima, continens quatuor angulos rectos: eſtque prima ſuperficiei deſcriptio, habens longitudinem & latitudinem. Arabes enim philoſophi, crucem cœleſtium fortitudinem dicebant, quod eorum fortitudo per rectitudinem angulorum & radiorum reſultarent, eſſentque ſtellæ maximæ fortes quando in figura cœli quatuor obtinent cardines. Ruffinus quoque in ſacra hiſtoria narrat, crucem ab Aegyptijs ſacerdotibus inter ſacras literas relatam, cuius vis portendebat ſalutis ſpem hominibus, credentibus Chriſto Saluatori noſtro.

Cæterò vt exequamur Magiæ instituta, Magiæ, inquam, natu-
ralis: Magi profectò, characteres ex radijs cœlestium, dote
luculentas mirasque habere, proprietate quadam occulta fe-
runt, sibijpsis adhærentibus figuris. Quamobrem Astrologi
signorum stellarumque characteres figurant, item & Magi.
Habent præterea figuras, secundum stellarum fixarum for-
mas. Sunt item alij Magis characteres, quos prætereo sciens.
Asserunt autem Magi hosce characteres, vim ab anima mun-
di suscipere, ac mundum ipsum anima præditum, in quam e-
unt & pedibus sententiam, nedum philosophi, verum & Poë-
tæ: quare cecinit Lucanus:

Aere libratum, vacuo qui sustinet orbem,
Membraq; naturæ diuersa condita formæ.
Hoc opus immensi constructum corpore mundi:
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis
Vis animæ diuina regit, sacroq; meatu
Conspirat Deus, & cuncta ratione gubernat.

Hactenus de Magia naturali.

Plinius hîc Magicam artem coniuasse à Medicina refert,
quod ita intelligendum: nam frugalitas humana, non in Her-
barum, metallorum, lapidum, animalium confisa: voluit &
quæ altiora & sanctiora essent, experiri, quo paulo facilius si-
bi ægritudine affecti mederentur, ob id experta est Magicam
artem. Nec intelligendum hîc præstigias & vanitates ex Me-
dicina defluxisse, sed potius ex Astrologia.

Cæterò vbi ait Plinius: TRIPLICI VINCVLO, hoc est,
tribus artibus, quas paulo superius diximus, & ait: IN O-
RIENTE. hoc est tribus artibus: quia Persarum regum fili
(vt diximus) ad condiscendum Reipublicæ statum ac Magiæ
imbuebantur. Persas enim in primis Magicam disciplinam
percalluisse, est in confesso, quod Zoroastres Persa fuerit, qui
inibi quod callebat docuit. Porrò vbi Plinius: hic tanta anno-
rum millia profert, expendendum: quod Plinius retulit an-
num apud Gentes quasdam constare tribus mensibus, inter-
dum lunari pro cursu.

Cæterò quod hîc Plinius de Circe muliere venefica ait, fa-
scinatrix enim credita est, adeò vt quicquid vellet repellere,
allicere, ligare, impedire, euocare: tum manes & vmbras, tum
tempestates & ventos, posset id agere: & vt ait Apuleius, ani-
mas agiles reuerti: pigrum mare incantatione colligari: ven-
tos pacari, atq; tempestates. Tanta enim incantationis, id est,
carminis vis (vt ferunt, Magi) est, & vt ait Lucanus:

Cessauêre vices æuum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies: legi non paruit æther:

Torpuit

Torpuit & præceps audito carmine mundus.
Carmine Theſſalidum, dura in præcordia flexit.

Putabãt enim nefariæ curioſitatis ſtudioſi homines, carmine ritè enunciato, hora & tempore opportunè electis, animas poſſe euocari, tempeſtates pacari vel allici. Hoc enim genere carminis vſos, impios homines & ſanæ mentis expertes conflat, vt vel prodeſſent, vel officerent. carmine enim lunam deduci poſſe autumabant: vnde Homerus ille Mantuanus ait:

Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam:
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis:
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis:
Carmine læſa Ceres, ſterilem vaneſcit in herbam.
Efficiunt læſi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataq; vitibus vua
Diſcedit, & nullo poma mouente fluunt.

Et Tibullus de Faſcinatrice:

Hanc ego de cœlo ducentem ſidera vidi,
Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu fundit q; ſolum, Maneſq; ſepulchris
Elicit, & tepido deuorat oſſa rogo.
Cùm lubet, hæc triſti depellit lumina cœlo:
Cùm lubet, æſtiuo conuocat orbe niues.
Cùm volui, ripis ipſis mirantibus, amnes
In fontes rediere ſuos: concuſſaq; fiſco,
Nubilaq;, ventos abigoq; vocoq;
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:
Et ſyluas moueo: iubeoq; tremiſcere montes;
Et mugire ſolum, Maneſq; exire ſepulchris.

Cæterò Plinius ait: THESSALAM COGNOMINAVIT. Theſſalas profectò natura infidos ferũt, ob hiſtoriã Medeæ, quam à Iaſone conſcriptam, qui & Theſſalus erat, Poëtæ ſcribunt: ad quod Plinius alluſit. Subnectitq; mox Plinius: EST ET ALIA MAGICES FACTIO A MOSE. Hîc Plinius diuinioris doctrinæ expers, inaccuratè atq; incuriosè in diuinũ hominẽ inuehitur ac obſtrepit, debacchaturq;. Sacratiſſimas enim Iudæorũ leges, Romani idolis mancipati, ſunt auerſati abominatiq; pios & religioſos homines. Autumabãt enim Iudæorũ cæremonias ſuperſtitioſas & aniles, vt ſcitè Auguſtin. ille noſter libro Ciuitatis diuinę edocuit. Cęterò ſubintel lexiſſe videtur Plinius, miracula à Moſe vi virgarũ facta, quę certè diuino afflatu fiebãt, non magico. Lectum .n. eſt veterib. memoriis, nonnullis Magorũ virgis myricinis in vaticiniis vſos, his miranda actitantes. Legitur enim apud Nicandri interpretẽ in

Theriacis, quod sequitur tralatā penè ad verbum: Apollo inquit, Vaticinos sanxit mirifica pronūciare mortalibus futura: propterea hūc fruticem Nicander Mantin, id est, vatē vocitat. Quin & Magi virgula myricina vaticinabātur. Etenim in plerisq; locis virgarum vi, Dion, antiquos fuisse vaticinatos, scriptū reliquit: Apollo inde in Lesbo tenebat manu virgas myricinas: quare Myriceus dictus. Legimus præterea Magos virgas vertisse in dracones, quod & friuolū putādum. Nam corporea materia non subiicitur potentiæ Dæmonis, quantū ad transmutationem ipsius, ad formam: quod tertio Trinitatis Augustinus prodit: Non est putandum, ait, istis transgressoribus angelis ad nutum seruire, huic rerum visibilium materiæ, sed soli Deo. Porrò, etsi Possidonius & Lysimachus, Mosen magum, & quidem oscitanter affirmarint, fallò tamen id dixisse constat: quos & scitè, & concinniter, & verissimè coarguit Iosephus secundo cōtra Apionem volumine: item Strabo sextodecimo Geographiæ, Mosen diuinum hominem ostendit fuisse, non factiosum. Porrò vbi legitur: Lotopeia Ivdaeis pendens, Iochabela ex Iosepho legendum putārim, qui ita matrem Mosi vocitat: legi & potest Iochabeda, nec non, vt vult Hermo: Iotapata ab vrbe. Porrò quam paulò pòst Plinius magiam Cypriam vocat, Herm. de Christiana religione Plinius voluisse intelligere suspicatur: argumento quòd Apostolus Paulus cum Barnaba, qui & Cyprius fuit, è Iudæa nauigauit in Cyprum, & in eam insulam nomen Christi mundo intulit: vt probabile sit, Sergium Paulum eius insulæ proconsulem miraculorum multitudine attonitum, aut credidisse prædicanti, aut certè formam eius pertulisse Romam. vnde religio Cypria vocari cœpit, quam & Plinius Magiam Cypriam vocat hîc. Verùm nunc Magiam profanam, & Vulcano dignam aggrediamur. Et subdit Plinius: Ne homo immolaretvr: Quasdam gentes homines immolasse solitas, pluribus constat argumentis. Rhodij enim homines Saturno immolabant; apud Cypros humanam hostiam Iouī Teucrus immolauit: Galli, quorum hîc meminit, Hesum ac Tentatem humano cruore placabant. Vnde Lucanus ait:

E quibus immitis placatur sanguine diro
Tentates, horrensq; feris altaribus Hesus.

In Latio Saturnus hac immolatione colebatur, authore Varrone. Diodorus libro quinto de his. Pomponius libro tertio: Lactantius lib. 1. cap. 2. Cæsar sexto.

IN CAPVT II. LIBRI XXX. HISTORIAE MVNDI C. Plinij Secundi Commentarius, alteram Magiæ partem complectens.

NVNC disserēdum de altera Magiæ specie, quæ spirituum afflatu, ope & doctrina constat. Dæmonū igitur natura dicetur, deinde Magiæ genera monstrabimus. Quæri primùm hic potest, possintne naturæ ratione Dæmones Orco euocari, item Manes Vmbræq; votis hominum ad libitum obsequi. D. Augustinus tertio Triadis, id est, Trinitatis, asserit, corporeā materiam (vt diximus) dæmonis potentiæ subiici nequaquā, quantumad transmutationem ipsius ad formam: ipsa profectò ratio dictare videtur hoc. Nam in compositis ex materia & forma, materia per se non fit, neq; item forma: sed totum simul, immò totum transmutatur in totum; ex toto enim aëre, fit totus ignis, quando fit aëris in ignem conuersio, vt scriptum reliquit Aristoteles libro generationis. Effectus porrò assimilis est agenti, & in eo saltem præexistit: virtute proinde ex materia & forma conflatum, produci nequit, nisi ab itidem composito. Angelus verò forma est simplex: propterea solus Deus, & non homo hoc præstare potest: fatēdum tamen, Dæmonas celeritate incredibili, quibusdam rebus emotis, serpentes vel quid aliud earum loco subiicere posse: adde item, quòd absentibus sensibilibus, phantasmata remanent & imaginationes, vt ait Aristot. 2. Anim. & inde ex motu locali, formarū sensibilium remanentium in virtute phantastica, cum humoribus, in quibus sunt, vt in subiecto: apparēt enim aliqua quæ non sunt. Quare in libro de somno & vigilia, idem inquit: Descendēte plurimo sanguine ad principium sensitiuum, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ: qua ratione possunt dæmones humores mouere interiorū exteriorumq; sensuum, atq; ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent non solùm dormientibus nobis, sed vigilantibus: vt sic putemus aliqua vel extrinsecus, vel esse vel fieri: quę tamen nec sunt, nec fiant: qua ratione immundorum spirituum subtilitas, & fraus infatigabilis, eludens visus spectatorum, quædam deformant, & oculis nostris exhibent. Nam & dæmonum illusionibus seductæ quędam mulieres, secum Diana nocturnis horis equitare credebant. Potest item & alia ratio adferri, inesse rebus corporeis per omnia elemēta

occultas quaſdam ſeminarias rationes, quibus cùm data fuerit & temporis & caſus opportunitas, prorumpunt in ſpecies debitas ſuis modis & finibus. Diuinaq; poteſtate permittente, Dæmonas mira agere fatebimur, euocariq; poſſe & manes & vmbras. Et vt hæc nobis fiant paulò compertiora, de dæmonum natura & eorum genere differendum. Platonici, qui ſolicitius examinatiuſq; Dæmonum naturam & genera perſcrutati ſunt, rationalis naturę tres gradus eſſe, memorię mãdârunt: non dignitatis quidem tantùm maieſtate abiunctos, ſed etiam locorum interuallo. Plato enim Diis immortalibus ſedem cœleſtem attribuit: ſed horum alios dici & eſſe intelligibiles, ab omni materiæ contubernio ſemotos, quorum parens princepſq; ſit is, quem rerum conditorem & opificem veneramur, maieſtatis amplitudine ſanctum, & humano ſermone inenarrabilem, ſed vix quidem mente apprehenſibilẽ. Cæteri non tam dij, quàm miniſtri ab eo dicuntur. viſibiles deos, ideas, corpora cœleſtia vocat & intelligit. Atq; hic gradus vtiq; vnus eſt, qui eſt primus: imũ verò tenet locum celſę diuinitatis eximium, homo, eminentiſſimam ferè cœleſtibus comparem naturam ferunt. Medium verò gradum inter hoſce extremos ab Lunæ collimitio ad nos vſq; expanſum iam habent, quos ab ſcientiæ magnitudine priſci dæmonas vocârunt. Apuleius nunc Lares, nunc Genios vocat. Hos enim tanquam interpretes quoſdam & ſaluti gerulos putârunt, qui concepta à nobis vota ad Deos deferrent, & illinc ad nos diuina munera. Ad hoſtem magica excantatio, & præſagiorum ſpecies referebantur: quod Plato in Sympoſio docuit, & Plutarchus eo libello quem de Philoſophorum decretis poſteris legendum reliquit, minus quidem præciſè, cuiuſmodi dæmones eſſent, deſcribens, cùm ait: Thales, Pythagoras, Plato, Stoici dæmonas eſſe ſanxerunt ſubſtantias animales, ſicuti heroas à corporibus ſemotas animas. Apuleius autem Dæmones ita fingit: Dæmones ſunt animalia, ingenio rationabilia, animo paſſiua, corpore aërea, tempore æterna: mox adiicit paſſiuos dici, quoniam obnoxij ſint perturbationibus. Vt nos, hoſce Romana gentilitas, Medioxumos vocitauit: quòd Diis ſummis poteſtate ſint minores, & natura hominũ maiores. Vocauit & eadem quoſdam Semones, qui ab medio aëris, quicquid interpatet ad terram vſq; habent: quos & Martianus Capella ſemideos eſſe putat: Heroas quoq;, ſicut Iamblichus ſignificat: Manes tibi credebant, quaſi fuerint humano corpori Manes dicti, quòd parentiũ ſeminibus manârant. In hac enim Dæmonum diſtinctione, ſingulis Planetarũ globis, peculiares Dæmones adſcripſêre, veluti, ſtellas. Item Pla-

netæ

netæ illæ famulantes dicuntur quidam, in cuius orbe sint, vt in firmamento, stellæ minores, quæ ab illustrioribus gubernantur: inde Saturnales dicuntur dæmones: item Martij, Veneréi, Mercuriales, Iouij, Lunares, Solares. Essecq; inter Saturnios, qui præstent aliis in globo eodem Orphicæ doctrinæ peritissimi, terrestres esse dæmones dixerunt: aqueos item, & igneos. Tradunt enim esse, ab summis ad infima, veluti cathenas quasdam extensas. Nam stellarum quælibet dæmones suos tāquam assecias, certis afficit modis: sed eodem item modo ab dæmonibus (vt aiunt) animæ afficiantur, ab suis vbique suæ. Scholæ enim Platonicorum, prouidentiam in tria distribuunt: Vniuersalem, minus vniuersalem, & demum particularem. Vniuersalem ad tria referunt: Bonū, intellectum, & animam mundi, qua omnibus & per omnia prouideant: Minus vniuersalem ad sphærarum animas referunt, stellarumq;: particularem verò ad Dæmonas: qui quidem si nō omnibus, sed quibusdam gratificētur, quanquam an humanis animis prouidentia particularis, sed ad inferiora. Igitur pro loci ratione nobis non vno modo fomenta adiiciunt: siquidem Dæmones ignei contemplandi (vt aiunt Magi) potentiam excitant: aërifauent, vitæ actiuæ: aquei, voluptuosæ: hos enim Plato scribit, à primordio malorum, plurimis voluptatem immiscuisse. Scribit idem, dæmonas omnes esse affectu passiuos: superiores & medios immortales, infimos verò solùm esse longæuos. Asserunt præterea alios dæmones esse aduenticios & peregrinos, humana interdum curantes, alios indigenas: dæmones item habere præfecturas, nam alios esse orientales, alios occiduos, alios septentrionales. Platonici septentrionales, malos esse docent, quod & Magi testantur, quòd Martij illi sint: propitios autem Iouios, quia meridionales sint. Cæterò hæc scisse non obfuerit, corpusne habeant Dæmones. Psellus Dæmonum naturam non putat esse sine corpore, quando ait: Sunt qui fatentur ab se dæmones visos cum corporibus. Quin & magnus Basilius, non solùm Dæmonibus, sed & puris angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdam tenues & aëreos atq; puros. Psellus ea confirmat, quòd se senibus offerant: siue interdū fallacia. Angelicum aūt corpus eruditiores, omnis materiæ esse expers, tradūt: Dæmonicum verò quodā modo coniectant materiale, quòd sub tertiā sit intrusum, itaq; pulsatū dolore, & igne admoto exuri. Orphici Astrologi ferūt, aqueos, aëreos ac terrestres Dæmones non expertes corporis. Augustinus ille Theologiæ sanctioris argutissimus cēsor, angelos omnes ante lapsum, corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte conformata,

dixisse

dixisse videtur: malis verò angelis in lapsu, demutata fuisse corpora, in aëris spissioris qualitatem, vt possent torqueri: verùm hoc censendum nostris Theologis relinquo. Porrò non paruæ illud quoq; disceptationis censeri solet, doleantne Dæmones, ac igne cruciari pulsariuè possint: id enim fieri posse, & Theologi confitentur: sed qua id ratione naturali fieri possit, difficile quidem dictu putant Physici: quia Dæmones non solido, nec composito præditi sunt. Ad composita enim ex pluribus videtur sensus pertinere: quonam autem modo illis dolor infligatur, exactius perpendendum. Astruunt enim nonnulli esse neruos qui sentiant: sed id non neruos, sed spiritus potius dicitur neruo insitus. Nam *quod est non compos spiritus, sensus sit expers; est & necessarium: sic spiritale corpus *Dæmonum* magna ex parte est natura ensibile & absq; medio tangit, videt, audit, vt quibusdam placet, actum patitur, & diuisum procul perinde ac solida dolet: ea tamen differentia, quòd solida intercisa ac diuisa, nunquam possint persanari planè. Dæmonicũ verò corpus coit rursũ, recreaturq; modò aëris aut aquę, incredibili quadam celeritate: interim tamen dolet, dum pergitur dissectio. ea enim est quorundam opinio, quo fit, vt ferri aciem (mirum dictu) dicatur formidare: ob id qui Dæmonem moliuntur exagitare, enses, ferrum, tela prætendunt: quod & animaduertisse videtur Homerus ille Mantuanus 6. Aeneidos quando ait.

-- Procul ô procul este prophani,
Conclamat Vates: totoq; absistite luco,
Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Ob id ferunt & Aeneam habuisse ensem consecratum. Porrò scribit beatus Thomas, timorem, dolorem, gaudium (quod est contra illorum assertionem) in Dæmonibus esse non posse, vt sunt perturbationes: quoniam sunt hæ appetitus sensitiui propriæ, qui appetitus est virtus in organo corporeo. Vt verò intelliguntur simplices voluntatis actus: sic in Dæmonibus esse posse contendunt. Etenim dolor hoc modo est obluctatio voluntatis, ex eo quod est vel nõ est. Multa enim sunt, quæ Dæmones non esse mallent, & è conuerso: ideoq; cooriri dolorem necesse est, quare iure passiuos dixerimus, sed non ritè corporeos. Hic expendendum, Dæmonẽ non vno modo dici, vt scriptum reliquit Proclus. Alius enim ipsa essentia Dæmon est, alius comparatione, habitu alius. Vbiq; enim quod præest ac prouidet, appellare consueuerũt antiqui Dæmonem: sic Genium vocabant: & apud Orpheũ Iupiter Saturnum vocat Dæmonem. Plato sic Deos quidem

qui

qui generationem è propinquo disponerent, vocitauit. Habitu enim & Dæmon dici solet animus: qua ratione Dæmon animalis dicitur. Apuleius etiam, quod dignum est scitu, animum humanum in corpore constitutum, Dæmonem nuncupari posse ait, quare ad id allusisse videtur Virgilius quando ait.

Dij nec hunc ardorem mentibus addunt.
Euriale, an sua cuiq; Deus fit dira cupido.

Bona ergo animi cupido, Deus ab eò dicitur: vnde effluxum est vt Eudæmones dicant beatos: quorum bonus dæmon, hoc est animus virtute est perfectus. Scribit Iamblichus dæmonem proprium nihil aliud esse, quàm intellectum. Hæc subnectenda censui, quo quis persuasum haberet, Dæmon vocabulũ non in malã semper accipi partẽ. Veniamus nũc ad oracula Magica, quæ etsi vanissima deprehensa, sæpius nihilominus Philosophos veteres & Platonicos, summa illa venerari solitos legimus, conatosq; rationib. roborare: quod Plato cum in Tymæo, tum in Phædro testatur, tria certè priscos habuisse scientiarum genera animaduerto: vnum fabulosum, quod & Historicum vocabant, Poëtis attributum. Naturale, quod mysticum est, ab Philosophis susceptum. Ciuile quod omnibus ciuitatibus inoleuit: hoc genere postremo continebãtur oracula atq; responsa: quorum tum etiam Astrologiæ, tum Auguriorum ac auspiciorum Dæmonum inuenta putarim esse. Quod si quis miracula nescio quæ obiecerit, scire licet, herbarum potentia, & lapidum virtutibus, non perinde manifestis; multa item perfici posse, quæ nos per insciti am Dæmonibus, vel cœlo accepta referimus. Colligamus item verissimè hanc Magiam, non citra Dæmonum participatum, tractatam antiquis. nam & scribit Mercurius ex proprijs certisq; rebus: certo cuidam Dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confestim per Dæmonẽ cõgruum animari: quod & confirmat Augustinus, Ciuitatis diuinæ octauo: & falsa, & mendacia Dæmones dicere loquiq; solitos, etiam Porphyrius libro oraculorum hoc testatur: Sciendum, inquit, Deos, (sic enim Dæmones vocat) sæpè mentiri: nam explorata, certaque futurorum perspicienti, non hominibus solum tortuosa, sed & Dijs ipsi incertissima nunciant. Cæterũ vt ad institutum redeam, obseruatione dignum in hac magiæ actione, quibus differentijs hæc diuinatio Dæmonibus insita, de mundo, ex mundi signis composita (vt volunt) ablataq; hominibus, & concessa Dæmonib. ab Origene & Porphyrio, tandem dispensari dicatur. Dæmo-

nes

nes certè qui nuncupantur ætherei, quiq; aëris incolant suprema, cœlestibus futurum iudicijs (vt Magorum tenet opinio) amplius addicti. Qui autem hæc infima frequentant, dicunturq; aquei. non tam cœlestia ad hunc vsum suscipiunt, quàm nostra obseruent, præscientiamq; aucupentur aliquã. Medios verò putabant certius ex ijs, quæ vtrobiq; eueniant, prædictionum argumenta captare: ac proinde istorum operam in diuinationibus expeti consueuisse in primis, & fuisse præcipuam: vt qui hominibus quandoq; præsagijs præstò fuerint, confusanea reperirentur sæpius. Cætero Dæmones mali, vt ferunt Magi, libaminibus, & carnium nidore oblectantur. Siquidem spiritale corpus eorum, crassescere, & obœsius euadere produnt. Quamobrem Magiæ cultores, in euocationibus Dæmonum suffitu vtuntur: quare vaticinaturis, adhiberi solebant suffitus, quibus Dæmones allici posse testantur. hos enim suffitus, vim tonitrua inducendi, habere putant: vt suffitus factus corde chamæleontis in singulis si comburatur, caput item & guttur eiusdem animalis. Fiunt præterea suffumigationes, sub opportunis stellarum influxibus, idola Dæmonum in aëre facientes apparere: sic ex croco, pro Solis influxu vmbra: item musco, lauro, ligno aloes, cum cerebro aquilæ, & id genus multa, Superstitiosa profectò, & aliena pijs hominibus agunt. Pro Lunę item influxu accipiebant caput ranæ, & semen papaueris albi. Pro Iouis, semen hiosciami, & summitates pennarum pauonis. Pro Saturni, papaueris nigri semen, radicem mandragoræ, & cerebrũ felis. Hoc n. genus Magiæ à fumo, qui Græcè Capnos dicitur, Capnomãtia dicta est, & Capnomãtes q. ea vtebãtur. Non negligẽdũ præterea, quod Porphyrij est, malignorũ Dæmonũ principes, Serapin & Proserpinã: Sacræ autem literæ Beezelbub, prauitatis primariũ vocãt. Scribit Psellus, Dæmonia sæpè hominibus diuitias polliceri, item & gloriam, victoriã, amorẽ: cum tamẽ tradere ex se non possint, quippe quod imperium nullum habeant: ea tamen fortis imaginatio & credulitas, quibus se enixissimè impij homines addicunt, efficiunt vt sub hoc in volucro, ac prætextu decipiendi appareant Dæmones, futura referentes, & docentes herbas quibus possint ipsi euocari, & earum venefica vi alijs nocere: quæ tantæ potentię fuisse creditæ sunt à Magis, vt inferiora possint tabescere: item impelli, vel repelli, necti, dissolui. quare ce cinit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto ante venena:
His ego sæpè lupum fieri, & secludere syluas;

Me-

Mecum sæpè animas imis exire sepulchris.
Atq; satas alio vidi traducere messes.

Idem de Circe, & socijs Vlyssis:

Quos hominum ex facie Dea sæua potentibus herbis.
Induerat Circe in vultus ac terga ferarum.

Et Lucanus, de quibus tum herbis, tum animalibus, de Thessala illa:

Hæc quicquid fœta genuit natura siniſtro
Miscetur non spuma canum, quibus vnda timori est,
Viscera non lyncis, non diræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla:
Non puppim retinens, Eurо tendente rudentes:
In medijs echineis aquis, oculiq; draconum.

Omitto quę Apuleius de Pamphile venefica ait: omitto quod Virgilius de veneno, quod Hippomanes fertur: quod item Cato de carmine ait, quo luxata curabat. Nec parũ mirandum, quod Magi ferunt: gladium, quo capita damnatorum truncãtur, mersum vino: id vinum soluere quartanas, & multa id genus, quę author noster prodit: sed nunc redeundum ad Plinij contextum Namq; (ait Plinius) ex aqua. Hoc enim magiæ genus Hydromantia fertur, iudicat de futuris per impressiones aqueas, ac per visiones quæ fuerint in aquis sicut, teste Varrone, vidit puer quidam in aqua Mercurij effigiem, quę centum quinquaginta versibus, omnem Mitridatici belli euentum pronunciauit. Diuus Augustinus, Ciuitatis diuinę septimo, Numã Pompilĩ hanc Magices factionem docuisse testatur. Fit & alia species, quæ peluibus fit, vocaturq; Lecanomantia: quæ verò securibus, Axiomantia. Lecanomantia peluibus aqua plenis: quam exercuisse summè Assyrij dicuntur. Peluim enim implebant aqua, cui imponebant argentum, electrum, & lapillos quosdam precioſos: laminasq; imaginibus quibusdam distinctas, proferentes, quedam verba, quę annectere noluimus.

Est & magiæ genus aliud, quod aëre fiebat, vocaturq; Aeromantia: fiebat per aëreas impressiones, in quibus apparebant Dæmones. Iungitur huic ea Magia, quæ speculis & corporibus splendidioribus fieri solet, in quibus apparent hominum, siue parentum, siue aliorum formę: item castra, ciuitates, & id genus. Fit & herbis alia, quę Botonomantia dicitur: fit sortibus, quę Cleromantia: fit amphora ventrosa, quę solet puero inspici, & vocatur Gastromantia: fit & alia quæ punctis in terra aut charta, vocatur-

caturq́; Geomantia, cui omne genus Sortilegij adiungitur. Fit Geomantia punctis in terræ puluere, aut arena, item & nunc in charta: puncta enim, Geomantiæ studiosi, deducunt per figuras: quæ item reducuntur ad figuras cœlestes, ad stellarum septem rationes. Erant etiam apud Romanos sortes quædam quæ dicebantur Prænestinæ, tesseris ligneis affabrè, sculptæque. Porrò Pyromantia sequitur, quæ igneis impressionibus fieri solet: cui annectitur Capnomātia, cuius meminimus paulò superius: fiebant enim fumo, flamma, igne: vt cùm in rectum tenderet, aut flexuo sè, obliqueq́; ad quam magiam alluisse videtur Statius, quando ait:

Vincatur pietas, pone eia altaria virgo.
Quæramus superos, facit illa, facieq́; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq́; per auras
Ignem & clara tu mediæ fastigia lucis.

Est & Necromantia, quæ præstigiis & superstitionibus fit, per quæ manes & subterraneos Dæmones, per mortuorum cadauera & vmbras, vt apud Lucanum Erichto venefica fascinatrixq́;, quæ mortuum suscitasse dicitur, qui belli Pharsalici euentum Sexto Pompeio prædixit. Necromantia enim erigit cadauera: nec hanc fieri posse putant Magi, citra sanguinem humanum. Alia est, quæ dicitur Scyomantia; quæ fit vmbris. Sunt & alia genera Magiæ, vt Auguria, quibus futura captabant, ad volatum auium fœlicium vel infœlicium. Quæ enim aues dicebantur Saturniæ, dirum portendere dicebant, ferales appellantes eas, in quarum albo bubo erat. nam inauspicatissimi augurij dicebatur, vt coniicere licet hoc carmine:

Fœdaq́; sic volueris, venturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus verò auis est Venerea, item & Phœbæa, præsagij fœlicissimi. vnde carmen id:

Cygnus in auspiciis semper fœlicissimus ales.
Aspice bis senos lætantes in agmine cygnos.

Erat & aliud genus Magiæ, dictum Literomantia, quòd fieret literis, earumq́; numero: vt si exeas foras, interrogesq́; primum, qui tibi obuiarit, quo vocetur nomine: si nomen illius incipiat ab aliqua istarum literarum, a, e, i, o, u, votis correspondebunt euentus. Fit & quædam alia Magia, quæ vmbilici notis agnoscitur, & vocatur Vmbilicomantia: hac enim cognoscunt obstetrices, quot infantes puerpera sit habitura, & quot annis illi victuri sint. His, nescio, iure copulauerim Chiromantiam ac Physiognomoniam, quòd Aristoteles harum meminerit, & ex neotericis authoribus Bartholomæus Coeles

Bono-

Bononiensis, Ioannes item indaginis de Apione, cuius hic meminit Plinius, mentio fit apud Iosephum, de Tiridate & Nerone Suetonius affatim meminit. Hactenus de Magiæ generibus. Hæc sunt qua ab quibusdam authoribus ac monumentis vetustissimis, nomine & titulo incertis, ac eorum præceptis excerpsimus.

FINIS.

DE FASCINATIONIBVS DISPVTATIO elegans, erudita, & lectu dignissima.

SEd quoniam de fascinatione sermonem fecimus suprà de ijs est disserendum, qui effascinatorem habent oculum, quod & apud Theocritum & Virgilium poëtas, apud etiam historicos, Philosophos, oratores, non nihil inuenitur memoriæ proditum. Virgilius Maro perpulchrè cecinit:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

In Africa familias quasdam effascinantium, Isogonus & Nimphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Esse generis eiusdem in Triballis & Illyrijs, adijcit Isogonus, qui visu quoq; effascinentur interimantq; quos diutius intueantur iratis præcipuè oculis: quod eorum malum facilius sentire pueres, notabilius esse, quo pupillas binas in oculis singulis habeant. Huius generis & fœminas in Scythia, quæ vocentur Bithiæ, prodit Apollonides. Philarchus in Ponto Tibiorum genus, multosq; alios eiusdem naturæ, quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem: eosdem præterea non posse mergi, ne veste quidem degrauatos. Haud dissimile his genus Pharmacum in Aethiopia prodidit Damon, quorum sudor tabem contractis corporibus adferat. Fœminas quidem omnes vbiq; visu nocere, quæ duplices pupillas habent, Cicero quoq; apud nos est author. Solinus meminit quasdam in terra Aphrica familias hominum, voce atq; lingua effascinare: quæ si impensius forte laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes pastu atq; cultu opimas emoriantur repentè. Quapropter malè audiunt apud doctos, qui fascinũ rideant, & aniles existimant esse nugas: cum & rerum euenta, prorsus famæ suffragentur: non protinus historijs fidem derogare consentaneum est, si vel aucupium

cauſæ,quo potiri nequeamus,nos fugiat.Siquidem iunumera ferè ſunt omnibus conſpicua,quorum ratio non poſſit iniri.Quare qui ſcrupuloſius in perueſtigandis ſingulorum rationibus verſantur, ex omnibus naturæ miracula ſummouent.Etenim vbi nos cauſæ ratio deficit,hinc dubitandi manat exordium,hoc eſt philoſophandi.Idcirco philoſophiam modo quodam conantur abolere, qui prodigioſis naturæ miraculis fidem non habent. Sed quod ad effaſcinationem pertinet, quonam pacto fieri ſoleat, id ratione:quod verò plerunq; fiat,hoc hiſtoria petendum eſt. Permulta id genus poſteritatis memoriæ tradita ſunt.Plutarchus eſt author,homines quoſdam ſuo conſpectu,puſionibus negocium exhibere,quod videlicet eorum habitus,humoris imbecilitatisq; cauſa,in peiorem degeneret conditionem. Qui verò ſolido concretioriq; conſtant corpore,vicium hoc non ſentiunt: quanquam incolentes Pontum,Palethebeorum familias referat Philarchus,non infantibus modò,ſed & adultis quoq; pernicioſas eſſe:quippe cum ſpiritum earum,vocem & conſpectum admittentes,intabeſcere & corripi morbo cognoſcantur:argumento,quod hanc labem ſentiant & hoſpites & qui frequens cum eis ineunt commercium, illinc emptitia mancipia ſtatim abducentes.Neq; forſitan minus fuerit mirabile, nam contractus & miſcella per quam euidens, iam vicii continent rudimentum.Et quemadmodum cum aquilarum pennis miſtæ reliquarum alitum pennæ abſumuntur, neq; eam labem ſentiunt cum alijs teneris ac mollibus etiã putreſcentibus.ſic nihil interefit hominis,cuiuſdam ſalubrẽ eſſe tactum,alterius verò noxium & moleſtum haberi, qui nimirum viſos iniuria laceſſat:ſic aucupium cauſæ,quod difficulter aſſequimur,fidem vix habebit:atqui iam is veſtigiũ, & ſemitam inuenit cauſæ, qui ad corporum effluuia perrexerit:quando vox, odor, & emanans ſpiratio,quidam ſunt animalium halitus,& partes ſenſuum mouentes,cum ab ijs occurſantibus afficiuntur:longè magis ſimile veri fuerit,ab animantium corporibus,vt quæ calore potiantur, quandam auram expirari,præſertim cum motum perinde quaſi pulſum aliquem & conturbationem ſpiritus exciter. A quo corpus perpetim agitatum effluuia quædam eructat.multo maximè oculis eſpui perſpicuum eſt:ſiquidẽ viſus,crebro motui obnoxius,cum ſpiritu ipſum eiaculante,quandam vim igneam & mirabilem diffundit,ita vt hoc authore permulta & agat & patiatur homo,voluptatibus enim capitur,ac rebus ſic vt ſis illectus. Amoris qui quàm maxima & violentiſſima animi noſcitur affectio,viſus fundamenta iacit,ſic vt amandi facul-

tas

tas hinc profluat & effundatur, velut ad eos proueniēs, quos perpulchros & elegantes prospexerit. Ideo quàm maximè demirari quisquam eos posset, vt mea fert opinio, qui & visu hominem consentire, & affici molestia credunt, non item agere & nocere. Etenim mutuus eorum respectus, qui forma & pulchritudine præcellunt, quodq; procidit oculis & manat, siue lumen, siue profluxio quædam fuerit, amantes tabe conficit, permista dolori voluptate, Glykypikron, quasi dixeris, Dulcamarum appellant. Neque tangentibus aut audientibus visu venit adeò animos vulnerari, vel desideria refricari veluti inspicientibus, & iis qui inspiciuntur: etenim talis intestinus ardor distributioque à visu proficiscitur. Sed prorsus amorem inexpertos, existimare oportet: quin mirantur medicam Naphtham, ad quam vndecunque vel è longinquo visam protinus transilit ignis, quem statim illa concipit, tanta est horum cognatio. Venustæ siquidem formæ spectrum suum, quamuis eminus iaculentur, attamen igniculum in animis animantium succendunt. Atqui rem editum regij morbi, memoria repetendum est. Galgulus vocatur auis, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt. Talem videtur ales sortita naturam, vt alliciat ad se vitium, atque rapiat, ipsumque oculis effusum, tanquam effluuium adsciscat. Galgulus verò, quem puto Græcè vocari Charadrion, regio morbo laborantem, nec cernit, nec tolerat: sed oculos concludens, genasque committens auersatur: non inuidens, vt nonnulli credunt, hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens vulneretur. Cæterùm, vt reliquos taceam morbos, lippitudinem concipiunt, qui cum tentatis ea versentur, tam pernicem vim possidet oculus, vt in alterum eiaculetur, vibretque vitij rudimentum. Sed cùm ex noxis, quibus corpora nostra patent, quædam ab animo prodeunt, vt fascinus, quonam pacto vitium ad spectatos per visum deleget, iam est differendum. Nemo potest inficiari, quin animus affectus suum corpus malè habeat. Non vides vt rei venereæ cogitatio, genitales partes titillet atq; surrigat? Nonne canum furores iis certaminibus, quæ cum feris ineunt, visus aciem præstringunt, imò frequenter penitùs excæcant? Nunquid auaritia, mœror, æmulatio, colores immutant & habitum digerunt? Nec his minus inuidia, quam induerit animus, improbitate corpus explet: quàm pictores dum pulchrè atque insigniter exprimere conantur, faciem Inuidiæ delineant. Itaque quoties inuidia flagrantes ita truces fixerint oculos, vt vicini & propter astantes animi maleficium alliciant, perinde

quasi iacula veneno delibuta proruent. Nec enim id velut absurdum abhorret à ratione. Namq; videmus canum morsus incandescentiū ira, multo molestiores esse. Genituras humanas melius coaleleſcere tradunt, quoties propius amantes applicauerint. Et vt summatim loquar, affectiones animi, vires corporis firmant, atq; vegetiores reddunt. Quapropter familias hominum, quæ fascinum amoliri traduntur, aduersus inuidiam pollere, & esse remedio putant, visu scilicet prę stigijs abstracto, quo suam aciem innocentius affectis adigat: sed ratio videtur illegitima moneta percuti, quando si proveris statuamus, quæ cum plures de fascinatoribus prodiderunt: id ignorandum profectò non est, quod vernas, amicos, familiaresq;, nonnunquam patres effascinantem habere oculum arbitrentur: sic vt ijs vxores quos sustulerunt liberos, non ostendant, nec sinant diutissimè talibus cerni, quibus omnis faceſſit inuidiæ suspicio, nec eius vlla subesse labes creditur. Quis herum erga famulos, & parentem in filios liuoris insimulabit. Sed quid de ijs dicendum, qui vt tradunt seipsi fascinarunt. Nam id posteritatis memoriæ poëtis mandatum est, cum Eutelidas miser vir, in ambitioso flumine se conspexisset, ipsi sibi hanc fascini perniciem conscium, ac cōfestim inevitabilem contraxit noxam.

Eutelidas enim, pulcher alioqui sibi visus, cū sui amore deperiret, in ægritudinem lapsus, pristinum corporis habitum cum venustate perdidit. Sed audēter est adfirmandū, omnes animi affectiones, si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare: qui, quando naturæ robur asciuerint, quauis occasione concīti, identidem innitos etiam in peculiares & assuetas trahunt affectiones. Si timidos obseruaueris, inueniet quæ sunt eis salutaria reformidare: iracundos amicissimis fore difficiles: lasciuos & amatores etiam moribundos, à pudicissimis sibi temperare non posse corporibus. Siquidem consuetudo vehementer ad hoc pollet, vt propriam exigat affectionem. Sic enim in errorem prolabit necessum, qui suprà modum offensis pateat, & occurentium iniurijs sit obnoxius. Nec miratu dignum eos, qui pertinacē inuidentiæ notam, aut fascinatorem in se crearunt habitum, ad id quòd suum est, pro affectionis natura moueri: motos sic quod apti sunt, non quod volunt, præstare. Vt enim orbis circulari vertigine rotatur, & cilindrus suo more, secundū figuræ discrimē, volutari cogitur: sic inuidiosum affectio inuidenter ad omnia mouet. Cæterum eis magis afficere par est, quæ propria sunt. & quorum desidetio tenentur. Sic optimus ille Eutelidas, & quotquot effascinasse se non ab re-

tra-

traduntur,illud mihi perpe:i videntur.Bonus habitus qui re-
ſidet in ſummo,vt Hippocrates eſt author,tutus non eſt:cor-
pora ad ſummum vigorem progreſſa,non perſiſtunt,ſed ve-
lut æqua lance librata,in contrarium ruunt : haud difficile
ſumma quæq; deturbantur.Itaq; quando ſibi vberius incre-
mentum vendicarunt, ac melius habentes quàm ſperarent,
ſeſe conſpexerint: ſic vt cum ſe mirantur,& corpus explorãt,
iam mutationi locus eſt, & habitum in deteriorem noxam
graſſante ſe poſſunt effaſcinare. Quod fieri potius ſolet de-
fluxionibus aquarum,æquore,vel ſpeculo reſilientibus, ſi-
cut in ipſo videntes reſpirent,& reciproco iaculatu in ſuos
retorqueantur authores,peculiariſq; veneficij tandem luant
pœnas:& eisdem,quibus cæteros,ſe faſcinis labefactent. Sic
infantes plerunq; ſe proprio viciant faſcinatu,cauſam tamen
huius falsò contuentibus eos adſcribunt.Vt enim ſpectrorũ
quæ nudentes eiaculantur,nulla poteſt iniri ratio,quanquã
neq; ſenſu prorſus,neq; impetu vacent,ſed maleficij & effaſ-
cinationis labe iactantium:reſarciuntur ea, quod diutius ijs
quos faſcinare volunt,inſiderunt imbuta veneno, corpus &
mentem conturbant,& ſua vicians ſorde:ita putandum eſt,
hominum opinione faſcinari quodam modo,quod in ſer-
mone diuinitus factum,aut mirabili quoſdam effectu acci-
diſſe prædicat.Hæc ad authorem Plutarchum, ne ſua laude
defraudemus,referantur, quæ ex Sympoſiacorum quinto,
quod ad rem, facerent, vertimus, quo poſſemus indo-
ctos Græcè pleniore beneficio demereri. Quapropter &
remedia,quę contra eiuſmodi maleficia produntur, ſubdi-
dimus faſcinationibus,adoratione peculiari: occurrebat an-
tiquitas,quibus & frontis corium reſiſtere credidit: & eadẽ
faſcinationes repercutiebat ſiniſtræ dextręq; clauditatis oc-
curſu.Palmarum lignum,in pomo oſſeum, dente limatum,
contra faſcinationes poliebatur. Satyrion,quæ Orchis co-
gnominatur,& fœmina creditur eſſe,diſtinguitur interno-
dijs & ramoſiore frutice,radice faſcinis vtilis.Rutam, faſci-
nationis amuletũ,tradit Ariſtoteles.Aliſſum in domo ſuſpẽ-
ſum refert Diſcorides,ſalutare amuletum contra faſci
nationes hominum quadrupedumq;
generi.

DE ILLORVM DAEMONVM QVI SVB LVNARI COLLIMITIO VERSANTVR, Ortu, nominibus, officijs, illusionibus, potestate, vaticinijs, miraculis, & quibus medijs in fugam compellantur, Isagoge, per Georgium Pictorium Villinganum Doctorem Medicum, & apud Cæsaream curiam Ensisheimij superioris Alsatiæ archiatrum, nuperrimè in vnum collecta.

CLARISSIMO SANAE THEOLOGIAE DOctori, D. Ioachimo Zasio, præposito in Oelenberg, & Domino patrono suo dignissimo Georgius Pictorius Villinganus Doctor & Medicus.

S. D.

QVùm humanitas, tum etiam liberalitas, quibus in me vsus est tuæ dominationis Huldenricus Zasius, vir, dum vixit, ex tetragono constans & in hodiernum diem mundi totius ornamentum valdè exuberans. Clariss. vir & patrone singularis, in hoc me compulerunt, vt nihil vel antiquius, vel magis animo exoptandum in hac vita duxerim, quàm vt aliquo modo, etiam minutulo, dum ex integro non datur, me gratum ostendere possem. Diu ergo versanti animo qui id rectissimè facerem, incidit, non dissonum fore, & si huius tam eminentis viri, qui nunc Deo viuit, gnatis, dominationi quippe tuæ & D. Ioanni Huldenricho, Cæsareæ maiestatis per superioris Austriæ ducatum cancellario, & à consilijs primario, quid munusculi Minerualis animi gratificantis mnemosinõ offerrem. Vbi sic mihi persuasus, ambos munere vt dictum est salutaui: Dominũ Cancellariũ medico, quæ ante menses plus minus vndecim accepit: tuã verò dominationẽ hac de sublunariũ dæmonũ biblica phrasi munere, vt mihi videtur, theologo, qui dies noctesq; contis & pugnis istis calumniatoribus concionando obloquitur non indigno. Hoc rogo bono suscipe cœlo, magis animum gratificantis considerans quàm muneris huius maiestatem. Et dum nulla per rabularum liuorem intacta maneant sicut ex Platone Galenum secundo de crisi octauo cap. dixisse nouimus, quantum datur defende. Vale amplissime vir. Datum Ensisheimij superioris Alsatiæ, Anno virginei partus sesquimillesimo sexagesimo secundo die Feb. sexta.

COL-

COLLOQVVNTVR
Castor & Pollux.

CASTOR Pollucem & Clytemneſtram ex vno ouo prognatos Græci narrant: ſed hoc verum eſſe ob veſtrorum animorum diſſonantiam vix crediderim, tu enim cœlum affectas, hæc terram & cædes cogitat. POL. Et id fortaſſis ceram addit, quòd Græcis ſemper mentiendi fuerit aſſignata libertas. CAST. maximè. POL. Sed non eſt quòd arbitreris Græcos per omnia vanos, nam vt plerique alij, quandoque ex tripode loquuntur. Id quod etiammum poëta Sulmonenſis carmine docet, *Græci mendaces.*

Nec fingunt omnia Græci,

CAST. In hac parœmia veriſſimos citra omnem exceptionem proteſtor, quæ ſic habet, ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ δαιμόνιον. quod eſt, homo homini dæmonium. POLL. Cur hîc veriſſimos Caſtor? CASTOR. ſiquidem hominem homini dæmonem eſſe, & lupum rapaciſſimum, diurnus, certiſſimè probat euentus, quando indies hominem parare inſidias notamus in hominem, latrocinia, furta, deprædationes, rapinas, cædes, dolos, ſtupra, et centum huius ſentinæ lernas, pater ſerpentino morſu vibrat in filium, amicus in amicum, nec hoſpes ab hoſpite tutus. POL. Vera ſunt quæ dicis, ſed quantum audio, vocabuli in hac parœmia comparentis, ſiniſtrè intelligis etymon. Nam hîc dæmõ non eſt horrificum nomen, ſeu odioſum, ſed eius qui alteri ſuppetias infert, & quem Plinius deum nominat. CAST. Ergo dæmonem in hac parœmia aliud quam multiſcium calumniatorem ſignificare aſtruis? POL. Non extra ſcopum iacularis. Nam plures eſſe dæmones quàm illum ſublunarem, quem tu intelligis, quiuis percipiet qui non oſcitanter Platonis ſupereminentis placita legendo deguſtauit. CASTOR. Rogo ergo ne illa quæ ſcribit obticere velis, vt medullam habeam. POL. Tuo nutu atque renutu fruar, nam valde in hanc rem tecum confabulari delector, attende. Plato dæmonum ordinem in tres diſſecuit gradus, vt dignitatis maieſtate interpunctos, ſic quoque locorum intercapidine ſingulariter diſpares. Et primum illis adſcripſit dæmonibus, quib. corpora ex puriſſimo æthereo coalita ſunt elemento, ſplendidis admodum filis intextata, vt nec ignis tantum habeant Chalcidio referente, quòd viſui perſpicua eſſe queant. Nec terram ſic ſapiant, vt vel premi vel tangi queant, & cœleſtem inhabitant orcheſtram, principi attinentem, humano ſermoni inenarrabili

Homo homini Deus.

Homo homini diabolus.

Plin. li. 2. cap. 7.

Tres dæmonum gradus.

Primus dæmonum gradus.

aut vltra mundana ſapienti deo. Alterum verò illis quos Apuleius animalia rationabilia nominat, animo paſſiua, & tẽpore æterna, à lunæ collimitio ad nos vſque, ſub principis Beelzebub ductum, expanſum tenentibus, apoſtatas intelligens, ante Luciferi lapſum clarificatis corporibus, & iam præfatis ſimiles, poſt tranſgreſſionem aëreæ qualitatis tegumento velatos. CAST. Hos ego Græcorum paræmiam noluiſſe duxi, nam lædunt iſti, & hominibus ſunt calumnia, ſed perge. POL. Tertium diuinitatis numiſmati, hoc eſt homini diuinum miraculum Hermeti dicto, ſi non ab inſita ſui protoplaſtis degenerat regia, quem Græci cum Platone ideo dęmona vocant, hoc eſt deum, quòd dei inſtar homo homini commodo eſſe queat & vtilis. Sic quoque ipſum Platonem Syriano teſte, dæmonem vocitatum nouimus, quod in rempublicam de rebus altiſſimis plurifariã diſſeruerit. Et Ariſtotelem quia de ſublunaribus, & omnibus, quæ motui & ſenſui deſeruiunt, ad longum diſputârit. Homerus deum & malignum ſpiritum indiſcriminatim demona vocat. CAST. Fluctibus dediſti ratem Pollux, neque eſt quod pergere ceſſes. Dic ergo plura de horum dæmonum negotio, quibus Plato ſecundum attribuit gradum, & lunares dicuntur. POL. Quid dicam? CAST. In primis cur antea calumniatores hos dixeris multiſcios. POL. Diuus Auguſtinus nodum ſoluit & inquit, dæmonem ſcientem vel multiſcium ideo ſignificare, quod viuacitatem doloſi ingenij, ſeminales per congruas elementorum permixtiones ſic cognoſcat virtutes hominib. incognitas, vt quæ per ſe natura ſucceſſiue vel paulatim efficere poſſet, ipſe per ſaltũ vel accelerationem operum naturæ, ac per artem ſuam citius poſſit, atque exemplum ponit Pharaonis magos, qui ranas & ſerpentes quas natura tardius procreaſſet, regis edicto confeſtim produxerant. CAST. Pulchrè ad quæſita reſpondes Pollux. De ortu verò dæmonum virtuti obnitentium quædam ediſſere. Nã ſubinde dubitans, tales Erynnes à Deo non eſſe terris emerſas duxi. POL. De ortu eorum paſſim Eccleſiaſtica ſcriptura mentionem habet, ſed tam ambiguo inuolucro, vt multæ inſurgant & variæ ſcriptorum opiniones: communiorem tamen Petrus Lombardus lib. ſententiarum, ex diui Auguſtini ſuper Geneſ. allegatis adducit. Nempe quod diabolus, ante lapſum archangelus, corpus fuerit, ex ætheris ſerenitate & aëris puriſſimo liquore à Deo compactum, & tenue, ſed denuò poſt lapſum ex archangelo apoſtata factus, amplius non tenuè, ſed ab aëris caliginoſi vel ſpiſſioris qualitate, vt patiatur corpus, craſſioris ſubſtantiæ effectum. Quod corpus etiam-

Secundus graaus.

Tertius gradus.

Plato dæmon nominatus.

Et Ariſtotel.

Dęmon cur multiſcius dicatur.

Sicut habetur Exodi 8.

Li. 2. diſtinct. 7.

Dæmonum quis actus

etiamnum ſuperbiæ Oeſtro perculſum, quàm plurimos tunc angelos ſecum in ſuum ſeruicium, vt dæmones fierent, protraxerit, qui in hoc ærumnoſo mundo pro ſe vicarias agant vices, & incolas eo compellant, ſeu affectent potius, vt varios aggrediantur conatus, & varia, multijugaque attentent deo horribilia & abominanda ſtudia, & Beelzebub principi ſuo, mancipati inſeruiant, & fideliſſima habeantur mancipia. CAST. Quid? habemus archangeli huius lapſum nullibi in ſacris quàm Auguſtini ſcriptis? POL. Habemus. Et aliorum quoque angelorum caſum. CAST. Vbi verò? POLL. Apud Eſaiam, cui magis Euangeliſtæ quàm Prophetæ attribueris honeſtamentum, quòd Chriſtum, & eius regnum tam ſignanter prædixerit, huius enim mentionem facit decimoquarto capite. Et apud Apoſtolum quoque Petrum, quando dicit: Deus angelis ſuis qui peccauerant non pepercit. 2. Epiſtola 2. CASTOR. A Deo nimirum locum ſelectum habent dæmones, quem incolant? POLL. Petrus Eccleſiæ culmen allegato loco, iſtos cum rudentibus inferni, in tartarum præcipitatos affirmat. Vnde nunquam (velut Corteſius ait) exeant, niſi irritandorum oppugnandorumque hominum cauſa exeant. Sed Chriſti athleta, diuus Auguſtinus, hos regionem ſublunarem inhabitare, in libro de Agone Chriſtiani hominis docet, & in Epiſtola quoque quadrageſima nona, aërem caliginoſum illis velut carcerem prædeſtinatum aſſignat, vt propinquius irritandi fallendique retia iactent. CASTOR. Origines dæmonum ærumnas in tempus circumſcribi docuit. Quid adhæc? POLL. Quid? niſi vt tam magni viri opinionem deplorem. CASTOR. Quamobrem? POLL. Scelere ſiquidem occalluerunt, nec ætate ſanabiles eſſe volunt, aut ſi maximè vellent, non poſſent, nam his ſparium reuocandi non datur. CASTOR. Archangelum apoſtatam complures ſecum angelos, vt dæmones fierent, in lapſu protraxiſſe modò dixiſti, non potuit in propria & indita poſt lapſum malitia, abſque angelis ſecum lapſis, ſuæ prouinciæ, ſatis præeſſe? POLL. Potuit. ſed ea ſuperbia, qua Dei maieſtatem arroganter affectauit, illectus, adhuc Deo ſimilis eſſe contendit, & complures ſibi miniſtros eligit, ex quibus non omnia ſingulis quæ habet perficienda, committit, ſed diuerſis diuerſa, velut ex Hebræorum aſtronomis colligere datur, qui Iouios & antemeridianos, quos pſeudotheios nominamus, hoc eſt mentitos, quod pro dijs haberi, venerarique cupiant, in hoc mancipatos principi diabolo ſcribunt, vt terrigenas in communem ſui compellant amorem,

Luciferi lapſus in ſcriptura.

Dæmones quem locũ prędeſt. habeant.

Dæmonum ærũnæ perpetuæ.

Cur diabolus famulos habeat.

Dæmones Iouij ſeu antemerid.

quem Plato fontem omnium malorum dicit, vt magistratus ambiant, ornatè vestiri cupiant, & perpetua potestate terrarum dicantur monarchæ, ac terrestres dij. Vnum ex istis hunc fuisse narrant qui Saluatori dixit: Si procidens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia, ostendens illi omnia regna terrarum. CASTOR. Hos meridianos nimirum Lybico Psaphoni & Diocletiano imperatori, œstrum indidisse fermè dixerim quibus pro Deo haberi vltimum beatitudinis fuit. POLL. Nimirum, hîc enim humanæ naturæ tædiosus insita animi quadam fatuitate, captas auiculas ad sermonem humanum dociles, subindè instruere cœpit, vt articulatè prorsum enunciarent μέγας θεὸς ψάφων, id est, magnus deus Psaphon, quas denuò vbi dictata verba expeditè perdidicissent, in hunc finem emisit, vt ea passim volantes repeterent, & incolas commenti nescios eò perducerent quo diuinitus hæc fieri crederent, & se pro deo colerent. Alter subditos in hoc cõpulit, vt procidẽtes, manibus elevatis ceu omnipotentem adorarent. CAST. Sed belli mancipia qui dæmonum incitant, vt sanguinum viri in sacris dicantur? POLL. Martij septentrionales Vltores dicti, seu deuastationum autores, aut malorum seminatores, cum Asmodeo facientes iudicium pro rege Abadon, seu Appollonia, quem exterminantem Ioannes in sua apparatione vocat. Nam isti in commissis habent rapinas, incendia, latrocinia, iram peccati fomitem, bella & furores, facientes sibi assecias dæmones meridionales quosdam, & Arioch vindictæ dæmonem, qui fratres dissociare nouerunt, & amorem coniugalem sic dissecant, vt ne per iugulum redintegrari queat. de hoc habetur Ecclesiastici 39. Esaias supercœlestis propheta, alterius recordatur dæmonis à Deo Aegyptijs missi, vt errare eos faciat, & vertiginis, hoc est mendacij sit spiritus hunc Bolichim vocant. CASTOR. Quid si ad Venerem & inconcessam gulæ incitentur ingluuiem, referemus etiam id dæmonibus acceptum? POLL. Maximè, Iamblichus enim aqueos occidentales in hoc prædestinatos asserit, & meridionales quosdam, velut Nesrach & Kelen, qui sic illicitos combinant amores, vt turpitudines fiant, commessationes, crapulæ, saltus, ingluuies & euomitiones: lacus oberrent, piscinas, & flumina, quique sint pessimum dæmonum genus, turbidum, fraudulentum & per Alrinach spiritum occidentalem procellas faciat, terræ motus, grandines, pluuias, et naues subuertat, frequentiusq; , si videri velit, in habitu fœmineo videatur. Aëreos, tonitruis sese immiscere præfati narrãt Astronomi, dæmones, fulminibus & fulguribus, sic vt aërem infi-

Matth. 4.

Lybicus Psapho & Dioclet. dij.

Commentum Psaphonis.

Psal. 55. Dæmones septentriõ. Cap. 9.

Dæmones meridiani.

Dæmon vertiginis.

Dæmones aquei illicitos amores.

Aerei dæmones aerem infi-

inficiant & peſtilentias calamitesque inducant. Talium mentiones habet Ioannes Apocalypſis 9. cap. Mererim habentes patronum, quod eſt ſpiritum æſtuantem in meridie. Paulus aëreæ poteſtatis principem & ſpiritum in filios diffidentiæ operantem nominat. CAST. Sunt tot Phlegetontidos monſtra Pollux? POLL. Et plura: Nam igneos dæmones, Pardali feritate graſſantes, præfati Hebræorum aſſertores, ſub regionibus lunaribus verſari narrant, vt quicquid illis commiſſum eſt, hoc ibidem exequantur. Et terreos qui in ſiluis habitant, aut nemoribus, venatorum peſtis. Et quandoque in patulis campis, quo itinerantes à recta via ſeducant, vel illuſionibus malis irritent, aut homines nociua melancholia furioſos efficiant, lædant, & quandoque penitus interficiant. Ex horum albo præcipui ſunt Sanyaab, & Achimael orientales, maleficis inhabile genus, propter ſuorum affectuum conſtantiam. Subterraneos in ſpeluncis, ac terræ cauernulis, montiumque remotis concauitatibus habitare patet, vt puteos inuadant et terræ viſcera. Hi metalla fodiunt, Theſauros obſeruant, quos ſubinde, ne in hominum vſus cedāt, de loco ad locum portant: ventos excitant flammiuomos, & fundamenta concutiunt ædificiorum, noctu choreas facientes ſtupendas, quas ſubito euaneſcentes deſerunt ſtrepitu & ſonitu campanarum, & nolarum, timorem impingunt, mortuorum animas ſe quandoque mentientes, neſcij tamen mulierum commerito frui. Cuius ſententiæ Gaziel Necromantici dicunt. Fegor, & Anarazel meridionales. CAST. Quam cautè homini inter tot ſentes, et tendicula verſandum eſt Pollux? POLL. Homini nuſquam tutum eſt, niſi bene armatura Dei ſe muniat, quæ eſt vt lumbos in veritate ſuccingat, lorica iuſtitię ſe induat, pedibus calceatis ad præparationem Euangelij pacis ambulet, & ſcuto fidei, ac ſalutis galea tectus, omnia aduerſantis tela excutiat. Sed audi plura. Superſunt adhuc mendacij dæmones, licet omnes mentiantur. ſunt tamen hi ad mentiendum expeditiores qui Pythona, à quo Pythius Apollo dictus eſt, principem habent, cuius Regum mentio habetur, quando dixit, Ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum. A quibus nec minimum diſtant dæmones iniquitatis, qui & vaſa iræ dicuntur. Belial quem ſine iugo interpretantur, & Paulus apoſtatam ſeu varicatorem nominat, peſſimis inuentis turpiter inſeruientes. Plato talem fuiſſe Theut aſſerit, quod ludos & aleam oſtenderit primus. Cui monachum annectimus, qui puluerem pyrium, cum ſua belli machina inuenit. Horum Geneſis habetur mentio in benedictionibus, vbi Iacob, Simeon & Leui ait,

Ad Epheſ. 2.

Dæmones ignei.

Terrei dæmon.

Subterranei ſpiritus

Homo nuſquam tutè ambulat. ad Epheſ. 6.

1. Reg. 11.

1. Cor. 6.

Geneſ. 49.

ait, Vasa iniquitatis bellantia,in consilia vestra non veniat a-
Psal. 7. nima mea. Psaltes hos dæmones vasa mortis nominat,Esaias
Esai. 17. vasa furoris,Hieremias vasa iræ,Ezechiel vasa interfectionis&
Hierem 50 interitus.Necromantici præfatum Belial Chodar orientalem
Ezech. 9. nominant,sub se dęmones quoq; pręstigiatorum habentem,
qui miracula imitantur,vt cacomagos seducant,&maleficos.
Apoc. 12. Serpentem Heuæ seductorem talem fuisse facilè constat, &
eius principem Sathanam,de quo Apocalypsis,seducens or-
bem vniuersum, & faciens miracula, & hunc qui Tubingæ
multis videntibus integrum currum cum aliquot equis de-
uorauit. Castor. Et quis horum Pyratarum & carnificum
finis est?vix angulum in tota mundi machina repurgatum ab
his crediderim. Poll. Vix minutulum. Cast. Ergo mun-
Mundus Augiæ stabulum. dum Augiæ stabulum rectè dixeris. Poll. Quod nisi gladio
verbi Dei tutissimè repurgetur, deterius habebitur denuò.
Castor. Citra dubium. Poll. Tametsi multos recensui,re-
stant tamen quos nondum fanatico huic inscripsi catalogo.
Cast. Qui? Poll. Criminatores & exploratores, Ascaroth
Dæmones criminatores & exploratores. obedientes,qui Græcis diabolus vocatur,& Ioanni accusator
fratrum dicitur. Item tentatores,vel insidiatores, qui singulis
hominibus adsunt,& malos Genios nominamus: Mammona
pro suo rege,& insatiabilem auaritiam,vel sitibundam cupi-
Lucifugi. ditatem pro regina habentes. Lucifugi,nunquam in die com-
parent,tenebris gaudentes,malitiosè homines inquietantes,
& quandoque permittente Deo, vel contactu, vel afflatu læ-
dentes, inhabile profecto genus maleficis, quòd hominum
voces refugiant. Talem Plinius secundus Athenis fuisse indi-
Dæmonis horrenda apparitio in domo Athenodori cat, in domo quadam spacioſa, quam Philosophus Athenodorus aduenticius conduxerat. Et alium Suetonius in Sexto Cæsarum,in Lamiano horto diu commoratū asserit. Cast. Rogo ne pigeat,quæ Plinius scribit, in medium dare, de hoc Athenodori dæmone. Poll. Historia modicum prolixa est, sed enarrare non grauabor,quæ sic habet. Plinius septimo libro epistolarum,Athenis domum quandam multum capacem fuisse scribit, quam nemo propter nocturnos dæmonum impetus inhabitare voluerit: vt quæ omnibus qui inhabitauerant sic formidini esset, quòd etiam interdiu, & vigilantes, eam & eius tumultum somniarent,semperq; illis præstò esset imaginis quam in eo viderant memoria. Vbi denuò aduenticius quidam philosophus Athenodorus,eam conduxerit,inhabitandamq; parauerit, & eo citius, quia omnes de ea malè suspicabantur,iusseritq; per asseclas sibi parari lectū & mensas,vt post studij completam periodum cubitum iret. Is ergò,scribit Plinius,vbi vesperi ingressus ad studēdum sese accin-

accinxerit, quòd ſtatim ferrum concuti, cathenaſq; moueri audiuerit, illum tamen nec ſuſtuliſſe oculos, nec ſtilum amouiſſe, ſed aures digitis obturaſſe, ne ſibi metum inanem furioſus infigeret tumultus. Strepitu autem propius ad ſe accelerante, eum denuò reſpexiſſe, atq; effigiem notaſſe digito ſimile vocanti, quam nihili duxerit, donec id tertiò contigiſſet, & ſtrepitus fermè menſam attigiſſet. Tunc enim arripuerit lumen, & dæmonem viderit, ſenem equidem, arida macie, & ſqualore confectum, promiſſa barba, horrenti capillo, & cōcathenatis pedibus, qui anetino greſſu velut compedibus & cathenis onuſtus, verſus oppeſſulatam iuerit ianuam, & confeſtim euaneſcens ſe comitem deſeruerit. CAST. Quàm horrenda narras Pollux? ſed quis huius tam triſtis ſpectaculi finis extitit? POL. Poſtero die magiſtratui rem omnem, vt acta fuerit, ordine narrârit, monitione addita, vt propè domus limen fodiant ſolerter, nam reperturos ibidem quæ domum quietare & habitabilem reddere poſſint. CAST. Quid inuenerunt? POLL. Foſſa terra, cadauer reperiſſe ſcribit Plinius, cathenis ac compedibus illaqueatum, carne vetuſtatis iniuria exeſa, quod citra moram ſepulturæ, pro Chriſtianorum ritu dederint. CAST. Effecta autem ſic eſt habitabilis illa domus? POL. Maximè. CAST. Videant ergo quis furor hos diuexet, qui ſacra vbi Spiritus ſancti requieſcunt organa, cemiteria prophanant, & ibi ſepultorum oſſa in cibum parant Zazelo dæmoni, cuius tertio regum mentio habetur, & apud Pauſaniam ex Delphorum hiſtoriis Eurynomum vocatum legimus. POLL. Ciuitatum inuenias proceres, qui Chriſtianius factum opinentur, ſi diruant, lacerent, & prophanent illa ſacra, vt in his ad furioſum tympani boatum attellanas iuuentus ſaltet, & Iopæan clamet. Aut triobolares vetulæ, in his vilia ſcruta vendant, ſeu lupinos, quam Deum pro animarum ſalute ſacris orationibus expiaſſe, vel panem eſurientibus fregiſſe. CAST. Sed ita Dei Chriſtos tetigiſſe impium eſt, vel ethnicum. POL. Et pluſquàm Ethnicum, nam ethnicis ritè ſepeliri magnum fuiſſe, vel Elpenor teſtis eſt Homericus, qui vitam dederat, & apud Homerum ad Vlyſſem inquit. Rogo te Vlyſſe mei ſis memor, neque inde diſcedens me inhumatum relinque, nè non ritè ſepultus ira deorum fiam. Et Archita philoſophus apud Flaccum, qui ait ad nautam:

Furore diuexantur, qui cemiteria deſtruunt.

Dæmon Zazelus & Eurynomus.

Ethnicis ritè ſepelire magnū fuit.

Horat. 1. lib. Carm.

Me quoq; diuexi rapidus comes ſionis
Illyricis Notus obruit vndis.
At tu nauta vagæ ne parce malignus harenæ
Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare ſic quodcunq; minabitur Eurus

Fluctu-

Fluctibus Hesperiis, Venusinæ
Plectantur siluæ, te sospite, multaq; merces
Vnde potest, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunóq;, sacri custode Tarenti
Negligis, immeritis nocituram
Post modo te natis fraudem committere: Fors &
Debita iura vicesq; superbæ
Te manent ipsum, precibus non linquar in ultis,
Téq; piacula nulla resoluent.

Et Palinurus ad Aeneam sexto libro Aeneidos.

Nunc me fluctus habent, versantq; in littore venti.
Quod te per cœli iucundum lumen, & auras,
Per genitorem oro, per spem surgentis Iuli,
Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram
Inÿce, nanq; potes.

Vana gentiliū religio

CAST. Tanti fecerunt sepulturam ritè factam Gentes? POL. Maximè, nam eorum religio habuit, inhumati animam, intelligibilis essentiæ expertem, ac furentis phantasiæ imperio relictam, corporearumq; qualitatum cruciatui subiectam, sic, vt corpus existens aëreum, aliquando vmbra circumamicta, relictos amicos alloqueretur, & hostes interdum vleiscendo malè exagitaret: velut apud poëtam Dido minatur Aeneę inquiens:

Aeneid. 4.

Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.

De C. Caligula historia.

Suetonius, velut in præcedentibus ostendimus, simile adducit de C. Caligulę imperatoris cadauere, in horto Lamiano nõ ritè sepulto. Hoc enim, quia leui saltem cespite tectum fuerat, valdè multum possessores horti, nocturno impetu inquietauit, donec per sorores ab exilio reuersas iterum erutum, & ritè sepultum fuerat. CAST. Etiam domum in qua idem Imperator obiit, nullo ab vmbrarum seu dæmonum furore, liberari medio potuisse, historiæ habent, nisi incendio. POLL. Aristoteles miraculorum vice in Noruegia montem quendam mari circunseptum, & Hechelbergium nominatum scribit, inferni instar eiulantium dæmonum, lachrimabiles voces sic edentem, vt ad vnum fermè miliare horrisoni clamores, & strepitus dilatẽtur, maximiq; corui ac vultures præterficiendo, accessum prohibeant. Et in Lyppara iuxta Aeolias insulas, tumulum quendam esse docet, vnde noctu cymbala, & crotalorum, cum inconditis quibusdam cachinnis dæmonum, audiantur boatus. Sed breuibus modò Zazeli fecisti mentionẽ Castor, quem Eurynomum ex Pausania quoq; nominatum asseris, rogo prolixius de hoc dæmone quædam ostendas. CAST. Hunc ex mortuorum carnibus sic viuere narrant

Domus Caligulæ propter dæmones incensa.

Mons Hechelberg.

Tumulus in Lyppara.

Zazelus mortuorum carnibus viuit.

narrant, vt quandoque nec ossa reliqui faciat. POLL. Saxonis Grammatici placita his tuis assertis quinto libro Danicæ historiæ verissimè subscribunt. Nam ibi mirabilem ob oculos ponit historiam de quodam Asuito & Asmundo, omnia tua dicta facilè probantem. CAST. Quæso hanc depromas Pollux. POLL. Attende, sic habet: Asuitus & Asmundus inter se communibus votis coniurârunt, quemnam illorum vita prolixior excepisset, hunc contumulâdum fore viuum, Asuitum ergo morbus ante Asmundum consumpsit. Vnde Asmundus se cum cane & equo suo, vasto antro ob amicitiæ iusiurandum, viuum contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus vesceretur, sibi addito. Et denuò Ericus Sueciæ rex, in eum locum cũ exercitu peruenit, ac tumulũ Asuiti (thesaurũ inesse ratus) perfregit, ac specu aperta, Asmundum tetro oris habitu, funebri squalore obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum, eduxit, luciq; restituit. CAST. Sed historia non est nostri thematis. POLL. Imò est, si versus diligentius rimeris, quos de sui vulneris causa adducit. CAST. Ostende hos versus, si habes. POLL. Hi sunt:

Mirabilis historia de Asuito & Asmundo.

Quid stupetis qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe viuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygij numinis ausu
Missus ab inferis spiritus affuit,
Sæuis alipedem dentibus edit.
Infandoq; canem præbuit ori,
Non contentus equi vel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit vngues,
Discissaq; gena sustulit aurem:
Hinc lacerti vultus horret imago,
Emicat inq; fero vulnere sanguis,
Haud impunè tamen monstrifer egit,
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq; nocens stipite corpus.

CAST. Audio hîc Asmundum dæmonis Zazelí vel Eurynomi caput dissecuisse ferro, corpusque stipite perfodisse: quid? habent dæmones corpora tractibus visibusque humanis obiecta? POLL. Haudquaquam eorum naturæ Cortesius negatum asserit, quin corporum vegetabilium integumenta arripere, in variaque figurarum genera transferri possint, quò callidius improuida hominum ingenia lacessant atque fallant. Sic Basilius quoque Magnus testatur, qui illis sua propria, vt etiã angelis puris, corpora esse testatur. Psellus necromanticus eandem cantilenam recinit, quando eos quiescere

Dæmones habent corpora.

quoq;

quoque, locum mutare, & hominum sensibus sese ostendere docet. Socrates suum dæmonem subinde secum locutum asserit, quem quoque viderit & tetigerit quandoque. Sed ea corpora nullo sexus discerniculo distinguit Marcus Cherronesus eximius dæmonum cultor ideo scribit, quòd corpora saltem habeant simplicia. Et sexus discrimen ad corpora pertineat composita. Sint tamen eorum corpora ductu, flexuq; facilia, & ad omnem configurationem naturaliter apta. Sicut enim nubes inquit, nunc hominum, nunc cuiuscunq; rei apparitionem faciunt, consimiliter & dæmonum corpora, vt libuerit varias concipiunt figuras, & ea ratione modò virum præferant, modò quoq; fœminam. Sit tamen id non liberum omnibus, sed igneis tantùm, & aëreis dæmonibus. Aqueis tarda sint corpora docet & minimè actuosa, quę propter elementi mollitiem, potissimùm aues simulant ac mulieres, ex quorum genere poëtis celebres sunt Naiades & Nereides. Tritemius nullam figuram magis quàm hominis dæmones sibi exoptare testatur. Sed quando ad hanc conuenientem aëris materiam non inueniant, apparentiam sibi inducant, ait; prout contrarius vel humor vel vapor effingat, & sic in forma quandoq; cernanturleonis, lupi, suis, asini, hyppocentauri, hominis cornuti, & caprinis pedibus, quales in Thuringiæ mõte, quem horrisonum vocant, reperiri compertum est. Castr. Porphyrius apud Eusebium 4. de Præparat. Euangel. alios dæmones bonos esse docet, alios malos. Ego quosuis malos duxi Pollux. Poll. Non est quòd vel Porphyrij, vel Apulei; aut Procli, seu aliorum Platonicorum assertis, quæ in Augustini habentur lib. de Ciuit. Dei 1. 2. & 3. cap. seducaris; qui etiam bonos dæmones esse dicunt. Nam Euseb. lib. præfato; cap. 6. & S. Augustinus de eadem lib. de ciuitat. 9. cap. 8. maximis argumentis Platonicos conuincunt, neminem dæmonum esse bonum, sed omnes malos, id quod etiam ex eorum comprobabimus nominibus, quæ passim in sacris habentur literis. Dæmon enim diabolus dicitur, quod est deorsum fluens, vt qui superbiens alta præoccupare statuit, ad ima torrentis instar fluxit, Cassiodoro scribente. Et Sathan, hoc est aduersarius, qui D. Hieronymo teste, propter suę malitiæ corruptelam, Deo, qui summum bonum est, continuè aduersatur. Behemoth, Iob. 40. cap. quod bouem sonat, dum velut bos fenum appetit, is suggestionis suæ dente, spiritualium virorum vitam mundam dilacerare cupit. Et Leuiathan ibidem; id est, additamentum, quia malum semper malo accumulat dæmon, & pœnam pœnæ. Item Apollion exterminatorem sonans, Apocalypsis 15. Nam bona virtutum quæ Deus in

Dæmones sexu non distingui

Dæmones non omnes varias figuras recipiunt.

Mons Thuringiæ horrisonus.

Nullus dæmonum bonus.

Diabolus cur dæmon.

Sathan.

Behemoth.

Leuiathan

Apollion.

anima

anima plantat, exterminat. Serpens, Apocalypsis duodecimo propter virulentiam. Leo, prima Petri vlt. capite, quòd deuorandum rugiat. Faber, Esaiæ 55. quòd per eius malitiam, electi, qui vasa sunt, comprobantur. Onocentaurus, Esai. 34. Erynus, Pilosus, Syren, Lamia, Vlula, Struthio. Et in Dauid. Psalm. 90. Aspis, Basiliscus, Draco. In Euangelio, Mammona, princeps huius mundi, & rector tenebrarum. CAST. Quomodo ergo duos Omnipotentem homini dæmones Theologi addidisse narrant? vnum bonum, suæ vitæ custodem: alterum malum, bono renitentem, si omnes mali sint. POLL. Per bonum dæmonem bonum angelum intelligunt doctores sacri, qualem Raphaël Tobiæ fuisse legimus, qui malum dæmonem Asmodeum in desertum relegauit superioris Aegypti, vt tutior foret. CAST. Tutior fuisset quisque hominum absque dæmone malo assecla, quid ergo cum malo pater cœlestis voluit? POL. Vt boni dæmonis assistentia, iuge bellum aduersus malum dæmonem non segniter geramus, sed gnauorum militum instar iustitiæ panoplia induti, lumbos per veritatem cingamus, atque contra eiusdem omnes ictus, fidei scuto oppugnemus. CASTOR. Siquidem in dæmonum harenam condescendimus, quærendum videtur, an dæmones potestatem lædendi habeant à Deo concessam, vel ex se lædere possint quantum volunt. POLL. Si vltimum sit verum, quis lædendi finis compareret? maximè tanta horum authoritate existente, quam sic in altum creuisse constat, vt Euangelista Ioannes Dæmones terræ principes nominare non sit veritus. CASTOR. Quomodo ergo lædunt? POLL. Licèt potentissimi sint spiritus dæmones, non tamen lædunt, nisi permissiuè, aut, vt Damascenus ait, dispensatoriè: Chrysostomus limitata potestate ait. Siquidem absque voluntate Dei ne pilum quidem de capite hominis mouere possunt. Dæmon decipere Prophetas Ahab non potuit, nisi accepta potestate à Deo. In Iob nihil detrimenti vel facultatibus, vel corpori inferre potuit, nisi impetrata à Deo voluntate. Exodi septimo, Magi ranas & serpentes dæmonis medio permissiuè fecerant, Cyniphes tamen facere ob maiorem prohibentis Dei vim non poterant. Nec in Euangelio dæmon porcis nocere potuit, donec Christus concessserat. CASTOR. Ergo tantoperè dæmon formidandus non est, sed Dominus Deus noster, vt, aut non sinat eum in nos sæuire: aut si suo quodam consilio relaxauerit illi habenas, defendat, ac tueatur nos clementer. POLL. Rectè sentis. Nam quemadmodum ferus aper non est metuendus, si coërcitus forti cathena teneatur ab homine viribus præstantissimo,

Serpens.
Leo.
Faber.
Erynus.
Pilosus.
Syren.
Lamia.
Struthio.
Vlula.
Aspis.
Basiliscus.
Mammona.
Quid per bonum dæmonem.
Cur homini bonus dæmon additus
Dæmon princeps terræ.
Dæmones an lædere possint quã tũ volunt.
3. Reg. 22.
Dæmon non formidãdus.

mo,& qui possit fortitudine sua apri feritatem cohibere, sed is potius metuendus ac conciliandus est, ne aprum liberum dimittat. Sic & Sathan formidandus non est,Omnipotentis fune ligatus,sed Omnipotens potiùs, qui ipsum fune trahit, & pro suo voto funem in nos relaxare potest. Cast. Dæmones post Verbum incarnatum terrarum dominos, quòd tantam in his potestatem habeant, dictos nouimus. Sed miror an Verbo nondum incarnato,quoque in homines potestatem habuerint? Poll. Si diis placet,maximam: à Chaldæis accipe demonstrationem Castor,in quos sic dæmon sua vi ac dominio sæuit, vt verum Deum nihili facerent, & clementes colerent:de Græcis demonstratione non est opus, nam qualiter eos nare traxerit dæmonis œstrum, vel id argumento est,quod Saturnum proprios pueros deuorantem sibi deum valdè magnum fecerint, & Iouem adulterum, atque omnis turpitudinis patrem, deorum hominumq; patrem nominârint.Bacchum totius seruitutis nefandissimum exemplar, Liberum patrem dixerint. Venerem mœcham, almam prædicârint,& Floram meretricem, ceu virginitatis typum venerati sint. Aegyptios Græcis fuisse deteriores nemo est qui nesciat,quando dæmonum suasu inanimata sibi deos fecerint. Nam ouem hic coluit, alter hircum: is vitulum, complures porcum,coruum,accipitrem, vulturē, aquilam, crocodilum, cattum,canem,lupum,simiam,draconem,&germinātia quoque:vt cepas·allia & spinas,sicut quisq; legendi auidus apud Damascenum in historia Ioasaphat & Barlaam inueniet. Etapud Eusebium de Præparatione Euangel.libro quarto capite primo. Hebræos qui Abraham patris sui gloriantur indole,neque præfatis meliores duxerim,quando etiam dæmonum instinctu, post eductionem ex Aegypto, cruenta manu in Prophetas & Dei iustos grassârunt,quos denuò interfecerunt quoque, vt taceam,quàm sedulò in Gentium deos vel dæmones potius suam duxerint religionem. Castor. Ex istis tuis assertis,dæmonem vnum alterum dæmonem in deum extulisse percipio: Græcos enim dæmonis œstro Saturnum, Iouem,Bacchum,Venerem,& Floram sibi deos fecisse modò dixisti,qui Lactantio quarto libro de Vera sapientia etiam dæmones habentur. Poll. Exhibe quæso Lactantii verba. Cast. Attende,sic habent. Idem sunt dæmones & Gentilium dij.Sed tamen hæc si quis credere nolit mihi,Homero credat,qui summum illum Iouem dæmonibus aggregauit ac aliis poëtis & philosophis,qui eosdē modò dæmones,modò deos nuncupant, quorū alterum verum, alterum falsum:illi enim nequissimi spiritus vbi adiurantur,ibi se dæmones

Verbo nō dum nato dæmones seduxerunt homines.

Aegypij pessima religione floruerunt.

Hebræi vana religione tacti.

Gentiliū dij dæmones.

mones confitentur: vbi coluntur, ibi se deos mentiuntur, vt errores hominibus immittant, & eosdem à veri Dei cultu auocent, per quem solum potest mors æterna vitari. POL. Cõtigit nunc sæpius vt inter confabulandum interrogatus fuerim, an dæmonibus prædicendi futura permissa sit facultas. Vbi ad certum scopum iaculari hactenus nequiui, nam quæstio hæc satis anceps mihi visa est. CAST. Diuus Augustinus nodum hunc Gordoneum, in suo de Natura dæmonũ libro soluit, & ait: Spiritus prædamnati, omniq; circumfusi impietate, interdum futuri perspicientiam hinc fortassis sibi vendicant, quòd corporis aërei sensu, longè validiorem habeant præsentiedi potestatem, quàm homines corporum terrenorum. Vel quòd eiusdem aërei corporis incomparabili pernicitate, non modò hominum celeritatem & ferarum, verùm etiam & volatus auium, mirè exuperent, quibus duobus, multò antè cognita, nunciare possint, quæ nos pro sensus terreni tarditate mirari non desinamus, ceu quòd diuturnioris vitæ beneficio, cõparata illis est insignis rerum experientia, cuius nos momentanea vita, vt quæ bulla propemodum sit, cõpotes esse nequeamus. POLL. Hoc vltimum ex Augustino assertum, vt mihi videtur, cæteris verius habẽdum est, quòd series multorum annorum magnam experientiã faciat. CAST. Si quis Augustini placita vt erronea abnuat, Damascenũ harum rerum testem omni exceptione maiorem ob oculos ponat, qui secundo libro de Orthodoxa fide, sic habet. Dæmones futura præscire non possunt, cùm id solius Dei sit, sed id quod possunt, ex corporum cœlestium & inferiorum dispositione habent. POLL. Cur autem vaticiniis sic sponte immiscent dęmones? habent hinc quid commodi? CAST. Nihil, sed magnam æstimationem per hæc venantur, & admiratione digni cupiunt haberi, ac pro diis venerari. POLL. Diabolum nouimus patrem mendacij Castor: vnde piè credendum est ipsum ex mendacio sua depromere, quæ prædicit. CAST. Propterea Esaias sic habet: Annunciate nobis quæ futura sunt, & dicemus, quia dij estis vos. Et Petrus item Apostolus. A voluntate humana non allata est prophetia, sed Spiritu sancto inspirati futura locuti sunt. POLL. Nemo tamen infitiabitur eos non quandoq; futura prędixisse. CAST. Nemo certè, sed ob quam causam id contingat, Chrysostomus clarissimè docet in hæc verba. Concessum est, inquit, diabolo aliquando dicere veritatem, vt mendacium suum tara veritate commendet, quia si nunquam veritatem diceret, neminem posset decipere, idq; tẽtandum non sufficeret: hęc Chrysostomus. Si tamen ex se intelligat vera prædicendi sibi

Futura prænunciant dæmones.

Dæmones ex se non prædicãt futura

Cur vates haberi cupiant dæmones.

Esai. 41.

2. Petr. 1.

Cur vera quandoq; dicat diab.

Vates dæmon incertus.

gratiam non conceſſam, nihilominus prædicit, ſed tam obſcura,, inquit Auguſtinus, vt prædictorum culpam in interpretem omnem reiiciat. Porphyrius in lib. de oraculis, quamuis dæmonum ſit maximus propugnator, dæmonicarumq; artium ſolertiſſimus gymnaſiarches, futurorum tamen perſpicientiam cum præfatis doctoribus, non hominibus modò tortuoſam, ſed & diis incertiſſimam, plurimiſq; refertam ambagibus dixit. Poll. Prædictiones dæmonū in hoc fieri modo dixiſti, vt ſibi ipſis authoritatem apud credulos faciant & pro diis venerentur, in quem finem & miracula quoq; facere penè dixerim, malos dæmones? Cast. Quid eſt miraculum Pollux? Poll. Accidens nouum, & inſolitum, quod præter conſuetudinem euenit, & homines in admirationem trahit. Cast. Faciunt autem miracula? Poll. Faciunt: per quid enim Aeſculapium apotheoſi honeſtatum credis, niſi miraculi medio? quando ex Epidauro ſerpentem aduexit Romam? Quid Iunoni tantam authoritatem dedit, niſi miraculum? quādo à Furio Camillo eiuſdem ſimulachrum ligneum interrogatum, an Romam portari vellet, & humana voce reſpondit, ſe velle. Necnon Fortuna vel inde facta eſt dea, quòd in via Latina multis audientibus, ſua ſtatua vocem non ſemel ſed multotiens ediderit. Actuum Apoſtolorum 8. cap. miracula legimus de Simone filio Rachel. Et Exod. 8. de Magis Pharaonis, qui in multorum conſpectu ranas fecerunt & ſerpentes, aquaſq; mutauerunt in ſanguinem. Apuleius tantam incantationibus dæmonum vim eſſe teſtatur, vt non ſolū miracula facere poſſint dæmoniaci hominum medio, ſed ſubuertere naturam quoq; valeant, & dæmoniaco ſuſurramine torrentes ſiſtere impetuoſos, vētos aliò diuertere, ſolem impedire, lunam corrumpere, ſtellis caſum imponere, diem extendere, & noctem curtare, quæ Lucanus pulchrè indicat:

Miraculum quid. Dæmones miracula faciunt.

Dæmonum incantatione natura ſubuertitur

Ceſſauere vices rerum, dilataq; longa
Hæſit nocte dies, legi non paruit æther,
Torruit & præceps, audito carmine mundus.

Et Tibullus de quadam dæmoniaca.

Hanc ego de cœlo ducentem ſidera vidi,
Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu funditq; ſolum, Maneſq; ſepulchris
Elicit, & tepido deuocat oſſa rogo.
Cùm libet, hæc triſti depellit lumina cœlo:
Cùm libet, æſtiuo conuocat orbe niues.

Cast. Moſen Deum mirabilem nominaſſe amplius non miror, vt qui huic malorum ſentinæ, & peſſimis iſtis ſeductoribus ſic conniucat, quòd tanta admodum liberè patranda conce-

concedat. POLL. Cur id faciat pulchrè Firmianus penultimo de opificio Dei ostendit libro. Dicit enim virtutem non posse virtutem esse, nisi comparem habeat aliquem, in quo superando vim suam vel exerceat, vel ostendat. Nam ut victoria inquit sine carmine stare nequeat: sic nec virtus sine hoste. Quàm mox enim homini virtutem Omnipotens indiderit, confestim & hostē adiecerit, ne virtus ocio torpēs, naturam suam amittat. Nonq; aliter dicit hominem posse ad summum fastigium venire, nisi manu semper agitata, se ad salutem suam dimicandi tenore fundauerit. Noluisse item Deū hominem mortalem ad immortalem beatitudinem delicato itinere peruenire. Sed autori errorum, malorumq; machinatori omnium, & qui execrabilia operatur, & miracula facit velis remisq; reluctandum. CAST. Sed fit interdum vt propter stratagemata sua vel technas, quas dolosè nobis parat, & maximè simplicibus, aut vana religione illaqueatis, resistere non queamus, aut si multum restitisse nos arbitremur, ab eo nihilominus plurimùm decipiamur, velut bono & insipido fermè pastori, cuius Tritemius recordatur, factitatum legimus. POLL. Quid autem contigit huic bono, & quem tu simplicem pastorem dicis? CAST. Ait Tritemius, hunc in fide nō usque adeò roboratum fuisse, & inde pluris nomen fecisse Sancti Blasij, quàm Dei Opt. Max. vim, & custodiam. POLL. Quomodo? CAST. Habuit hic in scipione, vel baculo suo pastorali, schedulam nomine D. Blasij inscriptam, cuius baculi vi & potentia, porcos suos ab omni luporum raptu tutos crederet, ac tantum schedulæ tribuens numinis, vt etiam porcos in gregis solos pascendum abigeret. Tamen cōtingente quodam tempore, quum gregi pastor abesset, & quidā præteriens, dęmonem custodire vidisset, illiq; dixisset, quid ipse hîc custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimus? respōdit, porcos custodio: retulit alter, cuius iussu? dæmon inquit. Stultæ pastoris confidentiæ. Nam schedulam quandam suo baculo inclusit, cui diuinam adscribit virtutē, vel inde quòd Sancti Blasij nomine est inscripta, & iam porcos suos à luporum iniuria defendere, contra suam legem credit, mihi falsa superstitione inhærens: vbi cùm per me fuisset vocatus, & denuò vocatus, ac non comparuisset, me sancti Blasij vice huc custodiendum contuli: vt enim semper libens Dei & sanctorū vices gero: ita & nunc libentissimè pro Blasio suo illi porcos custodio, vt stultum hominem in sua vana confidentia extolerem, ac roborem, & eò perducam, vt talem schedulam pluris quàm Deum faciat. POL. Lepida hæc est historia, sed tam simplici dæmonem imposuisse pastori, non valdè miror, cū

Cur Deus permittat à dæmonibus miracula fieri.

Fit interdū vt dæmonibus resistere nō queamus.

Mirabilis historia de quodam subulco.

Dæmon porcorum custos.

Vates dæmon incertus.

gratiam non conceſſam, nihilominus prædicit, ſed tam obſcura,, inquit Auguſtinus, vt prædictorum culpam in interpretem omnem reiiciat. Porphyrius in lib. de oraculis, quamuis dæmonum ſit maximus propugnator, dæmonicarumq; artium ſolertiſſimus gymnaſiarches, futurorum tamen perſpicientiam cum præfatis doctoribus, non hominibus modò tortuoſam, ſed & diis incertiſſimam, plurimiſq; refertam ambagibus dixit. Poll. Prædictiones dæmonũ in hoc fieri modo dixiſti, vt ſibi ipſis authoritatem apud credulos faciant & pro diis venerentur, in quem finem & miracula quoq; facere penè dixerim, malos dæmones? Cast. Quid eſt miraculum Pollux? Poll. Accidens nouum, & inſolitum, quod præter conſuetudinem euenit, & homines in admirationem trahit. Cast. Faciunt autem miracula? Poll. Faciunt: per quid enim Aeſculapium apotheoſi honeſtatum credis, niſi miraculi medio? quando ex Epidauro ſerpentem aduexit Romam? Quid Iunoni tantam authoritatem dedit, niſi miraculum? quãdo à Furio Camillo eiuſdem ſimulachrum ligneum interrogatum, an Romam portari vellet, & humana voce reſpondit, ſe velle. Necnon Fortuna vel inde facta eſt dea, quòd in via Latina multis audientibus, ſua ſtatua vocem non ſemel ſed multotiens ediderit. Actuum Apoſtolorum 8. cap. miracula legimus de Simone filio Rachel. Et Exod. 8. de Magis Pharaonis, qui in multorum conſpectu ranas fecerunt & ſerpentes, aquaſq; mutauerunt in ſanguinem. Apuleius tantam incantationibus dæmonum vim eſſe teſtatur, vt non ſolũ miracula facere poſſint dæmoniaci hominum medio, ſed ſubuertere naturam quoq; valeant, & dæmoniaco ſuſurramine torrentes ſiſtere impetuoſos, vẽtos aliò diuertere, ſolem impedire, lunam corrumpere, ſtellis caſum imponere, diem extendere, & noctem curtare, quæ Lucanus pulchrè indicat:

Miraculum quid.

Dæmones miracula faciunt.

Dæmonum incantatione natura ſubuertitur

Ceſſauere vices rerum, dilataq; longa
Hæſit nocte dies, legi non paruit æther,
Torruit & præceps, audito carmine mundus.

Et Tibullus de quadam dæmoniaca.

Hanc ego de cœlo ducentem ſidera vidi,
Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu funditq; ſolum, Maneſq; ſepulchris
Elicit, & tepido deuocat oſſa rogo.
Cùm libet, hæc triſti depellit lumina cœlo:
Cùm libet, æſtiuo conuocat orbe niues.

Cast. Moſen Deum mirabilem nominaſſe amplius non miror, vt qui huic malorum ſentinæ, & peſſimis iſtis ſeductoribus ſic conniucat, quòd tanta admodum liberè patranda

concedat. POLL. Cur id faciat pulchrè Firmianus penultimo de opificio Dei ostendit libro. Dicit enim virtutem non posse virtutem esse, nisi comparem habeat aliquem, in quo superando vim suam vel exerceat, vel ostendat. Nam vt victoria inquit sine carmine stare nequeat: sic nec virtus sine hoste. Quàm mox enim homini virtutem Omnipotens indiderit, confestim & hostē adiecerit, ne virtus ocio torpēs, naturam suam amittat. Nonq; aliter dicit hominem posse ad summum fastigium venire, nisi manu semper agitata, se ad salutem suam dimicandi tenore fundauerit. Noluisse item Deū hominem mortalem ad immortalem beatitudinem delicato itinere peruenire. Sed autori errorum, malorumq; machinatori omnium, & qui execrabilia operatur, & miracula facit velis remisq; reluctandum. CAST. Sed fit interdum vt propter stratagemata sua vel technas, quas dolosè nobis parat, & maximè simplicibus, aut vana religione illaqueatis, resistere non queamus, aut si multum restitisse nos arbitremur, ab eo nihilominus plurimùm decipiamur, velut bono & insipido fermè pastori, cuius Tritemius recordatur, factitatum legimus. POLL. Quid autem contigit huic bono, & quem tu simplicem pastorem dicis? CAST. Ait Tritemius, hunc in fide nō vsque adeò roboratum fuisse, & inde pluris nomen fecisse Sancti Blasij, quàm Dei Opt. Max. vim, & custodiam. POLL. Quomodo? CAST. Habuit hic in scipione, vel baculo suo pastorali, schedulam nomine D. Blasij inscriptam, cuius baculi vi & potentia, porcos suos ab omni luporum raptu tutos credebat, ac tantum schedulæ tribuens numinis, vt etiam porcos in agris solos pascendum abigeret. Tamen cōtingente quodam tempore, quum gregi pastor abesset, & quidā præteriens, dęmonem custodire vidisset, illiq; dixisset, quid ipse hîc custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimus? respōdit, porcos custodio: retulit alter, cuius iussu? dæmon inquit. Scultæ pastoris confidentiæ. Nam schedulam quandam suo bacillo inclusit, cui diuinam adscribit virtutē, vel inde quòd sancti Blasij nomine est inscripta, & iam porcos suos à luporum iniuria defendere, contra suam legem credit, mihi falsa superstitione inhærens: vbi cùm per me fuisset vocatus, & denuò vocatus, ac non comparuisset, me sancti Blasij vice huc custodiendum contuli: vt enim semper libens Dei & sanctorū vices gero: ita & nunc libentissimè pro Blasio suo illi porcos custodio, vt stultum hominem in sua vana confidentia extollem, ac roborem, & eò perducam, vt talem schedulam pluris quàm Deum faciat. POL. Lepida hæc est historia, sed tam simplici dæmonem imposuisse pastori, non valdè miror, cū

Cur Deus permittat à dæmonibus miracula fieri.

Fit interdū vt dæmonibus resistere nō queamus.

Mirabilis historia de quodam subulco.

Dæmon porcorum custos.

multa sapientioribus ea subinde contingant, si negotiis sese adaptent, quibus ecclesia contradicit. Pol. Fiunt aũt omnia dæmonum medio, quę homines miracula dicunt? Cast. Nõ dandum etenim naturæ quid videtur, quæ summa miraculorum dicitur opifex, id quod in asbesto lapide experimur, qui à natura elementali semel accensus, Solino teste, nunquã extinguitur: & radice Baara, à Iosepho in historia Hierosolymitana descripta, quam colore esse flãmeo testatur, noctu splẽdentem, sed captu admodum difficilem, vt captantis manus subinde subterfugiat, oculosq; tamdiu fallat, donec mẽstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa, vbi neq; hoc modo retenta, sine periculo euellatur, quum euellentem mors consequatur præsentanea, nisi eiusdẽ radicis amuleto fuerit communitus: propter quod ea radice carentes, circũ circa scarificẽt & radicem laqueo vinctam, cani alligent, & repentè discedãt. Vnde nimio conatu sequuturus canis radicem extrahat, qui veluti domini persoluens vices, ilicò commoriatur, nulloque postmodũ periculo radix illa à quouis tractari possit. Cuius radicis vim adeò præsentem idem Iosephus docet, ad expiationes, vt etiam eos qui à spiritibus vexantur immũdis, protinus liberentur, si hanc secũ gestent. Nihil tamen obstat, quòd ars non ipsam quoq; naturam imitari queat, vt miracula fiãt sicut apud Aristot. legimus, de igne Græco aquã comburẽte cuius author præfatus in singulari tractatu de hoc plures cõpositiones descripsit. Et de igne qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper. Pol. Euenit interdũ, vt dęmones sese modò tenuioribus, modò crassioribus vestiãt aeris exuuiis, vt homines multum horribilibus phantasmatibus & terriculamentis, sub diuersorũ aspectuum laruis exanimẽt & nimium molestent: quid? possumus nihil ad manus habere, per qd eos de nobis propellamus? Cast. Origenes in lib. contra Celsum, nihil certius ait esse, quàm Iesu Dei veri nuncupationem: spectatum enim persæpè dicit cùm ex hominũ animis, tum corporibus innumeros dæmones sic profligatos. D. Athanasius lib. de variis quæstion. præsentissimum aduersus malorum dæmonum insultus remedium initium Psalmi 67. testatur. Exurgat Deus & dissipentur inimici eius. Cyprian. in lib. Quòd idola dij non sint, dæmones per Deum verum in fugam adiurãdos iubet. Quidam ignem quòd omnium elementorum sacratissimum sit, & symbolũ atq; vehiculũ ignis superioris, in hoc multum prodesse narrant. Vnde in sacrificiis prope mortuorum sarcophagos, lumina quoq; diligenter obseruata censent: vel inde quòd Pythagoras Deum nequaquam, nisi accenso lumine adorãdum statuę-

Aliquando miracula naturaliter fiunt.

Ars in miraculis faciendis quã doq; natura imitatur

Quomodo dæmones fugandi.

statuerit. Alij gladios in hoc intentum stringunt ex 11. Odyss. Hom. id sumentes, vbi scripsit Vlyssem matri suæ sacrificium feciſſe, euaginati gladij præsentia, quò vmbras à sacrificij arceret sanguine: & ex 6. Maronis, quando Sibylla Aeneam ad inferos ducens sic affatur:

Dæmones gladios timent.

——*procul ô procul este profani,*
Tuq; invade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Philostratus contumeliis & diris imprecationibus Apollonium sibi suisq; sociis obuiã factum dęmonẽ, sic in fugam conuertisse scribit, vt phantasma stridens, & cũ horrore maximo ab ipsis euanuerit. Cõplures suffitum ex calamento, peonio, mentastro, palma Christi, & appio in hoc casu laudant. Multi coralli rubei præsentiam, vel arthemisiæ, hypericonis, rutæ, seu verbenæ. Nõnulli clauium tinnitum, nolarum strepitum, vel armorum horrendum sonitũ in hoc parant negotium. POL. A maioribus quandoq; facta audiui signacula pentagono inscripta, quorum virtute dæmones fugati sint, quid ad hæc? CAST. Auerrois aduersus Algazelem scribens, talia prorsus nihil posse affirmat, nisi in quantum sunt cum dæmonibus confœderationes. Si ergo verum dicit Auerrois, quomodo stabit dæmonum regnum inter se diuisum? POLL. Sed Salomonem virum Deo singularem, talia feciſſe legimus. CAST. Legimus quidem, sed tempore quo idola coluit, non quãdo erat in statu salutis. Tertullian. prę fatis omnibus certius antidotum offert, & nos velut Iob, fortissimum Dei athletam, pugnare aduersus tentationum insultus hortatur, serico vestiri monet probitatis, purpura pudicitiæ, chlamyde patientiæ, & cogitandũ suadet omnia, quæ dæmon ad euertendam nostrã integritatem machinatur, in constãtis casura gloriam, & eius machinamenta in hunc finem à Deo permissa, vt quàm constanter aduersa perferre velimus experiatur, id quod Hieremias Propheta quoq; docet his verbis: Dominus exercituum iusti probator est. D. Maximus in lib. de charitate, dæmones infringendos, & interficiendos præcipit, dicitq; nos eos tunc infringere, quando cum præceptorum Dei obseruatione, affectus qui in nobis ebulliunt, imminuimus: & interficere, quũ prorsus per affectuum carentiam illi totã calumniandi occasionem proscindimus, cũ Propheta dicentes: Vade homicida Dñs mecũ est, bellator fortis, tu cades, & deleberis apud me in æternum. Olimpiadorus 10. cap. quando Ecclesiasticã interpretatur historiã, omnes sensuũ aditus occludendos censet, sic vt neq; per oculorum illecebras, neq; per auriũ pruriginem, neq; per nocentis linguę petulantiam dæmon admittatur, hoc enim signaculum contra dæmones absolutissimũ habea-

Cõtumelias.

Suffitum.

Characteres dæmones fugant.

Characteres nil valent.

Salomõ contra dæmones signacula fecit.

Tertullian.

D. Maxim.

Olimpiad.

Contra dæmon duob. armis pugnandum.

habeatur. Quidam duobus armis in pugnam progredien-dos monent, precatione quidem pura, quæ in cælum ſubdi-cat affectus, & ſcientia vera quæ ſalutaribus opinionib. com-muniat intellectum, & ſuggerat quid ſit orandum, vt arden-ter oremus, iuxta Iacobum, non hæſitanter. In Eſaiæ prophe-tæ, & diui Pauli reperiuntur ſimilia. Eſ. 59. ad Eph. 6. & Theſſ. 5. quæ & ſpectris remedio eſſe poſſunt vt propellantur. POL. Spectris remedio? arbitraris ſpectrum à dęmone (iuerſum eſſe? CAST. Neſcio profectò quid hic ſentiam: in tam ſpaci-oſo etenim multarum opinionum Oceano, fluctuans, ſic du-cor, vt certum portum ſentiendi non facilè poſſim attingere.

Spectra quibusdam dæmones ſunt.

Nam ſunt quidam qui ſpectra dæmones eſſe teſtentur, ho-minum maxima formido ſeu terror, quos noctu nimium in domibus, pro innata natura rabiosè moleſtent, & lædant quandoq; Sunt & alij qui ſpectra ſaltem malè credentium

Spectra aliquib. vana phantaſ.

deceptoria phantaſmata eſſe credant, quæ ex falſa imagina-tione domuum habitatores fallant, atq; in re ſpiritus eſſe ne-queant, quod ſpiritus in corpore ei ſint, abſq; manibus & pe-dibus, vnde neminem lædere queant, neq; tumultum facere poſſint: ignorantes angelum etiam incorporeum ſine ma-nibus & pedibus Abacuc cum integro prandio, per capillos

Daniel. 14. Angeli in corp. rei etiã tumultuãtur

in locum Babylonis portaſſe, & denuo eundem in locum ſu-um reſtituiſſe: neq; conſiderantes ſpiritum domini quoq; in corporeum rapuiſſe Philippum, atq; redidiſſe Azoto, vt tace-am ſpectri etiam incorporei, quod domum mei aui paterni

Spectrum in quietum in quada domo Vilangæ.

ſic inquietauit vt per annos plus minus triginta, noctu inha-bitabilem fecerit, quando lampade non illuſtrata fuerat, vbi etiam neq; tum ſatis pacata erat. Nam domum prætereuntes deſuper lapidibus in plateis ſic moleſtabat, vt iſtis tædas pi-neas, quibus ibidem pro facibus vtuntur, è manibus eijceret.

Spectra quędam animas mortuorum.

De ſpectro Athenodori philoſophi, & C. Caligulæ tumul-tuario ſpiritu plura, ſed ad his diuerſa in prędcedentibus re-cenſuiſti. Ex quibus omnibus illorum facilè conuincenda dux-imus placita, qui ſpiritus ambulare aut tumultum face-re poſſe negant, ſed quanti illorum ducamus aſſerta qui tu-multuarios hos ſpiritus, neq; dæmones neq; phantaſmata cenſent, ſed mortuorum animas nunc attende. POL. Sunt qui opinantur? CAST. Sunt vtiq; Nam horum animas eſſe

Mortuorum animę certã ſedẽ occup.

prædicant, qui peccatorum fermento à corporibus migra-rint, quæ eo plus aut minus in domibus turbulentiores au-diantur, quo intellectuale peccati ſcintillam plus aut minus dum viuerent. ardentem habuiſſent, vnde ſic, niſi interim, vel per eleemoſinas, vel interceſſiones, ſeu per ablatarũ refuta-tionem expiatæ. certam liberationis metam, aut diem extre-

mum

mum oberrando expectare cogantur. POL. Quamobrem? CAST. Quod eorum animas qui in Christo obdormiscunt, cum Christo viuere credam, & in terris non vagari, & eorum qui peccatorum mole grauati excesserunt, dum membra sathanę sunt, cum sathana cathenis vinctas noctis, in Tartaro expectantes iudicium. POL. Sed diuersum sentit Firmianus non imi subsellj scriptor, in libro quem de Diuino premio inscripsit. CAST. Quomodo? POL. Hæc verba habet: Nec quisquam putet animas post mortem protinus iudicari. Nam omnes in vna, communiq; custodia detinentur, donec tempus adueniat, quo maximus iudex meritorum faciet examen tũc quorum fuerit probata iustitta, hi premium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impijs recondientur in tenebras ad æterna supplicia destinata. CAST. Lactantio subscribit sanctus Augustinus in Enchiridio suo, dicens: Tempus quod inter hominis mortem & vltimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, vbi sicut quæq; digna est requie vel ærumna, Pro eo quod sortita est in carne, dum viueret, recipit. POL. Nec dissentit Diuus Ambrosius secundo libro de Cain & Abel. Soluitur à corpore anima, & post finem vitæ huius, futuri iudicij ambigua suspenditur. CAST. Sic quoq; animam Traiani Cæsaris quidam oberrasse dicunt Sed Diui Georgij suffragijs liberatam. POL. Variarum opinionum de his spiritibus modo dixisti spacioſum esse mare. Et rectè quidem, nam sic est, sed quem tu portum attingas rogo dicere non graueris, nam certi adhuc nihil habeo ex nostro colloquio. CAST. Quod petis sic habet, hoc tumultuãtes spiritus mera Sathanæ spectra duco, quæ metuenda non sint, quibusq; fides nulla in responsis danda, & nequaquam mortuorum animas, quæ vel cum Christo si bene excesserint viuant, vel cum sathana, si malè concathenati morentur. POL. Supereſt Castor, vt id ventilemus: Contigit nunc aliquoties vt pater meus in somno se mihi obuiam obtulerit, quod fortassis itẽ ibi phantasma videbitur. CAST. Videbitur, sed ne tibi præter rationem obloqui dicar, de meo nihil addam, saltem diui Augustini assertis tuam opinionem adnihilabo. POL. Quæ sunt illa asserta CAST. Ea vndecimo libro quẽ de mortuorum cura inscripsit, in medium offert, dicẽs: infirmitas humana se habet, vt cum mortuum in somnis aliquẽ viderit, ipsi us animam se videre arbitretur. cum aũt viuũ somniauerit nõ eius animam neq; corpus sed similitudinem hominis sibi nõ dubitet apparuisse, quasi no possent mortuorum hominum eodem modo nesciẽtium, no animæ, sed similitudines appa-

Lactant. de animabus mortuorum.

Augustinus Lactantio hallucinatus

De anima Traiani.

Spectra mera sathanæ. spectra.

Cap. 13.

Animę mortuor. viuens non appa.

Historia de doloso oratore.

rere dormientibus .Vtrumq; fieri posse idem per exempla quæ Mediolani facta sint verissimè probat, quorum primum ostendit imaginem quippe mortui cuiusdam patris filium viuentem admonuisse,ne debitum persolutum iniquo creditori iterum persolueret, sic enim se res habuisse dicit. Pater persoluerat cuidam creditori debitum, quod eo mortuo vi repetebat à filio,solutionis nescio,cui patris imago dormienti apparuit,indicans vbi chyrographum lateret: vnde filius à somno excitatus chyrographum loco signato quæsiuit,ac reperit,& calumniam dolosi creditoris propulsauit.Secundum,ex quo viuentes viuentib. in somno posse comparere idem sanctus Augustinus ostendit.Ait enim Eulogio rhetori, Ciceronis rhetoricen Carthagini profitenti, locum obscuriorem:ac illi minimè declarandum obuenisse:vnde vigilans dormiensq;,se propter ignorantiam cruciarit,sed nocte quadam Aurelij Augustini,qui Mediolani fuerat,comparuisse imaginem,docentem, qualiter locus tenebricosus foret intelligendus. POL.Sic ergo indubitāter nō animas esse Augustinus concludit. CAST. Concludit,vt & placita sua magis roboret, addit,si mortuorum animæ viuentium interessent reb. indubitanter sciret piam matrem suam, nec in vnam noctem se deserturam,quum ipsum viuens terra mariq; sequuta fuerit, nec perpessa sit vnquam se corde angi,quin tristem consolaretur.Ne tamen nimium durus Christi præsul sermone videatur,istos non errasse docet qui pios angelos nutu Dei,& dispensatione diuina aliquando ad viuos,& dormiētes homines,loco animarum in pœnis adhuc existentē venire astruunt,non tamen omniū, sed eorum qui ita vixerunt vt eos hac misericordia dignos iudicet Deus:aut eorum quos sine omni meritorum respectu,Deus imperscrutabili sua misericordia respicere dignetur,vt viuentium supplicationibus,peccatorum suorum veniam,& è tormentorū carcere liberationem adipiscantur. POL. Legi quandoq; eundem scripsisse Augustinum melius esse dubitasse de ocultis, quàm litigasse de incertis. CAST. Rectèquidem,Neq; sibi eos docet infensos,qui ea omnia imperuestigabilib. Dei iudicijs relinquūt,& non ad amussim disquirere laborāt. POL. Quia facilem te hactenus respondendo intellexi,non desistam donec quiquid huius farinæ est,totum absolueris. Quæro igitur an omnia miracula quæ dæmones edunt realiter fiant,an phantasticè? CAST. Multa realiter fieri,& multa tantū apparēter etiam Augustini scriptis freti asserimus.Scribit enim hic magnus ecclesiæ Christianæ antistes,in libro de Trinitate, capite vndecimo,facilimum esse nequissimis spiritib. peraē-

S. Augustin. viuo viuus cōparuit Eulogio.

De matre S. Augustini.

Boni angeli quinq; homines visitant.

An miracula realiter fiant per Dæmones.

rea sua corpora facere multa quæ miretur animæ terrenis aggrauatæ corporib. Sic etiam inquit corpora ipsa terrea nonnullis sint artibus & exercitationibus modificata, quod in spectaculis theatricis, tanta mirabilia exhibeant, vt hi qui ea nunquam viderunt non credant, quid magnum fuerit diabolo & angelis suis de corporei elementis, aërea corpora facere, quæ caro miretur. Aut etiam quid multum fuerit dicit, occultis inspirationibus ad illudendos humanos sensus phãtasmata imaginum machinari, quibus vigilantes, dormientesue decipiat. Hæc Augustinus. Si vis & alium testem etiam exceptione maiorem adducam Pollux. POL. Volo dic quis hic est? CAST. Abbas Tritemius tertia quæstione ad diuum Maximum Emilianum, qui præfato loco sic habet, Mortuos apud infideles resuscitare videntur dæmones ad vitam. Et sic curiosis hominibus miranda ostendunt, vt eos in errore quasi miraculis confumatos reddant, & omnino pertinaces, mortuos tamen non verè suscitant, sed hominum sensus variè decipiunt, motuorum simulacra fictitia ostendentes. Manifestũ enim est dæmones omnia posse, sed in falsa tantum similitudine, quæ sancti possunt miracula in veritate. POL. Aiunt dæmones malis tantum hominibus propter similitudinem suæ malitiæ obedire, quid tibi videtur? Castor. CAST. Videtur? quod malis obediant, sed non omnibu. POL. Quibus aũt, CAST. Istis certè, cum quibus, interueniente pacto, fœdera contraxerunt, velut mulieres quas Pytoniffas vocant, habentur, quæ stipulata manudicis se vouerunt. POL, Etsi eos in sui um compulserunt seruitium verum est hoc seruitiũ an simulatum CAST. Est profectò simulatum. Nam sua sponte & genuina opera, hominibus inseruiunt, vt eos decipiant & ad se alliciant, tametsi non inficiamur illorum seruitium quãdoq; esse verũ, aut saltem circa homines quos fides in Dominum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecit acceptabiles & amicos. Id quod Lactantius his verbis quoq; testatur secundo libro de Origine erroris, capite decimo sexto: Iustos, id est Dei cultores metuũt dæmones. Cuius nomine adiurati de corporib. excedũt, quorũq; verbis tanquam flagris verberati, non modo dæmones esse confitentur, sed etiã nomina sua edunt, nec iustis mentiri queunt. Et idem Lactantius libro quarto de Vera sapientia, capite vigesimo septimo. Necesse est veram esse religionem Christianam, quæ & rationẽ dæmonum nouit, & astutiam intelligit & vim retũdit & eos spiritalibus armis domitos, & subactos, credere sibi cogit. POL. Sum hactenus omnium per te ad vnguem informatus quę scire studui, quapropternõ est quod diutius te meis quę

Dæmones nõ verè resuscitãt mortuos.

Dæmon malis obediunt.

Phytoniſſarũ seruitium.

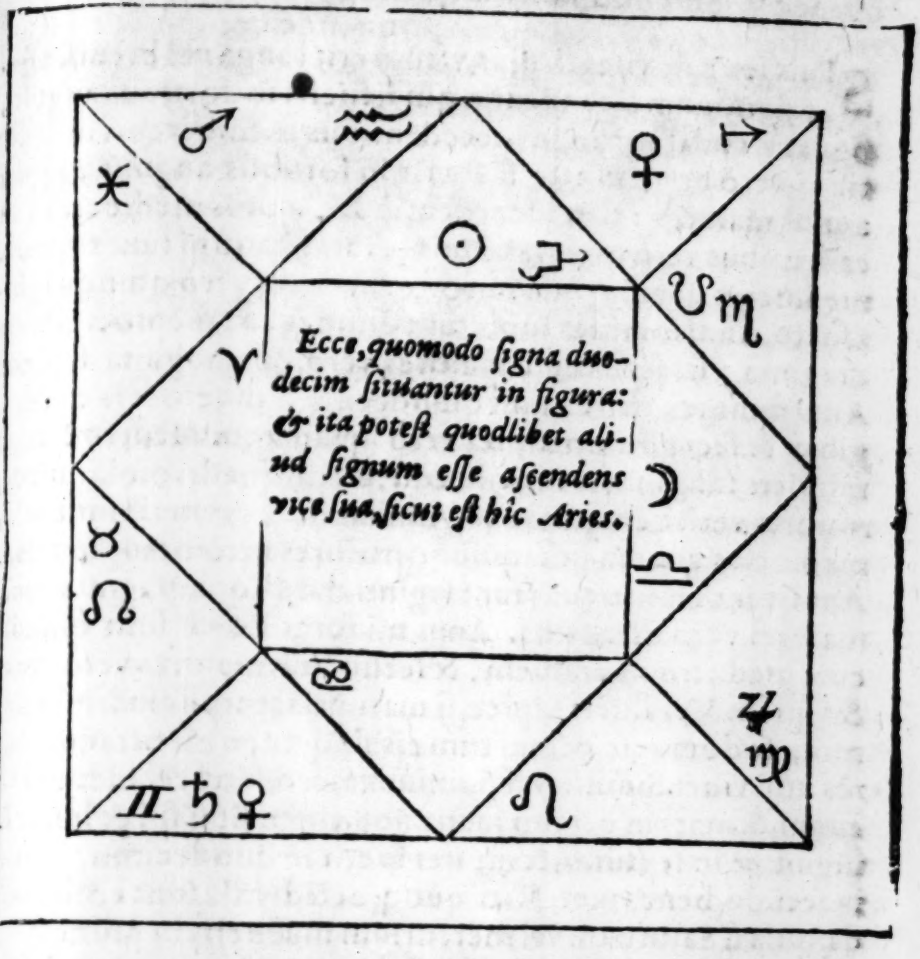
sitis,seu griphis potius aggrauem, demitto ergo te vt ad alia te conferas. CAST. Neq; te respondendo comperi desidem. Vnde nos hostimento vsos ducito, quòd vterq; vtriq; equum reddiderit. Vale ergo. POL. Et tu vale.

GERARDI CREmonensis

GEOMANTIAE ASTRONOmicæ libellus.

QVIA Astronomia ita transcendens & subtilis est de se, quòd in ea oportet tot & tanta respicere, prius quam homo possit per eam veraciter indicare: quia mentis oculus medietatem eorum abhorret intueri: paucíq; tempore moderno doctores scientifici eius inueniuntur, qui peripsam sufficiẽter sciant indicare: idcirco hoc opus compilaui, quod Geomantiam astronomicam volo nominare: in qua cum minori studio & labore satis sufficienter docebo indicare. In præsenti enim scientia non est necesse ascendens nec horam aspicere per astrolabium, sicut in Astrologia: imò oportet facere quatuor lineas inæquales per puncta casualiter seminata, & puncta illa combinare, & ex punctis non combinatis, quæ remanent in capitibus linearũ, sicut fit in Geomantia, vnam figuram extrahere, & signum Zodiaci, cui correspondet illa figura, ponere pro ascendente. Verbi gratia, si consurgit acquisitio ex capitibus illarum linearum quatuor, ponatur aries: si lætitia, vel fortuna minor, ponatur taurus: si puer, vel rubeus, ponantur gemini: si albus, cancer: si via, leo: si coniunctio, vel caput draconis, virgo: si puella, libra: si amissio, vel tristia, scorpio: si cauda draconis, sagittarius: si populus, capricornus: si fortuna maior, aquarius: si carcer, ponantur pisces. Postea in secunda domo ponatur signum quod immeditatè alteri succedit: in tertia signum tertium, & sic de alijs per ordinem, vsq; in finem duodecim signorum. Et fac vnam figuram quadratam in duodecim partes æquales diuisam, in qua illa signa per ordinem compones, sicut fit in Astrologia, & sicut satis scitè inuenies hîc figuratum. Nec est hic curandum de *festis, *vel indice, nec de quocunque alio quod ad Geomantiam pertineat, præterquam de figuris sexdecim, vt per eas habeamus signa duodecim, quibus correspondent: & ecce modus figuræ: qui suprà positus est.

Postea

Postea oportet pro quolibet planeta sigillatim facere quatuor lineas per puncta casualiter seminata, & pro capite draconis similiter, sicut fecisti pro ascendente: & puncta illa diuidere per duodecim, & quod remanet vltra duodecim, vel ipsum duodecim, si minor numerus non remanserit, retine, & planetam pro quo facta fuerit illa proiectio, in ordine illo situare quotus fuerit ille numerus superabundans, hoc est, si remanserint duodecim, ponatur planeta in duodecima domo: si decem, in decima: si vnum, in prima: si duo in secunda: & sic de alijs. Et debes semper incipere à sole, & postea à luna, deinde à venere & mercurio, & de saturno, Ioue & marte, capite draconis & cauda. Caue tamen, ne in tempore pluuioso, nebuloso, vel nimis ventoso, nec quando es iratus, aut pluribus intentionibus occupatus: nec pro tentatoribus, vel derisoribus facias quæstionem nec eandem pluries sub eadem figura vel forma iteres quæstionem, quia error esset.

Qua

Quæstiones primæ domus.

SI uis scire de vita alicuius, vtrùm erit longa vel breuis, aspice dominum ascendentis, qui si fuerit in fortibus angulis, signat vitam longam, in succedentibus mediocrem, in cadentibus verò breuem: & si fuerit in fortibus angulis, signat annos maiores: si in succedentibus, annos mediocres: in cadentibus verò minores. Minores anni saturni sunt triginta: mediocres quadraginta quatuor: maiores verò quinquaginta octo. Anni minores Iouis sunt duodecim, mediocres quadraginta: sic secundum maiores verò, quadraginta septem. Anni minores martis sunt quindecim; mediocres quadraginta & secundum maiores verò quadraginta septem. Anni minores solis sunt nouemdecim, medij quadraginta quinq; maiores verò octogintaduo. Anni minores veneris sunt octo, mediocres quadraginta quinq;, maiores verò octogintaduo. Anni minores mercurij sunt viginti, medij quadraginta nouē: maiores verò octoginta. Anni minores Lunæ sunt quindecim, medij triginta nouem, & secundum maiores verò centū & septem. Vel aliter: Aspice, si mars, vel saturnus fuerit in primo, & dominus octaui cum eis, solq; fuerit in octauo, quærēs non viuet. Similiter si dominus ascendētis ceciderit in vacuum, & mars in octauo fuerit, non viuet. Et si sol & luna cōiūguntur in septimo, & iupiter fuerit in duodecimo, venusq; in secūdo, bene viuet. Nati quoq; accidentia sunt cōsideranda: quia si Saturnum vel mercurium inueneris in primo, * vestiens* est stultus & verbosus: sit Mars & Mercurius, non erit seruitialis, sed rixosus & derisor: si Sol & Mercurius, verax erit: & si Sol fuerit in ariete, omnia quæcumq; audiet, citò addiscet: si Venus fuerit in septima, luxuriosus erit: & si Saturnus, Mercurius & Venus fuerint in imo, erit sodomita: si Sol & Venus fuerint in decima, & Luna in prima, erit, magnæ largitatis: si Venus, Mercurius & caput draconis fuerint in primo, erit auarus: si Luna & Mars fuerint in primo, erit magni seruitij: & si Mars fuerit dominus* partus,* erit diues, maliloquax & litigiosus: & si Sol in prima fuerit, liuidus erit, pulchrum corpus habens, nec multum macer, nec multū pinguis: & si Venus fuerit in primo, erit albus & laccinius. Si Mercurius fuerit in primo, non erit stabilis, sed semper volet esse in motu. Luna verò ibidem repetta, graciliter facie, pectore & brachijs designat. Si Saturnus fuerit ibidem, erit homo turpis & niger. Si Iupiter, erit facie rotunda, pulchræ frontis, coloris rubei, paucoque mixtus albo. Officium vel artificium eius scies, si Luna fuerit in septimo, cum saturno,

* primi for mè.

vel

vel in quarto, vel in decimo, vel in primo: non est & bonum ædificare domum in ciuitate, nec nauem, nec terras colere, vineas, aut arbores plantare, sed esse circa officium aquæ, vel minutorum matrimoniorum, aut esse cursor, vel nuncius: nec applicet se domino, quia nullum honorem haberet ab eo *. Si in quinto: aut tertio, etiam erit ei bonum: in secundo, octauo, sexto, & duodecimo, nec bonum nec malum. ¶ Iupiter significat episcopos, prælatos, nobiles, potestates, iudices, sapientes, mercatores, & campsores. Mars significat bellatores, incendiatores, homicidas, medicos, barbitonsores, carnifices, aurifabros, cocos, furnarios, & omnia opera quæ fiunt per ignem: & si Mars fuerit in fortibus signis, pauper erit, & in captiuitate morietur, nisi se iungat in exercitu cum milite vel vasallo. Sol significat imperatores, reges, principes, nobiles, dominos, & iudices. Venus significat reginas, & dominas, vxorationem, colloquia, amicitias, apothecarios, scissores vestium, & factores iocalium & ornamentorum, venditores pānorum, ioculatores, tabernarios, lusores taxillorum, lenones & prædones. Mercuius significat clericos, philosophos, astrologos, geometricos, arithmeticos, latinos scriptores & pictores & omnes artifices subtiles: tam homines quàm mulieres, & artes eorum. De intentione quærentis aspice signum ascendens, & dominum eius: & vbi dominum ascendētis inueneris, pro aliqua re ad domū illam pertinente venit quæsiturus. & si Sol fuerit dominus ascendentis, quærit de aliqua quæstione vel applicatione, vel timet sibi de aliquo homine: si Venus, quærit pro artibus *aliqua propria vt sciat, *aut pro rebus fœmineis: si Mercurius, quærit pro amissione aut infirmitate: si Luna, quærit pro amissione, aut infirmitate, aut pro dolore oculi: si Saturnus, quærit pro infirmo, vel principe qui *tacet & habet angustiā magnam in corde suo: si Iupiter, quærit pro infirmitate aut restitutione, aut pro aliquo officio, quod vult habere: si Mars, quęrit pro timore, vel inimico, pro morte, vel infirmo, vel pro censu.

** vel aliàs tacet.*

Quæstiones secundæ Domus.

SI vis scire de aliquo, si erit diues, vel non, aspice dominum secundi, qui si fuerit cum bono planeta, & bonus planeta similiter in secundo, diues erit: si verò cum malis iunctus fuerit dominus secundi, malusq; planeta fuerit in secundo, erit pauper. ¶ Si vis scire, si rehabehis depositū, vel nō: aspice, si in secundo fuerit malus planeta et discordās cū domino ipsius, qa sic q tenet depositū, nō reddet id spōte sed si in secūdo fuerit bonus planeta, & cōcordans cū domino eius, bene

recu-

recuperabitur:& ſi dominus ſecundi exaltetur, malusq; fuerit,vel cum eo fuerit malus in ſecundo,vel ſi dominus ſecundi exaltetur,qui tenet depoſitum, nō vult reddere illud:reddet tamen id velit nolit:& ſi malus fuerit in ſecundo, nō credo quòd recuperetur. Si autem Mercurius fuerit in ſecundo ita quòd ſit dominus ipſius,& cōtrarietatem infert, recuperabitur tunc:& ſi in ſecundo fuerit bonus planeta, recuperationem ſignificat, * quamuis dominus eius, *Nota igitur concordiam & diſcordiam planetarum. Luna & Iupiter ſunt amici: Luna & Mars ſunt inimici. Mercurius& Sol ſunt amici: Mercurius & Venus ſunt inimici: Venus & Iupiter ſunt amici:Iupiter & Luna ſunt amici.Illi planetæ dicuntur concordare, qui conueniunt in vna natura & qualitate, ſicut Mars & Sol,quia vterque eorum eſt calidus & ſiccus: Venus & Luna conueniunt in frigido & humido: vel quando planetæ in ſubſtantia & natura conueniunt, ſicut Iupiter & Venus ſunt amici:vel quando domus vnius eſt* exaltationis* alterius:vel econuerſo.

Quæſtiones tertiæ domus.

SI vis ſcire de aliquo, quot fratres habeat,aſpice dominum tertij,& tenendum,quod quot planetis iunctus fuerit, tot fratres habet quærens.Planetæ verò maſculini fratres ſignificant, fœminini autem ſorores. Et nota, quòd Saturnus & Mars, Sol, Iupiter & caput draconis ſunt maſculini: Luna verò,Venus & cauda draconis ſunt fœminini: Mercurius autem promiſcuus,& ipſe eſt aliquando maſculinus,aliquando fœmininus: maſculinus eſt,quando iungitur cum planetis maſculinis,aut cū fuerit quadratura Zodiaci maſculina: fœmininus verò eſt, quando iungitur cum planeta fœminino aut quando eſt in quadratura Zodicaci fœminina.

Quæſtiones quartæ domus.

SI vis ſcire, ſi bonum ſit tibi morari in aliqua terra, ciuitate, villa,territorio,vel domo,vel non,aſpice dominum aſcendentis quarti & ſeptimi & ſi dominus quarti fuerit in ſeptimo,& fuerit bonus,& * primæ & decimæ domus boni fuerit domini,*,& cum bonis planetis, bonū erit morari in loco illo:&ſi ſeptimæ dominus cū bono fuerit, & dominus quartæ cum malo,tunc non eſt bonum ibi morari:quia ſi ibi moratus fueris,rumores malos & damna plurima patieris in illa patria. ¶ Si vis ſcire,quando aliquis *abſconditus reuertetur, aſpice dominum aſcendentis:quòd ſi inueneris ipſum in aliquo angulorum quatuor, anno illo reuertetur. Et ſi in angulo

gulo non fuerit, vide, quantum distet ab angulo primo: quia tantum tardabit, & per tot annos, quot sunt ibi domus. ¶ Si vis de caristia vel vilitate rerum scire, aspice domos fortes succedentes et cadentes: fortes etenim domus caristiam designant, succedentes tempus mediocre, nec nimis carum, nec nimis vile: cadentes plenitudinem significāt, & rerum vilitatem. Considera similiter planetas & loca eorum: quia si in fortibus domib. fuerint, res significatæ per planetas illos erūt raræ. Et nota, quòd Saturnus significat campos, vineas, & instrumenta, cum quibus exercentur opera camporum & * corium: * & de fructibus corna, glandes, gallas & malogranata. Iupiter habet oleum, mel, bombacem, pannos, argentum & vinum & bladum species, odoriferas. Mars habet vinum & carnem & maximè porcos: arma & bella, & quæ eis conueniunt, & vestes rubeas. Sol habet triticum, & vinum, & omnia quæ assimulantur auro, in colore purpureas & pannos: equos & aues, sicut accipitres & falcones. Venus habet pinguedinem, & * : uuas, sigas & dactylos, * pagros * & iocalia. Mercurius habet hordeum, milium, granum *: monetam & argentum viuum. Luna habet auenam, lac, caseum, incensum & sal, vaccas, arietes, & gallinas, & argentum: & secundum multitudinem vel paucitatem in eis.

Quæstiones quintæ domus.

Si vis scire, vtrùm mulier sit prægnans, vel possit imprægnari, aut nō, vide si dominus ascendētis fuerit in septima, aut dominus quintæ in prima, aut dominus primæ in quinta, vel si dominus quintæ fuerit in septima aut si dominus septimæ in quinta fuerit, aut Luna cū eo, vel si boni planetæ fuerint in prima vel in quinta, vel cū domino quintæ, vel * R * in angulis, prægnās est, vel poterit imprægnari: et si nullum istorū inueneris, & mali planetæ fuerint in prædictis locis, non erit prægnans, nec poterit imprægnari: et si boni et mali fuerint ibidem fortè habebit filios, sed non viuēt. Si verò cācer, scorpius, vel pisces fuerint in prima, vel quinta domo, potest adhuc filios habere: sed si leo & virgo fuerint ibidem, nec est prægnans, nec in perpetuum poterit imprægnari: vel si dominus quintæ fuerit in eis. ¶ Et si volueris scire, intra quot annos, vide vbi dominum quintæ inueneris: quia in illo anno prolem habebit: si in prima, in primo anno: si in secunda, in secundo anno, & ita vsq; ad duodecimam poteris numerare. Et si signa mediocria fuerint in ascendente, prægnans habet in vtero gemellos, qui viuent, si in primo fuerit planeta bonus: & si malus, morientur: & si vnus fuerit bonus, & alter malus,

lus vnus viuet, & alter morietur: & si signum medioere fuerit ascēdens, et Mars in eo, mater moritur, et non fœtus: si Saturnus, fœtus & mater: et si cauda draconis fuerit ibidē, poterit esse, quòd vterque moriatur, infans tamē non euadet: et si sic cauda fuerit in prima, et domus decima ceciderit, mater morietur: similiter, si Mars & Luna, aut Mars & Saturnus fuerint in prima, septima, vel decima, mater morietur. ¶ Vtrùm prægnans abortiatur, vel non, considera, si signum mobile sit ascendens: quia sic abortietur. ¶ Si vis scire, si pariet masculum, vel fœmellam, aspice ascendens & dominum eius: qui si masculinus fuerit, et in signo masculino, vel in quadratura circuli masculina masculus erit: si fœmininus, & in signo fœminino, vel in quadratura circuli fœminina, est fœmella: & ita de Luna considerabis. Considera similiter, si plures planetarum fuerint in signis masculinis, quia tunc masculus erit: et si plures * planetarum fuerint * in signis fœmininis, erit filia. ¶ Et si vis scire, vtrū infans fuerit legitimus, vel adulterinus, vide, si Saturnus, Mars vel cauda fuerit in quinta, aut cum domino quintæ, quia si sic, adulterinus est: & si bonus planeta fuerit idem, idem legitimus est: & si dominus primæ fuerit in quinta, aut cum domino eius, legitimus est: similiter si dominus quintæ in prima inueniatur, aut cum domino primæ. ¶ Si vis scire, vtrùm rumores sint veri, vel falsi, vide, si Saturnum, Martem, vel caudam inueneris in ascendente, quia si sic, rumores sunt falsi: sed si Solem, Iouem, vel caput draconis inueneris, ijdem veri sunt: & si planetæ masculini fuerint in signis masculinis, & fœminini in fœmininis, adhuc sunt veri: & si boni & mali ibi fuerint, partim sunt veri & partim falsi: & si fuerit signum cum bono planeta, veritatem testatur, & si cum malo planeta occiderit, falsitatem. Similiter, si Mercurius fuerit in prima, falsi sunt. Et si Luna fuerit in prima, in signo fœminino, vel iuncta cum domino ascendentis in signo fœminino, sunt veri. Similiter si boni planetæ fuerint in tertia, quinta, vel nona, & signa fœminina fuerint, veri sunt: sin autem, non. ¶ Si vis scire, vtrùm quis absens veniet, & quando, aspice dominum quintæ, in primo, quos si simul inueneris, pro certo veniet, & iam est iter aggressus. Similiter si dominus quintæ fuerit in primo, vel cum domino primæ: quæ si ceciderit, nuncius est infirmus in via: quia si dominus quintæ exaltetur, tunc venit lætanter: & si fuerit in signo cadente: grauiter infirmabitur, vel morietur. ¶ Si vis scire, si afferat illud, pro quo iuit, vel non, aspice dominum septimæ: qui si bonus fuerit, affertur quod quæsiuit:

fuit: & si ceciderit, vel malus ibi fuerit, nihil affert de eo.

Quæstiones sextæ domus.

VTrùm infirmus conualescet, vel morietur, si quæritur, de infirmitate aspice, si Saturnus, vel Mars, aut cauda fuerit in primo, eiusque dominus cum malo planeta iunctus, nam tunc morietur citò: & si dominus primæ fuerit bonus, malique planetæ fuerint in prima cum domino eius, similiter vel in primo, * octauo, * pro certo morietur. Et si dominus primi in octauo fuerit, aut cum domino octaui, vel dominus octaui in primo, aut cum domino primi, dubitatur de morte. Et si mali planetæ angulos occupauerint, malum & destructionem minatur infirmus. Et si in primo, sexto & octauo boni planetæ fuerint, & in angulis * similiter, & dominusque primi ab octauo, & domino eius, viuet & * conualescet. ¶ Vtrùm curabitur per medicinam, vel non si scire cupis, primum da medico, decimum infirmo, septimum infirmitatibus, & quartũ medicinis: mali planetæ in primo existentes medicum nihil prodesse, sed * peius * hoc esse testantur infirmo: fortunæ verò ipsum sibi vtilem designant. Et si mali decimum occupauerint: ægrum esse causam. Causam sui morbi testantur ipsius velle facere, quod consulit magister: fortunæ quoq; ibidem existentes contrarium designant: mali verò in septimo existentes ægrum de morbo in morbum transmutant, fortunæ verò ipsum liberant absque medicis seu medicinis. * Mali * quoque in quarto existentes, medicinas testantur augere dolorem: fortunæ vero mitigant & sanant eundem. ¶ Si vis scire ad infirmum si sanes eum, cõsidera locum tunc: qui si fuerit cum Saturno, Marte vel cauda vel * R * cum sole, non vadet. Et si Iupiter, Venus vel caput draconis fuerit in primo, vel in septimo, vade: quia bonum erit. Et si est luna cum bono, vade & da ei medicinam. Et si fuerit cum malo, & maximè in septimo, vel si mali fuerint in angulis, non vadas: quia nihil proficies ei. Et si boni ibi fuerint, vade & aspice diligenter, in quo vel in quibus membris patitur, quia aries habet caput, taurus collum, cancer pectus & pulmonem, leo cor & stomachum, virgo ventrem & intestina, libra vmbilicum & renes, scorpio anum & verenda * sagittarius nates et coxas, capricornus genua, aquarius libras *, pisces pedes.

* *surræ meæ*

Quæstiones septimæ Domus.

PRo furto aspice dominum septimi: qui si fuerit in primo, furtum erit restaurandum. Et si dominus primi fue-

rit in ſeptimo,perquiret illud diu , & tandem inueniet. Et ſi luna fuerit in primo,aut cum domino eius,inuenietur. Si luna fuerit in quinto,cum domino primi,vel* R * in primo poterit inueniri.Sed ſi Sol & Luna fuerint in quinto,& ſi dominus octaui fuerit cum domino primi in primo,inuenietur. Et ſi dominus ſecundi fuerit in octauo,non poterit inueniri. Et ſi Saturnus & Mars vel cauda fuerint in ſecundo,non inuenietur,nec omnino perdetur. Et ſi ſecundi dominus fuerit in primo,inueniet illud,& neſciet vnde veniat. Si dominus primi fuerit in ſecundo , poſt magnum laborem poterit inueniri. Et ſi dominus ſecundi ceciderit,nunquam inuenietur : ſed ſi exaltetur ,bene inuenietur : ſeptimus autem latronem oſtendit.¶ Si vis ſcire,quid ſit & quod furtum ſit,aſpice dominum ſecundi:qui ſi fuerit Saturnus eſt plumbum,ferrum,caldarium, * tripes , * veſtis , aut aliqua res nigra aut corium. Si Iupiter,aliquid album,ſicut ſtannum,argentum , vel venis mixta crocco & Albo.Sol enim ſignificat aurum & res pretiolas.Mars verò res quæ ſunt in igne,vel quæ pertinent ad eum:Venus verò res mulierum,ſicut manualia,annulos , iocalia & ornamenta pulchra:luna beſtias,ſicut equum , vel mulum,&c. cyphos aut* merces *: Mercurius monetam,libros, chartas,vel res depictas,aut veſtes varij coloris,vel griſſas ¶ Si vis ſcire,quot fuerint latrones,aſpice dominum ſexti , qui ſi fuerit in ſecundo aut cum domino ſecūdi,plures fuerint. Et ſi fuerint in tertio , fratres vel cognati quærentis fecerunt id furtū.¶Si vis ſcire,ſi latro ſit adhuc in villa,ſi in ſuccedētibus, non iuit adhuc multū longè:ſi in cadentibus,multū elongatus eſt. ¶ Verſus quam partem iuerit latro , ſi vis ſcire, aſpice dominum ſeptimi, in quo ſigno eſt : qui ſi in ariete fuerit , in medio orientis eſt : ſi in tauro , in meridie contra orientem : ſi in geminis, in occidente contra meridiem : ſi in cancro , in medio ſeptentrionis : ſi in leone , in oriente contra ſeptentrionem : ſi in virgine , in meridie tontra occidentem : ſi in libra, in medio occidentis : ſi in ſcorpione, in ſeptentrionem propinquum occidenti : ſi in ſagittario, in oriente iuxta ſeptemtrionem : ſi in capricorno , in medio meridiei : ſi in aquario , in occidente contra ſeptentrionem:ſi in piſcibus , in ſeptentrione contra occidentem. ¶ Si vis ſcire , ſi fur totum furtum defert ſecum , aſpice dominum ſeptimi , octauiq́ue : & ſi dominus ſeptimi fuerit in angulo , habuit voluntatem totum deferendi ſecum , ſed non potuit. Si dominus octaui fuerit in mediocri , vel in* cadenti , & dominus ſecundi in forti , totum ſecum defert. Et ſi dominus ſeptimi & octaui fuerint ambo in cadenti-

dentibus, nec portauit, nec habuit: vide per * septimam, * quæ est socius. & octauum, quod est lucrum eius. ¶ Si vis scire genus & nobilitatem hominis vel mulieris, aspice dominum septimi. quod si in angulis inueneris, & dominum primi in succedentibus, vel cadentibus, mulier nobilior est viro. Et si dominus ascendentis fuerit in angulo, & dominus septimi in succedenti, vel cadenti, vir nobilior est muliere. Et ita potes iudicare de duobus socijs, vel quibuscunque alijs personis. Et si dominus septimi in * nona * domo fuerit, de partibus extraneis accipiet vxorem. ¶ Si scire vis, vtrùm coniugium fiet, ascendens & dominum eius & Lunam de quærenti, & septimum & dominum eius mulieri: etsi iunctus fuerit dominus ascendentis, aut Luna, domino septimi, aut fuerit in septimo: coniugium fiet: vel si dominus fuerit in primo, aut cum domino primi, fiet de facili, & plus erit voluntas mulieris, quàm viri. ¶ Si scire cupis, vtrùm vxor, vel amica tua alium habet amatorem, vel non, aspice, si Mars fuerit in septima, ita quòd non sit in domo sua, nam ita nullum habet amatorem. Et si Saturnus ibi fuerit, alium diligit, sed non iacet cum ea. Et si cauda fuerit in septima, iacet cum ea. Et si ibi fuerit Iupiter, malè tenet castitatem, Si Venus, hilaris est & libenter ludit & ridet: quare putatur esse meretrix, cum non est. Si Mercurius, amicum habuit, sed nunc non habet. Sed si Luna fuerit in septima, nondum habet amicum, sed habebit, & erit quasi tota communis. Si autem Sol, aut caput draconis fuerit * illud idem, * casta est. Et ita potes inuenire in * nono * de amicis. ¶ Si vis scire, quis illorum plus viuet, vide dominum primi et septimi: & quis illorum in fortiori & meliori loco fuerit, vel cum melioribus iunctus, & à domino octaui & eius participatione remotior & liberior persona, cui correspondet dominus domus illius, plus viuet. ¶ Si vis facere societatem, & si vis scire si fiet, vel quid inde accidet, vide, si bonus planeta fuerit in septimo. & in primo: quia si fuerit, societas fiet, bonumque inde eueniet: & teneas † durare † per annos, menses & dies, quos dominus septimi significauerit. ¶ Si vis scire qualis est societas, aspice, quis planetarum sit in septimo: quia si bonus fuerit, anno illo fiet societas: vel † R †, coniugium, si de eo quæratur. ¶ Et si vis scire, si bene esse debeat, aspice primum, & dominum eius, qui est quærentis: & septimum, & dominum eius, qui est sociorum, vxorum & concubinæ: qui si fuerint inter se concor-

ibidem *fortè*.

dantes, pax & concordia erit inter eos, & proficies: si discordes fuerint, rixa erit inter eos, & societas proficere non poterit. ¶ Et si vis scire, quis eorum plus lucrabitur, aspice primum & dominum eius, & septimum & dominum eius, & quis eorum stat melius: vel si mali fuerint, quis eorum cadit: & qui cadit, perdet: qui verò exaltatur, lucrabitur. ¶ Vel aliter, & melius: Aspice secundum & dominum eius, & octauum & dominum eius, & in quo melior planeta, vel dominus eius in meliori loco inuentus fuerit, vel cum melioribus iunctus, ipse plus lucrabitur. † Secunda domus † & dominus eius lucrum quærentis significat, & octaua socij, vel partem suam: & si ambo fuerint boni, ambo lucrabuntur: & si ambo mali, ambo perdent: & si vnus bonus, & alius malus, ille cuius est bonus, lucrabitur, & ille cuius est malus, perdet. ¶ Et si vis scire, si duo socij se diligant, aspice, si dominus primi & septimi fuerint amici & concordes, diligunt se, si inimici fuerint & discordantur, non. ¶ Si vis scire, quis vincet in causa & controuersia, aspice dominum primi & septimi: quos si in angulis inueneris, neuter vincetur: & vide, quis eorum cum malo iūctus fuerit, nullus in casu suo proprio, quia ille vincetur. Et si ab vtroque planeta fuerit malus, victor occidet victum. Si vnus eorum fuerit fortis, & alter debilis, & planeta qui est in forti, non cadat, nec secum malum habuerit, & ille qui fuerit in debili, non fuerit in domo, vel exaltatione sua, nec cum bono planeta, ille qui est in forti, vincet. Similiter ille qui est in mediocribus, magnum timorem habet in corde suo: quia modò sperat vincere, modò verò vinci. Et nota, quod in quæstione de bello & regno maior dicitur esse potestas vel fortitudo in exaltatione, quàm in domo: in omnibus autem alijs quæstionibus econuerso. ¶ Si vis scire de aliquo existente ad insultum, si sanus reuertetur, vel non, aspice dominum ascendētis, si bonus fuerit, id est, cum bono vel bonis, bonusq; planeta in primo, sanus reuertetur. Et si Sol fuerit cum domino primi in aliqua parte quæstionis, non vadat: quia Sol combuerit eum. Et si dominus septimi est cū bono planeta, et dominus primi cum bono similiter, habebit impedimentū in via, tamen non morietur. Et si malus planeta fuerit cum domino primi, & bonus in primo, si vadat, magnum damnum patietur, sed non mortem: potest tamen bene vulnerari. Et si Saturnus fuerit in primo, vel cum domino primi, non vadat: quia aliquod impedimētum veniet ei ex aliquo homine cui occurret. Et si malus fuerit cum domino primi, Saturnusq; fuerit in primo, vel cum domino primi, vulnerabitur

cum

cum ligno, vel petra. Si Mars, vel Cauda fuerint in primo, vel cum domino primi, vel mali planetæ sint in primo, vel cum domino primi, vulnus vel mortem patietur. Aspice similiter, si malus fuerit in octauo: quia sic timendū est de morte. Et si Sol fuerit cum domino septimi, aut in octauo, significat malum ire. Idem de * septimo & decimo. ¶ Et si vis scire, quid eueniet de bello, septimum & primum aspice, & dominos eorum: quia primus & dominus eius quærentem significat, & septimus & dominus eius aduersarium: qui si boni fuerint in primo & mali in septimo, fueritq; dominus primi & septimi malus, quærens vincet. Si verò cum domino primi malus fuerit, malusque in primo, & domino septimi bonus, vel *R* in septimo, quærens vincetur, vel capietur, vel occidetur. Et si domini vtrorumque fuerint in primo, & ex parte primi fuerint boni vsq; ad finem * domus quæ est medietas quæstionis: mali enim aliam medietatem occupârunt, scilicet à septima vsque ad finem duodecimi, aduersarius vincetur. Si autē ambo domini fuerint in ascendente, fuerintq; boni ex parte primi, & mali ex parte septimi, ambo graue damnum patientur: quærens tamen melius habebit in fine. Si autem domus ascendentis fuerit in septima, vel in eius quęstione, significat fortitudinem aduersarij. Et si dominus septimi fuerit in ascendente, vel in eius quæstione, significat fortitudinem actoris. Et si dominus ascendentis fuerit in octauo, vel cum domino octaui, vel dominus octaui in primo, vel cum domino primi, significat mortem quærētis. Et si dominus septimi fuerit in secundo, aut cum domino eius, aut dominus secūdi in septimo, vel cum domino septimi, significat mortē inimici. ¶ Si vis scire, si bellū diu durabit, si mediocre, mediocriter: & si dominus primi & septimi concordauerint, partes pacificabūtur post bellum. ¶ Si vis egredi de loco in quo es, & trāsferre te ad alium, & vis scire, vtrum melius erit stare vel ire, vel de duobus negotiis, quod illorum expediat tibi plus facere, primum & secundum, & dominos eorum locorum, ad quem vis ire, in quo es, & lucrum quod ibi facis, tribue: & septimum & octauum, & dominos eorum, locum ad quem vis ire, & lucrum quod ibi facies, & quorum domini meliores fuerint, & cum melioribus iuncti, † illos elige. † Vel aliter: Aspice dominum ascendentis & Lunam: qui si separati fuerint à malis, & iuncti fortunatis, plus valet ire quàm stare & facere aliquod negotium, quod in mente habuisti. Et si dominus ascendentis & Luna separati fuerint à fortunis, & iuncti malis, non moueas te, nec facias ad negotium. Vel sic: Aspice Lunam: & si planeta à quo separatur, melior est,

quàm ille cui iungitur, non moueas: & si ille cui iungitur, melior est illo à quo separatur, vade.

Quæstiones octauæ domus.

DE homine, vel muliere qua morte morietur si scire vis, aspice, si in octauo fuerit leo vel scorpio, †R†Mars, per bestiam morietur. Et si Saturnus fuerit in octauo, aut cum domino octaui in scorpione, cancro vel pisce, morietur in aqua. Et si in octauo fuerit malus, aut cum domino octaui, vel si ibi Mars vel cauda, igne, ferro vel febre morietur. Et si in octauo fuerit bonus planeta, vel cum domino octaui, bona morte morietur.

Quæstiones nonæ domus.

PRo itinere longo aspice, si dominus octaui secum habuerit bonos planetas: & si Saturnus fuerit in nono, & exaltauerit se in decimo, ita quòd non sit in domo sua, non vadas: quia bellum & obstaculum inuenies. Et si malus planeta fuerit cum domino noni, & dominus noni cadat, damnum magnum patietur in via: quia si per aquam iuerit, nauis frangetur: si per terram, infortunabitur, capietur, vel morietur. Si Saturnus fuerit in nono, vel cum domino eius, vade securè. Et si bonus planeta fuerit in nono, vel cum domino noni, via bona erit & secura. Et si Mars est in nono, non vadas: quia mortales inimicos inuenies in via. Et si dominus noni fuerit cum malo, † vel †. Si Sol fuerit in †, significat, sed non capietur. Et si dominus noni habuerit bonum planetam prope se, euadet: si malum, capietur. Et si Venus fuerit in nono, vel cum domino noni, bona erit via: quia mulieres inueniet de quibus habebit solatium. Et si Mercurius fuerit in nono, & dominus noni cum bonis fuerit, via erit satis bona, & si cum malo fuerit, mala. Et ita dico de Luna, sicut de Mercurio. Si cauda fuerit in nono, latrones aut aliam malam gentem inueniet. Et si caput fuerit in nono, bona erit via: quia inueniet magnates, cum quibus sociabitur. Et sic fac de tertia domo, pro via breui. ¶ Si vis scire, quando fiat id, aspice dominum nonæ, & secundùm fortitudinem vel debilitatem eius iudica: quoniam secundùm locum in quo fuerit, annos, menses, vel dies indicabit. Et ita facies de mora eius, extrà vel infrà quod tempus veniet, † annis domini noni. Vel ††. † in diebus: quia tot diebus morabitur, quòt significat planeta in loco in quo est. Vel aliter: Debiles anguli velocem itinerationem significant: mediocres mediocrem: & dominus noni similiter secundum locum in quo inuenitur. Et ita dico de reditu. ¶ Si vis scire, vtrùm recedant de via viagio imperfecto, vel non, vide si Luna

iunga-

jungatur cum domino primi, tertij, vel noni, inde cadenti planeta: quia si sic, † retrocedat viagio imperfecto. Et si fuerit in exaltatione sua, citò fiet via. Et si duo fortes fuerint, & vnus cadens fiet via. Si vnus fuerit fortis, & † alius † ceciderit, retrocedent.

Quæstiones decimæ domus.

SI vis scire, vtrùm habebis honorem, vel beneficium à rege, episcopo vel domino, vel non aspice primam, & nonam, & dominos earum, & si dominus primæ fuerit in nona, vel cum domino nonæ, vel alio bono planeta, vel dominus nonæ, in prima cum domino primæ, aut alio bono planeta, sicut Venus, Iupiter, vel caput draconis, aut aliquod eorum fuerit dominus nonæ, vel *R* primæ, honorem beneficiumúe ab eis habebit. ¶ Si vis scire, si hoc erit in sua terra, vel extranea, aspice, si dominus nonæ fuerit in angulis, & erit in terra tua: si in succedentibus, fiet propè: si in cadentibus, longè, longè.

Quæstiones vndecimæ domus.

SI vis scire, quando nauem mittere oporteat in aquam, aspice ascendens: * quod si * stabile fuerit, ponderosa erit. Sed si dominus eius fuerit cum bono planeta, magnum pondus sustinet. Et si ascendens instabile fuerit, & cum bono planeta, nauis erit velox, & sustinet bonum pondus: & si mediocre, mediocriter. Et ita dic de equo, si quæratur. Et si aliquod signum instabile fuerit ascendens, & dominus eius in exaltatione sua, aut aliter fuerit fortunatus, & luna quoque ipsum toruo aspectu vel sextili aspexerit, aut fuerit in tertia, quinta, nona vel vndecima, nauem ad aquam faciat applicari, quia velocissima erit. ¶ Sed si malum in * ipsam ponere * voluerit, aut * ipsam * conducere, fac hoc signo stabili ascendente, aut cùm luna fuerit in tertia, quinta, octaua, nona vel decima domo, vel mansione. Si vis scire, qualiter ventum habebit, aspice ascendens & dominum eius: si fuerit cum bono vel malo * eius, * & in quo loco fuerit: & secundùm hoc iudica. ¶ Et si vis habere ventum fortem, sub ortum aquarij velum tendatur in altum: si paruum, sub ortum libræ det cautus carbasa vento: si mediocrem, sub geminis velum dirigat ipse suum.

Quæstiones duodecimæ domus.

PRo incarcerato considera duodecimam & primam: & si dominus duodecimæ fuerit in prima, vel cum domino primæ, &c.

ארבעתאל

DE MAGIA VETERVM.

SVMMVM SAPIENTIAE STVDIVM.

In omnibus consule Dominum, & nihil cogites, dicas, facias, quod tibi Deus non consuluerit.

Prouerb. 11.

Qui ambulat fraudulenter reuelat secretum: Fidelis autem spiritu celat rem.

ARBATEL DE MAGIA, SEV PNEVMATICA VETERVM, TVM MAGORVM populi Dei, tum Magorum Gentium, prò illustratione gloriæ, & Philantropias Dei.

Nunc primùm ex tenebris in lucem producta, contra Cacomagos & contemptores donorum Dei, ad vtilitatem & delectationem omnium, qui verè & piè delectantur Dei Creaturis: & illis cum gratiarum actione vtuntur ad honorem Dei, & vtilitatem sui & proximi.

Et habet Tomos nouem Aphorismorum septies septenorum.

PRIMVS dicitur ISAGOGE, seu Institutionum liber Magiæ, seu ἐ πνευματικῶν, quòd quadraginta nouem Aphorismos generalissima totius artis præcepta complectatur.

SECVNDVS est MICROCOSMICA MAGIA: quid Microcosmus per suum Spiritum & sibi à natiuitate addictos genios Magicè, hoc est, sapientia spirituali effecerit, & quomodo.

TERTIVS est OLYMPICA MAGIA, quomodo per Spiritus Olympi agat & patiatur homo.

QVARTVS est MAGIA HESIODICA & HOMERICA, quæ docet operationes per Spiritus dictos Calodæmones tanquam non hostiles humano generi.

QVINTVS est ROMANA seu SIBYLLINA MA-

MAGIA, quæ cum tutelaribus ſpiritibus & dominis, quibus diſtributus eſt terrarum orbis, agit & operatur. Hæc eſt VALDE INSIGNIS MAGIA. Huc & DRVIDVM doctrina refertur.

SEXTA eſt PYTHAGORICA MAGIA, quæ tantùm agit cum ſpiritibus, quibus data eſt artium doctrina, Phyſica, Medicina, Mathematica, Alchimia, & vicinæ artes.

SEPTIMA eſt APOLLONII & ſimilium MAGIA, complicata cum Romana & Microcoſmica. Habet tamen hoc peculiare, quòd poteſtatem habet ſuper Spiritus hoſtiles humani generis.

OCTAVA eſt HERMETICA, hæc eſt AEGYPTIACA, & non multum abeſt à Diuina Magia. Hæc producit Deos, qui in templis habitant omnis generis.

NONA SAPIENTIA eſt illa, quæ ex ſolo verbo DEI dependet, & dicitur PROPHETICA.

LIBRI

LIBRI ARBATEL DE MAGIA TOMVS PRIMVS, dictus ISAGOGE.

IN nomine Creatoris visibilium & inuisibilium, qui inuocantibus de thesauris suis reuelat mysteria, & secreta sua, & paternè ac clementer ea largitur nobis sine mensura. Is det nobis per vnigenitum Filium suum Dominum nostrum Iesum Christum ministros suos spiritus secretorum reuelatores, vt librum ARBATEL conscribamus. de maximis secretis, quæ fas est hominem scire, illisque sine Dei offensa vti. Amen.

APHORISMORVM SEPTENA prima.

APHORISMVS I.

Qui vult secreta scire, secreta secretè sciat custodire, & reuelanda reuelet: sigillanda sigillet: & sacrum non det canibus, nec margaritas proiiciat ante porcos. Hanc legem obserua, & aperientur tibi oculi mentis ad intelligenda secreta, & audies tibi diuinitùs reuelari quicquid animus tuus desiderauerit. Habebis etiam prompta Angelorum Dei, & spirituum in natura ministeria obsequentiora, quàm vllus animus humanus desiderare queat.

APHORISMVS II.

In omnibus inuoca nomen Domini, & sine inuocatione Dei per vnigenitum filium nihil suscipias ad cogitandum vel faciendum. Vtere autem spiritibus tibi datis ac attributis tãquam ministris, sine temeritate & præsumptione, cum debita reuerẽtia erga spirituum dominum, tanquam legatis Dei: & quod reliquum est vitæ, pacificè perages ad Dei honorem & tuam ac proximi vtilitatem.

APHORISMVS III.

Viue tibi & Musis, multitudinis amicitias vita: Temporis sis auarus: omnibus beneficus: vtere donis tuis: vocationi inuigila: Verbum Dei nunquam recedat ab ore tuo.

APHORISMVS IIII.

Obtempera bene monentibus: Fuge procrastinationem omnem:

omnem: ad constantiam & grauitatem in dictis & factis tuis te assuefac: Tentationibus tentatoris resiste per verbum Dei. Fuge mundana, cœlestia quære: Non innitaris prudentiæ tuæ sed in omnibus ad Deum respice, secundum Scripturæ sententiam. Cùm nescimus quid faciamus, ad te Deus eleuamus oculos nostros, & à te expectamus auxilium. Vbi enim humana nos destituunt præsidia, ibi Dei affulget auxilium, secundum Philonis dictum.

APHORISMVS V.

Diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex omnibus viribus tuis, & proximum sicut te ipsum, & Dominus te custodiet tanquam pupillam oculi sui, & ab omni malo liberabit, ac te replebit omni suo bono, nihilq; desiderabit anima tua, cuius non compos sis futurus, modò tibi ad salutem corporis & animi contulerit.

APHORISMVS VI.

Quicquid didiceris, frequenter repete, & menti tuæ infige. & multum discas, non multa. quia animus humanus non potest omnibus par esse, nisi diuinitus quis regeneratus sit. Huic nihil est tam arduum, aut tam multiplex cui par esse non possit.

APHORISMVS VII.

Inuoca me in die tribulationis, & exaudiam te, & honorificabis me, dicit Dominus. Omnis autem ignorantia est tribulatio animi. Inuoca ergo in ignorantia tua Dominum & exaudiet te: & memento vt honorem tribuas Deo, ac dicas cum Psalmista: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.

SEPTENA SECVNDA.

APHORISMVS VIII.

Sicut Scriptura testatur, quod Deus imponit nomina rebus aut personis, & simul cum illis etiam ibidem vires & officia quædam distribuit de thesauris suis: ita characteres & nomina constellata non habent vires ratione figuræ vel pronunciationis, sed ratione virtutis seu officij, quæ Deus vel natura ad tale nomen, vel characterem ordinauit. Nulla enim est virtus vel in cœlo, vel in terra, vel in inferno, quæ non descendat a Deo, quo non fauente nihil quod habet, dare, & in actum traducere potest.

APHORISMVS IX.

Sapientia summa ea est, quæ in Deo: deinde in creaturis

Spi-

Spiritualibus: postea corporalibus: quartò in natura & rebus naturalibus. Hæc longo interuallo sequuntur spiritus Apostatæ & reseruati extremo iudicio. Sextò ministri pœnarum in inferno, & obedientes Deo. Septimò non infimum locum Pygmæi tenent, & qui in elementis & elementatis habitant. Omnes differentias sapientiæ creatoris & creaturæ cognoscere ac discernere conuenit, vt quid in nostrum vsum de vnaquaq; desumere debeamus, certò nobis constet, & quomodo id fiat reuera sciamus: siquidem omnis creatura ad vtilem finem naturæ humanæ condita est, & in eius ministerium, sicut sacræ testantur literæ, ratio & experientia.

APHORISMVS X.

Deus Pater omnipotens Creator cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium, in sacris literis se ipsum conspiciendum proponit: & tanquam pater qui tenerè suos filios amat docet nos quid sit vtile, quid non, quid fugiendum, quid amplectendum: deinde etiam nos summis propositis beneficijs corporalibus & æternis ad obedientiam allicit, ac propositis pœnis ab ijs, quæ nobis vtilia non sunt, deterret. Tu igitur sacras literas nocturna versato manu versato diurna, vt sis in præsentiarum & ad omnem æternitatem fœlix & beatus. Hoc fac & viues, quod te sacræ docuerunt paginæ.

APHORISMVS. XI.

Numerus quaternarius est Pytagoricus, & primus quadratus: ergo hic ponemus fundamentum omnis sapientiæ post DEI reuelatam sapientiam in sacris literis, & ad considerandum in natura propositum.

Constitue ei, qui totus ex Deo pendet, omnis creaturæ sapientiam inseruire & obedire, seu volenti siue nolenti, vel volentes, vel nolentes. Ac in hoc Dei eluceſcit omnipotentia. In hoc igitur CARDO REI consistit, VT VELIMVS nobis creaturam inseruire à nolentibus discernere: ac vt cuiusq; sapientiam & officia nobis accommodare discamus. Hæc ars non nisi diuinitus traditur, cui vult Deus sua secreta reuelat, cui non vult aliquid de suis thesauris largiri, is inuito Deo vi nihil abstulerit.

Ergò rectè τὰ πνευματικὰ ἐπιζητῶμεν à solo petamus DEO qui nobis ea clementer impartiet. Qui enim nobis filium dedit, & pro Spiritu sancto suo orare nos iussit, quantò magis totam creaturam, visibilia & inuisibilia subijciet? QVICQVID PETIERITIS, ACCIPIETIS. Videte ne donis Dei abutamini, & omnia vobis cooperabuntur ad salutem. Et ante

omnia

omnia in hoc invigilate, vt nomina vestra scripta sint in cœlo, hoc leuius est quòd vobis Spiritus obedient. Sicut Christus monet.

APHORISMVS. XII.

In Actis Apostolorum inquit Spiritus Petro post visionẽ: Descende, & noli dubitare quia ego misi eos, cùm accerseretur à Cornelio Centurione. Hoc modo vocali verbo omnes tradebantur disciplinæ per Sanctos Dei angelos, sicut ex Aegyptiorum patet monumentis. Et hæ postea humanis sunt deprauatæ opinionibus, & impulsu malorum Spirituum, qui zizanias seminant in filios diffidentiæ, sicut manifestum est ex D. Paulo & Hermete Trismegisto. Et non est alia INSTAVRANDI ARTES RATIO, quàm ex doctrina Sanctorum Dei spirituum: quia vera fides est EX AVDITV. Quod autem de veritate sis certus, neq; dubites, an spiritus qui tecum loquitur, vera an falsa pronunciet, dependet ex fide tua in Deum, vt cum Paulo dicas, Scio cui confido. Si nullus passerculus potest cadere in terram sine voluntate patris, qui in cœlis est, quanto magis ô modicæ fidei te non patietur Deus decipi, si à Deo dependes, & illi soli adhæres.

APHORISMVS XIII.

Viuit Dominus, & omnia quæ viuunt, in ipso viuunt. Et est verè יהוה, qui datur vniuersis vt sint quod sunt, & solo verbo vocali per filiũ de nihilo produxit omnia quæ sunt, vt sint. Is vocat omnes stellas, omnem militiam cœli nominibus suis. Cui ergo Deus reuelauerit NOMINA CREATVRARVM suarũ is sciet veras vires, & rerũ naturas: ordinẽ & politiam totius creaturæ visibilis & inuisibilis. Reliquum etiam est vt à Deo potestatem accipiat producendi vires, in natura & vniuersa creatura recõdita de potentia in actum: de tenebris in lucem. SCOPVS igitur tuus esse debet. vt spirituum nomina teneas, hoc est, officia & potestates eorum: & vt à Deo illi tibi in ministerium subijciantur seu addicantur. Sicut RAPHAEL attributus fuit Tobiæ vt parentem sanaret, ex periculis liberaret filium, & ei vxorculam suam adduceret. Ita MICHAEL Dei fortitudo, populum Dei gubernabat. GABRIEL Dei nuncius missus fuit Danieli, Mariæ, Zachariæ Iohannis Baptistæ patri. Et tibi petenti datus est, qui te doceat, quę animus tuus desiderauerit in rerum natura. Huius vtaris ministerio cum metu & tremore creatoris tui, redemptoris tui & sanctificatoris tui, Patris videlicet, Filij & Spiritus S. & noli vllam occasionem prætermittere discendi, & vocationi tuæ invigilandi: & nihil rerum necessariarum desiderabis.

APHO-

APHORISMVS XIIII.

Viuit anima tua in æternum per eum qui te creauit. Inuoca igitur Dominum Deum tuum, & illi soli seruias. Hoc facies, si perdendas ad quem finem à Deo conditus sis, & quid Deo quid proximo tuo debeas. DEVS à te requirit animum, vt honores filium, & filij verbum custodias in corde tuo. Hunc si honoraueris, iam feciſti voluntatem Patris tui qui in cœlis est: PROXIMO officia humanitatis debes: & vt omnes ad te confugientes ad honorandum filium adducas. Hic sunt lex & prophetæ. IN TEMPORANIS debes Deum tanquam patrem inuocare, vt tibi det omnia huius vitæ necessaria: Proximum verò de donis Dei iuuare debes, siue illa sint spiritualia, seu corporalia bona.

Sic igitur orabis.

Domine Cœli & Terræ omnium visibilium & inuisibilium conditor & creator: ego indignus, te iubente, te inuoco, per filium tuum vnigenitum Dominum nostrum Iesum Christum vt des mihi spiritum Sanctum tuum, qui me in veritate tua dirigat ad omne bonum tuum. AMEN.

Quia verò desiderio desidero artes huius vitæ, & necessarias nobis perfectè cognoscere, quæ immersæ sunt tantis tenebris & conspurcatæ infinitis humanis opinionibus, vt ego videam, me meis viribus nihil in ijs assequturum te non docente: da mihi vnum de spiritibus tuis, qui me doceat ea, quæ vis nos discere & cognoscere, ad laudem & honorem tuum & vtilitatem proximi. Da mihi etiam cor docile, vt quæ me docueris facilè percipiam & in mentem meam recondam ita de proferenda, tanquam de tuis inexhaustis thesauris ad omnes vsus necessarios: & da mihi gratiam, vt tantis donis tuis humilimè cum metu & tremore vtar, per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM cum sancto Spiritu tuo, Amen.

SEPTENA TERTIA.

APHORISMVS XV.

Spiritus Olympici dicuntur illi, qui in Firmamento, & in Astris Firmamenti habitant, & horum officium est FATA decernere, & Fatales casus administrare, quatenus id Deo placuerit & permiserit: sic nulli neq; malus Dæmon, neq; malum fatum, qui sedet in adiutorio altissimi, nocuerit. Quilibet verò Olympicorum spirituum hoc docuerit aut effecerit, quod eius Astrum, cui addictus est, portenderit, tametsi sine permissione diuina nihil potentia ad actum deduxerit Solus

lis n. Deus est, qui & posse & efficere illis dat: Deo conditori omniũ parent super cœlestia, cœlestia sublunaria & infernalia. Ideo in hoc incumbe, DEO DVCE, quę suscipis, suscipias & *omnia optatum & felicem sortientur finem*; quemadmodum totius mundi testatur historia, & quotidiana ostendit experientia. Pijs pax: impijs non est pax, dicit Dominus.

APHORIS. XVI.

Septem sunt gubernationes seu officiorum differentiæ Olympi, quibus Deus voluit vniuersam hanc mundi machinã administrari. Visibilia autem eorum Astra sunt *Aratron*, *Bethor*, *Phaleg*, *Och*, *Hagith*, *Ophiel*, *Phul*. Olympico sermone. Quilibet præterea sub se habet militiam Firmamenti multiplicem.

ARATRON præest prouincijs visibilibus. XXXIX.
BETHOR XXXII.
PHALEG. XXXV.
OCH XXVIII.
HAGITH. XXI.
OPHIEL. XIV.
PHVL. VII.

Vt sint Olympi, puincię CLXXXVI. in vniuersũ, in quib. suã politiam septem gubernatores administrant, quæ omnia in *Astronomia gratiæ* explicantur diserte. Hoc autem loco quomodo *ad colloquia* deducuntur horum principes & potestates, explicandum est *Aratron* in sabbatho & hora prima diei apparet, ac responsa dat de suis prouincijs & prouincialibus verissimè. Similiter & alij ordine in suis diebus & horis. Præest etiam quilibet 490. Annis. Principium Anomoliæ simplicis, anno 60. ante Christum natum est principium administrationis *Bethor*, & durauit ad annum Christi Domini 430. cui successit *Phaleg*. vsq; ad 920. annum. Deinde *Och* ad 1410 annum. abhinc *Hagith* regnat ad 1900 vsq;.

APHORISMVS XVII.

Magicè euocantur septem gubernatorum principes, simpliciter eo tempore, quo diei & horis præsunt, visibiliter aut inuisibiliter, per sua nomina & officia, quæ illis Deus dedit, & proposito eius charactere, quem vel confirmauerint vel ipsi dederint.

Gubernator Aratron habet in sua potestate, quæ naturaliter facit, hoc est eodem modo in prędisposito subiecto, ea quæ *Astronomia gratia* Saturninis viribus ascribuntur.

Quæ vero libera ſua voluntate facit, ſunt:

1 Quod quæuis poteſt in lapidem conuertere etiam in momento, veluti animal aut plantam retinentem eadem obiecta viſus.

2 Conuertit theſauros in carbones., ac contra carbones in theſauros.

3 Dat familiares cum definita poteſtate.

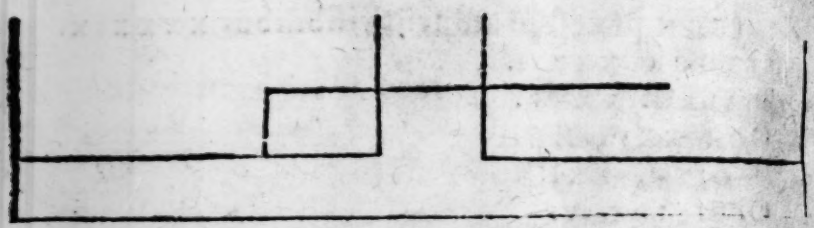
4 Docet Alchimiam, Magiam, Phyſicam.

5 Conciliat homini Pygmæos, homines piloſos.

6 Facit inuiſibilem.

7 Infœcundum facit fœcundum, & donat longæuitatem.

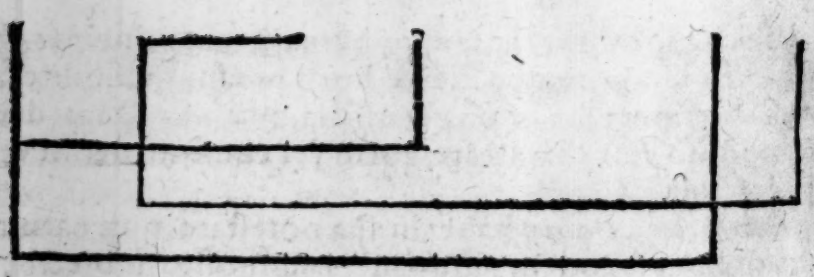
CHARACTER EIVS.

Habet ſub ſe 49. Reges, 42. Principes, 35 Satrapas 28. Duces, 21. Miniſtros coram ſe ſtantes. 14 Familiares, ſeptem nuncios: imperat Legionibus 36000, Legio eſt numerus 490.

BETHOR, Quæ Ioui adſcribuntur, gubernat: vocatis citò aduenit. Quem ſuo charactere dignatur, ad maximas dignitates euehit, obijcit theſauros, Aerëos conciliat Spiritus, qui vera dant reſponſa. De loco ad locum transportant quaſuis res & lapides precioſos, ac medicinas miraculoſas in ſuis effectibus. Dat etiam familiares firmamenti, & poteſt ad 700. annos vitam prolongare, ſi Deus voluerit.

CHARACTER.

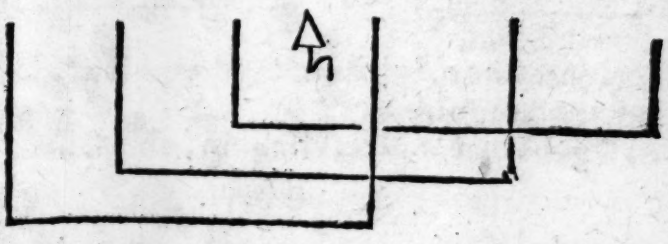

Pa-

Habet ſub ſe 42. Reges 35. Principes, 28. Duces 21. Conſiliarios, 14. Miniſtros, 7. Nuncios, 29000. Legiones Spirituum.

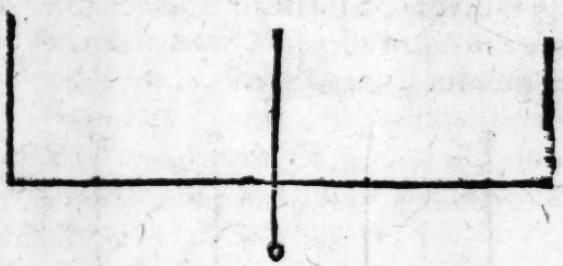
Phalec præeſt Marti attributis: Pacis princeps: eius characterem cui tribuit, euehit ad ſummas dignitates in re bellica.

CHARACTER

OCH Solaribus præeſt, dat 600. annos cum firma valetudine. Largitur ſapientiam ſummam: dat ſpiritus præſtantiſſimos, docet perfectam medicinam, conuertit omnia in aurū purisſimum & lapides precioſos. Dat aurum & crumenam pullulantem auro. Quem ſuo charactere dignum duxerit, facit tanquam numen coli à regibus totius mundi.

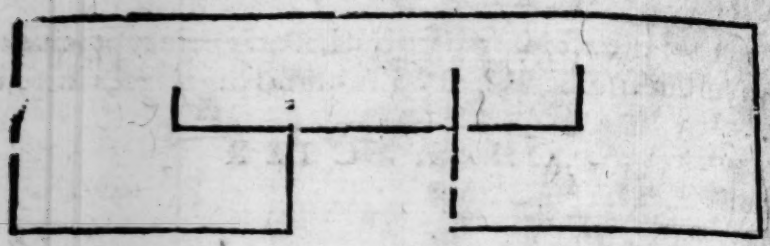
CHARACTER

Habet ſub ſe legiones 36536, Solus adminiſtrat omnia & ſibi inſeruiunt omnes ſui ſpiritus per centurias.

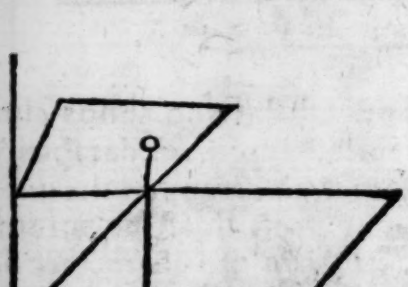
HAGITH gubernat Venerea, quem ſuo dignatur charactere formoſiſſimum facit, & ornatum omni decore. Cuprum conuertit in momento in aurum, & contra aurum in cuprum. Dat ſpiritus qui fideliter inſeruiunt iis quibus addicuntur

CHARACTER.

Habet legiones 4000. Spirituum, & ſingulis millenis præficit Reges ſtatis temporibus.

Ophiel eſt gubernator Mercurialium, eius Character eſt talis,

Eius Spiritus accedunt ad legiones centum millia, dat Spiritus familiares facilimè. Docet omnes artes: & quem ſuo charactere dignatur, facit poſſe in momento argentum viuum conuertere in lapidem philoſophorum.

PHVL hoc gaudet Charactere.

Omnia metalla in argentum commutat dicto & facto: Gubernat lunaria: ſanat Hydropem: dat aqueos ſpiritus, & qui inſeruiunt homini corporali & viſibili formæ: facit 300. annos viuere.

GE-

GENERALISSIMA HVIVS SECRETI præcepta.

1 Gubernator quilibet cum omnibus ſuis Spiritibus agit: Alias naturaliter, ſemper ſcilicet eodem modo: Alias ex libera voluntate ſua, ſi à Deo non impeditur.

2 Poteſt etiam omnia, quæ naturaliter longo tempore facit, in materia prædiſpoſita, etiam repentè in materia non prædiſpoſita facere. Sicut OCH princeps Solarium longo tempore parat aurum in montibus, Minori tempore per Chemicam artem: in momento Magicè.

3 Verus & diuinus Magus poteſt omnibus creaturis Dei & gubernatorum mundi officio vti ad nutum ſnum. Ideò illis obediunt mundi gubernatores, & VOCATI VENIVNT, ac iuſſa exequuntur, DEO tamen authore, Sicut Ioſuæ ſtetit ſol in cœlo.

Mediocribus Magis, mittunt de ſuis Spiritibus, qui in determinatis tantùm quibuſdam negotijs illis obtemperent. At Pſeudomagos non audiunt, ſed eos Dæmonib. illudendos obijciunt, & in varia pericula conijciuntur Deo mandante, ſicut de Iudæis Ieremias capite 8. teſtatur.

4 In omnibus elementis ſunt ſeptem gubernatores cum ſuis exercitibus, qui æquali motu cum firmamenti mouentur, ac ſemper inferiores à ſuperioribus dependent, ſicut in PHILOSOPHIA GRATIAE docetur.

5 Ex vtero matris ad Magiam producitur homo, qui verus magus eſſe debet: alij qui ſeipſos ad hoc officium ingerunt, ſunt infelices. Hic locum habet quod Iohannes Baptiſta inquit. Nemo poteſt ſibi accipere quicquam, niſi ei datum fuerit deſuper.

6 Omnis Character à Spiritu datus quacunq; ratione, habet ſuam efficaciam in hoc negotio, in quo datus eſt in tempore præfinito. Eſt autem eo vtendum hora & die Planetaria qua datu eſt.

7 Viuit Deus, & viuit anima tua, pactum tuum ſeruaueris quodcum, ſpiritu reuelatore in Deo habes, quod omnia fiēt, quæ Spiritus tibi promittit.

APHORIS. XVIII.

Olympicorum ſpirituum nomina ab alijs alia traduntur, ſed tantum illa ſunt efficacia, quę vnicuiq; traduntur per reuelatorem Spiritum viſibilem vel inuiſibilem: & vnicuiq; traduntur, prout ipſi ſunt prædeſtinati. Ideo dicūtur eſſe conſtellata, & rarò efficaciam habent vltrà 40. annos. Tutiſſimū igitur eſt tyronibus artis, vt ſine nominibus per ſola Spirituū

officia operentur, & si ad Magiam præordinati fuerint; reliqua artis requisita se vltrò offerent. *Orate tantum pro fide constante, & Deus* ordinabit omnia in tempore oportuno.

APHORISMVS XIX.

Olympus & eius incolæ in forma Spirituum se vltrò hominibus offerunt, & sua officia illis etiam inuitis præstant quantò magis si eos expetas aderunt. Quod autem etiam mali accedunt, & euersores, fit ex inuidia diaboli, & quod peccatis suis homines eos ad se alliciunt tanquam peccatores debitam pœnam. Qui igitur expetit familiariter conuersari cum spiritibus, se custodiat, ab enormibus peccatis, & diligenter oret pro custodia altissimi, & perrumpet per diaboli insidias ac eius impedimenta. Imò ipsemet ad vtiliter inseruiendum Mago à Deo illi mandabitur & adigetur.

APHORISMVS. XX.

Omnia possibilia sunt credenti & volenti: Omnia impossibilia sunt incredulo & nolenti: Nihil magis impedit, quàm animi volubilitas, leuitas, inconstantia, futilitas, ebrietates, libidines, inobedientia erga verbum Dei. Magum ergo oportet esse virum pium, probum, constantem in dictis & factis, firma fide in Deum, prudentem, & nullius rei auarum præterquam sapientiæ, quæ est circa res diuinas.

APHORISMVS. XXI.

Olympicos Spiritus cùm euocare volueris, obserua ortũ Solis diei, de cuius natura spiritum desideras, & dicta sequẽti oratione fies voti compos.

Omnipotens æterne Deus, qui totam Creaturam condidisti in laudem tuam, & honorem tuum, ac ministerium hominis oro, vt *Spiritum N.N.* de Solari ordine mittas, qui me informet & doceat, quæ illum interrogauero: Aut mihi medicinam adferat contra hydropem, &c. Verum non mea fiat voluntas, sed tua per *Iesum Christum* filium tuum vnigenitum Dominum nostrum Amen.

Sed vltra horam integram non defatiges Spiritum, nisi sit tibi familiariter addictus. QVIA PLACIDE ET QVIETE VENISTI, ac petitioni meæ respondisti, ago Deo gratias, in cuius venisti nomine, ac eas nunc in pace ad ordines tuos, rediturus ad me cum te vocauero nomine tuo aut per ordinem, aut per officium tuum, quod à Creatore concessum est. Amen.

Ecclesiast. cap. 5. Ne quid præcipitanter loquaris neq; festinet cor tuum proferre verbum coram Deo. Deus enim in cœlo est & tu in terra: quo circa pauca sint verba tua. Nam in multa occupatione, occurrit somnium.

Septena Tertia.

APHORISMVS. XXII.

Secretum id dicimus, quod industria humana sine reuelatione nemo exquisiuerit, cuius scientia latet in creatura à Deo occulta, quod tamẽ permittit Spiritibus reuelari ad debitum eius rei vsum: & sunt secreta, vel de rebus diuinis, vel naturalibus, vel humanis. Exquiras autem pauca & selectissima, quibus pluribus commendaueris.

APHORISMVS XXIII.

Initiò constitue de natura illius secreti, an per spiritus in forma personæ, an per virtutes separatas, an organis humanis aut quomodocunq; perfici queat, nec ne. Hoc depræhenso, require à Spiritu, qui eam scit artem, vel quicquid est secreti, vt breuiter tibi illud dictet. Et ora DEVM, vt tibi suam gratiã adspiret, quò ad optatum finem secretum deducas in laudẽ & honorem DEI, ac proximi vtilitatem.

APHORISMVS XXIIII.

Maxima secreta sunt numero septem.

1. Primum, Est omnium morborum curatio, spatio septem dierum, vel per characteres, vel per naturalia, vel per superiores Spiritus cum diuino auxilio.

2 Secundum est, vitam posse ad placitum producere ad quamcunq; ætatem, vitam inquam corpoream & naturalem. Hanc primi habuêre parentes.

3 Tertium, Habere obedientiam creaturarum in Elementis, quæ sunt in forma Spirituũ personalium: item Pigmæorum, Saganarum, Nympharum, Driadum, Syluaticorum hominũ.

4 Quartum, Posse colloqui cum intelligentijs omnium rerum visibilium, & inuisibilium, ac de quauis re audire, ad quid cui præest, conferat.

5 Quintum, Seipsum posse gubernare ad finem à Deo sibi præfixum.

6 Sextum, Nosse Deum & Christum, eiúsue spiritum Sanctum. Hæc est perfectio Microcosmi.

7 Septimũ, Regenerari, vt sit Henochij rex inferioris mũdi.

Septem hæc secreta sine DEI *offensione homo didicerit à Spiritibus qui fuerit honesti & constantis animi.*

SECRETA MEDIOCRIA SIMILITER Septem sunt numero.

1 Metallorum transmutatio, quæ vulgò Alchimia dicitur, certa quidem, si pauciſſimis datur, & non niſi ex peculiari gratia. Non eſt currentis neq; volentis, ſed miſerentis Dei.

2 Metallica morborum cura, aut per magnalia lapidum pretioſorum, aut lapidis philoſophici & ſimilium vſu.

3 Poſſe aſtronomica & mathematica præſtare miracula, ſicut ſunt machinæ hydraulicę, adminiſtrare negotia pro cœli influxu, & ſi quæ ſunt ſimilia.

4 Naturalis Magiæ opera, qualiacunq; illa ſunt exhibere.

5 Omnes phyſicas præuiſiones ſcire.

6 Omnes artes ex fundamento cognoſcere, quæ manibus exercentur, & corporis munijs.

7 Omnes artes ex fundamento cognoſcere, quæ per Angelicam hominis naturam exercentur.

Secreta minora ſunt ſeptem.

1 Rem gnauiter facere, & multum pecuniæ corradere.

2 De humili ſtatu ad dignitates & honores aſcendere, ac nouam familiã fundare, quæ ſit illuſtris & magnas res gerat.

3 In re militari excellere, & res magnas feliciter gerere, & eſſe capitis caput: Regum ac principum.

4 Eſſe bonum patremfamilias ruri & in vrbe.

5 Eſſe mercatorem induſtrium & fortunatum.

6 Eſſe Philoſophum, Mathematicum, Medicum, Ariſtotelicum, Platonicum, Ptolemaicum, Euclideum, Hipprocraticum, Galenicum.

7 Eſſe Theologicum, Biblicum, Scholaſticum, qui omnes ſcriptores Theologiæ, veteres & nouos didicerit.

APHORISMVS XXV.

Dictum eſt quid ſit ſecretũ, quæ genera, quæ ſpecies. Nunc reſtat dicere, quomodo ea quę deſideram? ſcire, aſſequamur. Vnica & vera via ad omnia ſecreta eſt, vt recurras ad Deum omnis boni autorem, & ſicut Chriſtus docet: Primò quæras regnum Dei & iuſtitiam eius, & cætera adijcientur vobis.

2 Item, Cauete ne corda veſtra grauentur crapula & ebrietate & curis huius vitæ.

3 Item, Commendans curas Domino, & ipſe faciet.

4 Item, Ego Dominus Deus tuus docens te vtilia: gubernans te in via qua ambulas.

5 Et intellectum tibi dabo, & docebo: in via quam gradieris, oculo meo te regam.

6 Item

6 Item, Vos qui mali estis, scitis dare bona filijs vestris: Quantò magis pater vester, qui est in cœlis, dabit Spiritum sanctum petentibus.

7 Item, Si volueritis facere voluntatem patris mei, qui in cœlis est, verè discipuli mei estis, & veniemus ad vos & mansionem apud vos faciemus.

Septem hæc scripturę loca, si de litera ad spiritum seu in actum deduxeris, errare non poteris, quin desideratam metam attingas, à scopo non aberrabis, & ipse Deus per Spiritum Sanctum suum te docebit vtilia & vera: dabit etiam tibi ministros angelos suos tuos comites, doctores & adiutores, ad omne secretum mundi. Mandabit & omni creaturæ, vt tibi obediat, vt lætus & gaudens dicas cum Apostolis, tibi obedire Spiritus. Tandem quod maximum est, certus eris, nomen tuum scriptum esse in cœlis.

APHORISMVS. XXVI.

Alia via est & communior, vt tibi reuelentur, etiam te inscio, secreta à Deo vel Spiritibus, qui secretum in sua potestate habent, vel per Somnia, vel per fortes imaginationes seu impressiones. Aut ex natiuitatis constellatione, per cœlestes intelligentias. Hoc modo fiunt viri heroici, sicut sunt plerique omnes docti viri in hoc mundo PLATO, ARISTOTELES, HIPPOCRATES, Galenus, Euclides, Archimedes, HERMES TRISMEGISTVS EST SECRETORVM PATER CVM THEOPHRASTO PARACELSO & in se oēs vires habēt secretorum. Ad hoc secretū, Homerus, Hesiodus, Orpheus, Pytagoras referendi sunt, tametsi hi nonnihil præcedētis secreti dona habuêre. Huc referuntur Nymphidici, sicut Melusinæ filij, & dijs geniti Achilles, Aeneas, Hercules: Item, Cyrus, Alexander Magnus, Iulius Cæsar, Lucullus, Sylla, Marius.

CANON est, vt unusquisq; noscat suū genium, & vt illi obtemperet iuxta verbum Dei: ac caueat insidias mali genij, ne Bruti & M. Antonij calamitatibus inuoluatur. Huc refer IOVIANI Pontani librum de Fortuna & suo Euticho.

TERTIA VIA est improbus labor, quo sine aliquo diuino numine nihil magni aut admiratione dignum aliquis assequitur, sicut dicitur:

Tu nihil inuita dices facilisue Minerua.

Detestamur omnes Cacomagos, qui illicitis superstitionibus se socios dæmoniorum faciunt, & quædā quę DEVS fie permittit, loco pœnæ à Diabolis impetrant. Sicut etiam, alia fiunt mala Diabolo authore, veluti de IVDA, testatur scri-

ptura. Huc referuntur omnes Idolomaniæ veterum & nostræ ætatis, ac sortium abusus, qualia multa habuit gentilitas. Huc etiam pertinet CHARONTICA euocatio manium, veluti SAVLIS cum MVLIERE OPVS & LVCANI defuncti militis VATICINIVM de euentu pugnæ Pharsalicæ, & si quæ sunt similia.

APHORISMVS XXVII.

FAC CIRCVLVM CENTRO A, qui sit B. C. D. E. Ad Ortum sit B C. quadrum ad Septentrionem C. D. ad Occasum D. E. & ad Meridiem E. B. Singulos quadrantes diuide in septē partes: vt sint in vniuersum 28 partes. Et partes rursum in quatuor diuidantur, vt sint 112. circuli partes, ac tot sunt Secreta vera reuelanda. Estq; hic CIRCVLVS hoc modo diuisus SIGILLVM SECRETORVM totius mundi, quæ ab vnico A, centro promanant, hoc est ab indiuisibili Deo in vniuersam creaturam. PRINCEPS ORIENTALIVM SECRETORVM residet in medio, & habet vtrinque ternos satrapas, quorum sub se quilibet habet quatuor, & ipse Princeps sibi quatuor retinuit. Hoc modo & reliqui quadrantes suos secretorum Principes & Satrapas cum quaternis suis secretis habent. Sed ORIENTIS est omnis Sapientiæ studium. OCCASVS roboris, MERIDIEI culturæ, SEPTENTRIONIS rigidioris vitæ. Orienti igitur MAXIMA commendata sunt SECRETA, Meridei MEDIOCRIA. Occasui & Septentrioni MINORA. VSVS huius secretorum sigilli est, vt scias vnde producantur Spiritus seu Angeli, qui secreta sibi à Deo tradita doceant. Nomina autem habent desumpta ab officijs & virtutibus, prout Deus vnicuique suum munus distribuit. Alius habet potestatem gladij, alius pestis, alius famis infligendæ populis, prout à Deo ordinatum fuerit. Alij sunt euersores vrbium, sicut illi duo, qui missi erant ad euertendum Sodomam & Gomorrham, ac vicina loca: quēadmodum horum exempla testatur Scriptura sacra. Alij sunt vigiles regnorum, alij custodes priuatorum, proinde vnusquisque sibi facilè eorum FORMAVERIT NOMINA in sua lingua. Ita qui voluerit petat Angelum Medicum aut Philosophicum, aut Mathematicum, aut Angelum prudentiæ ciuilis, Sapientiæ supernaturalis, vel naturalis, aut qualemcumque & PETAT SERIO, maximo animi motu, FIDE & CONSTANTIA, ac sine dubio quod petet, accipiet à Patre omnium Spirituum Deo. Hæc FIDES superat omnia sigilla, & subiicit illos voluntati hominis. Huic FIDEI succedit CHARACTERISTICA euocandi Angelos ratio *, quæ sola ex reuelatione diuina dependet: sed sine fide tamen præ-

prædicta, eaq; præcedente iacet in obscuro. Si quis tamen ijs non aliter atq; memoriali vti voluerit, & veluti simplici aliquo à Deo ad hoc creato, cui talis virtus seu Spiritualis essentia alligata sit: poterit sine Dei offensa ijs vti. Sed caueat, ne in Idololatriã cadat ac Diaboli laqueos, qui suæ venationi intentus facilè INCAVTOS decipit. Et ipse non nisi solo digito Dei capitur, ac seruituti hominis addicitur, vt pio etiam inuiti seruiant. Verùm nõ sine TENTATIONIBVS & tribulationibus, siquidem mandatum habet, vt insidietur calcaneo CHRISTI seu semini mulieris. CVM METV igitur & tremore versandum in Pneumatica, ac summa erga Deum reuerentia, & cum GRAVITATE & IVSTITIA cum spiritualibus essentijs CONVERSANDVM. Ac ab omni leuitate, superbia, auaricia, vanitate, inuidia, impietate sibi caueat, qui talia tractat nisi miserabiliter perire velit.

XXVIII.

Quia omne bonum à Deo, solo bono, à quo quę volumus impetrare, oportet in Spiritu & veritate ac simplici corde orando. CONCLVSIO secreti secretorũ est, vt se quisq; excitet ad orandum pro eo, quod quis desiderat, & non patietur repulsam. Non despiciat aliquis orationẽ suam: nã à quo petitur DEVS, & largiri potest, & largiri vult, modò agnoscamus authorem, à quo suppliciter petamus desideria nostra. Clemens & bonus Pater amat filios desideriorum, sicut Danielem, & citius exaudit, quàm nos euincere possimus duriciem cordis nostri ad orandum. Sed non vult, vt demus Sanctum canibus, non vult esse despectũ & contemptum cleinodiorum thesauri sui. Ergo diligenter et sæpe legas ac relegas primam septenam secretorum. Ac vitam omnes q; cogitationes tuas instituas ac dirigas ad eas præceptiones, & omnia tibi ex animi tui sententia cedent in domino, cui confidis.

Septena Quinta.

APHORIS. XXIX.

Vt Magiæ nostrum studium procedat ordine generalibus præceptis præmissis ad particularem accedamus explicationem. SPIRITVS aut sunt Diuini ministri verbi & ecclesiæ ac membrorum eius: AVT sunt inseruientes creaturæ in rebus corporalibus, partim ad salutẽ corporis & animi, partim ad interitum: nihilq; siue boni siue mali fit sine certo & determinato ordine ac gubernatione. Qui bonum finem desiderat eum consequetur. Qui malum, etiã illum assequetur, idq; citissimè ex pœna diuina & auersione à diuina voluntate. Proinde vnusquisq; suos scopos cum verbo Dei cõferat, ac veluti ad lydium lapidem, dijudicet inter bonum & malum: et

apud

apud se constituat, quid fugiendum, quidúe expetendum sit, quodque apud se constituerit seu definiuerit, sequatur gnauiter, NON PROCRASTINANDO, vt destinatam pertingat metam.

XXX.

QVI diuitias, splendorem huius vitæ, Magistratus, honores, dignitates, Tyrannides appetunt (idq; magicè) SI ANNITANTVR sedulò, assequentur eos. Vnusquisque pro suo fato & industria, ac scientia Magica. Sicut Melesinæ historia testatur, & illius Magi, qui constituit, vt nullus natione Italus in æternum Neapoli Tyrannidem seu regnum obtineret: ac effecit, vt ille qui ipsius ætate regnabat, de sede deturbaretur. Vsque adeò est magna potestas vigilum seu tutelarium angelorum regnorum mundi.

XXXI.

PRINCIPEM REGNI euocato, & ius in eum impetrato, & commẽda quod volueris, & erit, quousq; ille princeps rursus non fuerit absolutus ab obedientia per Magum succedẽtem. Proinde rursus Neapoli regnum posset restitui Italis, si quis Magus euocaret illum, qui hunc ordinem instituit, & eum adigeret ad recantandum suum factum. Cogeretur etiam restituere cleinodia ex Magico thesauro ablata, LIBRVM, GEMMAM, & CORNV MAGICVM, quibus habitis, facilè, si quis vellet, se mundi monarcham instituerit. Sed ille IVDAEVS eligit viuere inter Deos vsq; ad iudicium præ huius mundi transitoriis bonis: estq; cor eius excæcatum, quòd de Deo cœli & terræ nihil intelligit, aut cogitat amplius, sed immortalium deliciis fruitur in æternam suam perniciem. Et faciliùs euocaretur quàm PLOTINI GENIVS in Isidis Templo.

XXXII.

Similiter & Romani ex Sibyllinis libris edocti, simili ratione se mundi dominos instituerunt, sicut testantur historiæ. Sed Minores Magistratus largiuntur Principis regni Satrapæ. Qui igitur Minori officio seu dignitati inhiat, Magicè Satrapam Principis euocet, & erit voti compos.

XXXIII.

At qui spretis dignitatibus, solis inhiat diuitiis, euocet Diuitiarum Principem, vel vnum de suis Satrapis, & voti fiet cõpos in eo genere, quo voluerit ditescere, vel bonis terrestribus, vel mercatura, vel donis principum, vel studio Metallico, vel Chimicè, prout aliquem his ditescendi modis præfidem produxerit, & ius in illum obtinuerit.

XXXIIII.

Omnis euocatio est vnius generis & formæ, fuitque olim Sibyl-

Sibyllis & ſummis ſacerdotibus familiaris hæc ratio. Hoc nostro tempore per inſcitiam & impietatem eſt in vniuerſum amiſſa: quod etiam reſtat, eſt deprauatum ſuperſtitionibus & mendaciis infinitis.

XXXV.

Mens hvmana eſt ſola mirificorum operum effectrix, adeò vt ſe iunxerit cui ſpiritui voluerit. Coniuncta producit quæ vult: ideò cautè in magicis procedendum, ne decipiant Syrenes & Monſtra alia, quæ ſimiliter mentis humanæ ſocietatem appetunt. Semper igitur lateat ſub alis Altiſſimi, ne ſe leoni rugienti deuorandum offerat. Qui namque mundana appetunt, difficulter Sathanæ laqueos effugiunt.

SEPTENA SEXTA.

APHORISMVS XXXVI.

Cavendvm eſt, ne experimenta experimentis commiſceantur, ſed vt vnumquodq; ſit ſimplex duntaxat & vnum. Nam Deus & Natura ſingula ad certum & deſtinatum finem ordinârunt. Ita. Exempli gratia, qui ſimpliciſſimis herbis & radicibus curant, omnium feliciſſimè curant. Hoc modo & in conſtellatis vocabulis & characteribus, lapidibus & ſimilibus maximæ latent influentiæ ſeu virtutes in actu, quæ ſunt miraculi loco.

Ita ſunt & dictiones, quæ pronunciatæ ſtatim exhibent obedientes creaturas viſibiles & inuiſibiles, tam de noſtro hoc mundo, quàm de Aqueo, Aëreo, Subterraneo & Olympico, Supercœleſti, Infernali, & tandem etiam diuino.

Studendum igitur maximè ſimplicitati, & à Deo impetrãdanotitia talium ſimplicium: aliàs nulla aliâ ratione vel experientia deprehendi poſſunt.

XXXVII.

Habent & ſingula ſuum locum ſortita decenter, Ordo, Ratio, Modvs, ſunt, quæ facilia reddunt omnes doctrinas tam viſibilium quàm inuiſibilium creaturarum. Ordinis hæc eſt ratio, quòd aliæ ſunt creaturæ Lucis, aliæ Tenebrarum. Hæ ſunt vanitati ſubiectæ, quia ſe in tenebras præcipitârunt & mancipârunt æternis pœnis, rebellionis gratia. Horum regnum eſt partim pulcherrimum in rebus tranſitoriis & caducis: vna ex parte: quia non poſſet conſiſtere ſine aliquâ virtute & maximis quibuſdam Dei donis: partim verò fœdiſſimum & horrendum dictu, quod inundat omnibus flagitiis & peccatis, Idololatria, contemptu Dei, blaſphemiis veri Dei & operum eius: cultu dæmoniorum, inobedientia erga magiſtratum, ſeditionibus, homicidiis, latrociniis, tyrannide, adul-

adulteriis, nefandis libidinibus, rapinis, furtis, mendaciis, periuriis, cupiditate dominandi. In hac mixtura consistit tenebrarum regnum. At lucis creaturæ, veritate æterna ac gratia Dei, & sunt Domini totius mundi, etiam tenebrarum dominis imperant tanquam Christi membra. Inter has & illas est æternum bellum, quoad Deus litem hanc dirimat suo vltimo iudicio.

XXXVIII.

DVPLEX igitur est MAGIA sua prima diuisione. Alia est Dei, quam donat Creaturis Lucis. Alia est similiter Dei, sed donum creaturarum tenebrarum: eaq; duplex, ad finem BONVM alia, vt cùm Tenebrarum Principes coguntur Creaturæ benefacere, Deo eos cogente. Alia ad finem MALVM, cùm Deus ad puniendum malos permittit tales Magicè decipi ad perniciem, vel etiam mandat tales in perniciem detrudi.

SECVNDA Diuisio Magiæ est, quòd alia opera perficit instrumentis visibilibus per visibilia. Alia instrumentis inuisibilibus per inuisibilia. Alia commixtis tam modis quàm instrumentis & effectibus.

TERTIA Diuisio est. Alia est quæ solius Dei inuocatione perficitur. Hæc est partim Prophetica & Philophica, partim sicut THEOPHRASTICA.

Alia quæ per ignorantiam veri Dei cum Principibus Spirituum agit, vt voti compos fiat, sicut est opus MERCVRIORVM.

QVARTA diuisio est, quod alia à summo DEO descendendo cum bonis Angelis loco Dei suam Magiam exercet: talis erat Baalim Magia.

Alia quæ cum satrapis malorum spirituum suas exercet actiones: tales fuêre qui per minores gentium Deos operabantur.

QVINTA Diuisio est. Alij cum spiritibus apertè & coram facie ad faciem agunt, quod paucis datur. Alij per somnia aut alia signa agũt: qualia veteres ex auguriis & hostiis captabãt.

SEXTA Diuisio est, quòd alij operantur per immortales creaturas. Alij per mortales Nymphas, Satyros, & similes aliorum elementorum incolas Pygmæos, &c.

SEPTIMA Diuisio est, quòd aliis vltrò spiritus inseruiunt sine arte, aliis vix per artem euocati inseruiunt.

Inter has Magiæ species omnium præstantissima est, quæ à solo Deo dependet. Secunda, Cui vltrò spiritus fideliter seruiunt. Tertia, quæ propria est Christianorum, quæ à Christi potestate, quam habet in cœlo & in terra, dependet.

XXXIX.

Apparatus ad artem Magicam discendam est septuplex.

Primvm est, vt diu noctuq; cogite:,quomodo in veram Dei notitiam ascendat,tum per verbum reuelatum inde vsq; à mundo condito:tum per scalam creationis,&creaturarum, tum per mirabiles effectiones,quas exhibent visibiles & inuisibiles Dei creaturæ.

Secvndo requiritur.vt homo in seipsum descendat, sesequemet optimè nouisse studeat.quid mortale in se habeat, quid immortale, quidq; cuiusq; partis sui proprium sit, quid diuersum.

Tertio,vt discat per immortalem sui partem, æternum Deum colere,amare,& timere: atq; in spiritu & veritate adorare:cum mortali verò sui parte ea facere, quæ sciuerit Deo grata esse,& proximo vtilia.

Hæc sunt tria summa & prima Magiæ præcepta, quibus quisque se parauerit ad veram Magiam, seu diuinam sapientiam concupiscendam & assequendam, vt dignus habeatur. cui Angelicæ creaturæ inseruiant, non tantùm occultè, sed etiam manifestè,& de facie ad faciem.

Qvarto,Cùm ab vtero matris quilibet ad certum genus vitæ vocetur inuigilandum,vt quilibet peruoscat, an ad Magiam natus sit,& ad quam eius speciem. Quod quiuis percipiet,qui hæc nostra legens facilè perceperit, & experiundo se successus habere senserit.Nam non nisi paruulis & humilibus talia & tanta dantur dona.

Qvinto aduertendum, num circa se manifestè assistentes sentiat Spiritus in maximis negotiis suscipiendis: Quòd si tales senserit,manifestũ quòd ex Dei ordinatione fiet Magvs,hoc est,talis persona,quæ ministerio spirituum vtatur ad præclaras res efficiendas. Hîc vt plurimùm peccatur,vel negligentia,vel insciti a, vel contemptu, vel etiam nimia superstitione: peccatur etiam ingratitudine erga Deum, qua clarissimi pleriq; viri sibi postea exitium attraxerunt: peccatur & temeritate ac peruicacia. Ac tandem etiam quando dona Dei non eo in honore habentur,quo requiritur,& παρεμπίπτοις præferuntur.

Sexto, Fide & Taciturnitate opus est futuro mago, maximè vt nihil proferat secretorum,quæ à spiritu sibi interdicuntur,sicut Danieli mandatur. Sigillanda quædam,hoc est,non proferenda in publicum.Sic neq; Paulo liberum erat,quæ viderat in reuelatione,vt propalaret.Nemo crediderit quantum in hoc vnico præcepto situm sit.

SEPTIMO requiritur summa iustitia in futuro mago, hoc est, vt nihil impium, iniquum, iniustum suscipiat, imo ne in animum quidem admittat, & sic defendetur diuinitùs ab omni malo.

XL.

CVM circa se senserit aliquid incorporeum agens, vel exteriori aliquo sensu, vel interiori: se deinde secundùm septem subsequentes leges gubernet ad magicum consequendum finem.

PRIMA hæc lex esto: vt sciat à Deo ordinatum sibi talem spiritum, ac cogitet se habere inspectorem suarum actionum & cogitationum omnium. Ideò omnem vitam suam ad ordinem præscriptum in verbo Dei dirigat.

SECVNDO semper cum Dauide oret: Spiritum sanctum tuum ne auferas à me, & Spiritu principali confirma me. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Ne des quæso Pater cœlestis potestatem spiritui mendaci, quemadmodum dedisti super Achab, vt periret. sed custodi me in veritate tua, Amen.

TERTIO assuefaciat se ad probandos spiritus, sicut Scriptura monet: nam de spinis non leguntur vuæ. Omnia probemus, quod bonum & laudabile est apprehendamus, quod repugnat voluntati diuinæ fugiamus.

QVARTVM est, vt simus remotissimi ab omni superstitione. Est autem SVPERSTITIO hoc in loco tribuere diuinitatem rebus, in quibus nihil est diuini: aut etiam electitio à nobis cultu sine mandato Dei velle Deum colere: Quales sunt omnes ceremoniæ Magicæ Sathanicæ, qui impudenter se tanquam Deum coli vult.

QVINTO fugienda est latria idolorum, quæ suo proprio motu potentiam diuinam alligat Idolis aut aliis rebus, vbi non sunt à Creatore vel naturæ ordine positæ, qualia multa Cacomagi effingunt.

SEXTO fugienda etiam insidiosa Diaboli Cacozylia, qua imitatur creationis & Creatoris potentiam, vt verbo res producat, quæ non sunt vt sint, quod est solummodo Omnipotentis Dei, & creaturæ incommunicabile.

SEPTIMO inhærendum donis Dei & sancti Spiritus, vt ea diligenter cognoscamus & excolamus toto pectore, & omnibus viribus nostris.

APHORISMVS XLI.

Accedimus ad nouem huius Tomi vltimos Aphorismos, quibus totam Isagogicam Magiam concludemus Diuina adiuuante Clementia.

Est

EST igitur ante omnia obseruandum, quid per Magum in hoc opere intelligamus.

Volumus autem eum esse Magum, cui ex Dei gratia manifestæ spirituales essentiæ seruiunt ad cognitionem totius vniuersi, & naturatum in his contentis, siue visibiles illæ sint, siue inuisibiles. Hæc descriptio Magi latè patet, estq; vniuersalis.

CACOMAGVS est, cui ex diuina permissione mali spiritus seruiunt ad temporalem & æternam perniciem: ad dementandos homines, & auertendos à Deo. Talis fuit Simon Magus: cuius mentio fit in Actis Apostolorum, & in Clemente, quem D. PETRVS iussit deturbari in terram, cùm se tanquam Deum ab immundis spiritibus iuberet in aërem eleuari.

In hunc ordinem referendi etiam omnes, qui in legibus XII. Tabularum notantur, & suis malefactis seu maleficiis intendunt.

Vtriusque Magiæ autem subdiuisiones & species in sequentibus Tomis notabimus. Hoc loco sufficerit, quòd scientiam BONI & MALI distinximus, cùm vtriusque primus HOMO possessionem in sui perniciem appetiuerit. Veluti MOISES & HERMES demonstrant.

XLII.

Sciendum secundò, quòd Magus est persona ex vtero matris ad hoc genus operis prædestinata, neq; sibi quicquam aliquis de tantis rebus sumpserit, nisi ad hoc vocatus fuerit diuinitùs ad bonum finem ex Gratia, ad malum finem, vt compleatur Scriptura: Oportet scandala fieri, sed væ illi homini, per quem. Proinde sicut & suprà aliquoties monuimus, cum metu & tremore in hoc viuendum mundo.

NON negauerim tamen, aliquas vtriusque Magiæ species, studio & diligentia aliquem assequi posse, si admittatur. Sed ad illa summa genera ne aspirauerit vnquam. Imò si illa appetet, violabitur corpore & anima sine dubio. Tales sunt, qui ex operationibus Cacomagicis ad montem OREB, aut solitudines quascunq; transferuntur, aut mutilatur aliquo membro, aut discerpuntur simpliciter: aut tãdem priuantur mente, quemadmodum multis talia vsu veniunt, vbi à Deo deseruntur Sathanæ.

SEPTENA SEPTIMA.

APHORISMVS XLIII.

Viuit Deus, & Dei opera viuunt in eo statu, quo esse voluerunt: nam voluit illos libertate sua ad obedientiam mandatorum aut inobedientiam eorum vti. Obedientibus pro-

posuit sua præmia. Inobedientibus proposuit pœnas meri-
tas. Libera ergo voluntate Spiritus per superbiam & contem-
ptum Filij Dei à Deo Creatore desciuerunt, & reseruantur
ad diem irç. Estque illis relicta maxima potestas in creatione,
sed tamen limitata, & semper freno Dei coërcentur suis limi-
tibus. Magus igitur Dei, quod sapientem Dei sonat, seu à Deo
informatum manu Dei ad omne æternum bonum deducitur
& Mediocria vel etiam summa corporalia.

Magna est potentia Sathanæ propter hominum magna
peccata. Ideo etiam magna Sathanici Magi præstiterint, &
maiora, quàm quis vnquam crediderit. Quamuis in suis limi-
tibus subsistant, tamen illi supra omnem captum humanum
sunt, quatenus ad corporalia & transitoria huius vitæ: quem-
admodum id multæ veterum testantur historiæ, & quotidi-
ana rerum exempla. In fine vtraque Magia à se inuicem dif-
ferunt, illa ad æterna bona transit, & temporalibus vtitur
cum gratiarum actione. Hæc de æternis parùm est solicita,
sed tota se corporalibus tradit, vt liberrimè omnibus sui
fruatur cupiditatibus & deliciis in Dei & iræ eius contem-
ptum.

XLIIII.

Transitus de communi hominum vita ad vitam magicam
non est alius nisi de eadem vita dormiẽtem ad eandem vitam
vigilantem. Quæ enim in communi vita hominibus accidunt
ignorantibus & nescientibus, ea Magis accidunt scientibus &
volentibus.

Magus intelligit quando animus eius à seipso cogitat, deli-
berat, ratiocinatur, constituit, definit aliquid faciendum, ob-
seruat quando suæ cogitationes ab assistente separata essen-
tia proficiscuntur, & probat de quo ordine illa assistens sepa-
rata essentia sit.

At homo Magiæ imperitus tanquam bellua affectibus sur-
sum & deorsum fertur, cùm à suo animo emanantibus, tum
impressis ab essentiis assistentibus: ac nescit per verbum Dei
inimicorum consilia euertere, seq; ab insidiis tentatoris præ-
custodire.

XLV.

Summum Magiæ præceptum est scire, quid quisque ad
sum accipere debeat ab assistẽte spititu, quid respuere: quo
à Psalmista discet dicente, In quo corrigit adolescens viam
suam? in custodiẽdo sermones tuos Domine. Custodire ver-
bum Dei, ne illud malus rapiat de corde, summum est sa-
pientiæ præceptum, reliquas suggestiones, quæ non sunt con-
tra gloriam Dei, & charitatem erga proximum, admittere

gu

recipere licet, non interrogando à quali spiritu talis suggestio proficiscatur. Cauendum tamen ne nimium circa non necessaria occupemur iuxta Christi admonitionem: Martha, Martha, tu es sollicita circa plurima. Maria optimam partem sibi elegit, quæ non auferetur ab ea. Ita semper intuendum Christi dictum. Principiò quærite regnum Dei & iustitiam eius, & cætera adiicientur vobis. Cætera, hoc est, omnia quæ mortali Microcosmi parti debentur, victus, amictus, artes vitæ necessariæ.

XLVI.

Nihil adeò decet hominem, ac constantia in dictis, & factis. Et cùm simile gaudeat simili, nulli sunt feliciores talibus: quia sancti angeli circa tales versantur, eorumque custodiam tenent. Contrà auersantur homines nihili & foliis leuiores taucis. Ex his elicimus 46. Aphorismum. Prout se quisque gesserit, ita ad se allicuerit eius naturæ & conditionis spiritus. At verissimè quidam admonet, ne quis velit vltra suam vocationem se efferre, ne ad se vel ab extremis terrarum orbis aliquem malignum spiritum alliciat, à quo infatuetur, ac ad finalem perniciem pertrahatur. Hoc præceptum latissimè patet. Nam Midas cùm omnia conuertere vellet in aurum, ad se talem attraxit spiritum, qui hoc præstare posset, & per eum deceptus, ad mortem ex fame perductus fuisset, nisi ex misericordia Dei eius stultitia correcta fuisset. Idem accidit nostris temporibus mulierculæ circa Francfurtum ad Oderam, vt de omni re pecuniam raperet & deuoraret. O si hoc præceptum homines perpenderent, & non Midæ & similium historias pro fabulis haberent, diligentiores essent in moderandis suis affectibus & cogitationibus, neq; ita perpetuò à spiritibus aureorum montium Vtopiæ vexarentur. Proindè accuratè obseruandum, vt per verbum tales præsumptiones ex animo reiiciantur, dum recentes sunt, neq; habitum faciant in otioso & diuino verbo vacuo animo.

XLVII.

In vocatione sua, qui fideliter versabitur, habebit etiam constates eius studij socios spiritus, qui ei omnes suppeditabunt successus. Quod si etiam Magiæ aliquam notitiam habuerit, non grauabuntur se illi ostendere, ac familiariter cum ipso colloqui, & in diuersis ministeriis iisdem, quibus addicti sunt: inseruire, in bonis, boni ad salutem, in malis, mali ad omne malum & perniciem. Non desunt exempla in historiis totius mundi, & quæ indies in mundo accidunt. In bonis exemplo est Theodosius ante victoriam de Arbogasto. In malis Brutus antequam occumberet, cùm à Cæsaris genio perse-

queretur, ac deposceretur ad pœnam, vt seipsum iugularet, qui Patrem Patriæ, & suum patrem iugulauerat.

XLVIII.

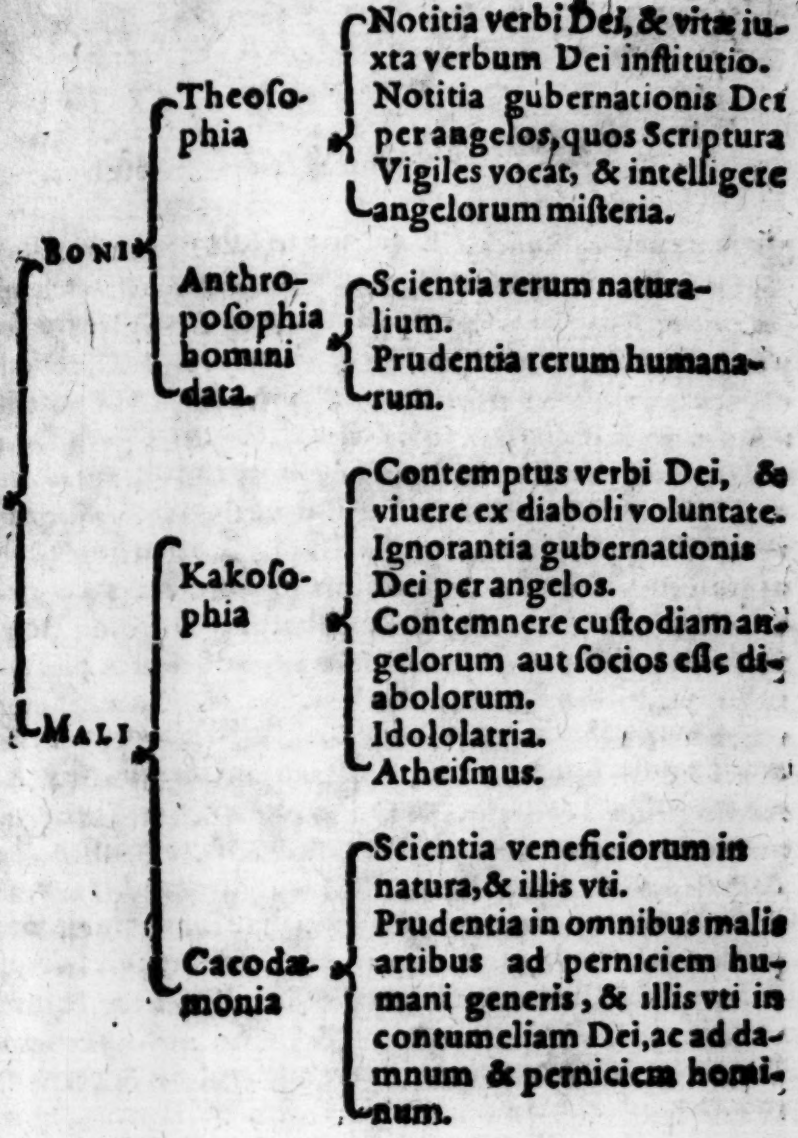
Omnis Magia est reuelatio eius generis spirituum, cuius speciei est Magia Ita nouem Musæ Hesiodum ad nouenam Magiam vocârunt, sicut de seipso manifestè testatur in Theogonia. Homerum Vlyssis genius in Pligiogagia. Hermetem de sublimioribus animi spiritus. Mosen ipse Deus in rubo. Tres Magos, qui Christum quæsitum venerant Ierosolymam, Angelus Domini eorum ductor. Danielē Angeli Domini. Sic non est, vt quis glorietur, non est volentis nec currentis, sed vel miserentis Dei, vel alicuius alterius spiritualis fati. Hinc omnis oritur Magia, & eò rursus deuoluitur, seu bona illa sit, seu mala. Hoc modo Tages primus præceptor Magiæ Romanorum de terra prosiliit, Dianæ Ephesiorum suum cultū quasi cœlitùs demissum ostendit. Sic & Apollo, ac vniuersa Gentium Religio accepta est ab iisdem Spiritibus, neq; sunt vt Saducæorum opiniones, humana inuenta.

XLIX.

Conclusio huius ISAGOGES esto idem quod superius nunc à nobis dictum est. Quemadmodum vnus est Deus, à quo omne bonum: & vnum Peccatum, videlicet inobedientia erga Dei mandantis voluntatem, à quo omne malum. Ita Timor Domini initium sapientiæ, & omnis vtilitas Magiæ. Nam timorem Dei sequitur obedientia erga volūtatem Dei. Hanc consequuntur Præsentia Dei & Spiritus sancti, ac ministeria sanctorum Angelorum, & omnia bona de inexhaustis thesauris Dei.

At inutilis & damnosa Magia oritur ex eo, vbi ex corde timorem Dei amittimus, & nobis peccatum dominari patimur. Ibi statim Princeps huius mundi, Deus huius seculi, talem instituit & initiat sacris regni sui, prout talem inuenerit vtilem suo regno. Ibi sicut Araneus muscam, quæ in suam telam incidit, irretit: ita & Sathan suam venationem laqueis cupiditatum illaqueat, donec eum exugat & exiceet ad materiam æterni ignis: hos fouet & tollit in altum, vt lapsu grauiore ruant. Circumfer candide lector, oculos & mentem tuam ad historias sacras & profanas, ad ea quæ indies fieri in mundo vides, & deprehendes omnia Magorum plena, iuxta duplicem scientiam, BONI & MALI. Quæ vt melius possint discerni. pro Isagoges conclusione horum, diuisionem & subdiuisionem hîc subiecimus, in quo quisque contemplari poterit, quid sequendum sibi sit, quid cōtrà fugiendum: & quatenus vnicuiq; insudandum sit ad competentem vitæ & viuendi terminum.

Scien-

Boni
Theosophia
Notitia verbi Dei, & vitæ iuxta verbum Dei institutio.
Notitia gubernationis Dei per angelos, quos Scriptura Vigiles vocat, & intelligere angelorum misteria.
Anthroposophia homini data.
Scientia rerum naturalium.
Prudentia rerum humanarum.
Mali
Kakosophia
Contemptus verbi Dei, & viuere ex diaboli voluntate.
Ignorantia gubernationis Dei per angelos.
Contemnere custodiam angelorum aut socios esse diabolorum.
Idololatria.
Atheismus.
Cacodæmonia
Scientia veneficiorum in natura, & illis vti.
Prudentia in omnibus malis artibus ad perniciem humani generis, & illis vti in contumeliam Dei, ac ad damnum & perniciem hominum.

ARS NOTORIA,
QVAM CREATOR ALTISSIMUS Salomoni reuelauit.

IN Nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis incipit sanctissima Ars Notoria, quam Creator Altissimus Salomoni per Angelum suum super altare Templi ministrauit, vt per eam omnes scientias liberales, mechanicas, exceptiuas & earum facultates per breue spacium temporis posset subitò acquirere & habere, & in proferēdo mystica verba sanctarum orationum in omni sapientia penitus fundaretur.

Alpha & Omega, Deus Omnipotens, principium omnium rerum, sine principio, finis sine fine, exaudi hodie preces meas piissimè, & neque secundùm iniquitates meas, neque secundùm peccata mea retribuas mihi, Domine Deus meus, sed secundùm misericordiam tuam quę maior est rebus omnibus visibilibus & inuisibilibus. Miserere mei Sapientia Patris, Christe lux Angelorum, gloria Sanctorum, spes & portus & refugium peccatorum, cunctarū rerum conditor, & humanæ fragilitatis redemptor. Qui cœlum & terrā, mareq; totum ac mundum pondera palmæ concludis, te piissime deprecor & exoro, vt vnà cum Patre illustres animam meam radio sanctissimi Spiritus tui, quatenus in hac sacrosancta arte taliter possim proficere, vt valeam ad noticiam omnis scientiæ, artis & sapientiæ, memoriæ, facundiæ, intelligentiæ, & intellectus: virtute tui sanctissimi Spiritus, & tui nominis peruenire. Et tu Deus meus, qui in principio creasti cœlum & terram, & omnia ex nihilo: qui in Spiritu tuo omnia reformas, comple, instaura, sana intellectum meum, vt glorificem te per omnia opera cogitationum mearum & verborum meorum. Deus Pater, orationem meam confirma, & intellectum meum auge & memoriam, ad suscipiendum, ad cognoscendum omnium Scripturarum scientiam, memoriam, eloquentiam & perseuerantiam, qui viuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Incipit primus Tractatus istius artis, & expositiones eius, quas Magister Apollonius Flores aureos appellauit, ad eruditionem omnium scientiarum naturalium generaliter. Et hoc confirmauit authoritate Salomonis Manichæi & Enduchij compositum & probatum.

EGO Apollonius artium Magister meritò nuncupatus, cui natura liberalium quas cessisse videtur, tractaturus sum de cognitione artium liberalium, & de cognitione Astronomiæ

mis. Quibus experimentis & quibus documentis artium compendiosa competensque cognitio possit haberi, quibusq; naturis temporum idonee possit natura summa infimaq; competēter diuidi, & quibus diebus & horis facta hominum inchoanda atq; determinanda sunt. Qualiter homo & quali efficacia in ista arte dispositionem vitæ suæ agere debeat, & cursum lunæ inspicere debeat & studeat. Primò arbitratus sum, quædam præcepta de spiritualibus scientijs declaranda, vt ad singula quæ præfati sumus, ordine continuo pertingatur. Ne mireris, ergo quod audieris & quod visurus es in hoc opusculo subsequenti, & quod inuenies exemplar tantæ & inęstimabilis eruditionis.

Exemplar est ex quo imago deriuatur ipsa.

Quædam sunt postea quæ sequuntur, quæ tibi mirabili officio ex antiquissimis Hebræorum libris extracta legendo prælibauimus: quæ vbi videris, licet ignota fuerunt linguę humanæ, tamen pro miraculo reputa quod à Domino Deo tuo tibi noueris esse concessum. Ego siquidem de propositis naturis prius in me miratus sum verba quælibet tantam posse habere efficaciam.

Quanta sit efficacia verborum.

Est enim tanta quorundam Dei efficacia verborum, vt cum ipsa verba legeris, tibi facunditatem ex improuiso ita augebunt. quod quasi de illis eloquens factus fueris & demum Dei singulis æqualis fueris effectus: veruntamen vnde hæc fiant sic in sequentibus capitulis orationum plenè tibi demonstrabitur: Nunc verò quæ ad manum sunt præsentia differamus.

Ista ostensio subsequens est de arte notoria.

Ista ars diuiditur in duas partes: In prima ponit notas generales, in secunda speciales. Ad speciales prius accedamus sc: ad Triuiū, postea ad quatriuium. Tertio verò ad Theologiam quas scientias cum operatione istarum orationum assequeris, si eas sicut scriptum est, pronunciaueris. De Notoria igitur arte quædam notulæ cum scriptis earum nobis manifestæ sunt, quarum virtutem humana ratio non potest comprehendere. Est igitur prima nota cuius significatio est ex Hebræo distorta, quę licet cum pauciſſimis verbis comprehendatur tamen in expressione sua, & in expressione mysterij suam non amittit virtutem: Tamen eius virtus est quod ex ea contingit & procedit mirabiliter admirandum quilibet arbitretur.

Incipit prima oratio primi capituli de tribus capitulis.

Hely scemath Amazaz, hemel, Sathusteon, hheli Tamazam &c. Quam Salomon primam orationem statuit &

voluit eam omni interprete carere, sciens tantam subtilitatē de Chaldei, Hebræi, Græci profunditate sermonis extortam vt nullo modo possit plenario schemate sermonis exponi. Quæ autem sit eius efficacia, ipse idem Salomon in lib. 11. Helisoe conditoris de fulgore, sapientiæ ostendit: Sed amicus & successor Salomonis, id est Apollonius, cum paucis alijs, quibus data fuit istius scientiæ manifestatio, exposuêre, dicêtes: Ista diuina mysteria profunda & sanctissima, & quàm plurimûm reuerenda sunt & non absq; fidei magnitudine proferenda.

Hic datur spirituale mandatum de præcedenti oratione.

QVod antequam aliquis incipiat, legere, siue proferre aliquas orationes istius artis pro efficacia, istam orationem semper primò proferat in initio reuerenter & deuotè.

Si quis cuigilet scripturæ, siue quamlibet scripturam iucundè indagare siue proferre voluerit, verba figuræ præcedentis quæ præfati sumus, scilicet, Helyscemath. In illa die quando aliquis vult incipere opus, summo manè, in nomine Domini Dei nostri, in ipsa proposita prolatione scripturæ diligenter proferat: Cum illa tamen oratione quę sequitur, quæ est Theos megale, quæ est ex Hebræo, Græco & Chaldæo sermone subtiliter distorta & elimata mirabiliter & propriè, scilicet per expositionem summatim protenditur in omni sermone in quolibet initio proferenda sunt.

Incipit secunda pars orationis secundi capituli, quę ex Hebræo, Græco & Chaldæo est excerpta. Cum ista prima sua expositio sequens proferri debet; quæ oratio latina est. Tertia oratio de tribus capitulis, quæ semper in initio cuiuslibet facultatis S. primò proferenda.

Incipit ipsa oratio, Theos megale io tu ymas Enel &c.

Hic ostendit qualiter præfata oratio exponatur. Huiusmodi verò orationis hoc est particula & summatim prælibata expositio. Non tamen putes quod singula verba exponantur sic.

Incipit expositio dictæ orationis.

LUx mundi Deus immensæ pater æternitatis, largitor sapientiæ & scientiæ & totius gratiæ spiritualis, pie & inæstimabilis dispensator, noscens omnia prius antequam fiant, faciens tenebras & lucem, mitte manum tuam & tange os meum, & pone id vt gladium acutum ad enarrandum eloquen-

loquenter hæc verba. Fac linguam meam vt sagittam electam ad enarrandum mirabilia tua, & ad pronunciandum ea memoriter. Emitte Spiritum sanctum tuum Domine, in cor meum ad percipiendum & in animam meam ad retinendum ea memoriter. Emitte Spiritum sanctum tuum Domine in cor meũ ad percipiendum & in animam meam ad retinendum, & in conscientiam meam ad meditandum per iuramentum tui cordis, id est per dextrã piæ scientiætuę. Et misericorditer & clementer in me gratiam tuam inspira & doce, & instrue, & instaura introitum & exitum sensuum meorum, & doceat me & corrigat me disciplina tua vsq; in finem. Et adiuuet me consilium altissimi, per infinitam sapientiam & misericordiam tuam, Amen.

Non ex toto verba orationum possunt exponi.

Ne tamen putes quod præfatę orationis verba singula in latinum translata sint sermonem, cum aliquod ipsius orationis verbum plus in se sensus & mysticæ profunditatis contineat ex authoritate & etiam Salomonis, & ipsius scriptis referentibus agnoscimus orationem nullatenus humani sensus conditione posse exponi. Necessarium est etenim, etiam ipsas Astronomiæ siue Astrologiæ, siue artis notoriæ particulas distinctas, vel orationes suo modo & tempore dici & proferri, & ex eis secundum dispositionem temporum debere operari.

Hic loquitur de triumphalibus figuris quomodo parcè dicantur, & honestè proferantur, & deuotè.

Sunt etiam quædam figuræ siue orationes, quas Salomon Hely Chaldaicè, id est, triumphales orationes liberalium artium & subitas ac præcellentes virtutum efficacias appellauit: & sunt ad artis notoriæ introductorium. Vnde Salomon speciale principium constituit de ipsis, vt secundùm lunas tẽpora determinata, & non absq; termino considerata proferantur. Quod & Magister noster Apollonius plenè & competenter instruit, dicens: Quicunq; hæc verba, sicut paulò inferius determinato & constituto tempore protulerit, sciat se omni occasione remota IN VNO MENSE TOTAM FACVNDIAM IN omnibus scientijs proferendis, multò magis more solito mirabiliter adipisci.

Istæ sunt expositiones lunationis artis notoriæ.

Hæ sunt expositiones lunationis & introductionis artis notoriæ scilicet in quarta luna & octaua, & in duodecima & in decima sexta, & in vigesima quarta & in vigesima octaua, & in trigesima debent proferri. Vnde Salomon

ait istis temporibus expositiua tempora lunæ, quartæ dedimus, quæ ad quatuor angelis suis conscripta sunt: & quarta luna nobis manifestata est: Nec non angelo latore ipsarum orationum, quater replicata & repetita, nec non & quatuor anni tempora sunt inscripta & reuelata nobis postulantibus ab angelo, ad ostendendā facundiam plenariam in quatuor linguis, Græca, Hebræa, Chaldæa & latina: & quatuor orbis terrarum partes data est à Deo potestas definiendi humanæ mentis facundiam, nec non humanitatis quatuor virtutes, Intelligentiam, Memoriam, Facundiam & istorum trium stabilitatem dominari. Ista etiam sunt de quibus Præfatum est, quæ sicut diximus, ita proferenda sunt.

Ostendit qualiter ista oratio prædicta sit principium & fundamentum totius artis.

Ipsa verò artis notoriæ prima figura quæ suprà notā quadrangulam manifestandam sita est. Ipsa verò in Astronomiæ exceptionibus à paucis habitis angelica sapientia. In Astrologiæ autem speculo philosophiæ annulus nuncupatur. In notoria verò arte fundamentum totius scientiæ esse scribitur. Veruntamen in matutino diei quarta proferenda, simul & continuè, scilicet in mane semel, circa tertiam semel, circa nonam semel, circa vesperas semel proferatur.

Oratio præcedens debet proferri secretè & solus sit qui proferat eam, & ipse vix audiat se: & hæc est conditio eius: quod si necessitas eum arguerit alicuius magni operis, poterit dici mane bis & circa nonam bis & confessus sit & ieiunet in prima die, in quo profert eam, & viuat castè & deuotè. Et hoc est quod dicit hic.

Ista est oratio quatuor linguarum Chaldeæ, Græcę, Hebrææ & latinæ euidenter expositа, quæ splendor vel speculum sapientiæ appellatur. In singulis lunationibus sanctis prædicta oratio debet legi, in mane semel circa tertiam semel circa nonam semel & circa vesperas semel. Incipit oratio.

Aslaylemath. Assay lemeth. azzabue.

Incipit secunda pars præcedentis orationis, & tantum semel debet dici.

Azzaylemath. Lemath. Azacgessenio.

Sequitur tertia pars orationis præcedentis & simul proferatur.

Lemath. Sebanche. Ellithy aygezo.

Hic exponitur qualiter non habet expositionem in latino.

Hic est oratio sancta sine totius peccati periculo quæ Salomon

Salomon ait humanis sensibus esse inexplicabilem: & subiūxit: Prolixior est, inquit, eius expositio, quàm ab homine considerari potest, exceptis illis secretis quę non licet nec datur homini loqui. Quam orationem idcirco totam inexpositam reliquit, quia de ipsius orationis nullus ad perfectionē summatim de ea poterit prælibare. Cuius rei causa tamen erat spiritualis, quia Angelus ipsam deferens in recusabili prohibitione Salomoni ait: Vide ne de hac oratione aliquid exponere vel transferre præsumas, nec tu, nec quis per te, nec quis post te. Sacramentale siquidèm eius mysterium est, vt expressa sermone verborumq; orationis audiuit Deus orationem tuam, vt tibi intelligentia, memoria, facundia & horum trium stabilitas augeatur. Diebus lunationis determinatis scilicet in quarta luna, 8. 12, & sic deinceps sicut præceptum & scriptum est, ipsam orationem diligenter in præmissis diebus quater lege credens de ea quod studium absque ambiguitate supra humanum modum subitò adaugeri.

De efficacia eiusdem orationis quę inexplicabilis est humanosensu.

Hæc est omnino quam Salomon fœlicitatem ingenij, & lumen animæ Magister Apollonius appellauit, & speculum sapientiæ eandem nuncupauit. Et ipsam orationem vitæ æternæ imàginem arbitror appellandam. Cuiuscunq; tanta sit efficacia à paucis hominibus & ferè à nullis dignoscitur vel comprehenditur.

Prælibatis ergo quibusdam petitionibus, signaculis siue præceptis quasi quendam introitum dedimus ad ea quæ dicturi sumus de quibus tamen partem ea habent, quæ suprà diximus. Veruntamen antequam ad eam perueniatur, quædam arbitror necessaria, quibus plenius atque clarius ad propositam pertingetur historiam. Sunt enim vt suprà diximus, quædam exceptiones Notoriæ artis. De quibus quædam obscurè & quædam clarè & manifestæ sunt. Ipsa autem Astronomia notoria ars librum habet, cuius ipsa est principium & Magistra. Et eius efficacia est quod ex ea omnes artes doceantur. Sciendum est etiam artem notoriam & omnes artes, & omnem literatam scientiam, mirabiliter continere, quæ testante Salomone, ideo est ars notoria quia quibusdam notulis breuissimis omnium comprehensibiliter scriptorum edocet cognitionem sicut etiam ait Salomon in tractatu Lemegeton, hoc est in tractatu spiritualium & secretorum experimentorum.

Hic ostenditur qua ratione in arte ista differant notæ, & ista est ratio. Nota enim est est quædam cognitio per orationem et figuram suprapositam.

Sed

Sed de orationibus & figuris mentio ſuo tempore habenda ratio eſt, quare in arte notoria notæ dicantur. Modo facit mentionē de quadā oratione quę Regina linguæ appellatur. Inter iſtas tamen orationes vna eſt excellentior quam Rex Salomō Reginam linguæ idcirco voluit appellari, quia quodam ſecreto tegimento impedimentum linguæ aufert, & mirabilem eloquentiæ tribuit facultatem, ad quam antequā perueniatur parumper de ipſa oratione eſt prælibandum. Ipſa enim eſt oratio, quæ in ſcripturis docendis in ore ſemper habenda eſt, de Chaldæo tamen ſermone extorta eſt: quę licèt breuis ſit, mirabilis efficaciæ eſt, vt cum ipſam ſcripturam legeris oratione præmemorata, reticere non poteris, quæ tibi mens & lingua ſuggeſſerint & adminiſtrabunt.

Iſta oratio quæ ſequitur, eſt quædam inuocatio Angelorū Dei, & prouocat facundiam, & in principio ſcripturarum debet dici, & in principio menſis præfertur. Incipit oratio.

Lameth. Leynach. Semach. belmai. (Iſtæ orationes non habent proprias lunationes, vt dicit commentator ſuprain gloſſa azzailemat Geſegō. Lothamaſim Ozetogomaglial. Zeziphier, Ioſanum: Solatac Bozefama, dafarciamar, zemait, Lemaio, pheralon, Anuc, philoſophi Gregoon Letos anum, anum anum.)

Qualiter iſta oratio proferatur in principio cuiuslibet menſis caſtè & puro corde ſemper proferatur.

Vt in principio ſcripturarum doçēdarum ſecretiſſimè debet dici oratio prædicta, & quæ tibi legenti mens & lingua ſuggeſſerit, reticeri non debet. Præterea ſequuntur quædam verba præcepta de illa, quia in principio menſis ſemper incipi debent, & etiam in alijs diebus. Iſta etiam eſt quæ memoriam. Sed tamen ſapienter & cum maximæ veneratiōnis oſſicio, & antequam cibus & potus ſumatur, proferenda eſt.

Sequitur oratio de qua locuti ſumus ad producendam memoriam.

DEus ſumme Deus inuiſibilis. Theos patir Heminas per angelos tuos eliphamaſai gelonucoa. Gebeche banai Gerabcai, elomnit: Et per angelos tuos glorioſos, quorum, nomina adeo cōſecrata ſunt, vt à nobis proferri non debent quæ ſunt hæc: do. hel. x. p. a. li. o. ff. &c. quæ humanis ſenſibus comptehendi non licet.

Sequitur prologus prædictæ orationis, quę prouocat & adhibet memoriam & continuatur cum præcedenti Nota.

Hæc oratio debet dici cum præcedēti oratione proxima, ſcilicet Lemath & cū iſta. Te quęſo hodie o Theos ſemp proferēda pro vna oratione. Si pro memoria, in mane dicatur. Si pro alia efficacia veſpere dicatur. Et ſic dicatur in veſpertina

ho-

hora, & in mane. Et si proferatur, vt dictũ est, ista cũ oratione precedenti, prouocat memoriã & linguam impeditã soluit.

Hic incipit ipsius orationis prologus.

Te quæso Domine mî illumina conscientiam meam splendore luminis tui, & illustra & confirma intellectum meum odore suauitatis spiritus tui, adorna animam meam vt audiendo audiam, & audita memoriter teneam. Reforma Domine cor meum: Instaura Deus sensum meum: Placa pijssime memoriam: Aperi mititissime animam meam: Tempera benignissime linguam meam per glorioſum & ineffabile nomen tuum. Tu qui es fons bonitatis, & totius pietatis origo, habeas patientiam in me & memoriam da mihi, & quod à te petij in oratione hac sancta largiaris mihi. Et qui peccantem non statim iudicas, sed ad pœnitentiam misertus expectas, te quæso indignus precor, vt facinorum meorum & peccatorum meorum scelera extinguas & abstergas, & me petitione tanta per Angelorum tuorum virtutem de quibus præfatus sum, dignum & efficacem esse facias, qui es Trinus Deus. Amen.

Hic ostendit alias efficacias quas habet prædicta oratio.

Hanc eandem orationem, & si de aliqua magna visione dubitaueris, quid prætendere debeat vel si magnam visionẽ de periculo instanti siue de futuro videre volueris, vel de quouis absente vis habere certitudinem, vespere ter dicas cũ summæ venerationis obsequio, & videbis quod petieris.

Hic incipit oratio magnæ virtutis, & est de cognitione artis physicæ & habet plures virtutes & efficacias.

Si vis habere cognitionem de alicuius ægritudine, vtrum ad mortem vel ad vitam sit infirmus. Si iacuerit languẽs, assistens coram eo dicas ter cum magna reuerentia.

Incipit oratio physicæ artis.

Iheſus fili: Dominus incomprehensibilis: Ancor, Anacor, Anylos Zohorna, Theodonos, helyotes phagor, Norizane, Corichito, Anosae, helse, Tonope phagora.

Sequitur alia pars orationis.

Elleminator, Candones heloſi, Tephagain, Tecendum, Thaones, Behelos, Belhoros. hocho phagan, Corphandonos, humanè natus, & vos Eloytus phugora. Angeli sancti adeste & aduertite & docete me vtrum talis conualeſcat an moriatur de ista infirmitate. Hoc acto, Tunc interrogabis infirmum. Amice qualiter tu sentis te? & si responderit tibi, benè conualeſcam, vel aliud tale simile, scias proculdubiò, quod ad vitam est infirmus. Si autem respondeat grauiter vel malè to, vel aliud simile, scias proculdubio ipsum in proximomo-

ritu-

riturum. Si autem respõdeat necio qualiter sto, scias similiter quod moritur, vel infirmitas in grauius mutabitur. Si aũt puer fuerit, qui & ætatem correspondendi nõ habuerit aut maior, languẽs infirmus grauiter vel noluerit: post orationẽ dictã ter qđ inueneris primò in mẽte tua, de ipso futurũ scias.

Porrò si quis infirmitatem suam simulauerit vel celauerit, dicas eandẽ orationẽ, & suggeret tibi virtus angelica veritatẽ. Si verò longinquus infirmus fuerit, audito nomine eius, pro eo similiter dicas hanc orationem, & veniet tibi in animo tuo, vtrum viuere debeat siue mori,

Si tu infirmi alicuius pulsũ tetigeris, eadẽ oratione memorata, reuelabitur tibi, cuiusmodi fuerit effectus infirmitatis. Si etiã alicuius mulieris prægnantis pulsum tetigeris, oratione memorata, reuelabitur tibi vtrũ sit masculus vel fœmina qđ cõcepit. Scias ẽt illud miraculũ non ex natura tua prouenire sed sanctorũ Angelorum, quorũ agere hic pars officij est virtutem & naturam tibi mirabiliter reuelare. Item si de virginitate alicuius dubitaueris eadem oratione reuelata memorabitur tibi vtrum sit virgo vel corrupta.

Hęc est præfatio orationis efficacia quam efficaciam quam virtutem poteris qualibet die probare.

De ista oratione ait Salomon, hanc nouã cognitionẽ physicæ à Deo accipi: vnde vocauit & dixit hoc mãdatũ miraculũ eum esse efficax fundamentũ physicæ scientiæ, & quod cõtineat in se quãtitatẽ & qualitatẽ scientiæ totius artis physicę. Inqua re est mirabiliter magis speciosũ quã horridũ miraculum. Tu aũt quotiescunq; legeris, non ad verborũ paucitatẽ, sed mysterij tãti lauda virtutẽ. Ipse enim Salomõ de artis Notoriæ subtilitate diuini auxilij mirabili libertate extorsit: Scilicet quia grande quoddã proponimus videlicet tot & tãta sub tã speciosa breuitate constringere naturaliũ arbitror esse aliquod generale prohemium in tam subtilis & excellẽtis operis ordinatione proponi, vt magis animus auditoris super hæc confortetur & conualescat.

Hic dicitur qualiter vnaquæq; nota vnius cuiusq; artis suũ habet exercere officiũ, & notæ vnius artis ad aliã artẽ sciendã non prosunt, & sciendum est, quod omnes figuræ suas proprias habent orationes.

Disseramus ergo pro possibilitatis nostræ viribus notoriæ artis facultatẽ, & quod naturaliũ est, ad maiora artis accedamus. Salomõ etenim artis Notoriæ magnus cõposi or, diuersarum artiũ sub ipsa contentarũ Magister quidem maximus. Artẽ ipsam idcirco notoriã appellauit, eo quod esset ars artiũ & scientia scientiarũ, quę oẽs artes liberales & mechanicas & exceptiuas in se comprehendit : & quæ in cæteris artibus

longis & grauibus loquutionibus nec nō prolixis & fastidiosis librorū voluminibus per maximi temporis spaciū, quibus ingenioſi cōprehendunt cū paucis verbis & ſcriptis paruiſſimis quoſuis imperitos & duros, per breue ſpacium temporis mirabili & inaudita verborū ac nominum virtute reddit eruditos. Nos ergo quibus tāta facultas à ſummi creatoris affluenti gratia ratione ſcripturę ſcientiarū conceſſa tantū munus & tam egregium donū competenter recipimus. Nam cūartes ſingulæ notas ſibi diſpoſitas & prænotatas habeāt cū figuris, & cū nota vnius cuiuſq; artis ſuū non habuerit tranſſcēdendi officiū, ad aliā artē ſciendā notæ vnius artis non proſunt nec valēt: & quia aliquātulū hoc eſt difficile, in hoc tractatu paulo quod præludiū ad ipsū corp⁹ artis dicitur. De ſingulis ipſi⁹ Notis ſingulatim & illud quod magis neceſſariū eſt ad diuerſarū ſcripturarū ſciētias acquirēdas diuinitus exploremus

Hic ponit quoddam ſpeciale præceptum.

Illud eſt nobis neceſſarium neceſſariò & poſteris noſtris idoneū arbitramur & vtile, vt quibuſdā cōpēdioſis tractatibus prolixa & magna ſcripturarū volumina cognoſcamus: Quod vt leuiter fieri poſſit de libris antiquiſſimis tribus, qui à Salomone cōpoſiti ſunt diligentiſſimè inquiramus. In quorū primo illud primū & ſpeciale intelligendū eſt, q̄ oratione præmiſſa ante ſecundū capitulū in omni ſermone longo vtendū eſt, principium cuius orationis eſt Aſſay. & cōpetenti tēpore verba orationis dicātur. Subſequēs aūt pars orationis tūc præcipuè dicēda eſt, quando ad cognitionē ſcripturarū voluminā reuoluēdo notā inſpexeris. Tunc ēt dicēda eſt ipſa oratio, quando grauē ſcientiā tibi antea inauditam, ſubitò illam tibi propoſitā, & lucidè & plenariè enucleare & proponere voluēris: ipſo ēt tempore eandem orationem dices, quando tibi aliquod importunū, aliquod graue dixerit, quod tuę facultatis non ſit exponere, eandem orationem commemorabis. Iſta eſt oratio dē qua locuti ſum⁹, & eſt mirabilis oratio, cuius pars prima in volumine de magnitudine qualitatis exponitur.

Incipit Oratio.

Lamed. Rogum, Ragia, Ragiū, Ragiomal, Agalad, Eradioch, Anchovlonos, Iocheh, ſaza ya, manichel, mamacuo, lephoa Bozaco, Cogemal, Salayel, ytſunanu, azaroch, beyeſtar, amak de magnitudine ad artis operationem. Iſta oratio continetur in loco ſecūdo primæ notæ generalis tractatus de omni ſcriptura. Cuius expoſitionis partē de magnitudine qualitatis artis eiuſdem ſatis explanauimus: ſed ne prorſus ipſius ſacramētalis intellect⁹ admirās myſteriū rudis haberetur auditor, hoc ſciat certiſſi. vel nihil dubitās de verbis grę cis ipſius oratiōis ſupradictę eſſe principiū expoſitionis eius in latino.

Incipit Oratio.

Memoria irreprehensibilis, sapientia incontradicibilis, efficacia incommutabilis æterni consilij angelos complectetur cor meum dextra tua, adimpleat conscientiam meam memoria tua, & odor vnguentorum tuorum, & dulcedo gratiæ tuæ muniat mentem meam splendore Spiritus sancti, & claritate, qua Angeli faciem tuam cum omnibus cœli virtutibus intueri sanctam sine fine desiderant. Sapientia qua omnia reparasti: Intelligētia qua omnia informasti, beatitudinis perseuerātia qua Angelos restituisti: Dilectio, qua homines post lapsū adcœlestia traxisti, Doctrina qua Adam omnem scientiā docere dignitatus es. Informa, reple instrue, instaura, corrige, & refice me vt fiam nouus in mandatis tuis intelligendis & in suscipienda scientia animæ & corporis mei, & omnium fidelium credentium in nomine tuo, quod est benedictum in secula seculorum.

Hic est etiam particula expositionis præfatæ orationis, quam vnusquisq; doctorum, qui in hac arte asseruisse legitur reliquit inexpositum. Scias ad eius expositionem nequaquā humanam posse sufficere facultatem.

Hæc etiam oratio à Salomone Gemma corōnæ Domini appellatur. In periculo, inquit, ignis, terræ, bestiarū, ea siquidem prodest cum fide dicta credenti. Allatam enim fuisse ab vno quatuor Angelorum perhibetur, quibus datum est nocere & prodesse terræ & mari & arboribus. Ipsius etiam orationis exemplar libri florum doctrinæ cœlestis appellauit. Glorificando enim Salomon in hoc Deum, quòd ad Theologiam pro nutu diuino & eius mysterio atq; omnipotentis nobilitatis inspirauit. Et inspiciens qualdam orationes ipsam in nocte sacrificij maioris Domino Deo largiente, inter alias transmissas eiusdem artis notoriæ conuenienter collocauit, quæ sanctæ & dignæ sunt: atq; reuerendi mysterij sunt. Ipsis quidem non de Theologia errantes omisere gentiles, quas Salomon signum sacri mysterij Dei angelo (alia) præcedente vocauit hoc etiam est opplementum dignitatis nostræ & salutis humanæ, & quod in eis continetur.

Prima oratio ex istis de quibus loquimur spiritualis operatur ad Theologiam, & ipsius conseruat memoriam.

Istæ etiam orationes sunt, in quibus magnam potest nostra salus habere efficaciam. Quarum prima oratio Spiritualis ad Theologiam cognoscendam, & ipsius perseuerantet habetur memoria, idcirco ipsum signum gratiæ Dei Salomon præcepit appellari. Gratia enim Dei est, vt inquit Ecclesiastes, spiritualis in verbis quæ inspirauit mihi, vt disputarem deo,

de omni ligno libani vsque ad Isopum, quæ egreditur de pariete.

Assignatio temporis scilicet in qua lunatione orationes istæ proferri debent.

Oratio in prima Luna debet proferri semel, & in tertia ter, & in sexta sexies, & in nona nonies, in duodecima duodecies, in decima septima decemsepties, & in decima octaua totidē. In vicesima sexta totidō, In 29. totidē, In 30 totidē. Ipsa enim oratio tātæ virtutis, tantæ efficaciæ est vt in die, qua ipsam dixeris, determinato patre tanta eum in eadē die virtus scientiæ Theologiæ adaugebitur, vt si volueris vix de ipsa poteris reticere: Et si aliâs imperitus fueris, à socijs vel maioribus vel subditis vel similibus visus, & ab eisdem & à reliquis ita scire videberis. Sub intra studium Theologiæ, & audias lectiones per aliquot menses, vt omne dubium de te exeutiatur, ab illis qui te ita scire viderint. Veruntamen in illa die qua dixeris eam, castè viuas, & summo manè eam dicas.

Attulit istam orationem subsequentem Salomone testāte, Angelus propositus tonittuo, qui in conspectu Domini semper assistit, cui non est pausirius, eius mysterium sacrosanctū est & efficacius, vt cū eam orationem semel legeris, non amplius dici oportet: eò quod promoueat Spiritus cœlestes ad aliquid magnum peragendum.

De eadem oratione dicit, quod tantum est eius mysteriū, quod etiā spiritus cœlestes promoueat ad aliquid magnum peragēdum diuina permittente potentia: Habet etiam in sui mysterij largitorem efficacē vt linguam & corpus ipsius proferentis tāta inspiratione exaltet vt quasi nouum quid et magnum mysterium intellexisse cognoscat.

Hic autem est orationis principium, in qua tanta efficacia est vt diximus, & cum magna deuotione opus eam legi.

Achacham yhel, chelychem, agzyraztor. yegor. &c.

Istud est principium præfatæ orationis, cuius partes sunt quatuor. Sed de principio aliud per se dicendum est, nec non de cæteris quatuor partibus singulatim: præterea inter principium & ipsas orationes quæ sunt quatuor istam competentem facimus diuisionem.

Hoc enim quod de principio dicēdum est singulariter. Et ista oratio in partes 4. diuidenda est, & eius dicta prima pars, id est, principium antequam pars alia ipsius orationis compleatur, ista nomina græca sequentia proferenda sunt. Ista est diuisio istarū orationū, hielma, helma, hemna &c. Deus Pater, Deus Filius, Deus sancte Spiritus, orationem confirma & intellectum meum & memoriam ad suscipiendam, ad cogno-

scendam, ad retinẽdam omnium scripturarum bonarũ scientiam, eloquentiam & earum bonam perseuerantiam animi.

Istud est principium præfatæ orationis, quæ sicut diximus, dici debet secundùm prolationes & secundũ constitutiones ipsius ob nostræ memoriæ obliuionẽ recitari habet, & secundùm exercitium ingenij, & secundùm sanctitatẽ vitæ nostræ, & in ea est tale mysterium, & talis efficacia virtutis.

Sequitur alia subtilis oratio, in qua continetur tam sacramentale mysterium, & in qua omnis scientia perfecta mirabiliter completur. De ista enim voluit Deus vt sciremus quæ cœlestia, quæ terrena, & quilibet secundùm cœlestia cœlestis, & secundum terrena terrenus efficitur. Quia Dominus dixit: Imperfectum viderunt oculi mei, & in libro tuo omnes scribuntur dies, formabuntur & nemo in eis &c. Sic enim habitandum est in præceptis Dei. Non enim possumus omnia scribere, vt Sol habeat eundem cursum quem primo habuit & confirmetur ordo noster. Omnis enim scriptura, quæcunque à Deo non est, legenda non est. Voluit autem ipse Deus diuidere omnia, & hoc est quomodo ista sunt agenda ante secundam partem, quæ tam glorioſas & excellentes orationum consecrationes continet, & quæ consecratam partem in cœlis habere definitur vt nequaquam illa linguis humanis possit definiri.

Istud est principium secundæ partis istius orationis quæ tantæ est efficaciæ, sicut dictum est superiùs.

Aglaros Theomiros. Thomitos &c.

Ista oratio præcedens est secunda pars orationis, de qua aliud singulariter dicendum est. Vnde si istam orationem dixeris prima parte eius commmemorata, istam orationem sequentem dicas & præuideas præcepta quæ sunt in ea.

Deus omnium qui es Deus meus, qui in principio creasti omnia ex nihilo; Cum Spiritu tuo omnia reformasti, comple, restaura conscientiam meam, & sana intellectũ meum, vt glorificeme per omnia opera cogitationum mearum, & verborum meorum.

Et postquam istam orationem prędictam dixeris, facto interuallo quasi dimidiæ horę, dices istam tertiam partem orationis quæ sequitur: Megal, legal, Chariotos &c.

Hac parte orationis dicta tertia, præmeditaberis tecum de scripturis quas scire volueris, & deinde dices istam orationem.

Veritas, Lux, Via omnium creaturarũ: Iuste Deus viuifica me & intellectum meum confirma, & restaura conscientiam meam sicut regi Salomoni restauraſti, Amen.

Parti-

Partibus enim istis præmemoratis secundùm quòd desinitum est, addes istam orationem sequentem, istis orationibus dictis, quartam partem orationis dicas: Et est ista. Amasel, Danyi, hayr &c.

Partibus enim istis præmemoratis, secundùm quod desinitum est, addes istam sequentem orationem.

Ego in conspectu tuo Domine Deus meus, in cuius nutu sunt omnia nuda, & aperta, hæc loquor, vt ablato infidelitatis errore, adiuet Spititus tuus omnia viuificans, omnem incredulitatem meam. Amen.

Qualiter orationes latinæ non exponuntur à verbis orationum.

Sciendum est ergo, quod illa tota oratio inexposita remanet, propterea quia tantæ subtilitatis est eius zeuma, ornatus de lingua Chaldæa Hæbræa tam subtili & admirabili elimatione decorum, vt nullatenus possit in me transferri liberæ locutionis officium. Verba latina quæ subiungũtur partibus orationis præfatæ, ea verba sunt quæ de chaldæo in nostrum transferri potuerunt sermone: non tamen de tota oratione sunt, sed singularium partium orationis præfatæ sunt capitula ad orationem pertinentia.

Hic loquitur de efficacia omnium istarum.

Ipsa enim oratio tanti mysterij est vt sicut rege Salomone testante dum ipsam orationem quidam familiaris eius domus libro hoc à casu inuento, nimium crapulatus vino post accessum mulieris præsumptuosè legeret, nõdum eius parte finita, elinguis totus, expers memoria, cæcus & mutus vsq; ad horam mortis factus est. In hora autem mortis eius fertur dixisse: * quatuor angelos, quos offenderat in tam sacro mysterio præsumptuosè legendo; vnum memorię, alterum linguæ, tertium oculorum, quartum aurium custodes & flagellatores quotidie habuisse. Quo testimonio ipsa oratio eidem regi Salomoni omnino commendabilis facta est: Tantum enim est ipsius mysterium. Præcipimus ergo vt quicunque eam legere voluerit, non præsumptuosè eam dicat. In præsumptione enim peccatum est: vnde sicut præceptum est ita dicatur ista oratio.

DE ARTIS ERGO PRAECEPTIS generalibus, de omnium artium cognitione necessarium arbitrati sumus de singularibus præceptis singularium artium aliquid definire. Sed quia de cursu Lunæ aliquid prælibãdo tetigimus: necesse est vt de eius cursu quid significet exponamus. Luna 12. signa habet in mense vno, Sol verò 12. signa in anno: & spiritus vno eodemq; tempore eodemq; termino inspirat, fœcunda-

illustrat. Vnde dictum est: vt Luna & Sol cursum suum habent, subauditur, quia prius habebant. Sed quia in hebræo istud deficit, in latino etiam debere deficere arbitramur. De ista oratione præcedenti, etiam de suis tribus partibus satis dictum est.

In isto capitulo ostendit efficaciam orationis subsequentis, quæ specialis est ad facundiam.

Hæc oratio sancta quæ sequitur, est quidem oratio specialiter facta ad facundiam. Cum autem cæteræ omnes de pluribus habeant efficaciam. ipsa est enim quoddã speciale mysterium in se continens. Et cum vna de generalibus est ostendens in se quædam generalia præcepta omnibus artibus cõmunia. Sic enim Deus instituit animã in corpore, dicens, hanc vobis do vt ipsam obseruetis & custodiatis legem Domini. Et qui sunt isti, in conspectu Dei semper assistunt, & vident saluatorem faciead faciem noctu dieque. Item de eadem oratione: Hæc est inquam illa oratio glorioſissima mystica & intelligibilis, continens in se mysteria, in quibus mens & conscientia & lingua succedit. Ipsa enim mysteria, tanta vt homo seruet ea secundùm voluntatem eius qui præuidet omnia in conspectu suo condita. Ipsa enim est oratio, cuius tam glorioſum & sacramentale est mysterium. De ipsa oratione nemo post crapulam nimiam vel luxuriam aliquid dicere præsumat, nec etiam ieiunus nisi in magna veneratione & discretione eam proferat. Vnde Salomon inquit: Nemo de hac oratione, nisi suis temporibus determinatis aliquid tractare præsumat: nisi illius orationis facta esset commemoratio coram aliquo præsule pro aliquo negocio competenti: ipsa oratio mirabiliter est salubris super hoc.

De ipsa autem oratione, cuius causa tam salubris est, vt eius interuentione effectus, lectus est ille Psalmus, de quo dictum est. Venite post me & faciam vos fieri piscatores hominum, sicut dixit & fecit. Quomodo ipsa oratio tantæ efficaciæ, tantique mysterij sit non ex nostra facultate scimus: Neque etiam quando discipulis suis Dominus dixit, hoc scire potuimus nec possumus. Ipsa enim oratio tanti mysterij est. Quia diximus vt ipsa contineatur nomen Domini magnum, quod se scire multi mentiti sunt: ita quod Iesu reperto in templo, multa mirabilia feciſſe narrat. Quod verum est, sed quidcunque fecit, mentiti sunt, & absconderunt veritatem, vt nemo illorum nec aliquis post eos illud auderet proferre, ad quod antequam perueniatur, aliquid extra dicendum arbitramur.

In isto capitulo assignat tempus & modum qualiter ista oratio proferatur.

Ipsa enim oratio est vna generalium & prima singulariũ de vtraque in se continens. Et cum specialiter de facundia facultatem in se habeat & virtutem. Intelligendum quid, quo tempore, qua ordinatione, quibus diebus sit proferenda.

Omni tempore potest proferri in Luna decimaquarta vt suprà. Ordinatio verò istius orationis, vt in singulis diebus quibus proferatur, manè diluculò dicatur, antequam contaminetur homo, tamen præcipuè orationes prædictæ profe-rantur. Tali autem modo oratio dicatur in simul absque diuisione: & tamen diuisiones in eadem sint, non quòd oratio diuidatur in se, sed quia tantum nomen & tam glorioſum per partes scribatur, & secundum partes singulas ipsius nominis tanti & tam glorioſi per terminos diuidatur, & dicatur vt ipsum excellentissimum nomen non simul totum, propter fragilitatem nostram proferatur. Nec ipsius nominis elementa vel syllabæ cum in oratione sint positæ, cognosci vel vbi sint positæ, cognoscendum non est, ne aliquis ea præsumptuose proferat, siue per tentationem aliquid de ipsa oratione ageret, quod agendum non esset, Elmót, Sehel, hemech, Zaba &c.

Nemo impeditus criminalibus ausus sit proferre illam orationem.

Ecce res conformata apud Sapientes istius seculi, quæ vt diximus cum summa industria proferenda est. Omni quidem die proferri potest, quo peccatis criminalibus impeditus non fueris die verò quo criminalibus fueris impeditus in corde tuo poteris eam memorare, vt si benè volueris esse facundus, illam repetas ter. Et si malæ rei fuerit siue aliquod magnum negocium emerget tibi, semel repetas orationẽ, & adhibebitur tibi facundia, quàm necesse fuerit, & si eam bis repetiueris poterit tibi multitudo eloquentiæ obesse tantum est sacramentum orationis ipsius. Aliud etiam tertium quod in ipsa oratione considerandum est. Ipsam videlicet orationem ita debere pronunciari, vt confessio cordis & oris præcedat: pronuncietur autem summo mane, & post ipsam orationem, ista sequens oratio latina.

Iste est prologus siue expositio præcedentis orationis quæ simul debet proferri.

Omnipotens æterne Deus, & misericors Pater ante omnia secula benedicte, qui nobis æternæ Deus & irreprehensibilis & impermutabilis remedium salutare contulisti, qui

propter omnipotentiam maiestatis tuæ nobis facultatem loquendi & discendi concessisti, cæteris animalibus negatam: Cuius dispositio in sui prouidentia non fallitur, Cuius etiam natura æterna est & consubstantialis Deo, qui exaltatus est super cœlos. In quo tota Deitas corporaliter habitat: Deprecor maiestatem tuam & omnipotentiam glorifico, & æternitatis tuæ virtutem ac magnificentiam tuam summam & æternam & vna intentione imploratione flagitans, deposco te Deus meus Sapientiam inæstimabilem vitæ Angelorum, Deus Spiritus sanctus incomprehensibilis, in cuius conspectu chorus Angelorum tuorum consistit, deprecor & flagito, vt per sanctum & glorioſum nomen tuum, & per conspectum Angelorum tuorum, & principatus cœlestes, mihi GRATIAM tuam dones, & mihi subuenias, & facunditatem mihi tribuas & intellectus tui memoriam & perseuerantiam concedas: Qui viuis & regnas æternaliter vnus æternus Deus, per omnia secula seculorum, in conspectu omnium cœlestium virtutum, nunc & semper & vbiq;. Amen.

Ista autem oratione sic finita & istis additis ex necessitate secundum omnes ponendum est quoddam mysterium, ita vt aliquam taciturnitatem habeas finita oratione latina, & post taciturnitatem sc: interuallum aliquod serua incipias dicere istam orationem sequentem. Semet Lamen &c.

Ista, inquit Salomon, est orationum oratio, & experimentum speciale, quo omnia siue singularia siue generalia cognoscuntur plenè, efficaciter & perfectè, & inimemoriter tenentur. Postquam ergo ex ista oratione facundiam habueris, quam habere volueris, parce tibi & noli proferre ea quæ tibi lingua suggeret ac administrabit. Iste enim est finis generalium præceptorum, quæ data sunt ad memoriam, facundiam, intelligentiam adipiscendam. Ista omnia quæ prælibata sunt, generalium ptæceptorum, data sunt signa vt de generalibus præceptis & intelligendis adipiscendis habeatur facultas. Quæ autem deinceps sunt ipsa spiritualia Salomon appellauit, & eæ artes singulæ singulas habent potestates.

Postquam verò de generalibus præceptis data est sufficiens definitio, & orationes positæ sunt & authoritates orationum in quibus designātur, quid de singulis orationibus agendum sit, quia de singulis artibus tractaturi sumus singulatim, necesse est, vt quod ipse conditor & magister noster in exemplum posuit nos etiam exequamur. Ait enim Salomon antequam ad artium notas singulas

& ora-

& orationes prænotatas accedatur, præludium dicere oportet, quod est prohemium siue prologus.

Qualiter singulares artes suas proprias habent notas.

Vt ad singula verò singularium artium præcepta antequã perueniamus, necessarium est, vt quomodo singulares artes singulas habeant notas, disseramus.

De scientiis liberalibus, & aliis quæ possunt haberi per istam artem.

Artes verò liberales sunt septem, & septem exceptiuæ, & septem mechanicæ. Septem exceptiuæ sub septem liberalibus continentur. Quæ autem liberales septem sunt, manifestum est, de quibus primò agendum est. Mechanicæ autem sunt istæ, quæ adulterinæ vocantur, Hydromantia, Pyromantia, Nigromantia, Chiromantia, Geomantia, Geonegia, quæ continentur sub Astronomia Neonegia. Hydromantia est scientia de aqua, eò quòd in conspectu aquæ stantis vel currentis quædam scientia magistrorum experimentorum habeatur. Pyromantia est flamma discurrente vel circumfluente, per quam antiqui scientiam experimentorum, philosophi magnam efficaciam comprehendebant. Nigromantia est, quod sacrificium animalium mortuorum, quo sine peccato quodam antiqui magna experimenta solebant notare, magnam scientiam vitæ consueuerunt comprehendere. Vnde Salomon præcepit, vt septem libros artis eiusdem possint legere sine peccato. Duos verò quod sacrilegium reputaret, & duos horum eiusdem artis sine peccato non posse legi. Quia verò de ipsius artis satis modò dictum est, ad cætera diuertamur.

De scientiis liberalibus, & aliis quæ possunt haberi per hanc artem.

Artes verò liberales sunt septem, quas sine peccato potest musquisque discere ac legere. Est enim Philosophia magna in se continens & profunda mysteria. Istę omnes artes præfatam mirabiliter cognoscuntur.

Dicit quot notas habent primæ tres artes liberales.

Grammatica enim tantùm tres notas habet: Dialectica verò duas, Rhetorica quatuor, & singulæ cum orationibus apertis, & distinctis. Sed quare Grammatica tres, Dialectica duas, Rhetorica quatuor habeat: ipse Rege Salomone testante & affirmante illud cognouimus. Ait enim: Et ego admirans in corde meo & reuoluens, quæ, à quibus, & vnde esset ista scientia, Angelus vnum librum attulit: in quo figuræ & orationes erant scriptæ, & dimisit mihi singularum artium no-

tas & orationes distinctè & apertè, & dixit mihi de singulis, quantum necesse fuit. Et explanabat mihi sicut puero per elementa quædam ad artes magno temporis spacio, prolixas, vt per breue spacium temporis artes eas haberem, dicens mihi: ita tu ad omnem scientiam promoueberis per istarum incrementa virtutum. Et dum ego postularem, Domine mi vnde hoc, & qualiter? Respondit Angelus: Magnum Domini est hoc sacramentum, & ejus voluntate scriptum hoc per Spiritus sancti virtutem Quod est inspirans, fœcundans, & illustrans omnem cognitionẽ Et rursus Angelus inquit: Notas istas cum orationibus suis secundùm tempora determinata & constituta respice, & serua tempora sicut statuta sunt à Deo, & non aliter. His dictis ostendit Regi Salomoni librum in quo scriptum erat, quibus temporibus hęc omnia proferenda essent, apertissimè & secundùm visionem Domini demonstrauit. Quibus enim auditis & visis, & secũdùm verbum Angeli à Domino illatum, in omnibus istis operatus sum, & ita narrat Salomon sibi euenisse. Nos autẽ post eum venientes, authoritatem ejus prosecuti sumus, & quantum possumus, ea quæ nobis reliquit, pro posse obseruamus.

Hic ostendit Salomon qualiter Angelus ostendit sibi diuisim quare Grammatica tres figuras habet.

Ecce quare ars Grammatica habet tantummodo tres notas in libro Salomonis Gemelioth, id est, in libro artis Dei, quæ est ars omnium aliarum scientiarum, & aliarum artium, legimus, Ait enim Salomon: Et cùm ab Angelo Dei singulatim cum terrore inquirerem dicens: Domine, & vnde hoc mihi præstabitur, vt plenariè sciam istam artem: Cur tot notulæ competant illi arti, & toti isti, cum orationibus determinatis & diuisis ad ipsarum habendam efficaciam ascribantur. Angelus verò respondisse legitur: Ista ars Grammatica ars liberalis dicitur, & tria habet necessaria: ordinationem dictionum & temporum, & ipsis adiunctarum siue figurarum. Simplex & composita, & varia, & varia declinatio partium ad partes, siue à partibus relatio, & congrua, & ordinata diuisio. Hæc est ratio quare in Grammatica tres notæ appositæ sunt, & sic placuit diuinæ potentiæ, vt per vnam declinandi plena cognitio: per alteram omnium partium conueniens ordinatio haberetur: per tertiam omnium partium simpliciter & compositè conueniens & continua diuisio habeatur.

Ratiò quare ars Dialectica duas figuras habet tantummodò.

Dialectica verò, quę est forma artium, & doctrinalis sermo dicitur, duo habet necessaria, scilicet facundiam argumentandi,

endi,& prudenter respondendi. Duas ergo notas altitudo prouidentiæ diuinæ & pietatis apposuit, vt per primam facundè argumentandi, & per secundam industriam respondendi habeamus absq; ambiguitate. Propterea ergo Grammaticæ tres, Dialecticæ duas notas ascripsimus.

Ratio quare ars Rhetoricæ quatuor figuras habet.

Quare ergo Rhetorica quatuor notas habet, videamus. Quatuor enim in ea, vt ait Salomoni Angelus Domini, sunt necessaria, scilicet: Ornatus locutionis continuus & floridus: iudicium ordinatum competens & discretum: causarum siue officiorum testimonium causantium & damnatorum, & emptorum & venditorum composita dispositio: Artis eiusdem negotiorum facundia cum intellectu demonstratiuo. Arti enim Rhetoricæ idcirco altitudo Dei notas quatuor cum orationibus suis sanctis & gloriosis tanquam per manum Domini missis reuerenter apposuit, vt notæ singulæ in arte præfata singulas habeant facultates, vt nota prima in arte eadē locutionem continuam, competentem & floridum ornatum adhibeat. Secunda iudicia iusta & iniusta, ordinata & inordinata, vera & falsa discernat. Tertia vt officia & causas competēter discernat. Quarta verò, vt intellectum & facundiam, subtilitatem in ipsius artis operibus omnibus, absque prolixitate distribuat. Ecce de Grammatica, Logica, Rhetorica, quare singulæ notæ singularibus artibus sic ponantur.

De cæteris autem artibus ipsarum notarum loco suo & tēpore, sicut in libro eiusdem Salomonis reperimus dispositionem.

Quibus temporibus, quibus horis qualiter notæ trium artium liberalium inspiciantur.

Ecce transeundum est, vt quibus temporibus, & quo statu: quomodo notæ istarum artium inspiciendæ sunt, & orationes earum proferendæ, & artes ipsarum adipiscendæ sunt differamus. Si rudis prorsus in arte Grammatica fueris, & volueris habere eius cognitionem, & si tibi à Deo collatum fuerit: vt hoc opus operum. In artem artium possis habere firmitā & subtilitatem: istud sciendum est, & aliter facere non præsumas, quàm tibi liber iste præcipit. Ipse enim liber sui tibi magister, & ipsa ars sui tibi magistra erit.

Qualiter in Luna prima notæ Grammatices inspiciantur.

Sic enim notæ Grammatices inspiciendæ sunt & orationes earum proferendæ sunt. Diebus igitur qua Luna fuerit prima, prima nota duodecies inspicienda est, & eius orationes vigesies & quater recitandæ sunt, cum summæ sanctita-

tis veneratione & modico interuallo facto. Et singula inspectione notæ orationes bis recitandæ sunt, & à peccatis summoperè obseruandum. Sic agendum est à prima die Lunæ vsque ad quartam decimam: à decima quarta vsque ad decimam septimam. Prima nota & secunda singulæ vigesies inspiciendæ, & orationes tricesies recitandæ sunt interuallo facto à decimo septimo die & quinto. Omnes tres notæ singulis diebus duodecies inspiciendæ, & orationes vigesies recitandæ sunt. Ecce de notis Grammaticę artis dictum est. Verùm si aliquantulum legisti libros eiusdem artis, & eius desideras habere perfectionem, ita facias sicut præceptum est. Verumtamen orationibus factis generalibus ad addendam memoriam, facundiam, intelligentiam & earum perseuerantiam, cum his quæ sunt supra memoratis & recitatis suis temporibus & horis constitutis ne prætereundo præceptum vergas in peccatum. Veruntamen dum hoc feceris, caue tibi vt secretum sit, & Deum tantùm habeas inspectorem. His præfatis perueniendum ad notas.

Istis tractatibus finitis perueniendum est ad notitiam notarum.

Considerandum est verò, quòd in principio inspectionis notarum omnium, prima die ieiunandum est vsque ad vesperas, si potes, & si expectare non potes, assumat sibi aliam horam. Hoc est præceptum, quod ex arte Grammaticæ damus.

De notis Dialecticæ.

De notis Dialecticæ omnibus diebus proferri possunt nisi tantummodo in illis diebus qui dicuntur. Notæ autem quatuor Rhetoricæ in illis diebus proferantur quibus constitutum est, id est, omnibus, præter tres dies mensis, scilicet Luna 11. & 17. & 19. Et propter hoc diebus illis eas proferri vetitum est cum orationibus, quia illis diebus, ipso testante Salomone, omnium artium notæ præter ipsius artis notas oblatæ sunt. Ista præcepta sunt liberaliter obseruanda.

Qualiter notæ Dialecticæ inspiciantur, & orationes earum proferantur.

Sciendum est, quòd notæ Dialecticæ quater inspiciuntur, & orationes ipsarum ipsa die vigesies recitandæ sunt interuallis factis, & libris eiusdem artis ante oculos positis. Libri autem Rhetoricæ artis similiter ante oculos ponendi sunt, quando notæ eiusdem artis inspiciuntur, vt definitum est. Ista sunt sufficientia ad cognitionem istarum trium artium.

Quali-

Qualiter cauendum est à peccatu.

Incipit prima nota Grammaticæ artis, ad quam antequam perueniatur, aliquid prælibandum est, vt haberi possit primæ & secundæ & tertiæ notæ cognitio. Et scire debes quòd in principio, in quo notæ Grammaticæ, siue Dialecticæ, siue Rhetoricæ artis inspiciuntur. Necessarium est quidem cum summa intentione ab omnibus criminalibus custodias.

Qualiter certa tempora debeant prouideri in inspectione notarum.

Ista est cognitio specialis & manifesta, qua notæ artis Grammaticæ dignoscuntur, quomodo proferri debeant, & quibus temporibus, & quali distinctione meritè & competenter manifestatur. Dictum est superius de prolatione & inspectione notarum & orationum. Nunc verò aliquatenus est diuertendum, quia licèt de temporibus in parte actum sit, tamen magis plenè arbitror esse agendum.

Qualiter diuersi menses quæruntur in inspectione notarum.

Diximus superius de terminis istius artis, quibus orationes sunt legendæ & notæ inspiciendæ. Nunc restat dicere, qualiter prædictæ orationes lunationes inspiciantur & inueniantur. Sed deinceps videndum est, ne fortè aliqua sit deceptio: tamen in prædicta notaui lunationes in quibus debeant notæ inspici, & orationes proferri. Sed aliqui sunt menses, quorum lunatio magis vtilis est ad incipiendum, quàm aliorum. Vnde in signo igneo, cùm volueris Theologiam vel Astronomiam operari. Si verò Grammaticam vel Logicam sit in ♊ vel in ♍ : Si verò Musicam vel Physicam sit in ♉ vel ♎ : Si verò Rhetoricam, vel Philosophiam, vel Arithmeticam, vel Geometriam, sit in ♊ vel ♋ ; Pro Mathematica sit in ♉ vel in ♊. Et sic dies sunt formati & liberi à malis, & in bono loco. Gaudent etiam omnes cœlestes potestates, & Angelorum chorus in ipsis lunationibus, & diebus istis determinatis.

Hic fit mentio de notis omnium artium.

Ego Apollonius authoritatem Salomonis assecutus, eius opus & obseruantias quascunq; custodire disposui, sicut dictum est de tribus notis artis Grammaticæ, & ita obseruabo tempora, sicut obseruanda sunt. Sed sciendum est, orationes earum nondum esse conscriptas: sed in sequenti opere de ipsis plenius demonstrandum est: sed tamen quę in notis illis tribus scripta sunt, non sunt orationes, sed definitio-

nes

nes notarum earum per ipsas scriptas, Græcas, Hebræas, & Chaldæas: Et cætera quæ in nobis apprehenduntur. Ista tamen scripta quæ à Latinis non intelliguntur, non possunt in illo die proferri, nec debent, nisi diebus ilis quibus constitutum est à Rege Salomone, & in illis diebus, quibus notæ inspiciuntur: sed illis diebus semper recitanda sunt illa sacramenta scripta: & tamen quæ Latina sunt ipsis diebus quibus notæ non inspiciuntur, proferri possunt. Notæ autem artis Dialecticæ duæ sunt: sed quibus temporibus proferri debeant, in parte dictum est, postea autem de ipsis certius dicetur. Ecce ad reliqua diuertendum est. Sciendum verò arbitramur ea quæ in notis artis Dialecticæ scripta sunt, omnibus diebus proferri possunt, quibus notæ ipsius artis inspiciuntur. Sciendum est etiam, ipsa scripta Latina secundùm antiquitatem Hebræorum posse proferri, nisi his diebus, quibus diximus. Sciendum est tamen, ipsas nullo modo posse pronunciari, nisi confessione præcedente. Ista tamen considerandа sunt absque occasione aliqua. Ista sicut dicta sunt, ita fiant omnia. Salomon enim ait: Vide vt omnia ista præcepta, sicut data sunt, ita facias: sed de cæteris quæ sequuntur, aliter agendum est. Cùm enim videris Dialecticæ notam primam, signum quod in prima nota fuerit, in corde tuo repete, & sic in singulis notis singularum artium, præter illas artes, de quibus definitio dabitur.

Definitiones singularum artium, & earum notarum.

Dabimus enim definitiones de singulis artibus & notis earum, sicut est in libro Salomonis. Geometria vnam notam habet, Arithmetica vnam & semis. Philosophia tamen cum artibus suis & scientiis sub se continentes, septem species habet. Theologia verò & Astronomia cum omnibus scientiis sub se continentes septem notas habet, sed illæ tamen magis periculosæ & graues sunt, non idcirco graues, quòd pronuncientur graues, sed quia grauem habent efficaciam. Musica verò vnam notam habet. Physica verò vnam notam quoq;, singula tantummodò in diebus determinatis proferenda sunt. Sciendum verò est in omnibus diebus, quibus notas Theologiæ videris, vel Philosophiæ & artium sub ipsis contentarum, nullatenus rideas, neq; ludum habeas: quia Rex Salomon, dum notarum earundem inspiceret formas, fortè plus solito crapulatus, iratus est ei Deus, & per Angelũ suum locutus est ei, dicens: quia despexisti sacramẽtum meum, illudens & contaminans, auferam partẽ regni tui, & comminuã filios tuos ante dies suos: & addidit Ange-

lus,

ius introitum templi sui prohibet tibi Dominus dieb. 80. vt secundum peccatum tuum pœnitentiam facias. Et cum Salomon fleret, & misericordiam peteret à Domino, Respõdit Angelus, prolongati sunt dies tui, veruntamen super filios tuos venient multa mala & innumerabiles iniquitates, & corrumpentur à superueniente iniquitate.

Ecce ad principium notæ sic visis generalibus inspiciantur specialia. Verbum Salomonis est ad impetrationem ad ad Deum de promissis ante notis artium trium.

Ecce ad principium notæ. Lux, veritas, vita via, iudex, misericordia, fortitudo, patientia, conserua & iuua me & miserere mei. Amen. *Oratio prima*

Ista oratio cum præcedenti debet dici ante primam notam Grammmaticæ. Domine sancte pater Omnipotens æterne Deus in cuius conspectu omnia sunt invisibilium fundamen a creaturarũ cuius oculi imperfectum meum viderunt, cuius charitatis dulcedine plena est terra & cœli: Qui omnia vidistiantequã fiant, in cuius libro omnes formati sunt dies, & homines inscripti in eo: respice hodiè super famulum tuum tibi toto corde & tota mente subiectum per Spiritum sanctum tuum confirma me, benedic, protege omnes actus meos in hac inspectione seu repetitione & constantia tuæ visitationis me illustra. *Oratio secunda.*

Ista oratio debet dici ante secundam notam Grammaticę. Respice Domine Deus clemens pater omnium æterne dispensator omnium virtutum, operationes meas hodiè considera: Tu es actuum hominum & angelorum inspector atq; discretor, vt admirabilis gratia promissionis tuæ in me digne tur subitam adimplere virtutem & in me tantam efficaciam nomine tuo sancto & magno operante infundas, tu qui laudem tuam in ore tuorum te diligentium imponis & infundis, Amen. *Oratio tertia*

Ista oratio proferatur ante tertiam notam Grammaticæ, Creator Adonay omnium visibilium creaturarum, Pater pissime, qui in circumscripto lumine habitas æternaliter & ante principium omnia ineffabiliter disponens atq; gubernans: Aeternitatem tuam atq; incomprehensibilem pietatẽ verbis supplicantibus aggredior, vt huius sacramentalis atq; mystici operis in me perfectorum angelorum tuorum efficaciam & considerationem claresca. Atq; per eorundem Angelorum sanctorum nomina in memoriam habendam & sancta opera tua in me cum stabilitate, Amen. *Oratio quarta.*

Creator) istam orationem proferas in principio inspectionis tertiæ figuræ artis Grammaticę: & post istam orationem facto aliquo paruo intervallo. Ista

5 Ista oratio debet dici ante primā notā artis Dialecticæ. Sancte Deus pater & pie indissolubilis augmentator, qui cœlum et terram, mare & abyssos & omnia quæ in eis sunt sieut stabiliri voluisti. In cuius conspectu omnis ratio & sermo subsistit. Per hęc sacramenta pretiosa Angelorum tuorum, da mihi quę desidero & credo artis huius absq; malignitate intentione scientiam. Amen (Istam orationē latinam proferet in principio inspectionis primę figuræ artis Dialecticę, et post istam orationem proferas in continenti cum aliquo interuallo illas orationes quæ scribūtur inter primā figurā)

6 Ista oratio debet dici ante secundam notam Dialecticę. Heloy, Clementissime creator, inspirator, reformator omniū diuinarum voluntatum approbator, ordinatorq; malorum, deprecationem gloriosus intende & mentem meam respice benignus, vt quid humilitate deprecor sicut ante promissionem mihi de tuæ magisterię largitate concedas Amen (Ista oratio debet pronunciari ante secundam figuram artis Dialecticę, & priusquàm proferantur alię orationes quæ scribuntur circa ipsam secundam figuram.

7 Ista oratio debet proferri ante primam notam Rhetoricę. Omnipotens & misericors pater omnium creaturarum ordinator. Iudex ęterne, Rex regum & Domine dominantiū qui sanctis tuis eloquentiam scientiā conferre dignatus es mirabiliter: qui omnia djiudicas atq; discernis, illumina hodie cor meum fulgore claritatis tuę, vt intelligam & cognoscam quę in ista arte considerantur exopto. Amen (Ista enim oratio cum alia oratione subsequenti Hanazay &c. debet pronunciari ante primam figuram artis Rhetoricæ, & quamuis diuidantur per duas partes orationis, vna & eadem oratio est: sed propter hoc diuiduntur, vt in proferendo eas fiat aliquod modicum interuallum, & debet proferri priusquàm orationes scriptę in figura proferantur. Hanazay Sazhaon hubi, sene, hay, ginbar Ronail, Selmora, hyramay, lohal ysazamael Amathomatois, yaboag yors, Sozomcrat, Ampho Deldenos, geroch, Agalos, Meihatagiel Secamai, Saheleton Mechogtisces, Lerirencrhon.

9 Ista oratio proferatur ante secundam notam artis Rhetoricę. Vnus magnus & mirabilis ęternę Deus, ęterni consilij angele dispositor omnium virtutum & ordinator bonorum omnium, adorna hodiè intelligentiam meam & multiplica in me rationem discendi & cognoscendi, qua in proferendis nominib. omniū cœlestiū angelorum contuliśti & eandem scientiam secundū promissionem mihi concede, & huius artis discretionem Amen. (Ista oratio cum reliquis duab.

se-

sequentibus orationibus, videlicet Vision, &c. & alia oratione, videlicet, Azelechias, &c. debent in principio secundæ figuræ artis Rhetoricæ pronunciari, & priusquam aliæ orationes quæ scribuntur infra ipsam figuram proferantur, & debet fieri aliquod interuallum inter istas orationes quæ scribuntur infra & inter ipsam figuram.

Ista oratio proferatur ante secundam notam Rhetoricæ. Vision omnium potestatum atq; regnorum, & iudiciorum, æterna conspiratione aspiciens, omnium administrans schemata linguarum, in cuius regimine nullum est impedimentum: Instaura quæso ad memorata & repetita, cor meum & linguam meam ad discernendum, ad eloquendum, ad iudicandum, ad habendum quæ in hac arte necessaria authoritas diuina commendat, & in me perfectè compleatur, Amen. *Oratio 11.*

Ista cum duabus præcedentibus proferatur ante secundam notam Rhetoricæ. Azelechias velozeos, Inoanzama, Saruelo, hotens Sagnath, Adonay, Soma Iezochos, hicon, Iezomothon, Sadaot. Et tu Deus propitius in me promissiones confirma, sicut confirmasti per eosdem sermones Regi Salomoni. Emitte mihi Domine virtutem de cœlis, quæ cor meum & mentem illuminet & confirmet: Conforta Deus intellectum meum, & animam meam innoua in me, & laua me aquis, quæ super cœlos sunt. Effunde de spiritu tuo super carnem meam, & in visceribus meis ad facienda & componenda iudicia tua humilitate & charitate, qui cœlum & terram fecisti, & hominem ad similitudinem & imaginem tuam creasti, infunde charitatis tuæ lumen intellectui meo, vt fundatus & radicatus in misericordia tua, diligam nomen tuum, & cognoscam & adorem te, & intelligam omnes scripturas istius artis, ob quam hæc data à Deo, & insignita per manus Angelorum sanctorum, & emissa sunt figurarum mysteria, quæ in corde & intellectu meo habeam & cognoscam, & huius artis constanter officium habeam nominis tui sancti & glorioſi, prævalente consilio tuo, Amen.

Ista oratio proferatur ante tertiam notam Rhetoricæ: Scio enim quia delector me in facta tua magna mirabili & ineffabili, & dabis mihi scientiam, quam per hoc opus habentibus pollicitus es, secundùm magnam & incomprehensibilem virtutem tuam. Theon, Haltanagon haramalon. zamoyma Chamasal, Ieconamril, harionatar, Iechomagol, gela magos, Kemolihot, Kamanatar, hariomolatar, hanaces, Velontonathar, Azoroy Iezabali. per hæc sacratissima Dei & glorioſissima, & profunda mysteria, & prætioſissima officia, & virtutē & scientiam, *Oratio 12.*

tiam, auge in me & cõple quod incepisti, & reforma quod incepisti in me. Zembar, henoranat, Grenatayl, Samzatã, Iecornazay, fundamentũ altissime omnium bonitatum & scietiarũ atq; virtutum, tribue famulo tuo tibi displicentia vitare contagia, & tua veritate pura, & intentione sancta, possim sociari vt tuam promissionem toto corde desiderans in omnibus tam in legibus quàm in decretalibus præcipuè hęc sancta mysteria videar & cognoscar adipisci, & bene in ista arte proficiam penitus laudandus & facundus. Amen.

13 Ista oratio debet proferri ante quartam notam Rhetoricæ. Reuerende potens & Dominus superioribus angelis & Archangelis omnibusq; cœlestibus creaturis, tam infernalibus quàm cœlestibus: de cuius magnificentia venit plenitudo, quia nobis dignè famulaturi, cuius à quatuor mundi partibus regna portas. Qui ossibus & anima & spiritu, hominem ad imaginẽ & similitudine tuã fecisti, Da mihi huius artis scientiam, corroborans me in ipsius facultatis scientiæ. Amen.

14 Ista oratio proferatur ante primam figuram Arithmeticæ. Deus qui omnia pondere & numero & mẽsura fecisti: in cuius ordine omniũ momentorũ dierum patens est & apta dimensio; qui etiam solus stellarum nomina nominasmenti meæ constanter tribue efficaciam, vt in huius artis cognitione te diligam, & tuæ pietatis munus agnoscam. Amen.

15 Ista debet proferri ante semis Arith. Mediator omnium operationum & creaturarum, à quo omnia procedunt naturaliter bona & omnia virtutum dona procedunt, à quo omne quod est solidum & perfectum est: cuius sermo recens de regalibus venit sedibus in corda nostra dum medium tenent cuncta scientium me tua charitate in intellectum bonũ constitue ad percipienda hæc tanta excellentissima mysteria huius artis, & istorum sacramentorum perfectè consequar effectum Amen.

16 Ista oratio proferatur ante secundam figuram Arihtmeticæ: Deus iustus Iudex operum, qui nobis notum fecisti salutare tuum & in conspectu gentium reuelasti iustitiam tuam, reuela oculos meos, & cor meum illustra salutari iustitia tua, vt mirabilia tua de tuis tam glorioſissimis sacramẽtis enarrem, quatenus per ea tantam in hac arte consequar intelligentiam vt te præstante qui solus mirabilia facis magna, in ipsa arte subitus interpres efficiar: vt mea facunditate & memoria cum stabilitate recepta dimentiendo dimentiar, & intercessione cunctarum virtutum cœlestium, honorem in secula seculorum. Amen.

17 Ista oratio debet proferri ante secundam notam Geometriæ.

æternæ. Omnis sapientiæ Deus & scientiæ donator illis in quibus peccatum non est disciplinæ spiritualis Magister & instructor, per angelos tuos & archangelos, per thronos et potestates, principatus & virtutes, per cherubin & Seraphin per viginti quatuor seniores, per quatuor animalia per omnē militiā cœlestis exercitus, adoro, inuoco, flagito & veneror, glorifico & exalto nomen tuum sanctum terribile mitissimum. Te quæso vt hodiè cor meum Spiritus sancti lumine & gratia tuæ visitationis fœcundatum & roboratum illustres: tu qui es trinus & vnus Amen.

Ista oratio debet proferri ante secundam notam Theologiæ: Adoro te rex regum, rex meus & Deus meus, vita & substātia mea simul & reuelatio mea, memoria & virtus mea: qui hota vna diuersarum generā linguarum ædificantib. turrim dedisti: & qui sanctis Apostolis tuis vnctionem septiformis Spiritus sancti infundisti, & illis idiomata quæ nos docēt de omnibus linguis eisdem repentè loqui tribuisti, per virtutem Verbi tui in quo omnia creasti per potentiam huius sacramenti, inspira cor meum & infunde in id totē gratiæ tuæ insubitò tui sancti spiritus afflatus lumine efficaciam huius operis & intelligentiam & expositionem linguæ & istarum artium capax & subtile ingenium valeam consequi. Amen.

Qualiter tria capitula ante omnium notas debent proferri.

Quæ de tribus primis capitulis diximus ante omnes notas generaliter & specialiter pronuncianda sunt: ita tamen, vt cum ipsas orationes diebus determinatis dixeris, & de notis volueris operari, vt tibi præmonstratum est. Toto mense diebus singulis semel ipsas orationes dicere oportet ante meridiem: & tamen ante notas singulas omnes notas proprias dicet. Et cum scripturas incipere volueris ad legendum facias vt tibi iussum est.

Qualiter notæ propriæ inspiciuntur.

Sciendum est igitur, vt si de aliqua arte sola scire volueris ad legendum siue ad discendum Ipsius artis notæ proprię & solæ inspiciendæ sunt suo tempore. De liberalibus tribus satis diximus.

Qui dies obseruandi sunt in inspectione notarum quatuor artium.

Ecce de reliquis quatuor artibus. Nulla enim dies in earū notis inspiciendis obseruanda est. Nisi quatuor dies primi qui obseruandi sunt. Notæ verò philosophiæ cum scientijs suis quæ sub ea continentur. Luna 7. & 17. cum orationib. singulis dieb. septies inspiciendæ sunt. Nota aūt terroris cum ta-

citurnitate & timore inſpicienda eſt. In Omelia prima in noua luna inſpicienda eſt eiſdem diebus.

De notis autem liberalium quatuor ſatis dictum eſt. Et tamen ſciendum eſt, quod quando ipſas pronunciaueris, viuendum eſt caſtè & ſobrie. Nota verò habens 24. angelos cũ ſingulis ſuis aduentitijs in ſe habens nouum teſtamentum plenariè et perfectè ita pronuncianda eſt ſicut audiuiſti. Hoc tamen de iſta reſtat quod quandocunq; eam inſpexeris omnes orationes Theologiæ recitandæ ſunt, licet notis ſingulis ſingulæ orationes ſingulatim competãt, quæ ſicuti diximus pronunciandæ ſunt. Verum vt tibi diximus, quotieſcunq; Theologiæ notas inſpexeris alias orationes præcedẽtes in principio vt tantorum ſacramentorum habeas efficaciam, cæteris temporibus pronuncia.

De inſpectione notarum generalium.

De notis autem generalium et de orationibus earum hoc ſcias quod quotieſcunq; de exceptiuis, vel adulterinis ſcire volueris, ipſas notas generales diebus ſingulis decies, factis tamen interuallis & librum illarum artium inſpectis, & ſicut de alijs factum eſt & dictum, ita pronunciabis. Et quacunq; die volueris de generalibus poteris operari omnia quæ in primis capitulis dicenda nouiſti. Ipſas videlicet orationes diebus ſeptem ſingulis ſepties dices, interuallis factis, & omnium artium quas volueris libris reuolutis & inſpectis: poſtea poteris operari in artibus ſicut volueris, & facias ſicut tibi dictum eſt.

Qualiter tria prima capitula ſemper proferenda ſunt ante orationes.

De notis omnibus iam initialiter data eſt cognitio, & de capitulorum orationibus. Vt autem perfectionem ipſarum habeas, hęc ſcito, quod in generalibus pronunciandis orationibus ſiue notis ipſarum pronunciandis, orationes capitulorum trium pronunciandæ ſunt.

Qualiter oratio quinta Theologiæ debet proferri ſuprà iſtas orationes.

Ecce de reliquis quatuor liberalibus artibus aliud dicendum eſt. Si vero perfectam ipſarum notitiam habere volueris, ita facies orationem quintam Theologiæ prius orationes ſingularum notarum dices. Hæc ſatis declarata ſunt, vt intelligas & cognoſcas, & iterum ſcias de orationibus capitulorum, ita debere ante notas ſingulas ſingularium artium pronunciari ſicut definitum eſt, & ita cuſtodi & fac. Iſtæ ſunt augmentationes orationum quę notis omnium artium liberalium & exceptiuarum præter mechanicas competunt

& ſpecialiter notis Theologiæ aſcribuntur. Sic igitur pronunciandę ſunt, vt quandocunq; vnamquamq; notam vniuscuiusq; artis inſpexeris, & omnes earum protuleris iſtas orationes equentes dicas.

1 Ezemomos, hazalat, Ezityne hez emechel Czemomechel samay, zaton ziamy nayzaton, hyzemogoy, Ieccomantha, Iaraphy, phalezeton, Sacramphal, sagamazaim. Secranale Sacramathan: Iezennalaton hacheriatos. Ieteleymathon, zaymazay, zamaihay, Gigutheio Geurlagō Garyos. Megalon heti cruhic, Cratihuc. Amen.

Iſta oratio cum præcedenti proferatur ante primam figuram philoſophiæ. Domine Deus ſancte pater, omnipotens, exaudi preces meas incomprehenſibilis, inuiſibilis, immortalis & intelligibilis cuius vultum angeli & Archangeli & cœlestes virtutes ardenter videre deſiderant. Cuius maieſtatem æternaliter atq; optimè pro poſſe meo exerceo, adorans vnum Deum in ſecula ſeculorum, Amen.

2 Iſta proferatur ante ſecundam notam philoſophiæ. Domine Deus ſancte pater & omnipotens, exaudi preces meas hodie & inclina aurem tuam ad orationes meas. Gezomelion Samach, Semath, Cemon, Gezagam Gezatrhin zheamoth zeze hator Sezeator Samay Sannanda, Gezyel, Iezel, Gazityhel. Gazayethyhel. Amen.

Iſta oratio cum præcedenti ſimul proferatur. Deus ſemper via, vita, veritas: Da lucem tuam florem Spiritus ſancti in conſcientiam & mentem meam, & concede vt fulgeat & clareſcat donum gratiæ tuæ in cor meum, & in animam meam nunc & per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Iſta oratio proferatur ante tertiam notam philoſophiæ. Lemogethom, hegemochom, hazachay Hazatha, Azamachar, Azacham Cohathay. Gehomothay Logomothay, zathana, Lachanma. Legomezon, Legornozon. Lembdemachon. zegomaday, Hathanayos, Hatamam, Heleſymon, Vagedaren, Vadeyabar, Lamnanath, Lamadai, Gomōgchor, Gemecher, Ellemayl, Gecromal, Gecrohahi, Colomanos Colomaythos. Amen.

Iſta oratio cum præcedenti ſimul proferatur. Vita omnium creaturarum Deus viſibilium, claritate æterna cœleſtium, & omnium virtus ſalus indeficiens, qui es pietatis origo, qui omnia nouiſti antequam fiant, qui diiudicas omnia quæ videntur & ineffabili diſpoſitione diſcernis, glorifica nomen tuum ſanctum ineffabile hodie in cor meum, & corrobora intellectum meum & intelligentiam meam. Auge memoriam meam, & confirma facundiam

meam. Expeditam redde linguam meam in scientijs & scripturis tuis, vt facultate mihi à te collata, et sapientiæ tuæ doctrinæ corde meo insignita laudem te & cognoscam te et intelligam nomen tuum sanctum in secula seculorum. Amen.

4 Ista oratio proferatur ante quartam notam philosophiæ. Rex regum infinitæ misericordiæ, maiestatis immensæ largitor atq; dispensator, ac stabilitor omnium fundamentorum, pone fundamentum omnium virtutum tuarum in me, & aufer à me insipiẽtiam cordis mei vt stabiliantur sensus mei in dilectione charitatis tuæ, & informetur spiritus meus perfecte secundum recreationem & invocationem voluntatis tuæ, qui viuis & regnas Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Qualiter dictæ orationes qualibet die proferantur semel ante notas generales & notas artium liberalium.

Hæ orationes liberalibus artibus quatuor necessariæ sunt' sed specialiter ad Theologiam pertinent, quas cum notam generalem vel notam alicuius liberalium artium cum orationib. suis pronunciare volueris istas orationes prædictas prius dices semel singulis diebus. Veruntamen cum de notis Theologiæ tractare volueris, sicut diximus, easdem orationes apud vnamquamq; notam septies dices. Et si aliquam notam de dictãdo verificando vel contando vel organizando, siue de alijs huius scientijs aliqua addiscere volueris, siue docere; ipsum quem docueris prius istas orationes docc, vt quoquo modo legat & si puer minoris intellectus fuerit, tu legas eas ante ipsum & ille post te legat de verbo ad verbũ. Sin verò sit bonæ intelligentiæ legat eas septies in die per dies septem. Si verò notam generalium cum orationibus suis proferre volueris, easdem orationes profer, & multum tibi proderit ipsarum orationum virtus: & si omnes quæ sunt in initio minus proferantur, vel etiam aliqua ipsarum magnam perhibent habere efficaciam.

De orationibus istis ait Salomon. Istas orationes solas nemo præsumat ni propter officium, ad quod institutæ sunt.

Deus pater immense, à quo processit omne quod bonũ est cuius magnitudo est incomprehensibilis, exaudi hodie preces meas, quas in conspectu refero, & concede mihi & redde mihi læticiam salutaris tui, vt doceam hodie iniquos, vias tuas & semitas scientiarum tuarum, & conuertantur ad te rebelles & increduli, vt quod corde repeto & ore commemoro in me radicitus habeat fundamentum, vt in operibus tuis efficax videar & adiutus Amen.

Ista

Ista oratio proferatur ante sextam notam philosophiæ. Gezomothō, Oromathiā, hayatha, Aygyay, Lethasihel, Lechiāliel, Gegohay, Gerhonay, Samasatel, Samasathel, Gessiomohatel, Sgomalay, Azomathon, Helomathon, Gerochor, heizay Samin,, heliel, Sanihelyel. Siloth Silerech, Garamathal, Gesemathal Gecoromay, Gecorenay Samyel, Samihahel, Hesemyhel, Sedolamax, Secothamay, Samya Rabiathos, Auinosch. Annas. Amen.

Ista oratio cum præcedenti proferatur, Rex æterne Deus Iudex & discretor omnium, agnitor scientiarum bonarum, instrue me hodie propter nomen sanctum tuum, & per hæc sancta sacramenta, & clarifica mentem meam, vt intret scientia tua interiora mea sicut aqua fluens de cœlo, & sicut oleū ossibus meis, per te Deus Saluator omnium, qui es fons bonitatis, et totius pietatis origo, instrue me hodie in istis scientijs quas deposco, tu qui es vnus Deus Amen. Deus pater immense, à quo procedit omne quod est bonum, cuius magnitudo misericordiæ est incomprehensibilis, exaudi hodie preces meas, quas in conspectu tuo refero, et redde mihi lætitiam salutaris tui, vt doceam hodie iniquos vias tua, et semitas scientiarum tuarum, & conuertantur ad te rebelles & increduli, & etiam in operibus tuis efficax videar & adiutus. Amen.

Incipit oratio septima quæ est finis suarum orationum & complementum earum præcipuè ad notam ineffabilem pertinens, quæ est vltimum Theologiæ, viginti quatuor angelos habentem.

Istud est principium orationis. Deus totius pietatis autor & fundamentum omnium, salus æterna & redemptio populorum, inspirator omnium gratiarum, scientiarum & artium largitor immense, de cuius munere venit, vt nobis famulis tuis scientiarum in me inspirare digneris augmentum: Qui etiam mihi misero peccatori viam concessisti, vt scirem sacramenta, defende animam meam, & libera cor meum de prauis huius mūdi, cogitationibus & incentiuæ libidinis omnis fornicationis in me extingue potentiam, & reprime vt scientijs tuis & artibus tuis intensius delectar in eis, & des mihi petitionem cordis mei, vt glorificatione tua confirmatus & exaltatus diligam te, & augeatur in me virtus spiritus sancti per salutem tuam et remunerationem fidelium in salutem animæ meæ et corporis mei Amen.

Ista oratio cum præcedenti proferri omnino debet. Deus pater immense, à quo procedit omne quod est bonum, cu-

ius magnitudo misericordiæ est incomprehensibilis, exaudi hodie preces meas, quas in conspectu tuo refero.

Incipiunt præcepta specialia de notis Theologiæ, & specialiter de prima, secunda & tertia.

Orationes septem istę quas proponimus augmentata reliquarum orationum sunt. Et ante omnes notas Theologiæ dici debent. Sed tamen præcipuè ante notam ineffabilem pronunciandę sunt, vt diximus. Ista experimenta sunt quæ postulasti ad sufficientiã, quæ tibi authoritate Salomonis seruare præcipimus, & de capitulis & orationibus earum inquires diligenter & fac sicut disposuimus & reliquas orationes pronuncia & notas artium perfectè inspice.

Qualiter Salomon recepit notam ineffabilem sibi traditam ab Angelo.

Ecce quia de mysterio notarum postulasti, hoc de nota ineffabili præcipuè habeas, cuius expressio est data, gladiorũ, florum, arborum, volucrum, candelabrorum, serpentum in angulis per figuras. Hanc autem Salomon à Domino nocte pacificorum accepit in folio aureo designatam. Et audiuit à Domino Ne dubites nec expauescas, quia hoc sacramentum maius est omnibus: Et subiunxit ei Dominus. Cum autem hanc notam inspexeris & orationes eius legeris, obserua mã data quæ superius data sunt, & ipsa diligenter respice, quæ legeris in nota Dei, & in nota ineffabili caue tibi prudenter, vt quæcunq; inspexeris, & quæcunq; tibi in visione venerint celes & custodias. Et cum tibi magnus Angelus Domini apparuerit signum crucis in vexillo gerens, verba quæ tibi ostenderit ineffabiliter scripta custodi & cela, & operare in eis, sicut tibi præceperit, & ipsam notam Theologiæ per visionem magnam quam videbis aperuerit, summopere custodi: & quicquid tibi in omnibus notis idem simile apperuerit cum summa intentione obserua & orationes sicut dictum est in ea pronũcia diebus & horis determinatis, & repete tamen partes illius orationis magnæ, quam habes, sicut tibi præceptum est, & diuide, & fac interualla sicut superius dictum est : & postquam illas dixeris, SAPIENTER DIE ILLO AGE ET CASTE VIVAS. Si autem incertus aliquid feceris, periculum quidem instat cur ab aliis notis & orationibus earum experimentum habueris, sed in istis & orationibus earum quoddam magis est admirandum, & ipsa sunt quæ in istis considerandæ sunt. Ista enim verba sunt nomina ineffabilia, & spiritua-

maliter proferuntur ante notam ineffabilem. Hoſel Ieſel, anchiatar Aratol Haſiatol, Gemor geſameor. Iſtæ orationes prædictæ ſunt quæ debent proferi & quomodo poſt inſpectionem omnium artium, & præcipuè poſt notã Theologiæ.

Hoc eſt explementum totius operis: Sed quæ de totius operis experimento ſunt neceſſaria aliqua plenè dicere volumus & prælibata lucidius declarare. In initio cognitionis omnium artium data eſt tota doctrina operandi & fere perfecta. Ecce quare dixerim ferè. fere enim dixi, quia adhuc quædam florida & continua huius operis reſtant inſtituenda quorum primum principium iſtud eſt.

Qualiter mandata ſunt obſeruanda in operatione omnium artium.

Quartam autem Lunam in omni omnium pronunciatione Theologiæ obſeruabis. Quotieſcunq; Luna quarta fuerit in operis inſtãtis efficaci exhibitione, ſubtilius librum inſpicias, atq; ipſarum artium ſcripturas. Capitula autẽ de quibus dubitaſti, & adhuc forſitan dubitas ita pronuncianda ſunt, ſicut ſuperiorum capitulorum docet intentio. Hoc autem ſcias, quod hæc verba ſancta orationum, quæ ante lectum infirmi ad experimentum mortis ſiue vitæ dicenda inſtituimus, etiam ſi nihil aliud de toto corpore artis operari volueris, ſæpius poteris facere. Hoc autem ſciendum eſt, quod ſi libros tibi ad manus habere non poteris, vel ſi tibi ipſos inſpiciendi facultas data non fuerit, non idcirco minus erit operis effectus, & bis proferantur omnes orationes vbi ſemel proferrentur. Capitula autem de quibus dubitaſti, vel adhuc forſitan dubitas ita pronuncianda ſunt ſicut ſuperiorũ capitulorum docet intentio. Hoc autem ſcias quod verba ſancta orationum quæ ante lectum infirmi ad experimentum mortis ſiue vitæ, dicẽda inſtituimus etiãſi nihil aliud de toto corpore artis operari volueris, ſæpius poteris facere & probare.

Et de viſione ſcienda, & de alijs efficacijs quas iſtæ orationes habent ſanctæ quantumcunq; & quandocunq; volueris poteris probare & tentare.

Iſta ſunt præcepta quæ ſpecialiter agenda ſunt & obſeruanda.

Cum de Theologia verò volueris operari, præter illos dies qui tibi breuiter inſtituti ſunt, nullus obſeruandus eſt dies. Tempora autem omnia competentia ſunt illis notis & orationibus quibus data eſt tanta temporis definitio. Hoc autem reſtat, quod in artium liberalium trium pronunciatione, ſiue in ipſarum notarum inſpectione fortè aliquem diem prætermiſeris inſtitutum, ſi fortè

cæteros obſeruaueris, etiamſi duos tranſgreſſus fueris, non idcirco relinquas opus tuom, quia propter hæc non amittet effectum ſuum, cum maioribus numeris Luna, potius dies ſunt obſeruandi quã horæ. Vnde Salomon ait: Si horas tranſgreſſus fueris in die vna, vnam vel duas, non terrearis & de capitulis generalibus ſicut dictum eſt operare. Hoc ſatis eſt de iſtis: Veruntamen verba quæ tibi initio ſermonum faciendorum ſiue lectionum legendarum & ſcientiarum adipiſcendarum, nulla ratione obliuiſcaris: quia per ſe dicta magnum effectum habent. Et verbis ſacramentalibus viſionum poteris frequenter operari. Si autem volueris incipere de toto corpore artis phyſicæ opus, ſicut ſuperiùs definitum eſt. Prima capitula priùs recitanda, de quibus data eſt definitio per prædicta. Sciendum eſt etiam quod de Theologia tantum poteris per te operari. Notas inſpice & orationes Theologiæ ſæpius repete: Et ſi de toto corpore ceſſaueris hæc tibi magnum poterit conferre ſcripturarum effectum. Neceſſariũ ſiquidem eſt vt notam viginti quatuor Angelos habentem, cum orationibus ſuis ſemper in memoria habeas, & vt tibi ſuperius diximus, quæ per viſionem videris Angelo præmonſtrante tibi ſub cuſtodia habeas, & ſub fideli certamine reclude.

Iſta quæ operis præcedentis ſunt experimentum. Hoc principium ſequentium orationum eſt, quas orationes Salomon ARTEM NOVAM *appellauit.*

Orationes enim iſtæ ante omnes artes generaliter & ante omnes notas ſpecialiter dici poſſunt: & debent proferri etiamſi abſq; alijs capitulis de ipſa arte præfata operari volueris ipſis orationibus dictis tempore & ordine congruo, poteris in qualibet artium magnam habere efficaciam. In ipſis orationibus dicendis neque tempora neque dies neque Luna obſeruanda ſunt. Sed tamen illud ſpecialiter in ipſis obſeruari debet, quia diebus quibus orationes ipſæ proferuntur, à peccatis obſeruandum eſt criminalibus, ſcilicet gulæ, luxuriæ, & ſpecialiter à iuramentis ſuperfluis: ad quas antequam perueniatur, aliud prælibandum eſt, ut ipſarum orationum plenior & perfectior cognitio habeatur. Vnde Salomon inquit: Ego iſtas orationes prolaturus, timui ne offenderem Deum, & conſtitui mihi tempus, in quo illas inciperem, vt in caſtitate viuens de ipſis innocentiùs apparerer.

Iſta ſunt earum orationum prohemia: antequam tamen ea de quibus dubitas proponere diſpoſui vt ſingula ſingulis

ſub

sub ordine posita, absque aliqua definitione clarescat.

Ista sunt quidem etiam, de quibus dubitare non debes videlicet: vtrum capitula prima notis philosophiæ & vtrum aria capitula omnibus artibus sub se contentis debeant in assignatione prælibata temporis proferri: quia certè sicut prælibauimus, ita possunt & debent. Sed sciendum est, quod secundùm intentionem, quam tibi à Deo collatam credo & scio, & sic eam superiùs prælibatam te decreuimus intueri; pauca vel nulla sunt de quibus oporteat dubitare. Verumtamen tibi terminum non posui præclarum. Præterea quia initia scriptorum emendanda constitui terminum non quæras. Sed si fortè rem tam subtilem incipere volueris, necessarium arbitror vt feria sexta operis huius habeas principium, & sicut in ista arte disposition est. Bonum est anteferri ieiunium triduanum vt vtrum bona an mala huius voluntatis desideria sint, diuinitus ostendatur.

Ista enim præcepta ante omnem operationem instituta sunt. Si enim aliquod aliud est de quo dubitas initium, vt trium primorum capitulorum, siue quatuor subsequentium artium, vt effectum plenariæ cognitionis habeas: si secundùm quod superius descriptum est capitula & orationes & notarum consideraueris & pronunciaueris, etiamsi aliquid ignoranter præterieris, poteris subsequentium orationum spirituali vitute reconciliari.

De istis orationibus ait Angelus Salomoni. Vide igitur orationum istarum sacramēta, & si quid de illis præsumptuo- vel ignoranter trangressus fuisti, dicas reuerenter atque subtiliter easdem orationes. Et de ipsis orationibus Angelus magnus inquit: Hoc sacramentum Dei magnum est, quod per manum meam tibi mittit Dominus. Ad cuius veneration em sacramenti cum rex Salomon cum magna patientia in conspectu Domini offerret super altare, vidit librum syndone inuolutum, & in hoc libro scriptas orationes decem & super singulas orationes signum sigilli aurei. Et audiuit in spiritu: hæc sunt quæ figurauit Dominus, & quæ longè excluſit à cordibus infidelium.

Tremuit ergo Rex Salomon ne offenderet Dominum & custodiuit ipsas dicens eas fas non est nec operari in ipsis in infidelibus. Sed qui aliquid magnum vel spirituale in artibus siue in arte aliqua vult adipisci alicuius scientiæ necessaria. Si superius opus habere non poterit. Omni tempore quandocunque voluerit has orationes dicat, primas tres pro primis tribus liberalibus specialiter singulam orationem pro singula arte; vel generaliter omnes tres pro artibus di-

cendæ sunt. Item & quatuor orationes subsequentes quacunque tempore volueris pro alijs quatuor artibus liberalibus dicas simili modo. Et si fortè totum corpus artis habere volueris, absque aliqua temporis definitione, ipsas orationes pronunciare poteris ante artes singulas, & ante orationes & notas earum artium, quoties volueris eas plenè, manifestè & secretè pronunciare. Et tamen necessarium est tibi castè viuere & sobriè in pronunciatione earum.

Ista oratio est prima de decem, quæ per se sine opere præcedenti possunt pronunciari ad memoriam, facunditatem, & intelligentiam & illarum trium stabilitatem acquirendam. Et singulariter debet proferri ante primam figuram Theologiæ.

Omnipotens, incomprehensibilis, inuisibilis & indissolubilis Deus, adoro hodie nomen sanctum tuum: ego indignus & miserrimus peccator extollens orationem & intellectum meum & rationem meam ad templum tuum sanctum cœleste, & assisto tibi hodie Deus meus, ostendens te Deum meum creatorem meum & saluatorem meum. Et ego rationabilis creatura, inuoco hodie glorioſissimam clementiam tuam, vt viuificet hodie Spiritus sanctus infirmitatem meam: & tu Deus meus qui Moysi & Aaron seruis tuis per literarum elementa exterioris linguæ tuæ efficacem doctrinam contulisti, confer hodie mihi gratiam superioris dulcedinis tuæ qua instruxisti seruos tuos, & inuestigatione qua inuestigasti eosdem per Prophetas, & sicut potuisti eis momentaneam conferre doctrinam: adhibe eam doctrinam quam scire desidero, & emunda conscientiam meam, ab operibus mortuis: & mitte cor meum in viam rectam & aperi id ad intelligendum, & destilla intellectum meum in viam rectam. Et tu Domine Deus qui me ad imaginem & similitudinem tuam creare dignatus es, exaudi me in tua iustitia, & doce me in tua veritate, & reple animam meam scientia tua secundùm magnam misericordiam tuam, vt in multitudine miserationum tuarum amplius me delectes & in operibus tuis magis, & complaceam in administratione mandatorum tuorum: & secundùm opera gratiæ tuæ adiutus & restauratus & exaltato corde & conscientia mea emundata confidere in te, & epuler in conspectu tuo, & exaltem nomen tuum quod bonum est, in conspectu sanctorum tuorum. Sanctifica me hodie, vt in fide viuam & spe perfecta & charitate constanti, literaturam quam desidero adipiscar, & addiscam: & adepta scientia exaltatus, cor-

corroboratus, illuminatus diligam te & cognoscam, & scientiam & sapientiam intelligam de scripturis tuis, quas hominibus sciendas permisisti sentiam & firmiter habeam & retineam. Iesu Christe Fili Dei vnigenite, cui ante secula omnia dedit pater in manus, da mihi hodie propter nomen sanctum tuum glorioſum & ineffabile nutrimentum corporis & animæ, idoneam & perspicacem linguam liberam & expeditam & absolutam, vt & quicquid postulauero in tua misericordia & voluntate & veritate disponatur: & omnis oratio mea & actio in beneplacito tuo radicata & confirmata consistat. Aperi Domine Deus meus & Pater vitæ meæ fundamentum scientiæ quam desidero. Aperi mihi Domine fontem quem aperuisti protoplasto Adæ: & quem aperuisti seruis tuis Abraham & Isaac & Iacob, ad intelligendum ad discendum & ad iudicandum, suscipe pro me hodie Domine preces & orationes omnium sanctorum, & sanctarum cœlestium virtutum, vt omnium scripturarum tuarum docibilis constanter efficiar. Amen.

Ista oratio cum prima pronunciata dat facunditatem. Et est secunda oratio de decem & cum præcedenti pronunciari debet facto aliquo modico interuallo, & adhibet cum prima facundiam. Ista enim oratio debet proferri ante secūdam figuram Theologiæ.

Adoro te rex regum & domine dominantium, rex æterne impermutabilis, intellige hodie clamorem meum spiritus & cordis mei gemitum, vt commutato intellectu meo, & dato mihi corde carneo pro lapideo respirem ante Dominum & Saluatorem meum. Et laua Domine interiora mea spiritu tuo nouo pro intellectu carnis meæ malo: pone intellectum tuum bonum, & aufer à me quod malum est, commutans me in hominem nouum: vt dilectione qua reformasti me, salus tua mihi intelligentiæ tribuat incrementum. Exaudi hodie preces meas Domine, quibus clamo ad te, & reuela oculos carnis meæ & mentis meæ considerans & intelligens & custodiens mirabilia de scripturis legis tuæ, vt viuificatus in iustificationibus tuis prævaleam in conspectu aduersarij fidelium diaboli. Exaudi me Domine Deus meus & propitius esto mihi qui plasmasti me, & ostende hodie misericordiam tuam, & porrige mihi vas salutare, vt potem & satier de fonte gratiæ tuæ: vt de scripturis quas desidero hodie psallam cum intellectu & scientia & intelligam & veniat hodie gratia Spiritus sancti & requiescat super me. Amen.

Ista e-

Ista oratio dat facundiam proferenti, & stabilitatem mentis.

Ista est tertia oratio de decem, & cum aliis præcedentibus debet pronunciari ad confirmandam stabilitatem mentis. Ista oratio debet pronunciari ante primam figuram artis Astronomiæ.

Confiteor ego tibi reus hodie Deus pater cœli & terræ, conditor omnium visibilium & inuisibilium, creaturarum omnium, atque virtutum omnium & gratiarum bonarum dispensator atque largitor. Qui abscondis sapientiam & scientiam tuam à superbis & reprobis (sibi non autem maiestati tuæ fidentibus.) Humilia (Illumina) hodie cor meum, & stabilem fac intellectum meum, & mentem meam, & diligentem te fac conscientiam meam, & signa hodie lumen vultus tui super me, vt prorsus innouatus intelligens efficiar & stabilis in mandatis tuis: & emundatus ab omnibus operibus malis, præualeam in scripturis & scientiis tuis, quas reseruasti vnicè tibi credentibus. O fortis & misericordissime, & omnipotentissime Deus, vre cor, renes, internos sensus meos, corrobora hodie animam meam gratia Spiritus sancti, & igne visitationis eiusdem gratiæ tuæ illumina me in fortitudine stabilitatis: præcinge lumbos meos, & baculum confortationis tuæ porrige in dextram meam, & doctrinas dirige in opera mea veras: vt eradicatus sordibus & vitiis peccatorum meorum, præualeam confortatus in dilectione misericordiarum tuarum. Inspira mihi Domine spiraculum vitæ, & auge mentem meam, & intellectum meum, & rationem meam, & mitte Spiritum sanctum in me: vt in omnibus scripturis tuis exercitatus spiritus meus confortetur & augeatur. Oro, respice benignè, & considera Domine hodie dolorem mentis meæ, vt fiat voluntas mea confortata in te, & de cœlo mittere mihi digneris in terram consolatorem Spiritum tuum, vt in stabilitate perfecta me muniat in præsenti, & in continuatione conferat vt conforter ad ea intelligenda quæ desidero. Da inuentionem, ô fons omnis rationis perfectæ scientiæ locupletissimæ, vt auxilio tuo sancto hæc merear obtinere, Amen.

Ad confortationem sensuum interiorum & exteriorum.

O Pientissime Deus, & misericors, clemens Deus Pater, Deus omnipotens, omnia donans, fac mihi possibilia omnia credenti in posse vigore tuo, & adiuua me hodie pientissime Deus, sicut misericors fuisti Adæ pœnitenti, qui ei subitam, per omnipotentiæ tuæ misericordiam, scientiam multarum agnitionum contulisti artium: Confer mihi hodie per eiusdem omnipotentiæ tuæ misericordiam, vt eam scientiam

tiam valeam adipisci: Adesto clementissime pater operi hodie, & instrue me benignissimè. O Domine clementissime Iesu Christe fili Dei confirma aspirando in me Spiritum sanctũ qui à te & Patre procedit: consolida opus meum hodie, & doce me, vt ambulem in scripturis, & glorier in multitudine affluentis gratiæ tuæ: vt impetus fluminis tui sanctissimi Spiritus ciuitatem cordis mei lætificet, diuinam Scripturam inspirando, & repleat cor meum omnimoda facundia, & visitatio sua sancta viuificet me, & deleatur in me macula omnis vitij. Te quçso Domine Deus meus incomprehensibilis, vt gratia tua semper maneat super me, & multiplicetur in me, & sanabis. Domine animam meam pietate tuæ inæstimabilis clementiæ, & confortabis cor meum hodie, & toto tempore vitæ meæ, vt quicquid audiero, intelligam, & quicquid intellexero custodiam: & quicquid custodiero, memoriter teneam, & alios corde & lingua docili instruam notitiam tuæ inexhaustæ bonitatis per hæc sacramenta præfata, cooperante gratia Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Hæc oratio cum præcedentibus debet legi pro memoria.

Pie Pater, misericors Fili, clemens Spiritus sanctus, Deus, Rex ineffabilis & inæstimabilis, adoro, inuoco & deprecor nomen sanctum tuum super affluentem æquitatem tuã, quatenus omnia ignoscas & indulgeas miserabilis mihi misero peccatori præsumente in officium quod aggressurus sum de literatura & occulta scientia cognoscenda, & fac me Domine vt efficaciter in me vigeat & inualescat. Aperi mihi Domine Deus aures meas, potenter vt audiam, & exterge lutum oculorum meorum, vt videam: dilata aures meas vt audiam: conforta manus vt operer: conforta pedes meos vt ambulem: expande nares meas, os meum & olfactum meum, vt sentiam & loquar tibi placita semper, ad honorem nominis tui, quod est benedictum in secula seculorum, Amen.

Hæc oratio antequam legas, valet ad sensus interiores & exteriores.

Extolle sensus carnis & animæ meæ ad te Domine Deus meus, & eleua cor meum hodie ad te, vt placeant verba & opera mea in conspectu populi tui, & fulgeat omnipotentia tua magna, & misericordia tua in visceribus meis, & dilatetur mens mea in me, & indulcescat eloquium tuum sanctum in ore meo, vt quod legero vel audiero intelligam, & proferre sciam, sicut Adam intellexit: sicut custodiuit Abraham, & ego custodiam: sicut memoriter tenuit Iacob, & ego teneam, vt in scripturarum tuarum virtute fundatus, radicatus, misericordiæ

cordiæ tuæ fundamentum comfirmatum gloriet acquisisse & delectatus in operibus manuum tuarum, iustitiam & pacem mentis & corporis perseuerantem adipiscar, & firmè custodiam gratia Spiritus tui sancti Domine plenaria in me operante, vt hostium visibilium mihi aduersantium insidias atque versutias gaudeam superasse, Amen.

Ista oratio cum præcedentibus dat memoriam, facundiam & stabilitatem.

Omnium regnorum, visibilium quoq; inuisibilium donorum dispensator, atque Deus omnium voluntatum ordinator, consilio tui spiritus dispone, viuifica virtutem debilem mentis meæ, & ardeam in accessu voluntatis sanctæ tuæ ad bonum: in beneplacito autem tui facias magnitudinem peccatorum meorum non aspiciendo: largire mihi indigno quod opto, & rationem cognoscendi, intelligendi, memoriter retinendi in me confirma, & effectum bonum cum gratia sensibus meis accommoda, & iustifica me in iustificatione Spiritus sancti, vt quicquid ex carnis macula & labe peccati contraxerim, diuina potētia tua ineffabiliter abluat, pietas qua in principio cœlum & terram creare voluisti, ita spiritualis tua misericordia restauret, qua hominem perditum ad regnum sanctissimum reuocare dignatus es: Tu Domine tua sapientia & scientia attingens, disponens omnia suauiter, omnes sensus meos facūdos in me restituas, vt ego indignus peccator & miser in omnibus operibus tuis confirmatus, & perspicax & facundus, gratia Patris, & Filij, & Spiritus sancti largiente efficiar operante, qui viuis ac regnas trinus & vnus, Amen.

Oratio hæc ad recuperationem amissi ingenij debet pronunciari.

Deus viuorum, dominator omnium creaturarum, visibilium & inuisibilium, administrator & fundator, omnia omnibus, singula singulis tribuens secundùm naturæ facultatem. Ideo hodie gratia Spiritus sancti cor meum illustret & multiplicet Spiritus sanctus, & corroboret interiorem hominem: & fœcunda me rore gratiæ tuæ, qua Angelos instruxisti: informa me largitate tuæ scientiæ, quam à principio fideles tuos docuisti, vt operetur in me gratia septiformis, & superiori celeri impetu fluminis de Libano putetum conscientiæ meæ corrigat, repleat & exuberet, tu qui venisti de cœlis super aquas maiestatis tuæ, & huius sacramenti in me confirmes mirabilia.

Ad rem-

Ad recuperationem gratiæ Spiritus sancti.

Profiteor tibi Deus meus hodie, pater omnium, qui secreta cœlestia reuelas seruis tuis, & terrena ostendis: te deprecor suppliciter, maiestatem tuam exoro, vt sicut tu es Rex & Princeps nostrarum cogitationum, exaudi hodie preces meas diligenter, dignanter opera mea dirige, & actiones cœlestium virtutum in Spiritu sancto præualeant. Clamo ad te hodie, Deus meus, exaudi clamorem meum, ingemisco ad te, exaudi gemitum cordis mei hodie, & semper spiritum meum, & animam meam, & totum corpus meum, sub tutela Angelorum tuorum præserua. Spiritus sancte Deus, cuius charitas perpetua ac cœlestis, cuius possessione cœlum & terra plena est, aspira ad hanc operationem meam, & quod in laudis tui honorem deuotè postulo, mihi concede. Spiritus sanctus in me veniat, & regnet, & imperet, Amen.

Oratio ad recuperationem ingenij & intellectus.

Domine ego seruus tuus nunc tibi hodie confiteor coram maiestate gloriæ tuę, in cuius Spiritu sunt omnis magnificentia & sanctimonia: te deprecor secundùm ineffabile nomen tuum, quatenus ad meæ operationis officium aures tuæ pietatis & clemens oculos tuos accommodes, & aperiente manum tuam gratiam quam desidero satier, & fœcunder charitate & claritate, qua cœlum & terram fundasti, qui viuis, &c.

Istas orationes iam dictas proferas in primo die mensis, vsque ad quartum diem: in quarta autem solas sequentes Alpha & omega, & illam sequentem. scil. Helisehemat azatan, *vt habetur in principio. & postea dic:*

Theos Megale patyr ymas heth heldya hebeath heleotezygel Salatyel salus telh samel zadaziel zadan Sadiz leogio yemegas mengas omchon Myeroym Ezel Ezely yegrogamal Sameldach Somelta sanay Geltonama hanns Simon saltepatyr osyon hate haylos, Amen.

O lux mundi Deus immense, &c.

Tanta facundia per hanc adaugetur, vt nihil supra.

Thezay lemach ossaulomach azabath azach azare gessemon relaame azathabelial beliarsonor tintingote amussiton sebamay halbuchyre gemaybe tedayl hermayl textos sepha pamphilos Cytrogroomon bapada lampda yochim yochyle tahencior yastamor Sadomegol gyeleiton zomagon Somasgei baltea achetom gegerametos halyphala semean vtãs gelsemon barya therica getraman sechalmata balnat hariyaos haylos halos genegat gemnegal sancyalaix samartaix camael

mael ſatabmal ſimalena gacyach ſalmancha ſabanoth ſolmalſay ſilimacroton zegas me bacherietas zemathim theameabal gezorabal craton henna glungh hariagil parimegos zamariel leozomach rex maleoſia miſſion zebmay aliaor gemois ſazayl neomagil Xe Xe Sepha caphamal azetongezain holhanhihala ſemeanay gehoſynon caryacta gemyazan zeamphalachin zegelamen hathanatos, ſemach geronbar ſyrnoſyel, halaboem hebalor halebech ruos ſabor ydelmabar falior ſabor megiozgoz neyather pharamſhe forantes fazamogh ſchampeton ſadomthe nepotz minaba zanon ſuafnezenon inhancon maninas gereuran gethamayh paſſamoth theon beth ſathamac hamolnera galſemariach nechomnan regnali phaga meſſyym demogempta teremegarz ſalmachaon alpibanon balon ſeprzurz ſapremo ſapiazte baryonaria vſyon ſameſzion ſepha athmiti ſobonan Armiſſiton tintingit telo ylon vſyon, Amen.

Azay lemach azae geſſemon thelamech azabhaihal ſezyon traheo emagal gyeotheon ſamegon pamphilos ſitragramon limpda iachim alna haſios genonagal ſamalayp camiel ſecal hanagogan heſelemach getal ſam ſademon ſebmaſſan traphon oriaglpā thonagas tyngen amiſſus coyſodaman aſſonnap ſenaly ſodan alup theonantriatos copha anaphial Azathon azaza hamel hyala ſaraman gelyor ſynon banadacha gennā ſayſſetal maga halgozaman ſetraphangon zegelune Athanathay ſenach zere zabal ſomayel leoſamach githacal halebriatos Iaboy del maſan negbare phacamech ſchon nehooz cheriſemach gethazayhy amilya ſememames gemay paſſaynach tagayl agamal fragal meſi themegemach ſamalacha nabolem zopmon vſyon ſclā ſemeſſi theon, Amen.

Sequitur tertia pars ſignum Lemach.

Lemach ſabrice elchyan gezagan tomaſpin hegetygemial exyophyam ſoratum ſalathahom bezapha ſaphatez Calmichan ſamolich lena zotha phete him hapnies ſengengeon lethis, Amen.

Ad Memoriam.

Deus ſumme inuiſibilis Theos patyr behominas Cadagamias imas per ſanctos angelos tuos, qui Michaël medicina Dei, Raphaël fortitudo Dei: Gabriel ardens holy per amaſſan Cherubin gelommeios Seraphin gedabanan tochroſi gade anathō zatraman zamanary gebrienan plenitudo ſancte Cherubin ſper omnes tuos angelos, & per omnes tuos archangelos glorioſos, quorum nomina à Deo cōſecrata, quæ à nobis

proferri

proferri non debent, quæ sunt hæc, dichal, dehel depymon exluse exmegon pharconas Nanagon hoslyel ozogon gathena ramon garbona vtamani Mogon hamas: & quæ humani sensus apprehendere non possunt, te quæso Domine, illumina conscientiam meam splendore tui luminis, & illustra, & confirma intellectum meum odore suauitatis Spiritus sancti, adorna animam meam, vt audienda audiam, & audita memoriter teneam, reforma cor meum Domine, placa piissime viscera mea, memoriam, aperi mitissime os meum: tempera benignissime linguam meam per glorioſum & ineffabile nomen tuum, qui es fons totius pietatis, habeas patientiam in me, & memoriam da mihi, &c.

Istæ orationes quarta luna, sc. Hely schemath: Alpha & omega, Theos megale. O lux mundi, Azaylemach, Deus summe te quæso: Debent proferri in 8. & 12. & 16. 20. 24. 28. 30. & in istis quibuslibet lunationibus proferas quater; in summo mane semel, circa tertiam semel, circa nonam semel, circa vesperas semel. Et nota, quòd in aliis diebus nunquam proferas, sed illas quas protulisti prima die, quæ sunt: Alpha & omega helyschemat, Omnipotens incomprehensibilis, Adoro te: Confiteor ego reus, ô Theos hazamagiel, Domine Deus misericors, extolle sensus carnis, omnium regnorum Deus viuorum: cõfiteor hodie tibi Domine ego seruus tuus. illas orationes iam dictas proferas in aliis diebus in summo mane semel, circa tertiam semel, circa nonam semel, circa vesperas semel: Et sic acquires memoriam tantam & facundiam & stabilitatem earum plenariè, Amen.

Conclusio operis totius, & confirmatio scientiæ acquisitæ.

Conditor omnium rerum Deus, qui cuncta ex nihilo creasti: qui gradatim omnia mirabiliter ordinando fecisti in principio cœlum & terram, & cum tuo Filio, per quem omnia facta sunt, in quo omnia finaliter rectè retinentur, qui Alpha & Omega nuncuparis, te quæso, licèt indignus peccator, vt ad finem optatum in hac sacratissima arte possim celeriter peruenire, & non in peccatis meis exigentibus valeam amittere, cum bono fiat mihi secundùm illam ineffabilem misericordiam tuam: quia non secundùm peccata nostra fecit nobis Deus, neque secundùm iniquitates nostras retribuat nobis, Amen.

Confirmatio cum conclusione flexis genibus deuotè dicas semper in fine.

O Sapientia DEI Patris incomprehensibilis, Fili clementissime, tribue mihi per ineffabilem misericordiam summæ scientiæ bonum, sicut mirabiliter omnem scientiam Regi Salomoni dignatus es largiri, non aspiciendo eius scelera vel peccata, sed misericorditer futurorum donum. Proinde clementissime deprecor & exoro, quatenus mihi vilissimo peccatori aperias misericordiarum tuarum largitatem, & in hac arte tribuas mihi talem finem, per quem in me manus tuæ largitatis potenter largiatur, vt ab hac media via impia valeat constringere, & per lumen & semitas tuas valeam deuotius ambulare, & iube me aliis inde exemplum tribuere, per quod possint omnes qui viderint me, & audiuerint, à vitiis resilire, & te per cuncta piè secula laudare, Amen. Sit nomen Domini benedictum. &c.

Has duas orationes semper in fine proferas, vt confirment in te scientiam acquisitam.

Benedictio loci.

Benedic Domine locum istum, vt fit in eo sancta sanctitas, castitas, mansuetudo, virtus, victoria, sanctimonia, humilitas, bonitas, plenitudo, legis obedientia Patri, Filio, & Spiritui sancto. Exaudi me Domine sancte Pater omnipotens æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum Michaëlem, qui me custodiat, protegat, foueat, & visitet me habitantem in hoc habitaculo, per eum qui. &c.

Si vis operari, necesse est inspicere lunationes. Isti menses sunt eligendi, in quibus ☉ regnat in ♊, ♍, vt Augustus, Iunius, Iulius, & ☉ ente in ♈ ♊ ♌ ♎ ♉ in istis signis incipias.

IN Nomine Domini incipit ARS sanctissima, quam Altissimus DEVS Salomoni super altare per Angelum ministrauit, vt per eam subitò, & per breue tempus in omni scientia fundaretur, & scias, in his orationibus contineri scientias licitas & illicitas. Primò, si orationes pertinentes ad memoriam & eloquentiam & intelligentiam, & ad illorum stabilitatem protuleris, augebunt ea omnia, ita quòd vix linguam reseruare poteris: quoniam omnia in solo verbo creata sunt, & solo verbo stant omnia creata, & omne sacramentum, & Deus est ipsum verbum. Credat ergo operans posse haberi tantam scientiam & sapientiam in pro-

in proferendis orationibus his, quia petenti firma fide, omnia possibilia apud DEVM, vt obtineat. Item operans procedat in opere, fide, spe, & desiderio, scilicet quòd habeat firmam spem, rectam fidem, charitatem perfectam, & magnum desiderium firmiter credendo, quia nihil habemus nisi per fidem. Ideo non est dubitandum in huius artis operatione. Et sunt tres species, per quas hæc ars potest haberi.

Prima species est Oratio. & est piæ mentis ratio, in votem deprecationis non tentando, sed legendo in sua interiora prorumpens. Secunda species est ieiunium, & orantem exaudit DEVS hominem. Tertia species est castitas, qui vult hanc artem operari, videat quòd sit ad minus mundus ad operis implementum per nouem dies. Ante artis inceptionem, cùm in primis operari vis, necesse est vt possis cognoscere Lunam primam, quando videlicet Luna est in tactu primo, tunc in ista arte est. Vide ergo quando incipis operari duos ante mansionem; & ad suscipiendum tam sanctissimum opus, & confitearis quantò melius poteris creatori, & vlterius debes cauere à peccatis mortalibus: & ad minus dum procedis in isto opere, donec opus compleatur, & dum inceperis operari, dic flexis genibus hunc versum: Illumina Domine vultum tuum super me Domine Deus meus, & non derelinquas me N. sperantem in te. Et dic tribus vicibus Pater noster. Et tunc pone quòd periurium voluntarium nunquam velis perpetrare, sed semper in fide, spe velis perseuerare. Hoc facto, flexis genibus dic in illo loco, in quo velis operari: Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cœlum & terram: & introibo ad inuocationem Altissimi, ad eum qui illustret, purificet animam & conscientiam meam. Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Aperi Domine quæso dubia cordis mei, & mutabis me in nouum hominem dilectionis tuæ, esto mihi Domine fides recta: spes vitæ, charitas perfecta, ad enarrandum mirabilia tua. Oremus. Dic orationem sequẽtem.

Deus qui es Deus meus, à principio omnia creasti ex nihilo, qui Spiritu tuo omnia reformasti; restaura conscientiam meam, & sana intellectum meum, vt glorificem te per omnia opera mea cogitationum & verborum: conscientiam emenda per eum qui tecum viuit in æternum.

Nunc in CHRISTI nomine prima die mensis, in quo vis acquirere memoriam, facundiam, & intelligentiam, & illarum stabilitatem cum corde perfecto, corde contrito, cum dolore de peccatis perpetratis, corde bono, &

optimo: incipias proferre istas orationes quæ sequuntur, quæ pertinent ad memoriam in omnem scientiam habendam, & quæ compositæ sunt & delatæ Salomoni per Angelum à manu Dei.

Prima oratio & vltima huius artis. Alpha & ω. Deus omnipotens, &c.

Hanc sequi debet oratio quatuor linguarum, quæ est hæc: Hely, Schemat, Azatan, honiel sichut, tam. imel, Iatatandema, Ietromiam, theos, Deus pie & fortis, Hamacha, mal, Gottneman, Alazaman, Actuaar, Secheahal, Salmazan, zay, zoieracim, Lam hay, Masaraman, grensi zamach, heliamat, seman, selmar, yetrosaman muchaer, vesar, hasarian Azaniz, Azamet Amathemach, hersomini, & tu sacrosancte pie Deus, & incomprehensibilis in omnibus operibus quæ sunt sancta, iusta & bona, magol, Achelmetor, samalsace, yana, Eman, & cogige, maimegas, zemmail, Azanietan, illebatha sacraman, reonas, grome, zebaman, zeyhoman, zeonoma, melas, heman, hathoterma, yatarmam, semen, semetary, Amen. Hanc sequi debet oratio prima de decem, quam superius inuenies.

Ad omne opus agendum.

Hæc scribi debuit superius post tertiam orationem, Confiteor. O Theos hazamagiel gezuzan, sazaman, Sathaman, getormantas, salathiel, nesomel, megal vuieghama, yazamir, zeyhaman, hamamal amma, nisza, deleth, hazamaloth, moy pamazathoran hanasuelnea, sacromomem, gegonoman, zaramacham Cades bachet girtassoman gyseton palaphatos halathel Osachynan machay, Amen.

EXPERIMENTVM verum & probatum ad intelligendum omnes artes & secreta totius mundi, & omnem thesaurum & mineralia effodi possunt: hoc de angelo cœlesti reuelatur in hac arte notoria. Narrat etiam hæc ars de contingentibus futurisque: sensusque reddit habiles ad omnes artes, breui sub compendio, breuique temporis vsu diuino ministerio. Item dicendum est de tempore & loco. Primò autem omnia præcepta conseruanda erunt, debetq; operans esse purus, & sancta confessione prima pœnituisse, & amplius à peccatis cessare cupiens, vel etiam si laicus tractatus qualescunque voluerit inuestigare, tali conditione vt est. proces dat, & plenariè inuestigabit quodlibet opus diuino ministerio.

Cùm igitur operari volueris in Nouilunio, cùm primò eam inspicis, dic flexis genibus hunc versum: Illumina Domine vultum tuum super nos, & ne derelinquas nos Domine

mine Deus noſter,& dic tribus vicibus Pater noſter. Et poſt hoc vouet Deo,quòd nunquam voluntarium periurium volet perpetrare, & quòd ſemper in fide Catholica velit perſeuerare. Hoc facto de nocte genibus flexis dic ante lectum tuum: Adiutorium noſtrum in nomine Domini, &c. Et Pſalmum, Qui habitat in adiutorio altiſſimi, vſque ad finem, & orationem Dominicam,& orationem ſequentem.

Theos pater vehemens,angelorum Deus, rogo & inuoco te per ſanctiſſimos Angelos tuos Eliphamaſay gelomicros gedobonai Saromana elomnia: & per angelos tuos, quorum adeo conſecrata ſunt nomina, vt à nobis proferri non debeant, quæ ſunt hæc: de: el: x p n k h t li g y y dehumanis ſenſibus fari non poſſunt, nec comprehendi, te quæſo munda conſcientiam meam ſplendore nominis tui, illuſtra & confirma intellectum meum per Spiritum ſanctum in odore ſuauitatis: adorna Domine animam meam, vt audita intelligam, & intellecta memoriter teneam: Reforma Domine cor meum,reſtaura Domine Deus ſenſum meum,placa piiſſime Deus viſcera mea, aperi mitiſſime os meum,tempera piiſſime linguam meam ad laudem & gloriam nominis tui, per glorioſum & ineffabile nomen tuum Domine, qui es fons bonitatis, & totius pietatis origo, habe patientiam in me, & da mihi verum intellectum, ſcilicet non plus ſapere quàm oportet,& iſtud memoriter retinere, tu qui peccantem non ſtatim iudicas, ſed pœnitentiam miſertus expectas,te quæſo indignus, vt facinorum & ſcelerum meorum ſqualores abſtergas, & me petitione tanta per angelorum tuorum virtutes, de quibus præfatus ſum,efficacem facias,ad laudem & gloriam tui nominis,qui in Trinitate perfecta viuis ac regnas Deus,per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Sequuntur alia præcepta in hoc opere ſeruanda.

Sequenti die ieiuna in pane & ▽ dando eleemoſynam, & ſi fuerit dies Dominicus, tunc duplica eleemoſynam, & expiabit ieiunium, ſis mundus in corpore & anima, & ſi fuerit ferialis dies, balneare,& mundis veſtibus induaris.

Sequitur proceſſus.

Cùm ergo operare volueris de aliquo difficili problemate, ſeu quæſtione, flexis genibus ante lectum tuum purè confitere Deo Patri, factaque confeſſione dic hanc orationem.

Mitte Domine ſedium tuarum aſſiſtricem Sapientiam,

vt mecum sit & mecum laboret, & sciam quid acceptum sit coram te omni tempore, & vt mihi N. manifestetur veritas huius quæstionis vel artis.

Hoc dicto, ter in die sequenti cùm surrexeris regratiare te oportet DEO omnipotenti dicendo. Gloria, & honor, & benedictio sit sedenti super thronum, viuenti in secula seculorum, AMEN. Flexis genibus, & manibus expansis.

Si autem volueris habere notitiam alicuius libri, quære ab aliquo sciente, vnde tractat liber: hoc facto aperi librum in ipso legendo, pòst operare vt prius dictum est, tribus vicibus, & semper cùm is dormitum, scribe † & postea verò Alpha & Omega, & in dextro latere obdormias locando palmam subtus aurem: & videbis somniari omnia quæ optabis. Et audies vocem personæ te informantis in illo libro, vel in alia facultate quacunque, de qua operaris. Facto autem manè aperi librum in ipso legendo, & statim habebis eius intellectum, ac si longo temporis vsu in ipso studuisses, & semper regraciare Deo sicut dictum est.

Posteà prima die dic hanc orationem. O pater creaturarum omnium opifex, per tuam ineffabilem potentiam, qua omnia condidisti, excita potentiam tuam & veni ad me saluandum, protegendo me ab omni aduersitate corporis & animæ. Amen. De Filio verò. CHRISTE Fili Dei viui, qui es splendor & figura luminis, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, tu verbum Dei altissimi, tu sapientia Patris, aperi mihi indigno famulo tuo N. venas Spiritus salutaris, vt sapienter intelligam, & intellecta memoriter teneam, vt enarrem vniuersa mirabilia tua. O sapientia qui ex ore Altissimi prodiisti, attingens à fine vsque ad finem fortiter, suauiter disponensque omnia, veni ad docendum me viam prudentiæ. Deus qui discipulis tuis sanctum dedisti Spiritum, & eorum corda illustrare & docere dignatus es, tribue mihi indigno famulo tuo N. in eodem Spiritu rectè sapere, & in eius consolatione semper gaudere.

Alia præcepta,

Finitis istis orationibus, & datis eleemosynis, deuotè cùm intraueris cubiculum tuum, prosternas te ante lectum tuum, dicendo Psalmum: Miserere mei Deus secundùm magnam misericordiam tuam. Et: In te Domine speraui, sicut solet legi in completorio; & his dictis erige te, & va-

de ad

de ad parietem, & expande manus tuas in modũm crucis faciendo vel habendo duos clauos fixos, quibus manus sustentas dicendo hanc orationem quæ sequitur tota mentis deuotione.

Deus qui pro nobis miseris peccatoribus crucis patibulum & mortis supplicium subire voluisti, cui etiam Abraham filium suum immolauit Isaac, Tibi ego hodie indignus famulus tuus, peccator & multis malis perplexus immolo & sacrifico animam meam & corpus meum, vt mihi sapientiam salutarem influas & inspires qui prophetis spiritum prophetcum indidisti.

Post hoc dic psalmum: Verba mea auribus percipe Domine &c. Et subiunge: Dominus regit me, et nihil mihi deerit in loco pascuæ ibi me collocauit indignum famulum suum N. super aquas refectionis educat me, animã meam conuertat, et educat me N. super semitas iustitiæ propter nomen suum sanctum. Vespertina oratio descendat ad te Domine, & descendat super me indignum famulum tuum N. Misericordia tua, protege, salua, benedic, sanctifica me per signaculum sanctæ crucis, vt sit mihi obstaculum cõtra sæua iacula omnium inimicorum meorum: defende me Domine per lignum sanctum & per precium iusti sanguinis tui cum quo me redemisti, qui viuis & regnas Deus: cuius sapientia cœlum stabiliuit, terram formauit et mare in termino suo collocauit, et omnes creaturas per simplicem emanationem condidit: et hominem de limo terræ ad imaginem et similitudinem suam plasmauit; qui Salomoni filio regis Dauid sapientiam inæstimabilem donauit, Prophetis propheticam scientiam tribuit, Philosophis philosophicam scientiam mirificè inflauit, Apostolis fortitudinẽ elargitus est, Martyres confortauit, confessores sanctimonijs confirmauit, Virgines virginitatis flore cõseruauit: qui ab æterno electos suos exaltat et prouidè præelegit, multiplica super me indignum famulum tuum N. Domine Deus misericordiam tuam dando mihi ingenium docile et intellectum virtutibus et scientijs decoratum, memoriam firmam, vt mirabiliter retineam assequens adipiscar, et celsitudine tui nominis ineffabiliter subseruiens valeam complacere: et illumina Domine vultum tuum super me Deus meus sperantem in te. Veni ad docendum me Domine Deus virtutum, et ostende mihi faciem tuam, et saluus ero. Et subiunge Psal. Ad te Domine leuaui animimam meam, Deus meus in te confido; excepto illo versu, Confundantur.

His completis in pariete descende ante lectum tuum, scribens in dextra palma Alpha & ω: & tunc ponas te dormitum & dormias tenendo in dextro latere palmam sub dextra aure, & videbis magnificentiam Dei quam optasti. Mane autem flexis genibus ante lectum tuum regratiare Deo pro his quæ tibi reuelauit. Gratias tibi ago Deus magne & mirabilis, qui dedisti salutem & perspicacitatem scientiarum mihi indigno famulo tuo N. & confirma hanc Deus quam operatus es in me salubriter conseruando, gratias ago tibi Domine Deus immense, qui me miserum peccatorem cum non essem creasti, & cum perditus essem pretioso sanguine filij tui Domini nostri Iesu Christi me redemisti, & cum ignorarem doctrina ac scientia salutari, concede quæso mihi indigno famulo tuo N. Domine Iesu Christe vt per hanc scientiam in tuo sancto seruitio semper stabilis merear inueniri. Amen.

Completa totali operatione & deuotè peracta, omni die deinceps regratiare de his vltimo dictis orationibus. Cum autem legere vel studere volueris, vel disputare dic. Memor esto verbi tui seruo tuo Domine, in quo mihi spem dedisti, hic me consolatus est in humilitate mea, & subiunges orationes has: Recordare mei Domine omni potentatui dominãs, da sermonem rectum & benè sonantem in os meum, vt alios in formem & audiar efficaciter ad laudem & ad gloriam & honorem nominis tui glorioſi qui est α & ω benedictus in secula seculorum. Tunc sub silentio dic has orationes; O Domine Deus innoua signa & immuta mirabilia Spiritu sapientiæ & intellectus & facũdiæ me replendo: & pone os meum vt gladium acutum, & linguam meam vt sagittam electam, & verba oris mei confirma ad omnẽ sapientiam, corda quoque audientium liquefac desiderent suscipere Elysenac tzacham, &c.

De modo consecrandi figuram memoriæ.

Debet consecrari summa fide, spe & charitate, & cum iam fuerit consecrata, serua & ea sic vtaris in operatione.

Primò die nouilunij inspecta noua luna, pone eam sub dextra aure, & consequenter in alijs noctibus, & cum de die eam inspicias septem vicibus. Primo in hora matutinali dicendo Psalmum. Qui habitat, per totum & orationem dominicam semel, & orationem Theos patyr semel in hora prima diei. Et dic deinde Psalmum Confitebor tibi Domine in toto corde meo quoniam audiuisti omnia verba oris mei & orationem dominicam bis, & orationem Theos patyr bis. In hora tertia diei Psalmum Benedicat anima mea Dominum & omnia

quæ

quæ intra me sunt, & orationem dominicam ter, & orationem Theos patyr. In hora sexta dic psalmum, Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine secundum eloquium tuum: da mihi memoriam, & vocem meam audi secundum magnam misericordiam tuam, & secundum auditum tuum da mihi facundiam. Eructabunt labia mea imperium cum docueris me glorificationes tuas. Gloria patri, &c. Orationem dominicam nouies & Theos patyr. In hora nona dic Psalmum, Beati immaculati in via & orationem dominicam 12. & orationem Theos patyr. In hora vesperorum dic Psalmum: Deus misereatur nostri & orationem dominicam 15. & Theos patyr toties. In hora completorij dic Psalm. Deus Deus meus respice in me, & Deus in adiutorium meum intende, & te Deum laudamus, & oratonē dominicam semel & Theos patyr. Et ista oratio quæ sequitur bis dum profertur.

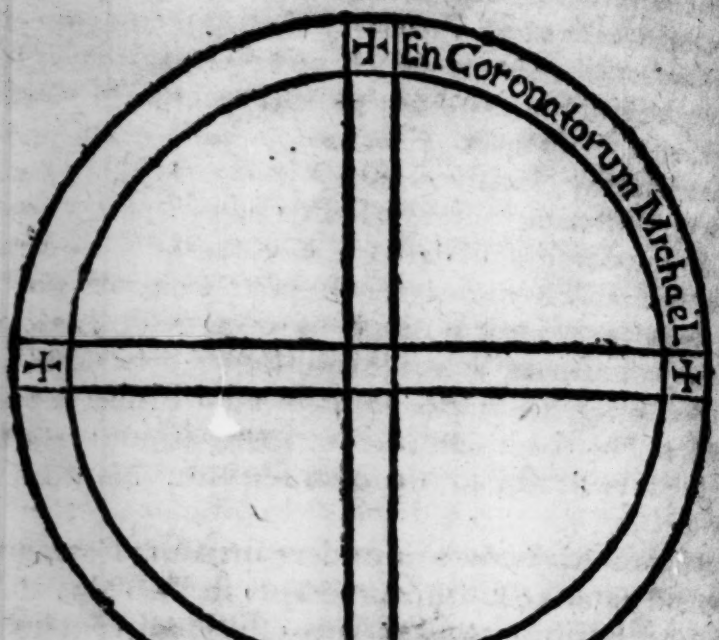
Deus qui omnia numero, pondere, mensura horarum dierū & noctiū patens diuisio, qui semper stellas solus dinumeras, metire me, tribue constantiam efficacem, vt in huius artis N. vera cogitione te diligam & munus tuæ pietatis cognoscam, qui viuis & regnas. &c.

Per quatuor dies consecratur figura memoriæ per orationes:
O pater creaturarum omnium Solis
& Lunæ,

Tunc vltima die debet se balneare & mundis vestibus se induere mundis lectisterniis yti in loco secreto suffumiget thure, & venias in nocte hora debita cum incenso lumine, vt nemo te videat, & ante lectum genibus flexis dic summa cū deuotione hanc orationem.

Sūme pater pijssime, nouies vel septies, postea respicias figuram cum reuerentia circa caput, & obdormias in lecto indutis lineis vestibus mundis & non dubites quicquid petieris obtinebis: & est per multos probatum quibus concessa sunt secreta cœlestia regni,

Amen.

Sequitur oratio quam dicere debes vt suprà stat.

Summe Deus pater pijssime sanctorum sanctificator sanctissime, trinus & vnus, altissime rex regum, fortissime Deus omnipotens glorioſissime & dispensator prudentissime moderator rector omnium creaturarum visibilium & inuisibilium, Deus potentissime, cuius terribibilis & ineffabilis maiestas metuenda, cuius omnipotentia cœlum & terra mare, infernus & omnia quæ continet, quam mundi machina admirantur & venerantur, tremunt & obediunt: Deus Sabaoth inuincibilis Deus fortissimus insuperabilis. Deus magnus & imẽsus quẽ capit nullus sensus, sup omnia amabilis instructor admirabilis, eruditor inuincibilis magistrorũ ex tũc doctor doctorum sapientissime simpliciũ instructor mitissime amator humiliũ benignissime Deus scientiarũ & Deus sapientiarũ, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & bonæ scientiæ, qui solus absq; labore & sine mora sapientiam & omnem scientiam quemuis hominem docere scis & potes, si vis, qui es præsentium, præteritorum, & futurorũ peruigil inspector & omnium cordium assiduus perscrutator, per quem sumus viuimus & moriemur: qui sedes super cherubin, intueris solus abyssos disponis, discernis, regis & dirigis vniuersa: confiteor hodie coram sancta & tremenda nimis ineffabilitet glo-

glorioſa maieſtate & coram omnium cœleſtium virtutum & poteſtatum conſortio glorioſam maieſtatem laudans, ac benedicens te Deum & Dominum meum & invocans nomen tuum magnum, & mirabile ſuper me, & quod eſt ſuper omne nomen: deprecor itaq; te altiſſime Domine omnipotens, adorande, colende, tremende Deus magne adonay & omniu beatitudinū, dignitatū latitudinū mirabilis diſpēſator omniū bonorum optimorum cuiuſque vis, largiſſimus erogator, vt clementer abundanter & permanenter digneris ſuper me hodie multiplex donum Spiritus ſancti gratiæ infundere, Et nunc te clementiſſime Domine, qui Adam primū hominem ad imaginem & ſimilitudinem tuam creare dignatus es immittere dignare & confortare templum corporis mei & velis in toto corde meo hoſpitari deſcendens à ſplendidiſſimo templo cœlorum lucidiſſimo gratiæ & ineffabili maieſtatis omnipotentiæ, ſecundum quod mirabiliter in ſanctis fidelibus tuis operatus es, ſic mitte mihi hodie altiſſime & benigniſſime rex æternæ gloriæ Deus admirabilis & ſanctiſſime de ſede glorioſæ maieſtatis dominationis tuæ multiplicem benedictus ſeptiformis gratiæ tuæ Spiritum ſapiētię & intellectus, Spiritum fortitudinis & conſilij, ſpiritum ſcientiæ & pietatis, ſpiritum timoris & amoris tui ad cognoſcēdū tuā incōprehenſibilem voluntatē & ad proficienda & intelligenda, & miranda valdè ſancta myſteria tua & occulta ſapientiæ tuæ, quæ manifeſtare te decent, & quæ latent & expediant tuis ſcire: Sed vt valeam mihi inueſtigare & comprehendi profundam benignitatem, ineffabilem dulcedinē miſericordiæ tuæ immēſæ pietatis & diuiuitatis tuæ Et nūc tuipſe clemētiſſime Domine, qui olim in faciē primi hominis inſpiraſti ſpiritū vitæ digneris hodie in corde meo clemēter & permanenter infundere vnum & verum & ſubtilem & perſeuerantem, valentem, rectam & perfectam, in omnib. intellectum, memoriam indeficientem viuacem & tenacē: efficacem facundiam ſancti ſpiritus gratiam mellitam ignitam & expeditam & perfluentem, vt de multiplicatione benedictionum tuarum & largiflua permanenter dotatus, omnia contemnenda deſpiciam & te ſolum Deus omniū, qui es verum ſummum & ſalutiferum & inæſtimabile omne bonum, ſuper omnia ardenter glorificem, laudem adorem, benedicam & exaltem te regem regum & dominum dominantium in omni tempore & ſemper laus tuæ magnificentiæ, tuæ miſericordiæ & omnipotentiæ ſit in ore meo & anima mea flammeſcat iugiter & in æternum coram te: qui es omnipotens Deus, omnium rex, pax ſumma

&

& ſapientia vera, dulcedo inſatiabilis, ſuauitas inæſtimabilis, ineffabile gaudium omnium bonorum, deſiderium beatorum, vita, ſocietas & finis glorioſus; qui fuit ab æterno & eſt & ſemper erit virtus inuincibilis, ſolus impaſſibilis, ſplendor inextinguibilis benedictio & claritas, honor laus, & venerabilis gloria antę & vltra omnia ſecula ſeculorum tempora, Amen.

Oratio ſequens habet vim repellendi omnem libidinem voluptatis.

O Domine ſancte pater omnipotens æterne Deus inæſtimabilis miſericordiæ & pietatis immenſæ. Ieſu Chriſte pijſſime conditor, reparator & gubernator generis humani. Spiritus ſancte paracletus fidelium omnium amator, qui tribus digitis apprehendiſti molem terræ, & libras in pondere montes & colles in ſtatera, & qui facis inſcrutabilia & magna mirabilia ſolus: cum nil ſit quod poſſit reſiſtere tuæ voluntati, cuius viæ inueſtigabiles, defende animam meam & libera cor meum de prauis huius mundi cogitationibus: incenſus libidines & omnes fornicationes in me potenter extingue & reprime, vt actibus tuis intentiùs delectetur, & augeatur in me virtus Spiritus ſancti per ſalutem & remunerationem fidelium in ſalutem animæ meæ & corporis mei ac cordis mei. Summe pijſſime Deus conditor ac redemptor & reparator generis humani, ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ opus manuũ tuarũ. Miſericordiſſime Deus & redemptor ante conſpectum tuæ maieſtatis immenſæ gemebundus aſſiſto clamans, deprecans, poſtulans inſtanter toto cordis affectu, vt me miſerum peccatorem de tua magna miſericordia confidentem recipias, me ſcientijs ac ſcripturis eloquẽtem audiuerint verba mea in corde ſuo melliflua ſentiant, qui viderint & audiuerint ſapientes, manſueti, ſuperbi, humiles, cunctantes & tanta humilitate audiant, intelligant, & mea verba benè ſentiant melliflua, deifica, pacifica tuorum beneficiorum exhibitorum conſiderata qui viuis & regnas nunc & in æternum. Amen.

Nota, Si aliquod tibi ignotum ſcire volueris & maximè de ſcientijs lege iſtam orationem: Confiteor tibi pater hodie cœli & terræ, trina vice, & ſemper in fine debes exprimere id pro quo poſtulas exaudiri. Poſtea de ſero quando volueris ire dormitum dicas flexis genibus orationem Theos per totum, deinde pſalmum: Qui habitat cum verſiculo: Emitte Spiritum tuum: Et vade dormitum, & cape figuram ad hoc deputatam, & pone ſub aure dextra, & hora ſecunda noctis vel tertia videbis ea quæ poſtulaſti, &

ſcias

ſcias ſine dubio, quia experieris, & ſcribe ad manum dextrã Alpha & Omega cum ſigno crucis, & pone eandem manum ſub aure dextra, & eadem die ieiunabis in cibis quadrageſimalibus ſemel comedendo.

FINIS.

DE INCANTATIONE ET ADIVRATIONE colliq; ſuſpenſione, Epiſtola incerti authoris.

QVæſiſti fili chariſſime de incantatione, adiuratione, & colli ſuſpenſione, ſi quid poſſent prodeſſe, & an inuenerim in libris Græcorum hoc, qualiter in Indorum libris eſt inuenire. Cui quæſtioni compendiosè in hac Epiſtola conor reſpondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc videntur eſſe concordati, corporis complexionem, animæ ſequi virtutem: quæ ſi ſit æqualiter temperata, actio quoque corporis æquè erit perfecta. Vnde, quia virtutes animæ in pueris, ſenibus, & mulieribus, imperfectæ plurimùm eſſe videntur, complexio quoque corporis eorum imperfecta eſſe comprobatur: & hæc imperfectio ſimiliter habitatoribus intemperatæ regionis contingit, vtpote caliditatis Aethiopiæ, & frigiditatis Scythiæ. Cur, inquam, mens humana rem aliquam licet naturaliter non iuuantem, ſi prodeſſe certificat ex ſolamentis intentione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis incantationem ſibi prodeſſe confidat, qualiſcunque ſit, eum tamen adiuuat. Si enim, vt diximus, complexio corporis virtutem ſequatur animæ, neceſſe eſt taliter rem ſe habere, quod certificatur ex timore, triſticia, læticia, ſtupore: quibus non ſolum corpus in colore mutatur, ſed etiam in alijs rebus, vtpote, ventris ſolutione, ſiue conſtipatione, vel nimia defectione. Ego autem vidi iſta ſanitatis diuturnarum paſſionum fuiſſe cauſas, maximè illarum quæ corruptrices ſunt mentium: in ſanis autem fuêre infirmitatis cauſæ hæc eadem. Vnde Socrates: Incantationis verba ſunt decipientia rationabiles animas, aut ſecundum interpretationem, aut ſecundum timoris incuſſionem, aut ſecundum deſperationem. Indi autem Medicinam confidunt incantatione, ſine adiuratione iuuare: Græci verò antiqui Medici dicunt hæc, animam erroneam

roneam in perfectionem sui reuocare: qua reuocata, necesse est corpus reuocetur ab ipsa, cùm complexionem corporis virtutem animæ constet sequi. Vnde Galenus super libros Hippocratis de Humoribus: Si quis, inquit, dixerit humores corporis mutatos, itidem mutare & actiones animæ, vt animæ actio mutata, mutet eosdem: non errabit, quod certificatur: quia cui cholerica complexio dominatur, fit inde iracundus, & econuersò, inde sæpe irascentibus & cholera augmentatur. Necesse est ergo complexione animæ, corporis complexionem, & corporis mutare animalem. Idem Galenus: intellectus & scientia in anima ex complexione augmentatur cholerica: continentia & studiositas, ex melancholica: deambulatio verò et delectatio, ex complexione sanguinea. Phlegma nihil adeò iuuat virtutem animæ, nisi in prima gustatorũ mutatione. Constat ergo quia si Medicus animæ complexionem quoquo modo adiuuerit incantatione, adiuratione, siue colli suspensione, corporis quoque complexionem adiutam esse. Si autem his conueniens adiungitur Medicina; velocior & perfectior consequetur sanitas, cum Medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quib. coniunctis necesse est sanitatem citius consequi. Item Galenus: Sunt homines læti naturaliter, & delicioſi: qui cùm infirmentur, sanos eos subitò futuros confirmat Medicus, & Diætam eorum cum exercitijs ad memoriam reuocat, quorum spes sanitatis eorum est causa. Sunt & alij contrarij, natura tristes: & vnde tristentur, & angustientur eorum animi semper cogitantes: quorum cogitationes oportet fallere Medicum, & lætificante intentione, mutare animos eorum, sed non tamen excedere lætificandi modum, ne magnitudine promissionum negligat medicinam. Memini enim quendam nostræ terræ nobilissimum virum iurasse, se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret: quem adiuui, falsificando intentionem eius, & hoc magnis ingenijs, sed nunquam tamen potui reuocare: propter quod certificare & confirmare incœpi, quod prius ipse intendit, adducens ei librum Cleopatræ, quem fecerat de fœminarum informanda specioſitate: legensque locum, vbi dixit, ligatum taliter, sed eorum accipiat mixtum cum sesameleon, quo vnguens totum corpus adiuuatur. Ipse autem hoc audiens, confisus est libri verbis, sicque fecit: citoq; quum euasit, augmentata est concupiscentia coëundi.

Ego quoque in multis antiquorum libris legi, suspenſo collo suffragari, occulta proprietate, non sua natura:

Quod

Quod non denego posse fieri, propter confortationem mentis, vt dixi. De quibus, cùm multa sint, pauca tibi tangere disposui.

Aristoteles in libro de Lapidibus ait: Suspendens collo smaragdum, aut portans in digito, defenditur à casu epilepsiæ: vnde sæpè mandamus nobilibus, vt collis filiorum suorum suspendãt, ne in hanc infirmitatẽ incidant. Item Aristoteles quodlibet genus hyacinthorum, suspendens collo, siue habens in digito, si intret regionem pestiferam, non lædituꝛ, sed potius mentibus hominum honoratur, & à maioribus eius petitiones complentur. Item, sardium, viginti hordei grauorum pondus portans in collo, seu in digito, non videbit terribilia siue timorosa in somno. Item, corneolus collo portatus, seu digito, mitigat iram & contentionem: cuius aũt color est sicut lotura carnis, sanguinis fluxum cuiuslibet mẽbri stringit, maximè in fœminis. Itẽ, onyx suspensus collo, vel digito portatus, augmentat in somno terribilia, & tristia, & inter homines contumelios̃a. In pueri collo suspensus, saliuam oris auget. Galenus: Stercora luporum, ossa comedentium, in ventribus ilia dolentium, vel in collo patientium suspensa, statim dolorem mitigant. Aliquando etiam in collis suspenduntur, et cum fune laneo ligantur, illius scilicet ouis quæ à lupis comesta fuerit, sicq; melius iuuabunt, & fortius: quod filum si non inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus: In vas argentum posuit, cuius quantitas sicut fabæ fuit: & in coxis suspẽdit, multumq; profuit: hoc autem dixit in libro de Simplici medicina: in libro autẽ eius de Medicorum medicina ait, Quia si serpentis viperę, collum suffocati, cum filo laneo suffocati collo suspenderis, absoluitur à suffocatione sui, & multum valet in apostematibus faucium. Dioscorides ait: Dentes canini ex cane rabioso, cum hominem momorderit, in frustis corij ligati, & armo suspensi defendunt suspendentem à morsibus canis rabiosi. Idem: In pullis hirundineis paruis, in augmento lunæ acceptis, & primogenitis, si fuerint ventre fissi, duos lapides inuenies, vnum vnius coloris, & alterum diuersi & compositi. Quos si ligaueris in corio vituli, antequam terram tetigerint, & collo siue armis suspenderis, epilepticis valent et aliquando persanant. Idem: Species est telæ aranęæ, id est spissæ tectæ, & candidæ: quam si armo suspenderis, à quartanis defendit. Quidam Medici suspẽdunt collis radices herbæ acetosæ, propter scrophulas, & valent. Alij suspendunt radices arnoglossæ, propter easdem, & dissoluunt. Item, hioscyamum lacte caballino solutum vel temperatum, & corio ceruino imposi-

posi-

positum, suspensum colo mulieris, concipere non permittit dum collo inerit. Quidam dicunt mulierem ranam accipientem, & os eius aperientem, terq; ibi spuentem, non cõcipere vno anno. Alij, oculi strabonis cerui, radicis sambuci, ligant in horto, & irrigant cum vrina ruffi tauri verspere: mane autem extracta radix, & ligata cum eodem oculo in armo, libidinem augmentat. Galenus: Lapis corallius multum valet ad passionem stomachi, si super stomachum fuerit suspẽsus, vel in collo patientis. Dioscorides: Semen croci agrestis, ad scorpionum morsus valet, in manu tritum, vel collo suspensum. Simile facit radix lauri: idem etiam Ireos agit. Alij dicunt, quòd radices Asparagi sicci, super dentes ligatę, trahunt sine dolore. Item, pedes leporis dextro armo ligati, nõ permittũt canes latrare: similiter iecur canis facit, nisi eius generis sit, cuius iecur fuerit. Indi dicunt: Stercus elephantinum cum melle mixtum, & in vulua mulieris positum, nunquam permittit concipere: testatur hoc quia arbori suspẽsum, fructificare no permittit. Auicenna dixit: Stercus elephantinum cũ lacte caballino mixtum, corio ceruino ligatum, & vmbilico mulieris suspensum, concipere non permittit. Quidam Medici dicunt pedem testudinis dextrum, podagrici dextro iuuare, siniſtro siniſtrum similiter. idem & in manibus. Item, radix Peoniæ collo pueri supensa, valet Epilepticis: similiter facit Pyrethrum. Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos autem hæc ex libris antiquorum excerpsimus, vt mens tua Incantationi. Adiurationi, in collo suspensis, non refragetur amplius. Quæ omnia, si ex libris antiquorum extraxerimus, & librum protendimus, atq; voluntatem nostram exhibuimus: hæc autem non tentaui, sed nec etiam neganda sunt mihi: quasi non viderimus Magnetem, ferrum trahentem, non certificamus neq; credimus: Similiter plumbum rumpit Adamantẽ, quod ferrum non facit. Item, lapis qui vocatur Stale Arabicè, nitrũ verò latinè foco non incenditur. Piscis autem quidam, manu capiẽtis sensum aufert. Quæ omnia, si non à nobis videãtur, non creduntur, sed tentata certificantur. Itidem se habent dicta antiquorum: quorum enim actio ex proprietate est, non rationibus, vnde sit comprehendi non potest. Rationibus enim tantum comprehenduntur, quæ sensibus subministrantur. Aliquando ergo quædam substantiæ habent proprietatem, ratione incomprehensibilem, propter subtilitatem: & sensibus non subministratam, propter altitudinem sui magnam.

VALE.

IOHAN-

IOHANNIS TRITE-MII ABBATIS SPANHEIMENSIS, viri doctiſſimi occultioriſq; Philoſophiæ, atque Magicarum artium indagatoris ſolertiſſimi, in libros ſuos de Steganographia, Epiſtola ſiue præfatio apologetica.

ANtiquos philoſophos & ſapientes artis ac naturæ, ſi quæ reperiſſent ſecreta, ne ad noticiam prauorum hominum deueniſſent, varijs occultaſſe modis atq; figuris, multorum opinio eſt. Moyſen quoque Iſraelilicæ gentis famoſiſſimum ducem, in deſcriptione creationis cœli & terræ, ineffabilia myſteriorum ſecreta, verbis operuiſſe ſimplicib. doctiores quippe Iudæorum confirmant. Diuus etiam & inter noſtros eruditiſſimus Hieronymus, penè tot in Apocalypſi myſteria latère dicit, quot verba Græcorum ſapientes prætereo; non paruæ apud ſuos reputationis & gloriæ, qui fabulis conſcribendis operam nauantes: aliud imperitis, atq; aliud eruditis hominib. vnius narrationis ſerie, ptudenti adinuentione tradiderũt. Hos ego ſapientiæ ſtudioſiſſimos amatores, etſi propter ingenij tarditatem perfectè imitari non poſſum: admiratus tamen, & qua poſſum ſedulitate legere & venerari, pulchrũ & glorioſum iudico. Quatenus cum illos magna præ cæteris hominib. proprio ſtudio aduenisſe conſidero, meipſum quãdam violentiam mihi inferens, ad aliquam, vel inter nouiſſimos imitationem eorum impellam. Nec me prorſus, vt reor, fefellit opinio: quippe qui et multa, quæ antè neſcierã, per continuum legendi ſtudium didici, et cogitationib. meis aditum ad inueſtigandum ſecretiora reſeraui. Nam etſi non ſum tantæ vel eruditionis, vel induſtriæ, vt me veterũ ſapientum, illum occultandi myſteria modum apprehendiſſe audeam profiteri: modos tamen quoſdam non penitus contemnendos (vt mihi videtur) occultè, & prorſus ſine ſuſpicione aliqua, ſcribendi & occultandi, quodcunq; volueris, excogitaui: quos ad inſtantiam ſereniſſimi Principis, domini Philippi Comitis, Palatini Rheni, Ducisq; Bauariæ, ac Romani imperij principis Electoris, philoſophorum ſapientiſſimi Mæcenatis, quo nullus dignior mihi viſus eſt, cui hoc magnũ ſecretum reueletur, literis cõmendaui, & in ſubiectum volumen, non ſine ingenti labore reduxi, ne hoc magnum ſecre-

tum, in aures vulgarium imperitorum, aut prauorum hominum perueniat. Te lector, quicunq; futurus es, rogo memineris quanta per hanc scientiam mala in Republica fieri, per malos & lubricos possent: si ad multorum noticiam deueniret, adulteria, fornicationes, conspirationes, traditiones, homicida, latrocinia & infinita mala. Nam sicut bonus & honestus homo voluntatis suæ secretum alteri hanc artem scienti, quotiescunque voluerit pro vtilitate priuata vel communi, securè & asq; aliqua suspicione cuiuscunq; notificare potest & exprimere: & peruersus quisq; lubricus et malicioſus voluptatis suæ personæ, consentanea quantumlibet, turpitet impedimento penitus omni semoto, malum desiderium suũ, sine aliqua suspicione poterit intimare. Nec tuta inter coniugatos fides manere iam deinceps posset, dum fœmina, quãuis Latini sermonis hactenus insciа, per sancta & pudica verba cuiuslibet linguæ seu idiomatis effecta doctissima, malam & impudicam amatoris sui seu voluntatem, viro licet perferente ac collaudante literas latissimè intelligere, suumq; desiderium eodem modo securissime quam voluerit, latè illi remandare, diserta satis oratione possit. Enimuero, licet hæc scientia puerilis videri aliquibus possit: tamen si fuerit publicata, totus Reipublicę ordo turbaretur, fides periret publicæ literæ, instrumenta scripturæ: omnes ipsi deniq; hominum sermones, in perpetuam suspicionem verterẽtur. Nemo iam literis quantumcunq; bonis, honestis et sanctis amplius crederet: fidem epistolis nullus adhiberet: quoniã, quantũlibet sancta & publica verba fuerint, semper tamen dolus, fraus & mala deceptio subesse putaretur, fierẽtq; homines ad omnia timidi, & non minus ad mutuos sermones, quoniã ad literas quaslibet suspicioſi. Nec fieri quispiam tam doctus & expertus in hac ipsa scientia vnquam poterit, vt non relinquantur infiniti modi, secretè & occultissimè scribẽdi ad omnia sufficientes, quos ipse nondum apprehendit. Est enim hæc scientia chaos infinitæ magnitudinis, quod nemo comprehẽdere potest, quia quantumlibet doctus in hac arte fueris, minus tamẽ est quod intelligis: quam illud quod nescis. Nam huius scientiæ proprietas est, Magistro discipulum semper, modò sit industrius, & velit reddere sine comparatione doctiorem.

FINIS.

EX LIBRO IOHAN. TRITEMII OCTO QVAESTIONUM, libellus.

De reprobis aque malefitis, Quæstio quinta.

QVinta sereniſſimæ celsitudinis tuæ quæstio fuit ista: Quare homines impij, mali & reprobi circa fidem; vt sunt illæ mulieres quas vulgò maleficas nūcupamus, spiritibus queant imperare malignis, cùm viri boni & fidei Christianæ studioſiſſimi obſeruatores, neque bonis ſpiritibus imperare poſſint, nec ſemper malignis.

Ad hanc quæſtionem ita me pridem memini reſpondiſſe: In omnibus diuinæ maieſtatis operibus ſeries & ordo pulchritudinis eſt inuiolabilis æquitatis, quo ſingula conueniēter diſpoſita, in eo quem acceperunt gradu perſeuerāt. Nam ſine ordine proprio libertas arbitrij, quam creator omnium dedit hominibus, nulla impellitur violentia poteſtatis, quominus ſemper maneat in ordine, quem à principio creationis ſuæ homo primus accepit: vnde nemo bonus inter mortales, niſi propriæ conſilio voluntatis adiutus per gratiā miſerētis Dei: & nemo malus, niſi ſua ſponte gratia deſtitutus propter obſtaculum peccati: voluntatis autem rectitudine bonis ſpiritibus efficimur ſimiles, ſi pietatem fidei quam habemus in chriſtum, ſanctis et neceſſarijs operibus comprobemus. Et ſicuti bonæ voluntatis conſummatio bonos homines ſpiritibus pares facit angelicis, ita peruerſitas imperiorum, eos ſimiles reddit dæmonibus. vnde mali homines atq; peruerſi quanto amplius malicia proprię volūtatis deprauati fuerint; tanto fiunt dæmonibus affectu ſimiliores. Similitudine verò amicitiæ familiaritas introducitur, ex qua paulatim confidēcia mutua generatur. Ex confidentia minoris in maiorem naſcitur imperium, ſiue ſit verum ſiue aſtutia ſimulatū. Prauorum itaq; hominum, ſi quod imperium eſſe videtur in dęmones, ex magnitudine prauitatis oritur, quando videlicet affectus eorum vſque adeò deprauatur, quòd concurrentium ſibi dæmonum maliciam voluntate reproba vel ſuperant vel æquant. Non enim ſunt dæmones omnes malicia vel intelligentia pares, ſed eſt alius alio multum & aſtutior agilitate intelligendi, & deprauata affectione longè deteſtior. Nam qui labentes è ſedibus altis terræ magis coniuncti cauernas ſpeluncaſque inhabitant, cæteris profectò ſunt obtuſiores, vſque adeò quòd & gladios me-

tuunt, & virgas, minisq; moneri videntur territantium hominum: quemadmodum in his contueri licet, quos energumenos appellamus. Dæmones autem qui magis remoti cõmorantur à terra, & subtilioris sunt naturæ, & rarius conueniunt hominibus: homines vero malicia pleni quanto magis in voluntatis peruersitate profecerint, tanto fiunt similiores dæmonibus, à quib. in familiaritatem admissi, iam deinceps efficiuntur audaces, accipiuntq; super dæmones quorum familiaritate vtuntur, imperium non violentæ potestatis, sed fictæ simulationis. Dæmones enim vt eos homines quos semel in deditionem acceperunt, voluntarios in eorum prauitate contineant, simulata se dominatione motos libenter sibi illis subijciunt, & quod sponte faciunt, quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe verum super dæmones imperium consequitur, nisi quem fides in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de verè credentibus in Dominum IESVM Scriptura dicit: Et eis dedit potestatem super omnia dæmonia. Imperant ergo dæmonib. homines mali, quos illis malèuolentia similes, similitudo familiares, & familiaritas proprios fecit atque subiectos. Quemadmodum si magno principi (quod fieri sæpè contingit) seruorum quispiam humili natus loco diuturna familiaritate coniunctus imperare dicatur, à quo totum quod postulauerit sine contradictone assequitur, vt magis ipse dominum regere, quam ab eo regi videatur: iuxta hanc similitudinem homines mali et reprobi qui à dæmonib. in eorum admituntur familiaritatem, & fiunt protractiore confidentia multum audaces, accipiũtq; simulatũ in illos, ne dicam familiare imperium, quod prauissimæ voluntatis similitudine meruerunt. Vnde quicquid à dæmonib. sibi ex cõpacto implicito vel explicito cõcurrãtib. expostulauerint accipiũt: nisi quoties ordinatione diuina prohibiti, præstare nequeunt quod petitur. Nectamẽ passim reprobis et malis ita concurrunt omnib. sed illis dũtaxat cum quib. interueniẽte compacto aliquo fœdera inierunt, vt sunt maleficæ mulieres, quæ homagiũ præstitere diabolo: et inuocatores illi dæmonum, quos vsitato vocabulo necromãticos vulgus nũcupat. Duo sunt genera hominum, qui dęmonib. imperare licitè possunt. Primũ quidem illorum est hominum, qui meritò sanctitatis Deo dilecti potestatem ab ipso conculcandi caput antiqui serpentis acceperunt, quales in Ecclesia primitiua fuerunt apostoli, eorũq; sequaces atq; discipuli, de quib. in sancto Euãgelio Dominus loquitur: In nomine meo dæmonia eijcient, et quia serpẽtes tol-

tollent. Secundum verò genus eorum est hominum, quib. ratione ordine in ecclesia Dei conceditur, vt dæmones de hominum corporib. accepti potestate ministerij depellant. Et hoc ministerium exorcistis in Ecclesia Dei committitur, quando videlicet à pontifice ordinātur. Rursus sunt duo genera hominum qui, dæmonib. imperare cupiunt, quod quā illicitè præsumant iniquissimis cōditionib. ostendunt. Primū genus pernicioſissimū est maleficarum: quæ pacta ineunt cū dæmonib. et professione solēni præmissa in ius proprietatis perpetuumq; obsequiū dæmonum alicui semetipsas tradūt. Quanta mala hoc pernicioſissimum genus hominū faciat in imperio tuo, nemo est sapientissime Cæsar qui possit exprimere. Nam Deū in primis fidemq; Christi, et sacrū baptisma negantes, se mēte et corpore dæmonib. offerunt, homines et iumenta suis maleficijs infirmāt, lędunt et occidunt. Non est morb. quē (permittente Deo) nō possint inducere, quia cū se dæmonib. in obseruatione cōpacti fœderis famulatrices exhibent, illorum comparatione quicquid voluerint audent: Vnde non sunt vspiā tolerandę, sed potius in loco omni funditùs exterminandæ, omnium creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris viuere. Maleficarum aliæ carminibus dæmones aduocant, aliæ præcationibus & sacrificijs eos alliciunt, reliqua nefandis rebus & cæremonijs eos prouocantes in adiutoriū impietatis suæ trahunt. Mirādum igitur non est, quòd maleficæ dęmonib. imperare videntur, quib. impietate peruersæ volūtatis factæ sunt similes, & mutua cōuersatione in malum humani generis concordes. Secundū genus prauorum hominū dęmonibus imperare volentiū illorū est, quos vulgò necromanticos appellamus, qui artes profitentur execrationib. plenas, quib. pollicētur se dęmones in circulū posse cōuocare, vel in crystallū siue vas aliud inclusos palam visibiles ostēdere. Hi pernicioſissimi homines pleni mēdacio & superstitionibus tanta committunt mala, quāta bonus nemo posset excogitare. Nam vt in obsequiū sibi dæmones alliciāt, sacrificijs turpissimis plerunq; vtuntur, & expressum cum eis ineunt pactum: multos varioſq; libellos circumferūt spurcitijs, impietate, ac mendacio plenos, veterumq; philosophorū & sapiētum nominibus fallaciter inscriptos, quorum exhibitione incautos & curioſos plures decipiunt, & in foueam dęmonum secum trahunt. Promittunt magna & penitus incredibilia, quorum auditione homines in admirationem mēdaciter suspendūt. Annulis, pētaculis, imaginibus, exorcismis & coniurationibus, dicunt se dæmones posse coartare malignos, vt in circulo vel in crystallo seu alio receptaculo visibi-

les appareant, & ad omnia interrogata distinctè respondeãt. Hoc omnes quidem promittunt, sed pauciſſimi noſtris temporibus inueniũtur, quibus maligni ſpiritus etiam malis per hunc modum obediant, Deo id iuſtiſſima ratione non permittente, ne curioſitas hominum ad nouitates prona, contempta religione Chriſti ſuffragia in neceſſitate poſtularet à dæmonibus. Omnes autem quibus maligni ſpiritus aduocati coniurationib. necromanticorum obediunt, in eorum conſortium per pactum explicitum vel implicitum ſine dubio tranſierunt: reliquorum verò maior eſt numerus quib. obedire maligni ſpiritus deſpiciunt, quãuis in profanis ſe necromanticorum artibus omni tempore non vereãtur occupare. Et quia noſtris maximè temporibus abundare cœpit iniquitas, et refriguit charitas multorum, iſti maledicti ac mẽdaciſſimi homines nimium inualuerunt: & quamuis contemnantur à dæmonibus, nihilominus in ſuis perniciosis dogmatibus perſeuerantes multos decipiunt. Crede mihi Cæſar quoniam hoc mendaciſſimum genus hominũ ſacro imperio tuo valde eſt pernicioſum, & ideo non minus quã maleficarum ſcaturigo penitus exterminandũ pollicentur, magna, et mẽtiuntur omnia. Enumero cuncta quę in libris eorũ promittũtur, vana ſunt & mentita: et nihil præſtãt credentib. aliud, quã dolos, fraudes & ſubtiliſſimas deceptiones. Quòd ſi quando videntur exhibere promiſſa, non aliter quàm dæmonum id fieri cooperatione manifeſtum ſit omnibus, à quorũ conſortio non minus eſt fugiendum quã à ſęuiſſimis inferni cruciatibus. Occurrunt enim plerunq; his necromanticis operationib. dæmones, & vt inuocatores ſuos incœpta perfidia pertinaces cõtineant, eis ſi poſſunt rogata præſtãt: aliquando verò coniurationib. inuocati cõparere deſpiciunt, & nihilominus inuocantiũ ſe mentes abduxerunt. Eſt & aliud genus hominũ non minus fatuũ quàm ſuperſtitioſum, illorũ videlicet qui nullum volunt cum dæmonibus habere commerciũ, & nihilominus rebus vtũtur in operationibus vanis dæmonib. appropriatis, et ob id penitus illicitis. Putãt enm characteribus magnã & occultam ineſſe virtutem, & ideo varios contra fidem Chriſti committunt errores: verum quia non eſt huius temporis eorum recenſere veſaniam, propoſitum noſtrum proſequamur. Quare autem boni et iuſti homines ſuper dęmones non conſequantur imperium, breuiter eſt dicendum. Quemadmodum ſimilitudo voluntatum homines malos et impios pares facit eſſe dęmonib. ita bonos & iuſtos diſſimilitudo voluntatũ eis reddit omnino cõtrarios: inter cõtrarios verò atq; diſſimiles nulla poteſt eſſe familiaritas, ſed repugnãtia po-

tia potius continua versatur, & odium. Vbi autem nulla reperitur similitudine voluntatum contracta familiaritas, neque confidentia potest esse vnius ad alium, neque mutuus in operatione mirabilium concursus. Nec tu Cæsar glorioſe, homo cùm sis, hominum moderator magnus & princeps, quempiam tibi familiarem admittis, moribus tibi omnino contrarium atque dissimilem, & tuæ voluntati iugiter reluctantem. Viri autem boni & recti quia prauissimæ voluntati dæmonum semper obnituntur, nequaquam in eorum possunt transire consortium, quibus nec volunt nec consentiũt esse familiares, sed eorum totis viribus refugiunt & detestantur occursum, & ideo fictum illud de quo dictum est, in eos non assequuntur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quam voluntatum similitudo nulla præcessit; nec potest inter contrarios esse concordia, nec inter dispares voluntate constat amicitia: nec tamen omnibus malis & reprobis passim dæmones obediunt, sed illis duntaxat, quibus confœderantur pactis & obsequiis, & quos aliter nequeunt habere fideles, inuocati libenter occurrunt, licèt se compelli mentiantur. Mirandum itaque non est, optime Cæsar, quòd maligni spiritus prauis atque peruersis nonnunquam videntur obtemperare hominibus, quos, sicut diximus, & maleuolentia similes, & pernicies in genus humanum fecit esse concordes. Sed procul sit ab omni Christiano, prauæ similitudine voluntatis velle imperare dæmonibus; quoniam si quis in hac vita malignorum spirituum habere consortium cœperit, in futuro cum eis sine fine ardebit. Sed quare boni & iusti homines imperare sanctis Dei Angelis nequeunt, in quorum similitudinem bonæ voluntatis transierunt? Puto, ex prædictis facilè quæstionis huius daretur solutio, si differentia intellectuum ad memoriam reuocetur. Quamuis enim plures in Ecclesia Dei sint homines constituti, quorum iustitia multis proficit ad salutem: pauciſſimi tamen vsque adeò nostris temporibus proficiunt, vt propter sanctitatis meritum vel metuendi sint dæmonibus, vel in consortium familiaritatis recipiantur ab angelis. Hinc fit, quòd homines nostræ tempestatis, neque malignis spiritibus merito sanctitatis imperant, neque sanctis Angelis familiares esse merentur: si qui verò in illum sanctitatis gradum profecerint, quo miracula facientes in Ecclesia, quemadmodum Sancti quondam profecerunt, tam potenter, & imperare dæmonibus possunt, & familiare beatorum spirituum habere consortium. Certum est enim, quòd sancti & Deo dilecti homines in primitiua Christianorum Ecclesia

maiora quondam bonorum operatione ſpirituum beneficia præſtitêre mortalibus, quàm prauorum hominum impietas maleficia dæmonum miniſterio vnquam inferre potuiſſet. Multa enim poteſt miranda precatibus quiſquis Dei cultor verus, ſimilis euaſerit angelis ſanctis.

De poteſtate maleficarum. Quæſtio ſexta.

SExta inuictiſſimæ maieſtatis tuæ quæſtio fuit, Vnde poteſtas hæc tanta maleficis, qua patrare tam multa, varia & mirãda poſſunt etiam in vna hora, qualia vel quanta nullus bonorum facere poſſet in omni vita ſua.

Ad hanc quæſtionem ſi breuiter voluerimus reſpondere, neceſſariò dicemus, quòd omnis poteſtas à Domino Deo eſt, ſine quo nihil poteſt omnis creatura. Dicit enim in ſancto Euangelio Chriſtus: Sine me nihil poteſtis facere. Vnde manifeſtum eſt, quòd omnis poteſtas faciendi aliquid hominibus à Domino Deo, & non aliunde cõceditur, ſiue bonum homines, ſiue malum operentur: hinc ſanctiſſimus præſul Auguſtinus dicit, Voluntas Dei eſt prima & ſumma cauſa omnium corporalium ſpecierum ac motionum, nihilque fit in iſta totius creaturę ampliſſima & immenſa Republica viſibiliter, quod non de interiori, inuiſibili atq; intelligibili aula ſummi Imperatoris aut iubeatur, aut permittatur, ſecundùm ineffabilem iuſtitiam præmiorum atq; pœnarum. Vnde non eſt dubitandum Cæſar, quòd poteſtas illa maleficarum, in qua mirandos (cooperatione dæmonum) horrendoſq; producunt effectus à Domino Deo concedatur, cuius voluntati nemo poteſt reſiſtere, & ſine cuius influxu nec manum homo poteſt mouere. Concludunt enim ſancti doctores, quòd neque dæmones, neq; maleficæ quicquam facere poſſunt, ſiue hominem lædere ſiue iumentum, niſi omnipotens Deus velit conſentiat, poteſtatemq; concedat, vt faciant quod iam peruerſa voluntate decreuerunt. Niſi Deus conſentiat & velit, nihil poteſt omnis creatura: alioquin ſi fieri aliquid eo non volente & conſentiente poſſet, ſequeretur neceſſariò Deum eſſe infirmum, qui prohibere non poſſet, quod fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis homo, in quantum creatura eſt, à Deo dependet, nihil poteſt agere ſine illius voluntate, à quo & velle habet & poſſe: quicquid igitur maleficæ faciunt, Deo ſit permittente, ſine cuius voluntate nihil poſſunt: quia vt poſſint quod volunt, niſi Deus conceſſerit, neq; à ſe, neq; à dæmonibus conſequerentur. Omnis itaq; poteſtas à Domino Deo eſt, in quo & ſunt omnia, & mouen

mouentur, ſicut in prima rerum omnium cauſa: quoniam à quo libertatem arbitrij accepimus, ab ipſo etiam poſſe quod volumus, habemus. Sed cùm maleficarum ſit multum confuſus intellectus, non arte humana perpetrāt mala quæ faciunt, ſed cooperatione dæmonum, quos & natura ſubtiles, ita & experientia longa fecit ad producendum miranda veloces. Non enim cauſantur mirandi effectus maleficarum ab huiuſmodi mediis, qubus vtuntur ad maleficandum, vt ſunt capita mortuorum, bufones, ſerpentes, characteres, imagines, & his ſimilia, ſed ab inſtituente hæc ſigna diabolo: qui cùm ſit ſuperbiſſimus, Deo cupit in omnibus videri comparandus. Enimuerò quemadmodum omnipotens Deus quędam in Eccleſia ſua ſacramenta inſtituit, qui dignè miniſtrantibus ipſo aſſiſtente ſalutarem deſignant & producunt effectum, ipſo qui inſtituit operante ſalutem: ita & diabolus, qui nihil plus appetit, quàm æſtimari Deo æqualis, quædam ſigna tanquā ſacramenta inſtituit, quibus inuocatus ab his quibus confœderatus pactis operator malignus aſſiſtit: & quoties Deus permiſerit, quod rogatur malum efficit: ſi nō permiſerit ille, nihil omnino facit. Omnium ſiquidem effectuum necromanticorum & maleficarum operator diabolus eſt, qui per applicationem mediorum, quæ prius ipſe inſtituit, in materiam ſubiectam opus producit optatum: aliquando realiter, aliquando ſolùm apparenter. Mulieres autem maleficæ, quæ iam voluntate deprauata, & conſenſu in conſortium dæmonum per pacta tranſierunt, notas quaſdam, & ſigna ſymbolica ab ipſis recipiunt, quibus aduocati mox dæmones occurrunt. Nihil in his perniciosis operationibus dæmonum fortius, ſtulta credulitate maleficarū, quæ pactis augetur & votis: quoniam quanto vel dęmonibus vel eorum ſignis firmiorem adhibuerint fidem, tanto velociorem aſſequuntur ipſis cooperantibus operationem. Voluntatis enim maleficarum nimis truculenta deprauatio eas quodammodo conuertit in furorem, quo mentem præoccupante, mox dæmones ſe furentibus applicant, & effectum petitionis pactis inuitati & ſignis, Deo permittente, inſanientibus præſtant. Simile namque Plato recitauit in libro de furore poĕtico, dicens: Quemadmodum bacchantes fœminæ mente non ſana, mel & lac ex fluminibus hauriunt, mente autem ſanę haurire nequeunt: id autem efficit eorum animus in conſortium dęmonis mali extra ſe raptus. Exploratum habemus, maleficas in fluminibus cōcitatis hauſiſſe butyrum temporibus, quod aliter fieri quā dæmonis miniſterio nullatenus poteſt. Simili modo in odiū traductæ alicuius vel hominis vel iumenti ſuſpirantes interi-

tum grauissimo agitantur furore, nihil aliud quàm vindictam in animo cogitantes, res capiunt ad maleficiũ sibi notas & familiares, inuocant dæmones, ostendũt signa ab illis instituta, simul & characteres: & quod propria virtute perficere nequeunt, illorum ministerio cõsequuntur. Alius verò qui non est dæmonibus pacto & deditione subiectus, etiamsi res cõuenientes ad maleficium nouerit, simul & modũ operandi; quamuis exhibeat signa, rarò tamen effectum consequitur, propterea quòd inter familiares dæmonũ non habetur. Vsq; adeò quippe diabolus elatus superbia, Ecclesiam Christi æmulatur, vt quemadmodum nõ ordinatus Christi corpus nõ potest conficere, quantũlibet verba consecrationis proferat; sic etiã dæmon, quantumuis inuocãti, & signa siue characteres ostendenti, quẽ pacto sibi non nouit subiectum, aut nunquam, aut rarò concurit. Nam si omnibus se inuocãtibus sine pactis passim interpositis occurreret, non tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas possideret. Hinc est q̃ multi profanis artibus dediti dæmones ad circulum, ad speculum, siue ad quælibet alia receptacula horrendis coniurationibus cõuocare laborantes, nullum consequũtur effectum: quoniam aut Dei obstat imperium, aut diabolus contemnit curiosum hominem sibi homagio non dicatum. Tria etenim requiruntur ad maleficium, sine quibus nullum constat esse perpetratum. Animo furens, ac deprauata voluntate malefica, cooperatio quoq; familiaris diabolica, & ante omnia permissio diuina: quia si vnum istorum non concurrerit, maleficium perpetrare non poterit. Nam si Deus non permitteret, nec diabolus quicquã, nec malefica posset. Et si diabolus prauę mulieris voluntati non occurreret, nullum illa maleficium perpetraret. Rursum si malefica defuerit, diabolus maleficiũ nullatenus consũmabit. Vtitur enim voluntate furentis maleficę diabolus tanquam artifex instrumento ad operandum, sine quo non posset inferre maleficium. Et sicuti dęmones in potestate acumineq; subtilitatis ab inuicem differunt: ita maleficarum potestas non est in omnibus vna, sed in singulis prout dęmonibus concurrunt natura subtilioribus vel grossioribus diuersa. Multa enim sunt genera dæmonum, & certis inter se gradibus distant, ratione locorum, in quæ cadentes à principio sunt detrusi. Primum quidẽ genus dæmonum appellatur igneum, quod circa superiorem peruagatur aërem, nec vnquã ante iudicij diem ad inferiora demergitur, sed continuè sub regionibus permanẽtes lunaribus, nullũ habent cũ hominibus in terra commercium. Quòd verò sub Luna permanent, S. testatur Augustin. in opere de agone Christiano,

sic di-

sic dicens: Dæmones non habitant in cœlo, vbi sol & stellæ sunt, sed omnes sub regione lunari versantur. Hinc motus (vt reor) Apuleius dæmonia dixit animalia esse ignita, propterea quòd Aristoteles confirmauit, in fornacibus ardentibus quę-dam animalia parua sæpius visa volitasse pennulis apta, quo totum æuum suum diuersantur in igne, quoniam cum igne oriuntur, & cum eo extinguuntur, & ad suum vnde venerant locum euanescentes redeunt. Nulla sunt eis cum maleficiis consortia, quoniam cùm demorentur in igne, propter subtilitatem suam non possunt corpus induere grossum siue aëreum. Secundum genus aëreum dicitur, quod in aëre obtrans nobis propinquo commoratur. Hi quidem possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aëre corporibus, quandoq; visibiles hominibus apparere, Aëra permittente Deo sæpius turbant, tonitrua & tempestates concitant. & omnes simul in perniciē humani generis conspirant: more hominum affectionibus mouentur passionum, superbia maximè & inuidia, tanguntur q; perturbationibus continuis: & nec solido vestiuntur corpore, nec vno consistunt loco. Neq; vnam omnes formam habent, sed plurimas, eas q; sæpius mutant, secundùm varietatem affectionum, quibus vel occurrūt maleficarum carminibus euocati, vel impulsi perturbatione ad nocendum. Habent enim omnino violentum & furiosum morem turbationibus plenum, vnde vehementer malefacti & perturbati repentinas plurimùm machinantur insidias: & dum suas agunt incursiones, partim latere volunt, partim inferunt violentiam. Maleficæ horum dæmonum cooperatione suffultę, tantò sunt ad maleficandum potentiores, quantò superiorem ex eorum ordine concurrentem fuerint assecutæ. In vita S. Antonij D. Athanasius aërem plenum dixit esse dæmonibus, quod Mercurius antea dixerat ter maximus, nullam videlicet mundi partem dæmonum præsentia destitutā. Sanctus quoq; præsul Ambrosius dicit: Plenus est mundus sanctarum virtutum, quia plenus est nequitiarum. Vnde Platonici dæmones in aëre volātes in modum densissimæ niuis ignitæ, cupientibus tradidêre visibiles, si aliquandiu versus cœlum sole splendente irreuerberatis oculis continuauerint obtutus. Sed nescio an in aëre causetur obiectū ex consistentia reali, vel certè oculorum motus intercluſus repræsentet imagines falsas, non sine detrimento sensus tamen leui, præmissorum cepi experimentum. Tertium verò genus dæmonum terrestriū dicimus, quos prolapsos è cœlo in terrā pro suis demeritis minimè dubitamus. De his sanctissimus prę-sul & martyr Christi Theophorus quondā Ignatius in epistola quadam

quadam ita scripsit ad Ephesios: Nihil melius est quàm pacem habere, in qua omne telum euacuatur aëreorum simul & terrestrium spirituum. Ex his autē dæmonibus alij versantur in syluis atq; nemoribus, qui venatoribus ponūt insidias: alij verò patulis degunt in campis, qui nocte aberrare faciūt itinerantes: nonnulli commorantur in locis abditis atque cauernis, reliqui cæteris minus furiosi & perturbati demorati cum hominibus in obscuro delectantur. Non vno dicuntur affectu, sed vario, quoniā alij sunt aliis minus deprauati, quāquam omnes sint malis turbationibus pleni. Ex his quidam solis gaudent illusionibus, territare homines, alij prædictionibus futurorum in admirationem sui trahere cupiunt audientes. Nonnulli verò ad hoc summo conatu laborant, vt homines irrationabili furore turbatos, aut melancholia furētes terreant, lædant vel occidant: quod experiētia sæpius factum agnouimus. Hinc S. Ioan. Chrysostomus in 3. lib. de Prouidentia ad Stagyrium monachum dicit: Omni actione diabolica potentior est ad nocēdum mœroris magnitudo: quia dæmon quoscunq; superat, per mœrorem superat. Eum si auferas, nihil à dæmone quisquam lædi poterit. Hoc autem dæmonū genus raro est maleficis familiare, propter inconstantiam affectionum, & leuitatem qua territare multos gaudēt potius, quàm vnius mulierculæ subesse imperio. Commorantur tamen interdum, vt pollicentur vesanis in vitro vel in crystallo, siue in speculo & carminibus concitati responsa dant mulieribus, & si quis venturus eis malè dixisset, in via prænunciant. Et hoc maleficarū genus multū aliquotiens differt à reliquis quoniam quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ curare pollicentur: verùm quia maleficium vt plurimùm repellunt maleficio, earū accessus interdicitur ab Ecclesia omni Christiano. Quartum genus dæmonum nuncupatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens, circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulētum, quod in mari tēpestates concitat, nauigiaq; demergens in profundum, multis vitam aufert in aquis. Et isti dæmones quoties assumunt corpus visibile, in sexu frequentius apparent fœmineo: & in masculino rarius videntur, propterea quòd in locis versantur humidis, & molliorem vitę ductum sequuntur, nec vile schema facilè cæterorum consuetudine possunt assumere. Vnde Naiadas Nereidasque, aquarum nymphas non masculino sexu, sed fœminino dudum nominauit antiquitas. A nostris autem aquaticæ mulieres, id est, Wasserfrawen/oder Wassernixen/ communi vocabulo dicuntur. Qui verò habitant in locis sicciorībus & subaridis, quoties hominibus

minibus corporaliter apparent, visibiles in viros se transformant. Diuersarum quoque species assumunt bestiarum, prout variis tanguntur affectionibus. Sancti autem angeli quoniam affectione nunquam variantur, vniformiter semper apparent in forma virili. Nusquam enim legimus scriptum, quod bonus spiritus in forma sit visus muliebri, aut bestiæ cuiuscunque, sed semper in specie virili. At verò sæpius visi sunt dæmones circa flumina & fontes in specie mulierum, aliquando chorisantes, aliquando capillos more fœminarū explicantes: nonunquāverò cum hominib. loquētes & varias ludificationes exercētes. Et hoc genus dęmonū non consueuit cum maleficis habere commercium. Quintū genus subterraneum dicitur, quod in speluncis & cauernis montiumq; remotis concauitatibus demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosq; inuadunt maximè, qui puteos & metalla fodiunt, qui thesauros in terra latētes quęrunt, in perniciem humani generis paratissimi. Hiatus efficiunt terræ, ventosq; flammiuomos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt. Noctibus aliquando de montib. turmatim egressi mirandas stupendasq; in campis ducunt choreas, & quasi vnius ducis metuentes imperium, subitò euanescunt ad signum, & ad sua diuerticula reuertuntur. Interdum nolarum inter eos auditur sonitus, & se nonnunquam spiritus esse hominum, vita defunctorum mentiūtur. Nihil magis quærunt quam metum hominum, & admirationem. Vnde habemus compertum, quod simpliciores hominum quosdam nonnunquam in sua latibula montium duxerunt stupenda mirantibus ostendentes spectacula & quasi beatorum ibi sint mansiones amicos se viuorum mētiuntur. Ex his quoq; dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorum, quos auaricia mortalium abscondit in terram, & ne rursus in vsus perueniant hominum, eos subducunt, furantur & custodiūt, & quandoq; de loco in locum transponūt. Et hoc genus dæmonum cum maleficis mulieribus nullum consueuit habere commercium. Sextum verò dęmonum genus appellatur lucifugum, propterea quòd lucem maxime horrent & detestantur: quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus quam de nocte possunt assumere. Hoc est negocium quod in tenebris per ambulat, genus dæmonum imperscrutabile, ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitatum, malitiosum, inquietum & perturbatum, quod occurrentes homines nocturnis violenter comprimit horis, sæpiusq; (Deo permittente) aut flatu quosdam interficit, aut contactu. Maleficis non conuenit hoc genus

dæ

dæmonum neq; carminibus arctari potest, quia & lucem fugit, voces hominum simulq; omnem tumultū. Aëreum maxime ad maleficia & fœminarum consueuit occurrere, quoniam cæteris est omnibus magis, subtile & audacissimæ temeritatis. Terrestrium quoq; nonnulli maleficis, vt est dictū subseruiunt, qui tamē inferiori gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minime possunt. Constat igitur manifestè, quod tota potestas maleficarum in qua tam miranda faciūt dæmonib. à Domino Deo limitata conceditur: & quando ille non permittit, nihil operantur.

De permissione Diuina, Quæstio septima.

SEptima Quæstio sereniſſimæ maiestatis tuæ, ista fuit: Quare Deus, cum sit iustus & vindex malorum, tanta maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus non solum peccatores, sed etiam innocentes multi pereunt grauiter cruciati. Ad hanc quæstionem taliter me rudum coram maiestate tua constitutum memini respondisse. Optimus Deus iustus & rectus, pius & misericors, quicquid permittit, iustè permittit: quoniam iustus est, & non est apud illum iniquitas, sed omnia in vero iudicio quę fiunt aut facit, aut permittit. Cum ergo quæritur, quare Deus mala fieri permittat, respondemus, ideo permittit, quia iustus est. Non videatur maiestati tuæ ô Cæsar, quam dedimus absurda responsio, quoniam diuinæ bonitati non præiudicat vllatenus, quod mala fieri iustissima ratione permitttit: potius autem præiudicaret, si mala in præsenti mundo fieri nō permitteret. Enimuero si non permiteret fieri mala, iam homo peccare non posset, esset certè impeccabilis, quod eius naturę non conuenit, cui ab initio liberum arbitrium conditor omnium dedit. Homo etęnim creatura cum sit, & non creator est necessariò tam ad bonum cōuertibilis quàm ad malum, cuius esse dependet à summo creaturarum opifice omnium quemadmodum à causa sui esse omne causatum. Creare verò soli Deo relictum est, qui est incorruptibilis & sempiternus, corruptibile autem omne necessariò deficit: conseruatur autem bonitate creatoris, quandiu causa influentiam nō amittit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quod homo ex cō ditione suæ naturæ crearetur impeccabilis, quo solus gaudet naturaliter opifex omnium Deus, qui est incommutabilis & sempiternus. Quoties vero confertur homini vt peccare nō posse videatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec possibilitas simpliciter aufertur, sed voluntas in bono confirmatur. Et quotiescunq; hoc donum confertur creaturæ mu-

nus

tus est gratiæ, non naturæ. Dicit enim Scriptura: Deus ab initio creauit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. Nam propriè loquendo esse non potest, vt homo mortalis, in originali displicentia cōceptus, & liberum habeat arbitrium, & non possit committere peccatum. Dicit enim sanctissimus præsul Augustinus: Prima libertas voluntatis erat, posse peccare. Itaque si homo peccare non posset, propriæ voluntatis suæ dominium non haberet. Vnde quamuis omnipotens Deus peccatum non velit, peccare tamen homines, & malum facere iustè permittit, quatenus libertate arbitrij permanente, & virtus boni operis meritum, & prauitas voluntaria recipiat, quod fecerit malum. Nemo enim aut bene facit, aut peccat inuitus. Iustè igitur omnipotens Deus peccare, & malum facere homines permittit, quibus à principio libertatem arbitrij concessit. Sunt autem multæ rationes à sanctis doctoribus dudum assignatæ, quare omnipotens maleficia tanta fieri per dęmonum cooperationem permittat, quarum ordine necessariò breuiter faciemus mentionem. Prima est, vt diuinæ manifestetur excellentia potestatis, qui solus est incommutabilis, & supra omnem longè positionem. Omnis autem creatura mutabilis ad incommutabilem creatorē nullam habet comparationem Vnde in Numeris legitur: Nō est Deus quasi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. In Esaia quo q; dicitur: Deus fidelis absq; iniquitate iustus & rectus. In libro etiam Tobiæ scribitur: Iustus es Domine, & omnia iudicia tua vera sunt, & omnes viæ tuæ misericordia, veritas, & iudicium. Et in libro S. Iob legimus: Absit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis. Omnis igitur homo qui suam ignorantiam & infirmitatem rectè intelligit, quàm sit nihil comparatus ad creatorem suum, potenter agnoscit. Iustè namq; Deus permittit peccare hominem, quò & libertas continuetur arbitrij, & excellentia hominibus innotescat magni Dei.

Secunda ratio est, vt imperscrutabilis Dei sapientia innotescat mortalibus, quæ nouit ex nostris malis elicere bonum, cùm vnius peccatum alterius facit esse meritum ad virtutis incrementum. Nam si malum fieri non permitteret, quis nostrûm intelligeret bonum? Facit enim Deus bonum, & ordinat, mala verò non facit, sed ab impiis facta ne inordinatè veniat ipse disponit. Neque malitia hominum Dei voluntatem impedit, neq; potest homo quicquam, quod Deus non permittit.

Tertia

Tertia verò causa est, quod omnipotens fieri maleficia permittit, vt manifestet suam clementissimam bonitatem in eos qui peccauerunt, & egerunt pœnitentiam: quam nullatenus posset ostendere, si creaturam non permitteret peccare. Nam si nullus esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in multis offendimus omnes, vbiq; Deus inuenit quod remittat: vbiq; reus occurrit, in quo suam misericordiam pius conditor ostendat. Vnde sanctus prę sul Augustin. Si leuis morbus esset, contemneretur medicus, non quæretur, morbus non finiretur. Ideo vbi abundauit peccatum, abundauit & gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos in vnum coaceruat massa perditionis, ab origine ducta creationis. Est ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta verò ratio diuinæ permissionis est, vt iustitia creatoris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam: quoniam si omnes benefacerent, & nemo peccaret, nihil haberet Dei iustitia quod puniret. Vt ergo iustitia locum habeat, diuina permissione creatura peccat. Iustus enim est Dominus, qui reddet vnicuiq; secunda opera voluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas conditionis humanæ, quia si Deus non permitteret peccare hominem, brutis videretur deterior, quæ nulla impellente violentia naturæ motibus libere vtuntur. Nam etsi ratione bruta careant, liberum tamen naturæ motum habent, quem sequuntur in quorum compa ratione homo videretur inferioris conditionis, si liberum non haberet arbitrium voluntatis. per misit autem homini Deus voluntatem liberam, cui nec reges imperant, nec principes.

Sexta ratio est laus meriti, constantiæ humanæ virtutis, quã do iustum virum propterea laudamus: quia cum potuisset transgredi, non est transgressus, sed gratia Dei adiuuante in bonæ voluntatis constantia permansit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat dæmones tanta maleficia intercursu maleficarum facere, est vt illi qui contẽpta veritate delectantur mendacio. per inuentorem mendacij diabolum seducti penitus decipiantur. Dignum est enim vt incantatores atq; maleficę, qui salutaria Christi documenta sequi despiciunt, à dæmonibus decepti omnes ad inferos demergantur in æternum puniendi. Suffragium à dæmonibus totius humani generis hostibus expetunt, & saluatorem mundi quem solum adorare debuerant, contemunt. Iustum est enim vt is qui veritatem spontaneã

ñea voluntate deseres, adhæret mendacio interitum à diabolo precipitetur,

Octaua causa est manifestatio diuinæ potestatis, cuius potentia & virtus est super omnem creaturam. Enimuero cum Deus omnipotens aliquando magna permittit diabolo, & parua quædam denegat, quam sit infirmus humani generis hostis, & diuinæ maiestati subiectus in omnibus manifestat. Nihil enim à se ipso potest diabolus, sed omnia quæ facit, Deo permittente facit. Causa igitur omnium prima, propter quam omnipotens Deus fieri maleficia permittit, iustitia est, qua libertatem quam creaturæ semel à principio cõtulit, ordine inuiolabili custodit. Verùm quia potestas creaturæ omnis à suo creatore dependentis restricta est & limitata, nec diabolum omne quod vult posse manifestũ est, nec hominem voluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem est libera, sed potestas certis & necessarijs gradib. limitata. Quoniam quidẽ si dæmones possent omne quod volunt, nihil tutũ in humanis permaneret, sed labefactarent omnia. Ligatam verò potestatem dæmonum historia sancti Iob manifesto demonstrat exemplo, quẽ non amplius tentare Satan audebat, quam ei fuerat dispensatione diuina permissum. Nemo enim in præsenti mundo quantumlibet iustus aut fortis dęmonum furori posset resistere, si pro eorum arbitrio libera semper nocẽdi possent vti potestate. Ante verò Dominicam passionem maiore quàm postea potestate vexãtur potestatis, sed Christo mortem pro nobis in ara crucis gustante, valde iam deincpes eorum est imminuta potestas, Saluatore in Euangelio dicente: nunc princeps mundi hic mittetur foras. Etenim Christi humilitas & perseuerãtia sanctorum, audaciam dæmonum valdè restrinxerunt, ita quòd accentores malorum rectè nuncupari possunt, impulsores verò minimè. Nec inualesceret contra nos diabolus, nisi vires nostris peccatis acciperet. Hinc nos Scriptura admonet, dicens, Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Et iterum: Nolite locum dare diabolo. Concludendo igitur sermonem ad intelligentiam propositæ quæstionis, quare Deus fieri tot maleficia permittat, rationes credo sufficienter manifestas. Nam etsi voluntas dæmonum semper sit iniqua, potestas tamen nunquam potest esse iniusta: quoniam quod malè vult, ex proprio habet arbitrio: quod autem malè facere potest, totum habet à Deo. Et hæc quantum ad eos pertinet qui mala faciunt, dicta sunt. Sed quare omnipotẽs Deus permittit dæmones lædere homines medio maleficarum qui in nomine sanctæ trinitatis baptisati sunt, & fideliter credunt in vnigenitum

nitum filium eius Dominum nostrum IESVM CHRISTVM Nam si malos peruersos, & infideles in corpore & in reb. tantum lædere possent, coercerentur vero ab accessu & lęsione bonorum atq; fidelium, permissio onis iustum rectè videretur esse iudicium: nunc autem frequentius boni & innocentes dæmonum maleficijs infirmãtur, & quãdoq; etiam vita priuantur, vt silentio iacturam rerum temporalium quam sæpè maleficiati patiuntur, transeamus multis venit in scrupulum, cur ista permittat omnipotens qui nihil permittit iniustè.

Huius propositæ quæstionis non alias quam à priscis, atq; catholicis accepi doctoribus, quantum potero, breuiter necessarias per ordinem assignabo rationes. Et prima quidem ratio est probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, vt maleficijs dæmonum flagellati discant in passionib. carnis, quam fidem & dilectionem ad Deum habeant in abscondito mentis. In prosperis esse longanimem non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Saluatore fidelium præstolari auxilium non mollium est, sed fortium, & verè fidelium Christianorum. Didicit in sua tribulatione sanctissimus Iob, quantam in Deum fidei haberet constantiã qui antea in tranquillitate custodierat sine tentationis iaculo pietatem. Hic simul notandum, quòd illi quos dæmonũ vel hominum maleficia quomodocunq; fecerunt infirmos, qui pro sanitate recuperanda maleficos & incãtatores quoscunq; vel accedunt vel consulunt, siue per se siue per alios, contra Dei & ecclesiæ præcepta faciunt, & neq; fidem in Deum habent veram, neq; dilectionem. Sanitatem quippe morituræ carnis Deo præferunt, & salutem non à Christo sed à diabolo & eius ministro quærunt. Malunt enim in nomine diaboli sani, sed infœliciter viuere, quàm hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuũ gaudere. Qui verò maleficos nõ accedit, propterea quoniam Deus prohibuit, malens viuere cum obseruantia mandatorũ Dei in egestate & ægritudine, quam contra Deum in diuitijs & corporis sanitate, ille Deum veraciter diligit, & integritatem Christianæ fidei recte custodit. Non sunt inter Christianos tolerãdi ô sacratissime Cæsar, homines mẽte corrupti & reprobi circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos qui furta ministerio dæmonum reuelant & adulteria, qui lapidum aut speculorum inspectione prænunciant futura. Non exaudias illos precor, qui diuinarum legum ignari huiusmodi ministros dæmonum imperio tuo existimant vtiles propterea quod maleficio nouerunt maleficia dissolue-

re.

se: quoniam ista pernicioſa curatio corporum, mortem inducit animarum, & facit homines à Deo creatore omnium recedere, & impiis apoſtatis dęmonibus adhærere, cum quibus poſt mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, eſt augmentum meritorum, vt videlicet probata eorum in tribulatione patientia, coronam gloriæ in cœlo digniorem mereantur. Nam vt ſacer inquit Auguſtinus: Homo ſibi ignotus eſt quid ferre poſſit, quid non poſſit: aliquando metuit ſe non poſſe, quod tamen poteſt: cùm accedit tentatio quaſi interrogator quidam, homo inuenitur à ſeipſo, qui prius latens neſciebat ſeipſum. Diuus Archiapoſtolus Petrus, antequam ſuperueniſſet ei tentatio, ſe latebat, & alios, quàm eſſet inconſideratus & infirmus: receſſit illa, & apparuit infirmitas, quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio, tentatio eſt, ſacra teſtante Scriptura: Vaſa figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis. Facilis eſt in proſperitate patientia, quoniam mentem nulla pulſant aduerſa. Multæ autem tribulationes iuſtorum, ſed de omnibus his liberabit eos Dñs noſter Ieſus Chriſtus.

Tertia diuinæ permiſſionis ratio, eſt humilitatis cuſtodia, quatenus homo fidelis & iuſtus Deum ſemper timeat, & nũquam de ſua fortitudine vel iuſtitia præſumat. Hinc de reprobis dicit Scriptura: In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua, prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum. Miſerentis Dei eſt, quòd homines bonos & iuſtos aliquando permittit aduerſitatibus cõcuti, quos nouit in proſperis non poſſe humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos ſecunda reddidiſſent elatos. Deniq; maleficorum nulla imaginatio facit bonũ hominem timere Deum ſuum, & eius ſedulò inuocare auxilium, quo munitus, cõtra dæmonum incurſus ſe poſſit confidere tutum. Nemo autem ſuperbus & præſumens de viribus ſuis, à maleficiis dæmonum ſe tutum exiſtimet, quoniam quem inflatum ſuperbia Dei protectio deſerit, dæmonum maleficiis procul dubio pateſcit.

Quarta ratio eſt, vt bonorum malorumque diſcretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus Scriptura in Actibus Apoſtolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et ſanctus Chriſti amator Paulus, in quadam epiſtola dicit: Omnes qui volunt in Chriſto piè viuere, perſecutionẽ patientur. Sapientiſſimus quoq; Rex Salomon in Prouerbiis dicit: Quem diligit Dominus, corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi.

Res Christiano nimis glorioſa, pro Dei amore patienter tolerare aduerſa, ſiue à malis hominibus inferantur, ſiue à dæmonibus. Datur enim poteſtas diabolo eiuſque miniſtris lædendi homines bonos & iuſtos, non in eorum confuſionem ſicut petrones exiſtimant, ſed in maximam potius, & certam animæ conſolationem. Enimuerò cùm bene viuit homo iuſtus, neminem lædit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum ſuum toto corde diligit, timet & veneratur, omni ſollicitudine mandata eius cuſtodiens, & nihilominus tribulatur à maleficis, ſiue in corpore, ſiue in rebus, ſiue in vtroque, verè beatus eſt homo ille, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam promiſit DEVS his qui diligunt eum. Omnis qui rectè viuit in vnitate fidei Catholicæ Eccleſiæ Chriſtianorum, & mala in hoc mundo recipiens, pro Dei amore patienter tolerat, certũ eſt ſignum, quòd in Dei gratia ſaluandus perſeuerat. Quocirca de malis & reprobis ita ſcriptum legimus: Quare impij viuunt, ſubleuatique ſunt, confortatiq; diuitiis: domus eorum ſecuræ ſunt & pacatæ, & non eſt virga Dei ſuper illos: ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. Manifeſtum enim damnationis eſt ſignum, ſi hîc malè viuas in peccatis & viciis Deo contrarius, & in bonis fortunæ, corporiſque ſanitate proſperatus.

Quinta ratio, quòd omnipotens permittit homines bonos & iuſtos tribulari à malis & reprobis, eſt, propter mentis omnimodam purgationem. Nam ſicut Scriptura dicit: Non eſt homo iuſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Sed cùm Deus nullum peccatum tranſeat impunitum, ordinat iuſtis hominibus, per miſericordiam, pro eorum delictis pœnas temporales, improbis verò & reprobis, per iuſtitiam æternas. Commutat ergo ex miſericordia pœnitentibus pœnam æternam in temporalem, quam vel in hoc mundo patiãtur neceſſarium eſt, vel poſt mortem in purgatorio. Verúm quia purgatorij tormenta ſunt horrenda atque grauiſſima, miſericors DEVS pœnitentes quos diligit in hac vita purgare variis modis conſueuit, per incommoda diuerſarum in corpore & in rebus tribulationum. Proſunt enim maleficia impiorum bonis & iuſtis hominibus ad medelam, ipſis autem inferentibus ad damnationem.

Sexta ratio eſt, vt homo per incurſus dæmonum malefica tus reuocetur ad pœnitentiam, & proponat in corde ſuo neceſſariam vitæ emendationem. Omnipotens etenim Deus nõ ſubitò cùm peccamus, immittit vindictam, ſed vſque ad præfinitum tẽpus noſtram expectat emendationem. Si verò pœniten-

nitētiam agere neglexerimus, venit ad nos vindex malorum, quando non putamus: & qui nos peccatores in tranquillitate pœnitendo recognoscere contempsimus, in tribulatione serò tandem recognoscemus. Hinc sanctus propheta in persona Dei loquitur, dicens: *Si derelinquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eis, neq; nocebo in veritate mea.*

Septima ratio quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum prætualere bonis & innocētibus, est, vt amputetur eis nimium licentiosa peccandi occasio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placentes, boni et deuoti & humiles, quos inopia & ægritudo corporis Dei amore conseruant: qui si diuites honoribusq; sublimati essent, citò in profundum vitiorum à sanctitatis proposito defluerent. Non expedit omnibus ad salutem habere cum sanitate honores atq; diuitias nec diuturnior vita hominēsem ꝑficit meliorē propterea omnipotens Deus volens in eos quos elegit misericordiam suam ostendere, permittit bonos, iustos & innocentes varijs calamitatibus subiacere. Et aliquando per malos homines, aliquando pro diuersis alijs modis ac medijs aufert ab huiusmodi hominibus diuitias & honores, quibus male præsciuit vsuros, quatenus humilitatem in paupertate & abiectione custodiant, quæ in opulentia & sublimitate positi minimè conseruassent. Permittit etiam sæpius multas eos & magnas ægritudines incidere, quibus læta sanitas carnis maximam intulisset ægritudinem mentis. Deniq; permittit maleficio quosdam ad mortem impelli, vt amputetur eis peccandi licentia, qua fuerant abusuri diutius in vita permissi. Hic de viro iusto dicit Scriptura. *Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam eius.*

Octaua ratio diuinæ permissionis est, vt homines sacramenta venerentur Ecclesiæ, quæ magnam habent virtutem contra omnia maleficia malignorum spirituum. Rarò enim maleficijs dæmonum læditur, qui sacramenta & ritus ecclesiæ catholicæ debito cum honore veneratur. Et propria maleficarum confessione sæpius audiuimus, quod missarum auditio & vsus rerum benedictarum ab ecclesia multū infirment dæmonum potestates. Neq; enim frustra benedicuntur in ecclesia Dei, sed vt sint quæ diuinæ protectionis munimen dæmonibus ostendant metuenda signacula. De pueris verò & infantibus, qui in Christo renati maleficijs dæmonū

vel hominum quandoq; necantur, no dubitamus quin diuina prouidentia hoc fieri permittat eis in salutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpè tamen contingit infantes maleficijs perire propter delicta parentum.

DIVERSA DIVINATIONUM GENERA.

P. N. D. L. S. S.

Et primum de Geomantia.

GEomantia ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς μαντείας, ab antiquis philosophis non immerito nuncupata est quasi diuinatio ex terra. Huius etenim artis magisteriũ ex quibusdam punctis non numeratis, casu & fortuito terræ impressis, & per sexdecim lineas versus sinistram deductis, colligitur, quas punctuales lineas. Geomantici authores per paritatis & imparitatis excessum, ad certas (punctis etiam constantes) figuras reducunt: septẽ planetas, duodecim signa zodiaci caput caudamq; draconis ipsa quoq; quatuor elementa. In hoc mundo. Inferiori (vt volunt) repræsentantes, eorumq; omnium vim naturam, & potestatẽ mirabili quodam corporum superiorum influxu, & cœlesti irradiatione interueniente præ se ferentes: illisq; figuris tunc Geomantici scriptores nomina suis effectibus idonea imposuerunt, huiusmodi artem Astrologiæ iudiciariæ summam, & subtilem eius abbreuiationem vocitantes: per quam omnes quæstiones, sibi propositas, adhibito iudicio, resoluunt: & ad omnia quæsita ex tempore respondent, proiecta tamen in terram (secundum interrogata) & prius formata ex quærentis intentione figura. De ea Chaldei, Indi & Aegyptij primi scripserunt. Inter recentiores verò Petrus Aponẽsis dictus de Abano, Gerardus Cremonensis, Ioannes Geber, Bartholomæus Cocles, Christophorus Cataneus, & Nonius Marcellus Saya. Qui verò nunc ea vtuntur non in terram sed in chartam albam, & nitidam, maculis omninò carentẽ huiusmodi puncta penna, atramento imbuta proijciũt.

Est etiam alia geomantiæ species, quæ ex terræ motibus nonnunquam futura prænunciat, vt quõdam Niceę accidit cũ multi Episcopi Eudoxio duce, eiusq; factione congregati, nouo iam inchoato concilio, ea quę per generale concilium decreta fuerant oppugnari, tentantes, vehemen-

menti & subito terræ motu præuenti, statim animaduertunt negotium ab eis susceptum deo summè displicere, & contra eius voluntatem fieri, qua admonitione perculsi omnes re infecta & derelicta, in suam prouinciam (vt Funcius scribit) redierunt.

Hic autem obiter notandum Deum, quotiescunque voluit populos & gentes ob admissa scelera castigare, eosque ad meliorem vitam reuocare vehementes terræ motus excitasse, tanquam suæ voluntatis nuncios, & vindictæ præparatæ præcursores, vt his saltem deterriti signis sese ad pœnitentiam conuerterent. Vt Hierosolymæ accidisse fertur antequam à Tito obsessa, vt Romæ antequam à Carolo Borbonio direpta, & deprædata fuisset. Rhodos famosissima Asiæ insula Hierosolymitanis equitibus quōdā nobilitata, aliquot mensibus priusquam in Othomanorum potestatem veniret tota contremuit. Corcyra insula (quæ nunc corphu) firmissimum totius Christianismi aduersus Turcarum rabiem propugnaculum, paulo antequam ab insigni illo pirata cognomine Barbarousa, expilata et spoliata fuisset, ingentem (vt ab insulanis accepi dum illic agerem) terræmotum passa est. Ex terrę etiam exhalationibus prescire possumus, serenum tempus, tempestates vel pluuias futuras, multisque alijs terræ impressionibus, vt Aristoteles, Plinius, Iouinaus, Pontanus, caussis assignatis docent.

Hydromantia ἀπὸ τοῦ ὕδατος non sine caussa nomen sortita est, idemque sonat quod ex aqua diuinatio. fit enim ex aquarum fluxu & refluxu, vt in Sicilia iuxta Messanam ciuitatem inter scillam & caribdim, ex diuersa Maris agitatione, incolæ multa ad eorum vtilitatem vel damnum conijciunt.

Circa Euripum iuter Euboiam Insulam (quæ nunc negroponte dicitur) & Naupliam vrbem (quam nunc ἀναπλιόμαναις Græci vulgares vocant) sæpenumero habitatores experientia idem comperiunt.

Nautæ etiam & nautum gubernatores (quos pedotas nauticum vulgus nuncupat) ex maris dispositione varijsq; eius accidentib. tranquillitatem vel procellas imminentes præuident, vti ipse toties etiam cum illis expertus sum in meis nauigationibus. Quibus rationibus moti Christiani orientales (maris mediterranei insulas incolentes!) mare ipsum tanquam animatum esset quotannis multis cum cęremonijs ecclesiasticis baptizare satagunt.

Dux etiam Venetus suis magnificis nobilibus stipatus, singulis annis magno cum apparatu, cū ipso mari spōsalia init.

Fit item hydromantia per excreſcentias, & depreſſiones, quarum vt in Nilo Aegypti fluuio, ex cuius incremento Aegyptij, anni fertilitatem, vel ſterilitatem præſagiunt. De quo Pomponius Mela, Strabo, Lucretius & ex neotericis Vadianus & Nonius, Marcellus Saya, multa ſcitu non indigna, ſcripſerunt.

Naſcitur etiam non longè à Moncaluario meo natali ſolo fonticulus nec tamen perennis, ſed certis temporum interuallis defluens (Gobetam incolæ vocant) ex cuius fluxu & excreſcentia ruſtici morbos futuros præſagiunt anno illo quo decurrit riuulus ille, ſequenti verò anno annonæ charitatem præſentiunt.

Ad hanc etiam referuntur apparitiones quæ in aquis fiunt vt noſtra tempeſtate nonnulli aſſerunt, aliquos eſſe & reperiri, qui in phiala vitrea vel ampulla aquę plena varias rerũ formas, et ſpirituũ imagines fantaſticas oſtendere ſe poſſe pollicentur. Quod genus diuinationis à Perſis deriuatum, et ab Aſſirijs vſitatum, affirmant ſcriptores. Numam etiam Pompilium & poſt hunc Pythagoram philoſophorum principem: hanc ſummo habuiſſe, camq; exercuiſſe ferunt.

Ad hanc hydromantiam referri poteſt Lecanomantia quæ ἀπὸ τῆ λεκάνης à pelui ſcilicet aquæ plena nomen habet, qua etiam hac noſtra ætate Itali ad furta detegenda ſæpiſſimè vtuntur: peluim ſiquidem implent aqua, pilulasq; tres (quas bellotas vocant) creta, vel argilla, aqua madefacta ad nucis communis magnitudinem conficiunt, & in meditullio cuiuslibet pillulæ, nomen chartæ impreſſum, alicuius ſcilicet eorum qui furti ſuſpecti ſunt, includunt, verbi gratia: Ioannes Pitous vel Martinus (addito cognomento) tale quid piam furatus eſt, poſtea verò dictas tres pilulas, in prædictam aquam proijciunt, murmurantes (capite denudato) verba quædam barbara, abſurda, & inconcinna, quorum omnium virtute (vt aiũt) vna ex dictis pilulis diſſoluitur, & aperitur, apparetq; in ipſius aquæ ſuperficie inſcriptum, ſicq; vt volunt manifeſtatur nomen furis & furtum detegitur.

Aeromantia, ἀπὸ τοῦ ἀέρος ab aëre dicta diuinatio, quod per aëreas impreſſiones, futura edocet, vt legitur lib. 2. Machab. cap. 5. paulo antè quam Hieroſolymorum ciuitas, Antiocho denuo deprędaretur, per totam vrbem quadraginta ferè diebus, viſos per aërẽ diſcurrẽtes aurato habitu equites, et quaſi cohortes armatas haſtatorum, equorumq; ordinib. digeſtorũ agmina, et concurſus vtrinq; ſimul, et motus ſcutorũ, et ſpiçula crebra, diſtrictosq; gladios telorum quoq; iactus. Scribit etiam Ioſephus li. 7. cã. 12. belli Iudaici Hieroſolymis currus

appa-

apparuisse in aëre per omnes cœli regiones concurrentes, exercitus etiam penetrantes nubes ipsas, & circundantes aliquas ciuitates, quæ omnia nihil aliud prænunciabant, vt postea suo magno damno experti sunt Iudæi, quàm vrbis & totius regionis destructionem & deuastationem.

Ante bella ciuilia per Sillanam & Marianam factionem Romę exorta, apparuerunt per Italiam exercitus in aëre inter se decertantes, tanquam præuium bellorum ciuilium præsagium vt passim meminerunt Romanæ historiæ scriptores.

Apud Blaincutiacum bellouacensis prouinciæ pagum (in cuius læto & fertili solo in primis adolescentiæ annis dulciter educatus fui) anno præterito sub Augusti mensis principio millesimo quingentesimo septuagintesimo, visi sunt milites armati equis insidentes, gladijs & hastis instructi in aëre fortiter præliantes. Quod portentum Deus Optimus Maximus bene vertat, & ad meliores euentus sua bonitate reuocet & reducat.

Est etiam alia Aëromātiæ species, quæ fit per cœli dispositionem & planetarum aspectus fortunatos vel infortunatos, vnde aëris alternę mutationes assiduè proueniunt. Ex quibus multa (secundum Arabum & Ptolomæi doctrinam) quæ ad futurum rerum euentum attinent, colligere licet.

Pyromantia ἀπὸ τοῦ πυρὸς, ex igne dicitur diuinatio, fit enim per impressiones igneas et per visiones in igne. Sic argonautæ in expeditione velleris aurei per ignis et flammæ apparitionem circa Argo nauim, maris tempestatem citò finituram socijs prædixerunt. Valerius Maximus li. 1. ca. 6. narrat Seruio Tullo etiam tum dormienti, circa caput flammam emicuisse: quod prodigium Prisci Tarquinij regis vxor Tanaquil admirata, Seruium serua natum in modum filij educauit, & ad regium fastigium euexit.

Eodem loco idem author scriptum reliquit flammam fœlicis euentus prænunciam. ex Lucij Martij Ducis duorũ exercituũ, quos interitus Publij & Cnei Scipionũ in Hispania debilitauerat, capite cõcionantis eluxisse, cuius aspectu pauidi adhuc milites pristinã recuperare fortitudinẽ admoniti, octo & triginta hostiũ millib⁹ militibus cæsis, magnoq; numero in potestatẽ reducto, bina castra, pũicis opib⁹ referta receperũt.

Non minus fœlix ostentum Alexandro Magno contigisse contra Babaros dimicanti, medio in conflictu refert Plutarchus in eius vita, quod futuræ victoriæ non mediocrem spem Macedonib. attulit, Barbarorumque animos & vires magna ex parte fregit.

Idem tamen author Plutarchus asserit cœlestes ignes pan-

lo ante Iul. Cæsaris atrocem interitum apparuisse, signaque non dubia, eius acceleratæ necis dedisse. De huiusmodi flammis tractat Aristot. lib 1. Metheo.

Capnomantia ἀπὸ τοῦ καπνοῦ, à fumo diuinatio appellata, quãdo scilicet fumus altum petit: vt olim veteres sua sacrificia Deo grata esse, iudicabant: cum fumus ex his proueniens rectà ad cœlum ascenderet: contrarium verò, si terram versus deprimeretur. Per fumum etiam manifestè apparuit vetus illa inimicitia inter Theoclem et Polinicem Thebanos fratres, adhuc post diem supremum vigere, dicente Ouidio in Ibim,

Et noua fraterno veniet concordia fumo,
Quam vetus accensa separat ira pyra.

Axinomantia ἀπὸ τῆς ἀξίνης, ex Securi vel Ascia diuinatio. Plinius libro trigesimo sexto capite decimonono de gagate lapide loquens: Hoc (inquit) dicuntur vti magi, in ea quam vocant Axinomantiam, & peruri negant, si euenturum sit quod aliquis optet.

Botonomantia ἀπὸ τῆς βοτάνης, ab herba nominata diuinatio, vt Verbena, valeriana, peruĩnca, filice, lunaria et cæteris huiusmodi quæ vim ĩncantandi habere dicuntur. Antiqui enim magnam vim herbis tribuebant in suis incantationib. conficiendis, vt Medea denotat apud Ouid. lib. 7. Metamorph. & Erictho Emathia Saga apud Lucanum libro sexto: Virgil. etiam in pharmaceutria.

Cleromantia ἀπὸ τοῦ κλήρου, à sorte, vt Virgilianis et Homericis sortib. in occursu versiculorum. Etiam sortes à quibusdam impijs hominib. ex Psalmorum versiculis capiuntur. Erant ẽt olim Prænestinæ sortes. Hinc Valerius Maximus libro primo capite quarto scribit, Luctantium (qui primus bellum Punicum confecit) à senatu prohibitum, sortes fortunæ Prænestinæ audire.

Clidomantia ἀπὸ τῆς κλειδὸς, per clauem diuinatio, cum clauis inscriptio nomen furis suspecti circundata, & sacræ scripturæ libro alligata, digitisq; virgineis sustentata sua (motu proprio) rotatione, & volubilitate furtum (vt nonulli existimant) indicat. Postquam κλειδομάντεις versus quosdam, voce submissa superstitioso; murmure susurrauit.

Κοσκινομαντία ἀπὸ τοῦ κοσκίνου, per cribrum diuinatio: & κοσκινομάντεις vates cribro diuinans, vt vult Philippides apud Pollucem: cuius vsq; ad nostra tempora inualuit vsus in nostra Gallia, maximè apud Idiotas et Plebeios. Cum enim rem furto ablatam recuperare & furem cognoscere volunt, ad cribrum farinarium vel in cerniculum setaceum forficibus infixum recurrunt.

Vmbi-

Vmbilicomantia diuinatio per vmbilicum, qua dignoscũt obstetrices per nodulos vmbilico, & secundis adhærentes quot partus puerpera in posterum sit in lucem editura.

Physiognomonia scientia est, qua natura hominum ex aspectu corporis iudicatur, ἀπὸ τῆς φυσιογνωμόνων, ex facie addiuinare & per naturæ indicia cognoscere. hinc φυσιογνώμων, qui ingenia hominum et sensus ex aspectu corporis iudicat, vt de Zopiro legitur.

Metoposcopia scientia, qua hominis ingenium ex fronte dijudicatur. hinc μετωποσκοπος & ἀπὸ τῆς μετώπης περὶ ἤθων σκοπεῖν dicitur ille qui ex fronte hominum mores & affectus considerat, indeq; futura auguratur.

Chiromantia scientia qua per manuum lineamenta fœlicitatem vel infelicitatẽ præsagiunt Chiromantici et hominib. futura prædicant, ἀπὸ τῆς χειρὸς περὶ τῆς μαντίας. hinc χειρομάντις περὶ χειρόσκοπος & qui ex lineamentorum manus inspectione futura prædicit, hominumq; mores, & naturam conijcit, qualis fuit Helenus Siracusius, qui περὶ χειρομαντίας librum edidit, quem inscripsit χειροσκοπικὸν οἰώνισμα Chiromanticum augurium. Suid. Poll. lib. 2. & ex neotericis authoribus Bartholomæus Cocles Bononiensis, Ioannes Indaginis de Apione, & Nonius Marcellus Saya.

Necromantia ἀπὸ τῆς νεκρῶν περὶ τῆς μαντίας, per mortuos diuinatio quemadmodum legitur primo Reg. cap. 28. de Saule Israelis rege, qui mulierem habentem Pythonem consuluit, quæ (Saule ita iubente et requirente) Samuelis vmbram euocauit, responsaq; ab eo accepit.

Erichto Thessala Maga apud Lucanum libro sexto per responsum militis mortui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli euentum patefecit et aperuit.

Augurium quasi Auigerium, vel Auigarium, pro ipsa diuinatione sumitur. Erant autem tria diuinationis genera in auibus. Nam aliæ volatu, aliæ cantu futura prædicebant, & illæ præpetes, istæ oscines dicebantur. Erat et tertium genus ex illarum pastu, cum pullis gallinaceis è cauea depromptis esca porrigebatur. Si auidè edebant, bonum omen, sin minus esca negligebant, malum. Augur verò dicitur, qui ex volatu, pastu, aut cantu auium futura diuinat. ex volatu, vt Ouid.

—Et à leua cana mastia volauit auis. Virg.
Sæpe sinistra cauæ prætexit ab ilice cornix.

A pastu, vt de pullis gallinaceis dictum est. A cantu. Virg.
Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Visa queri.—

Aru-

Aruſpicina, ars diuinandi ex ipſis hoſtiarum extis. Virgil. lib. 4. Aeneid.

Pectoribuſq; inhians ſpirantia conſulit exta.

Haruſpicium idem. Haruſpex, qui harugis, id eſt, hoſtiis inſpectis futura prædicit, ab hara, in qua concluditur, & ſeruatur hoſtia dicta.

Onomantia, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, à nomine dicta. Diuinatio fit enim per propriorum nominum literas, certis numeris per authores huiuſce artis aſſignatas, de qua circumfertur liber Italicè conſcriptus. de qua etiam ſcripſit Nonius Marcellus Saya.

Arithmomantia, ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ. per numeros diuinatio, vt per Pythagoræ rotam, per pares & impares numeros, quemadmodum circa finem ſuæ Geomantiæ Chriſtophorus Cataneus ſcriptum reliquit.

Fiebant etiam apud Romanos diuinationes per auſpicia, per omina, per prodigia, & per ſomnia. De quibus omnibus Valerius Maximus lib. 1. cap. 4 5. 6. & 7. accuratè tractauit. De diuinatione autem per ſolum ſomnium, Macrobius in ſomnium Scipionis, Arthemidorus Deldianus in ſuis libris de Somniorum interpretatione, Auguſtinus Nimphus, Hieronymus Cardanus, & Nonius Marcellus Saya aſſatim meminerunt.

FINIS.

Aruſpicina, ars diuinandi ex ipſis hoſtiarum extis. Virgil. lib. 4. Aeneid.

Pectoribuſq; inhians ſpirantia conſulit exta.

Haruſpicium idem. Haruſpex, qui harugis, id eſt, hoſtiis inſpectis futura prædicit, ab hara, in qua concluditur, & ſeruatur hoſtia dicta.

Onomantia, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, à nomine dicta. Diuinatio fit enim per propriorum nominum literas, certis numeris per authores huiuſce artis aſſignatas, de qua circumfertur liber Italicè conſcriptus. de qua etiam ſcripſit Nonius Marcellus Saya.

Arithmomantia, ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ. per numeros diuinatio, vt per Pythagoræ rotam, per pares & impares numeros, quemadmodum circa finem ſuæ Geomantiæ Chriſtophorus Cataneus ſcriptum reliquit.

Fiebant etiam apud Romanos diuinationes per auſpicia, per omina, per prodigia, & per ſomnia. De quibus omnibus Valerius Maximus lib. 1. cap. 4 5. 6. & 7. accuratè tractauit. De diuinatione autem per ſolum ſomnium, Macrobius in ſomnium Scipionis, Arthemidorus Deldianus in ſuis libris de Somniorum interpretatione, Auguſtinus Nimphus, Hieronymus Cardanus, & Nonius Marcellus Saya affatim meminerunt.

FINIS.

La Clavicule de Salomon

ωκω

ωχω κηριαωθθαλταθίσνεχηπτιπ
ιψεχλαμχεθωχθυν.

ναβαρβαωθβινθωμολχε

ΘΥΛΗ ΚΛΩ ΒΓ ΑΒΡΑΜ
ΙΟΥΧΒΡ ΕΝΤΕΥ ΥΙΝΑΧ
ΛΕ

La Clavicule de Salomon

ωκω

ωχω κηριαωθαλταθίcνεχηπτιπ
ιψεχλαμχεθωχθυν°.

ναβαρβαωθβινθωμολχε

θυλη κλω ⊞ ζαβραμ
ιουχβρ εντευ υινακχ
λε